

MUZEUM ARCHEOLOGICZNE W POZNANIU

FONTES PRAEHISTORICI

ANNALES MUSEI ARCHAEOLOGICI POSNANIENSIS

VOL. I (1950)

1 9

POZNAŃ

5 1

WYDAWNICTWO MUZEUM ARCHEOLOGICZNEGO W POZNANIU
TŁOCZONO W DRUKARNI UNIWERSYTETU POZNAŃSKIEGO W POZNANIU

Redaktor: Józef Kostrzewski

4884

Nr zamówienia 1220 — K-2-10025 — Druk rozpoczęto 10. XI. 1950 roku — Druk ukończono 23. V. 1951
Nakład 1000 — Odbito na papierze druk. satyn. klasy V. 61x86 cm, waga 70 g

SPIS TREŚCI — TABLE DE MATIÈRES

	Str./Page
Od Redakcji	
Leon Jan Łuka: Cmentarzysko kultury lużyckiej w Czarnkowie z IV—V okresu epoki brązu. Z 74 ryc. i planem cmentarzyska	1
Leon Jan Łuka: Un cimetière de la civilisation lusacienne à Czarnków de la IV-ème et V-ème période de l'âge du bronze. Avec 74 figures et un plan du cimetière Résumé	161
Bogdan Kostrzewski: Wykaz nabytków Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w latach 1945—1949	164
Bogdan Kostrzewski: Liste de nouvelles acquisitions du Musée Archéologique de Poznań de 1945—1949	164
Bogdan Kostrzewski: Sprawozdanie z działalności Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w latach 1945—1949	214
Bogdan Kostrzewski: Rapport sur l'activité du Musée Archéologique de Poznań de 1945—1949. Résumé	232

OD REDAKCJI:

Jedną z głównych bolączek naszej nauki jest brak publikacji źródłowych, udostępniających materiały wykopaliskowe gromadzone w dużej ilości w naszych zbiorach muzealnych. Dla tego też Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, pragnąc ułatwić korzystanie z bogatych materiałów, gromadzonych w jego zbiorach od 1857 r., a więc od nieledwie setki lat, zapoczątkowało niniejsze wydawnictwo, mające zawierać przede wszystkim opisy przeprowadzonych przez muzeum systematycznych badań terenowych, oraz podawać poza tym krótkie sprawozdania z działalności muzeum wraz z wykazem nowych nabytków. W II tomie pragniemy opublikować rozkopane po wojnie rozległe cmentarzysko z okresu rzymskiego w Wymysłowie w pow. gostyńskim, zbadane w znacznej części i opisane przez mgr Stanisława Jasnosza, obejmujące ponad 350 grobów, zatem największe z rozkopywanych dotąd cmentarzysk z tego okresu, w którym zapoczątkowały się przemiany społeczne i gospodarcze, umożliwiające powstanie w kilka wieków później państwa polskiego. Tom III ma zawierać m. i. opis cmentarzyska z okresu rzymskiego w Domaradzicach, w powiecie rawickim, zbadanego i opisanego przez doktora Bogdana Kostrzewskiego.

AVANT-PROPOS

Depuis longtemps déjà la préhistoire polonaise avait péniblement ressenti le manque de publications basées sur des sources et en particulier sur la grande quantité du matériel archéologique, enrichissant sans cesse les collections muséales. Le Musée Archéologique de Poznań, qui possède des collections presque centenaires remontant à 1857, est heureux de réaliser aujourd'hui ce vœux et de pouvoir initier la présente publication, dont le titre renferme à la fois le programme. Car il est intention de la Rédaction d'y faire paraître avant tout des études documentaires détaillées sur les fouilles et recherches archéologiques menées sous les auspices du Musée. Des compte-rendus concis du Musée et des spécifications d'acquisitions nouvelles compléteront chaque volume.

On prévoit pour le volume II la publication d'une étude richement documentée sur le cimetière de la période romaine de Wymysłów (distr. de Gostyń), découvert encore avant la guerre et investigué systématiquement par St. Jasnosz.; le cimetière en question est grâce à ses 550 tombes le plus important entre les nécropoles de cette période, au cours de laquelle commencent à se produire les changements sociaux et économiques qui menèrent quelques siècles plus tard à la formation de l'État Polonais.

Le volume III contiendra entre autres la description du cimetière de la période romaine de Domaradzice (distr. de Rawicz), exploré et spécialement étudié par B. Kostrzewski.

Cmentarzysko kultury łużyckiej w Czarnkowie z IV-V. okr. epoki brązu

Z 74 ryc. i planem cmentarzyska

Un cimetière de la civilisation lusacienne à Czarnków de la IV-ème et V-ème
période de l'âge du bronze. Avec 74 fig. et un plan du cimetière

1. WSTĘP

W kwietniu 1935 roku doniesiono do Działu Przedhistorycznego Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu o odkryciu grobów przedhistorycznych przy regulacji parku w Czarnkowie. Zbadanie zgłoszonego obiektu powierzył Dział Przedhistoryczny Muzeum Wielkopolskiego dr Aleksandra Karpińskiej, która w badaniach próbnych stwierdziła istnienie na tym miejscu cmentarzyska z młodszej epoki brązowej. Systematyczne badania cmentarzyska, którymi kierowała dr A. Karpińska, trwały od 26.IV. — 16. V. 1935. W tym czasie zbadano największy zagrożony teren, obejmujący 355,80 m² i napotkano na nim 214 grobów. Tak stosunkowo duża ilość grobów na tak małej przestrzeni tłumaczy się istnieniem wielu grobów piętrowych. Cmentarzysko zajmowało piaszczyste wzgórze położone w pobliżu dworca kolejowego, jedyne miejsce suche w najbliższej, bagnistej okolicy. Dodać należy, że w pobliżu terenu cmentarzyska mieści się też cmentarz współczesny. Teren cmentarzyska był pofalowany i z tego powodu głębokość poszczególnych grobów przedstawiała się bardzo rozmaicie. Ponad to na cmentarzysku stwierdzono, że pod warstwą współczesnego humusu i pod warstwą piasku znajduje się warstwa humusu dolnego, w której właśnie przeważnie spoczywało kamienne obwarowanie grobów. Wielkie zgęszczenie grobów na tak małym stosunkowo obszarze było przyczyną trudności w ich wydzielaniu. Inwentarz rozkopanych grobów złożony został w Dziale Przedhistorycznym Muzeum Wielkopolskiego w Poznaniu i zainwentaryzowany pod nr 1935 : 55. Wszystkie uszkodzone naczynia zostały uzupełnione względnie zrekonstruowane. W okresie ostatniej wojny ma-

teriał opisywany w niniejszej pracy — podobnie zresztą jak i inne zabytki — został przez Niemców pomieszany, tak, że z wielką trudnością dało się go uporządkować*.

Nie tylko jednak same zabytki nastęrczały trudności w opracowaniu tematów. Również zachowany protokół z badań wykopaliskowych posiada niestety dużo braków. Zawarty w nim opis grobów, do którego były dołączone tylko odręczne plany i rysunki grobów, nie zawierał dość często istotnych szczegółów, niezbędnych do monograficznego ujęcia cmentarzyska, albo podaje je niejasno, co w sumie stworzyło dość liczne braki materiałowe.

Braki te wynagradza jednak częściowo duża ilość fotografii oraz publikowane streszczenia wyników badań wykopaliskowych. Wszystkie one zostały napisane przez A. Karpińską. Znane mi są następujące streszczenia:

1. Cmentarzysko kultury łużyckiej IV i V okresu epoki brązu w Czarnkowie (Wielkopolska) publikowane w Sprawozdaniach z czynności i posiedzeń P.A.U., t. XLI (1936) str. 26—29,
2. Nowa zdobycz wielkopolskiej nauki prehistorii (Ilustrowany Kurier Codzienny, z dnia 7. X. 1935) oraz
3. 214 grobów wydobyto podczas badań na cmentarzysku przedhistorycznym w Czarnkowie (Dziennik Poznański, z dnia 10. X. 1935).

Pewnym ułatwieniem w niniejszej pracy był też opracowany na czysto opis pierwszych dziesięciu grobów oraz rysunki i zestawienie wszystkich przedmiotów brązowych, dalej zestawienie szeregu innych zabytków.

* Por. J. Kostorzewski: Gospodarka niemiecka w poznańskim Muzeum Prehistorycznym (Z otchłani wieków XV, 4—9).

Zaznaczyć trzeba, że przed systematycznym rozkopaniem cmentarzysko ulegało niszczeniu już od dłuższego czasu. Zniszczenia cmentarzyska dokonywano zarówno w ciągu przeprowadzania częstych prac regulacyjnych, jak też przez „badania” amatorskie przeprowadzane na cmentarzysku. Już w roku 1896 ukazała się w prasie wzmianka o wydobyciu w ciągu prac ziemnych, prowadzonych na terenie cmentarzyska, 2 popielnic. Wzmianka ta jednocześnie podaje, że podobne odkrycia miały miejsce już poprzednio. W ciągu następnych lat dochodziły coraz to nowsze zabytki z terenu cmentarzyska, z których trzy najciekawsze: puchar na pustej nóżce, miseczkę na wysokiej podstawie oraz małą czarkę o zdobionej i czernionej powierzchni dołączyłem do znalezisk luźnych.

Praca niniejsza dzieli się na 3 główne działy: część materiałową, zawierającą opis wszystkich grobów i opis znalezisk luźnych, część syntetyczną i ilustracyjną. W części I-ej każde zestawienie inwentarza grobowego, uszeregowanego według form ceramicznych, poprzedza opis grobu. Używałem tutaj następujących skrótów: Średn. — średnica największej wydętości brzuśca, wys. = wysokość, otw. = otwór i d. = dno. Syntezę rozpoczynam od przeglądu położenia i form grobów oraz rozpatrzenia rytuału pogrzebowego. W ciągu dalszym zajmuję się rozpatrzeniem typów ceramiki i wątków zdobniczych, stosowanych na naczyniach czarnkowskich, dalej opisem przedmiotów brązowych oraz pozostałych zabytków. Z kolei zajmuję się próbnym ustaleniem chronologii cmentarzyska i przedstawieniem cmentarzyska na tle grupy uradzkiej, co już zresztą po części zrobiłem w rozdziale omawiającym rytuał pogrzebowy i następnych. Pracę kończą uwagi o znaczeniu cmentarzyska w badaniach nad kulturą łużycką młodszej epoki brązowej. Do pracy swej załączyłem rysunki ceramiki, brązów i zabytków kamiennych, plan cmentarzyska, plany grobów oraz mapkę, wykazującą rozprzestrzenienie się pucharów z pustą nóżką. Ryc. 1—10, przedstawiające fotografie i plany grobów, mieszczą się na tabl. I—VIII na końcu pracy.

W końcu najserdeczniej dziękuje p. prof. J. Kostrzewskiemu za wybór tematu, stworzenie mi niezwykle dogodnych warunków

do opracowania tegoż, jak również za cenne rady i wskazówki, których udzielał mi niejednokrotnie w ciągu pisania niniejszej pracy.

II. OPIS GROBÓW *

Grób I — III

Groby: I — III zostały zniszczone w czasie regulacji drogi w parku miejskim jeszcze przed rozpoczęciem systematycznych badań. Zawartość grobów została pomieszana i tylko w odniesieniu do niektórych naczyń i skorup udało się stwierdzić, z którego pochodzą grobu. W skład inwentarza grobów miał też wchodzić spiralny pierścień brązowy, który jednakże nie zachował się. Groby I i II sąsiadowały ze sobą w odległości 2 m, grób III znajdował się w innym miejscu.

Grób I

Popielnica z baniastym brzuścem, z szyjką zachowaną fragmentarycznie. Brzusiec lekko chropowaty, zdobiony powyżej swej największej wydętości dwoma rzędami ukośnego ornamentu paznokciowego przerwanego 4 dużymi dolkami. Szyjka gładzona. Dno proste. Gлина wewnątrz brunatna, zewnątrz rudawa. Średn. 26,1 cm, wys. jeszcze 17,9 cm, otwór (uszkodzony) 22,7 cm, dno 10,8 cm. Nr kat. 1935 : 259.

Małeńka kość ludzka, palona, nr kat. 1935 : 260.

Skorupy kilku naczyń.

Brzeg misy z zagiętą do wnętrza krawędzią. Powierzchnia starannie gładzona. Gлина jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 260a.

Brzeg misy z krawędzią zagiętą do wnętrza, zdobiony żłobkami, starannie gładzony. Powierzchnia zewnętrzna brunatna, wewn. szara. Nr kat. 1935 : 260a.

2 ułamki brzegu dużej misy z facetowaną krawędzią, zdobioną owalnym dolkiem. Starannie gładzone. Powierzchnia wewnętrzna brunatno-szara, zewn. szara.

Brzeg innej misy.

Brzeg naczynia o chropowatej powierzchni zewnętrznej, gładzonej wewnątrz, zdobiony na przemian skośnym karbowaniem. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 260a.

Fragment naczynia o powierzchni zewn. i wewn. starannie gładzonej, koloru jasno-brunatnego, zdobionego rzędami ornamentu paznokciowego, nr kat. 1935 : 260a.

* W wielu wypadkach nie można było zamieścić opisu zabytków z powodu niedochowania się ich w zbiorach Muzeum Archeologicznego w Poznaniu.

Fragment szyjki i brzuśca naczynia o b. starannie gładzonej powierzchni. U nasady szyjki ornament zakreskowanego ukośnie trójkąta wiszącego, ujętego w dwie linie równoległe. Z lewej strony dołek. Gлина koloru brunatnego, nr kat. 1935 : 260a.

Brzeg naczynia z krawędzią zgrubiałą, odchylającą się lekko na zewnątrz. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona. Gлина koloru czerwono-brunatnego.

Fragment naczynia o doskonale gładzonej powierzchni, zdobionej czterema głęboko rytymi liniami. Gлина brunatna.

Fragment dna i ścianki naczynia o gładzonej powierzchni, koloru szarego (zapewnie kubka).

Inne skorupy, wśród nich fragment większego naczynia z chropowatą powierzchnią zewn. koloru ceglatego.

Grób II

Duże naczynie o baniastym brzuścu i z odtraconą szyjką. U nasady szyjki ornament paznokciowy obiegający jednym rzędem naczynie. Zachowana fragmentarycznie szyjka zlewa się z brzuścem. Dno wyodrębnione dość wyraźnie. Brzusiec niestarannie gładzony. Gлина koloru brunatnego z ciemnymi plamami. Naczynie to mogło pełnić funkcję popielnicy. Średnica 25,9 cm, wysokość jeszcze 19,7 cm, otwór (części zniszczonej) 23,3 cm, dno 10,1 cm, nr kat. 1935 : 261. Sklejone.

Duże naczynie o zaokrąglonym załomie brzuśca i krótkiej zlewającej się z nim szyjce, w przybliżeniu cylindrycznej. U nasady szyjki ornament paznokciowy, przerwany w dwóch miejscach małymi, płaskimi guzkami. Dno płaskie. Powierzchnia zewn. lekko chropowata, wewnątrz gładzona, koloru ceglato-brunatnego. Powierzchnia zewnętrzna zdobiona grzebykiem. Naczynie sklezione. Prawdopodobnie popielnica. Średn. 29,6 cm, wysok. 27,7 cm, otwór 23,4 cm, dno 13,3 cm, nr kat. 1935 : 262.

Naczynie szeroko-otworowe, wazowate, z zaokrąglonym załomem brzuśca i zlewająca się z nim krótką, zwężającą się ku górze szyjką. U nasady szyjki trzy równoległe linie. Powyżej największej wydętości brzuśca ornament dołczkowy, przerwany dwoma większymi dołkami, umieszczonymi naprzeciwko siebie. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona. Gлина zewn. brunatna, wewn. szara. Średn. 15,7 cm, wys. 9,8 cm, obwód 12,6 cm, dno 7,0 cm, nr kat. 1935 : 263.

Mały czerpak z kulistym dnem, z zagłębieniem w pośrodku. Utracone ucho wystawało ponad brzeg naczynia, otwór kształtu owalnego. Powierzchnia wewn. czarna, lśniąca, zewn. brunatna, wysok. 3,7 cm, otwór 11 × 12,5 cm, średnica zewn. dna 2,3 × 2,4 cm, nr kat. 1935 : 264.

Inne skorupy.

3 ułamki misy silnie spaczony w ogniu, z brzegiem zagiętym do wnętrza, zdobionym poprzecznymi żłobkami, nr kat. 1935 : 265a.

Większy fragment misy z facetowanym brzegiem zagiętym do środka, zdobionym rzędami szerokich żłobków poprzecznych, przedzielonych dołkiem. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona. Gлина zewn. koloru jasno-brunatnego, wewn. czarnego, posiada dużą domieszkę schudzającą: miki i piasku, nr kat. 1935 : 265a.

Brzeg naczynia z odchylającą się na zewnątrz krawędzią, zdobionego ornamentem paznokciowym. Gлина jasno-brunatna, nr kat. 1935 : 265a.

Skorupy większych i mniejszych naczyń o powierzchni gładzonej i chropowatej, nr kat. 1935 : 265a.

Grób III

Skorupy kilku naczyń:

Skorupa naczynia, którego szyjka zlewa się z brzuścem. U nasady szyjki bruzda pozioma, pod nią ornament złożony z dołczków o średnicy 0,5 cm. Powierzchnia zewn. niestarannie gładzona, koloru ceglatego, wewn. gładzona, brunatna, nr kat. 1935 : 265b.

Skorupa naczynia z łagodnie zaokrąglonym brzuścem, oddzielonym od szyjki bruzdą poziomą, poniżej której ornament złożony z małych dołczków o średnicy 0,2 cm. Powierzchnia zewn. b. dobrze gładzona, brunatna; wewn. nieco szorstka, siwa, nr kat. 1935 : 265b.

Skorupa zdobiona czterema bruzdami poziomymi. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona. Gлина brunatna, nr kat. 1935 : 265b.

Ułamki mis z krawędziami zagiętymi do środka, zdobionymi skośnymi nacięciami.

Grób I—III

Skorupy

Ułamki trzech czerpaków, m. in. fragment czerpaka z dnem wklęsłym do środka (średn. 2,5 × 2,8 cm) z szerokim taśmowatym uchem, wystającym silnie ponad brzeg, górą lekko daszkowatym. U nasady uszka trzy dołki owalne. Powierzchnia zewn. starannie gładzona. Gлина brunatna, nr kat. 1935 : 266.

Dno większego naczynia z krzyżem w pośrodku. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona. Zewn. koloru jasno-brunatnego, wewn. szarego, nr kat. 1935 : 267.

Fragment dużej misy z karbowanym brzegiem. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, brunatna. Fragmenty różnych naczyń, m. in. dna i brzegi mis, nr kat. 1935 : 267.

2 skorupy zdobione ornamentem paznokciowym. Powierzchnia gładzona, brunatna, nr kat. 1935 : 268.

Dwie skorupy naczynia o zaokrąglonym załamie brzuśca, zdobionym u nasady szyjki związającymi trójkątami skośnie kreskowanymi. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona, zewn. brudno-brunatna, wewn. brunatna, nr kat. 1935 : 269.

5 skorup zdobionych ornamentem paznokciowym i grzebykowym. Powierzchnia zewn. niestarannie gładzona, brunatna. Gлина z domieszką piasku, nr kat. 1935 : 270.

Skorupy innego naczynia o czernionej, starannie gładzonej powierzchni.

Brzeg naczynia z odchylającą się silnie na zewnątrz krawędzią, zaopatrzonego w szerokie, taśmowate ucho, nr kat. 1935 : 271.

Uszko z wyrostkami do osadzenia w ścianie naczynia; starannie gładzona powierzchnia. Gлина brunatna, nr kat. 1935 : 272.

Grób IV

Częściowo zniszczony. Poniżej warstwy humusu o grubości 12—15 cm znajdował się żółty, miałki piasek. 34 cm pod powierzchnią odkryto obwarowanie złożone z 11 kamieni, między którymi były skorupy. Pod obwarowaniem na głębokości 30 cm w żółtym piasku znajdowała się jama o średn. 40×50 cm; ponadto w piasku znalazło się kilka kawałków węgla drzewnego.

Popielnica z wydętym brzuścem i odchylającą się od niego dość ostro stożkową szyjką, zachowaną fragmentarycznie. Powierzchnia brzuśca powyżej załomu gładzona, dołem chropowata. U nasady szyjki szeroka bruzda, pod którą grupy dołków (zachowało się 5 grup). Gлина brudno-brunatna. Dno proste. Sklejona. Wymiary: średn. 34 cm, wys. 22,8 cm, d. = 10,3 cm; nr kat. 1935 : 278. Wewnątrz kości palone. Nr kat. 1935 : 279.

Misa z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym krótkimi, skośnymi żłobkami i trzema różkami poziomymi. Dno proste, wewnątrz zdobione słabo widocznym znakiem krzyża równoramiennego. Nad dnem ścianki słabo wygięte do wnętrza. Pow. zewn. brunatna, lśniąca, wewn. brunatna. Wymiary: średn. 20 cm, wys. 5 cm, otw. 18,5 cm, d. 7 cm; nr kat. 1935 : 273.

Misa z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym słabo zaznaczonymi żłobkami i dwoma różkami. Podstawa wyraźnie oddzielona, dno proste z rónoramiennym krzyżem. Powierzchnia wewn. czerniona, zewn. brunatna. Wymiary: średn. 21,8 cm, wys. 6,8 cm, otw. 19,6 cm, d. = 7,4 cm; nr kat. 1935 : 275.

Ułamek misy z brzegami zagiętymi do wnętrza, przeważnie skośnie żłobkowanymi; nr kat. 1935 : 286.

Kubek z beczułkowatym brzuścem o gładzonej powierzchni koloru brunatnego z ciem-

nymi plamami. Ucho utracone. Wymiary: wys. 8,3 cm, otw. 11,5 cm × 12,3 cm, d. 6,0 × 7,1 cm; nr kat. 1935 : 276.

Naczynie beczułkowate z starannie gładzoną powierzchnią koloru brunatnego. Pod krawędzią mieści się sztabkowane uszko. Drugie ucho utracone. Krawędź zdobiona karbowaniem. Dno proste. Wymiary: średn. 14 cm, wys. 15,1 cm, otw. 12,7 cm, d. 8,2 cm; nr kat. 1935 : 288.

Naczynie kowate, zrekonstruowane, z zwięzającą się ku górze szyjką i dwustożkowatym, łagodnie zaokrąglonym brzuścem. U nasady szyjki dwie linie poziome, poniżej których grupy kresiek przeciwstawnie skośnych. Ucho utracone. Powierzchnia zewn. i wewn. brunatna. Wymiary: średn. 7,5 cm, wys. 4,7 cm, otw. 5,5 × 5,9 cm, d. 2,5 cm; nr kat. 1935 : 284.

Mały kubek beczułkowaty z dwoma małymi uszkami. Powierzchnię zdobią grupy pionowych linii, objęte górną dwiema, dołem trzema poziomymi liniami. Dno proste. Powierzchnia zewn. koloru jasno-brunatnego, wewn. brunatna. Obie starannie gładzone. Wymiary: średn. 4,9 cm, wys. 5,4 cm, otw. 4,7 cm, d. 3,1 cm; nr kat. 1935 : 290.

Ułamki brzegów różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 281.

Dwa ułamki naczyń z zachowanymi uchami; dalsze ułamki naczyń z fragmentarycznie zachowanymi uszkami; nr kat. 1935 : 283.

Części różnych den; jedno z nich silnie wgłębione na całej powierzchni; nr kat. 1935 : 282.

Skorupy różnych naczyń, zdobione dołkami, ornamentem liniowym lub paznokciowym. Nr kat. 1935 : 284.

Ułamki 3—4 niekompletnych czerpaków. Gлина brunatna; nr kat. 1935 : 287. Skorupy większe z powierzchnią chropowatą, obmazywaną palcami; nr kat. 1935 : 285.

Grób V

(częściowo uszkodzony — por. tabl. II, 2a).

Na głęb. 8 cm pod powierzchnią znajdowały się dwie warstwy kamieni kształtu owalnego o dług. 1,37 m, szer. 0,88 m i grub. 22,0 = 26,0 cm. Kamienie obwarowania leżały prawie bezpośrednio na naczyniach stojących w jamie o głęb. 30 cm. Spód jamy był wyłożony drobnymi kamieniami.

Dolna część naczynia o powierzchni chropowatej, koloru brudno-brunatnego. Dno = 12,2 cm; nr kat. 1935 : 295.

Misa z zagiętym do wnętrza brzegiem, ozdobionym długimi, skośnymi żłobkami i zaopatrzonym w guzek. Nóżka misy wyraźnie oddzielona, wewnątrz zagłębiona. Dno proste.

Ryc. 1a. Czarnków. Zachodnia część cmentarzyska
Fig. 1a. Czarnków. Partie ouest du cimetière

Ryc. 1b Czarnków. Wschodnia część cmentarzyska
Fig. 1b. Czarnków. Partie Est du cimetière

TABL. II

a

b

c

d

Fig. 2a) Obwarowanie kamienne gr. V od pd.-wsch.; b) Gr. VI—IX od pd.-wsch.;
c) Gr. IX od pd.-wsch.; d) Gr. XII od zach.

Fig. 2a) Les pierres recouvrants la tombe V, vues du sud-Est; b) Tombes VI—IX
du sud-Est; c) Tombe IX du sud-Est; d) Tombe XII du ouest

a

b

c

Fig. 3 a) Gr. XXXII i XXXV od pd. Na dalszym planie groby: XXX, XXXIII i XXXVI; b) Gr. XXXI, XX i XXI od pd.; c) Gr. XXXI od pd.

Fig. 3a) Tombes XXXII et XXXV vues du sud; b) Tombes XXXI, XX et XXI vues du sud; c) Tombe XXXI vue du sud

TABL. IV

a

b

c

d

Ryc. 4 a) Gr. XXXVI, XXXVII i XLVIII od zachodu; b) Gr. XXXVII po usunięciu gr. XXXVI. Na prawo gr. XLVII a (na słupku ziemi), poniżej gr. XLVIII; c) Gr. LVIII—LIX, LXI—LXIII i LXV od pd.; d) Gr LXXIV i nad nim gr. LXXIII

Fig. 4a) Tombes XXXVI XXXVII et XLVIII vues de l'ouest; b) Tombe XXXVII après l'enlèvement de la tombe XXXVI. A droite tombe XLVII a, au dessous tombe XLVIII; c) Tombes LVIII—LIX, LXI—LXIII et LXV, vues du sud; d) Tombe LXXIII gisant au dessus de la tombe LXXIV

a

b

c

d

Rye. 5a) Gr. XCH; b) Groby LXXIV, XC i XCH od pd.; c) Gr. LXXIV od pd.-wsch.; d) Groby CXXXVII—CXXXIX od pln.-wsch.

Fig. 5a) Tombe XCH; b) Tombes LXXIV, XC et XCH vues du sud; c) Tombe LXXIV vue du sud-est; d) Tombes CXXXVII—CXXXIX vues du nord-est

TABL VI

a

b

c

Ryc. 6 a) Gr. CLXXX; b) Gr. CLXVII; c) Na pierwszym planie gr. CXLII.
Widok z pd.-zach.

Fig. 6 a) Tombe CLXXX; b) Tombe CLXVII; c) Au premier plan tombe CXLII.
Vue du sud-ouest

a

b

c

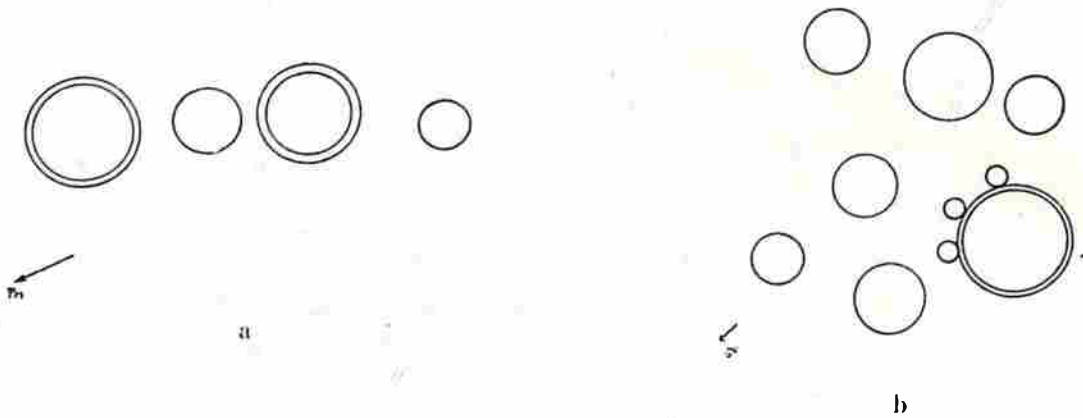
Ryc. 7 a) Gr. CXCH od pd.-zach.; b) Gr. CXCH^a; c) Skupienie kamieni
Fig. 7 a) Tombe CXCH, vue du sud-ouest; b) Tombe CXCH^a; c) Amoncèlement
de pierres

TABL VIII

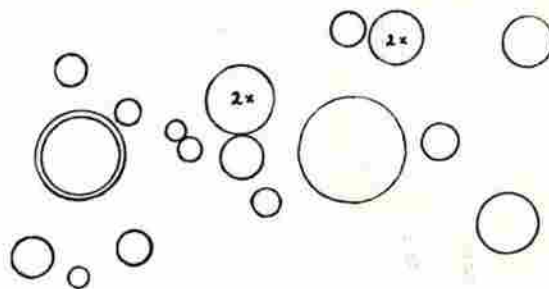
Ryc. 8 a) Gr. LXX z półkolistym układem przystawek; b) Gr. XXXVII z kołowym układem przystawek

Fig. 8a) Tombe LXX avec les vases rituels arrangés en demi-cercle; b) Tombe XXXVII avec les vases rituels entourants l'urne cinéraire

Ryc. 9 a) Gr. CXLIX z naczyniami ustawionymi w rzędzi; b) Gr. CLXVI z naczyniami zgrupowanymi po jednej stronie popielnicy

Fig. 9 a) Tombe CXLIX avec les vases posés dans une rangée; b) Tombe CLXVI avec les vases rituels, groupés d'une côté de l'urne cinéraire

Ryc. 10. Gr. XCH z naczyniami rozrzuconymi na dużej przestrzeni

Fig. 10. Tombe XCH avec les vases dispersés sur un vaste espace

Pow. zewn. brudno-brunatna, wewn. brunatna. Wymiary: śred. = 27,3 cm, wys. = 9,3 cm, otw. = 25,2 cm, d. = 7,1 cm; nr kat. 1935 : 291.

Kubek uchaty z stożkową szyjką i baniastym brzuścem. Ucho taśmowate, małe; dno proste. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, koloru brunatnego. Wymiary: śred. = $13,3 \times 13,6$ cm, wys. = 11,6 cm, otw. = $11,3 \times 11,7$ cm, d. = 6 cm; nr kat. 1935 : 294.

Mały kubek uchaty z stożkową szyjką i silnie rozszerzonym brzuścem dwustożkowym, z zaokrąglonym załosem. Taśmowate uszko zdobione trzema płytkami żłobkami. U nasady szyjki pasmo trójkątów wiszących i stojących, ukośnie zakreskowanych. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, koloru brunatnego. Wymiary: śred. = 8,1 cm, wys. = 6,3 cm, otw. = $5,8 \times 6,1$ cm, d. = 3,2 cm; nr kat. 1935 : 292.

Mniejsza ilość palonych kości ludzkich z kubka 1935 : 292; nr kat. 1935 : 293.

Grób VI

(por. tabl. II, 2b)

Na terenie gr. VI—IX było rozsypanych z powodu uszkodzenia grobów tak dużo skorup, że z trudem można było rozpoznać poszczególne groby.

Opis grobu: W głęb. 22—27 cm pod powierzchnią poczyna się rysować dość niewyraźnie zarys grobu.

Popielnica i nakryta była misą, podobnie jak druga popielnica, na której leżała misa odwrócona dnem do góry. Trzy czerpaki leżały w większych naczyniach.

Dolna część popielnicy z chropowatą powierzchnią koloru brudno-brunatnego. Dno proste. Grubość ścian 7 m. Wymiary: średn. 35,2 cm, wys. jeszcze 15 cm, dno = 12,3 cm. Nr kat. 1935 : 297. Palone kości ludzkie z popielnicy wyżej opisanej; nr kat. 1935 : 298.

Dolna część popielnicy z powierzchnią chropowatą. Podstawa oddzielona. Dno proste. Powierzchnia zewn. i wewn. brudno-brunatna. Zachowane ułamki szyjki wskazują, że była ona cylindryczna, wysoka i gładzona. Wymiary: wys. jeszcze = 8,3; dno = 11,5 cm; nr kat. 1935 : 306.

Palone kości ludzkie z popielnicy 1935 : 306, nr kat. 1935 : 307.

Kubek z taśmowatym, nieco wystającym ponad krawędź uchem; szyjka cylindryczna, rozszerza się górą stożkowato w kierunku dwustożkowego brzuśca, od którego oddziela ją bruzda pozioma. Dno proste. Powierzchnia starannie gładzona, koloru brunatnego. Sklejony i uzupełniony. Wymiary: średn. $12,9 \times 13,8$ cm;

wys. 10,7 cm; otw. $9,7 \times 11,5$ cm; dno = 6,9 cm; nr kat. 1935 : 299.

Naczynie beczułkowate z krótką, stożkową szyjką. Dno proste. Na granicy szyjki i brzuśca dwa małe uszka (utrącone). Powierzchnia naczynia brunatna, gładzona. Wymiary: średn. 13,6 cm; wys. 12,3 cm; otw. $9,2 \times 10,2$ cm; dno = 7,2 cm. Nr kat. 1935 : 300.

Dookoła naczynia powyżej opisanego znaleziono większą ilość skorup. M. in.: brzegi, ułamki den, fragmenty misy. Niektóre zdobione bruzdami poziomymi. Nr kat. 1935 : 301.

Szerokootworowa misa z brzegiem zagiętym do wnętrza, zdobionym długimi skośnymi żłobkami. Dno proste. Powierzchnia koloru brunatnego, gładzona. Uzupełn. Nr kat. 1935 : 302.

Duży kubek baniasty z lekko na zewnątrz odchylonym brzegiem. Ucho szerokie, zwężające się ku nasadzie (z 3,4 cm do 1,8 cm.). Powierzchnia gładzona, koloru brunatnego. Dno proste. Wymiary: średn. 24,4 cm, wys. 24,4 cm; otw. 22,0 cm; dno = 10,7; nr kat. 1935 : 303.

Naczynie podwójnie stożkowe z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką i łagodnie zaokrąglonym załosem brzuśca. Szyjka gładzona, brzusiec chropowaty z śladami obmazywania palcami. Powierzchnia koloru brunatnego. Dno proste. Wymiary: średn. 37,0; wys. 29,3; otw. 23,4; dno 11,8; nr kat. 1935 : 304.

Czerpak z dużym uchem taśmowatym, wystającym ponad brzeg. Dno małe, nieznacznie wklęsłe do środka. Powierzchnia gładzona, koloru brunatnego, zdobiona poniżej nasady uszka 4-ma podłużnymi dołkami. Sklejony. Wymiary: wys. = 5,3 cm; otwór $13,4 \times 14,7$ cm; dno = 2 cm. Nr kat. 1935 : 308.

Kubek stożkowy z małym uchem wystającym ponad brzeg naczynia. Dno słabo wciśnięte do wnętrza. Powierzchnię gładzoną koloru brunatnego zdobi u podstawy naczynia pięć bruzd poziomych, powyżej których rząd małych dołczków. Wymiary: wys. 5,2 cm; otw. $6,1 \times 6,6$ cm; dno 2,2 cm; nr kat. 1935 : 310.

Głęboka misa z brzegiem zagiętym do środka. Dno słabo wgięte do środka, wewn. wypukłe. Powierzchnia gładzona, brunatna. Wymiary: średn. 15,0 cm; wys. — 6,4 cm; otw. 13,9 cm; dno — 5,9 cm. Nr kat. 1935 : 311.

Skorupy różnych naczyń, wśród nich jedna spaczona. Między skorupami wyróżnia się fragment misy z brzegiem zagiętym do środka (wys. 6,4 cm; dno — 5,9 cm); szyjka naczynia o starannie gładzonej powierzchni; fragmenty naczyń z uszkami. Jeden z nich posiada uszko taśmowate, wystające ponad brzeg naczynia, drugi ma uszko umieszczone w połowie wysokości szyjki. Poniżej uszka dwa dołczki; nr kat. 1935 : 312.

Grób VIIa
(tabl. II, 2b)

22 cm pod powierzchnią znaleziono grób, w którym rolę popielnicy pełnił kubek zawierający kości palone w układzie anatomicznym i czerpak. Kubek ten przykrywała misa i otaczało wieńcem kilka naczyń. Pod popielnicą, jak również w kierunku sąsiedniego grobu VIIb, znajdowała się czarna, przepalona ziemia, w której znalazł się czerpaczek obrócony dnem do góry.

Popielnicę stanowił kubek beczułkowaty. Powierzchnia gładzona. Gлина ciemno-brunatna. Ucho utracone rytualnie. Średn. 16,4; wys. 12,7, otw. 12,0, dno — 5,6; nr kat. 1935 : 317. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 317.

Mały czerpak z dnem wklęsłym. Ucha brak. Gлина brunatna. Rekonstruowany. Średn. 7,6, wys. 3,4—3,6; otw. 7,6; dno — 1,3. Nr kat. 1935 : 337. Palone kości ludzkie.

Dolna część większego naczynia o średnicy dna = 10,3 i skorupy innych naczyń, u których brzeg jest oddzielony od brzuśca 3 poziomymi bruzdami, pod którymi znajdują się grupy pionowych żłobków; nr kat. 1935 : 319.

Wazowate naczynie z zaokrąglonym brzuścem zdobionym na największej wydatości grupami pionowych żłobków. Gлина ciemno-brunatna. Średnica 14, wys. 12,8, otw. 9; dno 7,3 cm. Rekonstruowane. Nr kat. 1935 : 318.

Mały kubek doniczkowaty z uszkiem. Poniżej krawędzi ozdobiony rzędem owalnych dołeczków. Powierzchnia gładzona. Rekonstruowany; d. 7. Nr kat. 1935 : 313.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym do wnętrza, skośnie karbowanym. Dno proste. Gлина ciemno-brunatna. Nr kat. 1935 : 315.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 314.

Grób VIIb
(por. tabl. II, 2b)

W niewielkim oddaleniu (20 cm) od gr. VIIa znajdował się w kierunku wschodnim grób, w którego środku stała popielnica z kośćmi otoczona wieńcem przystawek, z których większość była odwrócona dnem do góry.

Popielnica posiada w przybliżeniu dwustożkowy brzusiec oddzielony od stożkowatej szyjki bruzdą poziomą. Załom brzuśca zdobią grupy pionowych żłobków przedzielone małymi dołeczkami. Dolna część naczynia chropowata, górna gładka. Gлина brudno-brunatna. Średn. 23,5; wys. 21; otw. 15—16; d. 10,2. Nr kat. 1935 : 328.

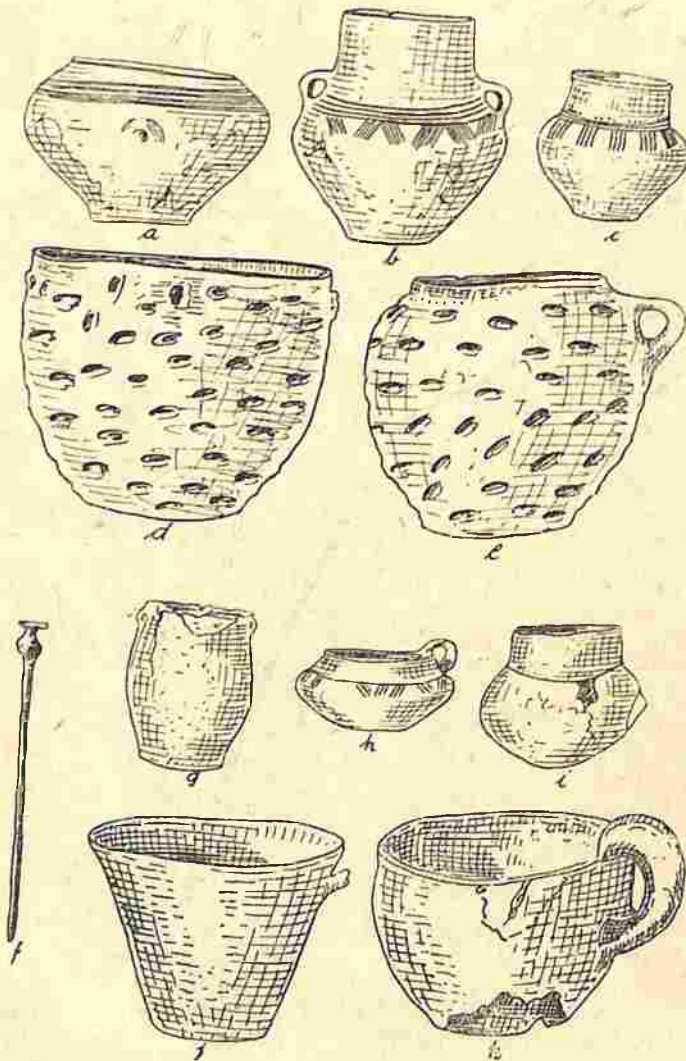
Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 329.

Naczynie o kształcie wazowatym, zdobione poniżej załomu nalepionymi guzkami, obwiedzionymi półkolistymi żeberkami. Powyżej załomu ornament bruzd poziomych. Gлина brunatna. Szyjka nie zachowała się. Sklejane. Wys. jeszcze 15 cm; dno 7 cm. (ryc. 11a). Nr kat. 1935 : 320.

Naczynie w kształcie amfory o brzuścu w przybliżeniu dwustożkowatym i wysokiej zwężającej się ku górze szyjce. Na granicy szyjki i brzuśca 4 bruzdy poziome i dwa uszka. Poniżej bruzd zwisają grupy przeciwstawnie ukośnych kresiek. Dno nieznacznie wyodrębnione. Powierzchnia gładka, gлина brunatna. Rekonstruowane. Średn. 20,2; wys. 20; otw. 13,4; d. 8,6, (ryc. 11b). Nr kat. 1935 : 325.

Misa z brzegiem nieznacznie zagiętym do środka. Powierzchnia gładzona, wewnątrz brunatna, zewnątrz brudno-brunatna. Wys. 6,4; otw. 18,6; d. 6,8. Nr kat. 1935 : 323.

Misa większych rozmiarów z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym szerokimi bruzdami skośnymi. Gлина brunatna. Brak dna. Rekon-

Ryc. 11. Gr. VII (a—e) i gr. IX (f—k); a = 1/6, f = 1/2, d, e, g, k = 1/4; reszta = 1/8 w. n.

Fig. 11. Tombe VII (a—e) et tombe IX (f—k) a = 1/6, f = 1/2, d, e, g, k = 1/4; le reste = 1/8 gr. n.

struowana. Wys. 9,2; otw. 28,6×29,6; d. 9,3. Nr kat. 1935 : 327.

Fragm ent m isy z brzegiem zagiętym ku środkowi, ozdobionym skośnym karbowaniem. Glina brudno-brunatna. Nr kat. 1935 : 332.

Fragm ent naczynia beczułkowatego z dwoma małymi uszkami. Granicę między zwężającą się ku górze szyjką a brzusem zaznacza wąska bruzda. Największą wydętość brzuśca zdobią 4 nalepiane guzki, obwiedzione półkolistymi żeberkami. Dna brak. Glina brunatna. Wys. jeszcze 15,1. Nr kat. 1935 : 322.

Naczynie beczułkowane z chropowatą powierzchnią w górnej części. Poniżej nieznacznie odchyłonego brzegu mieszczą się symetrycznie nalepione 4 guzki. Całą powierzchnię naczynia pokrywa ornament paznokciowy. Glina ciemno-brunatna. Średn. 13—14; d. 7,9. (ryc. 11 d). Nr kat. 1935 : 335.

Palone kości ludzkie z naczynia nr 1935 : 335.

Naczynie doniczkowe z brzegiem nieznacznie wygiętym na zewnątrz. Dno silnie zwężone. Glina ciemno-brunatna. Rekonstruowane. Średn. 12,2; wys. 9,6; otw. 11,6×12; d. 5. Nr kat. 1935 : 321.

Duży kubek doniczkowy niestarannej roboty, z uchem taśmowatym, wystającym ponad brzeg. Dno zrekonstruowane. Glina brunatna. Średn. 13,2; wys. 8,7; otw. 12,4—13; d. 7,6. Nr kat. 1935 : 324.

Kubek z brzusem podwójniestożkowatym o zaokrąglonym załomie i z szyjką stożkową, nie zachowaną w całości. Glina szara. Rekonstruowany. Średn. 6,2; wys. jeszcze 5,8; d. 3. Nr kat. 1935 : 324a.

Kubek doniczkowy z uszkiem poniżej brzegu. Dno nieznacznie wyodrębnione, proste. Powierzchnia gładka, glina brunatna. W części zrekonstruowane. Średn. 11 cm; wys. 8,8; otw. 11; d. 5,8. Nr kat. 1935 : 326.

Kubek o beczułkowej formie brzuśca i krótkiej cylindrycznej szyjce, zaopatrzonej w ucho. Powierzchnię brzuśca pokrywa ornament paznokciowy. Dno zwężone, proste. Rekonstruowany. Średn. 13,5; wys. 11,7; otw. 10; d. 7,1. (ryc. 11 e). Nr kat. 1935 : 331.

Kubek z brzusem w przybliżeniu podwójnie stożkowatym oraz szyjką stożkową. U brzegu naczynia ślad po utraconym uchu. Szyjkę oddzielają od brzuśca poziome bruzdy, poniżej których zwisają grupy pionowych żłobków (po trzy). Dno proste. Glina brunatna. Nieznacznie uszkodzony brzeg. Średn. 10,6; wys. 7,9; otw. 8,7 i d. 5,3 (ryc. 11 c). Nr kat. 1935 : 333.

Palone kości ludzkie (dziecięce); nr 1935 : 333.

Skorupy różnych naczyń: część z nich zdobiona. Glina żółta i brunatna. Nr kat. 1935 : 338.

Palone kości ludzkie znalezione między grobem VIIa i VIIb. Nr kat. 1935 : 338b.

Grób VIII

(częściowo zniszczony — tabl. II, 2b)

Pod obwarowaniem kamiennym (z którego pozostał tylko jeden kamień), mieścił się na głęb. 65 cm grób z 3 popielnicami, z których jedna przykryta była misą (dno misy wpadło do wnętrza popielnicy). Zły stan zachowania grobu nie pozwalał na stwierdzenie sposobu ułożenia kości. Jeden z czerpaków leżał w popielnicy, a jedna z mis, stojąca pod kubkiem odwróconym dnem do góry, zawierała kości. Przykrywało ją kilka skorup innej rozbitej misy. Naczynia tworzyły półkole.

Popielnica podwójniestożkowata z zaokrąglonym załomem. Dno proste. Szyjki brak. Glina brunatna. Średn. 20,5; wys. jeszcze 13; otw. jeszcze 15; d. 7,9. Nr kat. 1935 : 340. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 341.

Dolna część popielnicy. Powierzchnia dołem chropowata. Dno proste. Wśród kości znajdowały się skorupy misy, przykrywającej zapewne pierwotnie popielnicę (nr kat. 1935. 344b). Śr. 29,5; wys. jeszcze 13,4; d. 9,3. Nr kat. 1935 : 344.

Popielnica z zaokrąglonym załomem podwójnie stożkowego brzuśca, oddzielonego od stożkowej szyjki bruzdą poziomą. Powyżej bruzdy grupy kropek (po trzy) a poniżej grupy kresek pionowych przedzielonych dołeczkami. Dolna część naczynia nieco chropowata. Glina brudno-brunatna. Średn. 17,5; wys. 15,0; otw. 12,4; d. 9. Nr kat. 1935 : 350. Palone kości ludzkie; nr kat. 1935 : 352.

Duża popielnica podwójnie stożkowata o zaokrąglonym załomie brzuśca, oddzielonego od stożkowej szyjki trzema bruzdami poziomymi, poniżej których ornament złożony z grup żłobków pionowych. Powierzchnia zewnętrzna czerniona. Dna brak. Zrekonstruowane. Średn. 30,4; wys. jeszcze 24; otw. 24,2; d. 18,3. Nr kat. 1935 : 353. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 353.

Naczynie z zaokrąglonym załomem brzuśca i stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą, powyżej której grupy punktów (po trzy), poniżej grupy kresek pionowych, oddzielonych dołeczkami. Średn. 17,5; wys. 15,0; otw. 12,4; d. 9,0. Nr kat. 1935 : 350.

Mała misa z głęboką wklęsłością dna. Glina brunatna. Brzeg uszkodzony. Wys. 3,9; d. 2,2. Nr kat. 1935 : 354.

Mała misa z dnem lekko wklęsłym. Glina brudno-brunatna. Zrekonstruowana. Wys. 3,8; otw. 9,1; d. 2,3. Nr kat. 356.

Dolna część naczynia (zapewne misy). Głina brunatna. Dno = 6,5 cm. Nr kat. 1935 : 345.

Dolna część naczynia (zapewne misy). Głina brunatna. Dno = 8 cm. Nr kat. 1935 : 351.

Kubek z baniastym brzuścem i zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą, poniżej której widnieje ornament złożony z grup pionowych i ukośnych kresiek. Ucho szerokie wystające ponad brzeg. Głina brunatna. Średn. 15,4; wys. 10; otw. 10,4 × 11,7; d. 6,8. Nr kat. 1935 : 339.

Kubek zbliżony formą do wyżej opisanego, zdobiony na brzuścu grupami kresiek pionowych. Głina brudno-brunatna. Średn. 14,9; wys. 9,8; otw. 11—11,5; d. 6,5. Nr kat. 1935 : 342.

Kubek zbliżony kształtem do okazu 1935 : 339. Granicę między szyjką a brzuścem zaznaczają trzy poziome bruzdy, z których zwisają grupy przeciwstawnie ukośnych kresiek. Głina brunatna. Średn. 10,9; wys. 7,5; otw. 8,5—9; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 347. Dwie palone kości ludzkie, nr kat. 1935 : 350.

Kubek z szyjką zlewającą się z zaokrąglonym brzuścem, z jedną bruzdą poziomą, od której zwisają kreski ukośne. Głina brunatna. Średn. 10,4; wys. 10,9; otw. 9,5; d. 7,3. Nr kat. 1935 : 359.

Małe naczynie doniczkowe z nieznacznie wydętym brzuścem, wklęsłą szyjką i nieznacznie odchyloną krawędzią. Wys. 9; otw. 13,1; d. 7,1. Nr kat. 1935 : 357.

Grob IX

(częściowo zniszczony — tabl. II, 2b)

Na głęb. 68 cm pod powierzchnią, pod zniszczonym obwarowaniem kamiennym, leżała na boku popielnica z kośćmi i szpilą br., otoczona wieńcem siedmiu naczyń. Wszystkie przystawki leżały odwrócone dnem do góry, a jedna z nich mieściła się w naczyniu większym. Inne naczynie przykryte misą, zawierało mniejszą ilość kości.

Popielnica o kształcie w przybliżeniu jajowatym z małymi uszkami poniżej brzegu. Głina brunatna. Średn. 10,4; wys. 10,9; otw. 9,5; d. 7,3; (ryc. 11g). Nr kat. 1935 : 360. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 361.

Mała misa z wyraźnie oddzieloną nóżką. Brzeg zagięty do środka zdobią krótkie ukośne żłobki. Głina brunatna. Zrekonstruowana. Wys. 6; otw. 18,6; d. 7,6. Nr kat. 1935 : 369a.

Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnymi żłobkami. Nr kat. 1935 : 364.

Beczulkowaty kubek z grubym uchem wystającym ponad brzeg. Dno proste. Głina brunatna. Wys. 8; d. 6,2 (ryc. 11k). Nr kat. 1935 : 362.

Kubek z zaokrąglonym załomem brzuśca i zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca wąską bruzdą, poniżej zdobiony grupami przeciwstawnie skośnych kresiek. Głina brunatna. Dna brak. Uzupełniony. Średn. 15; wys. 7,5; otw. 10,5 × 12,2; d. 7,9. (ryc. 11h). Nr kat. 1935 : 363.

Duży kubek doniczkowaty z brzegiem nieznacznie wywiniętym. Ucho utracone. Dno proste. Głina czerwono-brunatna. Uzupełniony. Wys. 14,7; otw. 21,5; d. 6 (ryc. 11j). Nr kat. 1935 : 367a.

Naczynie z zaokrąglonym załomem brzuśca, ozdobionego ornamentyką guzową; szyjka cylindryczna, ucho odtrącone. Głęboka wklęsłość dna. Uzupełnione. Głina czerwono-brunatna. Średn. 15,4; wys. 12,9; otw. 10,5; d. 3,7. (ryc. 11i). Nr kat. 1935 : 368.

Bezuszne naczynie w przybliżeniu podwójnie stożkowe, z szyjką zlewającą się z brzuścem, oddzieloną 3 bruzdami poziomymi, poniżej których grupy pionowych kresiek. Głina brunatna. Powierzchnia gładzona, miejscami uszkodzona. Średn. 13,5; wys. 12,3; otw. 10,1; d. 6,9. Nr kat. 1935 : 366.

Małe, bezuszne naczynie z podwójnie stożkowatym w przybliżeniu brzuścem i zlewającą się z nim szyjką, oddzieloną trzema bruzdami poziomymi. Brzeg nieznacznie wywinięty. Załom brzuśca zdobiony grupami przeciwstawnie ukośnych kresiek. Dno proste. Głina brunatna. Zrekonstruowane. Średn. 4,9; wys. 4,6; otw. ca. 4; d. 1,8. Nr kat. 1935 : 369b.

Szpila brązowa z główką wazowatą (o średn. 2,2 m/m). Patyna ciemnozielona. Dług. 7,7 cm. (ryc. 11f). Nr kat. 1935 : 365.

Groby VI—IX

(por. tabl. II, 2b)

Skorupy różnych naczyń. Głina czerwono-brunatna. Nr. kat. 1935 : 369 i 369a.

Grob X

W odległości 95 cm od środka grobu VI-go stała na głębokości 95 cm popielnica, nakryta misą, zawierającą kości palone złożone w porządku anatomicznym. Części misy leżały w popielnicy na kościach. W południowej stronie od popielnicy leżał fragment kubka i skorupy innych naczyń.

Popielnica podwójnie stożkowa o ostrym załomie brzuśca. Poniżej załomu powierzchnia chropowata, powyżej cztery bruzdy poziome. Na załomie grupy pionowych kresiek umieszczone symetrycznie. Dno proste. Głina brunatna. Uzupełniona. Średn. 26,5; wys. 20,2; otw. 19,4; d. 10. Nr kat. 1935 : 370.

Palone kości ludzkie, nr kat. 1935 : 372.

Dno misy znalezionej na kościach w popielnicy. Głina brunatna. Dno = 5,5. Nr kat. 1935 : 371.

Fragment kubka z kulistym brzuścem i cylindryczną szyjką, zaopatrzony w taśmowate uszko. U nasady szyjki bruzda pozioma, na największej wydętości brzuśca małe dołeczki. Głina brunatno-czerwona. Dna brak. Średn. ca. 10; wys. jeszcze 7,9; otw. ca. 4,3. Nr kat. 1935 : 373.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 374.

Grób XI

(zniszczony — tabl. II, 2c)

Obwarowanie kamienne miało układ naruszony. Głębokość obwarowania 17 cm, głębokość jamy grobowej 32 cm. Górą grób był całkowicie zniszczony i dopiero po usunięciu skorup ukazały się popielnice, zawierające palone kości ludzkie (leżące w jednej popielnicy w układzie anatomicznym) i kawałek brązu. Układ kości mieszczących się w drugiej popielnicy nie został określony z powodu uszkodzenia naczyń. W popielnicy tej leżały na kościach skorupy nieokreślonego w protokole naczyń, najprawdopodobniej misy. Pod naczyniem jajowatym stały trzy małe naczynka; jeden z kubków był odwrócony dnem do góry.

Popielnica podwójnie stożkowata, z odchylonym nieco brzegiem i wyodrębnioną podstawą. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Dno proste. Głina brunatna. Średn. 27; wys. 21,8; otw. 16,5; d. 9,6. Nr kat. 1935 : 380. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 381.

Popielnica z zaokrąglonym załomem podwójnie stożkowatego w przybliżeniu brzuśca i zwężającą się ku górze szyjką. Największy załom brzuśca zdobiją grupy żłobków pionowych. U nasady szyjki bruzda pozioma, powyżej niej grupy dołeczków. Dolna część naczyń chropowata z śladami obmazywania palcami, górna gładzona. Głina brunatna. Średn. 22,7; wys. 19,4; otw. 13,3; d. 8,6. Nr kat. 1935 : 386. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 386.

Płytkamisa z zagiętą do wnętrza krawędzią, zdobioną ukośnymi żłobkami. Powierzchnia gładzona. Głina brunatna. Uzupełniana. Wys. 7,1—8; otw. 29,4; d. 7,9. Nr kat. 1935 : 379.

Dno większego naczyń (prawdopodobnie misy). Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 392.

Fragment małej misy, z małą wklęsłością na dnie. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 392.

Brzeg misy z silnie zagiętą do środka krawędzią. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 392a.

Duże naczynie jajowate, bezuszne, z powierzchnią w górnej części chropowatą, w dolnej gładzoną. Dno proste. Głina brunatna. Średn. 20,2; wys. 21,4; otw. 18,5; d. 9,5. Nr kat. 1935 : 376.

Małe naczynie beczułkowate z cylindryczną szyjką, połączoną z brzuścem 2 uszkami. Dno proste. Powierzchnia gładzona. Głina brunatna. Średn. 7,7; wys. 8,2; otw. 6; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 377.

Fragment naczyń jajowatego z wywiniętym na zewnątrz brzegiem. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 391.

Mała amfora z dwustożkowatym brzuścem i wyraźnie oddzieloną cylindryczną szyjką. U nasady szyjki 2 małe uszka. Dno proste. Głina brunatna. Uszkodzona. Nr kat. 1935 : 389.

Kubek z kulistym załomem brzuśca i cylindryczną szyjką. Na granicy brzuśca i szyjki wąska bruzda. Dno proste. Głina brunatna. Średn. 7,2; wys. 6,6; otw. 5,2×5,4; d. 3,3. Nr kat. 1935 : 378.

Stożkowaty kubek z wyraźnie zaznaczoną podstawą i nieco odchylonym brzegiem. Ślady ucha. Głina brunatna. Wys. 7, otw. 9; d. 4. Nr kat. 1935 : 375.

Niestarannie wykonany kubek doniczkowaty (grubej roboty) z nieco wydętym w połowie wysokości brzuścem i nieznacznie odchyloną na zewnątrz krawędzią. Ucho duże, grube. Dno proste. Głina brunatna. Średn. 11,7; wys. 8,7; otw. 10,7; d. 6,5. Nr kat. 1935 : 387.

Kubek w przybliżeniu dwustożkowaty, z łagodnym załomem brzuśca oddzielnego od cylindrycznej szyjki dwiema bruzdami poziomymi. Dno proste. Ucho grube, wystające ponad brzeg. Głina brunatna. Średn. 8,2×8,8; wys. 7; otw. 6,7×7,5; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 388.

Skorupy różnych naczyń, częściowo zdobione. Głina czerwona i brunatna. Z pośród ornamentowanych wymienić należy:

- a) skorupę z ornamentem kresek pionowych.
- b) skorupę z ornamentem guzowym.

Brązy

Tłoczek brązowy z drutu w przekroju czworograniastego. Dług. 4 cm. Nr kat. 1935 : 392.

Ułamek czworokątnej płytki brązowej. Nr kat. 1935 : 385.

Grób XII

(tabl. II, 2d)

Grób z obwarowaniem kamiennym położonym na głęb. 20 cm. Pod obwarowaniem jama grobowa głęboka 27 cm. Na jej dnie stała popielnica zawierająca kości w układzie anatomicznym, wśród których znalazły się ułamki misy,

Dolna część naczynia (zapewne misy). Głina brunatna. Dno = 6,5 cm. Nr kat. 1935 : 345.

Dolna część naczynia (zapewne misy). Głina brunatna. Dno = 8 cm. Nr kat. 1935 : 351.

Kubek z baniastym brzuścem i zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą, poniżej której widnieje ornament złożony z grup pionowych i ukośnych kresek. Ucho szerokie wystające ponad brzeg. Głina brunatna. Średn. 15,4; wys. 10; otw. 10,4 × 11,7; d. 6,8. Nr kat. 1935 : 339.

Kubek zbliżony formą do wyżej opisanego, zdobiony na brzuścu grupami kresek pionowych. Głina brudno-brunatna. Średn. 14,9; wys. 9,8; otw. 11—11,5; d. 6,5. Nr kat. 1935 : 342.

Kubek zbliżony kształtem do okazu 1935 : 339. Granicę między szyjką a brzuścem zaznaczają trzy poziome bruzdy, z których zwisają grupy przeciwstawnie ukośnych kresek. Głina brunatna. Średn. 10,9; wys. 7,5; otw. 8,5—9; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 347. Dwie palone kości ludzkie, nr kat. 1935 : 350.

Kubek z szyjką zlewającą się z zaokrąglonym brzuścem, z jedną bruzdą poziomą, od której zwisają kreski ukośne. Głina brunatna. Średn. 10,4; wys. 10,9; otw. 9,5; d. 7,3. Nr kat. 1935 : 359.

Małe naczynie doniczkowe z nieznacznie wydętym brzuścem, wklęsłą szyjką i nieznacznie odchylną krawędzią. Wys. 9; otw. 13,1; d. 7,1. Nr kat. 1935 : 357.

Grób IX

(częściowo zniszczony — tabl. II, 2b)

Na głęb. 68 cm pod powierzchnią, pod zniszczonym obwarowaniem kamiennym, leżała na boku popielnica z kośćmi i szpilą br., otoczona wieńcem siedmiu naczyń. Wszystkie przystawki leżały odwrócone dnem do góry, a jedna z nich mieściła się w naczyniu większym. Inne naczynie przykryte misą, zawierało mniejszą ilość kości.

Popielnica o kształcie w przybliżeniu jajowatym z małymi uszkami poniżej brzegu. Głina brunatna. Średn. 10,4; wys. 10,9; otw. 9,5; d. 7,3; (ryc. 11g). Nr kat. 1935 : 360. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 361.

Mała misa z wyraźnie oddzieloną nóżką. Brzeg zagięty do środka zdobią krótkie ukośne żłobki. Głina brunatna. Zrekonstruowana. Wys. 6; otw. 18,6; d. 7,6. Nr kat. 1935 : 369a.

Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnymi żłobkami. Nr kat. 1935 : 364.

Beczulkowaty kubek z grubym uchem wystającym ponad brzeg. Dno proste. Głina brunatna. Wys. 8; d. 6,2 (ryc. 11k). Nr kat. 1935 : 362.

Kubek z zaokrąglonym załomem brzuśca i zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca wąską bruzdą, poniżej zdobiony grupami przeciwstawnie skośnych kresek. Głina brunatna. Dna brak. Uzupełniony. Średn. 15; wys. 7,5; otw. 10,5 × 12,2; d. 7,9. (ryc. 11h). Nr kat. 1935 : 363.

Duży kubek doniczkowaty z brzegiem nieznacznie wywiniętym. Ucho utracone. Dno proste. Głina czerwono-brunatna. Uzupełniony. Wys. 14,7; otw. 21,5; d. 6 (ryc. 11j). Nr kat. 1935 : 367a.

Naczynie z zaokrąglonym załomem brzuśca, ozdobionego ornamentyką guzową; szyjka cylindryczna, ucho odtracone. Głęboka wklęsłość dna. Uzupełnione. Głina czerwono-brunatna. Średn. 15,4; wys. 12,9; otw. 10,5; d. 3,7. (ryc. 11i). Nr kat. 1935 : 368.

Bezuszne naczynie w przybliżeniu podwójnie stożkowe, z szyjką zlewającą się z brzuścem, oddzieloną 3 bruzdami poziomymi, poniżej których grupy pionowych kresek. Głina brunatna. Powierzchnia gładzona, miejscami uszkodzona. Średn. 13,5; wys. 12,3; otw. 10,1; d. 6,9. Nr kat. 1935 : 366.

Małe, bezuszne naczynie z podwójnie stożkowatym w przybliżeniu brzuścem i zlewającą się z nim szyjką, oddzieloną trzema bruzdami poziomymi. Brzeg nieznacznie wywinięty. Załom brzuśca zdobiony grupami przeciwstawnie ukośnych kresek. Dno proste. Głina brunatna. Zrekonstruowane. Średn. 4,9; wys. 4,6; otw. ca. 4; d. 1,8. Nr kat. 1935 : 369b.

Szpila brązowa z główką wazowatą (o średn. 2,2 m/m). Patyna ciemnozielona. Dług. 7,7 cm. (ryc. 11f). Nr kat. 1935 : 365.

Groby VI—IX

(por. tabl. II, 2b)

Skorupy różnych naczyń. Głina czerwono-brunatna. Nr. kat. 1935 : 369 i 369a.

Grób X

W odległości 95 cm od środka grobu VI-go stała na głębokości 95 cm popielnica, nakryta misą, zawierającą kości palone złożone w porządku anatomicznym. Części misy leżały w popielnicy na kościach. W południowej stronie od popielnicy leżał fragment kubka i skorupy innych naczyń.

Popielnica podwójnie stożkowa o ostrym załomie brzuśca. Poniżej załomu powierzchnia chropowata, powyżej cztery bruzdy poziome. Na załomie grupy pionowych kresek umieszczone symetrycznie. Dno proste. Głina brunatna. Uzupełniona. Średn. 26,5; wys. 20,2; otw. 19,4; d. 10. Nr kat. 1935 : 370.

Palone kości ludzkie, nr kat. 1935 : 372.

Dno misy znalezionej na kościach w popielnicy. Glina brunatna. Dno = 5,5. Nr kat. 1935 : 371.

Fragment kubka z kulistym brzuścem i cylindryczną szyjką, zaopatrzony w taśmowate uszko. U nasady szyjki bruzda pozioma, na największej wydętości brzuśca małe dołeczki. Glina brunatno-czerwona. Dna brak. Średn. ca. 10; wys. jeszcze 7,9; otw. ca. 4,3. Nr kat. 1935 : 373.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 374.

Grób XI

(zniszczony — tabl. II, 2c)

Obwarowanie kamienne miało układ naruszony. Głębokość obwarowania 17 cm, głębokość jamy grobowej 32 cm. Górą grób był całkowicie zniszczony i dopiero po usunięciu skorup ukazały się popielnice, zawierające palone kości ludzkie (leżące w jednej popielnicy w układzie anatomicznym) i kawałek brązu. Układ kości mieszczących się w drugiej popielnicy nie został określony z powodu uszkodzenia naczynia. W popielnicy tej leżały na kościach skorupy nieokreślonego w protokole naczynia, najprawdopodobniej misy. Pod naczyniem jajowatym stały trzy małe naczynka; jeden z kubków był odwrócony dnem do góry.

Popielnica podwójnie stożkowata, z odchylonym nieco brzegiem i wyodrębnioną podstawą. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Dno proste. Glina brunatna. Średn. 27; wys. 21,8; otw. 16,5; d. 9,6. Nr kat. 1935 : 380. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 381.

Popielnica z zaokrąglonym załomem podwójnie stożkowatego w przybliżeniu brzuśca i zwężającą się ku górze szyjką. Największy załom brzuśca zdobia grupy żłobków pionowych. U nasady szyjki bruzda pozioma, powyżej niej grupy dołeczek. Dolna część naczynia chropowata z śladami obmazywania palcami, górna gładzona. Glina brunatna. Średn. 22,7; wys. 19,4; otw. 13,3; d. 8,6. Nr kat. 1935 : 386. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 386.

Płytką misa z zagiętą do wnętrza krawędzią, zdobioną ukośnymi żłobkami. Powierzchnia gładzona. Glina brunatna. Uzupełniana. Wys. 7,1—8; otw. 29,4; d. 7,9. Nr kat. 1935 : 379.

Dno większego naczynia (prawdopodobnie misy). Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 392.

Fragment małej misy, z małą wklęsłością na dnie. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 392.

Brzeg misy z silnie zagiętą do środka krawędzią. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 392a.

Duże naczynie jajowate, bezuszne, z powierzchnią w górnej części chropowatą, w dolnej gładzoną. Dno proste. Glina brunatna. Średn. 20,2; wys. 21,4; otw. 18,5; d. 9,5. Nr kat. 1935 : 376.

Małe naczynie beczułkowate z cylindryczną szyjką, połączoną z brzuścem 2 uszkami. Dno proste. Powierzchnia gładzona. Glina brunatna. Średn. 7,7; wys. 8,2; otw. 6; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 377.

Fragment naczynia jajowatego z wywiniętym na zewnątrz brzegiem. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 391.

Mała amfora z dwustożkowatym brzuścem i wyraźnie oddzieloną cylindryczną szyjką. U nasady szyjki 2 małe uszka. Dno proste. Glina brunatna. Uszkodzona. Nr kat. 1935 : 389.

Kubek z kulistym załomem brzuśca i cylindryczną szyjką. Na granicy brzuśca i szyjki wąska bruzda. Dno proste. Glina brunatna. Średn. 7,2; wys. 6,6; otw. 5,2×5,4; d. 3,3. Nr kat. 1935 : 378.

Stożkowaty kubek z wyraźnie zaznaczoną podstawą i nieco odchylonym brzegiem. Ślady ucha. Glina brunatna. Wys. 7, otw. 9; d. 4. Nr kat. 1935 : 375.

Niestarannie wykonany kubek doniczkowaty (grubej roboty) z nieco wydętym w połowie wysokości brzuścem i nieznacznie odchyloną na zewnątrz krawędzią. Ucho duże, grube. Dno proste. Glina brunatna. Średn. 11,7; wys. 8,7; otw. 10,7; d. 6,5. Nr kat. 1935 : 387.

Kubek w przybliżeniu dwustożkowaty, z łagodnym załomem brzuśca oddzielonego od cylindrycznej szyjki dwiema bruzdami poziomymi. Dno proste. Ucho grube, wystające ponad brzeg. Glina brunatna. Średn. 8,2×8,8; wys. 7; otw. 6,7×7,5; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 388.

Skorupy różnych naczyń, częściowo zdobione. Glina czerwona i brunatna. Z pośród ornamentowanych wymienić należy:

- a) skorupę z ornamentem kresek pionowych.
- b) skorupę z ornamentem guzowym.

Brązy

Tłoczek brązowy z drutu w przekroju czworograniastego. Długość 4 cm. Nr kat. 1935 : 392.

Ułamek czworokątnej płytki brązowej. Nr kat. 1935 : 385.

Grób XII

(tabl. II, 2d)

Grób z obwarowaniem kamiennym położonym na głęb. 20 cm. Pod obwarowaniem jama grobowa głęboka 27 cm. Na jej dnie stała popielnica zawierająca kości w układzie anatomicznym, wśród których znalazły się ułamki misy,

przykrywającej prawdopodobnie pierwotnie popielnicę. Z naczyniem tym sąsiadowała druga popielnica wypełniona kośćmi leżącymi w układzie anatomicznym. Od strony południowej stały przystawki przeważnie odwrócone dnem do góry. Na niektórych dnach przystawek rozsypane były kości. Jedna z mis i czerpak złożone były na dnie większych przystawek.

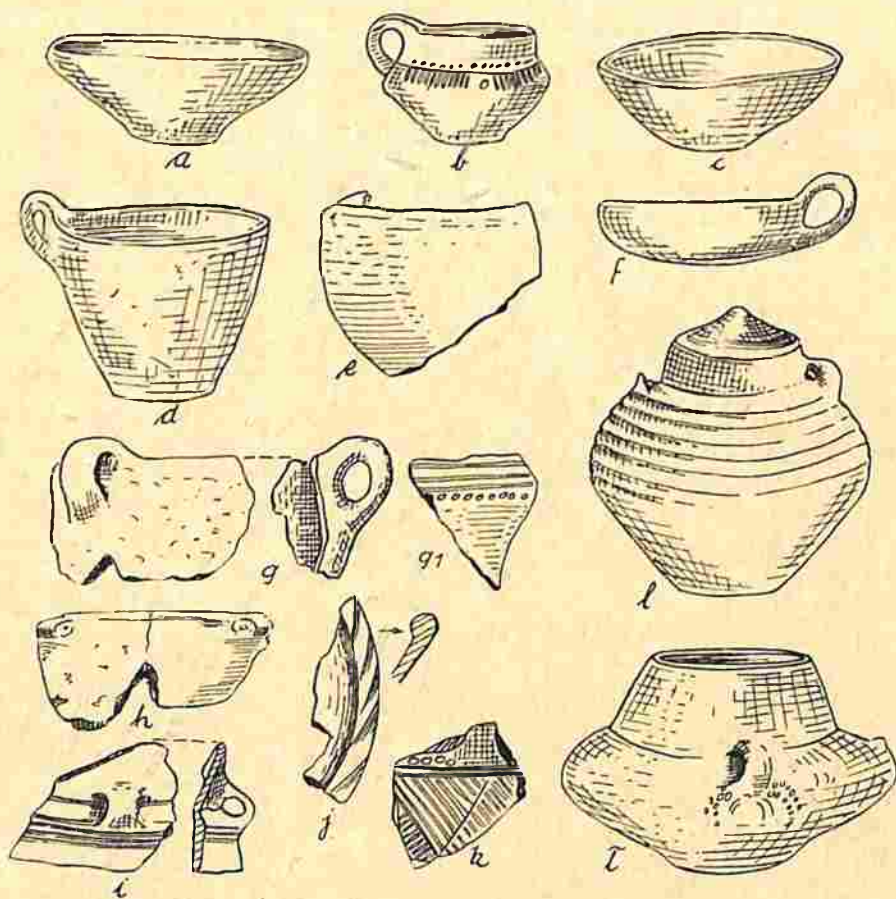
Popielnica podwójnie stożkowata z ostrym załomem, zdobiona powyżej załomu trzema poziomymi bruzdami. Pod załomem powierzchnia chropowata. Wewnątrz kości palone i skorupy misy. Gлина popielnicy brunatna. Uzupełniona. Średn. 23,5 cm, wys. 19,0 cm, otw. 15,6 cm, d. 10,5 cm. Nr kat. 1935 : 399.

Gлина brunatna. Naczynie uzupełniane. wys. 6,8; otw. 21,1; d. 8; (ryc. 12a). Nr kat. 1935 : 394.

Mała miska z brzegiem zagiętym ku środkowi. Gлина brunatna. Uzupełniana. Wys. 5,4; otw. 18,9; d. 8 (ryc. 12c). Nr kat. 1935 : 396.

Mała, głęboka miska stożkowata z dnem wklęsłym do środka. Gлина szarobrunatna. Wys. 3,7; otw. 9,2; d. 1,7; Nr kat. 1935 : 402.

Fragment dużej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym skośnym karbowaniem. Wys. 9,4; d. 11,5 (ryc. 12j). Nr kat. 1935 : 406.

Ryc. 12. Gr. XII. c = $\frac{1}{3}$. f, k, = $\frac{1}{4}$, reszta = $\frac{1}{7}$ w. n.

Fig. 12. Tombe XII. c = $\frac{1}{3}$; f, k, = $\frac{1}{4}$; le reste = $\frac{1}{7}$ gr. n.

Popielnica o kształcie wazowatym z wysoką, stożkową szyjką, mocno baniastym brzuścem i silnie zwężoną podstawą. U nasady szyjki z ucha daszkowate; na załomie brzuśca cztery guzy z dołączkiem w pośrodku, obwiedzione dwoma półkolistymi rzędami dołków. Powierzchnia czarna. Popielnica uzupełniona. Średn. 26,8; wys. 16,7; otw. 13,1; d. 9,6. (ryc. 12 l). Nr kat. 1935 : 400.

Mała miska z brzegiem zagiętym ku środkowi. Podstawa nieznacznie wyodrębniona.

Dolna część głębokiej misy. Gлина brunatna. Dno = 10,5 cm. Nr kat. 1935 : 405.

Naczynie beczułkowate z stożkową szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki dwa małe uszka o przekroju daszkowatym. Gлина brunatna. Średn. 16,0 cm, wys. 16,0 cm, otw. 11,4 cm, d. 9,0 cm. Nr kat. 1935 : 393. Wewnątrz mała ilość kości palonych. Nr kat. 1935 : 393a.

Naczynie beczułkowate z stożkową szyjką, oddzieloną bruzdą poziomą od

brzuśca. U nasady szyjki 2 uszka. Podstawa nieznacznie wyodrębniona. Powierzchnia gładzona. Gлина czerwono-brunatna. Średn. 15,2; wys. 13,7; otw. 12,2; d. 7,4. Nr kat. 1935 : 397.

Duże naczynie w kształcie amfory z jajowatym brzuścem i w przybliżeniu cylindryczną, krótką szyjką, u której nasady 2 małe uszka (jedno utracone). Brzusiec jest zdobiony w górnej części poziomym facetowaniem. Gлина żółta, powierzchnia szyjki czerniona. Uzupełnione. Średn. 22; wys. 22; otw. 11,3; d. 8,9 (ryc. 12 l). Nr kat. 1935 : 395.

Duży kubek doniczkowy z wystającym ponad brzeg uchem. Brzeg wywinięty na zewnątrz. Gлина brunatna. Średn. 17,4—17,6; wys. 13,7; otw. 17,4; d. 8,5 (ryc. 12 d). Nr kat. 1935 : 398.

Mały, płaski czerpak z zgrubiałą krawędzią zagiętą do środka. Dno półkuliste. Ucho duże, taśmowate. Gлина brunatna. Wys. 2,6; d. otw. 8,2 (ryc. 12 f). Nr kat. 1935 : 404.

Skorupy różnych naczyń m. in. :

a) Brzeg naczynia z uchem taśmowatym, wystającym ponad brzeg i chropowatą powierzchnią brzuśca. Gлина czerwona. (ryc. 12 g).

b) Fragment naczynia zdobionego brzdami poziomymi i dołeczkami. Gлина ciemno-szara.

c) Brzeg naczynia o chropowatej powierzchni, zdobiony parą guzków (ryc. 12 h).

d) Fragment naczynia z małym uszkiem, zdobionego u nasady szyjki czterema brzdami poziomymi (ryc. 12 i). Nr kat. 1935 : 408.

Ryc. 13. Gr. XIII (c, d f—h); gr. XVIII (a); gr. XXV (b) i gr. XXX (e); c = 1/2; a, d f, h = 3/4; k, g = 1/6; reszta = 1/8 w. n.

Fig. 13. Tombe XIII. (e, d, f—h); tombe XVIII (a); tombe XXV (b) et tombe XXX (c); e = 1/2; a, d, f, h = 3/4; k, g = 1/6; le reste = 1/8 gr. n.

Fragment kubka z brzegiem skierowanym ku środkowi, zaopatrzonym na krawędzi w guzki. Brzusiec jajowaty. Gлина czerwono-brunatna. Sklejony. Średn. 17,5; wys. jeszcze 15; otw. ca 13,3. Nr kat. 1935 : 401.

Kubek w przybliżeniu podwójnie stożkowy z brzuścem o zaokrąglonym załomie, przechodzącym nieznacznie w zwężającą się ku górze szyjkę; na granicy brzuśca i szyjki bruzda pozioma, poniżej niej grupy pionowych kresek przedzielonych dołeczkami, powyżej bruzdy rząd dołeczków. Ucho taśmowate. Dno nieco wyodrębnione. Gлина brunatna. Średn. 13,3; wys. 8,9; otw. 11,6; d. 5,8 (ryc. 12 b). Nr kat. 1935 : 402.

Grób XIII

Grób pozbawiony obstawy kamiennej, odkryty na głęb. 37 cm.

Popielnica (podobnie jak wszystkie naczynia) stała normalnie, przy czym małe naczynie dwustożkowe i kubek cylindryczny stały pod skorupami. Wszystkie naczynia umieszczone były z jednego boku popielnicy.

Popielnicę stanowiło duże, szerokootworne naczynie w kształcie połowy beczutki zwężające się silnie ku podstawie. Pod brzegiem ornament w postaci 4 podwójnych guzków, rozmieszczonych symetrycznie. Gлина żółta. Wys. 18,2; otw. 18,2; d. 8,6; (ryc. 13 g). Nr kat. 1935 : 409.

Palone kości ludzkie nr kat. 1935 : 412.

Naczynie beczułkowate z 2 uszkami w $\frac{2}{3}$ jego wysokości. Gлина brudno-żółta. Średn. 8,5; wys. 8,2; otw. 8; d. 4 (tabl. 13d) Nr kat. 1935 : 411.

Kubek w przybliżeniu cylindryczny, nieco zwężony u podstawy, z dużym taśmowatym uchem, pod którym opasuje naczynie bruzda pozioma, ze zwieszającymi się grupami kresek pionowych. U podstawy kubka ornament w postaci 8 bruzd poziomych obiegających naczynie i umieszczonych powyżej grup małych dołeczków. Gлина brunatna. Wys. 9,2 cm, otw. 8,8 cm, d. 6,0 cm (ryc. 13f). Nr kat. 1935 : 414.

Mały kubek z podwójnie stożkowatym brzuścem, zdobionym na załomie czterema małymi guzkami. Pod niezachowaną szyjką rząd krótkich kresek ukośnych i część utraconego ucha. Gлина brunatna. Klejony. Średn. 11,6; wys. 6,1; otw. 7,8; d. 5,2. Nr kat. 1935 : 410.

Małe naczynieko dwustożkowe z nieznacznie zaokrąglonym załomem brzuśca oddzielonego od wysokiej, stożkowej szyjki trzema bruzdami poziomymi. Otwór i podstawa szerokie. Gлина żółta, miejscami czerniona. Średn. 11,6; wys. 10; otw. 9,3; d. 6 (ryc. 13h). Nr kat. 1935 : 413.

Skorupy różnych naczyń, m. in.:

fragment misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym poprzecznie wklęsłościami owalnymi. Gлина czerwono-brunatna (ryc. 13c). Nr kat. 1935 : 412.

Grób XIV

Opisu grobu brak.

Szeroko otworowa popielnica o formie w przybliżeniu dwustożkowej z zaokrąglonym załomem brzuśca, oddzielonego od wysokiej, zwężającej się ku górze szyjki trzema liniami poziomymi, powyżej których grupy dołeczków. Załom brzuśca zdobiony pionowymi żeberkami i ornamentem dołkowym. Dno znacznie zwężone. Powierzchnia gładzona, czarna. Uzupełniona. Średn. 35; wys. 28,8; otw. 24,6; d. 10,3. Nr kat. 1935 : 417.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 417a.

Naczynie o zaokrąglonym brzuścu, oddzielonym od niezachowanej szyjki bruzdą poziomą, z której zwisają grupy żłobków pionowych. Dno silnie zwężone. Zachowana nasada ucha. Gлина żółto-brunatna. Uzupełniane. Średn. 17,9; wys. jeszcze 13,5; otw. 16,5; d. 7,9. Nr kat. 1935 : 415.

Kubek z brzuścem podwójnie stożkowatym i cylindryczną w przybliżeniu szyjką. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Szyjkę oddziela od brzuśca bruzda pozioma. Podstawa wąska. Gлина brunatna. Uzupełniony. Średn. 10; wys. 8,2; otw. 8,6; d. 3,7. Nr kat. 1935 : 416.

Kubek z podwójnie stożkowatym brzuścem, zdobionym na załomie grupami kresek pionowych. Szyjka stożkowata z bruzdą poziomą u swej nasady. Taśmowate ucho utracone. Dno zwężone. Gлина brunatna. Średn. 10,7; wys. 9,2; otw. 8,8; d. 4,6. Nr kat. 1935 : 419.

Mały beczułkowaty kubek z utraconym uchem i znakiem krzyża równoramiennego po stronie zewnętrznej dna. Gлина brunatno-żółta. Średn. 7; wys. 4,5; d. 4,3.

Skorupy różnych naczyń, m. in.

a) Ucho o przekroju daszkowatym. Gлина czerwona.

b) Skorupa z ornamentem przeciwstawnie skośnych żłobków. Gлина czerwona.

c) Skorupa zdobiona grupą żłobków ukośnych wiszących pod bruzdą poziomą. Powyżej ornament krótkich kresek ukośnych. Nr kat. 1935 : 420.

Grób XV

W grobie pozbawionym obstawy kamiennej, głębokim 45 cm, stały dwie popielnice, z których jedna nakryta była misą, zachowaną w fragmentach. Z boku popielnic stały dalsze naczynia, z nich tylko kubek był odwrócony dnem do góry.

Duża dwustożkowata popielnica o ostrym załomie brzuśca. Powyżej załomu 4 bruzdy poziome, poniżej powierzchnia chropowata. Gлина brunatna. Średn. 30,2; wys. 23,4; otw. 20,2; d. 9,8. Nr kat. 1935 : 422. Kości palone.

Duża dwustożkowata popielnica z ostrym załomem brzuśca, zdobiona 4 bruzdami poziomymi powyżej załomu. Dolna część chropowata. Gлина brunatna. Średn. 27,6; wys. jeszcze 12,5; otw. 24,7; d. 10. Nr kat. 1935 : 424.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 424b.

Duża misa z skośnie karbowanym, zagiętym do środka brzegiem. Gлина brunatna. Uzupełniana. Wys. 8,2; otw. 32,3; d. 9,7. Nr kat. 1935 : 426.

Fragmenty małej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi. Gлина czerwona. Nr kat. 1935 : 426.

Mała półkulista misa z brzegiem zagiętym ku środkowi. Gлина brunatna. otw. 8,1; wys. 3. Nr kat. 1935 : 423.

Fragment dużego kubka jajowatej formy z brzegiem odchylonym na zewnątrz. Ucho małe, taśmowate. Gлина brunatna. Sklejony. Średn. 20; otw. 22; wys. jeszcze 17. Nr kat. 1935 : 421.

Mały kubek z kulistym brzuścem oddzielonym od cylindrycznej szyjki bruzdą poziomą. Brzusiec zdobia szerokie żłobki pionowe. Ucho

taśmowate. Dno lekko wklęsłe. Glina brunatna. Uzupełniony. Średn. 6,3; wys. 4,7; otw. 5,6; d. 2. Nr kat. 1935 : 427.

Kubek doniczkowy z utraconym uchem taśmowatym. Glina brunatna. Klejony. Średn. 9,2 cm, wys. 6,7 cm, d. 5,6 cm. Nr kat. 1935 : 428.

Dolna część dużego naczynia z brunatnej gliny. Dno = 9 cm. Nr kat. 1935 : 425.

Skorupy naczyń zdobionych żłobkami pionowymi i poprzecznymi grupami żłobków ukośnych, bruzdą poziomą i dołączkiem, grupami kresk pionowych i przeciwstawnie skośnych. Glina czerwona. Nr kat. 1935 : 426, 432, 433.

Grób XVI

Grób pozbawiony obstawy kamiennej. Pod powierzchnią w głęb. 44 cm popielnica z kośćmi, na których leżał kamienny „serek”. Popielnicę przykrywała misa. Od strony północnej stały dalsze naczynia. W jednym z większych naczyń leżały na dnie dwie palone kości ludzkie i czerpak odwrócony do góry dnem, podobnie jak jeden kubek; cztery małe czerpaki leżały na dnie misy. Ułożone były jeden na drugim.

Duża popielnica z wysoką zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od wydętego brzuśca bruzdą poziomą. Dolna część naczynia chropowata. Na załomie ornament żeberk pionowych. Średn. 34; wys. 32,5; otw. 22,2; d. 10. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 438.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 438a.

Górna część dużego naczynia z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od zaokrąglonego brzuśca bruzdą poziomą. Załom brzuśca zdobią grupy bruzd poziomych. Powierzchnia czerniona. Średn. 25,4; wys. jeszcze 14; otw. 17. Nr kat. 1935 : 436a.

Fragmenty głębokiej misy o zwężonej podstawie. Brzeg zagięty ku środkowi, ozdobiony żłobkami ukośnymi. Średn. 16,6; otw. 7,1; wys. 7,5. Nr kat. 1935 : 435.

Fragment analogicznej misy. Glina brunatna. Średn. 17,9; wys. 7,7; otw. 17,9; d. 7,6. Nr kat. 1935 : 435a.

Dolna część głębokiej misy z chropowatą powierzchnią. Dno znacznie wyodrębnione. Glina ciemno-szara. Wys. jeszcze 1,5; d. 8,8. Nr kat. 1935 : 436.

Dolna część misy z chropowatą powierzchnią. Glina szara. Dno = 6. Nr kat. 1935 : 437.

Dolna część dużej misy z brunatnej gliny. Glina brunatna. Wewnątrz powierzchnia czerniona, d. = 11,8. Nr kat. 1935 : 438b.

Fragment półkulistej misy. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 440.

Duże naczynie dwustożkowe z lekko zaokrąglonym załomem brzuśca, oddzielnego od niezachowanej szyjki dwiema bruzdami poziomymi. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Glina czerwono-brunatna. Średn. 30; wys. 18,7; otw. 26; d. 13,5. Nr kat. 1935 : 437a.

Małe naczynie podwójnie stożkowe z zaokrąglonym brzuścem i wyodrębnioną podstawą. Szyjka stożkowa, oddzielona od brzuśca bruzdą poziomą. Glina brunatna. Średn. 10,5; wys. 9,6; otw. 7,8; d. 5,9. Nr kat. 1935 : 435c.

Amfora dwuoszna z zwężającą się ku górze szyjką i brzegiem odchylonym na zewnątrz. U nasady szyjki dwa małe uszka i bruzda pozioma. Brzusiec dwustożkowy, zdobiony na załomie 4 guzami. Glina brunatna. Naczynie sklezione. Średn. 19,2; wys. 18,6; otw. 10,5; d. 8,1. Nr kat. 1935 : 437b.

Duży kubek z lekko wydętym brzuścem i profilowanym, silnie wywiniętym brzegiem, poniżej którego małe uszko. Glina brunatna. Sklejony. Średn. 28,2; wys. 23; otw. 26; d. 12,3. Nr kat. 1935 : 433b.

Kubek z zwężającą się ku górze szyjką, na zewnątrz wygiętym brzegiem i łagodnie zaokrąglonym brzuścem, zdobionym na największej wyđętości grupami kresk przedzielonych wklęsłymi półkolami. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg naczynia. Glina brunatna. Uzupełniany. Średn. 17,3; wys. 12,6; otw. 12,7; d. 6,5. Nr kat. 1935 : 440a.

Płaski czerpak o owalnym otworze, z dnem wklęsłym. Ucho taśmowate wystające ponad brzeg. Glina brunatna. Sklejony. Otw. 10×13; wys. 4; d. 1,6. Nr kat. 1935 : 435d.

Płaski czerpak z owalnym otworem i wklęsłym dnem. Ucho wąskie, wystające ponad brzeg. Otw. 11,3×11,6; wys. 3,2; d. 2,4. Nr kat. 1935 : 435e.

Płaski czerpak o nieregularnej formie z taśmowatym uchem i wklęsłym dnem. Glina brunatna. Otw. 13,2×10,6; wys. 4; d. 2,4. Nr kat. 1935 : 435f.

Płaski czerpak z owalnym otworem, wklęsłym dnem i utraconym uchem. Glina brunatna. Otw. 8—9,5 cm; wys. 2,9 cm; d. 2,5 cm. Nr kat. 1935 : 441.

Skorupy różnych naczyń; m. in. kilka zdobionych. Glina przeważnie czerwona. Nr kat. 1935 : 441a i 442.

Krążek kamienisty (tzw. „serek”) z wgłębieniami po obu stronach. Wys. 1,6; średn. 4. Nr kat. 1935 : 439.

Grób XVII

Grób pozbawiony obstawy kamiennej. Na głębokości 76 cm od powierzchni stała popiel-

nica z kośćmi, w otoczeniu dwóch kubków, naczynia beczułkowatego i dwustożkowatego, nakrytego misą, w którego wnętrzu mieściło się nieco kości. Popielnica nie zachowała się.

Naczynie beczułkowate z utraconą szyjką, oddzieloną od brzuśca linią poziomą; poniżej fragment utraconego ucha. Głina brunatna. Średn. 13,5; wys. 13,3; d. 6,9. Nr kat. 1935 : 448.

Kubek w przybliżeniu dwustożkowaty, z szyjką zwężającą się ku górze. Ucho taśmowate. Brzusiec zdobiony grupami przeciwstawnie skośnych kresk. Głina brunatna. Średn. 14,2; wys. 11,5; otw. 11; d. 6,5. Nr kat. 1935 : 444.

Kubek beczułkowaty z 2 uszkami, zdobiony w $\frac{2}{3}$ wysokości dwiema bruzdami poziomymi. U podstawy opasuje naczynie 5 linii poziomymi, nad którymi znajdują się grupy kresk pionowych. Głina brunatna. Średn. 9; wys. 9,4; otw. 9; d. 6. Nr kat. 1935 : 447.

Małe naczynie podwójnie stożkowe z nieznacznie zaokrąglonym załomem brzuśca. Stożkowata szyjka nie zachowała się w całości. Głina brunatna. Średn. 15,4; wys. 9,3; otw. 13,2; d. 6,4.

Brzeg małego naczynia z uszkiem, z odchylną nieco krawędzią. Zdobiony krótkimi półkolistymi kreskami. Głina szara. Nr kat. 1935 : 445.

Grób XVIII

Opis grobu niekompletny. Grób był pozbawiony obstawy kamiennej. Odkryto go na głęb. 30 cm pod powierzchnią. Zawierał misę odwróconą dnem do góry oraz kubek. Poza tym znaleziono kości palone i węgiel drzewny.

Mały kubek podwójnie stożkowaty z b. ostrym załomem brzuśca i wyraźnie wyodrębnioną wąską nóżką. Ucho taśmowate, wystające ponad mocno odchylony na zewnątrz brzeg. Część brzuśca powyżej załomu zdobią pola zakreskowe na przemian poziomo i ukośnie. Głina brunatna. Sklefony. Średn. 8,5; wys. 5,4; otw. 6,5; d. 6. (ryc. 13a). Nr kat. 1935 : 449.

Dno misy ze znakiem krzyża po stronie wewnętrznej. Głina brunatna. Średn. 7,4 cm. Nr kat. 1935 : 450.

Palone kości ludzkie i węgiel drzewny. Nr kat. 1935 : 450a.

Grób XIX

Obwarowanie kamienne grobu tworzyło długi czworokąt i znajdowało się na głęb. 38 cm pod ziemią. Tuż pod obwarowaniem stały naczynia. Popielnica była przykryta misą. Reszta naczyń grupowała się po stronie południowej popielnicy.

Dolna część większego naczynia z wyodrębnioną podstawą. Powierzchnia chropowata. Głina brunatna. D. = 10,6. Nr kat. 1935 : 461b.

Mała misa ze skośnie karbowanym, zagiętym do wnętrza brzegiem. Głina szaro-brunatna. Uzupełniona. Wys. 5,6 cm; otw. 14,7 cm; d. 6,7 cm. Nr kat. 1935 : 456.

Fragmenty stożkowatej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym skośnymi, krótkimi kreskami. Nr kat. 1935 : 460.

Fragmenty misy z zagiętym brzegiem zdobionym grupami krótkich kresk ukośnych. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 461a.

Fragment misy, której brzeg zagięty do środka zdobi szerokie karbowanie. Nr kat. 1935 : 456a.

Fragment doniczkowatego kubka zdobionego u podstawy 6 liniami poziomymi obiegającymi naczynie dookoła. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 453b.

Naczynie jajowate z uszkami, nieznacznie wyodrębnioną podstawą i krótką stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Czerwono-brunatna glina. Średn. 6,4; wys. 6,5; otw. 5; d. 3. Nr kat. 1935 : 457.

Naczynie beczułkowate z wysoką, stożkową szyjką oddzieloną od brzuśca z poziomymi bruzdami. Ucha odtracone. Głina brunatna. Średn. 16; wys. 18; otw. 11,8; d. 8,5. Nr kat. 1935 : 458.

Wysoki cylindryczny kubek z wyodrębnioną nóżką i wywiniętą krawędzią, pod którą małe uszko. Czerwono-brunatna glina. Uzupełniony. Wys. 16,4 cm; otw. 19,0 cm; d. 16,8 cm. Nr kat. 1935 : 453.

Fragment małego naczynia ze zdobionym brzuścem. D. 6,2. Nr kat. 1935 : 459.

Naczynie w przybliżeniu podwójnie stożkowe z zaokrąglonym załomem brzuśca. Szyjka utracona, oddzielona od brzuśca dwiema bruzdami poziomymi; poniżej ornament złożony z grup kresk przeciwstawnie ukośnych, zamknięty od dołu trzema liniami poziomymi. Nr kat. 1935 : 452.

Skorupy różnych naczyń. M. in. skorupy zdobione grupami kresk, ornamentem paznokciowym. Nr kat. 1935 : 456.

Gładki kamień kształtu jajowatego. Nr kat. 1935 : 456.

Grób XX

(tabl. III, 3b)

Na głębokości 77 cm stała urna nakryta misą oraz kubek. Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego.

Popielnica nie zachowała się.

Duża misa z uszkiem poniżej brzegu zagiętego ku środkowi, zdobionego ostrymi żeber-

kami skośnymi. Średn. 32 cm; wys. 8,5; otw. 30; d. 9,7. Nr kat. 1935 : 463a.

Kubek półkulisty, z nieznacznie odchyloną krawędzią i dużym uchem taśmowatym, wystającym ponad brzeg. Gлина brunatna. Dno nieznacznie wklęsłe. Uzupełniany. Średn. 11,8; wys. 6,6; d. 5. Nr kat. 1935 : 464.

Grób XXI

(tabl. III, 3b)

Opis grobu nie zachował się. Z inwentarza grobowego znany jest tylko fragment misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym skośnymi żłobkami. Gлина brunatna. Wys. 6,3; otw. 25,6; d. 9. Nr kat. 1935 : 465.

Grób XXII

Grób z obwarowaniem kamiennym. W głęb. 15 cm pod obwarowaniem znalazła się dolna część większego naczynia (najprawdopodobniej urny), dalej czerpak, miska i dwa małe naczynia z uszkami.

Dolna część większego naczynia z czerwonej gliny. Dno = 6,7 cm.

Mała miska lejkowata z brzegiem zagiętym do środka. Dno nieco zwężone. Gлина brunatna. Średn. 10,5; wys. 4,1; otw. 9,2; d. 3,3. Nr kat. 1935 : 466.

Małe naczynie z stożkową szyjką nieznacznie wyodrębnioną od brzuśca o zaokrąglonym załomie. Na granicy szyjki i brzuśca małe uszka i bruzda pozioma. Podstawa mała. Gлина brunatna. Wys. 10,3; otw. 7,3; d. 3,5. Nr kat. 1935 : 468.

Małe naczynie z cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca trzema bruzdami poziomymi. Silnie wyodrębniona podstawa, ozdobiona z bruzdami. Brzusiec zdobiony grupy przeciwstawnie skośnych rowków. Gлина brunatna. Wys. 9,8; otw. 8; d. 4,9; nr kat. 1935 : 469.

Mały czerpak owalnej formy z dużym taśmowatym uchem. Dno lekko wklęsłe. Gлина brunatna. Wys. 3,5; otw. 8,3 × 10; nr kat. 1935 : 467.

Skorupy. Nr kat. 1935 : 467a.

Grób XXIII

Opisu grobu brak. Z inwentarza grobowego zachowało się tylko 1 naczynie.

Duże naczynie w przybliżeniu podwójnie stożkowe z dwoma uszkami (jedno utracone). Dno słabo wyodrębnione. Wys. 22; otw. 17,0; średn. 11. Nr kat. 1935 : 470.

Grób XXIV

Opis grobu nie zachował się. Inwentarz grobowy:

Popielnica dwustożkowa, obwiedziona powyżej ostrego załomu trzema bruzdami i grupami dołczków. Gлина szaro-brunatna. Wys. 23,9; otw. 19,2; d. 11,5. Nr kat. 1935 : 471a.

Wysokie jajowate naczynie z 2 uszkami i stożkową szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Gлина brunatna. Uzupełnione. Wys. 21,5; otw. 14,3; d. 8,3. Nr kat. 1935 : 472a.

Płaski czerpak owalnej formy z utraconym uchem i wklęsłym dnem. Gлина brunatna. Otw. 10,7 × 10; wys. 3,7; d. 2,4.

Skorupy naczynia z czerwonej gliny zdobionego bruzdami przecinającymi się, wykonanymi grubym rylcem. Nr kat. 1935 : 473.

Grób XXV

Opisu grobu brak. Wiadomo tylko, że znaleziono w nim popielnicę i przystawkę.

Popielnica z wysoką stożkową szyjką, o brzegu lekko na zewnątrz wygiętym. Brzusiec baniasty zdobiony zwisającymi grupami półkolistych linii odcisniętych naszyjnikiem. Dwie poziome linie wykonane tą samą techniką oddzielają brzusiec od szyjki. Średn. 22,0 cm; wys. 18,4; otw. 13,8; d. 9,4; (ryc. 13b). Nr kat. 1935 : 475.

Naczynie beczułkowate o szerokiej podstawie i utraconej szyjce, oddzielonej od brzuśca trzema bruzdami poziomymi, poniżej których zwisają grupy przeciwstawnie ukośnych linii. Uzupełnione. Średn. 11,0; wys. 7,9; otw. 9,3; d. 6,8. Nr kat. 1935 : 476.

Grób XXVI

Na głębokości 74 cm pod powierzchnią stała nieco ukośnie popielnica, zawierająca kości i ułamek brąz. przedmiotu, na której mieściło się naczynie doniczkowe odwrócone dnem do góry. Pozostałe przystawki stały na boku.

Popielnica podwójnie stożkowa, zdobiona powyżej ostrego załomu trzema bruzdami poziomymi. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Podstawa silnie wyodrębniona. Średn. 30,0 cm., wys. 23,6 cm; otw. 24,3 cm; d. 12,5 cm. Nr kat. 1935 : 478.

Fragment dużej misy z karbowaniem ukośnym na zagiętym do środka brzegu. Gлина brunatna. Wys. jeszcze 6,8 cm.

Naczynie dwuoszne z kulistym brzuścem, zdobionym ukośnymi żłobkami i oddzielonym od stożkowej szyjki dwiema poziomymi bruzdami. U nasady szyjki dwa małe uszka. Gлина czerwono-brunatna. Średn. wys. 14,4; otw. 8,9; d. 6,3. Nr kat. 1935 : 480.

Naczynie cylindryczne z 2 małymi uszkami. Niezdobione. Gлина brunatna. Średn. 12,7; wys. 12,3; otw. 12,3; d. 9. Nr kat. 1935 : 481.

Duże naczynie doniczkowe z brzegiem wygiętym na zewnątrz i nieco zwężoną podstawą. Poniżej brzegu uszko o przekroju daszkowatym. Głina czerwono-brunatna. Wys. 19,8; otw. 25; d. 11,3. Nr kat. 1935 : 477.

Kubek w przybliżeniu podwójnie stożkowaty z zaokrąglonym załomem i stożkową szyjką o brzegu nieco wywiniętym na zewnątrz. Ucho taśmowate. Załom brzuśca zdobią pionowe żłobki. Głina żółta. Średn. 14,7 cm; wys. 10,5; otw. 11,5; d. 5,6. Nr kat. 1935 : 479.

Plaski czerpak z taśmowatym, zdobionym uchem i wklęsłym dnem. Głina brunatna. Wys. 3,1; otw. 10,6. Nr kat. 1935 : 482.

Skorupy innych naczyń:

a) Dolna część naczynia z czerwonej gliny, zdobionego ornamentem paznokciowym.

b) Dno naczynia zdobione po stronie wewnętrznej skośnie zakreskowanymi trójkątami. Głina brunatno-szara.

Grób XXVII

(zniszczony).

Opis grobu nie zachował się.

Inwentarz grobu:

Naczynie kształtu jajowatego, z wklęsłą szyjką, wygiętym brzegiem i szeroką podstawą. Głina brunatna. Średn. 17,4 cm; wys. 14,3; otw. 16,5; d. 9,3.

Grób XXVIII

Grób z obwarowaniem kamiennym odkrytym na głęb. 39 cm. Inwentarz grobu mieścił się na głębokości 61 cm. Naczynia stały w dwóch skupieniach. Popielnica nie zachowała się. Niektóre z naczyń stały odwrócone dnem do góry; między skupieniami naczyń leżał fragment 5-bocznego toporka kamiennego.

Inwentarz grobowy:

Duża misa z silnie wyodrębnioną podstawą i prosto ściętą krawędzią. Głina brunatna. Uzupełniona. Wys. 6; otw. 20; d. 6. Nr kat. 1935 : 485.

Fragment misy z krawędzią zagiętą do środka. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 489.

Fragment misy z krawędzią zagiętą do środka, zdobioną krótkimi, ukośnymi kreskami. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 493.

Małe, dwuuszne naczynie z cylindryczną szyjką, oddzieloną od baniastego brzuśca bruzdą poziomą. Podstawa zwężona. Uzupełniane. Średn. 16,5 cm; wys. 12,5; otw. 10,8; d. 6,8. Nr kat. 1935 : 491.

Naczynie jajowate z silnie wklęsłą szyjką i wywiniętym na zewnątrz brzegiem. Powierzchnia brzuśca w górnej części chropowata, w dolnej gładzona. Głina czerwono-brunatna.

Uzupełniane. Średn. wys. 18,2; otw. 14; d. 9. Nr kat. 1935 : 492.

Naczynie o brzuścu w przybliżeniu kulistym, z szeroką podstawą, o zwężonej szyjce zdobionej guzkiem. Głina szaro-brunatna. Średn. 12,0; wys. 10,1; otw. 12,5; d. 7. Nr kat. 1935 : 490.

Naczynie dwuuszne z wysoką stożkową szyjką i nieco wydętym brzuścem, oddzielonym od szyjki dwiema poziomymi bruzdami, poniżej których są umieszczone symetrycznie dwie pary dołeczków (po trzy). Głina brunatno-szara. Średn. 15,9 cm; wys. 13,3; otw. 11,9; d. 6,5. Nr kat. 1935 : 486.

Kubek z kulistym brzuścem i stożkową, wysoką szyjką. Dno wklęsłe. Głina brunatna, powierzchnia czerniona. Ucha brak. Uzupełniane. Wys. 10; otw. 9,9; d. 6,8. Nr kat. 1935 : 487.

Fragment kubka z stożkową szyjką i zaokrąglonym załomem brzuśca. Ucho taśmowate. Brzusiec, odgraniczony od szyjki bruzdami poziomymi, zdobią grupy dołeczków i wiszące poniżej grupy żłobków. Głina brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 493.

Kubek podwójnie stożkowaty o ostrym załomie brzuśca. Głina brunatna. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Średn. 7,2, wys. 6,6; otw. 6,3; d. 3,8. Nr kat. 1935 : 495.

Skorupy różnych naczyń. M. in.:

a) Fragment dna większego naczynia z brunatnej gliny. Nr kat. 1935 : 487a.

b) Fragment szyjki z bruzdą poziomą u nasady. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 487a.

c) Skorupa z głęboko rytym ornamentem grzebykowym. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 487a.

d) Skorupa z głęboko rytym ornamentem kreskowym. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 487a.

e) Fragment małego naczynka zdobionego u nasady szyjki dwiema liniami poziomymi, poniżej której ornament dołeczków. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 488.

f) Fragment czerpaka z dnem wklęsłym. Głina czerwono-brunatna. Nr kat. 1935 : 489.

g) Fragment naczynia z prostą szyjką i odchylonym na zewnątrz brzegiem. Dolną część szyjki zdobi listwa z ornamentem paznokciowym. Głina czerwona. Nr kat. 1935 : 496.

Pół pięciobocznego toporka z ciemnego piaskowca. Szer. 3,8; otw. 2,2. Nr kat. 1935 : 497.

Grób XXIX

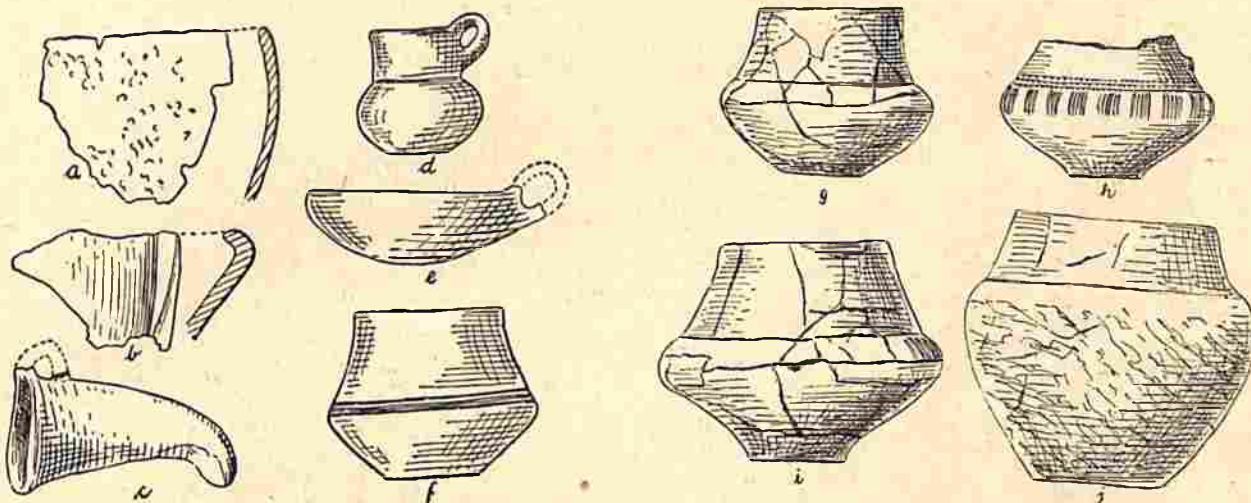
Grób posiadał niktłe ślady obwarowania kamiennego.

Na głębokości 56 cm leżało większe naczynie jajowate odwrócone dnem do góry, tuż obok

niego mieścił się gliniany róg do picia; z południowego-zachodu mieścił się mały kubek, a z półn.-wschodu mała przystawka i czerpak. Które z naczyń pełniło funkcję popielnicy, o tym notatki nie wspominają.

Naczynie jajowate z zwężoną szyjką i z guzkami na krawędzi. Powierzchnia chropowata. Głina czerwona. Uzupelnione. Średn. 19,7; wys. 18,5; otw. 17,4; d. 9,8. Nr kat. 1935:498.

Małe naczynie podwójniestożkowate, zdobione nad ostrym załomem brzuśca trzema bruzdami poziomymi. Głina brunatna. Uzupelnione. Średn. 15,8; wys. 12; otw. 11,2; d. 6,6. (ryc. 14f).

Ryc. 14. Gr. XXIX (a-f); gr. CXXXIX (i); gr. CLIX (g) i gr. CLXXXVII (h, j); a-e = $\frac{1}{4}$; f, h = $\frac{1}{8}$; reszta = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 14. Tombe XXIX (a-f); tombe CXXXIX (i); tombe CLIX (g) et tombe CLXXXVII (h, j); a-e = $\frac{1}{4}$; f, h = $\frac{1}{8}$; le reste = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Dzbaneczek z kulistym brzuściem, cylindryczną szyjką i wysokim uchem z żeberkiem środkowym. Dno wklęsłe. Głina czerwono-brunatna. Powierzchnia wykazuje ślady spaczenia. Średn. 6,2; otw. 4,6; wys. 6,2; d. 2,0. (ryc. 14d). Nr kat. 1935:499a.

Mały czerpak półkulisty z wklęsłym dnem. Ucho utracone. Głina brunatna. Wys. 4,2; otw. 10,7; d. 1,8. (ryc. 14e). Nr kat. 1935:499.

Skorupa naczynia z chropowatą powierzchnią. Głina czerwono-brunatna. Nr kat. 1935:498a. (ryc. 14a).

Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym szerokimi żłobkami. Nr kat. 1935:498a. (ryc. 14b).

Gliniany róg do picia o końcu silnie spłaszczonym i zagiętym. Poniżej krawędzi ślady utraconego, szerokiego ucha. Głina czerwono-brunatna. Długość rogu = 11,5; średn. otw. = 6,8. (ryc. 14c). Nr kat. 1935:499b.

Grób XXX

Grób pozbawiony obstawy kamiennej. Na głębokości 135 cm stała popielnica z kośćmi nakryta misą a nad nią duże naczynie doniczkowate, odwrócone dnem do góry. Między misą a przykrywającym ją naczyniem mieściła się mała ilość węgla drzewnych. W bliskim oddaleniu od popielnicy stała większa ilość przystawek odwróconych przeważnie dnem do góry. Pod niektórymi z tych naczyń mieściły się dalsze (nieraz po dwa) naczynia. Tylko nieliczne przystawki stały w układzie normalnym.

Popielnica dwustożkowata o ostrym załomie brzuśca. Powyżej załomu 3 bruzdy po-

zione. Głina szaro-brunatna. Palone kości ludzkie. Średn. 31,2 cm; wys. 21,8; otw. 19,5; d. 9,8. Nr kat. 1935:511.

Duża misa z uszkiem poniżej zagiętej ku środkowi krawędzi, zdobionej skośnymi żłobkami. Głina szaro-brunatna. Otw. 30,2; wys. 9,4; d. 8,6. Nr kat. 1935:511a.

Mała misa z brzegiem zagiętym do środka i ozdobionym ukośnymi żłobkami. Podstawa nieznacznie wyodrębniona. Poniżej krawędzi małe uszko. Głina brunatna. Wys. 5; otw. 17,7; d. 6. Nr kat. 1935:508.

Misa z wyodrębnioną podstawą. Powierzchnia chropowata. Głina brunatno-szara. Uzupelniona. D. 10,7. Nr kat. 1935:509.

Duży doniczkowaty kubek z szeroką podstawą i brzegiem odchylnym na zewnątrz. Ucho utracone. Głina szaro-brunatna. Węgle drzewne. Wys. 19,2; otw. 24,2; d. 10,6. Nr kat. 1935:501.

Duże naczynie beczułkowate o 2 uchach u krawędzi. Głina czerwona z domieszką piasku gruboziarnistego. Uzupelnione. Średn. 15; wys. 15; otw. 12,8; d. 9. (ryc. 13e). Nr kat. 1935 : 502.

Małe naczynie niemal cylindryczne. Głina czerwona. Uzupelnione. Średnica 8,4; otw. 8,2; wys. 8; d. 6,7. Nr kat. 1935 : 505.

Kubek z półkulistym brzuścem, oddzielnym od cylindrycznej szyjki trzema poziomymi bruzdami. Brzeg odchylony na zewnątrz. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Głina brunatna. Sklejony. Średn. 16,1 cm; wys. 13; otw. 11; d. 7,8. Nr kat. 1935 : 506.

Kubek doniczkowy z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Ucho zaopatrzone w żeberko środkowe. Głina brunatna. Sklejony. Wys. 6,5; otw. 8,6; d. 5,2. Nr kat. 1935 : 507.

Kubek doniczkowy z utraconym uchem. Głina brunatna. Sklejony. Wys. 5,1; otw. 8,3; d. 3,9. Nr kat. 1935 : 509a.

Kubek z półkulistym brzuścem i cylindryczną szyjką. Brzeg odchylony na zewnątrz. Ucho taśmowate, utracone. Brzusiec zdobi ornament guzowy. Dno wklęsłe. Średn. 6,7 cm; wys. 6,3 cm; otw. 5,4 cm; d. 2,3 cm. Nr kat. 1935 : 510.

Mały kubek doniczkowy z lekko zagiętym do środka brzegiem. Ucho taśmowate, szerokie, wystające ponad brzeg. Głina brunatna. Wys. 3,9; otw. 5,4; d. 2,9. Nr kat. 1935 : 513.

Duży czerpak owalny z taśmowatym uchem wystającym silnie ponad brzeg. Dno wklęsłe. Głina brunatna. Wys. 3,6; otw. 11,7; d. 2,1. Nr kat. 1935 : 514.

Fragment mniejszego naczynia z cylindryczną szyjką i kulistym brzuścem. U nasady szyjki 2 małe uszka. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 504.

Dno naczynia z brunatnej gliny z dużą domieszką piasku. Sklejone. Średn. dna = 6. Nr kat. 1935 : 512.

Skorupy różnych naczyń; m. in.:

a) Brzeg naczynia z chropowatą powierzchnią. Głina czerwono-brunatna. Nr kat. 1935 : 503.

a) Brzeg misy z krawędzią zagiętą do środka, zdobioną krótkimi, skośnymi żłobkami. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 503.

c) Skorupy naczynia zdobionego ornamentem paznokciowym. Głina czerwona. Nr kat. 1935 : 515.

Grób XXXI

(tabl. III, 3b, c).

Grób bez obwarowania kamiennego. Na głębokości 48 cm pod powierzchnią stała popielnica z kośćmi przykryta misą. Pod popielnicą mieściła się na kamieniu misa. Od strony za-

chodniej dostawione były przystawki, z których kilka było odwróconych dnem do góry.

Duża popielnica z wysoką szyjką zwężającą się ku górze i baniastym brzuścem. Podstawa wąska. Powierzchnia poniżej załomu chropowata. Głina brunatno-szara. Średn. 34,4 cm; wys. 26,3; otw. 22,6; d. 9,1. Nr kat. 1935 : 518.

Duża misa z karbowanym ukośnie brzegiem i uchem poniżej brzegu. Głina brunatna. Uzupelniona. Wys. 8,5; otw. 35,2; d. 9,3. Nr kat. 1935 : 518a.

Brzeg misy z krawędzią zagiętą ku środkowi. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 519.

Naczynie jajowate z szyjką nieco wklęsłą. Poniżej brzegu ucho taśmowate. Głina czerwono-brunatna. Uzupelnione. Wys. 16,4; otw. 14,2; d. 8,2. Nr kat. 1935 : 517.

Kubek z kulistym brzuścem i cylindryczną szyjką zaopatrzoną w taśmowate ucho. Brzeg nieznacznie odchylony na zewnątrz. Dno wklęsłe. Głina czerwona. Średn. 16; wys. 13,6; otw. 11,4; d. 3,9. Nr kat. 1935 : 516.

Mały czerpak owalny z utraconym uchem. Dno wklęsłe. Głina brunatno-szara. Wys. 4; otw. 12,3; d. 1,9. Nr kat. 1935 : 521.

Fragment dwustożkowego naczynia, zdobionego powyżej załomu 4 bruzdami poziomymi. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 520.

Skorupy różnych naczyń. M. in.:

a) Fragment naczynia z silnie wklęsłą szyjką, półkulistym brzuścem, zdobionym dołeczkami. Brzeg wygięty na zewnątrz. Głina żółto-brunatna. Nr kat. 1935 : 518b.

b) Brzeg naczynia zdobionego dużym dołkiem. Nr kat. 1935 : 518b.

c) Dno naczynia z wyrytym podwójnym krzyżem równoramiennym.

d) Skorupa z ornamentem guzowym.

Pierścień brązowy z płaskiego drutu o zwężonych końcach. Patyna jasno-zielona. Nr kat. 1935 : 518.

Grób XXXII

(tabl. III, 3a).

Na głębokości 61 cm pod powierzchnią stała popielnica z kośćmi przykryta misą. Od strony zachodniej stało naczynie odwrócone dnem do góry, na którym znajdowały się skorupy drugiej misy. Od strony południowej dostawiona była reszta naczyń leżących na boku.

Popielnica w przybliżeniu podwójnie stożkowata z stożkowatą szyjką oddzieloną od brzuśca dwiema bruzdami poziomymi. Największą wydętość brzuśca zdobią grupy rowków pionowych. Głina brunatno-szara. Średn. 27,2; otw. 18; wys. 20; d. 9,6. Nr kat. 1935 : 523.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 523.

Ułamki zwiniętej taśmy brąz. Nr kat. 1935 : 523.

Misa z brzegiem zagiętym do wnętrza. Głina czerwono-brunatna. Wys. 9; otw. 27,3; d. 8,2. (ryc. 15d). Nr kat. 1935 : 523a.

Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym skośnymi żłobkami. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 529, (ryc. 15a).

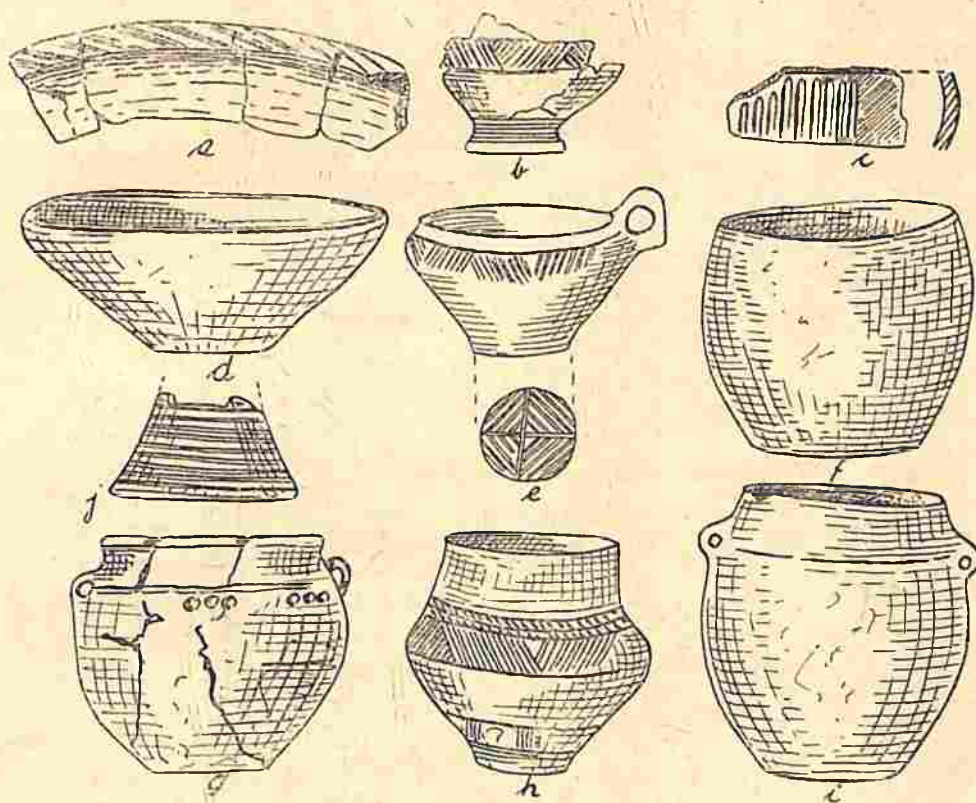
Naczynie beczułkowate z krótką, stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca głęboką bruzdą. U nasady szyjki dwa uszka i ornament w postaci dołków. Głina brunatno-szara. Sklejone. Średn. 18,8; wys. 17,1; otw. 13,7; d. 7,9. Nr kat. 1935 : 532.

Średn. 15,8; wys. 21,5; otw. 16,2; d. 16,5. (ryc. 15i). Nr kat. 1935 : 527.

Naczynie beczułkowate, szeroko-otworowe. Głina brunatna. Sklejone. (ryc. 15f). Nr kat. 1935 : 530.

Dolna część naczynia dwustożkowego o wyraźnie oddzielonej wysokiej nóżce ozdobionej bruzdami poziomymi. Powyżej zalomu brzuśca pas ornamentowany kreskami na przemian ukośnymi. Szyjka nie zachowana. Głina szara. Sklejone. Dno = 6 cm. (ryc. 15b). Nr kat. 1935 : 528.

Naczynie w przybliżeniu podwójniestożkowe, z stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca trzema bruzdami poziomymi, z skośnie zakreskowanymi polami wolnymi. Poniżej za-

Ryc. 15. Gr. XXXII. a, c = $\frac{1}{2}$ w. n.; b, f = $\frac{1}{4}$ w. n.; e, g, h, j = $\frac{1}{3}$ w. n.; i = $\frac{1}{7}$ w. n.; d = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 15. Tombe XXXII. a, c = $\frac{1}{2}$ gr. n.; b, f = $\frac{1}{4}$ gr. n.; e, g, h, j = $\frac{1}{3}$ gr. n.; i = $\frac{1}{7}$ gr. n.; d = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Naczynie szeroko-otworowe z krótką szyjką i wywiniętym brzegiem. U nasady szyjki bruzda pozioma, poniżej grupy dołczków (po trzy). Dwa małe uszka. Głina brunatno-szara. Uzupełnione. Średn. 15,6; wys. 13,3; otw. 12,4; d. 6,9. (ryc. 15g). Nr kat. 1935 : 526.

Duże naczynie z stożkową szyjką oddzieloną od beczułkowatego brzuśca linią poziomą. U nasady szyjki 2 uszka. Głina brunatna.

łomu pas ornamentowany grupami kresk na przemian ukośnych. Silnie wyodrębnioną podstawę zdobią bruzdy poziome i grupy kresk pionowych. Głina brunatna. Uzupełnione. Średnica 14,1 cm; otw. 9,5; wys. 11,8; d. 5. (ryc. 15h). Nr kat. 1935 : 525.

Fragment brzuśca naczynia glin. zdobionego żłobkami pionowymi (ryc. 15c).

Kubek podwójniestożkowy o nierównej wysokości stożków z krótką stożkową szyjką

i brzegiem odchylonym na zewnątrz. Największą wydętość brzuśca zdobią grupy kresek ukośnych. Dno zdobi po stronie zewnętrznej krzyż równoramienny z skośnym zakreskowaniem czterech pól. Ucho taśmowate. Gлина szara. Sklejony. Wys. 6; otw. 11; d. 5. (ryc. 15e). Nr kat. 1935 : 524.

Nóżka pucharu z żeberkami poziomymi. Średn. 10,5 cm; wys. 6 cm. (ryc. 15j).

Grób XXXIII

(zniszczony).

Grób z obstawą kamienną, pod którą na głębokości 60 cm od powierzchni stała amfora odwrócona dnem do góry. Po jej stronie półn-wsch. leżały rozrzucone kości palone. Pozostały inwentarz grobowy nie zachował się.

Amfora dwuuszna z cylindryczną szyjką i dwustożkową w przybliżeniu brzuścem, zdobionym symetrycznie czterema nalepianymi guzkami obwiedzionymi parami wielkich żeberrek półkolistych. Średn. 16,9; wys. 16,9; otw. 8,6; d. 7. Nr kat. 1935 : 531.

Grób XXXIV

(zniszczony).

Na głębokości 80 cm stała popielnica przykryta misą. Tuż przy popielnicy, od strony północno-wschodniej mieściły się 2 przystawki. W kierunku północnym w odległości 55 cm stało naczynie beczułkowate, w którym złożona była mniejsza ilość drobnych kosteczek.

Popielnica nie zachowała się.

Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka. Gлина szaro-brunatna. Nr kat. 1935 : 532c.

Naczynie beczułkowate z szyjką prawie cylindryczną, oddzieloną od brzuśca dwiema bruzdami poziomymi. Na granicy szyjki i brzuśca 2 uszka. Gлина szaro-brunatna. Uzupełnione. Średn. 10,2; otw. 7,8; wys. 9,5; d. 5,8. Nr kat. 1935 : 535.

Małe naczynie podwójniestożkowe, zdobione powyżej ostrego załomu trzema poziomymi bruzdami i zwisającymi poniżej grupami kresek pionowych. Gлина brunatna. Średn. 17,6; wys. 13,7; otw. 11,1; d. 5,4. Nr kat. 1935 : 534.

Mały kubek doniczkowy z lekko wydętym brzuścem, z uchem taśmowatym wystającym ponad brzeg. Gлина brunatna. Sklejony. Wys. 6,6; otw. 11; d. 5,5. Nr kat. 1935 : 533.

Fragmenty innych naczyń. Nr kat. 1935 : 536.

a) Ułamek misy z małym uszkiem, umieszczonym poniżej zagiętego do wnętrza brzegu, zdobionego ukośnymi żeberkami. Gлина szaro-brunatna. Średn. 30 cm. Nr kat. 1935 : 532b.

b) Dno naczynia z brudnej gliny.

c) Skorupa naczynia z brunatnej gliny, zdobiona ornamentem paznokciowym.

Grób XXXV

(tabl. III, 3a).

Na głęb. 94 cm, w piasku przemieszonym z ciemno-brunatną ziemią, stała popielnica z kośćmi, nakryta misą. Przy popielnicy, od strony południowo-zachodniej, ustawione były dwa naczynia, a od strony połudn.-wschodniej dalsza przystawka. Pięć cm pod krawędzią szyjki popielnicy tkwiła w ziemi kulka gliniana.

Duża, podwójniestożkowa popielnica z wysoką, stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Brzusiec zaokrąglony, poniżej załomu chropowaty. Dno wąskie. Gлина żółto-szara. Średn. 31,5; wys. 28,5; otw. 31,4; d. 11,1. Nr kat. 1935 : 537.

Fragment dużej misy z brzegiem zagiętym, zdobionym ukośnym karbowaniem. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 540.

Małe naczynie podwójniestożkowe, z stożkową szyjką i nieznacznie odgiętą krawędzią. Brzusiec zaokrąglony, oddzielony od szyjki bruzdą poziomą. Gлина brunatna. Średn. 4,9; otw. 8,7; wys. 10,3; d. 4,3. Nr kat. 1935 : 538.

Dolna część naczynia o łagodnie zaokrąglonym profilu brzuśca, zdobionego w górnej części pasmem wypełnionym trójkątami skośnie zakreskowanymi, ujętymi od dołu bruzdą poziomą a od góry skośnym kreskowaniem. Gлина szaro-brunatna. Średn. 12,6; wys. jeszcze 6,4; d. 6,7. Nr kat. 1935 : 539.

Dalsza przystawka oraz kulka gliniana nie dochowały się.

Grób XXXVI

(piętrowy) — por. tabl. IV, 4a.

Pod obwarowaniem kamiennym, odkrytym na głębokości 18 cm odkryto grób, którego popielnica stała na głęb. 35 cm od powierzchni. Zawierała ona małą ilość kości i części misy, która ją zapewne pierwotnie nakrywała. Od strony wschodniej dostawione były do popielnicy półkolisto 2 czerpaki i misa oraz leżały skorupy. Po przeciwnej stronie popielnicy stał czerpak. Rozmieszczenie pozostałych naczyń nie jest znane. Wszystkie naczynia miały układ normalny i stały w warstwie czarnej i przepalanej ziemi o grubości 15 cm.

Duży kubek podwójniestożkowy z uchem utraconym. U nasady stożkowej szyjki bruzda pozioma, pod nią grupy pionowych żłobków. Gлина brunatna. (ryc. 16f). Średn. 21,0 cm; otw. 13,8; wys. 13,4; d. 7,9. Nr kat. 1935 : 541.

Dolna część naczynia ze zwężoną podstawą, zdobionego grupami kresk pionowych na załomie brzuśca. Głina brunatna. Wys. jeszcze 7 cm; d. 6,8 (ryc. 16k). Nr kat. 1935 : 545.

Fragment naczynia z baniastym brzuścem oddzielonym od stożkowatej szyjki bruzdą poziomą, pod którą zwisają grupy kresk pionowych. Powyżej bruzdy grupy małych dołeczków. Głina brunatno-szara. Wys. jeszcze 12; d. 8,3 (tabl. 16j.) Nr kat. 1935 : 547.

Część małego, dwustozkowatego naczynia z bruzdą poziomą u nasady szyjki. Głina brunatna. Wys. jeszcze 7,3; d. 6. (ryc. 16g). Nr kat. 1935 : 548.

Mały kubek doniczkowy z nieco wydętym brzuścem i zwężonym brzegiem. Ucho taśmowate. U podstawy z bruzdy poziome, powyżej grupy przeciwstawnie ukośnych kresk. Głina brunatna. Wys. 4,5; otw. 6,6; d. 3,2. (ryc. 16a). Nr kat. 1935 : 543.

Mały, lejkowaty kubek bezuszny z silnie wyodrębnioną podstawą. Głina brunatna. Wys. 5,7; otw. 8,8; d. 3,6. (ryc. 16d). Nr kat. 1935 : 544.

Mały kubek beczułkowaty z taśmowatym uchem (ryc. 16h).

Mała półkulista miska z głęboką wklęsłością na dnie. Głina brunatno-szara. Wys. 3; otw. 6,7; d. 1,6. (ryc. 16c). Nr kat. 1933 : 542.

Skorupy kilku naczyń, m. in.:

a) fragment naczynia zdobionego linią zygowatą, ujętą w dwie bruzdy poziome. Poniżej grupy kresk skośnych. Głina ceglasta. (ryc. 16l).

b) fragmenty naczynia zdobionego ornamentem paznokciowym i nieregularnymi kreskami. Głina brunatna (ryc. 16b, f).

c) Skorupa zdobiona guzkiem poniżej krawędzi (ryc. 16m).

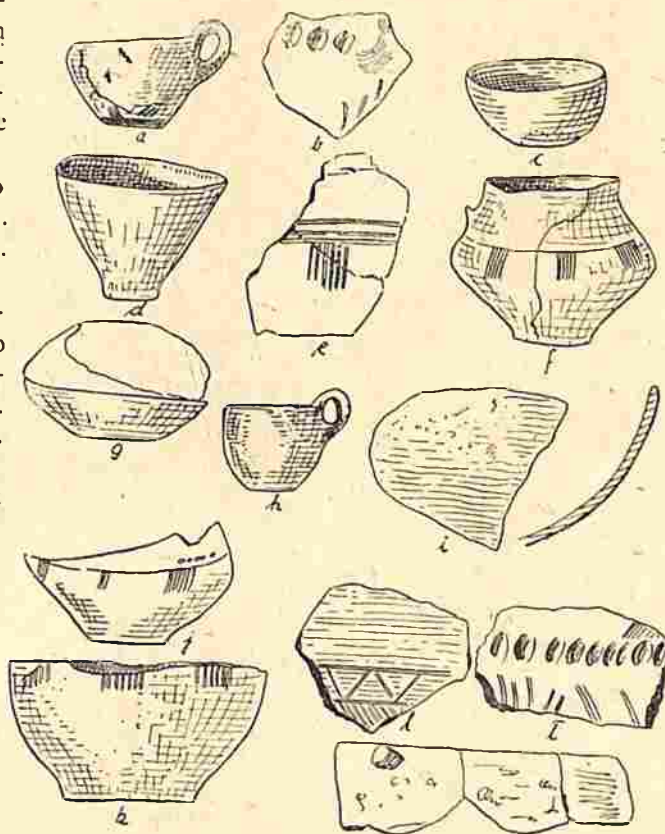
a, b, c — nr kat. 1935 : 550.

Grób XXXVII

(piętro) — tabl. IV, 4a i 4b.

52 cm poniżej obwarowania grobu XXXVI mieściło się obwarowanie grobu dolnego (XXXVII). Stożką w środku popielnica, zawierająca mało kości palonych, ułożonych w porządku anatomicznym oraz ułamek brąz. przedmiotu, przykryta była misą, której fragmenty wpadły do popielnicy. Naokoło popielnicy rozmieszczone były kolisto dalsze naczynia, z których naczynie beczułkowate zawierało również kości palone, fragment szpili brązowej i spiralną taśmę brąz. i przykryte było mniejszą misą. Dwa kubki, z których jeden stał odwrócony dnem do góry, nakrywała płyta

kamienna o wymiarach 24×24×6 cm. Inna płyta kamienna opierała się o naczynie z 2 uszkami, stojące normalnie. Wszystkie naczynia, poza wspomnianym już kubkiem, miały układ normalny.

Ryc. 16. Gr. XXXVI b, c, h, i, l—m = 1/2 gr. n.; a, c, d, k = 1/4 w. n.; g, j, = 1/6 w. n.; f = 1/8 w. n.
Fig. 16. Tombe XXXVI b, c, h, i, l—m = 1/2 gr. n.; a, c, d, k = 1/4 gr. n.; g, j = 1/6 gr. n.; f = 1/8 gr. n.

Popielnica podwójniestożkowata z wysoką szyjką i ostrym załomem brzuśca. Ponad załomem cztery bruzdy poziome, ponad nimi grupy dołeczków. Załom brzuśca akcentuje rząd skośnych kresk. Głina brunatna. Sklejona. Średn. 23,3; wys. 18; otw. 17,2; d. 10. Nr kat. 1935 : 551.

Fragmenty dużej misy z uszkiem poniżej zagiętej do środka krawędzi, zdobionej skośnym karbowaniem. Głina brunatna. Otw. 30,8. Nr kat. 1935 : 551a.

Mała miska z uszkiem poniżej zagiętego do środka brzegu, zdobionego skośnym karbowaniem. Podstawa wyodrębniona. Głina ceglasto-brunatna. Wys. 4,9; otw. 15,2; d. 5,1. Nr kat. 1935 : 559.

Małe naczynie beczułkowate z krótką, cylindryczną w przybliżeniu szyjką i z

uszkami u jej nasady. Gлина jasno-brunatna. Wys. 16; otw. 11,2; d. 9,5. Nr kat. 1935 : 552.

Małe naczynie beczułkowate z stożkową szyjką i 2 uszkami u jej nasady. Gлина brunatna. Średn. 13,4; wys. 12,5; otw. 8,8; d. 6,8. Nr kat. 1935 : 553.

Naczynie cylindryczne z 2 utraconymi uszkami, przez które przebiegają, podobnie jak u podstawy, 3 linie poziome. Poniżej uszek zwisają grupy linii promienistych. Gлина brunatna. Średn. 14,0; wys. 14,2; otw. 12,9; d. 12,7. Nr kat. 1935 : 558.

Amfora z cylindryczną w przybliżeniu szyjką, oddzieloną od podwójniestożkowego brzuśca 3 bruzdami poziomymi. U nasady szyjki 2 uszka. Brzusiec zdobiony na załomie 4 guzki obwiedzione wysokimi, półkolistymi żłobkami. Gлина brunatna. Średn. 23,9; otw. 11,6; wys. 18,6; d. 8,8. Nr kat. 1935 : 556.

Amfora z szyjką w przybliżeniu cylindryczną, oddzieloną od brzuśca bruzdami poziomymi, poniżej których grupy dołeczek. U nasady szyjki 2 uszka. Brzusiec zdobiony guzki w otoczeniu półkolistych żłobków. Gлина brunatna. Średn. 28,4; wys. 20,1; otw. 13,2; d. 9,4. Nr kat. 1935 : 561.

Kubek z cylindryczną, nieco wklęsłą w środku szyjką i brzuścem w przybliżeniu kulistym. U nasady szyjki bruzda pozioma. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Gлина ceglasto-brunatna. Średn. 10; wys. 8,5; otw. 7,7; d. 4,9. Nr kat. 1935 : 559.

Kubek z wysoką, wklęsłą w środku szyjką zaopatrzoną w taśmowate ucho wystające ponad brzeg. Kulisty brzusiec, zdobiony dołeczkami, oddziela od szyjki bruzda pozioma. Średn. 13,7; wys. 13; otw. 9,2; d. 4,8. Nr kat. 1935 : 560.

Czerpak z dużym, taśmowatym uchem, wystającym ponad brzeg. Dno wklęsłe. Gлина brunatna. Wys. 3,3; otw. 9,9. Nr kat. 1935 : 554a.

Małe naczynie podwójniestożkowe zdobione powyżej załomu brzuśca pasmem wypełnionym grupami kresiek na przemian ukośnych. Powyżej bruzdy poziome i grupy dołeczków (po trzy). Gлина brunatna. Średn. 12; wys. 9,5; otw. 8,3; d. 4,2. Nr kat. 1935 : 555.

Brzeg naczynia z cylindryczną szyjką, z krawędzią wywiniętą na zewnątrz i uszkiem u nasady szyjki. Brzusiec jest zdobiony żłobkami pionowymi; oddzielają go od szyjki bruzdy poziome, ponad którymi biegnie rząd dołeczków. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 554.

Fragment naczynia z małym uszkiem umieszczonym na granicy krótkiej, cylindrycznej szyjki i kulistego brzuśca. Nr kat. 1935 : 554.

Inne skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 554.

2 ułamki przedmiotu brąz. z czworograniastego drutu. Nr kat. 1935 : 551.

Drucik brąz. zwinięty spiralnie. Nr kat. 1935 : 558.

Grób XXXVIII

O budowie grobu nie zachowały się w notatkach żadne wyjaśnienia, dlatego ograniczyć się musimy do opisu jego zawartości. Grób ten mieścił się w pobliżu grobu XXXIII.

Duże naczynie z utraconą szyjką, zaokrąglonym załomem brzuśca i nieznacznie wyodrębnioną podstawą. Powierzchnia dolnej części naczynia chropowata. Brzusiec zdobiony grupy kresiek pionowych. Gлина szara. Średn. 25,9; d. 11,7. Nr kat. 1935 : 562.

Naczynie cylindryczne z dwoma małymi uszkami poniżej brzegu, połączonymi bruzdą poziomą. U podstawy 4 bruzdy poziome. Gлина brunatna. Średn. 11,8; wys. 11,6; otw. 10,9; d. 8,4. Nr kat. 1935 : 563.

Kubek doniczkowaty z brunatnej gliny. Wys. 7,1; otw. 10,5; d. 6,6. Nr kat. 1935 : 562a. Palone kości ludzkie.

Fragment naczynia o szyjce cylindrycznej. Gлина brunatna. Inne skorupy. Nr kat. 1935 : 562a.

Grób XXXIX

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 75 cm stała popielnica z kośćmi. Obok niej, od strony połudn.-wschodniej, stało duże naczynie pokryte resztkami misy, a w kierunku południowo-zachodnim duże naczynie przykryte również misą. Obok niego mieścił się czerpak, na którym stało małe naczynie podwójniestożkowe. Naczynia dochowały się w stanie zniszczonym; czerpak nie zachował się.

Duże naczynie z baniastym brzuścem i utraconą szyjką. Powierzchnia chropowata. Gлина szara. Wewnątrz palone kości ludzkie. Średn. 27,7; wys. jeszcze 21,3; d. 11,9. Nr kat. 1935 : 564.

Dolna część dużego naczynia z zwężoną podstawą. Gлина brunatna. D = 9,6. Nr kat. 1935 : 566b.

Dolna część dużego naczynia z brunatnej gliny. Podstawa zwężona. D = 8. Nr kat. 1935 : 568.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym do środka. Gлина brunatna. D = 9,5; wys. 7,5. Nr kat. 1935 : 566.

Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnym karbowaniem. Nr kat. 1935 : 568c.

Szyjka i fragment brzuśca amfory. Szyjka cylindryczna z kolankowatym uchem u nasady. Brzusiec zdobiony ornamentyką guzową. Gлина ceglasto-brunatna. Nr kat. 1935 : 568a.

Małe naczynie z stożkową szyjką, oddzieloną od podwójniestożkowego brzuśca dwiema bruzdami. Poniżej ornament złożony z nieregularnych grup kresek, zamknięty od

Grób XL (zniszczony)

Na głębokości 27 cm pod powierzchnią stała zgnieciona popielnica, zawierająca większą ilość kości palonych, złożonych w układzie anatomicznym. Popielnicę przykrywała misa zachowana również w stanie rozbitym. Obwarowania kamiennego grób nie posiadał.

Ryc. 17. Gr. LVI (a—c) i gr. LVIII (d—m); d e, i = 1/2 w. n.; e, f, g, j = 1/4 w. n.; b, h k, l, m = 1/10 w. n.; a, l = 1/8 w. n.

Fig. 17. Tombe LVI (a—c) et tombe LVIII (d—m); d, e, i = 1/2 gr. n.; e, f, g, j = 1/4 gr. n.; b, h k, l, m = 1/10 gr. n.; a, l = 1/8 gr. n.

dołu pięcioma bruzdami poziomymi. Gлина brunatna. Średn. 9; wys. 8,3; otw. 6,8; d. 4,9. Nr kat. 1935 : 567.

Małe naczynie z stożkową szyjką, oddzieloną od kulistego brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki małe uszko. Gлина szaro-brunatna. Średn. 16,4; wys. 11,5; otw. 11,2; d. 7,1. Sklejone. Nr kat. 1935 : 565.

Dolna część większego naczynia z czerwonej gliny. Dno = 11,6. Wewnątrz palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 570.

Dno i fragment ścianki małej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Wewnętrzna strona dna pokrywa ornamentem kreskową podwójnego. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 569.

Skorupy kilku naczyń, Nr kat. 1935 : 570a.

a) Fragment ścianki naczynia zdobionego guzkiem i półkulistymi żłobkami. Gлина żółta.

b) Skorupa zdobiona zakreskowanymi trójkątami.

c) Skorupa zdobiona pionowymi żłobkami. Gлина czerwona.

d) Skorupa zdobiona ornamentem paznokciowym. Gлина czerwona. Inne skorupy.

Grób XLI

Na głęb. 15—16 cm pod powierzchnią znajdowała się popielnica i stojące w pobliżu duże naczynie. Oba naczynia nie zachowały się. W kierunku południowym stał jeszcze kubek i misa. Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego.

Kubek szerokootworowy z zwężoną podstawą. Gлина brunatno-szara. Wewnątrz palone kości ludzkie. Średn. 12,6; wys. 9,9; otw. 12,2; d. 7,2. Sklejony. Nr kat. 1935 : 573.

Czarka z wklęsłą szyjką i wywiniętym na zewnątrz brzegiem. Brzusiec półkulisty, zdobiony grupami kresk przeciwstawnie ukośnych. Dno proste, wąskie. Gлина żółta, powierzchnia czerniona. Średn. 15,8; wys. 6,6; otw. 15,5; d. 3,6; Nr kat. 1935 : 574.

Grób XLII

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Do dna naczyń 41 cm. Obok dwóch popielnic przykrytych misami stały jeszcze cztery przystawki.

Dolna część dużej popielnicy z brunatnej gliny. D. — 9,3; wys. jeszcze — 10. Średn. 19,6. Nr kat. 1935 : 575c.

Duża popielnica podwójniestożkowata o nieco zaokrąglonym załomie brzuśca, zdobiona powyżej załomu 3 bruzdami poziomymi a poniżej trójkątami na przemian ukośnie zakreskowanymi. Dolna część naczynia pokryta nieregularnie rozmieszczonymi rowkami. Gлина brunatna. Średn. 21,8; d. 9,3. Nr kat. 1935 : 577a.

Dno większej misy z brunatnej gliny. Nr kat. 1935 : 577a.

Brzeg dużej misy z ukośnym karbowaniem. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 577.

Duże naczynie z podwójniestożkowatym brzuścem z wklęsłą, krótką szyjką i odchylonym na zewnątrz brzegiem, zdobiona powyżej załomu trójkątami, zakreskowanymi na przemian ukośnie. Ucho utracone. Gлина brunatna. Średn. 12,8 cm; wys. 7,6 cm, otw. 9,4 cm, d. 5,1 cm. Nr kat. 1935 : 576.

Małe naczynie beczułkowate z niezachowaną szyjką, u której nasady 2 uszka (jedno

utracone) i bruzda pozioma. Gлина brunatno-szara. Średn. 7,5; wys. jeszcze 10,5; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 579.

Małe naczynie podwójniestożkowate z zaokrąglonym załomem brzuśca i silnie wyodrębnioną podstawą. Powyżej załomu pas trójkątów na przemian ukośnie zakreskowanych. Gлина brunatna. Średn. 7,9; wys. 6,6; otw. 5,8; d. 3,8. Nr kat. 1935 : 579a.

Mały czerpak półkulisty z owalnym otworem szyjki. Ucho utracone. Dno wklęsłe. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 580.

Fragment naczynia z ornamentem liniowym i rzędem dołeczków umieszczonych powyżej. Gлина czerwono-brunatna. Nr kat. 1935 : 575b.

Fragmenty innych naczyń. Nr kat. 1935 : 575 i 375a.

Grób XLIII

Grób pozbawiony obstawy kamiennej. Naczynia były położone na głębokości ca. 41 cm. W skład inwentarza wchodziło duże naczynie z cylindryczną szyjką (nie zachowane), naczynie cylindryczne (nie zachowane) oraz dwa mniejsze naczynia i skorupy.

Małe naczynie cylindryczne z krótką, prostą szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki dwa małe uszka. Gлина brunatna. Średn. 13,8; wys. 12,0 cm, otw. 10,8; d. 10,5 cm. Nr kat. 1936 : 582.

Małe naczynie z kulistym brzuścem i cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą, poniżej której rząd ukośnych, krótkich kresk. Gлина brunatna. Średn. 4,6; wys. 4,5; otw. 4; d. 2,4. Sklejone. Nr kat. 1935 : 583.

Skorupy misy i naczynia zdobionego pionowymi rowkami. Nr kat. 1935 : 581.

Grób XLIV

Grób z obwarowaniem kamiennym położonym na głęb. 16 cm. Na głębokości 48 cm stała duża popielnica przykryta misą. Obok popielnicy zgrupowała się część przystawek, z których jedna (kubek) była odwrócona dnem do góry. Inna przystawka w postaci dużego naczynia miała wewnątrz kości palone. W odległości przeszło 1 m od popielnicy stały dalsze trzy przystawki.

Popielnica z wysoką szyjką zwężającą się stopniowo ku górze i z zaokrąglonym załomem podwójniestożkowatego brzuśca, oddzielnego od szyjki 3 bruzdami poziomymi, poniżej których grupy kresk pionowych i odbiegające od nich grupy kresk ukośnych. Gлина brunatna. Sklejona. Średn. 33; wys. 28; otw. 20,5; d. 11,5. Nr kat. 1935 : 584b.

Dolna część dużego naczynia o zwężonej silnie podstawie. Gлина brunatna. D = 8,8. Nr kat. 1935 : 589.

Duża misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym krótkim ukośnym karbowaniem. Gлина brunatna. Sklejona. Wys. 9,7; otw. 30,2; d. 9,4. Nr kat. 1935 : 584a.

Brzeg misy zdobiony ukośnym karbowaniem. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 596.

Naczynie z kulistym brzuścem oddzielonym od stożkowej szyjki bruzdą poziomą. U nasady szyjki ślad po 2 utraconych uszkach. Gлина brunatna. Średn. 14,4; wys. 14,2; otw. 11,6; d. 7,3.

Dolna część dużego naczynia o zaokrąglonym profilu brzuśca i szerokiej podstawie. Gлина brunatna. Średn. 22,4; d. 10,5. Nr kat. 1935 : 586.

Kubek w przybliżeniu doniczkowy, szerokootworowy. Poniżej brzegu ślad po utraconym uchu. Gлина brunatna. Sklejony. Wys. 8,6; otw. 11,5; d. 6,5. Nr kat. 1935 : 585.

Kubek górą cylindryczny, dołem silnie zwężony. Brzeg wygięty na zewnątrz. Gлина brunatna. Wys. 7,8; otw. 10,6; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 587.

Kubek doniczkowy. Gлина brunatna. Wys. 7,3; otw. 9,2; d. 4,3. Nr kat. 1935 : 590.

Kubek formy lejcowatej z lekko wklęsłą szyjką i silnie wyodrębnioną podstawą. Poniżej krawędzi małe uszko. Gлина brunatna. Wys. 9,3; otw. 10,5; d. 5,3. Nr kat. 1935 : 593.

Fragment kubka z wysoką, silnie wygiętą pośrodku szyjką i płasko-kulistym brzuścem. Małe ucho posiada żeberko środkowe. Gлина brun. Średn. 14,0 cm. Nr kat. 1935 : 591.

Fragment kubka z cylindryczną szyjką i taśmowatym uchem. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 596.

Fragmenty i skorupy kilku naczyń:

- a) Dno naczynia (prawdopodobnie misy) zdobione po stronie zewnętrznej kołami koncentrycznymi. Gлина czerwono-brunatna. Nr kat. 1935 : 594.
- b) Skorupa zdobiona grupą żłobków pionowych ujętą w bruzdy poziome. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 595.
- c) Skorupy zdobione bruzdami pionowymi. Nr kat. 1935 : 595.
- d) Skorupa zdobiona ornamentem paznokciowym. Gлина żółta. Nr kat. 1935 : 596.
- e) Skorupa dużego naczynia o chropowatej powierzchni z śladami obmazywania palcami. Gлина czerwona. Nr kat. 1935 : 595.

Grób XLV

Grób znajdował się na głębokości 61 cm pod powierzchnią, a 20 cm poniżej grobu XLIV. Mieścił on w sobie dwie popielnice zawierające dużo kości palonych. Kości w jednej z popielnic wykazywały układ anatomiczny. Między popielnicami stały trzy przystawki (2 kubki i czerpak), dalszą przystawką (kubek) stała z drugiej strony popielnicy. Na zachód od popielnic mieściły się amfory, z których jedną przykrywała misa. Na krawędzi jednej z popielnic leżał na boku czerpak i skorupy różnych naczyń.

Duża popielnica w przybliżeniu podwójniestożkowa, z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką i zaokrąglonym załomem brzuśca, zdobionym grupami żłobków pionowych. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Gлина brunatna. Rekonstruowana. Wewnątrz kości palone. Średn. 36,3; wys. 29; otw. 25,6; d. 10,5. Nr kat. 1935 : 597.

Fragmenty dużego naczynia podobnego kształtem do poprzednio opisanej popielnicy. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 598.

Duża misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Poniżej brzegu małe uszko. Wys. 8,2; otw. 33,5; d. 9,2. Sklejona. Nr kat. 1935 : 597b.

Duża misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym długimi, ukośnymi żłobkami. Gлина brun. Sklejona. Wys. 9—10; otw. 31; d. 8.8.

Naczynie cylindryczne, zaopatrzone w $\frac{2}{3}$ wysokości w dwa uszka i ornament trzech bruzd poziomych. Gлина czerwona. Wys. 7,4; otw. 6,2; d. 5,8. Nr kat. 1935 : 604.

Amfora z cylindryczną szyjką i dwustożkowatym brzuścem o zaokrąglonym załomie, zdobionym ornamentem guzowym, obwiedzionym trzema żeberkami. U nasady szyjki 2 uszka. Gлина brunatna. Średn. 26,6; wys. 22,5; otw. 12,8; d. 9,8. Nr kat. 1935 : 600.

Amfora z cylindryczną szyjką oddzieloną od brzuśca trzema bruzdami poziomymi. U nasady szyjki 2 uszka. Dwustożkowaty brzusec zdobiony na załomie 4 guzy obwiedzione półkolistymi żeberkami. Dno wyodrębnione. Gлина czerwono-brunatna. Średn. 20,5; wys. 16,0; otw. 8,0; d. 6,9. Nr kat. 1935 : 603.

Kubek z półkulistym brzuścem i silnie wygiętą na zewnątrz krawędzią. Ucho utracone. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 601.

Fragment kubka z cylindryczną szyjką, dużym taśmowatym uchem i mocno wydętym brzuścem. Gлина czerwona. Nr kat. 1935 : 602.

Płaski czerpak z dużym taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Podstawa prosta. Gлина brunatna. Wys. 3,4; otw. 12,0; d. 1,4. Nr kat. 1935 : 603.

Czerpak półkulisty z dużym uchem taśmowatym i wklęsłym dnem. Głina brunatna. Wys. 4,2; otw. 10,2; d. 2. Nr kat. 1935 : 599.

Skorupy innych naczyń, m. in.:

Fragment misy z chropowatą powierzchnią zdobioną ornamentem paznokciowym, z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym krótkimi, ukośnymi żłobkami. Głina żółta. Nr kat. 1935 : 606.

Grób XLVI

Na głębokości 7 cm pod powierzchnią stała popielnica z kośćmi, naczynie beczułkowate i czerpak.

Popielnica jajowata, z krótką, wklęsłą szyjką i wywiniętym na zewnątrz brzegiem. U nasady szyjki bruzda pozioma, poniżej której grupy kresek ukośnych. Głina brunatna. Średn. 20,9; wys. 20,3; otw. 17,2; d. 9,8. Nr kat. 1935 : 607.

Naczynie beczułkowate z stożkowatą, krótką szyjką, odgranieczoną od brzuśca bruzdą poziomą, poniżej której grupy dołczków (po trzy). U nasady szyjki jedno uszkodzenie i ślad po drugim, utraconym. Głina brunatna. Średn. 13,0; otw. 13,0; wys. 9,9; d. 6,7. Nr kat. 1935 : 609.

Mały, płaski czerpak z dużym, wystającym ponad brzeg uchem taśmowatym. Dno wklęsłe. Głina brunatna. Wys. 3,0; otw. 10,2; d. 1,4. Nr kat. 1935 : 608.

Ułamki kubka z brunatnej gliny. Nr kat. 1935 : 610.

Groby XLVII a-b

(piętrowe) — por. tabl. IV, 4b.

Groby pozbawione były obwarowania kamiennego.

Grób XLVIIa mieścił się na głębokości 33 cm pod powierzchnią. W skład jego inwentarza wchodziła popielnica z utraconą szyjką stojąca bezpośrednio na popielnicy grobu XLVIIb. Z boku popielnicy stała odwrócona dnem do góry misa oraz leżały dwa fragmenty innych naczyń.

Popielnica nie zachowała się. Z rysunku jej zamieszczonego w notatkach, można ją określić jako naczynie o zaokrąglonym załomie brzuśca.

Fragmenty misy zdobionej na krawędzi występem i poprzecznym karbowaniem. Zewnętrzna powierzchnia chropowata, pokryta ornamentem paznokciowym. Głina czerwona. Nr kat. 1935 : 616.

Dno małego naczynia z czerwonej gliny. Średn. dna 5 cm. Nr kat. 1935 : 612.

Cylindryczna szyjka małego naczynia z brunatnej gliny. Otw. = 3 cm. Nr kat. 1935 : 614.

Grób XLVIIIb

por. tabl. IV, 4b.

Tuż pod grobem XLVIIa stała w ciemno-brunatnej ziemi popielnica w kształcie amfory, przy której leżał na boku duży kubek. Popielnica zawierała mało kości.

Popielnica w kształcie amfory z niemal cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki z małym uszkiem z żeberkiem w środku. Poniżej uch ornament półkolistych żłobków. Głina brunatno-czerwona. Popielnica sklejona. Średn. 17,3; wys. 15,1; otw. 9,9; d. 7,6. Nr kat. 1935 : 611.

Duży kubek doniczkowaty z uszkiem zdobionym żeberkiem środkowym. Głina brunatno-czerwona. Wys. 14,5; otw. 19,8; d. 8,7. Nr kat. 1935 : 613.

Grób XLVIII

(zniszczony)

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. 23 cm pod powierzchnią zniszczona popielnica z kośćmi.

Popielnica z utraconą szyjką. Brzusiec podwójniestożkowaty z zaokrąglonym załomem, zdobiony powyżej załomu grupami kresek pionowych. Głina brunatna. Wewn. kości palone. Średn. 33,8; d. 10,0. Nr kat. 1935 : 617.

Grób XLIX

(zniszczony)

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. 27 cm spoczywała misa, odwrócona dnem do góry i nakrywająca popielnicę. Misa i popielnica nie zachowały się. Dalsza zawartość grobu stała w długim na 1,65 m rzędzie, kierującym się w kierunku zachodnim od popielnicy. Grób ten zawierał drugą popielnicę w kształcie amfory dwuusznej z kośćmi i haczykiem brąz. do wędki w środku, dalej amforę dwuusznią z drobną ilością kości, naczynie beczułkowate odwrócone dnem do góry. Jedną przystawką w postaci małego kubka stała na brzuścu popielnicy w kształcie amfory.

Popielnica o kształcie amfory z cylindryczną szyjką i dwoma uszkami u jej nasady. Brzusiec silnie wydęty, zdobiony ornamentyką guzową i półkolami. Głina brunatna. Wewnątrz kości palone. Zrekonstruowana. Średn. 31,8; wys. 24,3; otw. 14,8; d. 9,1. Nr kat. 1935 : 622.

Naczynie beczułkowate z krótką cylindryczną w przybliżeniu szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki z uszkiem. Głina brunatna. Średn. 13,5; otw. 10,6; wys. 12,2; d. 6,5. Nr kat. 1935 : 620a.

Amfora podwójniestożkowa z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca 2 bruzdami poziomymi, poniżej których rząd ukośnych, krótkich kresiek. Załom brzuśca zdobią guzki z półkolami. Dno silnie zwężone. Głina brunatna. Średn. 22,3; wys. 19,7; otw. 12,0; d. 8,3. Nr kat. 1935 : 619. Wewnątrz mała ilość kości palonych.

Kubek z cylindryczną szyjką i podwójniestożkowym brzuścem o łagodnym załomie. U nasady szyjki bruzda pozioma. Ucho utracone. Głina brunatna. Średn. 10,8; wys. 8,6; otw. 9,5; d. 5,2. Nr kat. 1935 : 621.

Dolna część podwójniestożkowego, dużego naczynia, zdobionego na brzuścu trzema bruzdami poziomymi. Głina brunatna. Średn. 30,0; d. 11,4. Nr kat. 1935 : 620.

Fragment naczynia o powierzchni zdobionej ornamentem paznokciowym. Głina brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 623.

Fragment kubka z cylindryczną szyjką i podwójniestożkowym brzuścem, zdobionym na załomie trzema dołeczkami. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 622a.

Skorupy kilku naczyń. Nr kat. 1935 : 624 i 625.

Brzązowaty haczyk do wędki z małym uszkiem. Długość 2,3 cm. Nr kat. 1935 : 622.

Grób L

W głębokości 62 cm pod powierzchnią i 36 cm pod amforą z grobu XLIX stała popielnica z ornamentyką guzową, obok której leżało na boku naczynie cylindryczne oraz duży kubek.

Dzban z wysoką, wklęsłą w środku szyjką, oddzieloną od kulistego brzuśca bruzdą poziomą. Ucho utracone. Brzusiec zdobi szczytkowa ornamentyka guzowa. Głina brunatna. Średn. 17,3; wys. 15,8; otw. 12,0; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 626. Wewnątrz kości palone.

Naczynie cylindryczne z 2 uszkami umieszczonymi w $\frac{2}{3}$ jego wysokości i opasane bardzo nierównie biegnącymi liniami poziomymi. Głina brunatna. Wys. 10,4; otw. 9,6; d. 6,6. Nr kat. 1935 : 627.

Duży kubek podwójniestożkowy z uchem wystającym ponad brzeg. Stożkową szyjkę oddzielają od brzuśca 3 bruzdy poziome, poniżej których grupy żłobków pionowych przedzielone ornamentyką guzową. Głina brunatna. Średn. 20,4; wys. 14,4; otw. 15,2; d. 7,2. Nr kat. 1935 : 628.

Grób LI

Grób był zaopatrzony w obwarowanie w postaci dużej płyty kamiennej (23×91 cm). Na głębokości 38 cm stała popielnica z małą ilością kości, od której rozciągały się w jednym kie-

runku liczne przystawki. Jedno z miniaturowych naczyń wykazuje ślady silnego przepalenia.

Popielnica z wysoką, niemal cylindryczną szyjką, podwójniestożkowym brzuścem o zaokrąglonym załomie i wąską podstawą. Głina brunatna. Zrekonstruowana. Średn. 17,8 cm; wys. 17,4 cm; otw. 14,4 cm; d. 7,8 cm. Nr kat. 1935 : 636. Wewnątrz kości palone.

Dolna część dużego naczynia z łagodnie zaokrąglonym brzuścem i silnie zwężoną podstawą. Brzusiec zdobi na załomie grupa żłobków pionowych. Sklejona. Głina brunatna. Średn. 25 cm; d. 8,2 cm. Nr kat. 1935 : 636a.

Mały kubek lejkowaty z uchem wystającym ponad brzeg naczynia. Podstawa wyodrębniona. Głina żółto-brunatna. Wys. 3,0 cm; otw. 3,4 cm; d. 1,5 cm. Nr kat. 1935 : 635.

Kubek doniczkowy z czerwonej gliny. Wys. 3,5 cm; otw. 4,4 cm; d. 2,4 cm. Nr kat. 1935 : 632.

Duże naczynie jajowate o chropowatej powierzchni. Poniżej krawędzi guzki. Głina czerwono-brunatna. Średn. 16,0 cm; wys. 15,6 cm; otw. 14,0 cm; d. 8,6. Nr kat. 1935 : 630.

Mały czepak z uchem wystającym ponad brzeg naczynia i wklęsłym dnem. Głina brunatno-szara. Wys. 2,8 cm; otw. 7,0 cm; d. 1,2 cm. Nr kat. 1935 : 637.

Mała amforka z cylindryczną w przybliżeniu szyjką odgranieczoną od brzuśca bruzdą poziomą. Brzusiec podwójniestożkowy z łagodnie zaokrąglonym załomem. Naczynie przepalone w ogniu. Głina żółto-brunatna. Średn. 6,9 cm; wys. 7,3 cm; d. 3,0 cm. Nr kat. 1935 : 631.

Małe naczynie z stożkową szyjką i kulistym brzuścem. U nasady szyjki bruzda pozioma, poniżej której rząd ukośnych kresiek. Głina brunatno-szara. Średn. 4,0 cm; wys. 4,0 cm; otw. 2,3 cm; d. 1,6 cm. Nr kat. 1935 : 629.

Skorupy kilku naczyń: m. in.:

Skorupa o powierzchni zdobionej ornamentem paznokciowym. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 638.

Grób LII

Pozbawiony obwarowania. W głębokości 67 cm stała dolna część zniszczonej popielnicy zawierającej kości. Do popielnicy przystawione były półkolem przystawki, w tym 2 odwrócone dnem do góry. W jednej z przystawek był brzązowaty haczyk do wędki.

Popielnica podwójniestożkowa z utraconą częścią górną, zdobiona bruzdami poziomymi powyżej załomu. Głina szara. Wewn. kości palone. Średn. 29,3 cm, d. 11,8 cm. Nr kat. 1935 : 644.

Mała misa z karbowanym ukośnie brzegiem. Głina brunatna. Wys. 4,0 cm; otw. 10,6 cm. Nr kat. 1935 : 641.

Mały czerpak półkulisty z dużym uchem taśmowatym wystającym ponad brzeg. Wys. 2,4; otw. 6,6; d. 1,4. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 661.

Mały czerpak półkulisty z utraconym uchem. Gлина brunatna. Wys. 5,5 cm; otwór 7,8 cm. Nr kat. 1935 : 655.

Naczynie z uszkodzoną, cylindryczną szyjką i lekko wydętym brzuścem, zdobionym na zalomie żłobkami pionowymi. Wewnątrz naczynia brązowa spirala. Średn. 13,5 cm; d. 6,7 cm. Nr kat. 1935 : 659.

Małeńki czopik gliniany z płaską główką. Znajdował się on w jednym z czerpaków. Dług. 2,4; średn. główki 3 cm. Nr kat. 1935 : 655.

Małe naczynie doniczkowe z czerwonej gliny. Średn. 3,4; otw. 3,3; wys. 2,8. Nr kat. 1935 : 662.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 642—644.

Grób LIV

Grób był pozbawiony obstawy kamiennej. Na głęb. 57 cm stała popielnica z kośćmi złożonymi w porządku anatomicznym, a obok niej leżały fragmenty misy, która ją zapewne przykrywała. W kierunku zachodnim od popielnicy stało 10 przystawek, z których kilka odwróconych było dnem do góry, kilka leżało na boku, a tylko 2 stały normalnie. Jedna z przystawek mieściła się w misie.

Duża popielnica podwójniestożkowata zdobiona na wysokości ostrego zalomu trzema brzdami poziomymi, poniżej których grupy kresk ukośnych, powyżej grupy doleczków. Gлина brunatna. Wewnątrz palone kości ludzkie. Średn. 25; otw. 18,6; wys. 18,7; d. 8,9. Nr kat. 1935 : 665.

Fragment malej misy z brzegiem zagiętym do środka, ukośnie karbowanym. Gлина czerwona. Nr kat. 1935 : 665a.

Fragmenty dużej misy z brzegiem karbowanym ukośnie. Nr kat. 1935 : 665a.

Duży dzban z cylindryczną szyjką i baniastym brzuścem. Ucho utracone. Gлина brunatna. Średn. 20,7; wys. 16,5; otw. 13,8; d. 6,4. Nr kat. 1935 : 666.

Mały kubek z rozszerzającym się ku dołowi brzuścem, szeroką podstawą i zwężonym otworem. Gлина czerwono-szara. Średn. 6,5; wys. 5,1; otw. 5,5; d. 3,2. Nr kat. 1935 : 667.

Kubek z cylindryczną szyjką, wywiniętą na zewnątrz krawędzią i kulistym brzuścem. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg, dno wklęsłe. Gлина czerw.-brunatna. Średn. 8,6; wys. 9,8; otw. 6,4; d. 2,2. Nr kat. 1935 : 668.

Kubek doniczkowaty z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Gлина czerwono-brunatna. Wys. 5,4; otw. 6; d. 3,9. Nr kat. 1935 : 670.

Kubek z cylindryczną w przybliżeniu, krótką szyjką, oddzieloną od kulistego brzuśca trzema brzdami poziomymi. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Brzusiec zdobiony pionowymi żłobkami. Gлина czerwono-brunatna. Średn. 7,6; wys. 6,0; otw. 6,6; d. 2,9. Nr kat. 1935 : 672.

Amfora dwuuszna z cylindryczną szyjką i baniastym brzuścem. Gлина brunatno-czerwona. Średn. 10; wys. 9,9; otw. 5,3; d. 5,3. Nr kat. 1935 : 671.

Płaski czerpak z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg naczynia. Dno wklęsłe. Gлина czerwona. Wys. 3,6; otw. 10; d. 1,8. Nr kat. 1935 : 669.

Mały czerpak z taśmowatym uchem i wklęsłym dnem. Gлина żółta. Wys. 2,4; otw. 4,6; d. 0,9. Nr kat. 1935 : 673.

Mały płaski czerpak z b. dużym uchem wystającym silnie ponad krawędź naczynia. Gлина czerwono-brunatna. Wys. 2,1—3,9; otw. 9,8. Nr kat. 1935 : 674.

Mały czerpak z uchem. Gлина brunatna. Wys. 2; otw. 4,6. Nr kat. 1935 : 675.

Grób LV

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Naczynia stały w rozproszeniu, nie wskazując żadnego układu. Poza popielnicą zawierającą kości palone w skład inwentarza grobowego wchodziły następujące przystawki: naczynie beczułkowate, naczynie cylindryczne, 2 kubki i skorupy (w tym dno misy). Naczynie beczułkowate stało odwrócone dnem do góry, pod nim stało naczynie cylindryczne. Głębokość grobu nieznaną.

Popielnica o zaokrąglonym zalomie brzuśca i stożkowej szyjce, w większej części utraconej, oddzielonej od brzuśca brzdą poziomą. Brzusiec zdobiony grupami kresk przeciwnie ukośnych. Gлина brunatna. Średn. 14,6; wys. 2,8; d. 7. Nr kat. 1935 : 676.

Dno i fragment ścianki dużej, głębokiej misy z ukośnym karbowaniem zagiętego do środka brzegu. Gлина brunatna. Wys. 11,8; d. 9,2. Nr kat. 1935 : 682.

Naczynie beczułkowate z silnie wciętą podstawą i nieco wklęsłą szyjką. Na wysokości $\frac{2}{3}$ naczynia małe uszko. Gлина brunatna. Powierzchnia zew. czerniona. Średn. 12,6; wys. 11,8; otw. 11,3; d. 7,2. Nr kat. 1935 : 677.

Wysokie naczynie cylindryczne z nieznacznie wywiniętą na zewnątrz krawędzią. Powierzchnia chropowata. Gлина brunatno-szara. Wys. 13; otw. 13,1; d. 9,5. Nr kat. 1935 : 679.

Kubek doniczkowaty z silnie wywiniętą na zewnątrz brzegiem, pod którym małe uszko z żeberkiem środkowym. Gлина czerwono-

Wysokie naczynie z stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Brzusiec łagodnie zaokrąglony, chropowaty. Głina brunatna. Klejone. Średn. 5,6 cm; otw. 5,5 cm; wys. 5,0 cm; d. 3,6 cm. Nr kat. 1935 : 640.

Mała amforka z wysoką, w przybliżeniu cylindryczną szyjką i podwójniestożkowym brzuścem o ostrym załamie. U nasady szyjki 2 bruzdy poziome; załom brzuśca zdobi ornament guzowy i półkoliste żłobki. Ślady po 2 utraconych uchach. Głina brunatna. Średn. 7,0 cm; wys. 7,2 cm; otw. 3,4 cm; d. 2,6 cm. Nr kat. 1935 : 645.

Mały kubek doniczkowaty z zwężoną szyjką i dnem. Ucho utracone. Głina brunatna. Średn. 5,6 cm; wys. 5,5 cm; otw. 5,0 cm; d. 3,6 cm. Nr kat. 1935 : 640a.

Mały kubek z dużym uchem wystającym ponad brzeg. Dolną część zdobi grupa poziomych bruzd obiegających naczynie naokoło. Głina czerwono-żółta. Średn. 5,8 cm; wys. 5,4 cm; otw. 5,7 cm; d. 2,9 cm. Nr kat. 1935 : 639a.

Mały kubek z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Podstawa nieco zwężona. Brzusiec lekko zaokrąglony. Głina brunatna. Wys. 9,2 cm; otw. 12,7 cm; d. 6,4 cm. Nr kat. 1935 : 639.

Mały płaski czerpak rozszerzający się ku dołowi, z zwężoną szyjką i utraconym uchem. Głina brunatna. Średn. 5,4 cm; wys. 2,1 cm; otw. 4,8 cm. Nr kat. 1935 : 646.

Małe naczynie podwójniestożkowe o zaokrąglonym załamie brzuśca. Ucho utracone. Głina brunatna. Wewnątrz haczyk brąz. do wędki. Średn. 12,6 cm; wys. 9,6 cm; otw. 10,0 cm; d. 6,3 cm. Nr kat. 1935 : 642.

Dolna część naczynia z brunatnej gliny. Nr kat. 1935 : 641a.

Uszko i fragment ścianki czerpaka z czerwonej gliny. Nr kat. 1935 : 643.

Pół małej misy z czerwonej gliny. Nr kat. 1935 : 643.

Brązowy haczyk do wędki. Dług. 1,1 cm. Nr kat. 1935 : 642.

Grób LIII

Grób był pozbawiony obstawy kamiennej. Na głębokości 22 cm pod powierzchnią stały trzy popielnice silnie zniszczone. W jednej z nich stwierdzono anatomiczny układ kości. Dwie z popielnic obstawione były licznymi przystawkami, a ponadto na jednej z popielnic stały 4 przystawki. Niektóre z przystawek leżały na boku (kubek), inne stały odwrócone dnem do góry. Jedna z mis przykrywała popielnicę. W jednym z większych kubków mieściły się 2 małe kubki.

Popielnica zachowana we fragmentach. Głina brunatna z domieszką gruboziarnistego piasku. Nr kat. 1935 : 647.

Popielnica z zaokrąglonym załamem brzuśca, oddzielnego od stożkowej szyjki bruzdą poziomą, poniżej której ornament bruzd ukośnych. Dno silnie zwężone. Brzusiec poniżej załomu chropowaty. Głina brunatna. Naczynie klejone. Średn. 32,4 cm; d. 10,2 cm. Nr kat. 1935 : 650b. Wewnątrz kości palone.

Dolna część popielnicy o chropowatej powierzchni i szerokiej podstawie. Głina czerwona. Wewnątrz kości palone. D. \times 9,2 cm. Nr kat. 1935 : 657.

Misa z silnie wyodrębnioną podstawą, z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Głina brunatna. Wys. 6,5 cm; otw. 18,3 cm; d. 4,8 cm. Nr kat. 1935 : 653.

Misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Głina brunatna. Wys. 5,5 cm; otw. 19,3 cm; d. 6,4 cm. Nr kat. 1935 : 652.

Fragment misy z brzegiem karbowanym. Głina czerw.-brunatna. Nr kat. 1935 : 650a.

Naczynie cylindryczne z prostą szyjką, u której nasady mieszczą się 2 małe uszka, przez które przebiega bruzda pozioma. Dolną część naczynia zdobią trzy bruzdy poziome. Głina brunatna. Wys. 6,6 cm; otw. 6,7 cm; d. 4,1 cm. Nr kat. 1935 : 653a.

Małe niezdobione naczynie cylindryczne z 2 uszkami u nasady szyjki. Głina brunatna. Wys. 5,3; otw. 5; d. 3. Nr kat. 1935 : 660.

Mały kubek doniczkowaty z utraconym uchem. Głina szara. Wys. 4,6; otw. 5,7; d. 3,5. Nr kat. 1935 : 663.

Mały kubek z cylindryczną szyjką i łagodnie profilowanym brzuścem, zdobionym w górnej części skośnym żłobkowaniem. Ucho utracone. Głina brunatna. Średn. 9,3; wys. 8,3; otw. 7,8; d. 7,6. Nr kat. 1935 : 658.

Mały kubek o łukowato wygiętej linii brzuśca. Ucho utracone. Nr kat. 1935 : 656. Średn. 7,8 cm; wys. 5,1 cm; otw. 7,5 cm; d. 4,3 cm.

Mały kubek z cylindryczną, krótką szyjką i profilowanym brzegiem nieznacznie wygiętym na zewnątrz. Brzusiec podwójniestożkowy o ostrym załamie, zdobiony grupami żłobków pionowych. Ucho duże, taśmowate, wystające ponad brzeg. Głina brunatna. Średn. 5,4 cm; wys. 3,0 cm; otw. 5,1 cm; d. 1,6 cm. Nr kat. 1935 : 651.

Kubek doniczkowaty z profilowanym brzegiem i dużym taśmowatym uchem. Głina brunatna. Wys. 6,2 cm; otw. 7,6 cm; d. 4,5 cm. Nr kat. 1935 : 649.

Fragment kubka z stożkową szyjką i dużym taśmowatym uchem. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 654.

Mały czerpak półkulisty z dużym uchem taśmowatym wystającym ponad brzeg. Wys. 2,4; otw. 6,6; d. 1,4. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 661.

Mały czerpak półkulisty z utraconym uchem. Głina brunatna. Wys. 5,5 cm; otwór 7,8 cm. Nr kat. 1935 : 655.

Naczynie z uszkodzoną, cylindryczną szyjką i lekko wydętym brzuścem, zdobionym na zalomie żłobkami pionowymi. Wewnątrz naczynia brązowa spirala. Średn. 13,5 cm; d. 6,7 cm. Nr kat. 1935 : 659.

Małeńki czopik gliniany z płaską główką. Znajdował się on w jednym z czerpaków. Dług. 2,4; średn. główki 3 cm. Nr kat. 1935 : 655.

Małe naczynie doniczkowe z czerwonej gliny. Średn. 3,4; otw. 3,3; wys. 2,8. Nr kat. 1935 : 662.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 642—644.

Grób LIV

Grób był pozbawiony obstawy kamiennej. Na głęb. 57 cm stała popielnica z kośćmi złożonymi w porządku anatomicznym, a obok niej leżały fragmenty misy, która ją zapewne przykrywała. W kierunku zachodnim od popielnicy stało 10 przystawek, z których kilka odwróconych było dnem do góry, kilka leżało na boku, a tylko 2 stały normalnie. Jedna z przystawek mieściła się w misie.

Duża popielnica podwójniestożkowa zdobiona na wysokości ostrego zalomu trzema bruzdami poziomymi, poniżej których grupy kresek ukośnych, powyżej grupy doleczków. Głina brunatna. Wewnątrz palone kości ludzkie. Średn. 25; otw. 18,6; wys. 18,7; d. 8,9. Nr kat. 1935 : 665.

Fragment malej misy z brzegiem zagiętym do środka, ukośnie karbowanym. Głina czerwona. Nr kat. 1935 : 665a.

Fragmenty dużej misy z brzegiem karbowanym ukośnie. Nr kat. 1935 : 665a.

Duży dzban z cylindryczną szyjką i baniastym brzuścem. Ucho utracone. Głina brunatna. Średn. 20,7; wys. 16,5; otw. 13,8; d. 6,4. Nr kat. 1935 : 666.

Mały kubek z rozszerzającym się ku dołowi brzuścem, szeroką podstawą i zwężonym otworem. Głina czerwono-szara. Średn. 6,5; wys. 5,1; otw. 5,5; d. 3,2. Nr kat. 1935 : 667.

Kubek z cylindryczną szyjką, wywiniętą na zewnątrz krawędzią i kulistym brzuścem. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg, dno wklęsłe. Głina czerw.-brunatna. Średn. 8,6; wys. 9,8; otw. 6,4; d. 2,2. Nr kat. 1935 : 668.

Kubek doniczkowaty z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Głina czerwono-brunatna. Wys. 5,4; otw. 6; d. 3,9. Nr kat. 1935 : 670.

Kubek z cylindryczną w przybliżeniu, krótką szyjką, oddzieloną od kulistego brzuśca trzema bruzdami poziomymi. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Brzusiec zdobiony pionowymi żłobkami. Głina czerwono-brunatna. Średn. 7,6; wys. 6,0; otw. 6,6; d. 2,9. Nr kat. 1935 : 672.

Amfora dwuuszna z cylindryczną szyjką i baniastym brzuścem. Głina brunatno-czerwona. Średn. 10; wys. 9,9; otw. 5,3; d. 5,3. Nr kat. 1935 : 671.

Płaski czerpak z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg naczynia. Dno wklęsłe. Głina czerwona. Wys. 3,6; otw. 10; d. 1,8. Nr kat. 1935 : 669.

Mały czerpak z taśmowatym uchem i wklęsłym dnem. Głina żółta. Wys. 2,4; otw. 4,6; d. 0,9. Nr kat. 1935 : 673.

Mały płaski czerpak z b. dużym uchem wystającym silnie ponad krawędź naczynia. Głina czerwono-brunatna. Wys. 2,1—3,9; otw. 9,8. Nr kat. 1935 : 674.

Mały czerpak z uchem. Głina brunatna. Wys. 2; otw. 4,6. Nr kat. 1935 : 675.

Grób LV

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Naczynia stały w rozproszeniu, nie wykazując żadnego układu. Poza popielnicą zawierającą kości palone w skład inwentarza grobowego wchodziły następujące przystawki: naczynie beczułkowate, naczynie cylindryczne, 2 kubki i skorupy (w tym dno misy). Naczynie beczułkowate stało odwrócone dnem do góry, pod nim stało naczynie cylindryczne. Głębokość grobu nieznana.

Popielnica o zaokrąglonym zalomie brzuśca i stożkowej szyjce, w większej części utraconej, oddzielonej od brzuśca bruzdą poziomą. Brzusiec zdobiony grupami kresek przeciwnie ukośnych. Głina brunatna. Średn. 14,6; wys. 2,8; d. 7. Nr kat. 1935 : 676.

Dno i fragment ścianki dużej, głębokiej misy z ukośnym karbowaniem zagiętego do środka brzegu. Głina brunatna. Wys. 11,8; d. 9,2. Nr kat. 1935 : 682.

Naczynie beczułkowate z silnie wciętą podstawą i nieco wklęsłą szyjką. Na wysokości $\frac{2}{3}$ naczynia małe uszko. Głina brunatna. Powierzchnia zew. czerniona. Średn. 12,6; wys. 11,8; otw. 11,3; d. 7,2. Nr kat. 1935 : 677.

Wysokie naczynie cylindryczne z nieznacznie wywiniętą na zewnątrz krawędzią. Powierzchnia chropowata. Głina brunatno-szara. Wys. 13; otw. 13,1; d. 9,5. Nr kat. 1935 : 679.

Kubek doniczkowaty z silnie wywiniętym na zewnątrz brzegiem, pod którym małe uszko z żeberkiem środkowym. Głina czerwono-

no-brunatna. Wys. 6,8—7,2; otw. 14,5; otw. 14,5; d. 5,5. Nr kat. 1935:681.

Fragment doniczkoatego kubka z brzegiem nieznacznie wygiętym na zewnątrz i taśmowatym uchem, zaopatrzonym w żeberko środkowe. Gлина brunatna. Wys. 10,7; d. 16,7. Nr kat. 1935:678.

Skorupy kilku naczyń: m. in.:

a) Skorupa zdobiona ornamentem paznokciowym. Nr kat. 1935:683.

b) Fragment szyjki i brzuśca naczynia zdobionego bruzdami poziomymi i grupami związających poniżej kresiek pionowych. Gлина czerwona. Nr kat. 1935:683.

c) Dno naczynia z brunatnej gliny. Nr kat. 1935:680.

Grób LVI

Grób odkryto 5 cm pod grobem LV. Zawierał on popielnicę z kośćmi i ułamkiem przedmiotu brązowego oraz czerpak i skorupy. Czerpak był dostawiony do popielnicy od strony północnej.

Popielnica podwójniestożkowata z szyjką wysoką, zlewającą się z brzuścem. Podstawa wyodrębniona, wąska. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Gлина brunatno-szara. Wewnątrz palone kości. Średn. 25,7; wys. 23,6; otw. 19,0; d. 11. (ryc. 17a). Nr kat. 1935:684b.

Półkulisty czerpak z dużym taśmowatym uchem, wystającym ponad brzeg naczynia. Dno wklęsłe. Gлина żółta. Wys. 3,8; otw. 11,6; d. 3,2 (ryc. 17c).

Skorupy kilku naczyń. m. in. fragmenty misy z gliny zmieszanej z gruboziarnistym piaskiem. Powierzchnia misy chropowata. (ryc. 17b). Nr kat. 1935:684a.

Grób LVII

(zniszczony)

Grób z obwarowaniem kamiennym w większej części zniszczonym. Pod jednym z kamieni, leżącym na głębokości 25 cm pod powierzchnią, znajdowały się ułamki dużej misy i skorupy innych naczyń. Popielnicy w grobie nie znaleziono.

Misa głęboka, z wyodrębnionym dnem, z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Gлина brunatna. Wys. 8,4; otw. 22,7; d. 10. Nr kat. 1935:686.

Fragmenty innych naczyń:

a) Skorupa naczynia z powierzchnią chropowatą u dołu, górą gładzoną i zdobioną grupą żłobków pionowych. Gлина brunatna. Nr kat. 1935:686a.

b) Skorupa zdobiona żłobkami pionowymi i poziomymi bruzdami. Gлина brunatna. Nr kat. 1935:686a.

Grób LVIII

(tabl. IV, 4c).

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego i został odkryty na głębokości 26 cm pod powierzchnią. Popielnicę, zawierającą kości, nakrywała misa zachowana w stanie rozbitym. Do popielnicy przylegało od strony północnej naczynie dwuoszne, od południowej kubek odwrócony dnem do góry, pod którym mieścił się czerpak. W tym samym kierunku, w pewnym oddaleniu stała reszta przystawek, z których trzy miały odwrócone do góry dna.

Duża popielnica podwójniestożkowata uszkodzona w górnej części. Stożkowatą szyjkę oddziela od brzuśca bruzda pozioma, poniżej których grupy kresiek pionowych. Brzusiec posiada zaokrąglony załom i jest w dolnej części chropowaty. Gлина brunatna. Naczynie sklezione. Średn. 30 cm; d. = 8 cm; (ryc. 17 m). Nr kat. 1935:687a. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Misa z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnym karbowaniem. Podstawa szeroka. Gлина brunatna. Wys. 6,7; otw. 21,4; d. 9,2. (ryc. 17h). Nr kat. 1935:689.

Naczynie z wysoką, stożkowatą szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Brzusiec ma kształt spłaszczonej kuli i jest zdobiony w górnej części grupami bruzd pionowych. Dno wyodrębnione. U nasady szyjki 2 małe uszka. Gлина czerwona, powierzchnia naczynia czerniona. Średn. 17,4; wys. 15,8; otw. 9,5; d. 7,1. (ryc. 17k). Nr kat. 1935:688.

Wysokie naczynie szerokootworowe o zwężającej się nieznacznie części dolnej. Powierzchnia chropowata. Gлина brunatna. Klejone. Średn. 16,9; wys. 16; otw. 16,2; d. 10,1. (ryc. 17l). Nr kat. 1935:690.

Mały kubek w przybliżeniu cylindryczny, podzielony trzema bruzdami poziomymi na trzy części, z których środkową zdobi ornament jodełkowy. Gлина brunatna. Wys. 7; otw. 6,6; d. 3,4. (ryc. 17g). Nr kat. 1935:691.

Kubek doniczkoaty z utraconym uchem. Gлина brunatna. Średn. 5,6; otw. 7,2; d. 4,2. (ryc. 17f). Nr kat. 1935:692.

Drugi kubek wchodzący w skład inwentarza grobowego zachował się w stanie fragmentarycznym (ryc. 17j).

Czerpak o owalnej formie otworu, z dużym taśmowatym uchem wystającym wysoko ponad brzeg i z dnem wklęsłym do środka. Gлина żółta. Wys. 4,3; otw. 11,5 × 12; d. 2,2. (ryc. 17d). Nr kat. 1935:693.

Skorupy różnych naczyń, m. in.: brzeg misy. Nr kat. 1935:694 (ryc. 17e).

Ułamek tłoczka brąz. znalezionego wśród kości popielnicy. Nr kat. 1935:687b.

Grób LIX (zniszczony)

Grób posiadał obwarowanie kamienne zachowane w stanie zniszczonym. Na obwarowaniu znaleziono skorupę misy, poniżej obwarowania kilka dalszych skorup. Kości palonych w grobie nie znaleziono.

Skorupa misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Glina brunatno-szara. Nr kat. 1935:695.

Inne skorupy.

Grób LX

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 34 cm pod powierzchnią stała popielnica zawierająca mało kości, przykryta ułamkami misy. W odległości 21 cm od popielnicy, na głębokości 41 cm leżał kubek cylindryczny, w którego wnętrzu tkwił czerpak z grzechotką w pośrodku.

Popielnicę stanowiło małe naczynie o baniastym brzuścu i silnie zwężonej podstawie. Szyjka utracona. Brzusiec zdobiał grupy pionowych kresek, przedzielone guzkami. Glina brunatna. Wewnątrz kości palone. Średn. 16,8; d. 5,3. Nr kat. 1935:696b.

Skorupa misy z brzegiem zagiętym do środka.

Kubek doniczkowy ze zwężoną podstawą. Glina szaro-brunatna. Średn. 10,0; wys. 8,2; otw. 9,5; d. 5. Nr kat. 1935:697.

Czerpak płaski, z dużym taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Dno wklęsłe. Glina brunatna. Wys. 2,2—3; otw. 8,1; d. 1,7. Nr kat. 1935:698.

Grzechotka glin. z podwójniestożkowatym brzuścem, wysoką, wąską szyjką i wyodrębnioną wąską podstawą. Glina brunatna; dług. 4,5 cm. Nr kat. 1935:697.

Grób LXI (tabl. IV, 4c).

Na głęb. 32,5 cm pod powierzchnią stała popielnica przykryta misą, zawierającą kości złożone w układzie anatomicznym. W pobliżu popielnicy stały dwa naczynia cylindryczne i mała misa. W jednym z naczyń cylindrycznych złożone były kości. Z drugiej strony popielnicy leżały skorupy oraz stał mały kubek odwrócony dnem do góry. Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego.

Popielnica podwójniestożkowata o chropowatej powierzchni poniżej ostrego załomu. Nad załomem 3 bruzdy poziome. Glina brunatno-żółta. Średn. 33,7; otw. 23,8; wys. 26,5; d. 12. Nr kat. 1935:702.

Fragmety misy z brzegiem karbowanym i małym uszkiem poniżej brzegu. Glina brunatno-szara. Nr kat. 1935:707.

Mała misa z dnem wklęsłym. Glina brunatna. Wys. 3,8; otw. 13,2; d. 3,6. Nr kat. 1935:704.

Górna część szyjki naczynia cylindrycznego, zdobionego trzema bruzdami poziomymi i zwisającymi grupami kresek pionowych i ukośnych. Dwa małe uszka utracone. Glina brunatna. Nr kat. 1935:703.

Naczynie cylindryczne z dwoma uszkami w $\frac{2}{3}$ wysokości. Glina brunatna. Palone kości ludzkie. Wys. 9; otw. 8,2; d. 7,3.

Kubek moździerzowaty z silnie wywinętą na zewnątrz krawędzią. Powierzchnia zewn. zdobiona w górnej części naczynia bruzdami poziomymi. Glina czerwono-brunatna. Wys. 10,6; otw. 11,2; d. 5,6. Nr kat. 1935:699.

Duży, półkulisty czerpak z silnie wystającym uchem, zaopatrzonym w żeberko środkowe. Dno zdobiał 2 dołeczki. Glina brunatna. Wys. 4; otw. 13,1. Nr kat. 1935:701.

Skorupy różnych naczyń:

a) Skorupa naczynia zdobionego kreskami krzyżującymi się ukośnie. Glina czerwona. Nr kat. 1935:700.

Brzeg misy ukośnie karbowany. Glina czerwona. Nr kat. 1935:702a.

Grób LXII (zniszczony)

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. około 30 cm pod powierzchnią mieściła się popielnica przykryta misą, zawierająca kości pomieszane z węglem drzewnym. W pobliżu brzuśca popielnicy, od jej strony północnej, stały 2 małe kubki i naczynie dwuuszne, które, podobnie jak jeden z kubków, odwrócone było dnem do góry. W następnym rzędzie stała druga popielnica z kośćmi i ul. spirali brąz., dalej kubek, mała misa oraz dolna część naczynia o zaokrąglonym brzuścu. Z naczyń tych tylko kubek był odwrócony.

Popielnica podwójniestożkowata, zdobiona powyżej załomu zaokrąglonego brzuśca grupami żłobków pionowych. Szyjka stożkowata z utraconym brzegiem. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Glina szaro-brunatna. Średn. 38,2; d. 11,4 (ryc. 18g). Nr kat. 1935:708.

Popielnica podwójniestożkowata z zaokrąglonym załomem brzuśca, zdobionego długimi żłobkami pionowymi. Szyjka stożkowata. Glina żółto-brunatna. Średn. 23,4; d. 9 (ryc. 18i). Nr kat. 1935:710.

Dno i fragmenty ścianek dużej misy z brunatnej gliny. Dno zdobione po stronie wewnętrznej znakiem krzyża równoramiennego. (ryc. 18b). Nr kat. 1935:708a.

Misa płytka z brzegiem zagiętym ku środkowi. W środku dna wystaje sęczek obwie-

dziony 7-ma koncentrycznymi żeberkami kołistymi, połączonymi z brzegiem 6-ma grupami żłobków (po cztery). Głina szaro-brunatna. Wys. 2,8; otw. 14; d. 2 (ryc. 18h). Nr kat. 1935 : 712a.

Małe naczynie z 2 uszkami osadzonymi na baniastym brzuścu. Szyjka w przybliżeniu cylindryczna. Głina brunatna. Średn. 11,9; wys. 11,4; otw. 8,7; d. 6. Nr kat. 1935 : 712 (ryc. 18a).

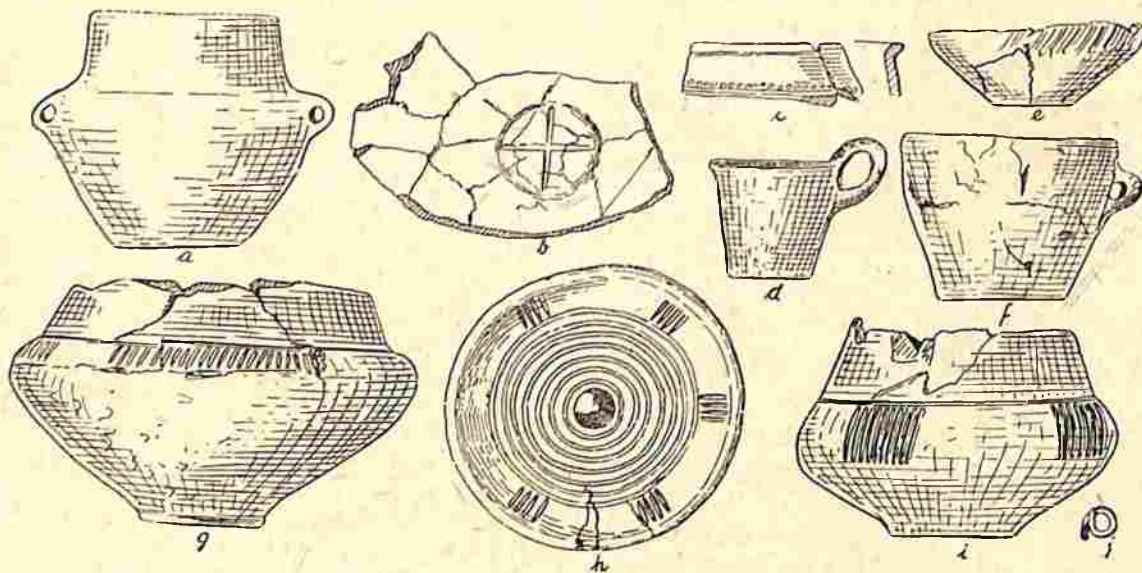
Kubek beczułkowaty z małym uszkiem poniżej krawędzi. Głina brunatna. Wys. 7,9—8,1; otw. 10,5; d. 6,2 (ryc. 18f). Nr kat. 1935 : 709.

z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Otw. 7,2.

Mała spirala brązowa z cienkiej taśmy. Nr kat. 1935 : 710 (ryc. 18j).

Grób LXIII

Na głębokości 65 cm pod powierzchnią stało duże naczynie podwójniestożkowate, na którym stała amfora z kośćmi, złożonymi w układzie anatomicznym. Nad amforą wznosił się płaski, długi kamień. W pobliżu naczyń leżały skorupy rozbitej misy. W odległości 83 cm od kamienia mieścił się drugi, nieco mniejszy ka-

Ryc. 18. Gr. LXII. d, j = $\frac{1}{2}$ w. n.; f, i = $\frac{1}{3}$ w. n.; a, h = $\frac{1}{4}$ w. n.; b, c, e = $\frac{1}{6}$ w. n.; g = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 18. Tombe LXII. d, j = $\frac{1}{2}$ gr. n.; f, i = $\frac{1}{3}$ gr. n.; a, h = $\frac{1}{4}$ gr. n.; b, c, e = $\frac{1}{6}$ gr. n.; g = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Mały kubek cylindryczny z wystającym ponad brzeg uchem profilowanym. Głina brunatna. Średn. otworu 5,8; wys. 5,8; d. 3,3. Nr kat. 1935 : 713.

Mały kubek doniczkowaty z uchem taśmowatym, wystającym ponad brzeg. Brzeg nieznacznie odchylony na zewnątrz. Głina brunatna. Wys. 5,8; otw. 6,4; d. 3,9 (ryc. 18d). Nr kat. 1935 : 714.

Fragment stożkowatej szyjki z krawędzią odchyloną na zewnątrz; szyjkę zdobi u nasady rząd małych dołeczków i z bruzdy poziome. Głina brunatna (ryc. 18c). Nr kat. 1935 : 711.

Dolna część naczynia z brunatnej gliny, zdobionego na załomie ukośnymi żłobkami. Średn. 15,9; d. 6. Nr kat. 1935 : 711 (18e).

Dolna część misy z silnie wyodrębnioną cylindryczną podstawą. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 715.

Skorupy innych naczyń. Nr kat. 1935 : 720. M. in.: cylindryczna szyjka kubka

mień, pod którym stało naczynie cylindryczne. Ziemia w grobie miała kolor ciemny i nosiła ślady przepalenia. Grób ten został przez dr. A. Karpińską uznany za piętrowy, mimo, że w dolnym naczyniu kości nie znaleziono.

Naczynie podwójniestożkowate o nieznacznie zaokrąglonym załomie brzuśca zlewającego się z cylindryczną w przybliżeniu szyjką. Głina szaro-brunatna. Średn. 23,4; wys. 19; otw. 19,3; d. 10. Nr kat. 1935 : 718.

Amfora z szyjką cylindryczną i podwójniestożkowatym brzuścem o zaokrąglonym załomie. U nasady szyjki 2 uszka. Załom brzuśca zdobią 4 małe nalepione guzki. Podstawa wąska. Głina żółto-brunatna. Wewnątrz palone kości ludzkie. Średn. 24,6; wys. 25,5; otw. 14; d. 9,2. Nr kat. 1935 : 716.

Fragment cylindrycznej szyjki z krawędzią wygiętą na zewnątrz. Głina brunatno-czerwona. Nr kat. 1935 : 717.

Ułamki misy z wyodrębnioną, lejkowatą szyjką. Głina brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 719.

Ułamki misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Głina czerwonawa. Nr kat. 1935 : 719.

Grób LXIV

Na głębokości 70 cm pod powierzchnią stała popielnica, zawierająca dużą ilość kości, na których złożone były 2 ułamki szpili brąz. Obok popielnicy stał czerpak. Nad popielnicą leżały na sobie dwie misy, odwrócone dnem do góry, na których był położony przęślik gliniany. Jedna z mis nie zachowała się.

Popielnica podwójniestożkowa z zaokrąglonym załomem brzuśca, oddzielonego bruzdą poziomą od wysokiej, stożkowej szyjki z odgiętą na zewnątrz krawędzią. Na załomie brzuśca ornament małych dołeczków, od których wybiegają skośne żeberka. Głina brunatna. Wewnątrz palone kości ludzkie i ułamki szpili brąz. Średn. 22,2; wys. 18,6; otw. 14,8; d. 9. Nr kat. 1935 : 723.

Mała, płaska misa z prosto ściętym brzegiem. Naczynie nosi silne ślady spalania w ogniu. Głina szara. Wys. 2,7—3; otw. 10,2. Nr kat. 1935 : 722.

Płaski czerpak z dużym taśmowatym uchem. Dno wklęsłe. Głina żółta. Spaczony w ogniu. Wys. 3,2; otw. 9,5; d. 2,1. Nr kat. 1935 : 724.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 727a-b. M. in.: Fragment naczynia zdobionego ornamentem bruzd krzyżujących się. Ucho profilowane. Powierzchnia naczynia chropowata. Głina brunatno-żółta.

Płaski, pierścieniowaty przęślik gliniany silnie spaczony w ogniu. Głina szara. Średn. 4,3. Nr kat. 1935 : 721.

Dwa ułamki brązowej szpili. Nr kat. 1935 : 723.

Grób LXV (zniszczony)

Na głębokości 14 cm pod powierzchnią stała popielnica zachowana tylko w dolnej części, zawierająca kości i blaszkę brązową. Misa, przykrywająca popielnicę, zachowała się w stanie rozbitym. Po stronie zachodniej i wschodniej popielnicy stały dwa naczynia zawierające również kości; naczynia te przykrywały misy. Wszystkie popielnice zawierały kości złożone w porządku anatomicznym. Wokół dwóch ostatnich popielnic stały liczne przystawki, z których czerpak mieścił się w środku większego doniczkowego naczynia. Poza przystawkami znaleziono w grobie liczne skorupy.

Popielnica większych rozmiarów zachowana w dolnej części. Powierzchnia chropo-

wata, glina brunatna. Nr kat. 1935 : 726b. Wewnątrz palone kości ludzkie i blaszka brąz.

Popielnica z kulistym brzuścem i krótką stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą, poniżej której grupy małych dołeczków (po trzy). Głina brunatna. Średn. 19,5; wys. jeszcze 16,; d. 8,4. Wewnątrz palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 728b.

Popielnica zachowana tylko w dolnej części. Nóżka silnie wyodrębniona. Brzusiec zdobi bruzda pozioma. Głina brunatna. D. 6,8. Nr kat. 1935 : 732. Wewnątrz palone kości ludzkie i blaszka brązowa.

Duża misa z wyodrębnioną podstawą i brzegiem zagiętym do wnętrza, zdobionym ukośnym karbowaniem. Głina brunatna. Uzupełniona. Wys. 12,5; otw. 37,4; d. 10,8. Nr kat. 1935 : 726a.

Mała misa z brzegiem zagiętym do środka i zdobionym ukośnym karbowaniem. Podstawa wyodrębniona. Głina brunatna. Uzupełniona. Wys. 6,8; otw. 17; d. 7,3. Nr kat. 1935 : 735.

Fragment dużej misy z wyodrębnioną podstawą. Brzeg zdobiony krótkim ukośnym karbowaniem. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 726.

Duże, jajowate naczynie z wklęsłą szyjką i silnie wygiętym na zewnątrz brzegiem. Brzusiec zdobiony powyżej załomu 4 bruzdami poziomymi i umieszczonymi poniżej grupami dołeczków (po cztery). Głina czerwono-żółta. Średn. 22,6; wys. 21,6; otw. 21,3; d. 10,3. Nr kat. 1935 : 729b.

Naczynie wazowate zdobione u nasady krótkiej szyjki 3 bruzdami poziomymi i związającymi poniżej ukośnymi żłobkami. Głina brunatna. Średn. 16,3; wys. 11,4; otw. 12,3; d. 7. Nr kat. 1935 : 731.

Małe naczynie z baniastym brzuścem oddzielonym od krótkiej wklęsłej szyjki 2 bruzdami poziomymi, pod którymi mieszczą się grupy krótkich żłobków pionowych. Głina brunatna. Średn. 9,5; wys. 9,7; otw. 6,5; d. 5. Nr kat. 1935 : 727.

Duże naczynie doniczkowe z silnie wywiniętym na zewnątrz brzegiem profilowanym. Poniżej brzegu ślad ucha. Głina brunatna. Sklejone. Wys. 15,8; otw. 21,8; d. 11. Nr kat. 1935 : 733.

Mały czerpak z płasko-kulistym brzuścem i krótką cylindryczną szyjką. Dno wklęsłe. Ucho utracone. Brzusiec zdobią ukośne grupy żłobków, przedzielone dołeczkami w obramowaniu małych wgłębień. Głina brunatna. Średn. 10,5; wys. 4; otw. 9,3; d. 2,5. Uzupełniona. Nr kat. 1935 : 734.

Fragment podwójniestożkowego naczynia z brunatnej gliny. Nr kat. 1935 : 730.

Fragment misy podwójniestożkowej, z brzegiem zdobionym krótkim, ukośnym karbowaniem. Powierzchnia zewnętrzna chropowata, zdobiona ornamentem paznokciowym. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 738.

Fragment stożkowej szyjki naczynia z czerwonej gliny. Powierzchnia chropowata. Poniżej brzegu guzek. Nr kat. 1935 : 737.

Fragment cylindrycznego w przybliżeniu kubka, z silnie odchylną na zewnątrz i profilowaną krawędzią. Poniżej brzegu uszko. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 726.

Ułamki różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 739.

z ułamki cienkiej blaszki brązowej. Nr kat. 1935 : 726b i 732.

Grób LXVI

Obwarowanie kamienne było położone na głębokości 10—27 cm. Na głębokości 55 cm stało duże naczynie, obstawione z południowej i zachodniej strony licznymi przystawkami, wśród których stała popielnica nakryta misą. Wewnątrz popielnicy mieściła się duża ilość kości palonych o układzie nieregularnym. Trzy przystawki stały odwrócone dnem do góry, a dwie leżały na boku. Jedno z naczyń cylindrycznych stało na płycie kamiennej, pod którą znalazły się skorupy i czarna przepalona ziemia. Przystawki położone w południowym krańcu grobu wystawały poza obwarowanie kamienne.

Popielnica jajowata z wklęsłą nieco szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki ślady z utraconych uch. Powierzchnia dolnej części chropowata. Głina brunatno-żółta. Dno uzupełnione. Wewnątrz palone kości ludzkie. Średn. 25; wys. 26; otw. 18,6; d. 11. Nr kat. 1935 : 744.

Fragment dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi i zdobionym długim karbowaniem ukośnym. Głina brunatna. Otw. 26,7. Nr kat. 1935 : 744a.

Duże naczynie podwójniestożkowe, zdobione na brzuścu grupami żeberk pionowych (po trzy). Szyjkę wysoką, stożkową, oddziela od brzuśca bruzda pozioma. Dolna część naczynia ma powierzchnię chropowatą. Uzupełnione. Głina szaro-brunatna. Średn. 33; otw. 24; wys. 28,7; d. 12,6. Nr kat. 1935 : 740.

Naczynie beczułkowe z krótką, stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Poniżej z grupy dołczków (po trzy). U nasady szyjki z profilowane ucha. Głina czerwono-brunatna. Średn. 18,4; wys. 18,5; otw. 12,9; d. 8,9. Nr kat. 1935 : 745.

Naczynie beczułkowe z silnie zwężonym otworem. Na brzuścu z uszka, od których odchodzą grupy kresk ukośnych. Przez

uszka przebiegają 2 bruzdy poziome, nieco poniżej trzy bruzdy poziome. Głina żółta. Powierzchnia naczynia wykazuje ślady spaczenia w ogniu. Średn. 12,5; wys. 13,4; d. 10,2. Nr kat. 1935 : 751.

Naczynie beczułkowe z cylindryczną, krótką szyjką, zdobione u podstawy 7 bruzdami poziomymi. U nasady szyjki z małe uszka, od których odbiegają ukośne grupy kresk. Powierzchnia nieco chropowata. Głina brunatna. Średn. 7,4; wys. 8,6; otw. 6,4. Nr kat. 1935 : 750.

Naczynie cylindryczne z dwoma uszkami poniżej krawędzi. Na wysokości uszek i na $\frac{1}{2}$ wysokości naczynia biegną pasy wypełniane grupami kresk na przemian ukośnych. Poniżej dolnego pasa ornament bruzd poziomych. Pomiędzy pasami grupy dołczków (po trzy). Głina brunatna. Średn. 9,4; wys. 8,6; otw. 9; d. 8. Nr kat. 1935 : 747.

Amfora dwuoszna z stożkową szyjką i odchylną nieco na zewnątrz brzegiem. U nasady szyjki bruzda pozioma, poniżej 2 żeberka poziome, silnie profilowane. Głina brunatna. Średn. 24,4; otw. 13,6; d. 9,3. Nr kat. 1935 : 749.

Naczynie wazowate z stożkową szyjką, oddzieloną od baniastego brzuśca bruzdą poziomą. Poniżej bruzdy grupy żłobków pionowych. Głina żółta. Silnie uzupełnione. Średn. 13,4; wys. 9; otw. 10,5; d. 5. Nr kat. 1935 : 741.

Duże, w przybliżeniu jajowate naczynie z powierzchnią chropowatą, zdobione poniżej krawędzi czterema guzami. Głina czerwono-brunatna. Średn. 21,5; wys. 21,5; d. 9,3; otw. 19,5. Nr kat. 1935 : 743b.

Wysoki, smukły kubek cylindryczny z wywiniętą na zewnątrz krawędzią i profilowanym, szerokim uchem, wystającym ponad brzeg. Dolną część zdobią bruzdy poziome. Głina brunatno-szara. Średn. otw. 10,6; wys. 13; d. 6,2. Nr kat. 1935 : 746.

Kubek doniczkowaty, z nieznacznie zwężoną podstawą i małym uchem u brzegu. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 740a.

Naczynie w przybliżeniu beczułkowe, z wklęsłą szyjką i wywiniętym na zewnątrz brzegiem. Głina brunatna. Sklejone. Wys. 15,7; otw. 15,8; d. 9,4. Nr kat. 1935 : 748.

Mały czerpak półkulisty z dużym uchem taśmowatym wystającym ponad brzeg. Dno wklęsłe. Głina brunatna. Naczynie spaczone w ogniu. Wys. 3,8; otw. 10,2; d. 1,5. Nr kat. 1935 : 742.

Fragment małego naczynia z kulistym brzuścem, stożkową szyjką utraconą w większej części i wklęsłym dnem. Nr kat. 1935 : 742a.

Fragment misy z zgrubiałą krawędzią, zagiętą ku środkowi, zdobioną karbowaniem ukośnym. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 751b.

Skorupy innych naczyń. Nr kat. 1935 : 752.

Grób LXVII

Grób posiadał obwarowanie kamienne na głębokości 33 cm. Na głębokości 66 cm stała popielnica z kośćmi, do której dostawione były półkolem od strony północnej 3 kubki, amfora, naczynie wazowate i dwuoszne.

Popielnica podwójniestożkowata z wysoką, nieco wklęsłą szyjką. Ponad nieznacznie zaokrąglonym załomem brzuśca brzdę poziome, poniżej powierzchnia chropowata. Glina brunatna. Wewnątrz palone kości ludzkie. Średn. 31,5; wys. 27,7; otw. 20,5; d. 11,2. Nr kat. 1935 : 755.

Naczynie dwuoszne z stożkową szyjką, oddzieloną brzdą poziomą od brzuśca. Glina żółto-brunatna. Średn. 17,2; wys. 19; otw. 17,7; d. 7,1.

Naczynie podwójniestożkowate o zaokrąglonym załomie brzuśca, wklęsłej szyjce i wygiętej na zewnątrz krawędzi. Na załomie pas trójkątów ukośnie zakreskowanych. Glina brunatna. Średn. 12,8; wys. 10,4; otw. 8,7; d. 5,3. Nr kat. 1935 : 755.

Mała amfora z facetowanym brzuścem powyżej załomu, zdobiona ornamentyką guzową. U nasady szyjki 2 uszka. Glina żółto-brunatna. Średn. 10; wys. 10,7; otw. 5,5; d. 4,2. Nr kat. 1935 : 756.

Duży kubek beczułkowaty z brzegiem wygiętym na zewnątrz i małym uszkiem. Glina brunatna. Wys. 17,4; otw. 19,9; d. 9,2. Nr kat. 1935 : 757.

Kubek podwójniestożkowaty z zaokrąglonym załomem brzuśca, stożkową szyjką i brzegiem odchylonym na zewnątrz. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Brzusiec zdobią żłobki pionowe, przedzielone ornamentyką guzową. Glina brunatna. Średn. 14,2; wys. 10; otw. 10,8; d. 5,6. Nr kat. 1935 : 758.

Kubek nieforemny z szerokim otworem i małym uszkiem poniżej krawędzi. Powierzchnia silnie spaczona w ogniu. Glina brunatna. Wys. 4,8—7,3; otw. 14,6; d. 7. Nr kat. 1935 : 758a.

Skorupy kilku naczyń. Nr kat. 1935 : 759—760.

Grób LXVIII (zniszczony)

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Zawierał dwie popielnice, z których jedna zachowała się w stanie zniszczonym i część kości była rozrzucona wokół naczynia. Druga popielnica była nakryta misą i mieściła w sobie

kości. Mniejsza ilość kości mieściła się w naczyniu podwójniestożkowatym. Tam też tkwiło małe naczynie beczułkowate. Nad naczyniem podwójniestożkowatym stał odwrócony dnem do góry duży kubek. Jedna przystawka stała w północnej stronie grobu, a na skorupach leżał czerpak odwrócony dnem do góry.

Popielnica wazowata z cylindryczną szyjką zdobioną u nasady brzdami poziomymi i linią punktowaną. Brzusiec zdobiony powyżej załomu linią punktowaną, przerywaną grupami pionowych i przeciwstawnie ukośnych rowków. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Glina brunatna. Wewnątrz palone kości ludzkie. Średn. 30,8; wys. 25; otw. 22; d. 10,3. Nr kat. 1935 : 766b.

Dolna część dużej popielnicy o chropowatej powierzchni. Glina brunatna. Wewnątrz kości palone. Nr kat. 1935 : 765.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym silnie do środka, zdobionym poprzecznym karbowaniem. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 766a.

Naczynie wazowate z wysoką, stożkową szyjką, oddzieloną brzdą poziomą od brzuśca o zaokrąglonym załomie. Dolna część naczynia chropowata. Glina brunatna. Mniejsza ilość kości palonych. Średn. 23; wys. 18; otw. 16,4; d. 10. Nr kat. 1935 : 762.

Małe naczynie beczułkowate z dwoma uszkami (jedno utracone) poniżej brzegu. Powierzchnia nieznacznie chropowata. Glina brunatna. Średn. 10,3; wys. 9,8; otw. 10; d. 4,8. Nr kat. 1935 : 768.

Małe naczynie wazowate z szyjką stożkową, oddzieloną od brzuśca brzdą poziomą. Załom brzuśca zdobią grupy przeciwstawnie ukośnych żłobków, przedzielone dołączkami. Glina brunatna. Średn. 12,5; wys. 10; otw. 9,1; d. 4,3. Nr kat. 1935 : 767.

Kubek doniczkowaty z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Glina brunatna. Wys. 10,9; otw. 14,7; d. 8,7. Nr kat. 1935 : 761.

Mały czerpak z dnem wklęsłym. Ucho utracone. Glina czerwono-szara. Wys. 2,7; otw. 7,5; d. 2,4. Nr kat. 1935 : 763.

Skorupy kilku naczyń. M. inn.:

a) Ułamki dużego naczynia o silnie chropowatej powierzchni. Glina czerwona. Nr kat. 1935 : 764.

b) Fragmenty małej misy z brzegiem zdobionym krótkim, ukośnym karbowaniem. Powierzchnia chropowata, zdobiona ornamentem paznokciowym. Glina czerwono-brunatna. Nr kat. 1935 : 769.

Grób LXIX

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. 30 cm pod powierzchnią znajdo-

wala się mała popielnica zawierająca drobną ilość kości. Popielnicę nakrywała duża misa.

Popielnica podwójniestożkowa z utraconą stożkową szyjką i nieco zaokrąglonym załamem brzusca, zdobionego żłobkami pionowymi. Ślady utraconego ucha. Gлина brunatna. Wewnątrz mała ilość drobnych kości. Średn. 15,3; d. 6,6. Nr kat. 1935 : 770.

Duża misa z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym płytkim karbowaniem ukośnym. Podstawa wyodrębniona. Gлина brunatna. Wys. 10,6; otw. 32,3; d. 10,4. Nr kat. 1935 : 770a.

Grób LXX

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 36 cm stała duża zgnieciona popielnica przykryta misą, zawierająca wielką ilość kości palonych. Od strony zachodniej stały półkołem przystawki, z których trzy miały odwrócone dna, a jedną przykrywała — podobnie jak popielnicę — misa.

Fragmenty dużej popielnicy zdobionej bruzdami poziomymi oraz grupami żłobków ukośnych i dołeczków. Gлина ciemno-szara. Nr kat. 1935 : 772b. Palone kości ludzkie.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi zdobionym ukośnym karbowaniem. Gлина brunatna. Wys. 10,8; otw. 33; d. 10,4. Nr kat. 1935 : 772c.

Naczynie z stożkową szyjką i łagodnie zaokrąglonym brzuscem. U nasady szyjki trzy bruzdy poziome; na załamie brzusca grupy żłobków pionowych. Podstawa wyodrębniona. Gлина żółta. Powierzchnia dolna chropowata. Średn. 20,2; wys. 17,5; otw. 13,4; d. 8,2. Nr kat. 1935 : 773.

Dzban z silnie wklęsłą szyjką, oddzieloną od brzusca bruzdą poziomą. Brzusiec wydęty, zdobiony grupami żłobków pionowych, przedzielonych grupami nieregularnych linii. Gлина brunatna. Średn. 22,6; wys. 15,6; otw. 16; d. 8. Nr kat. 1935 : 775.

Kubek beczułkowaty z szerokim, taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Gлина brunatna. Średn. 13,4; wys. 10,2; otw. 13; d. 7,3. Nr kat. 1935 : 776.

Brzeg kubka z wklęsłą szyjką, oddzieloną od brzusca bruzdą poziomą. Poniżej grupy dołeczków (po trzy). Ślady utraconego ucha. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 774.

Skorupy naczynia zdobionego na brzuscu bruzdami pionowymi. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 772.

Skorupy innych naczyń. Nr kat. 1935 : 772.

Grób LXXI

Na głębokości 46 cm pod powierzchnią stała duża popielnica zawierająca dużą ilość kości i

złożony na nich fragment przedmiotu brąz. Od strony północnej stały trzy przystawki, z których dwie były odwrócone do góry dnem. Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego.

Duża, podwójniestożkowa popielnica z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką i nieznacznie odchyleną na zewnątrz krawędzią. Brzusiec, oddzielony od szyjki bruzdą poziomą, zdobią grupy żeberek pionowych. Poniżej ornamentu powierzchnia chropowata. Gлина czerwono-brunatna. Wewnątrz kości palone. Średn. 27; wys. 23,2; otw. 18,5; d. 10. Nr kat. 1935 : 777.

Fragmenty misy z dnem podzielonym po stronie wewnętrznej na 4 pola zakreskowane na przemian pionowo i poziomo. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 777b.

Duży dzban podwójniestożkowy z silnie wklęsłą szyjką i odchylenym na zewnątrz brzegiem, ponad który wystaje szerokie ucho z 2 żeberkami podłużnymi. U nasady szyjki bruzda pozioma. Ponad nią grupy dołeczków, poniżej grupy krótkich żłobków pionowych. Gлина brunatna. Średn. 20,5; otw. 14,3; wys. 14,2; d. 7,6. Nr kat. 1935 : 778.

Kubek beczułkowaty z nieco odchylenym brzegiem i wystającym ponad brzeg uchem taśmowatym. Gлина brunatna. Średn. 10,8; wys. 8; otw. 10,6; d. 6,8. Nr kat. 1935 : 779.

Małe podwójniestożkowe naczynko z odchyleną na zewnątrz krawędzią. Gлина jasno-brunatna. Średn. 9,1; wys. 7,5; otw. 6,8; d. 3,7. Nr kat. 1935 : 780.

Ułamek przedmiotu brązowego (może szpili). Nr kat. 1935 : 777.

Grób LXXII

Na głębokości 80 cm stała popielnica przykryta misą, leżącą nieco ukośnie, zawierająca kości złożone w układzie anatomicznym. Pod brzuscem popielnicy od strony północno-wschodniej stała na kamieniu duża popielnica, obstawiona skorupami różnych naczyń i nakryta misą. Popielnica zawierała kości. Na wysokości jej otworu leżał odwrócony dnem do góry czerpak. Na brzuscu popielnicy leżały fragmenty naczyń. Pod popielnicą mieściła się warstwa czarnej, przepalanej ziemi o grubości 10—13 cm. Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego.

Duża popielnica z wysoką stożkową szyjką o nieznacznie odchyleniu na zewnątrz krawędzi. U nasady szyjki dwie bruzdy poziome. Zaokrąglony załom brzusca zdobią grupy żłobków pionowych, przedzielonych grupami dołeczków. Wewnątrz kości. Gлина brunatna. Średn. 24,6; wys. 21,3—22,7; otw. 15,8; d. 11,4. Nr kat. 1935 : 781.

Duża popielnica podwójniestożkowa-
ta o ostrym załomie, powyżej którego trzy
bruzdy poziome. Głina brunatna. Uzupełniona.
Średn. 25,5; wys. 20,7; otw. 17,6; d. 9,7. Nr kat.
1935:788b.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym
do środka, zdobionym krótkim karbowaniem
ukośnym. Głina brunatna. Otw. 30,5. Nr kat.
1935:781a.

Duża misa z brzegiem zagiętym do
środku i zdobionym ukośnym karbowaniem.
Głina brunatna. Wys. 10,5; otw. 37; d. 10,4.
Nr kat. 1935:788a.

Czerpak z taśmowatym uchem, wystają-
cym ponad brzeg i wklęsłym dnem. Głina bru-
natno-czerwona. Wys. 4,1—4,5; otw. 12; d. 2.
Nr kat. 1935:782.

Fragmenty różnych naczyń; m. i.:
a) Dno naczynia z brunatnej gliny o chropo-
watej powierzchni i fragment szyjki i brzuśca
zdobionego pionowymi żłobkami. Nr kat. 1935:
783.

b) Dno naczynia. Głina brunatna. Nr kat.
1935:784.

c) Fragment dużego naczynia zdobionego po-
niżej nasady szyjki ukośnymi rowkami. Głina
czerwona. Nr kat. 1935:785.

d) Skorupa naczynia z brunatnej gliny, zdo-
biona ornamentem paznokciowym. Nr kat.
1935:787.

e) Dno i fragmenty ścianek dużej misy. Dno
zdobią po stronie wewnętrznej koła koncen-
tryczne (siedem). Ścianki zdobią grupy od
4—10 linii pionowych i lukowatych, rozmiesz-
czone niesymetrycznie. D. = 8,4. Głina bru-
natna. Nr kat. 1935:790.

Grób LXXIII

(zniszczony, piętrowy) — tabl. IV, 4d.

Grób posiadał obwarowanie kamienne umiesz-
czone na głęb. 17,5 cm pod powierzchnią. Na
głęb. 56,4 cm stała popielnica zawierająca kości.
Popielnicę nakrywała misa, po której pozostały
jedynie resztki. Obok popielnicy stało naczynie
beczułkowe, dolna część wąskiego naczynia i
skorupy. W drugim krańcu grobu stała druga
popielnica z palonymi kośćmi. Głębokość jamy
grobowej wynosiła 47 cm.

Popielnica podwójniestożkowa-
ta o ostrym załomie; powyżej załomu grupy
żłobków przeciwstawnie ukośnych, ujęte w
bruzdy poziome. Poniżej załomu powierzchnia
chropowata. Głina czerwona. Wewnątrz palone
kości ludzkie. Średn. 25,4; d. 8,4. Nr kat. 1935:
791.

Dolna część popielnicy z zaokrąglonym
załomem brzuśca, zdobionego grupami żłobków
pionowych. Głina brunatna. Wewnątrz kości
palone. D. = 9,8. Nr kat. 1935:795.

Fragment misy z brzegiem zagiętym do
wnętrza, zdobionym poprzecznym karbowan-
iem. Głina brunatna. Nr kat. 1935:797.

Fragment misy z brzegiem zagiętym
ku środkowi, zdobionym karbowaniem prze-
ciwstawnie ukośnym. Głina brunatna. Nr kat.
1935:797.

Naczynie beczułkowe z stożko-
wą szyjką oddzieloną 2 bruzdami poziomymi
od brzuśca, zdobionego grupami kresek ukoś-
nych. Dwa uszka u nasady szyjki. Głina żółta.
Średn. 11; wys. 11,6; otw. 7,5; d. 5,8. Nr kat.
1935:794.

Dolna i górna część dużego na-
czynia o zaokrąglonym załomie brzuśca, zdo-
bionego grupami żłobków pionowych z cztere-
ma dołeczkami i grupami dołeczków poniżej or-
namentu. Powierzchnia chropowata. Głina ja-
sno-brunatna. Nr kat. 1935:796. Otw. 12,3.

Grób LXXIV

(piętrowy) tabl. V, 5c i tabl. IV, 4d.

Grób był pozbawiony obwarowania kamien-
nego. Na głęb. 73 cm stała popielnica z kośćmi
w górnej części rozbita, na której leżały frag-
menty misy. Pod brzuścem popielnicy stało
od strony południowej małe naczynie. Z prze-
ciwległej strony mieścił się kubek odwrócony
dnem do góry a z zachodu przylegała grupa
złożona z pięciu naczyń, źle zachowanych. Od
wschodu przylegało duże naczynie zwrócone
dnem do góry.

Popielnica podwójniestożkowa-
ta z ostrym załomem brzuśca. Powyżej załomu
7 bruzd poziomych, nad którymi ornament od-
wróconej jodełki. Podstawa silnie zwężona. Głi-
na brunatna. Średn. 25; wys. 20,6; otw. 17; d. 9.
Nr kat. 1935:803.

Brzegi misy zdobionej karbowaniem u-
kośnym. Głina brunatna. Nr kat. 1935:803a.

Naczynie beczułkowe z stożko-
wą szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą po-
ziomą. U nasady szyjki 2 ucha (jedno utra-
cone). Głina brunatna. Nr kat. 1935:804.

Duże naczynie jajowate o silnie chro-
powatej powierzchni. Poniżej krawędzi trzy
pary guzów. Głina brunatna. Średn. 22,2; wys.
20,2; otw. 19,6; d. 10,4. Nr kat. 1935:798.

Małe naczynie z wysoką stożkową
szyjką o krawędzi odchylonej nieco na zewnątrz.
Załom brzuśca zaokrąglony. Naczynie zdo-
bi powyżej załomu pas trójkątów zakreskowanych.
Głina brunatna. Średn. 12,9; wys. 10,4; otw.
8,8; d. 5,4. Nr kat. 1935:805.

Kubek podwójniestożkowy z
wysoką szyjką zwężającą się ku górze, zaopa-
trzoną przy wywiniętej krawędzi w taśmowate
ucho. Zwałom brzuśca zaokrąglony, zdobiony

żłobkami pionowymi. Głina brunatna. Średn. 15,5; wys. 11,5—12; otw. 11,8; d. 5,8. Nr kat. 1935 : 802.

Kubek uszaty zbliżony formą i ornamentem do wyżej opisanego. Głina brunatna. Średn. 13,5; wys. 10,5; otw. 10; d. 4,6.

Fragment dużego naczynia zdobionego na brzuscu żłobkami pionowymi. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 800.

Fragmenty innych naczyń. Nr kat. 1935 : 801 i 799.

Grób LXXV

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. 37 cm stała popielnica (nie zachowała się) nakryta misą zachowaną we fragmentach. We wnętrzu popielnicy złożone były kości w układzie anatomicznym oraz ułamek szpili brązowej. Od strony północnej przystawiona była do popielnicy miseczka i czerpak, od południowo-zachodniej kubek.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 809.

Popielnica nie zachowała się.

Fragmenty misy z dnem zaopatrzonym po stronie wewnętrznej w znak krzyża równoramiennego. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 808b.

Mała misa z równo ściętym brzegiem i wklęsłym dnem. Głina brunatna. Wys. 3,3; otw. 12,2; d. 3. Nr kat. 1935 : 810.

Mały czerpak z wklęsłym dnem. Ucho nie zachowane. Głina brunatna. Wys. 2,8—3; otw. 12; d. 2,5. Nr kat. 1935 : 811.

Duży kubek z wysoką, stożkową szyjką o brzegu odchylonym na zewnątrz. Brzusiec zaokrąglony, zdobiony powyżej załomu żłobkami poziomymi. Ucho taśmowate o ostro ściętych ścianach. U nasady ucha duży dołek. Głina brunatna. Średn. 20,3; wys. 13,2; otw. 15; d. 6,9. Nr kat. 1935 : 809.

Skorupy różnych naczyń, m. in. fragment naczynia o brzuscu zaokrąglonym, zdobionym szerokimi, ostro profilowanymi żłobkami pionowymi. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 812.

2 ułamki szpil brązowych. Nr kat. 1935 : 808b.

Grób LXXVI (zniszczony)

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Z inwentarza grobowego zachowało się tylko naczynie beczułkowate i 2 skorupy, położone na głęb. 36 cm.

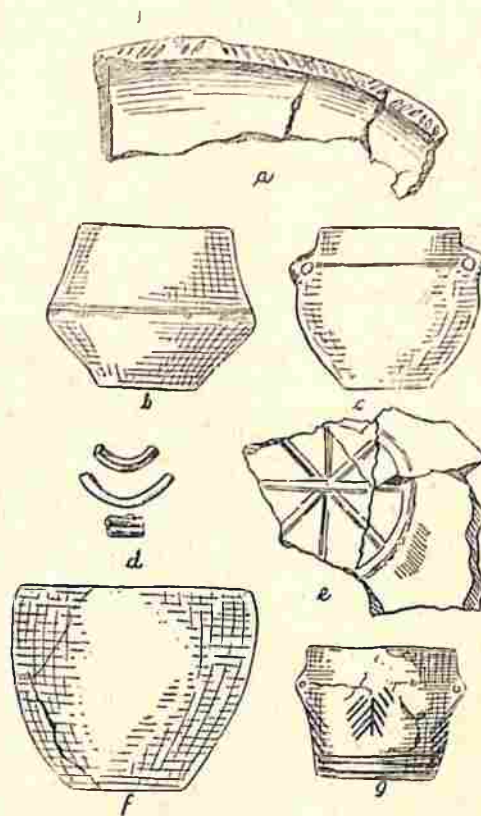
Naczynie beczułkowate z uszkodzoną szyjką i 2 uchami u jej nasady. Brzusiec zdobiony dużymi, pojedyncze dołki. Głina brunatna. Średn. 17,2; d. 8,4. Nr kat. 1935 : 813.

Brzeg misy ukośnie karbowany. Głina czerwona. Nr kat. 1935 : 814.

Fragment dużego naczynia o chropowatej powierzchni, zdobiony grupami ukośnych żeberk. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 814.

Grób LXXVII

Na głębokości 81 cm pod powierzchnią stała popielnica z drobnymi kośćmi i ułamkiem drutu brązowego, nakryta misą. Przystawki uszeregowane były w rzędzie po obu stronach popielnicy. Z jednej strony stało naczynie beczułkowate przykryte misą (zachowaną we fragmen-

Ryc. 19. Gr. LXXVII. d = 1/2 w. n.; a, e = 1/4 w. n.; c, f, g = 1/6 w. n.; b = 1/8 w. n.

Fig. 19. Tombe LXXVII. d = 1/2 gr. n.; a, e = 1/4 gr. n.; c, f, g = 1/6 gr. n.; b = 1/8 gr. n.

tach) oraz małe naczynie podwójniestożkowate; z drugiej strony stały kolejno: dno kubka, kubek z czerpakiem w środku, naczynie wazowate przykryte misą, zawierające we wnętrzu brąz. haczyk do wędki i ułam. brąz. przedmiotu, oraz naczynie cylindryczne. Pod brzuścem popielnicy mieścił się czerpak z uchem.

Popielnica podwójniestożkowata, zdobiona powyżej ostrego załomu brzuśca trzema bruzdami poziomymi. Załom zdobiony grupami, krótkich ukośnych kresek. Podstawa silnie zwężona. Głina brunatna. Średn. 20, wys. 15,8; otw. 14,6; d. 9,5. (ryc. 19b). Nr kat. 1935 : 816. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Dno misy zdobione po stronie wewnętrznej 2 krzyżami równoramiennymi wpisany w koło. Gлина czerwona (ryc. 19e). Nr kat. 1935:816.

Brzeg misy z brunatnej gliny, zdobiony ukośnym karbowaniem. Nr kat. 1935:822.

Fragmenty misy zdobionej na krawędzi podwójnymi rożkami i przeciwstawnie ukośnym karbowaniem. Gлина brunatno-czerwona z dużą domieszką gruboziarnistego piasku. (ryc. 19a). Nr kat. 1935:818.

Naczynie beczułkowate z dwoma uszkami u nasady krótkiej, cylindrycznej szyjki. Gлина żółta. Średn. 13,2; wys. 12,0; otw. 10,2; d. 6,6. (ryc. 19c). Nr kat. 1935:818b.

Bezuszne naczynie szerokootworowe z silnie zwężoną podstawą. Gлина czerwona. Średn. 17,5; wys. 14,5; otw. 16,8; d. 8,2 (ryc. 19f). Nr kat. 1935:820.

Naczynie cylindryczne z 2 uszkami w $\frac{2}{3}$ wysokości, zdobione czterema jodełkami wiszącymi, ujętymi górą jedną, u dołu trzema bruzdami poziomymi. Gлина żółto-czerwona. Wys. 9,5; otw. 11; d. 8,4. (ryc. 19g). Nr kat. 1935:824.

Małe naczynie podwójniestożkowate z cylindryczną szyjką i zaokrąglonym brzuścem, zdobionym powyżej załomu pasem ukośnie zakreskowanych trójkątów. Gлина żółta. Średn. 12,9; wys. 10,2; otw. 8,8; d. 6,3. Nr kat. 1935:817.

Kubek z krótką, stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca o zaokrąglonym załomie bruzdą poziomą. Powyżej załomu brzusec zdobią żłobki pionowe. Ucho taśmowate z żeberkiem środkowym. Gлина brunatno-czerwona. Średn. 15,8; wys. 10,5; otw. 12,2; d. 6,4. Nr kat. 1935:823.

Mały czerpak z wklęsłą szyjką, lekko-watym brzegiem i wklęsłym dnem. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Gлина czerwona. Wys. 3,5; otw. 6,9; d. 1,8. Nr kat. 1935:825.

Czerpak z wklęsłym dnem i taśmowatym uchem wystającym silnie ponad brzeg. Gлина żółta. Wys. 3,4; otw. 10,4; d. 1,6. Nr kat. 1935:826.

Skorupy kilku naczyń. Nr kat. 1935:819 i 821.

Brązowy haczyk do wędki z końcem zwiniętym w uszko. Dług. 1,2 cm. Nr kat. 1935:822b.

Ułamek pierścienia z okrągłego drutu i ułamek pierścienia z czworokątnego w przekroju drutu brązowego. Nr kat. 1935:816.

Ułamek podwójnego pierścienia z drutu brązowego. Nr kat. 1936:816.

Ułamek brąz. przedmiotu. Nr kat. 1935:822b (wszystkie 3 okazy na ryc. 19d).

Grób LXXVIII

Grób ten posiadał obwarowanie kamienne położone na głębokości 27 cm. Na głębokości 51,5 cm stało naczynie wazowate, małe naczynie na wysokiej nóżce, popielnica przykryta misą, naczynie beczułkowate i podwójniestożkowate oraz leżały skorupy innych naczyń.

Popielnica podwójniestożkowata z zaokrąglonym załomem brzuśca i stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Załom brzuśca zdobią grupy żłobków pionowych. Gлина czerwono-brunatna. Uzupełniona. Średn. 26,6; wys. 21,6; otw. 18,4; d. 9,8. Nr kat. 1935:820b.

Fragment misy z brzegiem zgrubiałym i zagiętym ku środkowi, zdobionym karbowaniem ukośnym. Gлина brunatno-szara. Nr kat. 1935:820a.

Brzeg misy z nieznacznie zagiętą do środka krawędzią, zdobioną karbowaniem ukośnym. Gлина szaro-żółta. Nr kat. 1935:818.

Fragment misy zdobionej ornamentem paznokciowym. Podstawa silnie wyorębniona. Gлина czerwona. Nr kat. 1935:821.

Naczynie beczułkowate z krótką, wklęsłą, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki 2 ucha. Gлина szaro-brunatna. Średn. 12,8; wys. 12; otw. 9,6; d. 6,7. Nr kat. 1935:821.

Amfora podwójniestożkowata dwuuszna, z stożkową szyjką i zaokrąglonym załomem brzuśca. U nasady szyjki bruzda pozioma i umieszczona powyżej linia zygzakowata oraz grupy krótkich kresiek. Brzusec zdobią powyżej załomu grupy przeciwstawnie ukośnych rowków, przedzielonych grupami krótkich kresiek. Gлина brunatna. Uzupełniona. Średn. 17,3; wys. 15,5; otw. 10,5; d. 6,8.

Naczyńko podwójniestożkowate z stożkową szyjką i z nieznacznie odchylnym na zewnątrz brzegiem. Zaokrąglony załom brzuśca zdoi pas wypełniony grupami na przemian ukośnych linii, ujęty dołem trzema, górą czterema bruzdami poziomymi. U podstawy pięć bruzd poziomych. Gлина czerwono-brunatna. Średn. 9,4; wys. 8,5; otw. 7,1; d. 4. Nr kat. 1935:822.

Naczynie podwójniestożkowate osadzone na b. wysokiej i smukłej podstawie, zdobione powyżej zaokrąglonego załomu brzuśca pasmem wypełnionym grupami ukośnie przecinających się żłobków, ujętym górą linią poziomą. Nóżkę zdobią bruzdy poziome. Gлина brunatna. Średn. 9,8; wys. 9,2; otw. 6,5; d. 4,7. Nr kat. 1935:819.

Skorupa naczynia zdobionego rzędem dołków paznokciowych. Gлина brunatna. Powierzchnia lekko chropowata. Nr kat. 1935:823.

Inne skorupy. Nr kat. 1935:821.

Grób LXXIX (zniszczony)

W głębokości 62 cm stała na płycie kamiennej popielnica z kośćmi złożonymi w porządku anatomicznym oraz z dostawionym z boku małym naczyniem podwójniestożkowatym.

Popielnica podwójniestożkowata o ostrym załomie przypadającym w $\frac{1}{3}$ wysokości naczynia. Powyżej załomu 4 bruzdy poziome. Głina czerwona. Średn. 26,4; wys. 20,8; otw. 20,4; d. 10. Nr kat. 1935 : 824. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Małe naczynie podwójniestożkowate o łagodnie zaokrąglonym brzuścu, oddzielonym od stożkowej szyjki bruzdą poziomą, poniżej której ornament splecionych, ukośnych zakreskowanych trójkątów. Głina brunatna. Średn. 16,4; wys. 13; otw. 10,6; d. 5,4. Nr kat. 1935 : 825.

Grób LXXX

Grób z obwarowaniem kamiennym, złożonym z 6 kamieni, odkrytym w głęb. 35 cm. Dwie popielnice stały na głęb. 79 cm i były nakryte misami. Przy popielnicach znajdowały się: naczynie beczułkowate, naczynie cylindryczne, kubek i czerpak oraz luźne skorupy.

Popielnica podwójniestożkowata zdobiona powyżej ostrego załomu czterema bruzdami poziomymi, poniżej załomu powierzchnia chropowata. Głina szaro-brunatna. Średn. 19,6; otw. 16,0; wys. 17,6; d. 8,0. Nr kat. 1935 : 826b. Palone kości ludzkie.

Popielnica podwójniestożkowata z łagodnie zaokrąglonym załomem brzuśca oddzielonego od stożkowej szyjki bruzdą poziomą. Brzusiec zdobiony cztery pary żłobków ukośnych. Głina czerwono-brunatna. Średn. 24,2; wys. 20,2; otw. 16,2; d. 10. Nr kat. 1935 : 831b.

Palone kości ludzkie.

Duża misa zachowana tylko w górnej części z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Głina brunatna. Otw. 26,6. Nr kat. 1935 : 826.

Fragment dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Poniżej brzegu małe uszko. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 831.

Głęboka misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Podstawa silnie wyodrębniona. Głina brunatna. Wys. 7,4; otw. 17,6; d. 6,9. Nr kat. 1935 : 831.

Naczynie beczułkowate z stożkowatą, krótką szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki 2 małe uszka. Średn. 14,5; wys. 14,3; otw. 10,8; d. 6,9. Nr kat. 1935 : 827.

Naczynie cylindryczne z lekko odgiętą na zewnątrz krawędzią. Na wysokości $\frac{2}{3}$ naczynia 2 małe uszka, przez które przebiegają trzy bruzdy poziome. U nasady uszek ornament kresek rozchodzących się promienisto. Podstawę zdobią trzy bruzdy poziome. Średn. 12,9; wys. 13,4; otw. 12,4; d. 9. Głina żółto-brunatna. Nr kat. 1935 : 832.

Małe naczynie z cylindryczną w przybliżeniu szyjką, oddzieloną od zaokrąglonego brzuśca bruzdą poziomą. Brzusiec zdobiony powyżej załomu grupy kresek przeciwstawnie ukośnych. Głina brunatna. Średn. 7,6; wys. 6; otw. 6,5; d. 3,6. Nr kat. 1935 : 828.

Mały kubek doniczkowy z dużym uchem wystającym ponad brzeg. Głina czerwona. Wys. 5,2; otw. 7,1; d. 4,8. Nr kat. 1935 : 830.

Płaski, owalny czerpak z dużym uchem wystającym ponad brzeg i wklęsłym dnem. Głina żółta. Wys. 3,8; otw. 10,8; d. 2,2. Nr kat. 1935 : 833.

Dolna część większego naczynia z szaro-brunatnej gliny. D. = 11. Nr kat. 1935 : 826.

Fragmenty naczynia o chropowatej powierzchni z małym uchem. Głina czerwono-żółta. Nr kat. 1935 : 829.

Grób LXXXI

Pod obwarowaniem kamiennym położonym w głęb. 48 cm mieściły się 2 popielnice przykryte misami. Jedna z popielnic w kształcie amfory, zawierała kości, druga popielnica zachowała się w stanie rozbitym. Obok popielnic stało naczynie beczułkowate, kubek, naczynie z ornam. paznokciowym i czerpak. Wszystkie przystawki miały dna odwrócone do góry.

Popielnica w kształcie amfory z cylindryczną szyjką i baniastym brzuścem. Krawędź nieznacznie wywinięta na zewnątrz. Głina brunatna. Ucha utracone. Średn. 24,5; wys. 22,6; otw. 13,7; d. 10,4. Nr kat. 1935 : 834.

Popielnica beczułkowata z utraconą szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą, poniżej której ornament pojedynczych dołczków. Głina szaro-brunatna. Średn. 16,7; d. 8,2. Nr kat. 1935 : 836.

Fragment misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym na przemian poprzecznymi i podłużnymi rowkami. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 838.

Naczynie beczułkowate z ornamentem pojedynczych dołków, umieszczonych poniżej bruzdy poziomej, oddzielającej stożkowatą szyjkę od brzuśca. U nasady szyjki 2 uszka. Głina brunatna. Średn. 15,1; wys. 15,8; otw. 11,4; d. 8,4. Nr kat. 1935 : 835.

Kubek w kształcie połowy beczułki, z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg.

Glina brunatna. Średn. 8,3; wys. 6,5; otw. 8; d. 5. Nr kat. 838.

Płaski czerpak z dużym, taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Glina brunatna. Wys. 3,4; otw. 11. Nr kat. 1935 : 837.

Głębokie, w przybliżeniu beczułkowate naczynia z wyodrębnioną podstawą, zdobione na całej powierzchni ornamentem paznokciowym. Glina brunatna. Średn. 15,7; wys. 14,7; otw. 14; d. 8. Nr kat. 1935 : 839.

Grób LXXXII

Na głęb. 97 cm. stała popielnica z kośćmi ułożonymi w porządku anatomicznym, przykryta misą. Na brzusku popielnicy stał czerpak odwrócony dnem do góry. Obok popielnicy stał kubek przykryty misą. Dalsze dwie odwrócone przystawki: misa oraz amfora i 2 kubki stały od strony południowej popielnicy.

Popielnica z wysoką, stożkową szyjką i zaokrąglonym załomem brzuska. Brzusiec zdobią grupy żłobków pionowych (po cztery). Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Glina żółta. Średn. 30,6; wys. 23,2; otw. 21,2; d. 11,4. Nr kat. 1935 : 840.

Misa z brzegiem zagiętym ku środkowi i zdobionym ukośnym karbowaniem. Poniżej utracone ucho. Misa spaczona skutkiem spalania w ogniu. Glina czerwona. Średn. 7,3; otw. 22; d. 7,4. Nr kat. 1935 : 844.

Dno misy z brunatnej gliny. Nr kat. 1935 : 840a.

Naczynie beczułkowate z wklęsłą szyjką. Powierzchnia chropowata. Glina czerwono-brunatna. Średn. 18,5; wys. 19; otw. 17,5; d. 9. Nr kat. 1935 : 843.

Amfora z cylindryczną szyjką i baniastym brzusem, zdobionym na załomie guzami obwiedzionymi półkolistymi żeberkami. U nasady szyjki ucho (drugie utracone). Glina czerwona. Średn. 25,2; wys. 19,5; otw. 12,8; d. 7,8. Nr kat. 1935 : 846.

Duży kubek doniczkowaty z nieco odchyloną krawędzią. Małe uszko umieszczone przy krawędzi. Glina żółto-brunatna. Wys. 16,3; otw. 21,2; d. 9,8. Nr kat. 1935 : 842.

Mały kubek doniczkowaty z dużym taśmowatym uchem przy brzegu. Glina żółta. Wys. 7,3; otw. 10,6; d. 6,4. Nr kat. 1935 : 841.

Duży kubek z wysoką, cylindryczną szyjką o wygiętej na zewnątrz krawędzi. Brzusiec kulisty, zdobiony 4 pojedynczymi żeberkami pionowymi. Ucho z żeberkiem wystaje ponad brzeg. Glina żółto-brunatna. Średn. 16,2; wys. 14,8; otw. 11; d. 5. Nr kat. 1935 : 845.

Mały kubek z wysoką, cylindryczną szyjką o wywiniętym nieznacznie brzegu. Brzusiec płasko-kulisty. Ucho taśmowate wystające po-

nad brzeg. Glina czerwona. Średn. 11,2; wys. 10,2; otw. 9,8; d. 4. Nr kat. 1935 : 847.

Skorupy kilku naczyń. Nr kat. 1935 : 846b.

Grób LXXXIII

Grób mieścił dwie popielnice nakryte misami zawierające kości palone. W jednej z popielnic kości były złożone w porządku anatomicznym. Z północnej strony popielnic były dostawione liczne przystawki, z których jeden kubek stał odwrócony. Naczynia ustawione w głęb. 56 cm.

Popielnica podwójniestożkowa o ostrym załomie zdobiona powyżej załomu trzema bruzdami poziomymi, grupami dołeczków i rzędem krótkich kresek umieszczonym poniżej załomu. Powierzchnia dolnej części naczynia chropowata. Glina brunatna. Średn. 24,2; wys. 21,9; otw. 16,7; d. 9,6. Nr kat. 1935 : 850b.

Duża misa z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnym karbowaniem. Glina brunatno-szara. Wys. 8,8—10; otw. 31; d. 10,4. Nr kat. 1935 : 848a.

Brzeg misy zagięty ku środkowi, zdobiony ukośnym karbowaniem.

Fragment górnej części naczynia beczułkowatego z krótką, stożkową szyjką oddzieloną od brzuska bruzdą poziomą, poniżej której grupa trzech dołeczków. U nasady ucha jedno uszko z dwoma dołeczkami u nasady. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 848.

Naczynie cylindryczne zachowane w $\frac{2}{3}$ wysokości, zdobione poniżej szyjki i przy dnie pasmami linii poziomych. Brzusiec zdobią grupy kresek pionowych. Glina brunatna. Średn. 10,2; wys. 8,8; otw. 7,2; d. 5,0. Nr kat. 1935 : 858.

Naczynie podwójniestożkowe z brzegiem nieznacznie odchylonym na zewnątrz, zdobione powyżej załomu trzema bruzdami poziomymi i rzędem dołeczków. Poniżej tego ornamentu pas trójkątów ukośnie zakreskowanych. Glina brunatna. Średn. 10,2; wys. 8,8; otw. 7,2; d. 5,0. Nr kat. 1935 : 858.

Duży kubek z wysoką, stożkową szyjką o odchylonym na zewnątrz brzegu i zaokrąglonym brzusku, zdobionym pionowymi żłobkami. Ucho utracone. Glina brunatna. Średn. 15,6; otw. 12,6; wys. 13,2; d. 7,8. Nr kat. 1935 : 853.

Kubek doniczkowaty z wąskim, taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Glina brunatno-czerwona. Wys. 5,7; otw. 7,4; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 857.

Kubek doniczkowaty z szerokim, taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Glina brunatna. Wys. 5,7; otw. 7,6; d. 4,8. Nr kat. 1935 : 856.

Kubek z krótką cylindryczną szyjką o odchylonej nieco krawędzi. Brzusiec kulisty

zdobi w połowie wysokości ornament małych dołczków i guzków umieszczanych na przemian. Dno nieznacznie wklęsłe. Taśmowate ucho utracone. Gлина brunatna. Średn. 14,6; wys. 12,5—13; otw. 10,3; d. 2,3. Nr kat. 1935 : 855.

Mały czerpak lejkiowaty ze spiczastym dnem i dużym, taśmowatym uchem. Gлина brunatna. Wys. 2,8—4; otw. 6,3. Nr kat. 1935 : 849.

Plaski czerpak z wklęsłym dnem i silnie wystającym ponad brzeg taśmowatym uchem. Gлина czerwono-brunatna. Wys. 2,8; otw. 11,7; d. 2,6. Nr kat. 1935 : 850.

Fragmenty innych naczyń. Nr kat. 1935 : 850 i 854.

Grób LXXXIV

Na głęb. 50 cm pod powierzchnią stała duża popielnica z drobnymi kośćmi, kubek i naczynie dwuoszne. Z inwentarza grobu dochował się tylko kubek. Obwarowania kamiennego brak.

Kubek o kształcie połowy beczułki z utraconym uchem taśmowatym. Gлина jasno-brunatna. Średn. 10,2; wys. 6,7; otw. 10; d. 4,6. Nr kat. 1935 : 859.

Grób LXXXV

Na głęb. 60 cm mieściła się popielnica przykryta misą z przystawionymi do niej trzema przystawkami: kubkiem, czerpakiem i naczyniem nieoznaczonej formy, które — podobnie jak misa — nie zachowało się. Wszystkie przystawki były odwrócone. Poza tym grób zawierał skorupę. Obwarowania kamiennego nie było.

Fragment górnej części popielnicy podwójniestożkowej o ostrym załomie, zdobionej ponad załomem 4 bruzdami poziomymi i dołczkami obwiedzionymi parami półkolistych linii. Gлина brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 860. Palone kości ludzkie.

Półkulisty czerpak z utraconym uchem. Dno wklęsłe. Gлина czerwona. Wys. 4,3; otw. 11,2; d. 1,8. Nr kat. 1935 : 860.

Kubek doniczkiowaty z uchem taśmowatym wystającym ponad brzeg. Nr kat. 1935 : 862.

Fragment naczynia z baniastym brzuścem, zdobionym powyżej załomu 2 rzędami dołczków. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 863.

Grób LXXXVI

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. 73 cm stała popielnica z kośćmi, na której leżał czerpak odwrócony dnem do góry. Obok popielnicy leżał na boku kubek uchaty. W grobie tym stała jeszcze druga popielnica przykryta misą. Inwentarz grobu nie zachował się.

Grób LXXXVII

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. 66 cm stała duża, jajowata popielnica z krótką, cylindryczną szyjką i chropowatą powierzchnią. Zawierała ona kości ułożone w porządku anatomicznym. Popielnicę przykrywała misa. Inwentarz grobowy nie zachował się.

Grób LXXXVIII

(zniszczony)

45 cm pod powierzchnią, pod brukiem kamiennym, znaleziono stojącą popielnicę, dookoła której znalazły się skorupy różnych naczyń. Jedna skorupa (fragment dna) leżała w naczyniu. Z jednej strony popielnicy zgrupowane były przystawki, kubek dnem do góry, naczynie z dwoma uszkami i jeszcze jedno naczynie, które nie dochoowało się.

1. Popielnica z łagodnie profilowanym brzuścem przechodzącym w stożkową w przybliżeniu szyjką. Brzeg wywinięty na zewnątrz. Dno proste. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona. Gлина jasno-brunatna. Średn. 20 cm; wys. 16; otw. 16 cm; dno 6,8 cm; Sklejona. Nr inw. 1935 : 871. Wewnątrz kości palone. Nr inw. 1935 : 869.

2. Kubek lejkiowaty z uchem taśmowatym wystającym ponad brzeg. Dno proste. Powierzchnia gładz. zewn. i wewn. Gлина jasno-brunatna. Sklejony. Wys. 4,8 cm; otwór 7,4 cm; dno 4,2 cm. Nr kat. 1935 : 867.

3. Naczynie kształtu beczułki w tego z zwężającą się ku górze szyjką. Na granicy brzuśca i szyjki dwa uszka (jedno utracone). U nasady szyjki szeroka bruzda pozioma, od której odbiegają szerokie dolki owalne. Powierzchn. zewn. i wewn. gładzona. Gлина jasno-brunatna. Dno proste. Uzupełniane. Nr inw. 1935 : 868.

Nie dochoowało się naczynie (amfora); nr kat. 1935 : 868a.

4. Skorupy różnych naczyń, najwięcej fragmentów mis.

a) misy z brzegiem zagiętym do środka zdobionym karbowaniem na przemian ukośnym. Pow. zewn. chropowata, wewn. gładzona. Gлина jasno-brunatna.

b) fragment misy z brzegiem zdobionym skośnymi żłobkami. Pow. zewn. i wewn. gładzona. Gлина brunatna. Nr inw. 1935 : 866.

c) 3 skorupy misy z brzegiem zdobionym karbowaniem skośnym jednokierunkowym. Powierzchnię zewn. zdobi ornament paznokciowy. Spaczone w ogniu. Pow. wewn. gładzona. Nr inw. 1935 : 866.

d) Dno naczynia

e) Dno większego naczynia. Pow. zewn. i wewn. gładzona. Gлина brunatna. Średn. dna 9,5 cm. Nr inw. 1935 : 870.

Grób LXXXIX a — b
(piętrowy)

Grób LXXXIXa:

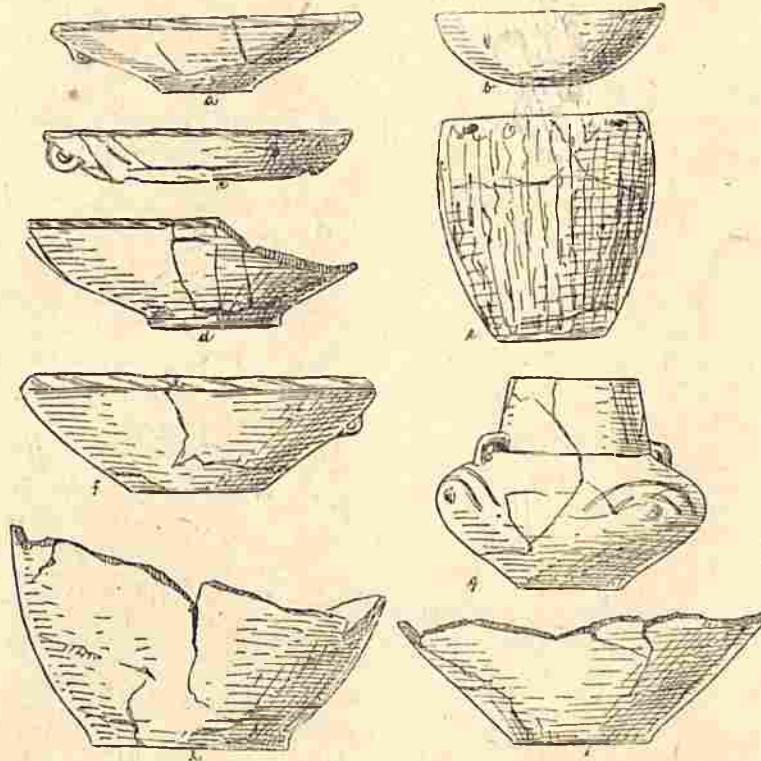
W głębokości 49 cm odkryto popielnicę dwustożkową nakrytą misą i duże naczynie moździerzowate przykrywające amforę i naczynie cylindryczne.

Popielnica podwójniestożkowa z wyodrębnionym dnem, powyżej załomu zdobiona trzema bruzdami poziomymi. Na załomie pięć grup kresek pionowych (w grupie 10—11

Uszko pod krawędzią małe. Dno proste. Wys. 22,5 cm; otw. 33 cm; dno 16 cm. Nr kat. 1935 : 885. (Nie zachowało się).

Naczynie (ryc. 22c) cylindryczne z dwoma uszkami. Od uszek odbiegają 2 grupy rozchodzących się linii. U podstawy ornament w postaci trzech bruzd poziomych. Naczynie przepalone. Powierzchnia jasno-brunatna. Średn. 9,6 cm; wys. 11,3 cm; otw. 8,9 cm; dno 8,4 cm. Nr kat. 1935 : 890.

Amfora (ryc. 22b) dwuoszka, podwójniestożkowa z ornamentem guzków nalepionych,

Ryc. 20. Gr. LXXXIXb. b, d, f, h = $\frac{1}{4}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{8}$ w. n.
Fig. 20. Tombe LXXXIXb. b, d, f, h = $\frac{1}{4}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{8}$ gr. n.

kresek). Powierzchnia zewn. i wewn. górną starannie gładzona, poniżej załomu chropowata. Gлина brunatna. Dno proste. Średn. 28,4 cm; wys. 22 cm; otwór 21,6 cm; dno 10 cm. (ryc. 22 e). Nr kat. 1935 : 832. Wewnątrz kości palone i ułamek brzyty w brązowej.

Misa dużych rozmiarów z brzegiem wygiętym silnie do wnętrza, z małym przekłutym uchem poniżej krawędzi. Krawędź zdobiona skośnymi żłobkami. Dno proste, wyodrębnione, ze znakiem krzyża po stronie wewnętrznej. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona. Gлина jasno-brunatna. Uzupełniona. Wys. 9,2—10,6 cm; otw. 39,8 cm; dno 9,5 cm. Nr kat. 1935 : 891 (ryc. 22a).

Naczynie moździerzowate (ryc. 22d) z brzegiem silnie wywiniętym na zewnątrz.

obwiedzionych półkolistymi żeberkami. Starannie gładzona powierzchnia zewn. i wewn. o barwie jasno-brunatnej. Średn. 20,0 cm; wys. 17,7 cm; otw. 9,5 cm; dno 7,0 cm. Nr kat. 1935 : 894.

Grób LXXXIX b

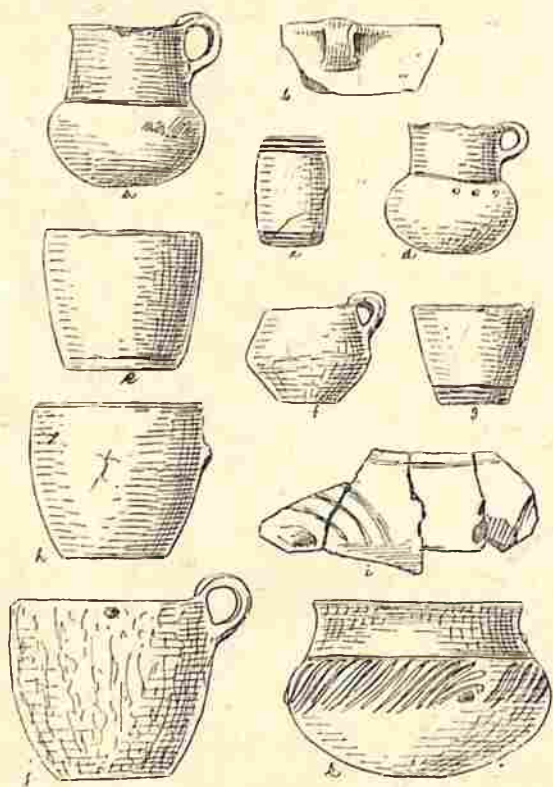
W grobie tym, odkrytym na głęb. 29 cm, znalazło się kilkanaście przystawek, w większej części wywróconych dnem do góry. Najwyżej położone naczynie sięgało 29 cm od powierzchni. Jako popielnica służyła czarka (ryc. 21 k).

Duże naczynie (ryc. 20e) kształtu jajoatego z czterema guzkami poniżej krawędzi. Powierzchnia zewn. naczynia jest chropowata, z śladami obmazywania. Gлина jasno-brunatna. Powierzchnia wewn. gładzona koloru brudno-

brunatnego. Uzupełnione. Średn. 22 cm; wys. 22,5 cm; otw. 20,4 cm; dno 20,4 cm. Nr kat. 1935 : 884.

Płytką misa większych rozmiarów z brzegiem karbowanym skośnymi żłobkami. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, brunatno-szara. Dno proste, wyodrębnione. Małe uszko poniżej krawędzi. Wys. 7—7,5 cm; otw. 31,4 cm; dno 9,4 cm. Nr kat. 1935 : 888 (ryc. 20a).

Amfóra z dwoma kolankowatymi uchami, w przekroju daszkowatymi, u których podstawy ornament złożony z czterech dołeczków. Brzusiec dwustożkowy zaokrąglony w profilu i szyjka wąska, zwężająca się nieco ku górze. Na załomie brzuśca ornament guzków obwie-

Ryc. 21. Gr. LXXXIXb a—g k = $\frac{1}{4}$ w. n.; reszta $\frac{1}{6}$ w. n.

Fig. 21. Tombσ LXXXIXb a—g, k = $\frac{1}{4}$ gr. n.; to resto = $\frac{1}{6}$ gr. n.

dzionych półkolami. Dno proste. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona. Gлина ceglata. Średn. 27,0 cm; wys. 21,6 cm; otw. 13,0 cm; dno 10 cm (ryc. 20g). Nr kat. 1935 : 881.

Mała misa stożkowata z brzegiem karbowanym i małym uszkiem poniżej krawędzi. Pow. zewn. i wewn. gładzona, jasno-brunatna. Dno proste. Wys. 5,8—6 cm; otw. 17,9 cm; dno 6,9 cm. Nr kat. 1935 : 875 (ryc. 20f).

Dolna część popielnicy (ryc. 20i). Pow. zewn. i wewn. gładzona. Dno proste, Dno = 10,4 cm. Nr kat. 1935 : 874.

Fragment naczynia z ornamentem guzowym (ryc. 21i) obwiedzionym półkolistymi żłobkami. Pow. zewn. i wewn. starannie gładzona. Nr kat. 1935 : 874.

Dolna część większego naczynia o gładzonej powierzchni koloru brunatnego. Dno = 10,5 cm. Nr kat. 1935 : 872. (ryc. 20h).

Kubek beczułkowaty z pow. zewn. chropowatą, z uchem taśmowatym wystającym ponad brzeg naczynia. Powierzchnia wewn. gładzona. Dno proste. Gлина jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 877. (ryc. 21j).

Kubek (ryc. 21h) beczułkowaty z gładzoną powierzchnią zewn. i wewn. Gлина jasno-brunatna. Ucho utracone. Średn. 13,6 cm; wys. 11,4 cm; otw. 12,4; dno = 7,7 cm.

Czarka z płasko-kulistym brzuścem i krótką, zwężającą się ku górze szyjką. Brzusiec zdobi szczytkowy ornament guzowy i skośne bruzdy. Powierzchnia szaro-brunatna. Wewnątrz kości palone. Nr kat. 1935 : 879, średn. 7,9 cm; otw. 5,8 cm; dno = 2,1 cm. (ryc. 21k).

Mały dzban (ryc. 21a), z płasko-kulistym brzuścem i długą, zwężającą się szyjką. Szerokie, taśmowate ucho wystaje ponad brzeg naczynia. Pow. zewn. i wewn. gładzona, jasno-żółta. Dno wklęsłe. Nr kat. 1935 : 876. Średn. 7,9 cm; wys. 8,1 cm; otw. 5,8 cm; dno 2,1 cm.

Mały dzban zbliżony kształtem do wyżej opisanego. Szyjka cylindryczna. Zdobiony ponadto powyżej załomu brzuśca grupami dołeczków. Szyjkę oddziela od brzuśca głęb. bruzda. Dno wklęsłe. Ucho wąskie. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona. Nr kat. 1935 : 883. Średn. 6,4 cm; wys. 6,4 cm; otw. 4,7 cm; dno = 2,6 cm (ryc. 21d).

Naczynie doniczkowate z prostym dnem. (ryc. 21e). Pow. zewn. i wewn. gładzona. Gлина jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 893. Średn. 8,0 cm; wys. 7 cm; otw. 7,7 cm; dno = 5,6 cm.

Mała misa z dnem wklęsłym do środka. Pow. zewn. i wewn. brudno-brunatna, gładzona. Nr kat. 1935 : 878. Otw. 11,5 cm; dno = 3,5 cm; wys. = 3 cm. (ryc. 20b).

Fragment dużej misy z brzegiem za-giętym do środka zdobionym skośnymi żłobkami i uchem sznurowym pod krawędzią. Nr kat. 1935 : 873 (ryc. 20c).

Fragment innego naczynia. Gлина jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 880.

Mały kubek dwustożkowaty z uchem wystającym ponad brzeg naczynia. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona. Gлина szaro-żółta. Nr kat. 1935 : 889. Średn. 6,2 cm; wys. 4,7—5,2 cm; otw. 4,5 cm; dno = 2,9 cm. (ryc. 21f).

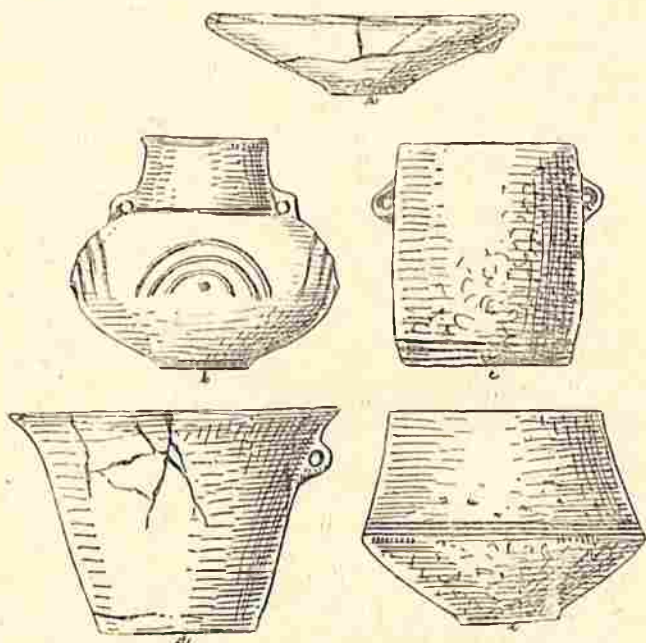
Mały kubek doniczkowaty z niezachowanym uchem. Dno płaskie. U podstawy ornament złożony z trzech poziomych bruzd. Pow.

zewn. i wewn. gładzona, brunatna. Nr kat. 1935 : 882, wys. 5 cm; otw. 6 cm; dno = 3,5 cm.

Skorupy innych naczyń. (ryc. 21b).

Grzechotka (ryc. 21c) kształtu beczułkowatego zdobiona u obu podstaw grupami żłobków poziomych. Sklejona. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, brunatna. Nr kat. 886 : 1935; średn. 3,7 cm; wys. 5,5 cm; dno = 3,2 cm.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 871a.

Ryc. 22. Gr LXXXIXa a = $\frac{1}{10}$ w. n.; e, d = $\frac{1}{8}$ w. n.; b = $\frac{1}{6}$ w. n.; c = $\frac{1}{4}$ w. n.

Fig. 23. Tombe LXXXIXa a = $\frac{1}{10}$ gr. n.; e, d = $\frac{1}{8}$ gr. n.; b = $\frac{1}{6}$ gr. n.; c = $\frac{1}{4}$ gr. n.

Grób XC (zniszczony)

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego.

Na głęb. 56 cm odkryto popielnicę z kośćmi, którą otaczało kilka przystawek, stojących normalnie.

Naczynie beczułkowate z krótką szyjką cylindryczną, oddzieloną od brzuśca głęboką bruzdą. Na granicy szyjki 2 uszka. Dno proste. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, czerwono-brunatna. Uzupełnione. Średn. 20,2 cm; wys. 21,6 cm; otw. 14,3 cm; dno 10,2 cm. Nr kat. 1935 : 895. (ryc. 23f).

Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka, skośnie żłobkowanym. Gлина jasno-brunatna. Małe uszko. Średn. otworu 20,7 cm. (ryc. 23b).

Amfora dwustożkowa z łagodnym załomem brzuśca, zdobionym guzkami nalepionymi, obwiedzionymi półkolistymi żeberkami. Szyjka utracona, zdobiona u nasady grupami do-

leczków. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, szaro-brunatna. Średn. 27,5; dno = 9,0 cm. Nr kat. 1935 : 897. (ryc. 23g).

Skorupy kilku naczyń, m. in. skorupy naczynia zdobionego ornamentem paznokciowym. Gлина jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 898.

Naczynie podwójniestożkowate, ze zlewającą się z brzuścem szyjką zdobioną w dolnej części grupami doleczków. Na granicy szyjki i brzuśca 3 bruzdy poziome, pod którymi ornament trójkątów na przemian kreskowanych, ujętych bruzdą poziomą. Dno proste. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, brudno-brunatna. Średn. 14,9 cm; wys. 13 cm; otw. 10,4 cm; dno = 6,4 cm. Uzupełnione. Nr kat. 1935 : 899, (ryc. 23a).

Fragm. dużej misy z brzegiem zagiętym do wnętrza, skośnie żłobkowanym. Powierzchnia gładzona, brunatna. Nr kat. 1935 : 900. (ryc. 23c).

Skorupa o gładz. powierzchni, brunatna. Nr kat. 1935 : 901.

Skorupy różnych naczyń

1. Skorupa naczynia, prawdopodobnie czerpaka, z uszkiem utraconym. Powierzchnia ceglata, gładzona. Nr kat. 1935 : 902 (ryc. 23e).

2. Dno czerpaka wklęsłe od zewnątrz. Gлина ceglata.

3. Brzeg naczynia o powierzchni chropowatej, zdobionego tuż pod krawędzią guzem. Powierzchnia wewn. gładzona. Gлина jasno-brunatna. Domieszka piasku gruboziarnistego.

4. Brzeg naczynia z cylindryczną szyjką i brzuścem, ozdobionym żłobkami pionowymi. (Prawdop. kubek lub dzban). Powierzchnia zewn. jasno-brunatna, wewn. żółta. Nr kat. 1935 : 902.

Misa o otworze owalnym, półkulista, z dnem wklęsłym do środka. Gлина koloru ciemno-czerwonego. Powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935 : 903 (ryc. 23d).

Grób XCI

26 cm pod powierzchnią znajdował się bruk kamienny, pod którym na głęb. 9 cm ukazały się naczynia, ustawione kolisto. W jednym wypadku jedno naczynie było ustawione w drugim.

Popielnica (ryc. 23j) dwustożkowa z zaokrąglonym załomem brzuśca i wysoką, zwężającą się lekko ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Największa wydętość brzuśca zdobiona grupami kreszek pionowych. Dno proste. Gлина szaro-brunatna. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, poniżej załomu chropowata. Uzupełniona. Średn. 32,2 cm; wys. 27,4 cm; otw. 23,4 cm; dno = 11,5 cm. Nr kat. 1935 : 907.

Kości ludzkie palone. Nr kat. 1935 : 907.

Skorupy innych naczyń, m. i. ucho taśmowate. Nr kat. 1935 : 907.

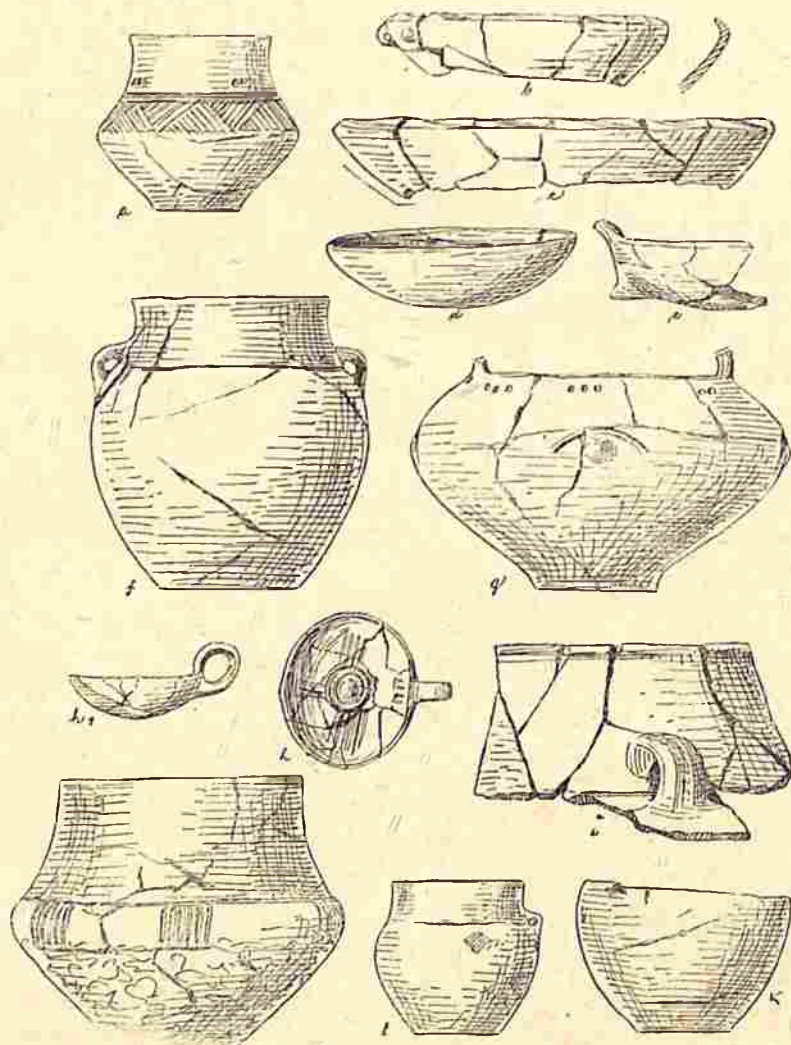
Dolna część większego naczynia o powierzchni gładzonej. Gлина brudno-brunatna z śladem po uchu. Nr kat. 1935 : 906.

Fragmenty dzbana o wysokiej szyjce i płasko-kulistym brzuścu oddzielonym od szyjki bruzdą poziomą. U nasady szyjki szerokie ucho.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym skośnymi żłobkami. Nr kat. 1935 : 909.

Dolna część większego naczynia o powierzchni gładz., jasno-brunatnej. Nr kat. 1935 : 904. Dno = 11,5 cm (ryc. 23 k).

Skorupy innych naczyń. Nr kat. 1935 : 904.

Ryc. 23. Gr. XC. (a—g) i gr. XCI (h—l); d, e, i = $\frac{1}{4}$ w. n.; a—c, f, g = $\frac{1}{6}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 23. Tombo XC. (a—g) et tombe XCI. (h—l); d, e, i = $\frac{1}{4}$ gr. n.; a—c, f, g = $\frac{1}{6}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Powierzchnia gładzona, jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 905 (ryc. 23 i).

Skorupy. Nr kat. 1935 : 905.

Naczynie (ryc. 23 l) beczułkowate z szyjką cylindryczną i dwoma uszkami u jej nasady. Dno proste. Pow. zewn. gładzona, ciemno-brunatna. Średn. 11,8 cm; wys. 11,5 cm; otw. 9,6 cm; dno 6,4 cm. Nr kat. 1935 : 909.

Czerpak (ryc. 23 h) z taśmowatym uchem, wystającym silnie ponad brzeg, zaopatrzony w jeden rózek. Dno silnie wklęsłe do środka. Powierzchnia zewn. brudno-brunatna, wewn. czerniona, zdobiona ponadto 4 grupami bruzd rozmieszczonych symetrycznie. Samo dno zdobione koncentrycznymi kołami. Wys. 4 cm; otw. 13,1—15,1 cm; dno = 1,8 cm. Nr kat. 1935 : 908.

Grób XCII
(tabl. V, 5 b)

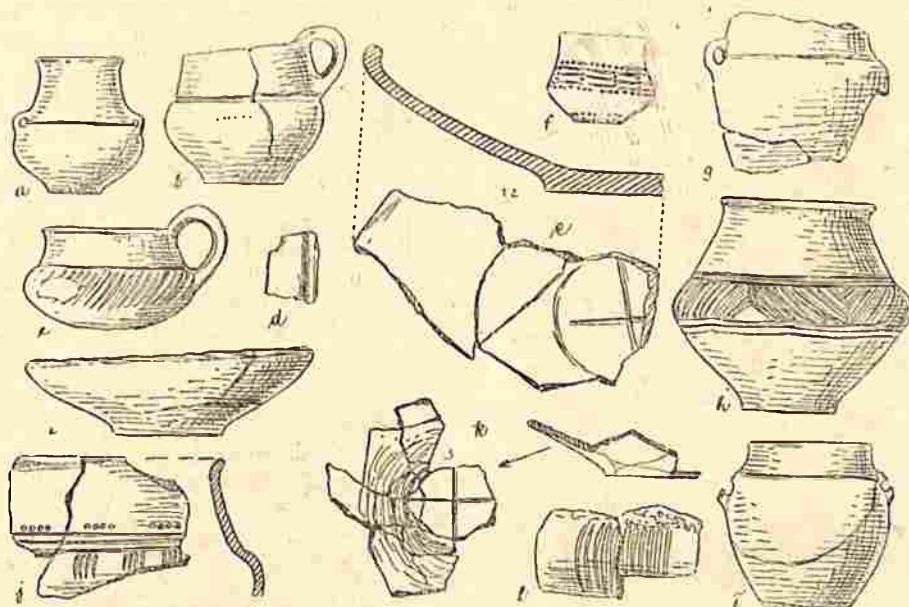
Na głęb. 24 cm mieścił się bruk kamienny, pod którym znajdował się grób zawierający ponad 20 naczyń, częściowo stojących dnem do góry lub też wstawionych jedno w drugie. Rozmieszczenie naczyń było dość nieregularne.

Dno popielnicy o gładzonej powierzchni zewn. i wewn. i barwie brunatnej. Średn. 11 cm. Nr kat. 1935 : 915.

Dzban (ryc. 25 h) z brzuścem w przybliżeniu podwójniestożkowatym o zaokrąglonym za-

Kubek (ryc. 24 b) z zaokrąglonym załomem brzuśca, cylindryczną szyjką i taśmowatym uchem, wystającym ponad brzeg naczynia. Dno proste. U nasady szyjki głęboka bruzda, poniżej której ornament złożony z poziomo ustawionych grup nakłuć. Średn. 8,0 cm; wys. 6—7 cm; otw. 6,4 cm; dno = 4,1 cm. Nr kat. 1935 : 332.

Amforka (ryc. 25 c) dwustożkowata, z krótką, cylindryczną szyjką i dwoma uszkami u jej nasady; górna część brzuśca zdobiona poziomymi żeberkami. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, jasno-żółta. Dno proste. Średn. 8 cm;

Ryc. 24. Gr. XCII. d = $\frac{1}{2}$ w. n.; b, c, e, f, h, j = $\frac{1}{4}$ w. n.; a, i, l, l = $\frac{1}{8}$ w. n.; g, k = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 24. Tombe XCII. d = $\frac{1}{2}$ gr. n.; b, c, e, f, h, j = $\frac{1}{4}$ gr. n.; a, i, l, l = $\frac{1}{8}$ gr. n.; g, k = $\frac{1}{8}$ gr. n.

łomie i wysoką, zwężającą się w pośrodku szyjką. Ucho szerokie, taśmowate, zachowało się w stanie uszkodzonym. Brzusiec zdobiony grupami pionowych rowków przedzielonymi ornamentem nalepianych guzków, otoczonych półkolistym żeberkiem, które zdobią rzędy dołeczków. Dno dość znacznie wyodrębnione, płaskie. Powierzchnia zewn. gładzona, czerniona, wewn. brunatna. Sklejony. Średn. 25,0 cm; wys. 17,6—18,5 cm; otw. 19,4 cm; dno = 7,6 cm. Nr kat. 1935 : 918.

Kubek z zaokrąglonym załomem brzuśca, cylindryczną szyjką i wystającym ponad brzeg taśmowatym uchem. Ucho zdobione pionowymi rowkami, a w miejscu łączenia się z brzuścem dwoma dołeczkami. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, brudno-brunatna, brzusiec zdobiony skośnymi żłobkami. Średn. 8,6 cm; wys. 5,1 cm; otw. 6,9 cm. Nr kat. 1935 : 933 (ryc. 24 c).

wys. 6,6 cm; otw. 3,5 cm; dno 3,6 cm. Nr kat. 1935 : 921. Krawędź uszkodzona.

Amforka dwuoszka (ryc. 24a) z zaokrąglonym brzuścem i wysoką, zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca głęboko rytą bruzdą. U nasady 2 uszka. Dno proste. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona; jasno-brunatna. Średn. 9,7 cm; wys. 10,2—10,6 cm; otw. 6,6 cm; dno 3,9 cm. Nr kat. 1935 : 924.

Fragment amforki z zaokrąglonym załomem brzuśca i cylindryczną szyjką. Na załomie brzuśca ornament dolka obwiedzonego półkolistymi żeberkami. Dno proste. Ucha utracone. Średn. 8,3 cm; wys. 7,8 cm; otw. 6,2 cm; dno 4,3 cm. Nr kat. 1935 : 927.

Naczynie beczułkowate z krótką, zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą. Ucha utracone. Dno proste. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, jasno-

brunatna, wewnątrz kości palone i ułamek przedmiotu brąz. (sierpa?, ryc. 24 d). Średn. 12,4 cm; wys. 12,6 cm; otw. 9,4 cm; dno = 7 cm. Nr kat. 1935 : 926 (ryc. 24 l).

Kubek kształtu doniczkowatego o gładzonej powierzchni barwy szaro-żółtej. Ucho utracone. Dno proste. Wys. 6,4 cm; otw. 7,6 cm; dno = 4,7 cm. Nr kat. 1935 : 920.

Kubek (ryc. 25 d) kształtu doniczkowatego z utraconym uchem. Dno proste. Powierzchnia

chodzącej łagodnie w beculkowaty brzusiec. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, czerwono-brunatna. Nr kat. 1935 : 931 (ryc. 24 g).

Małe naczynieko dwustożkowe (ryc. 25 a) ozdobione powyżej zalomu brzuśca trzema poziomymi żłobkami. Dno proste. Powierzchnia gładzona, brunatna. Średn. 7,6 cm; wys. 6,8 cm; otw. 6,2 cm; dno = 3,4 cm. Nr kat. 1935 : 919.

Małe naczynieko dwustożkowe (ryc. 24 f) zdobione w górnej części brzuśca szeregiem kwadratów o ścianach utworzonych z nakłuc. W obrębie tego ornamentu biegną linie poziome; przy dnie ornament z podobnych nakłuc tworzących dwie równoległe linie poziome. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, brunatna. Średn. 5,5 cm; wys. 4,4 cm; otw. 4,5 cm; dno = 2,5 cm. Nr kat. 1935 : 923.

Małe naczynieko dwustożkowe, z gładzoną powierzchnią zewn. i wewn. Głina brunatna. Średn. 5,1 cm; wys. 14,2 cm; otw. 14,8 cm; dno = 2,7 cm. Nr kat. 1935 : 917 (ryc. 25 e).

Misa stożkowata z dnem nieco wyodrębnionym i pustym oraz brzegiem zagiętym do środka. Brzeg zdobi ornament skośnych żłobków. Powierzchnia gładzona koloru szaro-żółtego. Wys. 5,0 cm; otw. 16,2 cm; dno = 6,4 cm. Nr kat. 1935 : 914 (ryc. 25 b).

Misa z krawędzią zagiętą do środka, ozdobiona ukośnymi karbowaniami. Powierzchnia gładzona, glina brunatna. Dno proste, wyodrębnione. Wys. 5,1—6,8 cm; otw. 21,7 cm; dno = 8,3 cm. Nr kat. 1935 : 925 (ryc. 24 i).

Misa z karbowanym i zawiniętym do środka brzegiem. Dno proste, dość mocno wyodrębnione. Powierzchnia gładzona, szaro-brunatna. Wys. 6 cm; otw. 18,5 cm; dno = 6,0 cm. Nr kat. 1935 : 915 (ryc. 25 f).

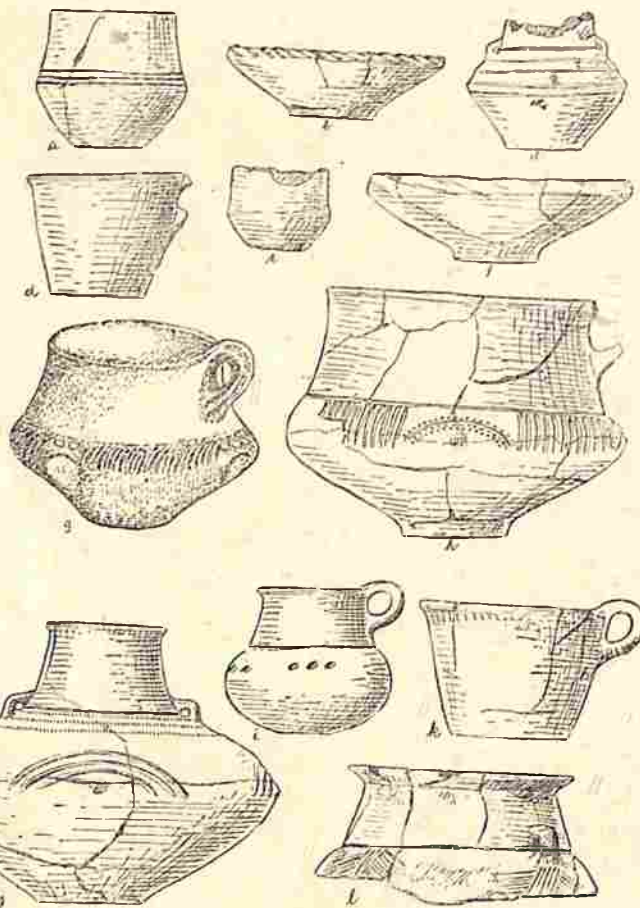
Skorupy innych naczyń. M. inn.:

a) Fragment brzuśca większego naczynia zdobionego pionowymi żłobkami. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, poniżej ornamentu chropowata. Głina brunatna. (ryc. 24 l). Nr kat. 1935 : 922.

b) Fragment brzegu naczynia o stożkowatej szyjce oddzielonej od zaokrąglonego brzuśca trzema bruzdami, powyżej których grupy dołeczków (po cztery w grupie). Brzusiec zdobiony grupami pionowych kresek. Powierzchnia gładzona, glina brunatna. Nr kat. 1935 : 922 (ryc. 24 j).

c) Dno naczynia ze znakiem krzyża równoramiennego po stronie wewnętrznej. Nr kat. 1935 : 922 (ryc. 24 e).

d) Fragment naczynia o zaokrąglonym zalomie, zdobionym bruzdami pionowymi. Powierzchnia gładzona barwy szaro-żółtej. Dno = 5,4 cm. Nr kat. 1935 : 910.

Ryc. 25. Gr. XCII (a—h) i XCVI (i—l) a, c, e = $\frac{1}{4}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{6}$ w. n.

Fig. 25. Tombe XCII (a—h) et XCVI (i—l). a, c, e = $\frac{1}{4}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{6}$ gr. n.

zewn. i wewn. gładzona, brunatna. Wys. 6,5 cm; otw. 7 cm; dno = 3,7 cm. Nr kat. 1935 : 912.

Naczynie podwójniestożkowate (ryc. 24 h) ze zwężającą się ku górze szyjką i krawędzią nieco wygiętą na zewnątrz. Największa wydatność brzuśca ozdobiona grupami na przemian ukośnych żłobków, ujętych górami i dołkami 3-ma poziomymi rowkami. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, szaro-brunatna. Średn. 12,2 cm; wys. 10,7 cm; otw. 8,8 cm; dno = 4,8 cm. Nr kat. 1935 : 928.

Fragment górnej części naczynia z uszkiem u nasady cylindrycznej szyjki, prze-

e) Fragment małego naczynia z wyodrębnioną, cylindryczną w przybliżeniu szyjką i zaokrąglonym łagodnie załosem brzuśca, zdobionym grupami pionowymi żłobków, przedzielnymi parą dołeczków. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona, glina szaro-brunatna. Nr kat. 1935 : 911.

f) Fragment naczynia z podwójniestożkowatym brzuścem zdobionym na przemian grupami pionowych żłobków i dołeczków. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona, brudno-brunatna. Nr kat. 1935 : 911.

powane gęsto przystawki, niemal wszystkie odwrócone dnem do góry. Czerpak znajdował się wewnątrz kubka.

Popielnica (ryc. 26 i), w przybliżeniu podwójniestożkowata z zaokrąglonym załosem, z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą i ozdobiona na największej wydatności brzuśca pasmem ukośnych żłobków. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, jedynie dolna część brzuśca chropowata. Głina brunatna. Palone kości ludzkie ułożone anatomicznie. Ułamek przedmiotu brązowego.

Ryc. 26. Gr. XCIII a—e, g, h, k, l = $\frac{1}{4}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{10}$ w. n.
Fig. 26. Tombo XCIII, a—e, g, h, k, l = $\frac{1}{4}$ gr. n.; do reste = $\frac{1}{10}$ gr. n.

g) Fragment dna miski z wyrytym znakiem krzyża po stronie wewnętrznej. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, ciemno-brunatna. Brzeg miski zagięty do środka, zdobiony skośnymi żłobkami; dno dość wyraźnie wyodrębnione. Nr kat. 1935 : 929 (ryc. 24 k).

Grób XCIII — tabl. V, 5 a

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. 47 cm od powierzchni stała popielnica z kośćmi, obłożona na brzuścu ułamekami miski. Od strony wschodniej stały zgru-

Sredn. 21 cm; otw. 15,2 cm; wys. 18 cm; dno = 9,0 cm. Nr kat. 1935 : 934.

Mała miska (ryc. 26 a) z gliny brunatnej z krawędzią zagiętą do środka. Wys. 3,6 cm; otw. 10,1 cm; dno = 4,7 cm. Nr kat. 1935 : 935.

Mała miska (ryc. 26 b) z krawędzią zagiętą do środka. Głina brunatna. Wys. 4,0 cm; otw. 9,8 cm; dno 4,6—5 cm. Nr kat. 1935 : 926.

Naczynie beczułkowate (ryc. 26 j) z cylindryczną, nieznacznie zwężającą się szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą U nasady szyjki dwa małe uszka. Głina brunatno-szara. Na brzuścu ornament w postaci dwóch

grup małych dołeczków. Dno proste. Średn. 12,6 cm; wys. 12,4 cm; otw. 9,8 cm; dno = 7,4 cm. Nr kat. 1935 : 937.

Naczynie beczułkowane (ryc. 26l) z stożkową szyjką przechodzącą łagodnie w brzusiec. Dwa uszka u nasady szyjki. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona. Glina jasno-brunatna. Dno proste, uzupełnione. Średn. 12,4 cm; wys. 14,0 cm; otw. 9,8 cm; dno = 7,0 cm. Nr kat. 1935 : 938

Kubek (ryc. 26f) stożkowy z nieco wklęsłą szyjką i wywiniętą na zewnątrz krawędzią. Uszko taśmowate, wystające ponad brzeg naczynia. Dno proste. Pow. zewn. i wewn. gładzona, glina brunatna. Wys. 11—12 cm; otw. 15,1 cm; dno = 8,3 cm. Nr kat. 1935 : 945.

Kubek stożkowy (ryc. 26l) z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg naczynia. Dno proste. Powierzchnia brzuśca i uszka zdobiona ornamentem paznokciowym. Glina szaro-brunatna. Wys. 11—12 cm; otw. 15,1 cm; dno = 8,3 cm. Nr kat. 1935 : 945.

Kubek (ryc. 26d) o formie w przybliżeniu podwójniestożkowej, z cylindryczną szyjką i nieco wywiniętą krawędzią. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg naczynia. Szyjkę oddziela od brzuśca pozioma bruzda. Średn. 9,5 cm; wys. 7,9 cm; otw. 8,2 cm; dno = 4,5 cm. Nr kat. 1935 : 943.

Kubek (ryc. 26c) podwójniestożkowy ze zwężającą się ku górze szyjką. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg naczynia. Na największej wydętości brzuśca ornament skośnych żłobków. Glina jasno-brunatna. Średn. 7,8 cm; wys. 5,2 cm; otw. 6,0 cm; dno = 3,1 cm. Nr kat. 1935 : 942.

Kubek (ryc. 26e) stożkowy z dużym, nieco ponad brzeg wystającym uchem. Glina brunatna. Dno proste. Powierzchnia gładzona. Wys. 8,2 cm; otw. 10,5 cm; dno = 5,8 cm. Nr kat. 1935 : 941.

Naczynko (ryc. 26k) z dwustożkowym łagodnie zaokrąglonym załomem brzuśca i wysoką, stożkową szyjką. Dno proste, nieco wyodrębnione. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, brudno-brunatna. Średn. 10 cm; wys. 8,8; otw. 8,0 cm; dno = 4,9 cm. Nr kat. 1935 : 944.

Amforka (ryc. 26h) z silnie wyodrębnioną, wysoką nóżką, z równomiernie zaokrąglonym załomem brzuśca i w przybliżeniu cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą, głęboko rytą bruzdą. Brzeg wygięty nieznacznie na zewnątrz. U nasady szyjki dwa małe uszka. Powierzchnia zewn. i wewn. starannie gładzona, brunatna. Średn. 9,4 cm, wys. 9,6—9,8 cm; otw. 6,0 cm; dno 4,3 cm. Nr kat. 1935 : 940.

Czerpak (ryc. 26g) półkulisty z dużym, szerokim i wystającym silnie ponad brzeg na-

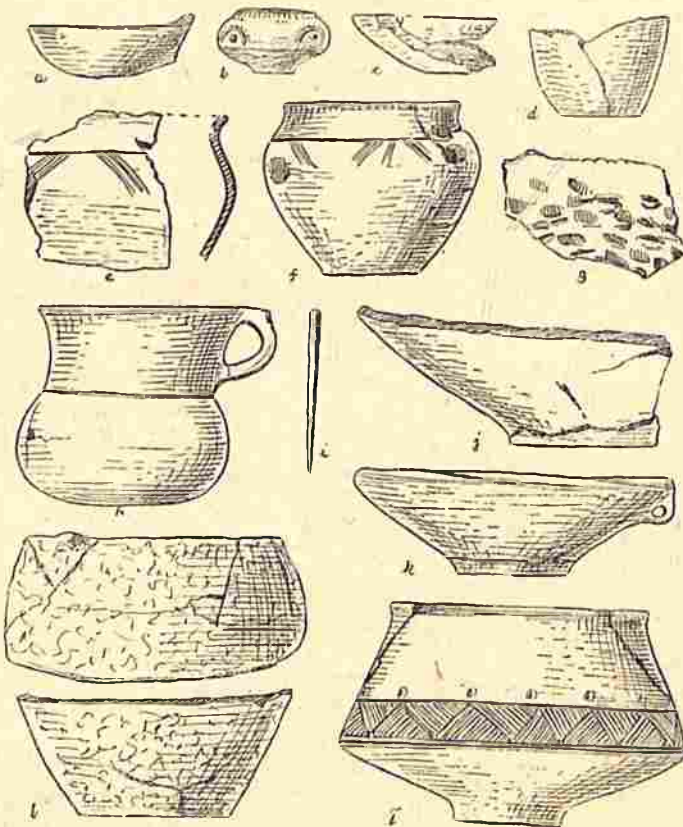
czynia uchem. Dno wgłębione do środka. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, glina jasno-brunatna. Wys. 3,4—3,7 cm; otw. 9,1 cm; dno = 2 cm. Nr kat. 1935 : 946.

Fragment przedmiotu brązowego.

Grób XCIV

Głęb. 45 cm do bruku kamiennego, 65 cm do brzegu naczyń. Naczynia stały w wielkim rozproszeniu.

Naczynie podwójniestożkowe (ryc. 27l) z silnie wyodrębnioną krótką nóżką, zdobione pasmem trójkątów, na przemian zakreśkowanych, ujętych górną jedną bruzdą, dołem dwiema, przerywanymi małymi dołeczkami. Gli-

Ryc. 27. Gr. XCIV. e, g, i = 1/2 w. n.; b, d, h, j, k, l = 1/4 w. n.; reszta = 1/6 w. n.

Fig. 27. Tombe XCIV. e, g, i = 1/2 gr. n.; b, d, h, j, k, l = 1/4 gr. n.; le reste = 1/6 gr. n.

na brunatno-szara. Średn. 17,3 cm; wys. 11—13 cm; otw. 13,0 cm; dno = 7,3 cm. Nr inw. 1935 : 954. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Skorupy większego naczynia (zapewne popielnicy) o chropowatej powierzchni. Glina ciemno-brunatna. Nr kat. 1935 : 952 (ryc. 27 j).

Dwa fragmenty większego naczynia beczułkowanej formy o chropowatej powierzchni z brzegiem ozdobionym guzkiem.

Dno proste. Gлина jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 949 (ryc. 27l).

Fragmenty dwóch czepaków z taśmowatym uchem i dnem wklęsłym do środka. Nr kat. 1935 : 949 (ryc. 27a).

Fragment misy z zewn. powierzchnią zdobioną ornamentem paznokciowym i nacięciami na krawędzi. Brzeg naczynia zdobi ponadto guzek (sęczek). Gлина jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 948 (ryc. 27g).

Fragment brzegu naczynia z brzuścem zdobionym grupami kresk na przemian ukośnych. Gлина brunatna. Powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935 : 948. Inne skorupy. Nr kat. 1935 : 948 (ryc. 27e).

Skorupy misy z brzegiem zagiętym do środka, skośnie karbowanym. Gлина brunatna. Nr inw. 1935 : 948 (ryc. 27c).

Skorupy.

Ułamek szpili brązowej. Nr kat. 1935 : 948 (ryc. 27i).

Naczynie (ryc. 27f) z szyjką oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą i krawędzią wygiętą na zewnątrz. Brzusiec zaokrąglony. U nasady szyjki ślady po uchach i ornament na przemian ukośnych kresk. Gлина brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 947. Średn. 16,2 cm; wys. 12,8 cm; otw. 13,3 cm; dno = 7,2 cm.

Naczynie (ryc. 27d) doniczkowate z gliny brunatno-szarej z utraconą częścią górną. Nr kat. 1935 : 955. Dno = 4 cm.

Kubek (ryc. 27h) z wysoką szyjką oddzieloną od brzuśca w kształcie spłaszczonej kuli. Ucho kolankowate, czworokątne w przekroju. Dno wklęsłe do środka. Gлина jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 950. Średn. 10,7 cm; wys. 9,8—10,1 cm; otw. 10 cm.

Misa (ryc. 27k) z krawędzią zagiętą do środka, ozdobioną ukośnym karbowaniem i uszkiem poniżej krawędzi. Dno dość silnie wyodrębnione, proste. Gлина brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 953. Wys. 5—5,2 cm; otw. 16,0 cm; dno = 5,6 cm.

Naczynie (ryc. 27b) podwójniestożkowate o zaokrąglonym załomie brzuśca, ozdobionego na największej wydatości małymi guzkami otoczonymi półkolistymi żeberkami, pokrytymi drobnymi nakłuciami. U nasady odtraconej szyjki znajduje się ornament poziomych i pionowych nakłuc. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 895. Średn. 5,7 cm; dno = 2,1 cm.

Grób XCV

(częściowo zniszczony)

Na głębokości 35 cm mieścił się bruk kamienny a 47 cm wynosiła głębokość brzegu najwyżej położonego naczynia. Przeważna część przystawek stała odwrócona dnem do góry i otaczała

kolisto popielnicę. Tylko nieliczne przystawki stały w rozproszeniu w kierunku południowym od popielnicy.

Duża popielnica o chropowatej powierzchni. Część górna naczynia utracona. Wewnątrz palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 958b; dno = 11,4 cm.

Naczynie podwójniestożkowate o zaokrąglonym załomie z szyjką zwężającą się ku górze oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. U nasady szyjki ślady dwóch utraconych uch. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 972. Średn. 16,5 cm; wys. 13,4 cm; otw. 11,4 cm; dno = 7,2 cm.

Naczynie z zaokrąglonym brzuścem, krótką, zwężającą się ku górze szyjką i silnie wyodrębnioną, smukłą nóżką, wklęsłą w środku, ozdobione u nasady szyjki grupami pionowymi żłobków. Gлина brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 960. Średn. 10,4; wys. 10,7 cm; otw. 6,9 cm; dno 5,1 cm.

Naczyńko podwójniestożkowate ozdobione powyżej załomu 4 pionowymi bruzdami i jedną bruzdą poniżej załomu. Załom zdobią grupy kresk ukośnych. Dno proste. Gлина brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 962. Średn. 8,2 cm; wys. 7,7 cm; otw. 5,8 cm; dno 3,6 cm.

Kubek doniczkowaty z utraconym uchem. Gлина brunatno-szara. Dno proste. Poniżej krawędzi nieznane wgłębienie. Nr kat. 1935 : 964. Wys. 6 cm; otw. 7,1 cm; dno = 4,3 cm.

Kubek doniczkowaty z utraconym uchem. Gлина brunatno-szara. Dno proste. Poniżej krawędzi nieznaczące wgłębienie. Nr kat. 1935 : 959. Wys. 11 cm; otw. 13,2 cm; dno = 7,5 cm.

Kubek z zaokrąglonym załomem brzuśca; nieco wystającym ponad krawędź taśmowatym uchem. Szyjka krótka, zwężająca się ku górze. Brzusiec ozdobiony grupami pionowych żłobków. Dno proste. Gлина brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 965. Średn. 13 cm; wys. 9,3—9,6 cm; otw. 9,8 cm; dno 6,7 cm.

Kubek podwójniestożkowaty z zaokrąglonym załomem brzuśca i wysoką, cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca pasmem drobnych dołeczków ujętym górną i dolną poziomą bruzdą. Największą wysokość brzuśca zdobią pionowe żłobki. Ucho szerokie, taśmowate, utracone. Dno proste. Wewnątrz ludzkie kości palone i ułamek przedmiotu brązowego. Nr kat. 1935 : 971, średn. 15,3 cm; wys. 13,3 cm; otw. 11,4 cm; dno 6,6 cm.

Kubek doniczkowaty z silnie wyodrębnioną nóżką i z utraconym uchem. Dno proste. Gлина brunatna. Powierzchnia gładzona. Wewnątrz kości palone. Nr kat. 1935 : 967. Średn. 12,1 cm; wys. 9; otw. 12; dno 5,1 cm.

Naczynie doniczkowe z nieznacznie wyodrębnionym dnem. Powierzchnia chropowata. Głina brunatna. Nr kat. 1935:961. Średn. 13,6 cm; dno 7,4 cm.

Dwa fragmenty amfory z guzkami nalepionymi, otoczonymi żeberkami. Głina brunatna. Nr kat. 1935:969.

Dzban o wysokiej, cylindrycznej szyjce i płasko-kulistym brzuścu, na największej wydatości ozdobionym nalepianymi guzkami. Naczynie nosi ślad przepalania w ogniu. Dno wklęsłe do środka. Powierzchnia zewn. szara, wewn. brunatna. Nr kat. 1935:969.

Fragment misy z brzegiem zagiętym do wnętrza, zdobionym skośnymi żeberkami. Nr kat. 1945:969. Powierzchnia gładzona, jasno-brunatna.

Misa z brzegiem zagiętym do wnętrza, zdobiona skośnymi żeberkami. Dno proste, dość silnie wyodrębnione. Powierzchnia gładzona, glina brudno-brunatna. Nr kat. 1935:973; wys. 5,4—6,6 cm; otw. 19,3 cm; dno = 5 cm.

Fragment naczynia dwustożkowego o zaokrąglonym załomie brzuśca. Powierzchnia starannie gładzona, dno proste. Górna część naczynia uszkodzona. Nr kat. 1935:966. Dno = 6,8 cm; wys. jeszcze 7,5 cm.

Fragment naczynia ozdobionego ornamentem paznokciowym. Powierzchnia wewn. gładzona. Głina brunatna. Nr kat. 1935:966.

Fragment dużego naczynia z baniastym brzuścem ozdobionym grupami pionowych żłobków. Dolna część naczynia chropowata, górna gładzona. Głina jasno-brunatna. Nr kat. 1935:958a.

Ułamki dwóch mis z brzegami zagiętymi do środka, zdobionymi skośnymi żeberkami. Nr kat. 1935:958a i 1935:975.

Fragment dolnej części naczynia z gliny brunatno-szarej. Dno proste. Powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935:963.

Ułamek toporka kamiennego, prawdopodobnie pięciobocznego. Nr kat. 1935:968. Długość 2,8 cm; szer. 4,7 cm.

Skorupy innych naczyń. Nr kat. 1935:970 i 974.

Grób XCVI

W głębokości 57 cm stały następujące naczynia: kubek odwrócony dnem do góry, drugi kubek w naczyniu pierwszym. Amfora leżała bokiem.

Górna część naczynia z cylindryczną, lekko zwężającą się ku górze szyjką o silnie wywiniętej krawędzi i z dwoma uchami u nasady szyjki (jedno odtrącone). Brzusiec zaokrąglony, ozdobiony grupami na przemian ukośnych żlob-

ków, przedzielonych żłobkami pionowymi. Nr kat. 1935:978. Otw. 16,6 cm. Powierzchnia gładzona (ryc. 25 l).

Amfora podwójniestożkowa z silnie wyodrębnioną szyjką cylindryczną o wygiętej na zewnątrz krawędzi. U nasady szyjki osadzone 2 małe uszka. Na największej wydatości brzuśca 4 małe, naklejone guzki, otoczone trzema półkolistymi żeberkami. W części górnej naczynie posiada 3 poziome żeberka, pokryte pionowymi żłobkami. Dno proste. Powierzchnia starannie gładzona, glina brunatna. Nr kat. 1935:976. Średn. 26 cm; wys. 20 cm; otw. 8,7 cm; dno = 7,5 cm (ryc. 25 j).

Dzban o kulistym brzuścu z cylindryczną szyjką oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą i uchem taśmowatym, wystającym ponad krawędź lekko odchyloną na zewnątrz. Brzusiec ozdobiony w górnej części grupami małych dołeczków. Głina brunatna. Powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935:979. Średn. 12,1 cm; wys. 10,5—10,8 cm; otw. 8,4 cm; dno 3 cm (ryc. 25 i).

Kubek doniczkowy z uchem wystającym nieco ponad brzeg. Dno proste. Powierzchnia gładzona. Głina brunatna. Nr kat. 1935:977. (ryc. 25 k). Kości brak w muzeum.

Grób XCVII

W głębokości 72 cm pod płytą kamienną stała popielnica i misa.

Misa z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym karbowaniem skośnym, z dnem prostym, dość silnie wyodrębnionym. Powierzchnia zewn. i wewn. gładzona, glina brunatna. Nr kat. 1935:980. Wys. 8,1 cm; otw. 29,4 cm; dno = 10,5.

Fragmenty większego naczynia o chropowatej powierzchni z śladami obmazania. Powierzchnia zewn. gładzona, glina brunatna. Nr kat. 1935:981. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935:981.

Grób XCVIII

W głęb. 74 cm pod powierzchnią stała popielnica z kośćmi.

Popielnica podwójniestożkowa ozdobiona powyżej załomu brzuśca 4 poziomymi bruzdami. Powierzchnia gładzona. Głina brunatno-szara. Wewnątrz palone kości ludzkie. Nr kat. 1935:983. Średn. 26,8; wys. 20,6—22 cm; otw. 21 cm; dno = 12 cm.

Grób XCVII—XCVIII

Fragmenty różnych naczyń:

1. Fragmenty górnej części misy z karbowaną krawędzią zagiętą do środka, karbowaną skośnie. Nr kat. 1935:982. Głina brunatna.

2. Fragm. misy z brzegiem facetowanym od strony wewn. Nr kat. 1935 : 982. Glina brunatna.

3. Fragm. naczynia o chropowatej powierzchni z śladami obmazywania palcami. Nr kat. 1935 : 982. Glina brunatna.

4. Ucha dwóch czerpaków, taśmowate. Nr kat. 1935 : 982. Glina brunatna.

Grób XCIX

W głęb. 69 cm pod powierzchnią znajdowało się obwarowanie kamienne. Tuż pod nim stała popielnica z kośćmi i przystawki grupujące się po jej południowej stronie oraz grzechotka. Piasek ciemny.

Popielnica o zaokrąglonym brzuścu, z cylindryczną szyjką. Brzusiec ozdobiony 4 grupami pionowych żeberk w liczbie 3 w każdej grupie. Szyjka oddzielona od brzuśca poziomą bruzdą. Powierzchnia gładzona. Glina szaro-brunatna. Wewnątrz kości palone, ludzkie. Nr kat. 1935 : 984. Średn. 23,8 cm; wys. 20,5 cm; otw. 18,2 cm; dno = 10,5 cm.

Naczynie beczułkowate z krótką cylindryczną szyjką o powierzchni niezbyt starannie gładzonej. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 985. Średn. 14,9 cm; wys. 17,5—18,4 cm; otw. 11,3 cm; dno = 8,7 cm.

Miniaturowe naczynie podwójniestożkowate z silnie zwężoną podstawą. Dno proste. Powyżej załomu brzuśca ornament w postaci trzech bruzd poziomych. Nr kat. 1935 : 986. Średn. 9 cm; wys. 7 cm; otw. 8 cm; dno = 4,5 cm.

Grzechotka beczułkowata ozdobiona u końcy grupami żłobków pionowych i poziomych. Nr kat. 1935 : 988. Średn. podstawy 3,0 i 2,5 cm; wys. 8,5 cm.

Skorupy różnych naczyń:

1. Fragment czerpaka z taśmowatym uchem. Nr kat. 1935 : 987.

2. Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka. Nr kat. 1935 : 987.

Fragment ozdoby brązowej (znalezionej w naczyniu beczułkowatym). Nr kat. 1935 : 985.

Grób C

Na głęb. 74 cm pod powierzchnią stała popielnica przykryta misą.

Popielnica podwójniestożkowata o zaokrąglonym załomie brzuśca z wysoką cylindryczną szyjką, ozdobiona na największej wydętości brzuśca grupami pionowych żeberk. Glina brunatna. Dno proste. Nr kat. 1935 : 990. Średn. 26 cm; wys. 21,4 cm; otw. 18,4 cm; dno = 10,0 cm.

Wewnątrz palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 990.

Fragmenty dwóch naczyń:

1. Fragment naczynia dwustożkowego o ostro załamany profilu brzuśca. Glina jasno-brunatna, powierzchnia gładzona. Dno = 10 cm. Nr kat. 1935 : 989.

2. Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka, dnem prostym, ze znakiem równoramiennego krzyża w pośrodku. Powierzchnia gładzona. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 989.

Grób CI

Na głęb. 57 cm od powierzchni ziemi mieścił się grób bez obwarowania, zawierający popielnicę przykrytą misą; wewnątrz popielnicy znajdowały się palone kości ludzkie. Z boku stał kubek wykorzystany jako popielnica. Wewnątrz kubka znajdowały się kości ułożone anatomicznie.

Popielnica dwustożkowa o zaokrąglonym załomie, z wyodrębnioną wysoką szyjką, zwężającą się nieznacznie ku górze. Powierzchnia gładzona, zdobiona na załomie brzuśca grupami ukośnych żłobków. Glina szara. Sklejona. Średn. 34,8 cm; wys. 30,3 cm; otw. 24,3 cm; d. 12,8 cm. Nr kat. 1935 : 992. Wewnątrz palone kości.

Kubek podwójniestożkowaty o zaokrąglonym załomie brzuśca, ze stożkowatą, wyraźnie oddzieloną szyjką. Ucho odtrącone. Największa wydętość brzuśca ozdobiona grupami pionowych żłobków. Glina szara, powierzchnia gładzona. Naczynie sklejone i uzupełnione. Średn. 17,0; wys. 13,5; otw. 13,2; d. 6,2 cm. Nr kat. 1935 : 933. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Misa dużych wymiarów z krawędzią zagiętą do środka, skośnie karbowaną. Wys. 8,3; otw. 30,5; d. 10,5 cm. Glina szara. Uzupełniona. Nr kat. 1935 : 994.

Grób CII

Na głęb. 27 cm znajdował się bruk kamienny, pod którym na głęb. 50 cm stało większe naczynie a obok odwrócone dnem do góry dwa dalsze naczynia.

Duże naczynie z utraconą częścią górną, zaokrąglonym brzuścem, ozdobionym grupami ukośnych żłobków wiszących pod trzema poziomymi bruzdami. Glina brunatna. Powierzchnia gładka (tabl. 28a). Nr kat. 1935 : 997. Średn. 28,4; d. 11,5 cm.

Małe naczynie z wyodrębnioną podstawą, zaokrąglonym załomem brzuśca, zdobionym grupami na przemian ukośnych żłobków. Glina brunatno-szara, powierzchnia gładka. Wewn. dużo kości o układzie nieregularnym

i ułam. szpilki brązowej. Wys. jeszcze 7 cm; średn. 14,5 cm; dno = 5,8 cm (ryc. 28c). Nr kat. 1935 : 996.

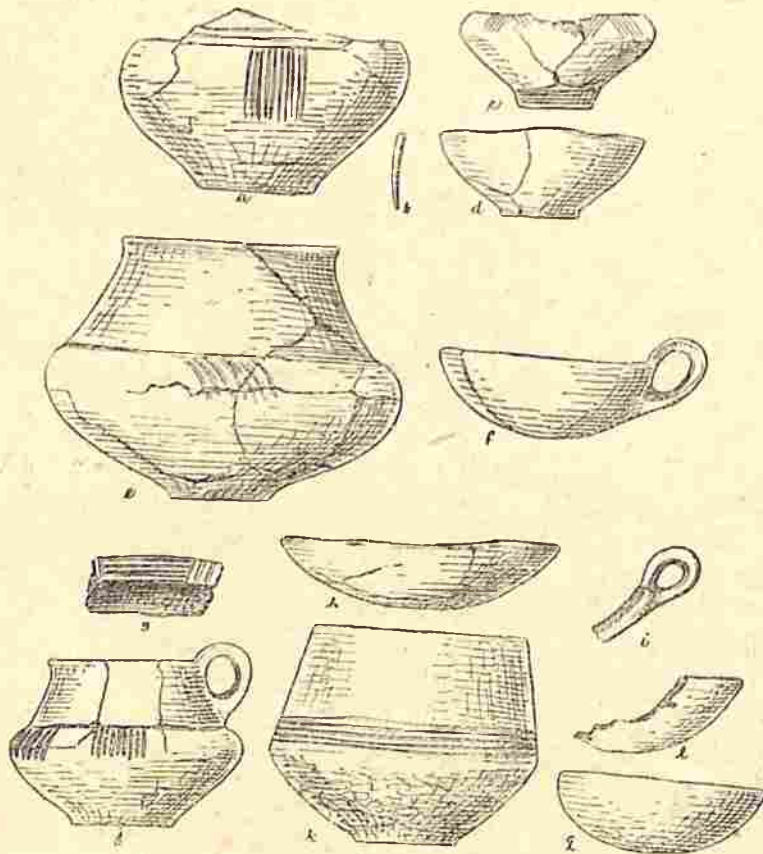
Głęboka misa z silnie wyodrębnionym dnem. Gлина brunatna. Wys. 6,7; otw. 15, dno 5,4 cm (ryc. 28d). Nr kat. 1935 : 995.

Fragment szpilki brązowej. Długość = 2 cm (ryc. 28b).

Misa przykrywająca wyżej opisaną popielnicę zachowała się jedynie w postaci fragmentu brzegu zdobionego poprzecznym i podłużnym karbowaniem (ryc. 28g). Nr kat. 1935 : 998.

Miała misa z wklęsłym dnem. Gлина żółta. Wys. 3,36; otw. 13,7. Nr kat. 1935 : 998.

Czerpak przedstawiony na ryc. 28f nie zachował się.

Ryc. 28. Gr. CII (a—d); gr. CIII^a (e—g) i gr. CIII^b (h—l); b, g, i = 1/2 w. n.; f, h, l, l = 1/4 w. n.; a, c, d, j = 1/6 w. n.; e, k, = 1/8 w. n.

Fig. 28. Tombe CII (a—d); tombe CIII^a (e—g) et tombe CIII^b (h—l); b, g, i = 1/2 gr. n.; f, h, l, l = 1/4 gr. n.; a, c, d, j = 1/6 gr. n.; e, k = 1/8 gr. n.

Grobby CIII a—b (piętrowe)

Grób CIII a

Pod gr. CII, na głęb. 9 cm odkryto dalszy grób, którego popielnica stała między naczyniami grobu poprzedniego; popielnicę przykrywały resztki zniszczonej misy, z boku znajdowała się misa odwrócona dnem do góry.

Popielnica dwustożkowa z zaokrąglonym załomem brzuśca, ozdobionym na największej wydętości grupami ukośnych żłobków. Szyjka nieznacznie oddzielona od brzuśca zwęża się ku górze. Dno wyraźnie oddzielone. Sklejona. Gлина brunatno-szara. Średn. 34,8; wys. 25,2—25,8; otw. 21,2; d. = 9,6 cm (ryc. 28e). Nr kat. 1935 : 1000. Palone kości ludzkie.

Grób CIIIb

W odległości 36 cm od gr. CIIIa na poziomie nieco niższym (o 4 cm) znajdował się dalszy grób, na który składała się popielnica i fragmenty misy, przykrywającej popielnicę. Obstawy kamiennej nie było.

Popielnica podwójniestożkowa, zdobiona powyżej ostrego załomu 3 poziomymi żłobkami. Powierzchnia gładka. Gлина brunatna. Rekonstruowana. Średn. 26,0 cm; wys. 21,2 cm; otw. 21,2 cm; d. = 10 cm (ryc. 28k). Nr kat. 1935 : 1003. Palone kości ludzkie.

Dno misy. Gлина brunatna. Średn. dna 11 cm. Nr kat. 1935 : 1002.

Reszta inwentarza uwidoczniła na ryc. 28h, i, j, l, l nie zachowała się.

Groby CIV a—b
(piętrowe)

Grób CIVa

19 cm pod powierzchnią ziemi mieścił się bruk kamienny, pod którym na głęb. 23 cm napotkano na naczynia, stojące w rzędzie.

Popielnica w kształcie małego naczynia beczułkowatego z zaokrąglonym brzuścem i cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Na granicy szyjki i brzuśca 2 małe uszka. Powierzchnia gładka, glina brunatna. Rekonstruowana. Średn. 10,3 cm; wys. 11; otw. 7,5; d. 4,4 cm (ryc. 29h). Nr kat. 1935 : 1004. Palone kości ludzkie.

Duży kubek doniczkowaty z utraconym uchem. Powierzchnia gładka, glina brunatna. Rekonstruowany. Wys. 12; otw. 16,6; dno 8 (ryc. 29g). Nr kat. 1935 : 1005.

Fragment naczynia o chropowatej powierzchni ze śladami obmazywania palcami. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1007.

Grób CIVb

W niewielkiej odległości od gr. CIVa, na głęb. 80 cm pod powierzchnią napotkano grób złożony z kilku naczyń. Jedno z naczyń stojące na płycie kamiennej zawierało palone kości ludzkie i było przykryte misą. Reszta naczyń mieściła się w pewnym oddaleniu w wielkim skupieniu, z czego kubek i dwa czerpaki stały odwrócone dnem do góry.

Popielnica posiada zaokrąglony załom brzuśca. Górna jej część nie zachowała się. Powierzchnia gładka, glina brunatno-szara. Sklejona. Średn. 14,4; dno 6,4 cm (ryc. 28a). Nr kat. 1935 : 1009.

Mała misa z silnie wyodrębnioną nóżką i zagiętą krawędzią, zdobioną ukośnym karbowaniem. Powierzchnia gładka, brunatno-szara. Wys. 5,8 cm; otw. 18,6; dno 5,8 cm (ryc. 28b). Nr kat. 1935 : 1008.

Naczynie beczułkowate z zwężającą się ku górze stożkowatą szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Na granicy szyjki i brzuśca 2 małe uszka. Powierzchnia gładka, glina brunatno-szara. Rekonstruowane. Średn. 17,9 cm; wys. 18,2 cm; otw. 12,5; dno = 10,6 cm (ryc. 29i). Nr kat. 1935 : 1006.

Duży kubek z nieco wywiniętą krawędzią i utraconym uchem. Powierzchnia gładka, glina brunatna. Wys. 11; otw. 16,8; d. 8 cm (ryc. 29f). Nr kat. 1935 : 1010.

Kubek o kulistym brzuścu i cylindrycznej szyjce, oddzielonej od brzuśca poziomą bruzdą. Na szyjce ucho wystające ponad brzeg. Rekonstruowany. Średn. 12,4; wys. 10,5; otw. 10; d. = 5,7 cm (ryc. 29d). Nr kat. 1935 : 1013.

Czerpak płaski z dużym, ponad krawędź wystającym uchem taśmowatym i małą wklęsłością na dnie. Glina brunatna. Rekonstr. Wys. 2,4—3,9; otw. 8,9; d. = 1,4 cm (ryc. 29c). Nr kat. 1935 : 1011.

Płaski czerpak z taśmowatym uchem, wystającym ponad brzeg. Dno wklęsłe. Glina żółta. Rekonstr. Wvs. 2,8—4,3; otw. 9; d. 11,7 cm (tabl. 29e). Nr kat. 1935 : 1012.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1014.

Ryc. 29. CIVa (g—h) i gr. CIVb (a—f, i); c, e, h = $\frac{1}{4}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 29. Tombe CIVa (g—h) et tombe CIVb (a—f, i); c, e, h = $\frac{1}{4}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Grób CV

Grób z obwarowaniem kamiennym. Głębokość naczyń od powierzchni wynosiła 45 cm. Grób zawierał popielnicę z kośćmi, stojącą w otoczeniu ośmiu przystawek, z których kilka stało dnem do góry. Jedna z mis nakrywała popielnicę, druga misa leżała nad kubkiem z utraconym uchem.

Popielnica podwójniestożkowata z zaokrąglonym załomem brzuśca i zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Największy załom brzuśca zdobia grupy pionowych żłobków. Powierzchnia naczynia

jest poniżej załomu chropowata. Głina brunatno-szara. Rekonstr. Średn. 23,7; dno 10,6 cm (ryc. 30h). Nr kat. 1935 : 1016.

Misa z krawędzią zagiętą do wnętrza, zdobioną skośnym żłobkowaniem. Dno wyodrębnione, od strony zewn. nieco wklęsłe, od wewn. zaopatrzone w znak krzyża, słabo widoczny. Głina brunatna. Rekonstruowana. Wys. 6,2—6,4 cm; otw. 17,5 cm; d. = 6,6 cm (ryc. 30c). Nr inw. 1935 : 1015.

Ryc. 30. Gr. CV. a = $\frac{1}{2}$ w. n.; f = $\frac{1}{4}$ w. n.; h = $\frac{1}{6}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{6}$ w. n.

Fig. 30. Tombe CV. a = $\frac{1}{2}$ gr. n.; f = $\frac{1}{4}$ gr. n.; h = $\frac{1}{6}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{6}$ gr. n.

Fragment misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym grupami żłobków poprzecznych i podłużnych. Nr kat. 1935 : 1016.

Fragment misy ze zgrubiałą, skośnie karbowaną krawędzią. Nr kat. 1935 : 1016.

Naczynie beczułkowate z 2 uszka-
mi przy krawędzi i dwoma guzkami umieszczonymi symetrycznie poniżej krawędzi. Powierzchnia chropowata, ze śladami obmazywania palcami. Rekonstruowane. Średn. 17,2; wys. 16; otw. 16; d. = 9,9 (ryc. 30g). Nr kat. 1935 : 1017.

Kubek podwójniestożkowaty z zaokrąglonym załosem brzuśca i cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Ucho taś-

mowate, wystające ponad brzeg. Głina brunatna. Średn. 9,6; wys. 9; otw. 7,4; dno 4,5 (ryc. 30f). Nr kat. 1935 : 1023.

Kubek doniczkowaty z utraconym uchem. Głina szaro-żółta. Powierzchnia gładka. Wys. 9,8; otw. 13,2; d. = 7 cm (ryc. 30b). Nr kat. 1935 : 1019.

Kubek doniczkowaty z nieznacznie wywiniętym brzegiem, zdobiony pod brzegiem guzkiem. Głina brunatna. Powierzchnia gładka. Wys. 10,6 cm; otw. 17; d. = 8 cm (ryc. 30d). Nr kat. 1935 : 1022.

Górna część i dno większego naczynia o powierzchni zewn. chropowatej. Pod brzegiem 2 guzy. Głina brunatna.

Naczynie o kulistym w przybliżeniu brzuścu z utraconą szyjką. Zdobione w górnej części pasmem wypełnionym grupami pionowych i skośnych na przemian żłobków, przedzielonych małymi dołeczkami. Pasma obwodzą dołem i górą 3 bruzdy poziome. Głina brunatna. Ślady ucha. Średn. 19; d. = 10,8 cm (ryc. 30e). Nr kat. 1935 : 1020.

Fragmenty dużego naczynia doniczkowego o gładzonej powierzchni, koloru brunatnego. Nr kat. 1935 : 1015.

Miniaturowa miseczka z ochry. Średn. 2,5 cm. Nr kat. 1935 : 1021 (ryc. 30a).

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1015.

Grób CVI

Zniszczony, odkryty na głęb. 81 cm pod powierzchnią, zawierał naczynie odwrócone dnem do góry i misę.

Naczynie z brzuścem w formie spłaszczonej kuli, ozdobionym 4 małymi guzkami nalepianymi, obwiedzionym parą półkoli. Szyjka nie zachowała się. Powierzchnia gładzona. Głina czerwonawa. Rekonstruowane. Średn. 18,5; d. = 3. Nr kat. 1935 : 1025.

Misa z zagiętą do środka krawędzią, skośnie karbowaną. Dno zdobione wewnątrz trójkątami o stykających się wierzchołkach, o polach skośnie zakreskowanymi. Głina brunatna. Rekonstruowana. Wys. 7,6; otw. 29,6; d. 8,5. Nr kat. 1935 : 1024.

Grób CVII

Na głębokości 19 cm rozciągało się obwarowanie kamienne (zniszczone), pod którym na głęb. 34 cm mieściły się naczynia, otaczające z jednej strony popielnicę. Część naczyń stała odwrócona dnem do góry. W jednym z nich złożona była grzechotka.

Małe naczynie o łagodnie zaokrąglonym brzuścu zdobionym symetrycznie 4 guzkami ukośnych żłobków, przedzielonych dwoma małymi dołeczkami. Szyjka nie zachowała się. Dno

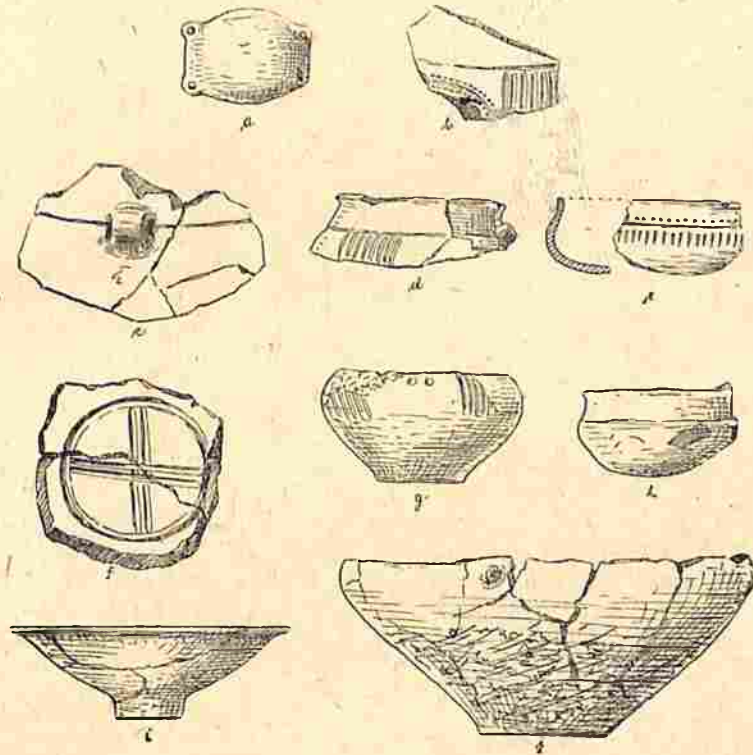
proste, wyraźnie oddzielone (ryc. 31g). Wewnątrz mniejsza ilość drobnych kości palonych. Powierzchnia gładzona. Głina brunatna. Średn. 15,3; d. 6,9 cm. Nr kat. 1935 : 1029.

Dolna część naczynia o chropowatej powierzchni z wyraźnymi śladami obmazywania palcami. Naczynie zdobią na załomie brzuśca dwa zachowane guzki nalepiane (guzków tych było prawdopodobnie cztery). Głina brunatna. Wys. jeszcze 14,0 cm; dno = 10 cm. Rekonstr. (ryc. 31j). Nr kat. 1935 : 1028. Kości nie zachowały się.

kowatej szyjki i słabo oddzielonego brzuśca. Granicę tę zaznacza bruzda pozioma. Powierzchnia gładka, glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1032 (ryc. 31c).

Mały kubek z półkulistym dnem i wklęsłą szyjką. Ucho utracone. Głina brunatna. Średn. 8,2; wys. 4,4; otw. 7,7 (ryc. 31h).

Fragment małego kubka z stożkową szyjką oddzieloną od zaokrąglonego brzuśca linią poziomą. Poniżej linii ornament złożony z pionowych, nakłuwanych patyczkiem kresek, powyżej rząd drobnych dołczków. Ślad utra-

Ryc. 31. Gr. CVII. a—c e, f, h = $\frac{1}{4}$ w. n.; g, i, j, = $\frac{1}{10}$ w. n.; d = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 31. Tombe CVII. a—c, e, f, h = $\frac{1}{4}$ gr. n.; g, i, j = $\frac{1}{10}$ gr. n.; d = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Dno naczynia (przypuszczalnie misy) ze znakiem krzyża równoramiennego po stronie wewnętrznej. Głina brunatna. Dno = 8,5 (ryc. 31f). Nr kat. 1935 : 1027.

Misa z facetowaną krawędzią i silnie wyodrębnioną cylindryczną nóżką, wklęsłą nieznacznie od dołu. Głina czerwono-brunatna. Powierzchnia gładka. Częściowo zrekonstruowana. Wys. 7; otw. 21,2; d. 5,2 cm (ryc. 31i). Nr kat. 1935 : 1026.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym skośnym karbowaniem. Pod brzegiem zdobi misę guz. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1030.

Fragment beczułkowatego naczynia z uszkiem umieszczonym na granicy stoż-

conego ucha. Głina brunatna (ryc. 31e). Nr inw. 1935 : 1032.

Fragmenty większego kubka z szyjką stożkową o odchylonym nieco brzegu i brzuścem zaokrąglonym, zdobionym na załomie grupami żłobków pionowych przedzielonych z płytkimi dołczkami okrągłymi. Powierzchnia gładzona, glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1029 (ryc. 31d).

Grzechotka glin. kształtu poduszkowatego z 4 uszkami (jedno utracone). Kolor gliny czerwony. Wys. 3,6; dług. 6,3; szer. 5,0 (ryc. 31a). Nr kat. 1935 : 1034.

Skorupy różnych naczyń, m. inn.: Fragment naczynia o czernionej powierzchni zewn. zdobionej żłobkami pionowymi i guzkiem

obwiedzionym żeberkiem. Po obu stronach żeberka rzędy małych dołczków (ryc. 31b). Nr kat. 1935 : 1032. 2. Dolna część naczynia.

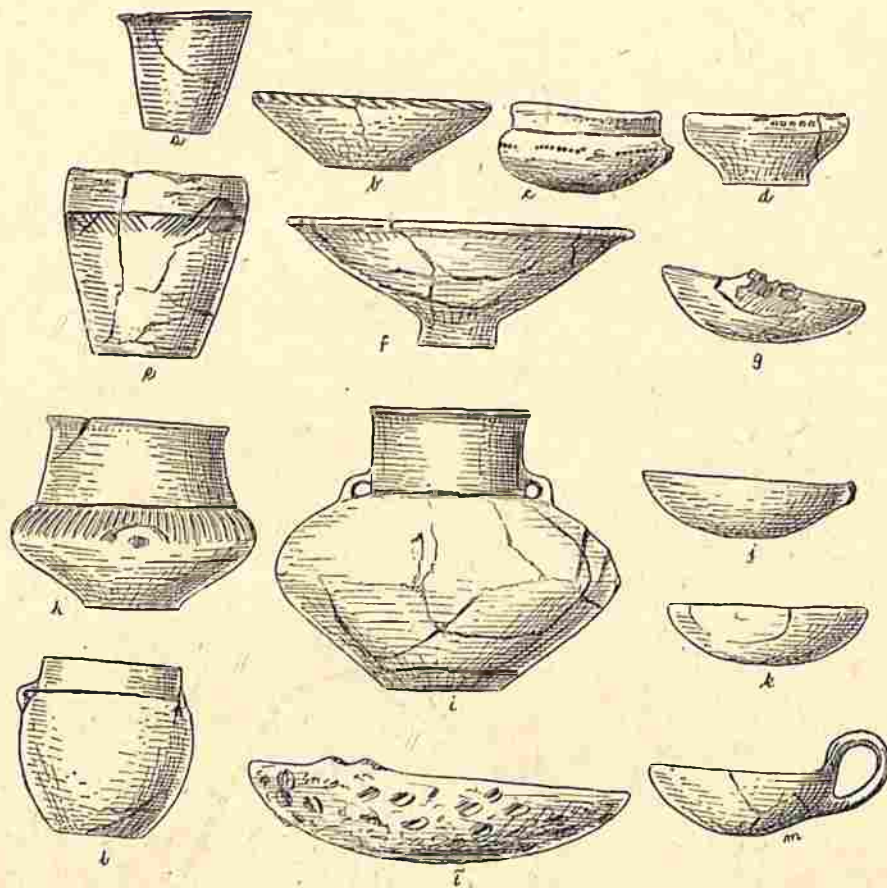
Grób CVIII

Na głęb. 48 cm pod brukiem kamiennym (częściowo uszkodzonym), stała popielnica, do której od strony wschodniej przylegało 11 przystawek; część przystawek była odwrócona dnem

konstruowana. Średn. 25,2; wys. 21; otw. 11,8; d. = 8,6 cm (ryc. 32i). Nr kat. 1935 : 1046.

Duża misa z silnie wydrębnioną, wysoką nóżką, od strony dolnej nieco wklęsłą. Brzeg misy facetowany. Gлина brunatna. Zrekonstruowana. Wys. 9,2; otw. 25,9; d. 5,8 (ryc. 32f). Nr kat. 1935 : 1047.

Misa z krawędzią nieznacznie zagiętą do środka, zdobioną skośnym karbowaniem i parą występów również karbowanych. Powierzchnia wewn. gładzona, zewnętrzna chropowata i po-

Ryc. 32. Gr. CVIII. e, l = 1/2 w. n.; a, d, e, g, j, k, m = 1/4 w. n.; reszta = 1/10 w. n.

Fig. 32. Tombe CVIII. e, l = 1/2 gr. n.; a, d, e, g, j, k, m = 1/4 gr. n.; le reste = 1/10 gr. n.

do góry. Miniaturowy czerpak stał na naczyniu dwustożkowatym. Naczynie dwustożkowane zdobione powyżej ostrego załomu trzema bruzdami poziomymi nie dochowało się.

Popielnica posiada kształt amfory o dwustożkowym, łagodnie profilowanym brzuścu, na którego załomie nalepione są guzki obwiedzione półkolistymi żłobkami. Na granicy ostro oddzielonej cylindrycznej szyjki i brzuśca dwa uszka kolankowate. Powierzchnia gładzona, glina jasno-brunatna. Wewnątrz popielnicy znajdowały się kości palone i węgle drzewne. Re-

kryta ornamentem paznokciowym. Gлина żółto-czerwona. Zrekonstruowana. Wys. 4,1—4,6; otw. 18,8 (ryc. 32l). Nr kat. 1935 : 1052.

Misa z krawędzią znacznie zagiętą do środka, zdobioną skośnym karbowaniem. Powierzchnia gładka. Dno proste. Gлина żółto-brunatna. Rekonstruowana. Wys. 5,6; otw. 17,8; d. 6,3 (ryc. 32b). Nr kat. 1935 : 1050.

Fragmenty dwóch mis z zagiętym brzegiem, z których jedna zdobiona jest na krawędzi skośnym karbowaniem. Nr kat. 1935, 1036 i 1037.

Naczynie beczułkowate z cylindryczną w przybliżeniu szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. U nasady szyjki z kolankowate uszka (jedno utracone). Gлина jasno-brunatna. Powierzchnia gładka. Rekonstruowane. Średn. 12,8; wys. 13,2; otw. 10,2; d. = 6,6 (ryc. 32 l). Nr kat. 1935 : 1040.

Naczynie doniczkowate niedbale ozdobione poniżej brzegu pasmem kresiek przeciwnie skośnych, ograniczonym z góry poziomym żłobkiem. Ucha utracone. Gлина szara. Powierzchnia gładzona niestarannie. Rekonstruowane. Wys. 9,3; otw. 8,5; d. 5,3 (ryc. 32 e). Nr kat. 1935 : 1044.

Małe naczynie doniczkowate z wywiniętą nieznacznie krawędzią. Powierzchnia gładzona, glina brunatna. Zrekonstruowane. Wys. 5,8—6,4; otw. 6,6; dno 3,3 (ryc. 32 a). Nr kat. 1935 : 1041.

Dzbany z brzuścem podwójniestożkowatym o zaokrąglonym załomie i z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Brzusiec zdobiony pionowe żłobki oraz pięć symetrycznie rozmieszczonych, nalepianych guzków, obwiedzionych półkolistymi żeberkami. Ucho utracone. Gлина brunatna. Powierzchnia gładzona. Rekonstr. Średn. 17,7; wys. 13,8—14; otw. 13,4; d. 7 (ryc. 32 h). Nr kat. 1935 : 1043.

Płaski czerpak z dużym, taśmowatym i ponad krawędź wystającym uchem oraz wklęsłym dnem. Brzeg zdobi maleńki występ. Starannie gładzony. Gлина jasno-brunatna. Otw. 8,8—10; wys. 3,2; (ryc. 32 m). Nr kat. 1935 : 1045.

Płaski czerpak z dnem wklęsłym. Ucha brak. Gлина żółta. Wys. 2,2—3,5; otw. 10,4; d. 2,3 (ryc. 32 g). Nr kat. 1935 : 1042.

Płaski czerpak z dnem wklęsłym. Ucha brak. Gлина brudno-brunatna. Rekonstruowany. Wys. 2,7—3,4; otw. 10,6; d. 2 (ryc. 32 j). Nr kat. 1935 : 1051.

Mała misa z krawędzią zagiętą nieznacznie do środka i wklęsłym dnem. Gлина żółto-brunatna. Rekonstruowana. Wys. 2,8—3,2; otw. 10; d. 0,8 (ryc. 32 k). Nr kat. 1935 : 1049.

Dolna część małego naczynka z silnie wyodrębnionym dnem. Gлина brunatna. Rekonstruowane. Średn. 8,8; dno 4,3 (ryc. 32 d). Nr kat. 1935 : 1048.

Miniaturowy płaski czerpaczek z wyodrębnioną wklęsłą szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Brzusiec zdobiony grupy małych nakłuc. Ucha brak. Dno wklęsłe. Gлина żółta. Średn. 4,2; wys. 2,2; otw. 3,7; d. 1,1 (ryc. 32 c). Nr kat. 1935 : 1039.

Fragment stopionego przedmiotu brązowego. Miejsca jego położenia w grobie nie udało się dokładnie ustalić. Nr kat. 1935 : 1038. Węgle drzewne.

Grób CIX

(częściowo zniszczony)

Odkryty na głęb. 54 cm. Na płycie kamiennej stało naczynie w przybliżeniu podwójniestożkowate z zaokrąglonym załomem brzuśca i wysoką, zwężającą się ku górze szyjką. U nasady szyjki dość głęboka bruzda pozioma. Wewnątrz kości palone. Gлина szara. Powierzchnia gładzona, glina brunatna. Rekonstruowane. Średn. 20,6; wys. 16; otw. 15,5; d. 10,4 (ryc. 33 b). Nr kat. 1935 : 1053.

Kubek w przybliżeniu dwustożkowaty o zaokrąglonym załomie brzuśca; zwężającą się ku górze szyjkę oddziela od brzuśca bruzda pozioma. Brzusiec zdobiony grupy pionowych żłobków przedzielonych małymi dołeczkami. U nasady szyjki zachował się ułamek taśmowatego ucha. Gлина brunatna. Rekonstr. Średn. 18,9; wys. 14,7; otw. 14; d. 7 (ryc. 33 a). Nr kat. 1935 : 1054.

Grób CX

(częściowo zniszczony)

Na głęb. 24 cm pod powierzchnią znajdował się bruk kamienny, tuż pod nim stała popielnica przykryta misą. W oddaleniu 25 cm na pół-wschód stała reszta naczyń, z których czerpak był odwrócony dnem do góry.

Popielnica w przybliżeniu podwójniestożkowata o łagodnym załomie brzuśca zlewającego się z wysoką szyjką, zwężającą się ku górze, oddzielona od brzuśca jedynie bruzdą poziomą. Powierzchnia gładzona, glina brunatna. Rekonstruowana. Wewnątrz palone kości ludzkie z małą domieszką węgla. Średn. 24,8; wys. 20,7; otw. 16,6; d. 10,2 (ryc. 33 h). Nr kat. 1935 : 1056.

Duże naczynie dwustożkowe o b. ostrym załomie brzuśca, zdobione powyżej załomu czterema poziomymi bruzdami i umieszczonymi powyżej 6 grupami dołeczków (po trzy). Gлина szara. Sklejone. Średn. 30; wys. 20; otw. 20; dno 10 (ryc. 33 g). Nr kat. 1935 : 1061.

Duża misa z brzegiem silnie zagiętym do środka, zdobionym karbowaniem ukośnym. Poniżej krawędzi uszko. Gлина szaro-żółta. Sklejona. (ryc. 33 f). Nr kat. 1935 : 1062.

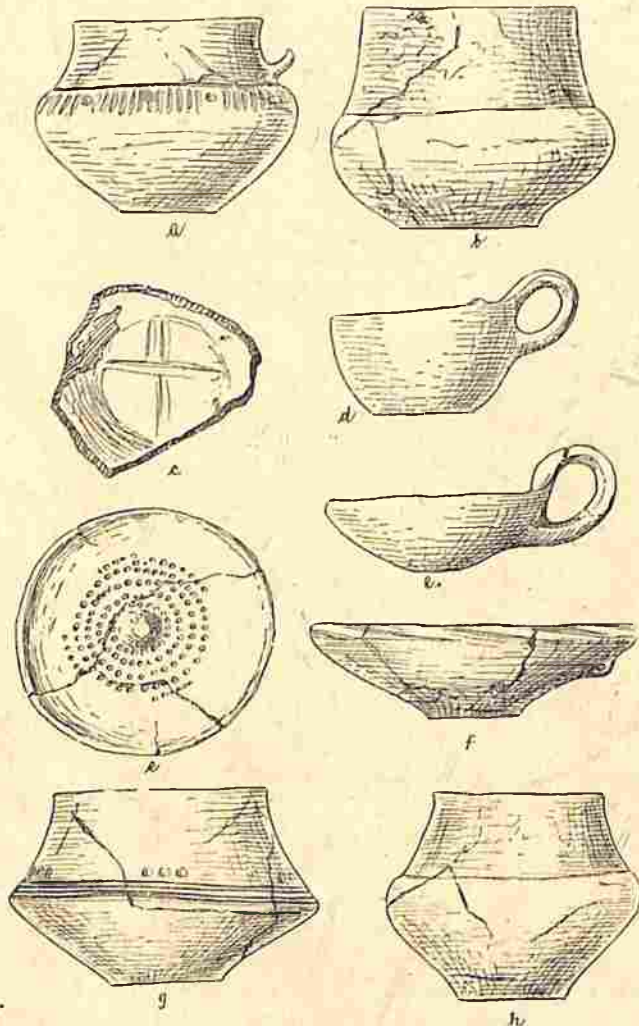
Fragment większej misy z brzegiem zagiętym do środka. Gлина brudno-brunatna. Nr kat. 1935 : 1055.

Dno misy z krzyżem równoramienym po stronie wewnętrznej. Dno = 5,7 cm (ryc. 33 c). Nr kat. 1935 : 1055.

Kubek z uchem wystającym ponad krawędź ozdobioną z występami. Dno płaskie. Powierzchnia gładzona. Gлина brunatna. Średn. 9; wys. 5; otw. 9 (ryc. 33 d). Nr kat. 1935 : 1059.

Fragment górnej części kubka z taśmowatym uchem. Powierzchnia gładka. Gлина czerwono-brunatna. Otw. 10 cm. Nr kat. 1935 : 1060.

Płaski czerpak z dużym uchem o przekroju daszkowatym, wystającym silnie ponad brzeg naczynia. Dno wklęsłe. Gлина żółta. Wys. 5,1; otw. 11; d. 2,6 (ryc. 31 e). Nr kat. 1935 : 1057.

Ryc. 33. Gr. CIX. (a—b) i gr CX. (c—h); e, d = $\frac{1}{4}$ w. n.; a, b, e = $\frac{1}{10}$ w. n.; f—h = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 33. Tombe CIX. (a—b) et tombe CX. (c—h); e, d = $\frac{1}{4}$ gr. n.; a, b, e = $\frac{1}{10}$ gr. n.; f—h = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Mały ok z misy bezusznej z wystającym z dna sęczkiem, okolonym 4 współśrodkowymi kręgami małych dołeczków, ponad którymi znajdują się 4 grupy analogicznych dołeczków. Stronę zewn. misy zdobią 3 kręgi dołeczków. Powierzchnia gładka. Gлина brunatna. Rekonstr. Wys. 3,8; otw. 18,5; d. 3,7 (ryc. 33 e). Nr kat. 1935 : 1058.

Skorupy różnych naczyń.

Grób CXI

Pod obstawą z kamieni, częściowo zniszczoną, odkrytą na głęb. 32 cm, stała popielnica, częściowo zgnieciona, przykryta misą. Po jej obu bokach stały 3 większe naczynia zawierające również kości. U jednego przykrytego również misą dało się stwierdzić anatomiczny układ kości. Część licznych przystawek otaczających od strony zachodniej wspomniane naczynia była odwrócona dnem do góry; jedna przystawka (kubek) leżała na boku. Mała misa znajdowała się wewnątrz naczynia cylindrycznego. Na kościach wspomnianych popielnic leżały przedmioty brązowe.

Popielnica większych rozmiarów, zachowana w dolnej części, o chropowatej powierzchni, z śladami obmazywania. Gлина żółto-szara. Zawierała dużo kości palonych i pierścien brązowy. Wys. jeszcze 13; dno 10,5 (ryc. 35 k). Nr kat. 1935 : 1075.

Dolna część naczynia, chropowata, z śladami obmazywania. Powyżej ostrego załomu ślady ornamentu bruzd poziomych, na załomie grupy krótkich kresek ukośnych. Gлина szara. W naczyniu znaleziono kości w układzie anatomicznym i pierścien brązowy. Powyżej popielnicy znaleziono w piasku odłupki krzemienne. Rekonstruowana. Dno = 9,7 (ryc. 35 i). Nr kat. 1935 : 1078.

Dolna część analogicznego naczynia. Dno = 9,7 (ryc. 35 j). Nr kat. 1935 : 1074.

Duże naczynie podwójniestożkowe z cylindrycznym w przybliżeniu brzuścem o zaokrąglonym załomie i dość wyraźnie oddzielonej stożkowej szyjce (zachowanej częściowo). Poniżej załomu powierzchnia chropowata, obmazywana. Załom zdobią skośne żeberka. Rekonstruowane. Gлина brunatna. Wewnątrz kości palone. Średn. 35,4; dno 10,8 cm. Nr kat. 1935 : 1067.

Fragment dużego naczynia o chropowatej powierzchni mazanej palcami. Gлина żółta. Nr kat. 1935 : 1077 (ryc. 36 l).

Naczynie beczułkowate z cylindryczną w przybliżeniu szyjką. U nasady szyjki 2 ucha. Gлина jasno-brunatna. Naczynie popękało w sposób zdradzający technikę jego lepienia przy pomocy wałków. Średn. 17; wys. 17; otw. 12,2; d. 7,6. (ryc. 36 j). Nr kat. 1935 : 1064. Wewnątrz kości palone.

Dolna część dwustożkowej popielnicy o ostrym załomie, zdobionej powyżej załomu żłobkami poziomymi, poniżej załomu powierzchnia chropowata. Gлина brunatna. Popielnica zawierała kości palone. Średn. 30,2; d. 10,8. (ryc. 35 l). Nr kat. 1935 : 1068.

Duża misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, ozdobionym krótkimi skośnymi rowkami. Dno silnie wyodrębnione. Gлина brudno-bru-

natna. Rekonstruowana. Wys. 10,2—10,7; otw. 33,8; d. 8,8. (ryc. 35g). Nr kat. 1935 : 1063.

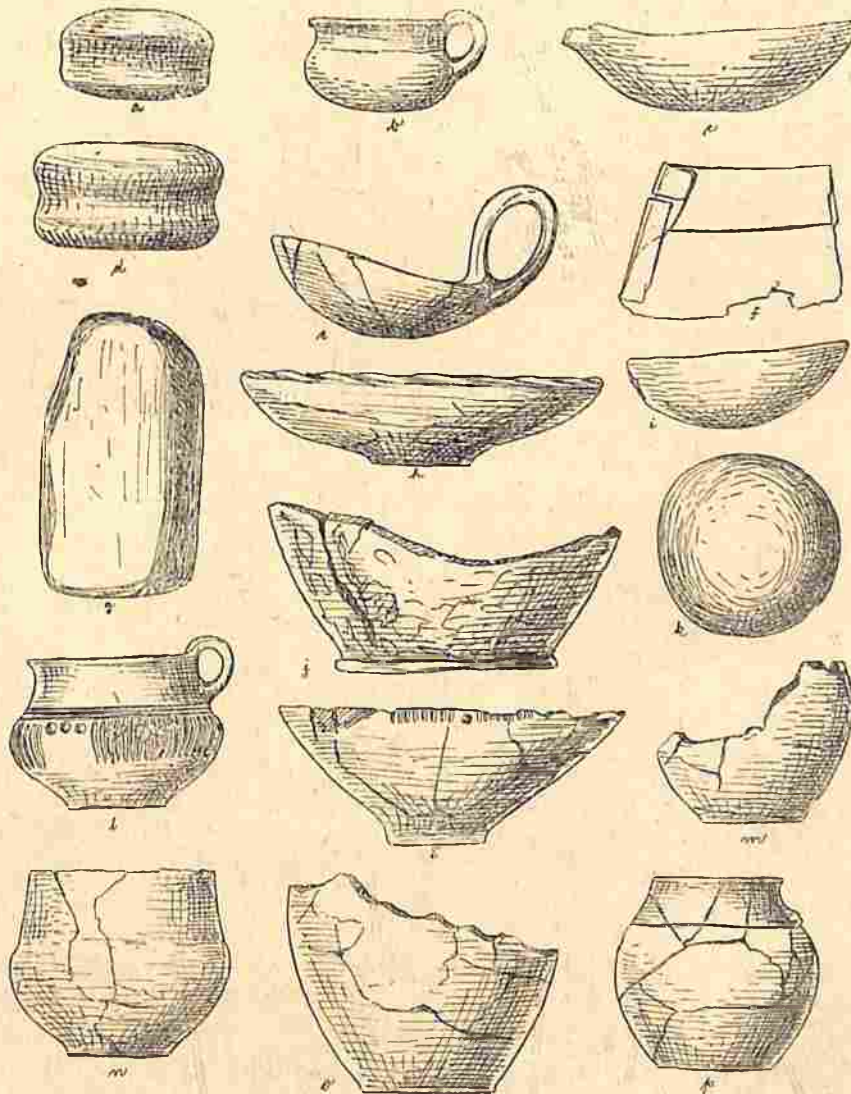
Duża miska z brzegiem zagiętym ku środkowi, szeroko karbowanym. Głina brunatna. Dno wyodrębnione. Rekonstruowana. Wys. 8,6—8,8; otw. 32,4; d. 12,3. (ryc. 35d). Nr kat. 1935 : 1066.

Duża miska z brzegiem zagiętym ku środkowi, szeroko karbowanym. Okaz wykazuje charakterystyczne pęknięcie w miejscu zlepienia

Miała miska z wklęsłym dnem. Głina brunatna. Rekonstruowana. Wys. 3,8—4; otw. 10,1; d. 2,5. (ryc. 35a). Nr kat. 1935 : 1069.

Miała miska z prostym dnem. Głina brunatna. Rekonstruowana. Wys. 3,3; otw. 10; d. 2,5. (ryc. 35e). Nr kat. 1935 : 1065.

Skorupy misy z brzegiem zdobionym grupami na przemian ukośnych kresek. Głina brunatna. Powierzchnia nosi ślady wygładzania gładzikiem. Nr kat. 1935 : 1063.

Ryc. 34. Gr. CXL, a d, f, g, k = $\frac{1}{2}$ w. n.; c, e, j, o = $\frac{1}{4}$ w. n.; b, l, m, p = $\frac{1}{6}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 34 Tombe CXL, a d, f, g, k = $\frac{1}{2}$ gr. n.; c, e, j, o = $\frac{1}{4}$ gr. n.; b, l, m, p = gr. n.; le reste = $\frac{1}{8}$ gr. n.

walków. Dno wyodrębnione. Głina brunatna. Rekonstruowana. Wys. 9; otw. 27,6; d. 9. (ryc. 35h). Nr kat. 1935 : 1073.

Miała miska z wklęsłym dnem. Głina czerwono-żółta. Sklejona. Wys. 3,6; otw. 11; d. 2,5 (ryc. 35c). Nr kat. 1935 : 1083.

Fragmenty dużej, płytkiej misy z brzegiem prosto ściętym. Głina brunatna. Powierzchnia starannie zdobiona. Nr kat. 1935 : 1063.

Fragment naczynia (zapewne misy) zdobionej po stronie zewnętrznej rzędami pro-

mienisto zbiegających się u dna doleczków wykonanych paznokciem. Gлина brunatna. Powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935 : 1063 (ryc. 35f).

Fragmety małej misy z brzegiem nieznacznie skierowanym ku środkowi. Gлина jasno-brunatna. Nr kat. 1935 : 1063.

Naczynie cylindryczne z dwoma uchami utraconymi. Powierzchnia gładka. Gli-

Kubek jajowaty z brzegiem nieznacznie odchylonym na zewnątrz. Powierzchnia chropowata, pokryta ornamentem paznokciowym. Duże, taśmowate ucho wystaje ponad brzeg. Gлина czerwona. Rekonstr. Średn. 11,8; wys. 10,6; otw. 10,3; d. 7,2. (ryc. 36e). Nr kat. 1935 : 1071.

Głęboki kubek doniczkowaty z śladem utraconego ucha. Powierzchnia starannie gładzona, brunatna. Rekonstr. Średn. 9,6; wys.

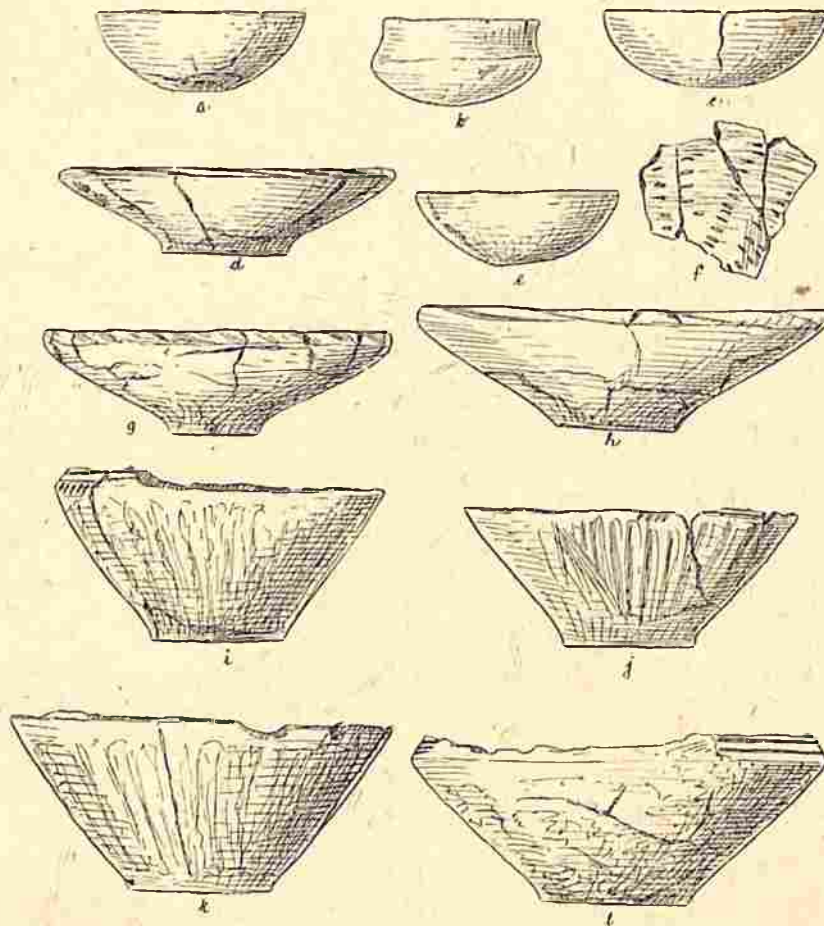

Fig. 35. Tombe CXI, a—e, e, f = $\frac{1}{4}$ gr. n.; h—l = $\frac{1}{10}$ gr. n.; d, g = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Ryc. 35. Gr. CXI, a—e, e, f = $\frac{1}{4}$ w. n.; h—l = $\frac{1}{10}$ w. n.; d, g = $\frac{1}{8}$ w. n.

na czerwona. Rekonstr. Średn. 13,7; wys. 12,6; otw. 13,2; dno 10,3. (ryc. 36l). Nr kat. 1935 : 1081.

Puchar podwójniestożkowy o nierównej wysokości załamanych ścianek, z brzegiem nieznacznie wywiniętym, osadzony na wysokiej, wewnątrz pustej nóżce. Brzusiec zdobi powyżej załomu pas ornamentacyjny, ujęty dwiema poziomymi bruzdami, wypełniony zakreskowanymi trójkątami na przemian wiszącymi i stojącymi. Nóżkę zdobią dwie szerokie bruzdy. Powierzchnia starannie gładzona, czerwono-brunatna. Średn. 15,2; wys. 16; otw. 10,5; d. 8,2. (ryc. 36g). Nr kat. 1935 : 1072.

9,6—9,8; otw. 8,9; d. 5,4 (ryc. 36m). Nr kat. 1935 : 1082.

Głęboki kubek doniczkowaty z wysokim uchem o przekroju daszkowatym. Powierzchnia gładzona, brunatna. Zrekonstr. Średn. 9,4; wys. 8,5—9; otw. 8,8; d. 5,7. (ryc. 36k). Nr kat. 1935 : 1076.

Kubek z półkulistym dnem i cylindryczną szyjką. Ucho taśmowate. Gлина czerwono-brunatna. Rekonstr. Średn. 9,9; wys. 6,5; otw. 9,4; d. 2,4 (ryc. 36i). Nr kat. 1935 : 1080.

Mały kubek doniczkowaty z dużym uchem wystającym ponad brzeg. Część górna spaczona w ogniu, dolna gładka, silnie

czerwona. Dno proste. Wys. 5,9—6,3; otw. 7,4; d. 4,3 (ryc. 36d). Nr kat. 1935 : 1079.

Mały, głęboki czepak o kształcie podwójniestożkowatym. Ucha brak. Szyjka krótka, nieco wklęsła. Dno zaokrąglone. Rekonstruowany. Średn. 8,3; wys. 3,8—4,7; otw. 7,6; dno 2,5 cm. (ryc. 35b). Nr kat. 1935 : 1069.

Fragment kubka doniczkowatego z uchem wystającym ponad brzeg naczynia, zapatrzonym w żeberko środkowe. Powierzchnia

c) fragment b. dużego naczynia o chropowatej powierzchni obmazywanej palcami. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1070.

d) fragmenty mniejszego naczynia z ornament. guzową. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1082.

e) Skorupy niezdobione różnych naczyń.

Brązy

Pierścień brązowy z założonymi końcami. Przekrój drutu czworokątny. (tabl. 36b). Nr kat. 1935 : 1075.

Ryc. 36. Gr. CXI, a—c = $\frac{1}{2}$ w. n.; d, i, k, m = $\frac{1}{4}$ w. n.; h = $\frac{1}{8}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{6}$ w. n.

Fig. 36. Tombe CXI, a—c = $\frac{1}{2}$ gr. n.; d, i, k, m = $\frac{1}{4}$ gr. n.; h = $\frac{1}{8}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{6}$ gr. n.

gładka, czerwona. Wys. 7,8 cm. (ryc. 36f). Nr kat. 1935 : 1070.

Fragmenty różnych naczyń:

a) fragment większego naczynia ozdobionego żeberkami pionowymi, glina szaro-brunatna. Nr kat. 1935 : 1075.

b) fragment dużego naczynia z ornamentyką guzową i półkolistymi żeberkami. Powierzchnia gładka, glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1070. (tabl. 36 h).

Kółko brąz. z czworokątnego drutu (ryc. 36 c). Nr kat. 1935 : 1074. Odlupek krzemienisty (ryc. 36a).

Grób CXII

Na głębokości 75 cm pod powierzchnią leżało na boku w piasku duże naczynie, w którego otworze umieszczony był kubek.

Amfora dwuuszna o dwustożkowatym brzuścu ozdobionym na załomie czterema sy-

metrycznie rozmieszczonymi guzami, obwiezionymi półkolistymi żeberkami. Szyjka w przybliżeniu cylindryczna. Glina żółta. Dno proste. Rekonstr. Średn. 21; wys. 17,5; otw. 8,3; d. 7. Nr kat. 1935 : 1084.

Duży kubek doniczkowy z silnie wywiniętym lejkowatym brzegiem, ozdobionym guzem w pobliżu małego, taśmowatego uszka. Dna brak. Glina brunatna. Zrekonstr. Wys. 16; otw. 22; d. 9. Nr kat. 1935 : 1086.

Grób CXIII

(częściowo zniszczony)

Na głębokości 45 cm pod powierzchnią stal dzban (użyty jako popielnica) przykryty misą, w otoczeniu trzech naczyń. W odległości 90 cm w kierunku połudn. stały dalsze naczynia.

Dzban o baniastym brzuścu, przypominającym spłaszczoną nieco kulę. Szyjka wysoka, cylindryczna, oddzielona od brzuśca bruzdą poziomą. U nieznacznie wywiniętej krawędzi ślady ucha. Dno nieco wklęsłe. Glina brunatno-szara. Zrekonstr. Średn. 16; wys. 15,5; otw. 11; dno = 4. Nr kat. 1935 : 1089.

Duża misa z zagiętą i skośnie karbowaną krawędzią. Wyodrębnione dno zdobi od wewnątrz ornament kół współśrodkowych. Glina żółta. Wys. 7,5; otw. 26; d. 7,5. Nr kat. 1935 : 1088.

Fragment misy z karbowanym ukośnie brzegiem. Nr kat. 1935 : 1096.

Kubek z kulistym brzuścem i cylindryczną, wysoką szyjką. Ucho utracone. Glina żółta. Dno proste. Średn. 11,5; wys. 10; otw. 9; d. 4. Nr kat. 1935 : 1090.

Kubek doniczkowy z brunatnej gliny. Ucho utracone. Zrekonstruowany. Średnica 12,5; wys. 6,5; otw. 12,5; d. 5. Nr kat. 1935 : 1087.

Dolna część małego naczynia cylindrycznego. Glina szaro-brunatna. Zrekonstruowane. Wys. jeszcze 6; d. 6,3. Nr kat. 1935 : 1094.

Kubek z kulistym brzuścem zdobionym ukośnymi żłobkami. Krótka szyjka cylindryczna oddzielona jest od brzuśca bruzdą poziomą. Dno proste. Uszko małe, taśmowate. Średn. 8,5; wys. 4,5; otw. 7,5; d. 4. Nr kat. 1935 : 1093.

Wysoki, smukły kubek cylindryczny z odgiętą nieznacznie krawędzią i małym, taśmowatym uchem. U podstawy ozdobiony 5-ma poziomymi żłobkami. Glina żółta. Średn. 4,5; wys. 7; otw. 4,5; d. 3. Nr kat. 1935 : 1092.

Miniaturowe naczynie o dwustożkowate o nierównej wysokości stożków. Powyżej załomu pas trójkątów zakreskowanych, wiszących i stojących, ujęty w dwie linie poziome. Glina szara. Zrekonstruowane. Średn. 7,5; wys. 5,5; otw. 5,5; dno 2,5. Nr kat. 1935 : 1095.

Fragment dwustożkowego naczynia z żółtej gliny. Nr kat. 1935 : 1096.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1096. M. in. fragmenty naczynia o chropowatej powierzchni z nalepionymi guzami przy krawędzi, glina brunatno-żółta.

Grób CXIV

(częściowo zniszczony)

W piasku na głęb. 55 cm stały bez obstawy 2 popielnice z kośćmi, przykryte misami. Otaaczały je b. liczne przystawki, częściowo odwrócone dnem do góry. Jedna przystawka (małe naczynie dwustożkowe) stała w kubku doniczkowym, inna (kubek doniczkowy) stała pod nieco większym kubkiem tej samej formy.

Dno i fragmenty ścianek dwustożkowej popielnicy. Glina brudno-brunatna. Powierzchnia gładzona. Klejone. Dno = 12,2 cm. Nr kat. 1935 : 1100. Palone kości ludzkie.

Duży kubek doniczkowy z taśmowatym uchem, wystającym ponad brzeg. Poniżej ucha trzy dołączki. Rekonstruowany. Powierzchnia gładzona, brudno-brunatna. Wewnątrz palone kości ludzkie. Wys. 15,6; otw. 22; d. 9,7; Nr kat. 1935 : 1111.

Misa z karbowaną, zagiętą do środka krawędzią. Glina żółta. Wys. 8,2; otw. 23,5; d. 7,1. (ryc. 37f). Nr kat. 1935 : 1108.

Fragment głębokiej misy z zagiętą ku środkowi krawędzią, zdobioną skośnym karbowaniem. Glina brunatna. D = 8,2. Nr kat. 1935 : 1110. (ryc. 37o).

Fragmenty misy z zagiętym do wnętrza brzegiem, zdobionym szerokim, skośnym karbowaniem. Dno proste. Powierzchnia starannie gładzona. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1099.

Dwa ułamki misy o chropowatej powierzchni zewnętrznej, ozdobionej ornamentem paznokciowym. Brzeg karbowany poprzecznie zdobią 2 różki (w częściach zachowanych). Nr kat. 1935 : 1097.

Smukłe, jajowate naczynie o chropowatej powierzchni, ze śladami mazania palcami. U brzegu zachował się jeden guz. Dno proste, glina żółto-brunatna. Średn. 18,5; wys. 20,4—20,8; otw. 15,3; dno 10,3. (ryc. 37i). Nr kat. 1935 : 1104.

Fragment naczynia baniastego z cylindryczną szyjką. Brzusiec jest zdobiony szczytkową ornamentyką guzową. Glina czerwona. (ryc. 37d). Nr kat. 1935 : 1103.

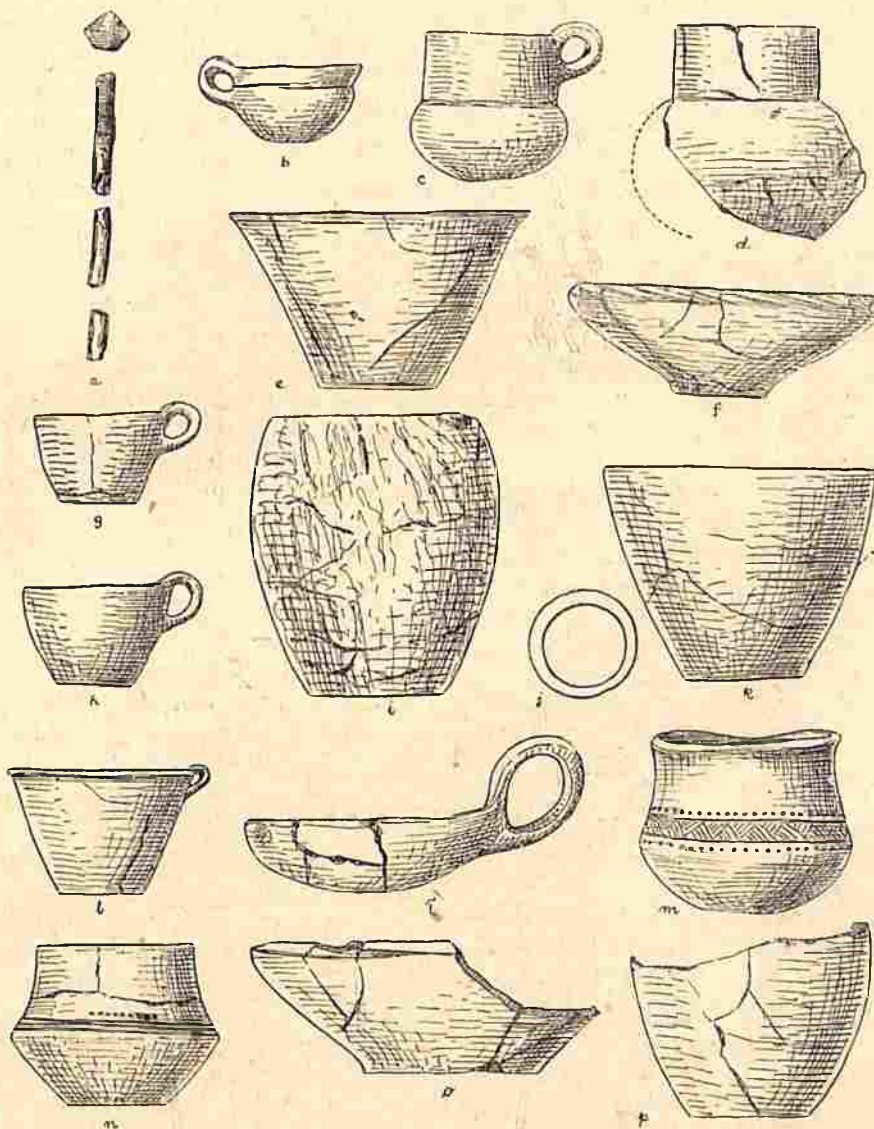
Duże naczynie moździerzowate z wywiniętym na zewnątrz brzegiem. Glina brunatna. Zrekonstruowane. Wys. 13,6; otw. 22,6; d. 8,9 (ryc. 37e). Nr kat. 1935 : 1102.

Dolna część naczynia beczułkowatego z szarej gliny. Średn. 18,2; d. 9,1 (ryc. 37p). Nr kat. 1937 : 1097.

Kubek o kulistym brzuścu, cylindrycznej szyjce i uchu wystającym ponad brzeg. Dno wklęsłe. Głina żółto-brunatna. Rekonstruowany. Średn. 7,8; wys. 7—7,7; otw. 7; d. 2 (ryc. 37c). Nr kat. 1935 : 1107.

natno-szara. Wys. 6,5—6,8; otw. 9,9; d. 5,8. (ryc. 37g). Nr kat. 1935 : 1098.

Kubek doniczkowy z szerokim uchem wystającym ponad brzeg. Dno proste. Głina brunatna. Zrekonstruowany. Wys. 7,1—7,8; otw. 10,8; d. 5,6. (ryc. 37h). Nr kat. 1935 : 1113.

Ryc. 37. Gr. CXIV, a, j = $\frac{1}{2}$ w. n.; b, c, l, m, n, o = $\frac{1}{4}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{8}$ w. n.
Fig. 37 Tombe CXIV. a, j = $\frac{1}{2}$ gr. n.; b, c, l, m, n, o = $\frac{1}{4}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Kubek doniczkowy z nieznacznie wywiniętą krawędzią i z małym uszkiem przy krawędzi. Dno proste. Głina brunatna. Uszkodzony. Wys. 9,3; otw. 14; d. 6,4. (ryc. 37l). Nr kat. 1935 : 1106.

Kubek doniczkowy z wystającym nieco ponad krawędź taśmowatym uchem. Głina bru-

Kubek o kulistym brzuścu i cylindrycznej szyjce oddzielonej od brzuśca bruzdą poziomą. Ucho grube, profilowane. Dno wklęsłe. Głina brunatna. Średn. 10,1; wys. 9,3; otw. 8,7; d. 2,5. Nr kat. 1935 : 1105.

Fragmenty kubka o stożkowatej szyjce z dużym, taśmowatym uchem. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1101. (ryc. 37b).

Płaski, duży czerpak z taśmowatym uchem wystającym nad brzeg naczynia. Poniżej ucha trzy dołeczki. Dno proste. Glina żółto-szara. Zrekonstruowany. Wys. 3,1—5,4; otw. 13,2; d. 2,9. (ryc. 37l). Nr kat. 1935 : 1105.

Mały głęboki czerpak z półkulistym dnem i wyodrębnioną cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Ucho taśmowate. Dno wklęsłe. Glina brunatna. Wys. 3,7—4; otw. 6,8; d. 0,7. Nr kat. 1935 : 1109.

Naczynie podwójniestożkowe, o półkulistej części dolnej, zaopatrzonej w wklęsłe dno. Powyżej załomu ornament na przemian ukośnie zakreskowanych trójkątów zamknięty górą i dołem linią ciągłą i kropkowaną. Naczynie silnie spaczony w ogniu. Średn. 10,7; wys. 8,4—9; otw. 19,5; d. 3,4 (ryc. 37 m). Nr kat. 1935 : 1112.

Małe naczynie podwójniestożkowe zdobione powyżej ostrego załomu 3 poziomymi bruzdami i trzema grupami drobnych nakłuć. Średn. 10,4; wys. 8; otw. 7,7; dno 4,9. (ryc. 37n). Nr kat. 1935 : 1114.

Skorupy innych naczyń, m. in. dna, ucha, brzegi. Niektóre ze skorup ornamentowane. Nr inw. 1935 : 1098.

Brązy: ułamki szpili z główką podwójniestożkową, zdobionej na trzonku bruzdami poprzecznymi, a w wolnych polach między wspomnianym ornamentem rzędami skośnych kresek. (ryc. 37a). Nr kat. 1935 : 1100.

Kółko brązowe z płasko rozkutego drutu. Średn. kółka 2,6, szerokość drutu 0,3. (ryc. 37j). Nr kat. 1935 : 1111.

Grób CXV

(zniszczony)

Grób nie posiadał obstawy kamiennej. Na głęb. 62 cm pod powierzchnią stała popielnica z kośćmi, obok misa i czerpak odwrócone dnem do góry. Reszta naczyń stała normalnie.

Popielnica zachowała się tylko w trzech fragmentach. Stanowiło ją większe naczynie o łagodnie zaokrąglonym brzuścu, oddzielonym bruzdą poziomą od stożkowej szyjki. Glina ciemno-brunatna. Powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935 : 1115 h.

Mała misa z dnem wklęsłym. Powierzchnia gładzona. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1115 g.

Fragment czerpaka z taśmowatym uchem. Glina czerwono-brunatna z domieszką miki. Nr kat. 1935 : 1157 g.

Fragmenty naczynia z cylindryczną szyjką i brzuścem o zaokrąglonym załomie. U nasady szyjki 2 taśmowate uszka i głęboka bruzda pozioma. Glina brunatna. Powierzchnia gładzona. Średn. 12,5; otw. 10,9. Nr kat. 1935 : 1115 h.

Naczynie z brzuścem o formie beczułkowatej, bez dna, z nie zachowaną szyjką. Glina brudno-brunatna. Zrekonstruowane. Dno = 8,5; wys. jeszcze 12. Nr kat. 1935 : 1115 k.

Naczynie szóste (wspomniane w notatkach wykopaliskowych), nie zachowało się.

Grób CXVI

(częściowo zniszczony)

Na głębokości 44 cm stała popielnica z kośćmi, na której pozostały resztki misy. Mniejsza misa znajdowała się we wnętrzu naczynia z guzami, otaczającego wraz z pozostałymi naczyniami kręgiem popielnicę. Dwa naczynia znajdowały się pod dnem innych naczyń.

Popielnica podwójniestożkowa o ostrym załomie brzuśca. Poniżej załomu chropowata, powyżej gładzona, zdobiona słabo rytymi 3 bruzdami poziomymi. Górna część naczynia nie zachowana. Glina czerwono-brunatna. Wys. jeszcze 20; d. 12. Nr kat. 1935 : 1115 l. Kości nie zachowały się.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym szerokim karbowaniem. Glina brunatna, powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935 : 1115 l.

Fragmenty misy z krawędzią nieznacznie zagiętą ku środkowi, zdobioną skośnymi rowkami i jednym rozkiem (w zachowanych fragmentach). Powierzchnia zewnętrzna chropowata, pokryta ornamentem paznokciowym. Glina żółta. Nr kat. 1935 : 1115 u.

Fragment małej misy z gliny żółtej. Dno wklęsłe. Dno = 0,9 cm. Nr kat. 1935 : 1115 u.

Górna część naczynia jajowatego o brzuścu oddzielonym od cylindrycznej szyjki bruzdą poziomą. Na granicy szyjki i brzuśca dwa uszka. Powierzchnia gładzona. Glina brunatna. Sklejone i uzupełnione. Otw. 15; średn. 17,5. Nr kat. 1935 : 1115 t.

Kubek z podwójniestożkowym brzuścem i zlewającą się z nim stożkową szyjką o nieznacznie odchylonej krawędzi. Ucho taśmowate wystaje ponad krawędź. Brzusiec oddziela od szyjki bruzda pozioma, głęboko ryta. Poniżej bruzdy ornament pionowych żłobków przedzielonych 5 nalepianymi guzkami obwiedzionymi jednym półkołem. Dno proste. Powierzchnia gładzona, glina brunatna. Uzupełniony. Średn. 16; wys. 11,5; otwór 11; dno 6. Nr kat. 1935 : 1115 n.

Amfora dwuuszna z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką, u której nasady dwa małe ucha. Poniżej największej wydętości brzuśca o okrągłym załomie dwa nalepione guzki, obwiedzione dwoma półkolistymi żeberkami. Dno proste, wyodrębnione. Powierzchnia gładzona,

glina brunatna. Sklejona i uzupełniona. Średn. 22; wys. 22; otw. 12; d. 7,5. Nr kat. 1935:1115 m

Małe naczynko dwustożkowe zdobione powyżej załomu brzuśca pasmem wypełnionym trójkątami na przemian wiszącymi i stojącymi, skośnie zakreskowanymi. Pasma zamy-

z kośćmi (w jednej na kościach leżało szydło brązowe przykryte skorupami). Największa ilość przystawek stała naokoło popielnic, reszta stała w rozproszeniu.

Fragment popielnicy podwójniestożkowej, zdobionej ponad ostrym załosem trzema

Ryc. 38. Gr. CXVII, r = $\frac{1}{2}$ w. n.; a, b, d, e, g-l, p = $\frac{1}{4}$ w. n.; c, f, i-o, s, t = $\frac{1}{6}$ w. n.; u = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 38. Tombe CXVII, r = $\frac{1}{2}$ gr. n.; a, b, d, e, g-l, p = $\frac{1}{4}$ gr. n.; c, f, i-o, s, t = $\frac{1}{6}$ gr. n.; u = $\frac{1}{8}$ gr. n.

kają dwie poziome linie. Dno proste. Glina ciemno-brunatna. Średn. 9; wys. 7,3; otw. 6,2; dno 4,4. Nr kat. 1935:1115 s.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935:1115 o.

Grób CXVII

Na głębokości 39 cm pod powierzchnią, pod obstawą z kamieni, stały dwie popielnice

poziomymi bruzdami. Poniżej załosem powierzchnia chropowata. Glina brunatna. (ryc. 38 t). Nr kat. 1935:1115 If.

Popielnica podwójniestożkowa o ostrym załosem zdobionym rzędem skośnych żłobków. Powyżej załosem trzy bruzdy poziome, nad którymi grupy małych dołeczków (po trzy). Poniżej załosem powierzchnia chropowata, powyżej gładzona. Glina brunatna. Średn. 27; wys.

Płaski, duży czerpak z taśmowatym uchem wystającym nad brzeg naczynia. Poniżej ucha trzy dołeczki. Dno proste. Gлина żółtoszara. Zrekonstruowany. Wys. 3,1—5,4; otw. 13,2; d. 2,9. (ryc. 371). Nr kat. 1935 : 1105.

Mały głęboki czerpak z półkulistym dnem i wyodrębnioną cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Ucho taśmowate. Dno wklęsłe. Gлина brunatna. Wys. 3,7—4; otw. 6,8; d. 0,7. Nr kat. 1935 : 1109.

Naczynie podwójniestożkowe, o półkulistej części dolnej, zaopatrzonej w wklęsłe dno. Powyżej załomu ornament na przemian ukośnie zakreskowanych trójkątów zamknięty górą i dołem linią ciągłą i kropkowaną. Naczynie silnie spaczony w ogniu. Średn. 10,7; wys. 8,4—9; otw. 19,5; d. 3,4 (ryc. 37 m). Nr kat. 1935 : 1112.

Małe naczynie podwójniestożkowe zdobione powyżej ostrego załomu 3 poziomymi bruzdami i trzema grupami drobnych nakłuc. Średn. 10,4; wys. 8; otw. 7,7; dno 4,9. (ryc. 37n). Nr kat. 1935 : 1114.

Skorupy innych naczyń, m. in. dna, ucha, brzegi. Niektóre ze skorup ornamentowane. Nr inw. 1935 : 1098.

Brązy: ułamki szpili z główką podwójniestożkową, zdobioną na trzonku bruzdami poprzecznymi, a w wolnych polach między wspomnianym ornamentem rzędami skośnych kresek. (ryc. 37a). Nr kat. 1935 : 1100.

Kółko brązowe z płasko rozkutego drutu. Średn. kółka 2,6, szerokość drutu 0,3. (ryc. 37j). Nr kat. 1935 : 1111.

Grób CXV

(zniszczony)

Grób nie posiadał obstawy kamiennej. Na głęb. 62 cm pod powierzchnią stała popielnica z kośćmi, obok misa i czerpak odwrócone dnem do góry. Reszta naczyń stała normalnie.

Popielnica zachowała się tylko w trzech fragmentach. Stanowiło ją większe naczynie o łagodnie zaokrąglonym brzuścu, oddzieloną bruzdą poziomą od stożkowej szyjki. Gлина ciemno-brunatna. Powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935 : 1115 h.

Mała misa z dnem wklęsłym. Powierzchnia gładzona. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1115 g.

Fragment czerpaka z taśmowatym uchem. Gлина czerwono-brunatna z domieszką miki. Nr kat. 1935 : 1157 g.

Fragmenty naczynia z cylindryczną szyjką i brzuścem o zaokrąglonym załomie. U nasady szyjki z taśmowate uszka i głęboka bruzda pozioma. Gлина brunatna. Powierzchnia gładzona. Średn. 12,5; otw. 10,9. Nr kat. 1935 : 1115 h.

Naczynie z brzuścem o formie beczułkowatej, bez dna, z nie zachowaną szyjką. Gлина brudno-brunatna. Zrekonstruowane. Dno = 8,5; wys. jeszcze 12. Nr kat. 1935 : 1115 k.

Naczynie szóste (wspomniane w notatkach wykopaliskowych), nie zachowało się.

Grób CXVI

(częściowo zniszczony)

Na głębokości 44 cm stała popielnica z kośćmi, na której pozostały resztki misy. Mniejsza misa znajdowała się we wnętrzu naczynia z guzami, otaczającego wraz z pozostałymi naczyniami kręgiem popielnicę. Dwa naczynia znajdowały się pod dnem innych naczyń.

Popielnica podwójniestożkowa o ostrym załomie brzuśca. Poniżej załomu chropowata, powyżej gładzona, zdobiona słabo rytmami 3 bruzdami poziomymi. Górna część naczynia nie zachowana. Gлина czerwono-brunatna. Wys. jeszcze 20; d. 12. Nr kat. 1935 : 1115 l. Kości nie zachowały się.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym szerokim karbowaniem. Gлина brunatna, powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935 : 1115 l.

Fragmenty misy z krawędzią nieznacznie zagiętą ku środkowi, zdobioną skośnymi rowkami i jednym różkiem (w zachowanych fragmentach). Powierzchnia zewnętrzna chropowata, pokryta ornamentem paznokciowym. Gлина żółta. Nr kat. 1935 : 1115 u.

Fragment małej misy z gliny żółtej. Dno wklęsłe. Dno = 0,9 cm. Nr kat. 1935 : 1115 u.

Górna część naczynia jajowatego o brzuścu oddzielonym od cylindrycznej szyjki bruzdą poziomą. Na granicy szyjki i brzuśca dwa uszka. Powierzchnia gładzona. Gлина brunatna. Sklejone i uzupełnione. Otw. 15; średn. 17,5. Nr kat. 1935 : 1115 t.

Kubek z podwójniestożkowatym brzuścem i zlewającą się z nim stożkową szyjką o nieznacznie odchylonej krawędzi. Ucho taśmowate wystaje ponad krawędź. Brzusiec oddziela od szyjki bruzda pozioma, głęboko ryta. Poniżej bruzdy ornament pionowych żłobków przedzielonych 5 nalepianymi guzkami obwiedzionymi jednym półkolem. Dno proste. Powierzchnia gładzona, gлина brunatna. Uzupełniony. Średn. 16; wys. 11,5; otwór 11; dno 6. Nr kat. 1935 : 1115 n.

Amfora dwuuszna z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką, u której nasady dwa małe ucha. Poniżej największej wydętości brzuśca o okrągłym załomie dwa nalepione guzki, obwiedzione dwoma półkulistymi żeberkami. Dno proste, wyodrębnione. Powierzchnia gładzona,

glina brunatna. Sklejona i uzupełniona. Średn. 22; wys. 22; otw. 12; d. 7.5. Nr kat. 1935:1115 m

Małe naczynko dwustożkowe zdobione powyżej załomu brzuśca pasmem wypełnionym trójkątami na przemian wiszącymi i stojącymi, skośnie zakreskowanymi. Pasma zamy-

z kośćmi (w jednej na kościach leżało sztydło brązowe przykryte skorupami). Największa ilość przystawek stała naokoło popielnic, reszta stała w rozproszeniu.

Fragm. popielnicy podwójniestożkowej, zdobionej ponad ostrym załosem trzema

Ryc. 38. Gr. CXVII. r = $\frac{1}{2}$ w. n.; a, b, d, e, g-l, p = $\frac{1}{4}$ w. n.; c, f, i-o, s, t = $\frac{1}{6}$ w. n.; u = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 38. Tombe CXVII, r = $\frac{1}{2}$ gr. n.; a, b, d, e, g-l, p = $\frac{1}{4}$ gr. n.; c, f, i-o, s, t = $\frac{1}{6}$ gr. n.; u = $\frac{1}{8}$ gr. n.

kają dwie poziome linie. Dno proste. Glina ciemno-brunatna. Średn. 9; wys. 7,3; otw. 6,2; dno 4,4. Nr kat. 1935 : 1115 s.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1115 o.

Grób CXVII

Na głębokości 39 cm pod powierzchnią, pod obstawą z kamieni, stały dwie popielnice

poziomymi bruzdami. Poniżej załosem powierzchnia chropowata. Glina brunatna. (ryc. 38 t). Nr kat. 1935 : 1115 lf.

Popielnica podwójniestożkowa o ostrym załosem zdobionym rzędem skośnych żłobków. Powyżej załosem trzy bruzdy poziome, nad którymi grupy małych dołeczek (po trzy). Poniżej załosem powierzchnia chropowata, powyżej gładzona. Glina brunatna. Średn. 27; wys.

24; otw. 20; d. 10. (ryc. 38u). Nr kat. 1935 : 1115 Im.

Duża misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym karbowaniem poprzecznym i podwójnymi wyrostkami. Powierzchnia zewn. chropowata, zdobiona ornamentem paznokciowym. Głina czerwono-brunatna. Nr kat. 1935 : 1115 Ik. (ryc. 38n).

Misa z płaskim dnem i brzegiem zagiętym do środka. Głina brunatna. Powierzchnia gładzona. Zrekonstruowana. Otw. 20,5; wys. 4,3; d. 10,3 (ryc. 38f). Nr kat. 1935 : 1115 Ic.

Mała misa z brzegiem zagiętym ku środkowi. Dno wklęsłe. Głina brudno-brunatna. Powierzchnia gładzona. Wys. 8,4; otw. 8,4; d. 2. Nr kat. 1935 : 1115 Iw. (ryc. 38a).

Fragmenty misy z zagiętym do środka brzegiem, zdobionym szerokim karbowaniem. Głina brunatna. Powierzchnia gładka. Nr kat. 1935 : 1115 Ig.

Fragment dużej misy z zagiętym do środka brzegiem, zdobionej szerokim karbowaniem. Głina jasno-brunatna. Powierzchnia gładzona. Nr kat. 1935 : 1115 Il.

Misa (?) o kształcie półkulistym. Głina brunatna, dna brak. Zrekonstruowana. Wys. 4,5; otw. 12. Nr kat. 1935 : 1115 Ii.

Duży czerpak z taśmowatym uchem wystającym silnie ponad brzeg. Dno wklęsłe. Głina brunatna. Zrekonstruowany. Wys. 3; otw. 9; d. 1,2. Nr kat. 1115 2a (ryc. 38p).

Duży czerpak półkulisty. Ucha brak. Zrekonstruowany. Wys. 1,8—3,4; otw. 11,8; d. 2,6. Nr kat. 1115 It. (ryc. 38b).

Czerpak półkulisty z dnem ornamentowanym po stronie zewnętrznej trzema dołeczkami. Ucho utracone. Wys. 3; d. otw. 10. Nr kat. 1935 : 1115 w (ryc. 38g).

Duże naczynie beczułkowate z dwoma uchami na granicy szyjki i brzuśca. Głina czerwono-brunatna. Powierzchnia gładzona. Zrekonstruowane. Średn. 16; wys. 17; otw. 14; d. 10. Nr kat. 1935 : 1115 Ie (ryc. 38s).

Duże naczynie jajowate, szeroko-otworowe. Krawędź nieznacznie odchyłona. Głina brudno-brunatna. Powierzchnia gładzona. Średn. 18,1; otw. 17; wys. 17; d. (ryc. 38m). Nr kat. 1115 Ib.

Naczynie cylindryczne zdobione poniżej brzegu linią poziomą i ornamentem jodełkowym, rozmieszczonym symetrycznie. U podstawy szyjki biegną trzy linie poziome. Dwa małe ucha sznurowe. Głina czerwono-brunatna. Wys. 10,6—11,2; otw. 10,6; d. 7,6. (ryc. 38o). Nr kat. 1115 Ip.

Kubek w przybliżeniu podwójniestożkowaty z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Największą wydłutość brzuśca zdobią

żłobki pionowe. Szyjkę oddziela od brzuśca bruzda pozioma. Dno lekko wklęsłe. Głina brunatna. Powierzchnia gładzona. Średn. 10,6; wys. 7,2; otw. 7,8; d. 4,4. (ryc. 38k). Nr kat. 1935 : 1115 Ir.

Kubek doniczkowaty z bardzo szerokim uchem o przekroju daszkowatym. Brzeg odchyłony na zewnątrz. Dno proste. Głina brunatna. Powierzchnia gładzona. Wys. 10; otw. 11,5; d. 6. (ryc. 38c). Nr kat. 1935 : 1115 Ih.

Kubek doniczkowaty z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg naczynia. Powierzchnia gładka. Głina brunatna. Wys. 6,5—7,0; tow. 6,5—7,5; d. 4,2 (ryc. 38i). Nr kat. 1935 : 1115 IId.

Duży kubek w przybliżeniu podwójniestożkowaty z odgiętą na zewnątrz krawędzią. Załom brzuśca zdobią 4 nalepione guzki, powyżej załomu trzy poziome bruzdy. Ucho utracone. Dno płaskie. Powierzchnia gładzona. Głina brunatna. Uszkodzony. Średn. 14,5; wys. 11; otw. 10; d. 5,6. (ryc. 38l). Nr kat. 1935 : 1115 In.

Dzban z bardzo wysoką, smukłą szyjką zaopatrzoną w taśmowate ucho. Brzeg wygięty na zewnątrz. Brzusiec baniasty, zdobiony skośnymi żłobkami. Dno silnie zwężone. Powierzchnia czerniona. Średn. 6,4; wys. 9; otw. 4,5; d. 3,4 (ryc. 38d). Nr kat. 1115 Is.

Skorupy innych naczyń. M. in. dno ilustrujące technikę lepienia dna z osobnego kawałka gliny. Głina brunatna. Średn. 10,5. Nr kat. 1935 : 1115 x.

Małe szydło brązowe wykonane z drutu czworograniastego. Dług. 4 cm. Szer. drutu 2,5 cm. (ryc. 38r). Nr kat. 1935 : 1115.

Grób CXVIII

Grób został odkryty na głęb. 37,5 cm pod powierzchnią. Obwarowania kamiennego brak. Na popielnicy leżały ułamki misy, obok stał czerpak odwrócony dnem do góry.

Duża popielnica podwójniestożkowata. Powyżej ostrego załomu brzuśca mieszczą się cztery bruzdy poziome, głęboko ryte i grupy małych dołeczków (po cztery). Powierzchnia naczynia jest poniżej załomu chropowata i obmazywana palcami. Głina brunatna. Rozbita. Średn. 30,5; wys. 23; d. 9,6. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1115 Iy.

Fragment dużej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionej szerokimi bruzdami. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1115 In.

Czerpak płaski z lekko daszkowatym w przekroju uchem, wystającym ponad brzeg naczynia. Dno wklęsłe. Głina brunatna. Wys. 3,1—3,6; otw. 12; d. 2,3. Nr kat. 1935 : 1115 IIa.

Skorupy różnych naczyń znalezionych luźno w grobie. M. in.: Fragment naczynia zdobionego grupami przeciwstawnie skośnych kresek ujętych w linie poziome. Dolne pola między grupami kresek wypełniają 2 rzędy dołeczków. Głina brunatna.

Grób CXIX (zniszczony)

Grób nie posiadał obstawy kamiennej. Na głębokości 33 cm stały 4 naczynia w układzie normalnym. W jednym z naczyń mieścił się stoliczek gliniany o 4 nóżkach. Inwentarz grobowy z wyjątkiem stoliczka i kubka — nie zachował się.

Mały okrągły stoliczek gliniany na czterech łukowato wygiętych nóżkach. Głina szara. Średn. 7,5; wys. 3,3. Nr kat. 1935 : 1115 IIc.

Mały, beczułkowaty kubek z nieprzekłutym uchem. Powierzchnia chropowata. Głina brunatna. Średn. 8,3; d. 9,3. Nr kat. 1935 : 1115 IIcc.

Opis jednego z naczyń można było odtworzyć na podstawie zachowanego rysunku. Naczynie było średniej wielkości, posiadało stożkową szyjkę i zaokrąglony brzusec, zdobiony pionowymi żłobkami. Dno wyodrębnione, wąskie. Średn. 15; d. 5,3.

Grób CXX

Obwarowania kamiennego grób nie posiadał. Na głębokości 48 cm stała popielnica przykryta misą, której fragmenty zesunęły się z popielnicy. Pozostałe naczynia grupowały się po stronie wschodniej popielnicy. Jedna przystawka stała odwrócona dnem do góry, inna znajdowała się we wnętrzu większego naczynia. Opis naczyń, które nie dochowały się, sporządziłem na podstawie ich rysunków.

Popielnica ma kształt amfory dwuosznej z stożkową szyjką i brzegiem odchylonym na zewnątrz. Szyjkę oddzielają od brzuśca 2 bruzdy poziome. Największy załom brzuśca zdobi ornament nalepianych guzów, obwiedzionych półkolistymi żeberkami (ryc. 39f).

Duże naczynie z wysoką stożkową szyjką o nieco odchylonej krawędzi i brzuścu oddzielonym od szyjki bruzdą poziomą. Największą wydętość brzuśca zdobią grupy kresek pionowych (ryc. 39h).

Fragmenty dużej misy z brzegiem silnie zagiętym do środka, zdobionym szerokimi skośnymi żłobkami. Głina brunatna.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym do wnętrza, zdobionym wąskimi żłobkami skośnymi. Głina brunatna.

Fragment półkulistej misy. Dno proste. Głina czerwono-brunatna.

Mała misa z cylindryczną szyjką, oddzieloną od podwójniestożkowego w przybliżeniu brzuśca linią poziomą. Największa wydętość brzuśca zdobiona pionowymi żłobkami. Nóżka smukła, b. silnie wyodrębniona. Głina brunatna, powierzchnia miejscami czerniona, ucho utracone. Średn. 13,4; wys. 6,6; otw. 12,1; d. 3,3. Nr kat. 1935 : 1115 IIk (ryc. 39b).

Szerokootworowe naczynie wazowate z krótką stożkową szyjką, z brzegiem odchylonym nieznacznie na zewnątrz i dwustożkowym brzuścem zdobionym grupami żłobków pionowych, przedzielonych ornamentem dołeczków obwiedzionych półkolistymi wgłębieniami. Głina brudno-brunatna. Otw. 16,4; średn. 21,3; d. 7; wys. 10,7 (ryc. 39e).

Duże naczynie beczułkowate z krótką, stożkową szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Powierzchnia brzuśca chropowata. Głina czerwono-brunatna z domieszką gruboziarnistego piasku. Dno = 12 (tabl. 39c).

Naczynie dwustożkowe z szyjką stożkową zlewającą się całkowicie z brzuścem o ostrym załomie. Brzeg nieznacznie odchylony na zewnątrz. Brzusiec oddzielają od szyjki 3 rowki poziome, ponad którymi szereg dołeczków. Poniżej 2 pasy zdobnicze wypełnione trójkątami na przemian ukośnie zakreskowanymi. Głina brunatna. Średn. 15; wys. 12,5; otw. 10,5; d. 6,8 (ryc. 39g).

Kubek beczułkowaty z taśmowatym, wystającym ponad brzeg uchem (ryc. 39a).

Fragmenty dużego naczynia z brunatnej gliny o powierzchni zewn. chropowatej, zdobionej ornamentem paznokciowym.

Mały, płaski czerpak z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg i wklęsłym dnem. Głina brunatna. Sklejony. Wys. 4; otw. 8,5; d. 1,3 (ryc. 39d). Nr kat. 1935 : 1115. III.

Dno naczynia większych rozmiarów o cienkich (0,6 cm) ściankach. Głina brunatna. Powierzchnia gładzona. D. = 12,4.

Duże naczynie beczułkowate z utraconym uchem (ryc. 39i).

Skorupy różnych naczyń.

Grób CXXI (zniszczony)

35 cm pod powierzchnią stała popielnica przykryta misą.

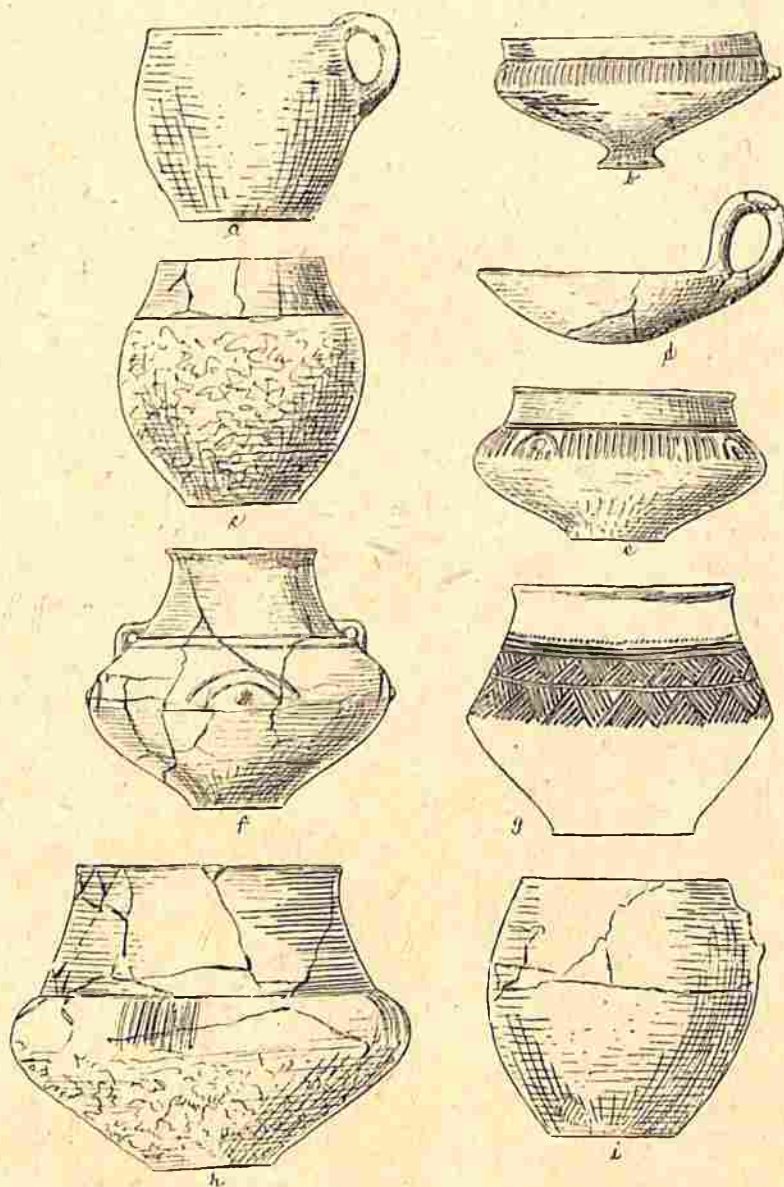
Popielnica podwójniestożkowa z cylindryczną szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą, powyżej załomu zdobiona pionowymi żłobkami, przedzielonymi wolnymi polami, na których nalepione zostały małe guzki. Głina żółto-szara. Średn. 19,4; wys. jeszcze 10—12,5; otw. 14; d. 7,5. Nr kat. 1935 : 1117.

Dno naczynia z brunatnej gliny (może misy). Średn. 9 cm. Nr kat. 1935 : 1116.

Skorupy różnych naczyń, m. in.:

Brzeg naczynia z szerokim uchem taśmowatym, zdobionym u nasady trzema dołeczkami. Nr kat. 1935 : 1118.

Popielnicę stanowi naczynie jajowate z krótką, cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Ucho utracone. Głina szaro-żółta. Średn. 19,4; otw. 15,6; wys. 21,2; d. 8,5. Uzupełnione (ryc. 40 h). Nr kat. 1935 : 1122.

Ryc. 39. Gr. CXX, b, d, g = $\frac{1}{8}$ w. n.; a, c, i = $\frac{1}{6}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 39. Tombe CXX b, d, g = $\frac{1}{8}$ gr. n.; a, c, i = $\frac{1}{6}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Grób CXXII (zniszczony)

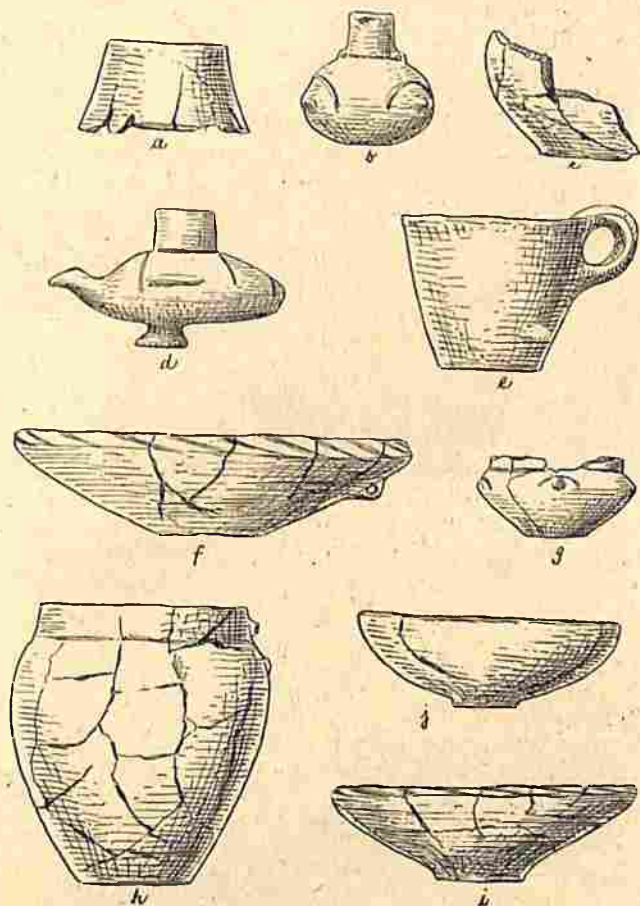
Odkryty na głęb. 27 cm pod powierzchnią. Popielnica była prawdopodobnie przykryta misą, której skorupy znalazły się w jej pobliżu. Trzy małe przystawki stały odwrócone dnem do góry. „Lampka” stała normalnie. Wokół naczyń leżało dużo skorup i kości.

Duża miska stożkowata z małym uszkiem, i brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym szerokim ukośnym karbowaniem. Dna brak. Zrekonstruowana. Głina brunatna. Wys. 8,7; otw. 28,2; (ryc. 40 f). Nr kat. 1935 : 1119.

Misa półkulista ze zgrubiałą krawędzią i silnie wyodrębnionym dnem. Głina brunatna. Uzupełniona. Wys. 7; otw. 19,5; d. 4,8 (tabl. 40 j). Nr kat. 1935 : 1119.

Kubek doniczkowy z grubym, profilowanym uchem wystającym nieznacznie ponad brzeg. Gлина czerwono-brunatna. Powierzchnia niestarannie gładzona. Wys. 7,6; otw. 9,6; d. 5,2 (ryc. 40 e). Nr kat. 1935 : 1125.

Mała amforyka z kulistym brzusem, zdobionym 3 guzkami obwiedzionymi półkolistymi żeberkami: szyjka smukła, cylindryczna, od-

Ryc. 40. Gr. CXXII, b, e, g = $\frac{1}{4}$ w. n.; a, e, d, f, h, i = $\frac{1}{8}$ w. n.; j = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 40. Tombe CXXII, b, e, g = $\frac{1}{4}$ gr. n.; a, e, d, f, h, i = $\frac{1}{8}$ gr. n.; j = $\frac{1}{8}$ gr. n.

dzielona od brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki z uszka. Dno wklęsłe. Gлина żółto-szara. (ryc. 40 b). Średn. 6,7; wys. 6,7; otw. 2,3; d. 1,4. Nr kat. 1935 : 1126.

Małe naczynie podwójniestożkowe o zaokrąglonym załomie brzuśca, oddzielonego od cylindrycznej (niezachowanej w całości) szyjki bruzdą poziomą. Największą wydatość brzuśca zdobią 4 guzki z półkolistymi, umieszczone niesymetrycznie. Dno nieco wklęsłe. Gлина szara. Średn. 7,3; d. 3 (ryc. 40 g). Nr kat. 1935 : 1124.

Naczynie gliniane (lampka) w kształcie ptaka z otworem w grzbiecie.

Grzbiet ornamentowany. Gлина czerwona. Wys. 10,3; dług. 17,8; szer. 7,7; otw. 4,3; d. 3,9 (ryc. 40 d). Nr kat. 1935 : 1127.

Fragmety naczyń z brunatnej gliny; m. in.: a) lejkowata szyjka i dolna część naczynia z brunatnej gliny (ryc. 40 a).

b) skorupy większego naczynia o chropowatej powierzchni, zdobionego ornamentem krzyżujących się kresek. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1128 (ryc. 40 c).

Grób CXXIII

Na głębokości 9 cm znajdowało się obwarowanie kamienne, poniżej w głęb. 52 cm, popielnica z kośćmi, przykryta misą, której części znalazły się w popielnicy. Wokół popielnicy stały 4 przystawki, z których mała misa zawierała kości, a naczynie beczułkowane odwrócone było dnem do góry.

Popielnica podwójniestożkowa z ostrym załomem brzuśca zdobionego powyżej załomu trzema bruzdami poziomymi. Dolna część naczynia chropowata. Dno proste. Gлина brunatna, zawiera dużą domieszkę b. grubego piasku. Uzupełniona. Średn. 28; d. 10 (ryc. 41 f). Nr kat. 1935 : 1130.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1130.

Fragmety b. dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, skośnie karbowanym. Dno szerokie, proste. Gлина szaro-brunatna. Nr kat. 1935 : 1129.

Mała głęboka misa z nieznacznie zgrubiałym brzegiem. Dno proste. Gлина żółto-szara. Wys. 5,2; otw. 11,3; d. 4,1 (ryc. 41 b). Nr kat. 1935 : 1135.

Fragmety misy z brzegiem ściętym prosto. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1128.

Naczynie beczułkowane z nieznacznie wklęsłą szyjką. Na $\frac{2}{3}$ wysokości naczynia bruzda pozioma i dwa małe uszka, od których odchodzą grupy przeciwstawnie ukośnych kresek z wyraźnymi śladami przykładania ryłka. Gлина brunatna. Sklejone. Średn. 9,4; wys. 8,6; otw. 9,2; d. 5,4. Nr kat. 1935 : 1131.

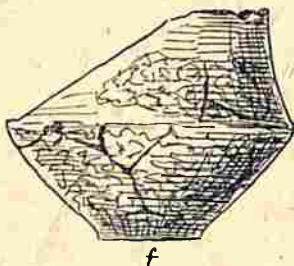
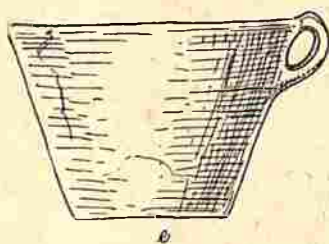
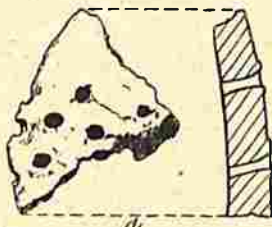
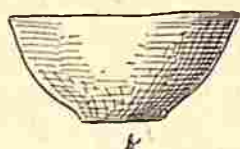
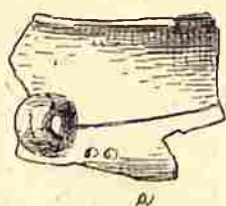
Naczynie beczułkowane z krótką wklęsłą w środku szyjką, zdobione na całej powierzchni brzuśca trzema szerokimi pasami na przemian ukośnych grup kresek, przedzielonych poziomymi bruzdami. Każda grupa liczy po 5 kresek. U góry zamykają ornament 3 bruzdy poziome, u dołu 6 bruzd. Gлина brunatno-szara. Średn. 15,4; otw. 11,5; wys. 13,2; d. 9,3. Uzupełnione (ryc. 41 c). Nr kat. 1935 : 1128.

Duży, doniczkowy kubek z uchem taśmowatym zdobionym dołeczkiem owalnym u krawędzi. Dno szerokie. Gлина brunatna, dobrze gładzona powierzchnia. Sklejony i uzupełniony. Wys. 14,5; otw. 21,8; d. 11,3. Nr kat. 1935 : 1133 (ryc. 41 e).

Fragment naczynia z stożkową szyjką o odchylonym nieco brzegu i zaokrąglonym brzuscu, oddzielnym od szyjki bruzdą poziomą, poniżej której 2 duże dołki. U nasady szyjki ucho taśmowate. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1134 (ryc. 41a).

Skorupy różnych naczyń. M. in.:

- a) Dolna część większego naczynia z ornamentacją żeberk pionowych na załomie brzusca. Fragment ten doskonale ilustruje sposób lepienia naczyń przy pomocy wałków glinianych. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1135.

Ryc. 41. Gr. CXXIII, d = $\frac{1}{2}$ w. n.; b = $\frac{1}{4}$ w. n.;
a, c, e = $\frac{1}{10}$ w. n.; f = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Fig. 41. Tombe CXXIII, d = $\frac{1}{2}$ gr. n.; b = $\frac{1}{4}$ gr. n.;
a, c, e = $\frac{1}{10}$ gr. n.; f = $\frac{1}{8}$ gr. n.

- b) Fragment małego naczynia dwustożkowego o bardzo ostrym załomie brzusca. Powyżej załomu trzy bruzdy poziome. Glina żółta. Nr kat. 1935 : 1135.
- c) Brzeg dużego naczynia z facetowaną krawędzią. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1128.
- d) Fragment sita glinianego z otworami przekłutymi od strony zewnętrznej. Nr inw. 1935 : 1128 (ryc. 41 d).

Groby CXXIV a—b (zniszczone)

Obwarowanie kamienne leżące na głęb. 26 cm. mieściło pod sobą dwa groby, CXXIVa i b.

Grób CXXIVa zawierał popielnicę umieszczoną na głęb. 60 cm, nad którą stał kubek. W kierunku południowo-wschodnim, w niewielkim oddaleniu stała druga popielnica, w której na kościach ułożonych w porządku anatomicznym leżała zgięta szpila brązowa. Obok tej popielnicy umieszczona była jeszcze miska z kośćmi oraz duże naczynie dwuuszne.

Duże naczynie jajowate (popielnica) z silnie wywiniętą na zewnątrz krawędzią, ozdobione powyżej największej wydętości brzusca czterema bruzdami poziomymi, ujętymi w dwie linie małych dołków. Dolna część naczynia chropowata, mazana. Glina szara. Średn. 28,4; wys. 26,7; otw. 25; d. 12,2. Uzupełnione (ryc. 42 i). Nr kat. 1935 : 1146. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1146.

Naczynie beczułkowate ze stożkową szyjką oddzielną od brzusca poziomą bruzdą. Ucho utracone. Największy załom brzusca zdobią cztery grupy dołczków (po trzy) umieszczone symetrycznie. Glina brunatna. Wewnątrz palone kości ludzkie i szpila brązowa. Średn. 14,9; wys. 12,2; otw. 11,2; d. 7,8 (ryc. 42 g). Nr kat. 1935 : 1142.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym szerokim ukośnym karbowaniem. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1138.

Fragmenty średniej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnym karbowaniem. Glina brunatna. Nr kat. 1935 : 1137.

Mała, płaska miska z zagiętą krawędzią i wklęsłym dnem. Glina brunatna. Wys. 2,5; otw. 10,7; d. 2,2. Uzupełniona. Nr kat. 1935 : 1140 (ryc. 42 a).

Dwuuszne naczynie jajowate z stożkową szyjką. Glina brunatna. Średn. 20,8; wys. 22,6; otw. 14,4; d. 10,5. Nr kat. 1935 : 1143 (ryc. 42 h).

Kubek uchaty z stożkową szyjką, brzegiem nieco wywiniętym i zaokrąglonym załomem brzusca. Szyjkę zdobi u nasady 5 bruzd poziomych, brzusec zdobi pasmo na przemian ukośnych grup kresek, przedzielonych małymi dołczkami. Glina żółta. Powierzchnia starannie gładzona. Średn. 13; wys. 8,1; otw. 10,6; d. 5,4 (ryc. 42 f). Nr kat. 1935 : 1144.

Fragment dolnej części naczynia z żółtej gliny. Nr kat. 1935 : 1139.

Zgięta szpila brązowa z główką podwójniestożkową, zdobioną na załomie

drobnymi dołeczkami, powyżej załomu i w górnej części trzonka poziomymi bruzdami. Długość 13,5 (tabl. 42e). Nr kat. 1935:1141.

Grób CXXIV b.

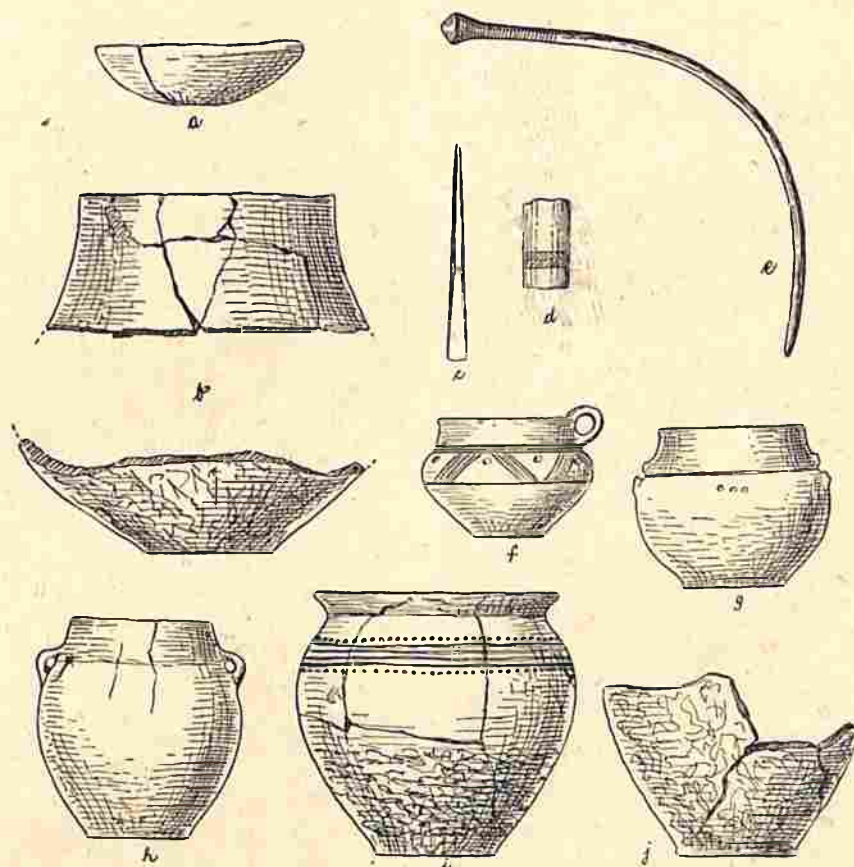
W kierunku północnym od gr. CXXIVa na głębokości 72 cm stała popielnica drugiego grobu, zawierająca spalone kości ludzkie, na któ-

ciemno-zielona. Długość 2,2; szer. 1,2. (ryc. 42d). Nr kat. 1935:1148.

b) małe dłuto brązowe. Długość 5,5; szer. rozszerzonego końca 0,5 cm. (ryc. 42c).

Grób CXXV

Grób z obwarowaniem kamiennym, położonym na głęb. 7 cm. Poniżej obwarowania na

Ryc. 42. Gr. CXXIV, e-e = $\frac{1}{2}$ w. n.; a = $\frac{1}{4}$ w. n.; f g j = $\frac{1}{6}$ w. n.; h, i = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 42. Tombe CXXIV, e-e = $\frac{1}{2}$ gr. n.; a = $\frac{1}{4}$ gr. n.; f, g, j = $\frac{1}{6}$ gr. n.; h, i = $\frac{1}{8}$ gr. n.

rych leżało dłuto i wł. bransolety brązowej. Pod jednym z kamieni obwarowania leżały skorupy i kości palone. Ziemia miała naokoło popielnicy zabarwienie ciemne.

Dwa fragmenty popielnicy dwustozkowatej o ostrym załomie otw. 19,7, d. 10. Gлина szaro-brunatna. (ryc. 42b). Nr kat. 1935:1149. Skorupy kilku naczyń. Nr kat. 1935:1147.

Brązy:

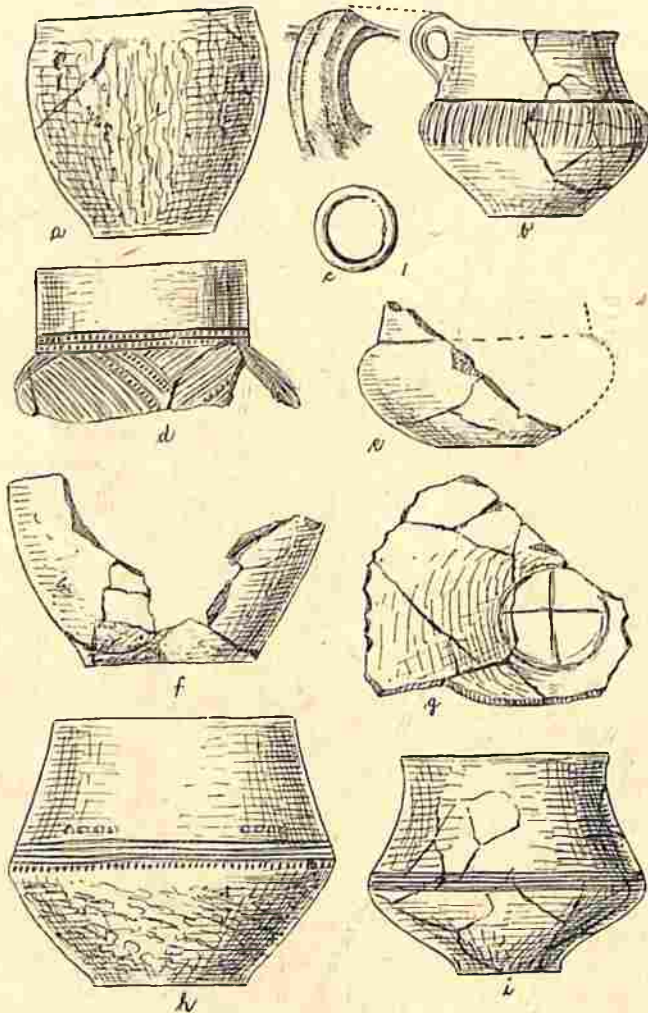
a) ułamek bransolety brąz. wykonanej z szerokiej taśmy w przekroju półwałnej, zdobionej pasmami skośnie zakreskowanymi. Patyna

głęb. 57 cm stały blisko siebie dwie popielnice dwustozkowate z kośćmi. W jednej z popielnic leżało na kościach kółko brąz. Z południowej strony popielnic stały w niedalekiej odległości dalsze naczynia, większe z nich miało za podstawę cienki (2-4 cm grub.) płaski kamień, pozostałe stały bezpośrednio na ziemi. Misa była odwrócona dnem do góry. Grób zawierał ponadto rozrzucone skorupy.

Popielnica podwójniestozkowata, ozdobiona powyżej ostrego załomu 4 bruzdami poziomymi. Powyżej bruzd 6 grup (po cztery) małych dołeczek, poniżej (na samym załomie)

krótkie, pionowe kreski. Dolna część naczynia chropowata, ukośnie mazana. Głina brunatna. Średn. 24,5; wys. 20; otw. 17,5; d. 11,5. (ryc. 43h). Nr kat. 1935 : 1155. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1152.

Popielnica podwójniestożkowata, zdobiona powyżej ostrego załomu 5 bruzdami poziomymi. Dno znacznie wyodrębnione. Głina szaro-brunatna. Średn. 26,7; wys. 21,7; otw. 20,2; d. 10. (ryc. 43i). Nr kat. 1935 : 1154.

Ryc. 43 Gr. CXXV, a = $\frac{1}{2}$ w. n.; d, f = $\frac{1}{4}$ w. n.; b, e, g, h = $\frac{1}{6}$ w. n.; a, i = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 43. Tombe CXXV, a = $\frac{1}{2}$ gr. n.; d, f = $\frac{1}{4}$ gr. n.; b, e, g, h = $\frac{1}{6}$ gr. n.; a, i = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1156.

Waza z szyjką cylindryczną i zaokrąglonym załomem brzuśca. Głina brunatna. Dolna część naczynia chropowata. Średn. 25,8; wys. 20,8; otw. 15,7; d. 8,6. Nr kat. 1935 : 1156. (ryc. 43e).

Duże naczynie jajowate z powierzchnią chropowatą, pionowo mazaaną. Szyjka nie-

znacznie wklęsła. Głina brunatno-żółta. Średn. 23,2; wys. 22,6; otw. 21,2; d. 11,8. (ryc. 43a). Nr kat. 1935 : 1152.

Skorupy dużej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym szerokimi żłobkami. Poniżej krawędzi ucho. Głina żółto-brunatna. Nr kat. 1935 : 1153.

Dno dużego naczynia (prawdopodobnie misy) ze znakiem krzyża równoramienego po stronie wewnętrznej. Głina brunatna. (ryc. 43g). Nr kat. 1935 : 1150.

Fragment naczynia w przybliżeniu podwójniestożkowatego o zaokrąglonym załomie brzuśca. Szyjka cylindryczna. Głina żółta. D. = 7,9. Nr kat. 1935 : 1150.

Fragment naczynia z cylindryczną szyjką zdobioną u nasady trzema bruzdami poziomymi i umieszczonymi pomiędzy nimi dwoma rzędami małych nakłuc. Zachowany załom kulistego brzuśca zdobi pasmo trójkątów wiszących i stojących, skośnie zakreskowanych oraz szeregi drobnych nakłuc. Głina żółto-szara. Otw. 10,2 (ryc. 43d). Nr kat. 1935 : 1159.

Dzban podwójniestożkowaty o zaokrąglonym załomie brzuśca, oddzielonego bruzdą poziomą od stożkowej szyjki. Brzeg nieznacznie wygięty na zewnątrz. Ucho szerokie, wystające ponad brzeg zdobią dwa żeberka podłużne. Największą wydatność brzuśca zdobi ornament nieco skośnych, szerokich rowków. Głina brunatno-żółta. Uzupełniony. Średn. 16,6; wys. 13,3; otw. 12,6; d. 7. (ryc. 43b). Nr kat. 1935 : 1157.

Skorupy kilku naczyń, w tym kilka den. Nr kat. 1935 : 1151 i 1158 (ryc. 43f).

Zamknięte kółko z drutu brąz. o przekroju okrągłym. Patyna jasno-zielona. Średn. kółka = 1,1; średn. drutu = 0,3. (ryc. 43c). Nr kat. 1935 : 1152.

Grób CXXVI a (zniszczony)

Obwarowanie kamienne znajdowało się na głęb. 15 cm, ceramika grobowa na głębokości 42 cm. Naczynia nie wykazywały żadnego układu. Popielnica mieściła w sobie kości palone, ułożone w porządku anatomicznym; na nich leżała szpila brązowa. Tuż obok popielnicy stał czerpak i leżała większa ilość skorup; w pewnym oddaleniu, w kierunku północno-zachodnim stała misa zawierająca również kości palone. Od strony południowej znajdowało się jeszcze jedno naczynie (nie zachowało się).

Popielnica zachowana tylko w dolnej partii o powierzchni chropowatej. Głina szaro-żółta. Dno = 11,8. (ryc. 44h). Nr kat. 1935 : 1161. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1161.

Mała misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Głina brunatna. Wys. 6; otw. 16,6; d. 5,2. Wewnątrz

palone kości ludzkie młodego osobnika (ryc. 44f). Nr kat. 1935 : 1166.

Mały czerpak z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Dno wklęsłe. Gлина żółto-szara. Wys. 3—4,2, otw. 8,9; d. 2. (ryc. 44 b). Nr kat. 1935 : 1166.

Dolna część małego naczynia z żółto-szarej gliny. Dno = 6,8. Nr kat. 1935 : 1163.

Większa ilość skorup różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1160. M. in.:

a) brzeg misy zagięty ku środkowi, zdobiony przeciwstawnie ukośnym karbowaniem.

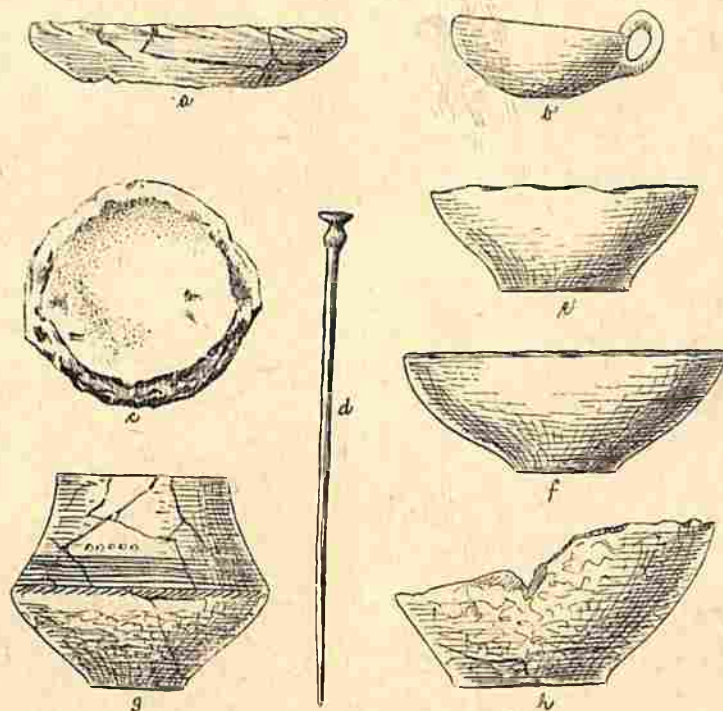
b) fragment dna i ścianki większej misy, zdobionej po stronie wewnętrznej dna kołami kon-

Grób CXXVIb

Głębokość grobu ta sama, co w grobie poprzednim.

Popielnica podwójniestożkowata z dość ostrym załomem zdobionym ukośnymi kreskami. Powyżej załomu 6 bruzd poziomych, nad którymi grupy dołczków. Powierzchnia dolna nieco chropowata. Gлина brunatno-szara. Średn. 26; wys. 23; otw. 17,5; d. 10,2. (ryc. 44g). Nr kat. 1935 : 1165.

Duża miska z krawędzią zagiętą i zdobioną ukośnym karbowaniem. Dolna część nie zachowana. Gлина brunatna. Otw. 32,4. (ryc. 44a). Nr kat. 1935 : 1164.

Ryc. 44. Gr. CXXVIa (b—f i h) i CXXVIb (a, g). c = $\frac{1}{2}$ w. n.; b, e, f = $\frac{1}{4}$ w. n.; h = $\frac{1}{6}$ w. n.; a i g = $\frac{1}{8}$ w. n.

Pl. 44. Tombes CXXVIa (b—f et h) et CXXVIb (a, g). c = $\frac{1}{2}$ gr. n.; b, e, f = $\frac{1}{4}$ gr. n.; h = $\frac{1}{6}$ gr. n.; a et g = $\frac{1}{8}$ gr. n.

centrycznymi, a na ściance kołami koncentrycznymi i grupami odchodzących ku górze żłobków.

c) mała, głęboka miska półkulista. Gлина brunatna. Dno wklęsłe.

d) Dwa dna naczyń (ryc. 44c) ilustrujące lepienie den z jednego kawałka gliny. Jedno z den posiada od strony zewn. głęboką wklęsłość. Gлина tego dna czerwona, pozostałego brunatna.

Szpilka brąz. z główką wazowatą. Patyna jasno-zielona. Długość = 12,4. (ryc. 44d). Nr kat. 1935 : 1161.

Grób CXXVII

(zniszczony)

Grób nie posiadał obwarowania kamiennego. Na głębokości około 50 cm pod powierzchnią stały trzy naczynia odwrócone dnem do góry. Pod naczyniem beczułkowatym znajdowała się zgnieciona popielnica z kośćmi (popielnica nie zachowała się).

Naczynie beczułkowate z stożkowatą szyjką, oddzieloną bardzo głęboko bruzdą od brzuśca. Na granicy szyjki i brzuśca 2 ucha.

Glina brunatno-szara. Średn. 18,6; otw. 13; wys. 18,4; d. 9,4. (ryc. 45c). Nr kat. 1935 : 1169.

Duża misa z ostro ukośnie karbowanym brzegiem, zagiętym ku środkowi. Glina szaro-brunatna. Wys. 7,5; otw. 25,5; d. 7,5. (ryc. 45b). Nr kat. 1935 : 1168.

Naczynie z stożkową szyjką oddzieloną od kulistego brzusca głęboką bruzdą. Glina czerwono-brunatna. Średn. 10,8; wys. 9,7; otw. 8; d. 5. (ryc. 45a). Nr kat. 1935 : 1167.

na Wys. 6,8; otw. 18; d. 6,5 (ryc. 45e). Nr kat. 1935 : 1171.

Misa z czerwonej gliny o b. silnie zagiętej do wnętrza krawędzi. Poniżej brzegu guz. Sklejona. Glina czerwona z domieszką grubo-ziarnistego piasku. Powierzchnia zewn. silnie chropowata. Średn. 16,8. Wys. 6,8—7,2; otw. 14; d. 7,4. (ryc. 45i). Nr kat. 1935 : 1170a.

Kubek doniczkowaty z dużym taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Gli-

Ryc. 45. Gr. CXXVII (a—c) i gr. CXXVIII (d—i), a, d, f, g = $\frac{1}{4}$ w. n.; e, e, h i = $\frac{1}{8}$ w. n.; b = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 45. Tombe CXXVII (a—c) et tombe CXXVIII (d—i). a, d, f, g = $\frac{1}{4}$ gr. n.; e, e, h, i = $\frac{1}{8}$ gr. n.; b = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Grób CXXVIII

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 42 cm stała popielnica nakryta misą. Naczynia pozostałe zgrupowane były z jednej strony popielnicy, przy czym drugi okaz misy był odwrócony dnem do góry, a 3 dalsze naczynia leżały na boku.

Popielnica podwójniestożkowa o ostrym załomie zdobionym krótkimi, ukośnymi kreskami. Powyżej załomu pięć bruzd poziomych. Glina szara. Uzupełniona. Średn. 22,2, wys. 16; otw. 16,8; d. 8,8. (ryc. 45h). Nr kat. 1935 : 1170b.

Misa średniej wielkości z brzegiem silnie zagiętym ku środkowi i ostro karbowanym ukośnymi żeberkami. Glina żółto-szara. Sklejo-

na żółto-brunatna. Wys. 6,2; otw. 8,6; d. 5,5. (ryc. 45g). Nr kat. 1935 : 1170.

Małe naczynie o kulistym brzuscu i zlewającej się z nim stożkowej szyjce. Brzusiec zdobiony pasmem zaplecionych trójkątów ukośnie zakreskowanych, zamkniętym dołem i górą trzema poziomymi rowkami. Glina ceglasto-szara. Średn. 8; wys. 8; otw. 5; d. 4. (ryc. 45f). Nr kat. 1935 : 1173.

Małe naczynie podwójniestożkowe z brunatno-czerwonej gliny. Średn. 5; wys. 5; otw. 3,2; d. 3. (ryc. 45d). Nr kat. 1935 : 1172.

Groby CXXIXa-b (piętrowe)

Grób CXXIXa. Na głęb. 14 cm znajdowało się obwarowanie kamienne. Na głęb. 38 cm. od

powierzchni ziemi stała w brunatno-czarnej ziemi pomieszanej z węglem drzewnym popielnica z leżącymi na jej brzuscu fragmentami misy. Otaczały ją wieńcem małe przystawki, z których dwie stały odwrócone dnem do góry. Na brzeg jednej z przystawek leżał mały, gładki kamiyk.

Duże naczynie jajowate z krótką, stożkową szyjką oddzieloną od brzusca bruzdą poziomą, poniżej której znajdują się małe guzki. Powierzchnia naczynia chropowata. Gлина brunatno-szara. Średn. 28; wys. 27; otw. 19,4; d. 11,5 (ryc. 46 l). Nr kat. 1935 : 1176b. Palone kości ludzkie.

Waza w przybliżeniu podwójniestożkowata, z szyjką stożkową, oddzieloną od brzusca z bruzdami poziomymi, powyżej których znajdują się grupy małych dołeczków. Brzusiec zdobiony pionowymi żłobkami. Gлина szaro-żółta. Średn. 24; wys. 17,6; otw. 16,4; d. 7,5. Nr kat. 1935 : 1176.

Naczynie podwójniestożkowate o zaokrąglonym zalomie brzusca, oddzielnego od stożkowej szyjki bruzdą poziomą. Brzusiec zdobiony nieco skośnymi grupami żłobków, przedzielonych guzkami nalepianymi. Gлина żółto-szara. Średn. 14; wys. 11; otw. 10,6; d. 4. (ryc. 46g). Nr kat. 1935 : 1179.

Duża misa z krawędzią zagiętą do środka i ukośnie karbowaną. Gлина szara. Wys. 10,2; otw. 35; d. 11,8. Sklejona. (ryc. 46k). Nr kat. 1935 : 1176a.

Małe naczynie półkuliste z utraconą szyjką. Gлина żółto-szara. Średn. 9,8; d. 4,8. (ryc. 46j). Nr kat. 1935 : 1175.

Małe naczynie z kulistym brzuscem, oddzielnym od silnie zwężającej się ku górze szyjki bruzdą poziomą. Brzusiec zdobiony pasmo kresek przeciwstawnie ukośnych. Gлина szaro-żółta. Średn. 6,6; wys. 7; otw. 3,2; d. 3,2. (ryc. 46h). Nr kat. 1935 : 1177.

Fragmenty małego naczynia z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Gлина szara; wys. 5, d. 4,5. Nr. kat. 1935 : 1174.

Fragmenty naczynia o chropowatej powierzchni z małym guzem u krawędzi. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1174.

Skorupy różnych naczyń, m. in.: Dno wklęsłe do środka. Nr kat. 1935 : 1174a.

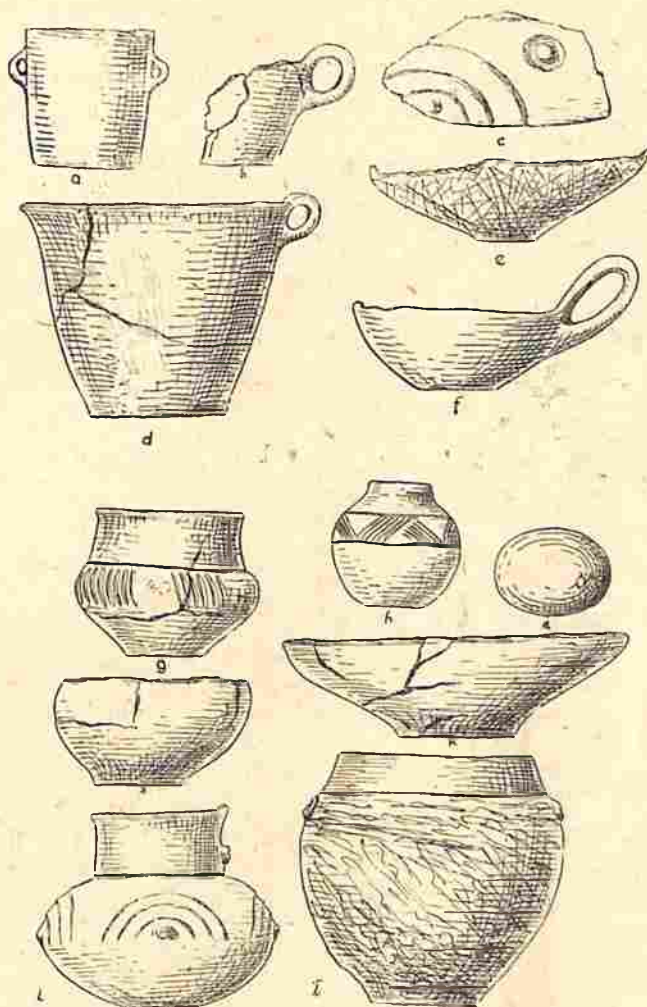
Jajowaty gładzik kamienny. Nr kat. 1935 : 1178. (ryc. 46i).

Grób CXXIXb

Duży dzban z brzuscem podwójniestożkowatym, zdobionym ornamentem guzowym i cylindryczną szyjką oddzieloną wyraźnie od brzusca. Ucho utracone. Dno nieco wklęsłe. Gлина brunatno-szara. Średn. 17,6; wys. 15; otw. 10; d. 5,8. (ryc. 46l). Nr kat. 1935 : 1181.

Misa z krawędzią zdobioną krótkimi ukośnymi żłobkami i różkami. Powierzchnia zewnętrzna chropowata, zdobiona ornamentem paznokciowym. Wys. 6,7; otw. 28; d. 6,2. Gлина żółto-czerwona. Nr kat. 1935 : 1180a (ryc. 46e).

Naczynie cylindryczne z 2 małymi uszkami. Dno proste. Gлина szaro-żółta. Wys. 10,4; otw. 9,8; d. 8. (ryc. 46a). Nr kat. 1935 : 1181d.

Ryc. 46. Gr. CXXIXb (a-f 4) : gr. CXXIXa (g-k 1).
h, i = 1/2 w. n.; b, f, j = 1/4 w. n.; a, c, d, g, k = 1/6 w. n.; e, k, 4 = 1/8 w. n.

Fig. 46. Tombe CXXIXb (a-f 4) et tombe CXXIXa (g-k 1).
h, i = 1/2 gr. n.; b, f, j = 1/4 gr. n.; a, c, d, g, k = 1/6 gr. n.; e, k, 4 = 1/8 gr. n.

Duży kubek doniczkowy z małym uchem przy odchylonej na zewnątrz krawędzi. Gлина żółto-szara. Wys. 10,2; otw. 20; d. 10,2 (ryc. 46d). Nr kat. 1935 : 1181a.

Czerpak owalny z dużym, taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Dno wklęsłe. Gлина żółta. Wys. 3,5; otw. 10,5; d. 4 (ryc. 46f). Nr kat. 1935 : 1180.

Fragment naczynia zdobionego ornamentem guzowym, żeberkami półkolistymi i dołeczkami. Głina brunatna. (ryc. 46c). Nr kat. 1935: 1181c.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935: 1181b (ryc. 46b).

Grób CXXX

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 30 cm pod powierzchnią stała popielnica nakryta misą. Od strony wschodniej stały półkołem przystawki, z których trzy odwrócone były dnem do góry.

Popielnica wazowata o zaokrąglonym brzuścu oddzielonym od stożkowej szyjki bruzdą poziomą. Głina szara. Palone kości ludzkie wewnątrz naczynia. Średn. 21; wys. 19,6; otw. 15,4; d. 10,5. Nr kat. 1935: 1181.

Duża misa z krawędzią zagiętą ku środkowi. Głina szaro-żółta. Dno utracone. Otw. 33,8. Nr kat. 1935: 1183.

Fragmenty misy z zagiętą do środka krawędzią zdobioną skośnymi żłobkami i różkami. Powierzchnia zewn. zdobiona ornamentem paznokciowym. (Okaz nie zachował się; opisu dokonałem na podstawie rysunku). Nr kat. 1935: 1182.

Amfora zdobiona ornamentem guzowym i półkolistym. U nasady cylindrycznej w przybliżeniu szyjki 2 małe uszka. Głina szara. Średn. 22; wys. 20; otw. 11,3; d. 8,6. Nr kat. 1935: 1186.

Kubek doniczkowaty z dużym, taśmowatym uchem i zwężoną szyjką. Głina brunatno-szara. Średn. 9,5; wys. 7,1—7,7; otw. 9; d. 4,7. Nr kat. 1935: 1187.

Duży kubek podwójniestożkowaty z zaokrąglonym załomem brzuśca, oddzielonego od stożkowej szyjki bruzdą poziomą. Brzeg nieznacznie odchylony na zewnątrz. Brzusiec zdobiony żłobkami pionowymi i guzami. Ucho utracone. Dno znacznie wyodrębnione, z wklęsłością po stronie wewnętrznej. Głina brunatna. Średn. 15,9; wys. 12,3; otw. 12,8; d. 5,2. Nr kat. 1935: 1185.

Naczynie podwójniestożkowate z szyjką tożkową, odgraniczoną od brzuśca bruzdą poziomą, poniżej której ornament bruzd poziomych. Uszkodzone. Głina szaro-żółta. Średn. 12,5; wys. 11,4; otw. 8,8; d. 5,9. Nr kat. 1935: 1189.

Dolna część naczynia z ceglastej gliny. Dno 5,3. Nr kat. 1935: 1189.

Nieforemny krążek wykonany ze ścianki glinianego naczynia. Średnica 5 cm. Nr kat. 1935: 1187.

Skorupy różnych naczyń, m. in.: fragmenty większego naczynia o chropowatej powierzchni, zdobionego poniżej krawędzi gu-

zem. Głina brunatno-ceglasta. Nr kat. 1935: 1190 i 1191.

Grób CXXXI

Obwarowanie kamienne (zniszczone) znajdowało się na głębokości 13 cm. Brzeg popielnicy był oddalony od powierzchni 25 cm. Popielnicę nakrywała przystawka (najprawdopodobniej misa). W pobliżu popielnicy ziemia była przepalona i zawierała węgle drzewne. Jedna przystawka stała odwrócona dnem do góry.

Fragment dolnej części dużego naczynia (zapewnie popielnicy) o chropowatej powierzchni. Załom brzuśca zdobiony pionowymi żłobkami. Głina brunatna. Nr kat. 1935: 1192. Węgiel drzewny. Nr kat. 1935: 1193.

Małe naczynie podwójniestożkowate z szarej gliny z śladami żłobków pionowych na brzuścu. Średn. 9,5; wys. 6,6; otw. 9; d. 4,3. Nr kat. 1935: 1193.

Mała głęboka miseczka doniczkowata. Głina żółta. Wys. 4; otw. 6,3; d. 3. Nr kat. 1935: 1194.

Skorupy różnych naczyń, m. in.: fragmenty dużej misy z skośnie karbowanym brzegiem i ułamki małego czerpaka. Nr kat. 1935: 1195.

Grób CXXXII

(zniszczone)

Na głębokości 48 cm pod powierzchnią stała zgnieciona urna z kośćmi, przykryta zniszczoną misą. W popielnicy stało naczynie z ornamentem guzowym, które nie zachowało się. Jeden fragment misy znalazł się w niewielkim oddaleniu od popielnicy. Tuż za nim mieścił się kubek, na którym leżało dno naczynia. W grobie znaleziono ponadto skorupy zniszczonych naczyń.

Ułamki dużej popielnicy. Głina brunatna. Nr kat. 1935: 1196. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935: 1196.

Fragment dużej misy z szeroko ukośnie karbowatą krawędzią zagiętą ku środkowi. Poniżej krawędzi duże ucho. Głina żółto-szara. Nr kat. 1935: 1196.

Kubek doniczkowaty z utraconym uchem. Głina brunatna. Wys. 9,3; otw. 14,5; d. 8,3. Nr kat. 1935: 1198.

Dno większego naczynia z jasno-żółtej gliny o powierzchni chropowatej. Średn. dna — 13,5. Nr kat. 1935: 1197.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935: 1196.

Grób CXXXIII

(zniszczone)

Grób nie posiadał obwarowania kamiennego. Na głębokości 42 cm stała popielnica przykryta misą.

Popielnica (zachowana fragmentarycznie) z zaokrąglonym załomem brzuśca, oddzielonego od stożkowej szyjki bruzdą poziomą. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Gлина szara. D. = 9,8. Nr kat. 1935 : 1200.

Głęboka misa z krawędzią zagiętą ku środkowi, zdobioną szerokim karbowaniem ukośnym. Dość znacznie wyodrębnione dno posiada po stronie wewnętrznej znak krzyża równoramiennego. Gлина brunatno-żółta. Wys. 9,3; otw. 28,8; d. 8,7. Nr kat. 1935 : 1199.

Grób CXXXIV

Obwarowania kamiennego brak. Na głębokości 43 cm mieścił się inwentarz grobowy. Na podstawie notatek trudno stwierdzić, które naczynie pełniło funkcję popielnicy, tym więcej, że część inwentarza nie zachowała się. Z opisu grobu wynika tylko, że trzy przystawki stały odwrócone dnem do góry, 2 leżały na boku a reszta stała normalnie.

Naczynie beczułkowate z cylindryczną szyjką i 2 uchami u jej nasady. Gлина szara. Uzupełnione. Średn. 18,4; wys. 19,6; otw. 12,9; d. 9. Nr kat. 1935 : 1203.

Naczynie bez usz z wysoką, w przybliżeniu cylindryczną szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Brzusiec posiada zaokrąglony załom, zdobiony pasmem zaplatających trójkątów, ukośnie kreskowanych. Gлина szara. Średn. 12,1; wys. 12,5; otw. 10,8; d. 5,2. Zrekonstruowane. Nr kat. 1935 : 1201.

Mała miseczka półkulista z wklęsłym dnem. Gлина żółta. Wys. 3,5—3,8; otw. 11; d. 2,1. Nr kat. 1935 : 1210.

Mały kubek z nieforemnym uchem, wystającym ponad brzeg. Gлина szara. Wys. 4,8—5,2; otw. 5,8; d. 4,2. Nr kat. 1935 : 1209.

Dno i fragmenty ścian większego naczynia o powierzchni chropowatej, mazanej, zdobionej pod krawędzią guzkiem. Gлина brunatna. Dno = 10,5. Nr kat. 1935 : 1208.

Dno i fragment ścianki większego naczynia z brunatnej gliny. D. = 10,5. Nr kat. 1935 : 1205.

Fragmenty baniastego naczynia z brunatnej gliny. Nr kat. 1935 : 1207.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1202. M. in.:

a) Ul. dna naczynia (zapewnie misy). Strona wewnętrzna podzielona na 4 wycinki, wypełnione na przemian pionowymi i poziomymi rowkami.

b) Skorupy dużego naczynia zdobionego ornamentem guzowym i półkolistymi żeberkami. Gлина brunatna.

c) Mała skorupka naczynia zdobionego żeberkiem pionowym poprzecznie karbowanym. Gлина brunatna.

Grób CXXXV

(zniszczony)

Grób z obwarowaniem kamiennym, położonym na głębokości 22 cm. Popielnica leżała na boku i była przykryta misą. Od strony zachodniej popielnicy stała na płycie kamiennej misa (odwrócona dnem do góry) z przystawionym do niej czerpakiem, pod którym mieścił się spiralny drucik brązowy. W kierunku wschodnim od popielnicy stały odwrócone dnem do góry dwa kubki. Głębokość naczyń waha się w granicach od 35—45 cm.

Popielnica (zachowana w dolnej części) posiada brzusiec o załomie łagodnie zaokrąglonym. U nasady szyjki bruzda pozioma. Największą wydętość brzuśca zdobia pojedyncze żeberka pionowe. Gлина szaro-żółta. Średn. 26,3; d. 10,2. Nr kat. 1935 : 1215. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Misa z krawędzią zagiętą do środka, zdobioną skośnym karbowaniem. Poniżej brzegu uszko. Dno nieco wklęsłe. Gлина brunatno-szara. Sklejona. Wys. 5,7—6,2; otw. 21,5; d. 6,3. Nr kat. 1935 : 1216.

Fragmenty dużej misy z karbowaną skośnie i do środka zagiętą krawędzią. Gлина brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 1212.

Kubek doniczkowaty z uchem wystającym nieco ponad krawędź naczynia. Gлина brunatna. Wys. 9,4; otw. 10,4; d. 5,6. Nr kat. 1935 : 1218.

Małeńki, płaski czerpak z utraconym uchem. Dno wklęsłe. Gлина żółta. Wys. 1,8—2,3; otw. 6,4; d. 1,2. Nr kat. 1935 : 1217.

Naczynie w przybliżeniu podwójniostżkowate, z cylindryczną szyjką oddzieloną wyraźnie od brzuśca o zaokrąglonym profilu. U nasady szyjki bruzda pozioma. Gлина szara. Zachowane fragmentarycznie. Dno = 5,9. Nr kat. 1935 : 1214.

Skorupy kilku naczyń. Nr kat. 1935 : 1211 i 1213.

Spiralnie zwinięty drucik brąz. Nr kat. 1935 : 1216.

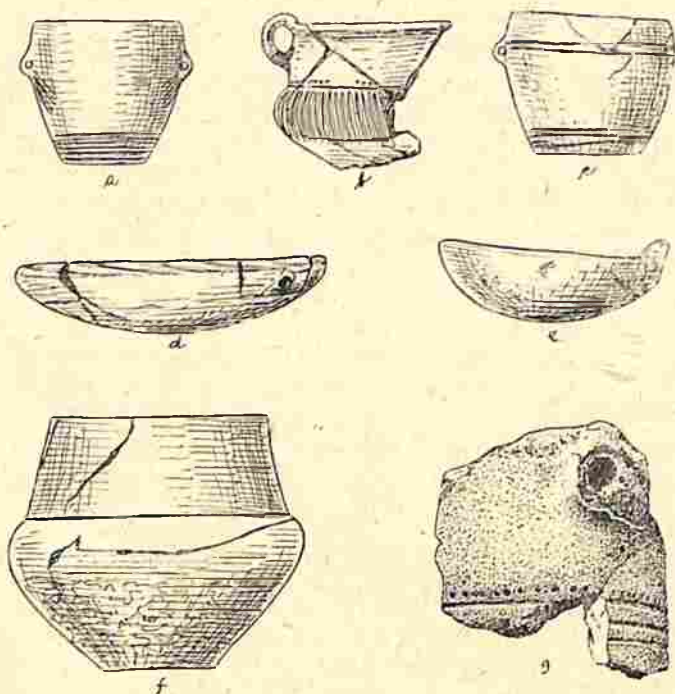
Grób CXXXVI

Grób z obwarowaniem kamiennym. Na głębokości 82 cm od powierzchni stała duża popielnica, do której z jednej strony przylegały przystawki: dwa kubki i czerpak. Kubki stały nieco pochylone, skierowane otworem ku popielnicy. Do inwentarza grobu dochodzą ponadto skorupy i fragmenty naczyń znalezione w jego pobliżu.

Duże naczynie szerokootworowe z wysoką, prawie cylindryczną szyjką i brzu-

ścem o zaokrąglonym załomie. U nasady szyjki głęboka bruzda. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Dno dość mocno zwężone. Głina żółto-szara. Uzupełnione. Średn. 28; otw. 21; wys. 25; d. 11. (ryc. 47f). Nr kat. 1935:1222.

Naczynie beczułkowate z 2 uszkami (jedno nie zachowało się), przez które przechodzą 2 bruzdy poziome. Dolną część zdobią 3 bruzdy idące spiralnie wkoło naczynia. Głina

Ryc. 47. Gr. CXXXVI, g = $\frac{1}{2}$ w. n.; d f = $\frac{1}{8}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{10}$ w. n.

Fig. 47. Tombe CXXXVI g = $\frac{1}{2}$ gr. n.; d, f = $\frac{1}{8}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{10}$ gr. n.

szaro-brunatna. Zrekonstruowane. Średn. 12,5; wys. 10—7; otw. 11,6; dno 7,2. (ryc. 47c). Nr kat. 1935:1224.

Naczynie w przybliżeniu cylindryczne z 2 uszkami umieszczonymi w $\frac{2}{3}$ wysokości. U nasady uszek grupy kresek skośnie rozbiegających się. U podstawy 5 bruzd idących spiralnie wkoło naczynia. Brzeg uszkodzony. (ryc. 47a). Nr kat. 1935:1223. Średn. 11,2; wys. 10,5; otw. 10,7; d = 6.

Czerpak płaski z utraconym uchem. Głina brunatna. Wys. 3,2—4,2 cm; otw. 11,8. Uzupełniony. (ryc. 47e). Nr kat. 1935:1125.

Pozostały inwentarz:

Fragment dużej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym szerokim karbowaniem. Poniżej brzegu małe uszko. Głina szara. (ryc. 47d). Nr kat. 1935:1219.

Fragment kubka podwójniestożkowego z cylindryczną szyjką, u której nasady biegnie bruzda pozioma. Brzeg odchylony na zewnątrz. Poniżej bruzdy ornament ukośnych, ostro profilowanych żłobków, powyżej grupy małych dołczków. Ucho profilowane, taśmowate. Głina żółta. (ryc. 47b). Nr kat. 1935:1220.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935:1221 i 1225. M. in.:

a) Dno większego naczynia (prawdopodobnie misy) obwiedzione po stronie zewn. lekko rytymi bruzdami poziomymi. Od strony wewn. dno posiada znaczną wypukłość. Głina brunatno-szara.

b) Fragment cylindrycznego naczynia z dołkiem dla umocowania uszka, zdobionego bruzdami poziomymi i rzędem małych dołczków. Głina brunatna. (ryc. 47g).

c) Dolna część misy z wyrytym po stronie wewn. dna znakiem krzyża równoramiennego. Głina brunatna. D. = 8 cm.

Grób CXXXVII a—b

(zniszczony, tabl. V, 5d)

Grób znajdował się na głęb. 36 cm pod powierzchnią; obwarowania kamiennego nie posiadał. Ułożenie naczyń w dwu grupach oddzielonych od siebie o 26 cm posiadających odrębne popielnice, przemawia za wyodrębnieniem dwóch grobów: a i b.

Grób CXXXVIIa

Zawartość grobu składała się z popielnicy, przy której stały od strony północnej trzy przystawki: 2 kubki i naczynie beczułkowate, przy czym jeden z kubków i naczynie beczułkowate miały dna odwrócone do góry. Podobnie ustawiony był duży kubek przylegający do popielnicy od strony wschodniej oraz stojące od strony zachodniej drugie naczynie beczułkowate, któremu towarzyszyło małe naczynie.

Popielnica zachowała się w stanie zgniecionym. Stanowi ją naczynie w przybliżeniu podwójniestożkowe, mające wysoką, stożkową szyjkę i oddzielony od niej dwiema bruzdami poziomymi brzusec, z zaokrąglonym załomem, który zdobią żłobki pionowe. Głina brunatno-szara. Zrekonstruowana. Średn. 24,6; wys. 20; otw. 16; d. 9,2. Nr kat. 1935:1235a.

Naczynie podwójniestożkowe z stożkową szyjką, zlewającą się z brzuścem. U nasady szyjki bruzda pozioma. Załom brzuśca pokryty skośnymi żłobkami. Na granicy szyjki i brzuśca 1 uszko, drugie uszko utracone. Głina jasno-brunatna. Średn. 14,2; wys. 12,8; otw. 9,8; d. 6,1. Nr kat. 1935:1228.

Naczynie beczułkowate z bruzdą poziomą i 2 uszkami u nasady prawie cylindrycznej szyjki. Głina ceglasta. Średn. 14,2; wys. 14,2; otw. 11; d. = 8,3. Nr kat. 1935:1232.

Duże naczynie doniczkowe z małym taśmowatym uchem u krawędzi i wklęsłą szyjką. Głina szaro-żółta. Zrekonstruowane. Wys. 20—20,6; otw. 22; d. = 12,2.

Duży kubek z stożkową szyjką i odchylonym brzegiem oraz z baniastą formą brzuśca. U nasady szyjki bruzda pozioma. Ucho przykrawędźne, taśmowate. Głina brunatno-ceglasta. Sklejony. Średn. 17; wys. 14; otw. 10,4; d. = 6,6. Nr kat. 1935:1234.

Miniaturowe naczynie dwustożkowe z bruzdą poziomą u nasady szyjki. Głina brunatna. Średn. 5,5; wys. 4,8; otw. 4; d. 3. Nr kat. 1935:1229.

Miniaturowy kubek z uszkiem taśmowatym, wystającym ponad brzeg naczynia. Głina żółta. Wys. 4,7—5,3; otw. 5,4; d. 2,3. Nr kat. 1935:1230.

Grób CXXXVIIb

W głęb. 36 cm popielnica przykryta misą, pod którą mieścił się czerpaczek i dno małego naczynia. Obok popielnicy stały 2 naczynia beczułkowate odwrócone dnem do góry.

Popielnica podwójniestożkowa z wysoką szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą, powyżej której grupy dołczków. Brzusiec zdobiony grupy żłobków. Głina brunatno-szara. Zrekonstruowana. Średn. 10,8; wys. 17,4; otw. 14; d. 7,2. Nr kat. 1935:1237.

Duża misa z zagiętą do środka krawędzią, zdobioną szerokim karbowaniem. Zrekonstruowana. Głina szara. Wys. 8,5—9; otw. 30,5; d. 10,2. Nr kat. 1935:1237.

Naczynie beczułkowate z 2 uszkami i ze stożkową szyjką. U jej nasady bruzda pozioma z umieszczonymi powyżej skośnymi kreskami, b. niedbale narysowanymi. Głina szaro-żółta. Średn. 11,7; wys. 10,8—11; otw. 8,8; d. 5,4. Nr kat. 1935:1227.

Naczynie beczułkowate z bruzdą poziomą u nasady cylindrycznej szyjki i 2 uszkami (jedno utracone). Zrekonstruowane. Głina szaro-żółta. Średn. 10,7; wys. 9,3—9,8; otw. 9,2; d. 5,2. Nr kat. 1935:1226.

Mały, półkulisty czerpak z utraconym uchem. Głina ceglasta. Zrekonstruowany. Wys. 2,8—3,3; otw. 8,9. Nr kat. 1935:1228.

Dno małego naczynka z żółtej gliny. Powierzchnia gładzona. D. = 4,2. Nr kat. 1935:1239.

Groby CXXXVIIIa-b

(zniszczone) — tabl. V, 5d.

Na głębokości 37 cm natrafiono na dno misy przykrywającej dużą popielnicę podwójniestożkową, obok której stało małe naczynie tej samej co popielnica formy. Popielnica nie zachowała się. Grób ten oznaczam jako grób CXXXVIIIa w odróżnieniu od gr. CXXXVIIIb, który mieścił się w odległości 51 cm w kierunku wschodnim. Stanowiła go popielnica nakryta nieco skośnie leżącą misą.

Inwentarz zachowany grobu CXXXVIIIa stanowią: fragmenty dużej misy z silnie zagiętą do środka krawędzią, ozdobioną ukośnym karbowaniem. Otw. 29,3. Głina brunatna. Nr kat. 1935:1240.

Małe naczynie podwójniestożkowe z dno zdobione powyżej załomu pas wypełniony trójkątami wiszącymi i stojącymi, skośnie zakreskowanymi. Głina ceglasta. Średn. 9,4; wys. 7,5; otw. 6,2; d. 3,6. Nr kat. 1935:1242.

O bliższym wyglądzie popielnicy nic powiedzieć nie można, poza jej — wspomnianą już — dwustożkową formą.

Grób CXXXVIIIb

Dolna część dużej popielnicy o chropowatej, mazanej powierzchni. Głina brunatna. Spalone kości ludzkie. D. = 12. Nr kat. 1935:1243.

Misa z karbowaną skośnie krawędzią i z uszkiem poniżej brzegu. Głina brunatna. Wys. 5,8; otw. 20; d. 7,4. Nr kat. 1935:1241.

Grób CXXXIX

(tabl. V, 5d)

Na głębokości 52 cm pod powierzchnią stała duża popielnica, w której oprócz spalonych kości ludzkich mieściły się ułamki misy pierwotnie ją nakrywającej. Z boku popielnicy dostawiony był kubek odwrócony dnem do góry. W skład inwentarza grobu wchodzi ponad to skorupy znalezione w jego pobliżu.

Popielnica podwójniestożkowa z zaokrąglonym załosem brzuśca i wysoką, zwężającą się stożkowo ku górze szyjką. Dno znacznie wyodrębnione. Brzusiec zdobiony powyżej załomu grupami kresk pionowych. Głina szara.

Popielnica posiada charakterystyczne pęknięcia ilustrujące sposób jej lepienia z walków. Zrekonstruowana. Średn. 23; otw. 17; wys. 20,6 do 21,6; d. 9,5. (ryc. 14i). Nr kat. 1935:1245.

Fragmenty misy z zagiętą krawędzią, zdobioną ukośnym karbowaniem. Głina żółta. Nr kat. 1935:1246.

Kubek podwójniestożkowy z zaokrąglonym załosem brzuśca oddzielnego od

stożkowatej szyjki głęboką bruzdą poziomą. Krawędź nieco odchylona. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Załom brzuśca zdobią grupy żłobków pionowych i grupa 3 dołeczków. Głina brunatna. Średn. 13,6; wys. 9,2; otw. 10; d. 5,5. Nr kat. 1935 : 1247.

Skorupy kilku naczyń. Nr kat. 1935 : 1244.

Grób CXL

Na głębokości 50 cm pod powierzchnią stały obok siebie trzy popielnice, z których w jednej leżała wśród kości brzytwa brązowa. Przystawki były dostawione kolisto. W środku grobu stał czerpak. Obok przystawek leżały 2 „serki”, ośelka i „jajko” kamienne.

Dolna część dużej popielnicy z brunatnej gliny. Dno szerokie, nieco wklęsłe. D. = 13 cm. (ryc. 340). Nr kat. 1935 : 1256.

Dolna część dużej popielnicy zdobionej grupami pionowych żłobków oraz małymi guzkami. Głina brunatna. D. 9,6. (ryc. 341). Nr kat. 1935 : 1258.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1228.

Fragmety naczynia beczułkowatego (popielnicy) z szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Głina brunatna. (ryc. 34 m). Nr kat. 1935 : 1259.

Misa większych rozmiarów z zagiętą do środka krawędzią zdobioną ostrymi ukośnymi żeberkami. Głina brunatna. Wys. 8,8—9,2; otw. 36,4; d. = 10. (ryc. 34h). Nr kat. 1935 : 1257.

Naczynie beczułkowate ze stożkowatą szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Na szyjce ślady ucha. Głina szaro-żółta. Średn. 15,2; wys. 14,6; otw. 9,8; d. 8,5. Zrekonstruowane. (ryc. 34p). Nr kat. 1935 : 1254.

Naczynie wazowate z wysoką cylindryczną szyjką. Głina brunatna. Średn. 21,4; d. 10. Uzupełnione. Nr kat. 1935 : 1251. (ryc. 34 n).

Kubek podwójniestożkowy o zaokrąglonym załomie brzuśca. Szyjka stożkowata, zdobiona u nasady trzema bruzdami poziomymi. Załom zdobią grupy szerokich żłobków poziomych przedzielonych ornamentem dołeczków. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Głina szaro-żółta. Średn. 15,7; wys. 11,9; otw. 12,8; d. 7,3. (ryc. 34l). Nr kat. 1935 : 1255.

Kubek z brzuścem w przybliżeniu podwójniestożkowym, krótką, cylindryczną szyjką i silnie odchylonym brzegiem. Ucho taśmowate. Dno wklęsłe. Głina żółta. Średn. 11,4; wys. 6,8; otw. 10,8; d. 2,6. (ryc. 34b). Nr kat. 1935 : 1253.

Płaski czerpak owalny z taśmowatym uchem i wklęsłym dnem. Głina brunatna. Wys. 2,8—4,6; otw. 11—12,5; d. 2,2. Nr kat. 1935 : 1248.

Płaski czerpak z dużym, taśmowatym uchem wystającym silnie ponad brzeg. Dno

wklęsłe. Głina brunatna. Wys. 2,8; otw. 11,2; d. 2,5. (ryc. 34e). Nr kat. 1935 : 1265.

Czerpak z wklęsłym dnem. Głina brunatna. Ucho utracone. Wys. 3,2—4,4; otw. 11,3; d. 2. (tabl. 34i). Nr kat. 1935 : 1252.

Czerpak z wklęsłym dnem. Ucho utracone. Dno zaopatrzone w dwa dołeczki. Głina żółta. Średn. 3,8—4,5; otw. 14,3; d. 2,5; (ryc. 34c). Nr kat. 1935 : 1260.

Dolna część większego naczynia o chropowatej powierzchni. Głina brunatna. D = 11. Nr kat. 1935 : 1250. (ryc. 34j).

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1249.

Część trapezowatej brzytwy brązowej z zawiniętymi brzegami. Długość ostrza 5,6 cm, szer. 3,8. (ryc. 34f).

Krążek kamienny z 2 wgłębieniami, t.zw. „serek” kamienny. Średn. 4,8; wys. 2,8. (tabl. 34d). Nr kat. 1935 : 1263.

Krążek kamienny (t.zw. „serek”) o średn. 3,8 i wys. 2,3. (ryc. 34a). Nr kat. 1935 : 1262.

Ośelka kamienna, w przekroju podłużnym prostokątna. Wys. 1,9; dług. 7; szer. 4. (ryc. 34g). Nr kat. 1935 : 1261.

Kulisty gładzik kamienny. Nr kat. 1935 : 1264. (ryc. 34k).

Groby CXLI a-b

(piętrowe)

Grób CXLIa był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. 20 cm mieściły się dwie popielnice, zachowane w stanie silnego zniszczenia. Do popielnic dostawione były od strony południowo-wschodniej trzy przystawki, z których jedna odwrócona do góry dnem, stała na większym naczyniu. Piasek w grobie był zmieszany z ziemią ciemno-brunatną.

Rozbita popielnica podwójniestożkowata z zaokrąglonym załomem brzuśca, zdobionym grupami nieco skośnych żłobków; powierzchnia dolnej części chropowata. Głina szara. Nr 1935 : 1266.

Dolna część naczynia z szaro-żółtej gliny. D = 9,4. (ryc. 48i). Nr kat. 1935 : 1272. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Naczynie podwójniestożkowate o zaokrąglonym załomie brzuśca, oddzielonym od stożkowatej szyjki bruzdą poziomą. U nasady szyjki 2 małe uszka. Brzusiec zdobiony grupami małych dołeczków. Głina żółto-szara. Średn. 10,8; wys. 9,9; otw. 7,8; d. 4,4. (ryc. 48h). Nr kat. 1935 : 1267.

Mały kubek z uchem wystającym ponad brzeg. Głina żółto-szara. Wys. 4,5; otw. 7; d. 2,8. (ryc. 48g). Nr kat. 1935 : 1270.

Mały kubek doniczkowy z utraconym uchem. Gлина brunatna. Średn. 6,6; wys. 4,9; otw. 6; d. 4. (ryc. 48f). Nr kat. 1935 : 1273.

Ułamek drutu brązowego zdobionego ukośnymi nacięciami. Średn. 0,5 cm. Nr kat. 1935 : 1272.

Grób CXLIIb — tabl. VI, 6c

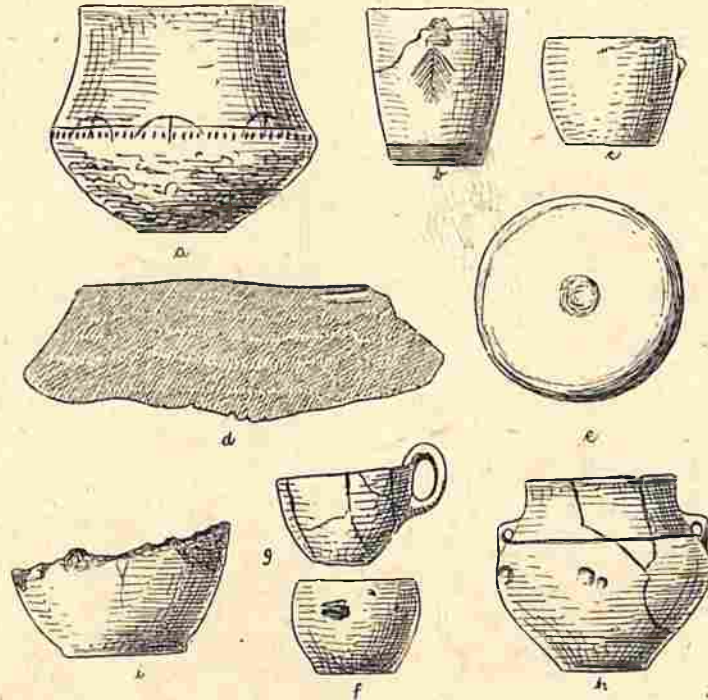
28 cm poniżej grobu CXLIIa stała popielnica grobu dolnego, w której na kościach złożonych w porządku anatomicznym leżała brzytwa tra-

utraconych uch ornamentem jodelkowym. Wys. 12; otw. 10; d. 7,2. (ryc. 48b). Nr kat. 1935 : 1271.

Mały doniczkowy kubek z ceglastej gliny. Ucho utracone. Średn. 7; wys. 5,6; otw. 6,6; d. 4,7. (ryc. 48c). Nr kat. 1935 : 1274.

Brzytwa trapezowata z brązu. Dług. ostrza = 10,6. (ryc. 48d). Nr kat. 1935 : 1269.

Krążek kamienny (t. zw. „serek”) z dwoma wgłębieniami. Średn. 5,5; wys. 2,4. (ryc. 48e). Nr kat. 1935 : 1275.

Ryc. 48. Gr. CXLIIb (a—e) i gr. CXLIIa (f—i). d, e = $\frac{1}{2}$ w. n.; c, f, g, h = $\frac{3}{4}$ w. n., b, i = $\frac{1}{6}$ w. n.; a = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 48. Tombę CXLIIb (a—e) et tombe CXLIIa (f—i). d, e = $\frac{1}{2}$ gr. n.; c, f, g, h = $\frac{3}{4}$ gr. n.; b, i = $\frac{1}{6}$ gr. n.; a = $\frac{1}{8}$ gr. n.

pezowata. Od wschodniej strony popielnicy dostawione były przystawki, z których dwie stały odwrócone dnem do góry. Przy jednej z przystawek leżał „serek” kamienny. Popielnica stała w nieco ciemniejszej ziemi.

Popielnica podwójniestożkowata zdobiona powyżej ostrego załomu dwiema niestarannie rytymi liniami poziomymi. Linie te przecinają półkoła podzielone linią na dwie części. Załom zdobią krótkie kreski pionowe. Poniżej załomu powierzchnia chropowata, mazana. Gлина brunatna. Średn. 27; wys. 29; otw. 21; d. 8,8. (ryc. 48a). Nr kat. 1935 : 1268. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Wysokie naczynie cylindryczne z śladami ucha przy krawędzi, zdobione u podstawy pięcioma poziomymi liniami, a poniżej

Grób CXLII (zniszczony)

Z obwarowania grobu zachował się jeden kamień na głęb. 15 cm. Naczynia stały na głęb. 29 cm. Popielnica zachowała się tylko w dolnej części. Pozostałe naczynia stały w wielkim rozproszeniu. Dwa z nich były odwrócone dnem do góry, jedno leżało na boku.

Dolna część popielnicy z brunatnej gliny. Nr kat. 1935 : 1281. Palone kości ludzkie.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym i ukośnie karbowanym. Gлина szaro-żółta. Nr kat. 1935 : 1278.

Naczynie beczułkowate z szyjką oddzielną od brzuszka poziomą bruzdą, poniżej której grupy dołeczków (po trzy). Gлина szaro-żółta. U nasady szyjki dwa uszka. Średn.

14,2; wys. 12,8; otw. 9,7; d. 8. (ryc. 49e). Nr kat. 1935 : 1280.

Naczynie beczułkowate, podobne do poprzednio opisanego. Jedno ucho utracone. Średn. 14,6; wys. 13,5; otw. 9,8; d. = 6,8. (ryc. 49c). Nr kat. 1935 : 1276.

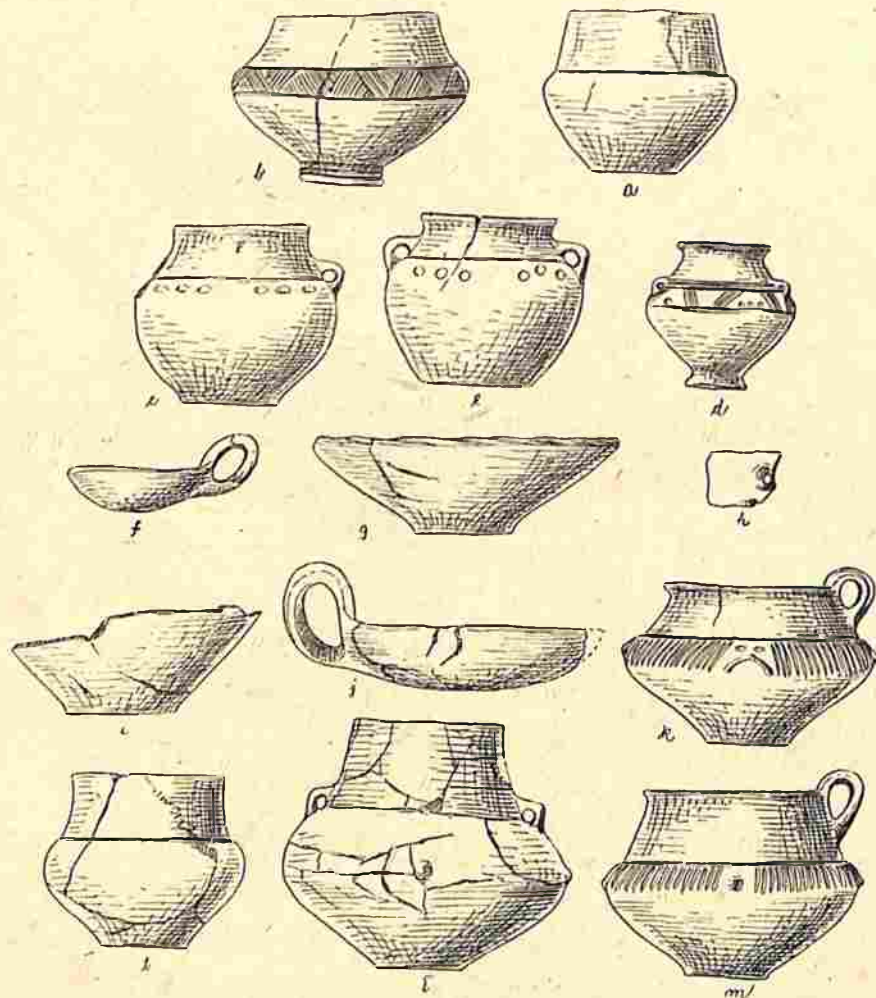
Mała amfora podwójniestożkowata (ryc. 49d), z szyjką oddzieloną od brzuśca trzema bruzdami poziomymi. Krawędź silnie wygięta na zewnątrz. U nasady szyjki

Małe naczynie podwójniestożkowate z bruzdą poziomą u nasady szyjki. Gлина szarozłota. Średn. 9,4; wys. 7,8; otw. 7; d. 4,2. (ryc. 49a). Nr. kat. 1935 : 1289.

Grób CXLIII

Na głębokości 35 cm stała zniszczona popielnica i górna część dwuosznego naczynia.

Skorupy zniszczonej popielnicy z szarej gliny. Nr kat. 1935 : 1284.

Ryc. 49. Gr. CXXLI (a—e) i gr. CXXLIV (f—m). h = $\frac{1}{2}$ w. n.; a, b, f, j, l = $\frac{1}{4}$ w. n.; c—e, i, m = $\frac{1}{6}$ w. n.; g, k, l = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 49. Tombe CXXLI (a—e) et tombe CXXLIV (f—m). h = $\frac{1}{2}$ gr. n.; a, b, f, j, l = $\frac{1}{4}$ gr. n.; c—e, i, m = $\frac{1}{6}$ gr. n.; g, k, l = $\frac{1}{8}$ gr. n.

z uszka. Górna część brzuśca zdobiona pasmem na przemian ukośnych kresek, przedzielonych grupami dołeczków. Gлина brunatno-szara. Nóżka silnie wyodrębniona. Średn. 10,8; wys. 10,6.

Małe naczynie podwójniestożkowate z szyjką zwężającą się ku górze, oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Bruzdy poziome zdobią wyodrębnioną podstawę. Załom brzuśca ozdobi pas ukośnie zakreskowanych trójkątów. Gлина brunatna. Średn. 11,4; wys. 7,8; otw. 7,9; d. 4. (ryc. 49b). Nr kat. 1935 : 1274.

Górna część naczynia dwuosznego z cylindryczną szyjką i brzuścem o zaokrąglonym załomie. Jedno ucho utracone. Brzusiec ozdobi ornament guzków z półkolistymi żeberkami. Gлина szara. Średn. 13 cm. Nr kat. 1935 : 1283.

Grób CXXLIV

Obwarowanie kamienne położone było na głęb. 32 cm. Popielnica mieściła się w piasku

o zabarwieniu nieco ciemniejszym w głęb. 68 cm. Na kościach leżał ułamek brązu. Popielnicę pokrywała misa. Od strony zachodniej przystawione były dalsze naczynia, z których cztery odwrócone były dnem do góry. Na wysokości otworu amfory, stojącej normalnie, znalazły się węgle drzewne.

Fragment dolnej części naczynia z brunatno-żółtej gliny. Wewnątrz spalone kości ludzkie. Nr kat. 1935:1296. (ryc. 49i). Palone kości ludzkie.

Duża misa z zagiętą do środka krawędzią, zdobioną skośnym karbowaniem. Głina brunatna. Wys. 9,5; otw. 29,4; d. 9,5. (ryc. 49g). Nr kat. 1935:1292.

Druga misa nie zachowała się w Muzeum Archeol.

Amfora z ornamentem guzowym i 2 uszkami u nasady szyjki. Głina brunatna. Średn. 28; wys. 24,4; otw. 14,5; d. 8,5. Uzupełniona. (ryc. 49i). Nr kat. 1935:1294.

Duży kubek z podwójniestożkowatym brzuścem zdobionym rowkami pionowymi i 4 guzkami. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Dno uzupełnione. Średn. 18,5; wys. 13,6-14; otw. 13,6; d. 6. Głina żółta. Nr kat. 1935:1290. (ryc. 49m).

Duży kubek podwójniestożkowaty z szyjką oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą. Ucho szerokie, zdobione dwoma żeberkami. Brzusiec zdobiony cztery grupy ukośnych, ostro rytych żłobków, przedzielone guzkami, przez które przebiegają półkoliste żeberka. Ponad guzkami grupy dołeczków. Powierzchnia naczynia starannie gładzona, czarna, o lśniącym połysku. Średn. 24; wys. 16; otw. 17,3; d. 8. (ryc. 49k). Nr kat. 1935:1295.

Małe naczynie z baniastym brzuścem. Głina szaro-żółta. Średn. 9,7; wys. 8,6; otw. 7,5; d. 4. Uzupełnione. (ryc. 49l). Nr kat. 1935:1291.

Fragment większego czerpaka z uchem taśmowatym, wystającym silnie ponad krawędź. Dno posiada nieznaczny wklęsłość. Głina żółta. (ryc. 49j). Nr kat. 1935:1289.

Mały czerpak z uchem wystającym ponad krawędź. Dno wklęsłe. Głina żółta. Wys. 1,8-2,5; otw. 7; d. 1,6. (ryc. 49f). Nr kat. 1935:1285.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935:1287-8.

Fragment płytki brązowej z śladem po odłamanym kolcu. Nr kat. 1935:1286. (ryc. 49h). Węgle drzewne.

Grób CXLV

Pod obwarowaniem kamiennym znajdowała się w głębokości 60 cm nie zachowana w całości popielnica z kośćmi. Stała ona w większym sku-

pieniu skorup. Tuż przy niej od strony wschodniej mieścił się kubek.

Fragment dużej jajowatej popielnicy z brunatnej gliny. Szyjka nieco wklęsła. Dno = 14,5. (ryc. 50d). Nr kat. 1935:1298. Wewnątrz palone kości.

Kubek w przybliżeniu podwójniestożkowaty, z szyjką oddzieloną od brzuśca 2 bruzdami poziomymi. Ucho taśmowate, wystające ponad krawędź. Brzusiec zdobiony pionowe żłobki. Głina żółta. Średn. 12,8; wys. 9,4; otw. 9,8; d. 5,5. (ryc. 50e). Nr kat. 1935:1299.

Fragment małego kubka o cylindrycznej, krótkiej szyjce i dwustożkowatym brzuścu zdobionym grupami kresek pionowych i ukośnych. Głina żółto-szara.

Dolna część naczynia z brunatnej gliny z dołkiem w pośrodku dna. Wyrównane brzegi otworu wskazują na to, że otwór został zrobiony celowo przed wypaleniem naczynia. Średn. dna 7,5; średn. otw. 2,2. Nr kat. 1935:1301. (ryc. 50f).

Brzeg naczynia z facetowaną krawędzią i szyjką zdobioną poziomymi żłobkami. Głina czerwona. Nr kat. 1935:1301.

Fragment kubka doniczkowatego przepalonego w ogniu. Głina czerwona. Nr kat. 1935:1301.

Fragment większego naczynia z powierzchnią chropowatą, mazaną. Głina brunatna. Nr kat. 1935:1297. (ryc. 50a).

Fragment dużego naczynia z wysoką, cylindryczną niemal szyjką i wydętym brzuścem, zdobionym dwiema bruzdami poziomymi. Ślady uch utraconych. Głina brunatno-żółta. Nr kat. 1935:1297. (ryc. 50b).

Ułamki innych naczyń (ryc. 50c).

Grób CXLVI

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 49 cm leżał na boku kubek skierowany otworem ku popielnicy, na której brzuścu zachowały się ułamki misy. Popielnica zawierała kości palone i ułamek blaszki brąz. Blisko popielnicy leżał ukośnie kubek oraz stały dwa naczynia beczułkowate, odwrócone dnem do góry. Piasek, w którym mieścił się grób, był zmieszany z ciemniejszą ziemią i skorupami.

Popielnica podwójniestożkowata o zaokrąglonym brzuścu zdobionego grupami rowków pionowych i dołeczków i oddzielnego od stożkowatej szyjki bruzdą poziomą. Głina szaro-żółta. Średn. 20; wys. 14,6; otw. 14,8; d. 7,7. (ryc. 50j). Nr kat. 1935:1304. Wewnątrz palone kości.

Misa zachowana tylko w górnej części i jej dno. Krawędź zagięta ku środkowi, skośnie karbowana. Dno posiada po stronie wewnętrznej

znak krzyża równoramiennego. Otw. 29; d. 8,3. (ryc. 50g). Nr kat. 1935 : 1303.

Naczynie beczułkowate z szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą, poniżej której 2 uszka. Gлина żółto-szara. Średn. 13,6; wys. 13,6; otw. 9,8; d. 6,8. Nr kat. 1935 : 1305. (ryc. 50k).

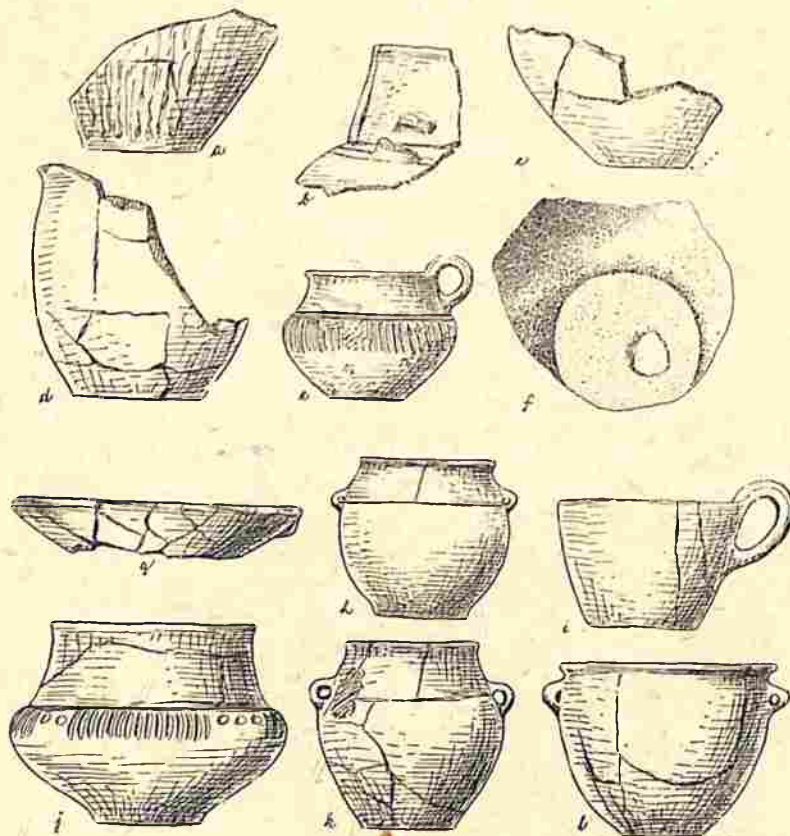
Naczynie beczułkowate z bruzdą poziomą i 2 uszkami na granicy szyjki i brzuśca. Gлина żółta. Średn. 13,6; wys. 11,8; otw. 10; d. 6,8. (rys. 50h). Nr kat. 1935 : 1306.

Grób CXLVII

Na głębokości 33 cm stała zniszczona popielnica w postaci amfory zdobionej na załomie ornamentem guzowym, obwiedzionym półkolistymi, poprzecznie karbowanymi żeberkami. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1308.

Grób CXLVIII

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 36,5 cm leżała misa, odwrócona dnem do góry, pod którą stała zgnie-

Ryc. 50 Gr. CXLV (a—f) i gr. CXLVI (g—l). i = $\frac{1}{4}$ w. n.; a, c, e, f, h, k, l = $\frac{1}{6}$ w. n.; d, g = $\frac{1}{8}$ w. n.; j = $\frac{1}{12}$ w. n.

Fig. 50. Tombe CXLV (a—f) et tombe CXLVI (g—l). i = $\frac{1}{4}$ gr. n.; a, c, e, f, h, k, l = $\frac{1}{6}$ gr. n.; d, g = $\frac{1}{8}$ gr. n.; j = $\frac{1}{12}$ gr. n.

Kubek doniczkowaty z taśmowatym uchem, nieco wystającym ponad brzeg. Gлина żółto-szara. Sklejony. Wys. 6,2—6,7; otw. 3,8; d. 5,7. (ryc. 50i). Nr kat. 1935 : 1307.

Naczynie w przybliżeniu beczułkowate z silnie wygiętą na zewnątrz krawędzią, poniżej której mieszczą się dwa małe uszka. Dno silnie zwężone. Gлина brunatno-szara. Średn. 11; wys. 8,5; otw. 11; d. 6. (ryc. 50l). Nr kat. 1935 : 1302.

Skorupy kilku naczyń, wśród nich skorupa z otworem po czopiku uszka. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1303.

ciona popielnica. Druga przystawka leżała również odwrócona obok popielnicy od strony wschodniej. Po stronie zachodniej popielnicy stało duże naczynie.

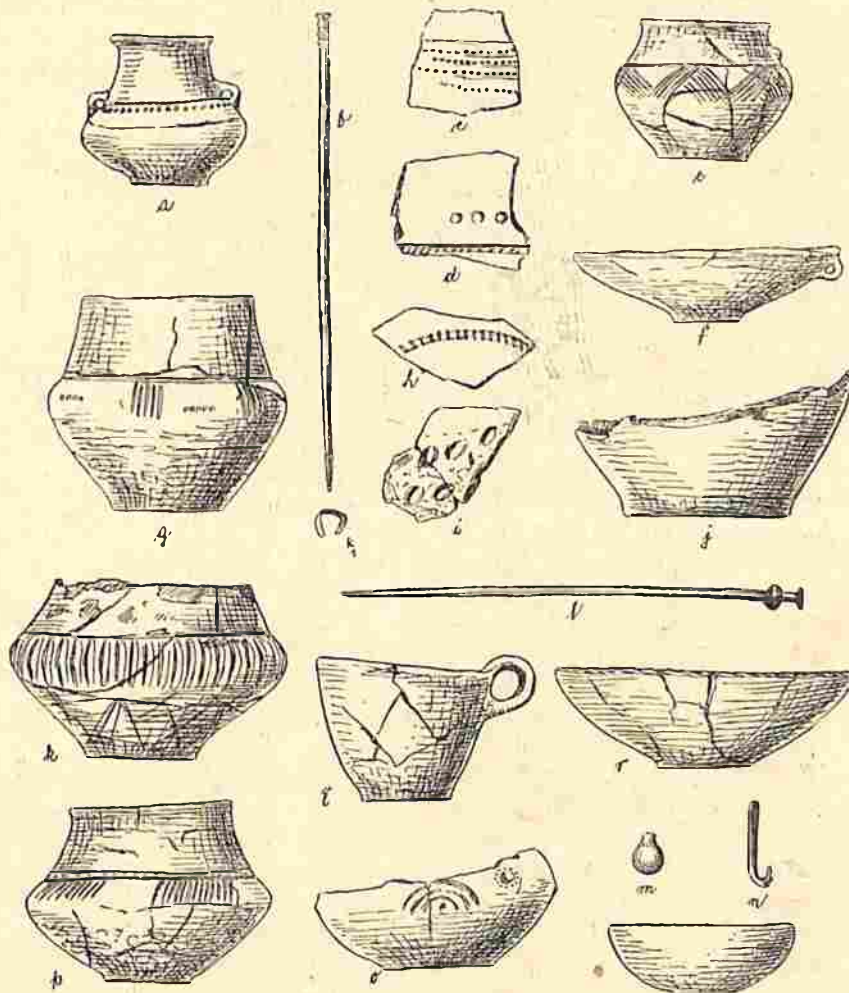
Popielnica podwójniestożkowata o zaokrąglonym załomie brzuśca zdobionego szerokimi żłobkami pionowymi. Gлина szaro-brunatna. Średn. 27,6; d. 9,2. Nr kat. 1935 : 1309. Wewnątrz palone kości.

Fragment dużej misy z krawędzią ukośnie karbowaną, zdobioną ukośnymi żłobkami. Dno wyodrębnione. Wys. 10,4; d. 10,9. Nr kat. 1935 : 1311.

Naczynie podwójniestożkowate z stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca trzema poziomymi bruzdami. U nasady uszko profilowane. Powyżej załomu ślad po półkolistym, szerokim żeberku. Głina brunatno-szara. Sklejone. Nr kat. 1935 : 1313.

Fragment małego naczynia z zaokrąglonym załosem brzuśca oddzielenego od

Popielnica z brzuścem w przybliżeniu podwójniestożkowatym, zdobionym grupami kresek pionowych, przedzielonych grupami dołeczków. U nasady wysokiej, stożkowej szyjki bruzda pozioma. Głina brunatna. Sklejona. Średn. 24; wys. 22; otw. 12,2; dno = 11,2. (ryc. 51g). Nr kat. 1935 : 1321. Wewnątrz palone kości.

Ryc. 51 Gr. CXLIX (a—k₁) i gr. CL (k—s). b, l, m, n = 1/2 w. n.; c, d, h, i, l, s = 1/4 w. n.; a, e, j, k, o = 1/10 w. n. f, g, p, r = 1/8 w. n.

Fig. 51. Tombe CXLIX (a—k₁) et tombe CL (k—s). b, l, m, n = 1/2 gr. n.— c, d, h, i, l, s = 1/4 gr. n.; a, e, j, k, o = 1/10 gr. n. f, g, p, r = 1/8 gr. n.

szyjki bruzdą poziomą. Szyjka niska, stożkowata. Brzeg wygięty na zewnątrz. Brzusiec zdobiony żłobki pionowe. Głina żółto-szara. Nr kat. 1935 : 1314.

Grób CXLIX

Grób nie posiadał obwarowania kamiennego. Na głęb. 32 cm stały w ziemi ciemno-brunatnej rzędem cztery naczynia; 2 popielnice i 3 przystawki. Z grobu tego pochodzi też szpila brązowa i taśma brąz., które leżały na kościach w jednej z popielnic.

Dolna część i fragment górnej części dużego naczynia jajowatego o chropowatej powierzchni brzuśca i gładkiej szyjce. Brzusiec zdobiony poniżej nasady szyjki trzema rzędami dołeczków wygniatanych paznokciem. Ścianki grube. Głina brunatna. D. = 13,2. Nr kat. 1935 : 1319 (ryc. 51j). Wewnątrz palone i szpila brązowa.

Misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym karbowaniem ukośnym. Poniżej brzegu uszko. Głina brunatna. Sklejona. Średn.

27,8; wys. 7,8; d. 6,8. (ryc. 51f). Nr kat. 1935 : 1318.

Mała amfora dwuuszna z bruzdą u nasady wysokiej szyjki i umieszczonym poniżej ornamentem drobnych dołeczków. Charakterystyczne pęknięcie naczynia na linii złączenia wałków. Gлина szara. Średn. 12,4; wys. 11,5; otw. 7,8; d. 5,8. (ryc. 51a). Nr kat. 1935 : 1322.

Kubek podwójniestożkowaty o zaokrąglonym załomie brzuśca oddzielonego bruzdą poziomą od zwężającej się ku górze szyjki. Ucho utracone. Poniżej bruzdy ornament grup kresk na przemian ukośnych. Gлина szaro-żółta. Sklejony. Średn. 13,6; wys. 10,6; d. 7. (ryc. 51e). Nr kat. 1935 : 1317.

Skorupy różnych naczyń:

a) Fragment naczynka o zaokrąglonym załomie brzuśca zdobionego 4 rzędami drobnych dołeczków nakłuwanych ukośnie rylcem. Szyjka cylindryczna. Gлина brunatna. (ryc. 51c). Nr kat. 1935 : 1315.

b) Fragment naczynia zdobionego u nasady szyjki żeberkiem poziomym ze skośnym karbowaniem. Gлина brunatna. (ryc. 51d). Nr kat. 1935 : 1315.

Inne skorupy. Nr kat. 1935 : 1316 (ryc. 51h—i).

Szpila brązowa z trzema wypukłościami pierścieniowymi na szyjce zakończonej małą płaską tarczka. Okaz dobrze zachowany. (ryc. 51b). Długość 12 cm. Nr kat. 1935 : 1321.

Zwinięta taśma brązowa (ryc. k1).

Grób CL

Grób z obwarowaniem kamiennym odkrytym na głęb. 13,5 cm. Na głęb. 39 cm natrafiono na dno misy przykrywającej popielnicę, która zawierała kości palone i leżącą na nich szpilę brązową. W kierunku wschodnim od popielnicy, w odległości 20 cm stało naczynie z ornamentacją guzową z brąz. haczykiem do wędki we wnętrzu, a za nim następna przystawka, w której złożono mniejszą ilość kości i kulkę brąz. (z śladami utracenia od większej całości) oraz dwa małe naczynia: kubek i misę.

Popielnica w przybliżeniu podwójniestożkowata, zdobiona u nasady wysokiej, stożkowej szyjki dwiema bruzdami poziomymi, między którymi mieści się linia kropkowana. Poniżej nasady szyjki grupy kresk pionowych. Gлина brunatna. Wewnątrz palone kości ludzkie. Średn. 24,5; wys. 17—18,4; otw. 16,2; d = 8,6. Uzupelniona. Nr kat. 1935 : 1325. (ryc. 51p).

Duża i głęboka miska z krawędzią karbowaną ukośnie. Dno posiada po obu stronach znak krzyża równoramiennego. Gлина brunatna. Naczynie sklejone. Wys. 9,2—10,6; otw. 30,6; d. 9,8. (ryc. 51r). Nr kat. 1935 : 1324.

Mała miska półkulista z wklęsłym dnem. Gлина żółta. Wys. 3,5; otw. 9,5; d. 1,5. (ryc. 51s). Nr kat. 1935 : 1323.

Naczynie o brzuścu płasko-kulistym, zdobionym ornamentyką guzową oraz dołeczkami obwiedzionymi drobnymi nakłuciami. Szyjka nie zachowana. Gлина szaro-żółta. (ryc. 51o).

Naczynie podwójniestożkowate z zaokrąglonym załomem brzuśca zdobionego żłobkami pionowymi. Poniżej załomu lekko ryte, krzyżujące się kreski. Gлина brunatno-szara. Średn. 20,8; d. 8,3. (ryc. 51k). Nr kat. 1935 : 1326.

Kubek doniczkowaty z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Rekonstruowany. Gлина szaro-brunatna. Wys. 6,4—7,3; otw. 8,9; d. 4,5. (ryc. 51l). Nr kat. 1935 : 1323.

Brązy:

Szpila z główką wazowatą. Długość 11,6 cm. Nr kat. 1935 : 1325. (ryc. 51l).

Uszkodzony haczyk do wędki. Długość jeszcze 2,2. (ryc. 51n). Nr kat. 1935 : 1327.

Kulka brąz. posiada 0,8 cm średnicy (ryc. 51m). Stanowi ona zapewne część (główkę) szpili.

Grób CLI

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 27 cm stało duże naczynie z baniastym brzuścem, przy którym znajdowała się miska i kubek odwrócony dnem do góry. Wątpliwa jest przynależność do tego grobu dwóch dalszych naczyń (jajowatego i doniczkowatego). Nie wiadomo również, które naczynie pełniło rolę popielnicy.

Naczynie jajowate o chropowatej powierzchni ze śladami obmazywania palcami. Gлина brunatna. Średn. 23,2; d. 11,4. (tabl. 52a). Nr kat. 1935 : 1329.

Miska z karbowaną krawędzią zagiętą do środka. Gлина brunatno-szara. Dno niezachowane. Otw. 27, 6. (ryc. 52b). Nr kat. 1935 : 1333.

Kubek w przybliżeniu podwójniestożkowaty o zaokrąglonym załomie brzuśca oddzielonego od brzuśca bruzdą poziomą. Ucho taśmowate wystaje nieco ponad brzeg. Brzusiec zdobiony grupy żłobków pionowych i dołeczków. Gлина szaro-żółta. Średn. 15,5; wys. 13; otw. 11,5; d. 7,3. (ryc. 52d). Nr kat. 1935 : 1330.

Małe naczynie beczułkowate z szaro-żółtej gliny. Średn. 7,1; wys. 5,2; otw. 6,5; d. 5. Nr kat. 1935 : 1331. (ryc. 52c).

Dno naczynia z brunatnej gliny (d. = ca. 7,5 cm) oraz skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1339.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1332.

Grób CLII
(zniszczony)

Pod obwarowaniem kamiennym położonym na głęb. 11 cm stały na głęb. 35 cm trzy popielnice. W jednej z nich na kościach, ułożonych w porządku anatomicznym, leżały sierp

natna. Nr kat. 1935 : 1334. Kości palone Nr kat. 1935 : 1337.

Trzecia popielnica zachowała się tylko w drobnych ułamkach. Kości palone. Nr. kat. 1935 :

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym do środka i z dnem zdobionym po stro-

Ryc. 52. Gr. CLI (a—d), gr. CLII (e—g) i gr. CLVI (h—l)
Fig. 52. Tombes CLI (a—d), CLII (e—g) et CLVI (h—l)

brąz. i „serek” kamienny. Poza popielnicami znaleziono dwie misy, które przykrywały popielnicę.

Duża popielnica podwójniestożkowata o zaokrąglonym załomie brzuśca, z wysoką, zwężającą się ku górze szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Załom brzuśca zdobią grupy żłobków pionowych przedzielonych małymi guzkami otoczonymi półkolistymi żeberkami. Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Wewnątrz palone kości. Gлина brunatna. Sklejona i uzupełniona. Średn. 31,2; wys. 27—27,5; otw. 24; d. 12,2. Nr kat. 1935 : 1340. (ryc. 52e).

Fragmenty dużego jajowatego naczynia z lejkowatą szyjką. Gлина szaro-bru-

nie wewnętrznej znakiem krzyża równoramiennego. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1334.

Brzegi misy zdobione szerokim karbowaniem ukośnym. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1334.

Ucho profilowane z żółtej gliny. Nr kat. 1935 : 1334.

Fragment brąz. sierpa ze skazą w odlewie. Dług. jeszcze: 6 cm. Nr kat. 1935 : 1339. (ryc. 52g).

„Serek” kamienny. Średn. 3 cm; grub. 1,5 cm. Nr kat. 1935 : 1338. (ryc. 52f).

Grób CLIII
(zniszczony)

Grób całkowicie zniszczony. Na głęb. 17 cm odkryto jeszcze tylko dolną część naczynia du-

zych rozmiarów z brunatnej gliny (zapewne popielnicy) $D = 12,4$ cm. Nr kat. 1935 : 1341. Przynależność amfory (nr kat. 1935 : 1342) do tego grobu jest wykluczona, dlatego naczynie to opisuję w znaleziskach luźnych.

Grób CLIV (zniszczony)

Grób z obwarowaniem kamiennym odkrytym na głęb. 14 cm. Poniżej, na głęb. 31 cm znaleziono dolne części z naczyń i skorupy. Kości palonych w grobie nie było.

Dolna część naczynia zdobionego na załomie brzuśca grupami żłobków pionowych, przerywanymi grupami dołeczków. Głina brunatna. Średn. 16,6; d. 7,7. Nr kat. 1935 : 1347.

Dolna część małego naczynia z brunatnej gliny. $D = 6$ cm. Nr kat. 1935 : 1346.

Skorupy różnych naczyń. M. in.:

- a) Fragment naczynia zdobionego grupami ukośnych kresek i drobnych dołeczków. Ornament ograniczają górą i dołem bruzdy poziome. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1343.
- b) Fragmenty dużej misy z zagiętym do środka brzegiem, zdobionym ukośnym karbowaniem. Głina brunatno-żółta. Nr kat. 1935 : 1344.
- c) Fragment naczynia zdobionego żeberkiem półkolistym, poprzecznie karbowanym. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1345.
- d) Fragmenty czerpaka z żółtej gliny z dnem wklęsłym. Nr kat. 1935 : 1343.

Grób CLV

Na głębokości 33 cm pod powierzchnią stała popielnica z kośćmi nakryta resztkami misy. Od strony południowej stał kubek cylindryczny.

Popielnica zachowała się w stanie skruszałym. Stanowiło ją duże naczynie, zdobione na załomie nieco skośnymi rowkami, poniżej załomu chropowate. Głina szaro-brunatna. Nr kat. 1935 : 1349. Palone kości ludzkie Nr kat. 1935 : 1351.

Fragmenty misy z brunatnej gliny zdobionej na krawędzi ukośnym karbowaniem. Nr kat. 1935 : 1350.

Naczynie cylindryczne ze śladami ucha, zdobione na przemian ukośnymi grupami kresek, ujętymi dołem i górą bruzdami poziomymi. Głina brunatna. Wys. 12,6; otw. 10; d. 8,2 Nr kat. 1935 : 1352.

Grób CLVI

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości ca. 90 cm stała popielnica

z kośćmi, na której brzuścu leżały ułamki misy. Popielnica stała na dnie większego naczynia. Od strony połudn.-wschodniej i wschodniej stały liczne przystawki, z których większość odwrócona była dnem do góry.

Popielnica (zachowana w dolnej części) z zaokrąglonym załomem brzuśca, zdobionym pionowymi żłobkami. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1355.

Dno większego naczynia o grubych ściankach. Głina brunatna. $D = 12$ cm. Nr kat. 1935 : 1363.

Fragment misy z brzegiem zgrubiałym, zagiętym ku środkowi, zdobionym szerokim, ukośnym karbowaniem. Głina żółta. Nr kat. 1935 : 1356.

Małe naczynie w przybliżeniu beczułkowate z dwoma maleńkimi uszkami poniżej brzegu. Głina czerwona. Wys. 7,5; otw. 8,2; d. 4,2. (ryc. 52k). Nr kat. 1935 : 1359.

Kubek beczułkowaty o silnie chropowatej powierzchni. Ucho utracone. Głina szaro-żółta. Średn. 12,4; wys. 9; otw. 11,8; d. 6,9. (ryc. 52i). Nr kat. 1935 : 1360.

Kubek beczułkowaty z szaro-żółtej gliny. Uzupelniony. (ryc. 52l). Nr kat. 1935 : 1362.

Fragment naczynia z uszkiem poniżej lejkowatego brzegu. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1361.

Naczynie podwójniestożkowe o zaokrąglonym załomie brzuśca z cylindryczną szyjką. Brzusiec zdobią żłobki pionowe. Głina szaro-żółta. Średn. 11,1; wys. 8,6—9; otw. 9,2; d. 5,8. (ryc. 52l). Nr kat. 1935 : 1361.

Duży, płaski czerpak nieforemny z taśmowatym uchem. Dno wklęsłe. Głina czerwona. Wys. 3—4,2; otw. 12,5 × 13,5; d. 2,6. (ryc. 52h). Nr kat. 1935 : 1358.

Mały, płaski czerpak z taśmowatym uchem. Dno wklęsłe. Wys. 2,2; otw. 8,9; d. 3. (ryc. 52j). Nr kat. 1935 : 1357.

Ułamek szpili brąz. z drutu o średn. 0,4 cm zdobionej na szyjce poprzecznymi rowkami. Nr kat. 1935 : 1355.

Grób CLVII

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 65 cm pod powierzchnią stała popielnica, pod którą ułożony był bruk z małych kamieni. W popielnicy mieściły się kości i ułamek stopionego przedmiotu brązowego. Obok popielnicy stał kubek z utraconym uchem, odwrócony dnem do góry.

Dzban podwójniestożkowy (popielnica) o zaokrąglonym załomie, z szyjką stożkową, oddzieloną od brzuśca dwiema poziomymi bruzdami i rzędem dołeczków. Brzusiec zdobią nieco ukośne żłobki. Ucho utracone. Gli-

na brunatno-szara. Dno silnie zwężone. Wewnątrz palone kości. Średn. 18,5; wys. 16; otw. 13,8; d. 6,3. Nr kat. 1935 : 1365.

Kubek doniczkowy z odchyłoną na zewnątrz krawędzią. Szerokie ucho utracone. Gлина brunatno-żółta. Nr kat. 1935 : 1366.

Grób CLVIII

Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 58 cm mieścił się bruk ułożony z 5 kamieni, na którym stała popielnica z kośćmi, obok niej naczynie beczułkowate odwrócone dnem do góry.

Duża popielnica z baniastym brzuścem i wysoką, stożkową szyjką, oddzieloną bruzdą poziomą od brzuśca. Nr kat. 1935 : 1367. Brzusiec zdobia na załomie grupy żeberk pionowych; poniżej załomu powierzchnia nieco chropowata. Gлина szara. Naczynie w dużej mierze uzupełnione. Średn. 29; wys. 22,5; otw. 20; d. 8,6. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Naczynie beczułkowate z stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Na granicy szyjki i brzuśca 2 uszka. Gлина brunatna. Sklejone. Średn. 14,4; wys. 15,5; otw. 8,2; d. 8,4. Nr kat. 1935 : 1368.

Grób CLIX

Na głębokości 71 cm leżała na boku popielnica z kośćmi, na której stało mniejsze naczynie z utraconym uszkiem. Od strony północnej leżała rozbita misa i dolne części dwóch naczyń.

Popielnica podwójniestożkowa o zaokrąglonym załomie brzuśca, oddzielonego od stożkowej szyjki bruzdą poziomą. Gлина szara. Uzupełniona. Średn. 21; otw. 15,3; wys. 16—16,6; d. 8,4 (ryc. 14g). Nr kat. 1935 : 1370.

Głęboki czerpak podwójniestożkowy z szyjką stożkową o silnym nachyleniu i odgiętą na zewnątrz krawędzią. W górnej części szyjki utracone ucho taśmowate. Silnie splaszczony brzusec, odgraniczony od szyjki bruzdą poziomą, zdobia na załomie grupy kresiek przeciwnie ukośnych, przedzielone doleczkami. Gлина brunatno-szara. Średn. 14,9; wys. 10,2—10,6; otw. 9,6; d. 6,3. Nr kat. 1935 : 1369.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym szerokim karbowaniem. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1371.

Fragmenty dużego, jajowatego naczynia o chropowatej powierzchni. Gлина brunatna, zawiera dużą domieszkę gruboziarnistego piasku i miki. Nr kat. 1935 : 1372.

Dna dwóch naczyń z gliny brunatnej. Średn. I = 6,7 cm, średn. II = 6,8.

Grób CLX

(zniszczony)

Grób z zachowanym szczątkowo obwarowaniem kamiennym, położonym na głębokości 61 cm. W odległości 28 cm w kierunku południowym od kamieni, na poziomie nieco niższym (69 cm od powierzchni) w piasku o zabarwieniu ciemnym leżała rozbita misa z resztkami kości. Miała ona stać na bruku kamiennym.

Duża misa z nieznacznie wyodrębnioną podstawą, z brzegiem zagiętym ku środkowi i zdobionym szerokim ukośnym karbowaniem. Gлина brunatno-żółta. Wys. 8,7—10,3; otw. 34; d. 10,4. Sklejona. Nr kat. 1935 : 1375. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1375.

Grób CLXI

Pod powierzchnią 15 cm znajdowało się obwarowanie kamienne, poniżej którego na głębokości 22 cm stało naczynie cylindryczne. Kości nie znaleziono.

Naczynie cylindryczne zdobione na wysokości 2 uszek i u podstawy rowkami poziomymi. Poniżej uszek rozchodzą się promienisto grupy kresiek. Gлина żółto-brunatna. Średn. 8; wys. 8,3—9,2; otw. 7,5; d. 6,4. Nr kat. 1935 : 1377.

Grób CLXII

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości ca 98 cm stała duża popielnica z kośćmi złożonymi w porządku anatomicznym i kółkiem brązowym, nakryta misą z uszkiem. Na misie stała dolna część naczynia odwróconego dnem do góry. Obok popielnicy mieściły się jeszcze 3 przystawki, z których jedna leżała na boku.

Duże naczynie podwójniestożkowe o ostrym załomie. Poniżej załomu powierzchnia chropowata, obmazywana palcami. Gлина szara. Wewnątrz kości palone. Średn. 30; wys. 26; otw. 22,8; d. 12,8; (ryc. 53g). Nr kat. 1935 : 1384.

Misa z uszkiem nie zachowała się.

Dolna część dużego naczynia z brunatnej gliny. Średn. dna = 14,5 cm (ryc. 53b). Nr kat. 1935 : 1386.

Dolna część dużego naczynia z czerwonej gliny. Nr kat. 1935 : 1378.

Małe naczynie z baniastym brzuścem, cylindryczną szyjką i ornamentyką guzową na załomie brzuśca. Gлина szaro-żółta. Uzupełniane. Średn. 13; wys. 9,7; otw. 9; d. 6,5 (ryc. 53d)

Naczynie miniaturowe formy podwójniestożkowej, z bardzo wysoką częścią górną; ponad załomem ornament pięciu bruzd poziomych. Gлина ceglasta. Średn. 7,8; wys. 7,6; otw. 6,8; d. 3,6 (ryc. 53h). Nr kat. 1935 : 1385.

Mała miseczek z brunatnej gliny. Dno wklęsłe. Rekonstruowana. Średn. otw. 11,5; wys. 3,5; d. 2,8 (ryc. 53 f). Nr kat. 1935 : 1388.

Skorupy różnych naczyń. M. in.:

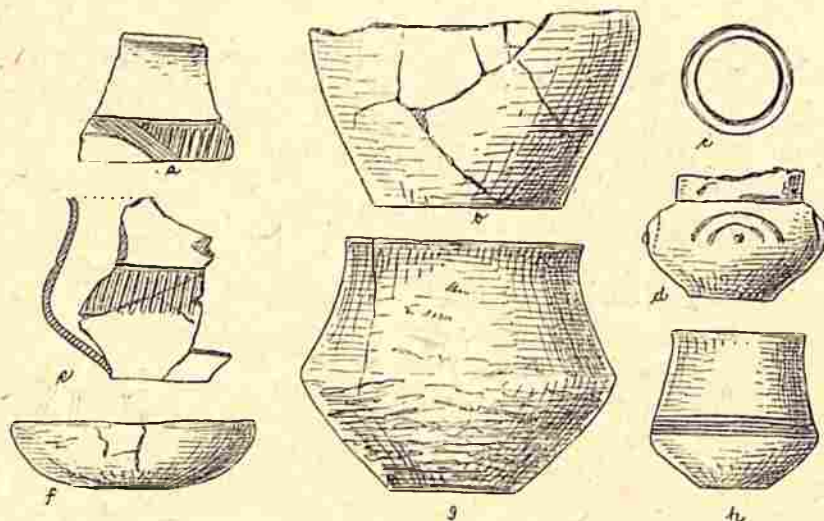
a) Fragmenty naczynia z stożkową szyjką oddzieloną od brzuśca głęboką bruzdą poziomą. Brzusiec zdobi ornamentyka guzowa, obwiedziona półkolistymi żeberkami. Pozostałe pole brzuśca zdobią żłobki pionowe. Gлина brunatno-szara (ryc. 53 e). Nr kat. 1935 : 1389.

żych trójkątów na przemian ukośnie zakreskowanych. Gлина brunatna. Nr kat. 1935 : 1380. (ryc. 53 a).

Pierścień brązowy z okrągłego drutu o grub. 0,3 cm. Średn. pierścienia = 2,7 (ryc. 53 c). Nr kat. 1935 : 1384.

Grób CLXIII

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Popielnica stała na głęb. 104 cm. Zawierała kości palone oraz małe naczynie, a na jej krawędzi leżały skorupy dużego naczynia.

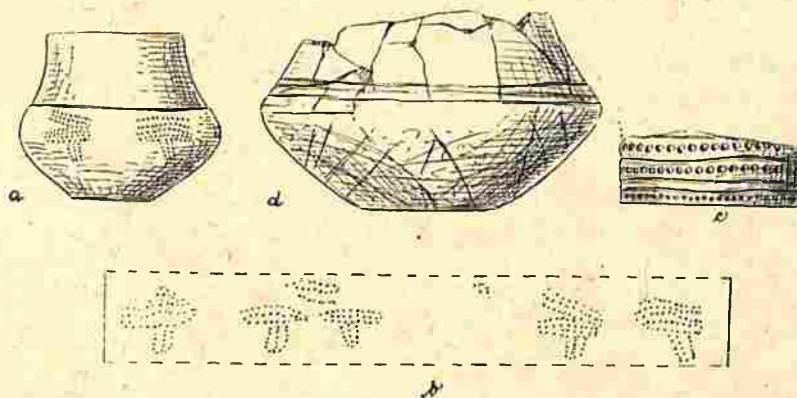

Ryc. 53. Gr. CLXII. a, c = $\frac{1}{2}$ w. n.; e-h = $\frac{1}{4}$ w. n.; b, d = $\frac{1}{6}$ w. n.
Fig. 53. Tombe CLXII. a, c = $\frac{1}{2}$ gr. n.; e-h = $\frac{1}{4}$ gr. n.; b, d = $\frac{1}{6}$ gr. n.

b) Nóżka naczynia zdobiona na przemian bruzdami poziomymi i rzędami dołeczków. Gлина brunatno-żółta. Nr kat. 1935 : 1381 (ryc. 54 c).

c) Skorupa naczynia zdobionego pasmem du-

Popielnica podwójniestożkowa, zdobiona powyżej ostrego załomu trzema poziomymi bruzdami. Dolna część naczynia pokryta przecinającymi się rowkami. Szyjka częściowo utracona. Gлина brunatna. Średn. 24,8;

Ryc. 54. a, d. Przystawka i popielnica z gr. CLXIII. b. Rozwinięty ornament przystawki a; c. Fragment nóżki naczynia z gr. CLXII. a, b = $\frac{1}{4}$ w. n.; c = $\frac{1}{2}$ w. n.; d = $\frac{1}{6}$ w. n.

Fig. 54. a, d. Vaso rituel et urne cinéraire de la tombe CLXIII; b. Ornement du vase rituel a; c. Fragment du pied du vaso de la tombe CLXII. a, b = $\frac{1}{4}$ gr. n.; c = $\frac{1}{2}$ gr. n.; d = $\frac{1}{6}$ g. n.

wys. jeszcze 14,6; d. 10 (ryc. 54 d). Nr kat. 1935 : 1390. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Małe naczynie podwójstorkowate o zaokrąglonym zalomie brzuśca zdobionego rysunkami złożonymi z małych, nakluwanych dołeczków. Szyjkę oddziela od brzuśca bruzda pozioma. Głina brunatno-szara. Średn. 9,7; wys. 8,3—8,5; otw. 6,5; d. 3,8 (ryc. 54 a—b). Nr kat. 1935 : 1391.

Skorupy większego naczynia zdobionego na zalomie żłobkami pionowymi. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1389.

Grób CLXIV

8 cm pod obwarowaniem kamiennym, położonym na głębokości 27 cm stała w ciemnym piasku uszkodzona popielnica z kośćmi, na których leżała brązowa szpila. Po obu stronach popielnicy ustawione były półkolem przystawki. W kierunku wschodnim stały kolejno: fragment czerpaka i dostawiona do niego grzechotka leżąca na boku, dalej naczynie bez dna i czerpak dnem do góry. Po stronie zachodniej popielnicy stała amfora, naczynie beczułkowate i misa z nóżką odwróconą do góry.

Popielnica zachowana w dolnej części, jej kulisty brzusec zdobią grupy żłobków pionowych przedzielane parami dołeczków. Głina szara. Uzupełniana. Średn. 20,2; d. 8 (ryc. 55 i). Nr kat. 1935 : 1393. Kości nie zachowały się.

Misa na wysokiej nóżce z nieznaczną wklęsłością dna. Brzeg misy jest zagięty ku środkowi i nieznacznie skośnie karbowany. Wewnątrz zdobią misę 4 grupy pionowych, symetrycznie rozmieszczonych żłobków zawieszonych u poprzecznej kreski z dołeczkami u końcy. Głina żółta. Uzupełniana. Wys. 9,6—10,7; otw. 17,3; d. 5,7 (ryc. 55 e, g). Nr kat. 1935 : 1396.

Naczynie beczułkowate z uszkodzoną krawędzią, utraconymi uchami i trzema bruzdami poziomymi na granicy szyjki. Dno nieznacznie wyodrębnione. Brzusec zdobią dwie grupy małych dołeczków. Głina brunatna. Średn. 15,3; wys. 14,6; otw. 11; d. 7,2 (ryc. 55 f). Nr kat. 1935 : 1395.

Amfora z baniastym brzuścem, stożkową szyjką i odchyłoną na zewnątrz krawędzią. U nasady szyjki ślady z utraconych uch. Zalom zdobią cztery, symetrycznie rozmieszczone guzy ujęte półkolistym żeberkiem i trzema półkolistymi żłobkami. Powyżej zalomu cztery bruzdy poziome. Głina brunatna. Uzupełniona. Średn. 24,5; wys. 22,5; otw. 12,8; d. 9,6 (ryc. 55 h). Nr kat. 1935 : 1342.

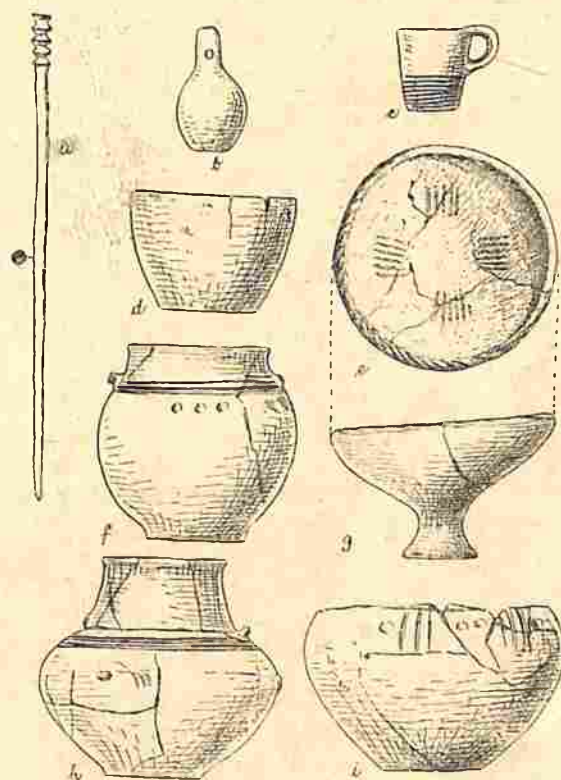
Kubek doniczkowaty z brunatnej gliny. Wys. 6; otw. 8,5; d. 5 (ryc. 55 d). Nr kat. 1935 : 1401.

Miniaturowy kubek cylindryczny z taśmowatym uchem, zdobiony w dolnej części siedmioma bruzdami poziomymi. Wys. 4,1; otw. 3,8; d. 2,6 (ryc. 55 c). Nr kat. 1935 : 1403.

Fragment czerpaka z taśmowatym uchem. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1400.

Dolna część czerpaka z wklęsłym dnem o średn. 1,9 cm. Nr kat. 1935 : 1392.

Mała grzechotka gruszkowata z otworem w szyjce. Dno płaskie. Głina brunatna. Średn. 3,7; wys. 6,2; d. 1,8 (ryc. 55 b). Nr kat. 1935 : 1398.

Ryc. 55. Gr. CLXIV, a = $\frac{1}{2}$ w. n.; b—d = $\frac{1}{4}$ w. n.; f—g, i = $\frac{1}{6}$ w. n.; h = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 55. Tomb CLXIV, a = $\frac{1}{2}$ gr. n.; b—d = $\frac{1}{4}$ gr. n.; f—g, i = $\frac{1}{6}$ gr. n.; h = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Skorupy różnych naczyń, m. in. zdobione ornamentem paznokciowym. Nr kat. 1935 : 1398, 1399, 1402 i 1404.

Szpila brązowa z szyjką zaopatrzoną w 4 pierścieniowate wypukłości i z małą, płaską tarczką na główce. Patyna zielona. Dług. 12 (ryc. 55 a). Nr kat. 1935 : 1397.

Grób CLXV

Na głębokości 77 cm stała rozbita popielnica, zawierająca małą ilość drobnych kości. Na popielnicy leżały fragmenty misy. W po-

ludniowym kierunku od popielnicy mieściła się misa ustawiona na krawędzi, małe naczynie dwustożkowe i czerpak. Ziemia w grobie była przepalona i miała intensywnie ciemne zabarwienie. Obwarowania kamiennego grób nie posiadał.

Dolna część malej popielnicy z brunatnoszarej gliny. D = 6,3. Nr kat. 1935 : 1405. Drobne kości palone.

Mała głęboka misa o grubych ściankach (0,5 cm) z brzegiem zagiętym ku środkowi, ozdobionym skośnym karbowaniem. Podstawa wyodrębniona. Gлина szaro żółta. Misa uzupełniona. Wys. 4,7; otw. 12,1; d. 6,2. Nr kat. 1935 : 1407.

Małe naczynie dwustożkowe z szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Gлина brunatna. Średn. 8; wys. 5; otw. 6,2; d. 3,7. Nr kat. 1935 : 1409.

Skorupy Nr kat. 1935 : 1406.

Drugi egzemplarz misy i czerpak nie dochowały się w Muzeum Archeol.

Grób CLXVI

Grób z obwarowaniem kamiennym, położony na głęb. 43 cm. Między kamieniami obwarowania leżał kamyk jajowaty. Pod obwarowaniem, na głęb. 91 cm, stała duża popielnica przykryta misą, zawierającą wewnątrz palone kości i złożony na nich ułamek przedmiotu brązowego. Pod brzuścem popielnicy mieściły się dwa naczynia miniaturowe i czerpak. W kierunku południowo-wschodnim od popielnicy większej stała mała popielnica, podparta małym kamieniem, z kośćmi ułożonymi w porządku anatomicznym, na których leżał pierścień brązowy. W pobliżu niej stał czerpak nakryty naczyniem nieokreślonego kształtu. W kierunku północno-wschodnim stała reszta przystawek: amfora, dwa naczynia beczułkowate, naczynie jajowate, przy których od strony zewnętrznej grobu leżały jeszcze 3 „jajka” kamienne. Piasek w grobie miał barwę ciemną.

Fragmenty dużej popielnicy podwójniestożkowej o ostrym załomie i chropowatej poniżej załomu powierzchni. Gлина brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 1412.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1412.

Mała popielnica podwójniestożkowa z silnie wyodrębnioną nóżką, powyżej załomu zdobiona czterema bruzdami poziomymi. Gлина brunatno-szara. Średn. 15; wys. 10,7; otw. 12,4; d. 5,5 (ryc. 56 k). Nr kat. 1935 : 1415. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1419.

Duża misa nie zachowała się.

Mała misa z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym skośnym karbowaniem. Dno wy-

odrębnione. Gлина żółto-szara. Wys. 5,7; otw. 21; d. 5,8 (ryc. 56 c). Nr kat. 1935 : 1418.

Naczynie beczułkowate z stożkową szyjką i 2 uszkami u jej nasady. Gлина brunatna. Średn. 15,8; wys. 16; otw. 11,6; d. 7,2 (ryc. 56 l). Nr kat. 1935 : 1417.

Naczynie beczułkowate z cylindryczną szyjką oddzieloną od brzuśca bruzdą i dwoma uszkami u nasady szyjki. Gлина brunatna. Średn. 15,4; wys. 16,5; otw. 11,5; d. 7,2 (ryc. 56 n). Nr kat. 1935 : 1416.

Naczynie beczułkowate o chropowatej powierzchni. Gлина brunatno-żółta. Sklejone. Średn. 12,4; wys. 12,3; otw. 12; d. 7,2 (ryc. 56 l). Nr kat. 1935 : 1414.

Amfora podwójniestożkowa z zaokrąglonym załomem brzuśca, oddzielnego od stożkowej, nieco wklęsłej w środku szyjki bruzdą poziomą. U nasady szyjki 2 uszka. Brzusiec zdobiony załomie szczątkowa ornamentyka guzowa. Gлина brunatna. Średn. 16; wys. 15; otw. 9; d. 6 (ryc. 56 m). Nr kat. 1935 : 1413.

Czerpak z krótką, wklęsłą szyjką, odchyloną krawędzią i podwójniestożkowym brzuścem, zdobionym ukośnymi żłobkami. Ucho posiada podłużne żeberko środkowe. Dno nieznacznie wklęsłe. Gлина żółta. Średn. 10,3; wys. 5,2—5,8; otw. 9,6; d. 3,6 (ryc. 56 j). Nr kat. 1935 : 1421.

Płaski czerpak z dużym uchem wystającym ponad brzeg, posiadający żeberko środkowe. Dno wklęsłe. Silnie spaczony w ogniu. Gлина brunatno-szara. Wys. 3,6-4,6; otw. 12,1-13,2; d. 2,2 (ryc. 56 e). Nr kat. 1935 : 1420.

Miniaturowe naczynie cylindryczne z 2 uszkami i bruzdą poziomą. Gлина brunatna. Wys. 6; otw. 5,8; d. 3,8 (ryc. 56 f). Nr kat. 1935 : 1425.

Miniaturowe naczynie z kulistym brzuścem przechodzącym w wąską i krótką szyjkę. Dno wklęsłe. Gлина brunatna. Średn. 5,4; wys. 4,3; otw. 2,3; d. 1,2 (ryc. 56 d). Nr kat. 1935 : 1425.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1441.

Brązy:

- a) Ułamek przedmiotu brązowego. Nr kat. 1935 : 1412.
- b) Pierścień brązowy (średn. 2,1 × 2,3) z drutu okrągłego o średn. = 0,2 cm (ryc. 56 b). Nr kat. 1935 : 1419.

Przedmioty kamienne:

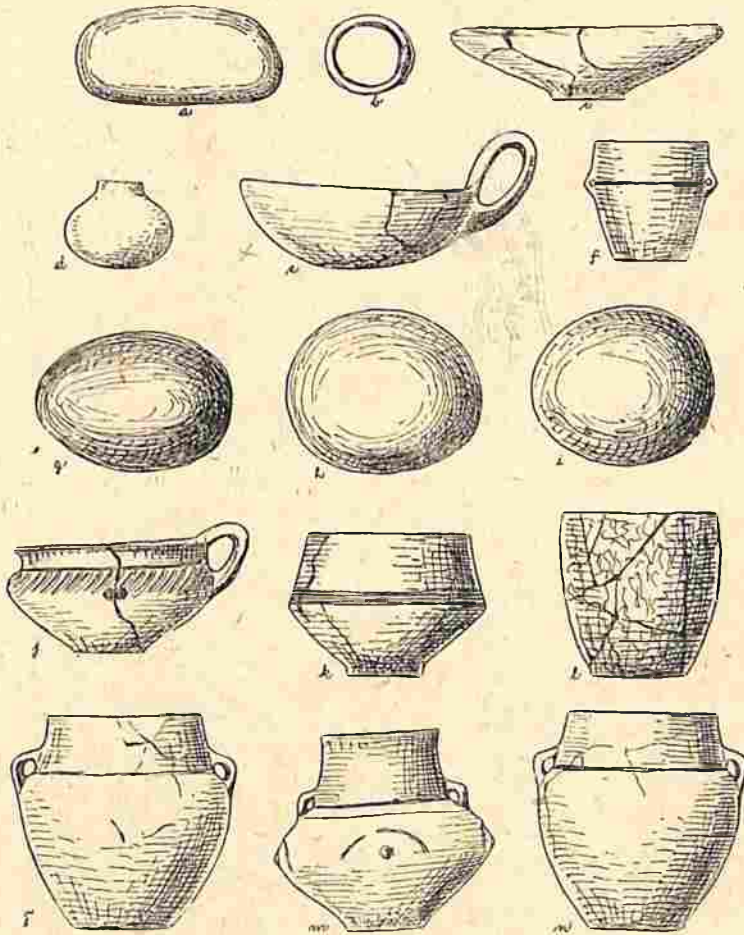
- a) 3 „jajka” kamienne. Jedno posiada ślady gładzenia. Nr kat. 1935 : 1422, 1423 i 1426 (ryc. 56 g, i, h).
- b) Płaski, czworograniasty piaskowiec z śladami gładzenia. Nr kat. 1935 : 1427 (ryc. 56 a).

Grób CLXVII — (tabl. VI, 6 b)

Pod zniszczonym częściowo obwarowaniem kamiennym, położonym na głęb. 54 cm, mieściła się 20 cm głębiej duża popielnica z kośćmi, przy której stały z jednej strony następujące przystawki: nóżka pucharu, dwa naczynia podwójniestożkowate, dwa kubki wstawione w siebie, misa postawiona na krawędzi i luźne sko-

prawdopodobnie 6 grup). Głina brunatna. Pow. wewnętrzna czerwona, zewn. brunatna. D = 10,2. (ryc. 57d). Nr kat. 1935 : 1428.

Naczynie podwójniestożkowate z wysoką, stożkową szyjką, oddzieloną bruzdą poziomą od brzuśca o zaokrąglonym załamie, zdobionego grupami żłobków pionowych. Głina brunatna. Średn. 19,7; wys. 16,8; otw. 13,3; d. 8. (ryc. 57h). Nr kat. 1935 : 1437.

Ryc. 56. Gr. CLXVI. a, b, g, h, i = 1/2 w. n.; d—f, j = 1/4 w. n.; reszta = 1/6 w. n.

Fig. 56. Tombe CLXVI. a, b, g, h, i = 1/2 gr. n.; d, f, j = 1/4 gr. n.; le reste = 1/6 gr. n.

rupy. Piasek w grobie miał ciemne zabarwienie.

Popielnica podwójniestożkowata o ostrym załamie, zdobiona powyżej załomu trzema bruzdami poziomymi, poniżej załomu powierzchnia chropowata. Brzeg utracony. Głina szaro-żółta. Średn. 31; wys. jeszcze 16; d. 12. (ryc. 57g). Nr kat. 1935 : 1429. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1429.

Fragmety misy z zagiętym do środka brzegiem, zdobionej wewnątrz dna kolistymi żeberkami koncentrycznymi. Popodobne koła koncentryczne zdobiają dolną część ścianki wewnętrznej (6 kół). Do obwodu tych kół przytykają grupy żłobków pionowych (było

Amforka dwuuszna o baniastym brzuścu i stożkowej, szerokiej szyjce. Głina szaro-brunatna. Średn. 16,8; wys. 14,5; otw. 11,3; d. 8,4. (ryc. 57e). Nr kat. 1935 : 1432.

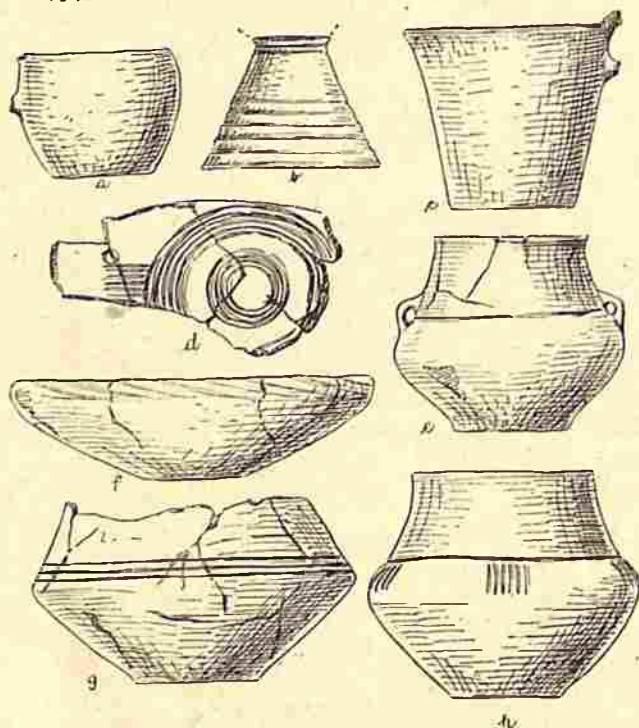
Nóżka pucharu ozdobiona w dolnej części sześcioma żeberkami poziomymi. Głina żółta. Wys. jeszcze 10; d. 13,1. (ryc. 57b). Nr kat. 1935 : 1434.

Kubek beczułkowaty o grubych ściankach. Podstawa szeroka. Ucho utracone. Głina brunatna. Średn. 12; wys. 9,5; otw. 11,8; d. 7,3. (ryc. 57a). Nr kat. 1935 : 1436.

Kubek doniczkowaty z odchylonym nieznacznie brzegiem i utraconym uchem. Głina

brunatna. Wys. 9,2; otw. 10,2; d. 6,1. (ryc. 57c).
Nr kat. 1935 : 1431.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1430
i 1435.

Ryc. 57. Gr. CLXVII. c = $\frac{1}{4}$ w. n.; g = $\frac{1}{10}$ w. n.;
reszta = $\frac{1}{10}$ w. n.

Fig. 57. Tombe CLXVII. c = $\frac{1}{4}$ gr. n.; g = $\frac{1}{10}$ gr.
n.; le reste = $\frac{1}{10}$ gr. n.

Duża misa z zagiętym do środka brzegiem, zdobionym ukośnym karbowaniem (ryc. 57f). Gлина brunatna.

Groby CLXV — CLXVII

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1346.

Grób CLXVIII

Na głębokości 96 cm pod powierzchnią stała pod brukiem kamiennym duża popielnica z leżącymi przy niej ułamkami misy.

Duża jajowata popielnica z bruzdą poziomą u nasady szyjki, poniżej której dwa utracone ucha. Powierzchnia dolnej części naczynia chropowata. Gлина szaro-żółta. Wewnątrz palone kości ludzkie i ułamki przedmiotów brązowych. Średn. 233,6; wys. 23,5; otw. 20,2; d. 10,2. (ryc. 58i). Nr kat. 1935 : 1440.

Misa z karbowaną ukośnie krawędzią. Gлина szaro-żółta. M. Zrekonstruowana. Wys. 8,2; otw. 26,2; d. 8,6. (tabl. 58g). Nr kat. 1935 : 1438.

Dolna część naczynia z brunatnej gliny (ryc. 58f).

Grób CLXIX

(zniszczony)

Grób z obwarowaniem kamiennym położonym na głębokości 42 cm. Na głębokości 51 cm leżał w ciemnym piasku fragment dna i płaski kamień w formie chlebka.

Fragment dna z brunatnej gliny. Nr kat. 1935 : 1441.

„Chleb” kamienny przelamany w polowie. Nr kat. 1935 : 1442. (ryc. 58e).

Grób CLXX

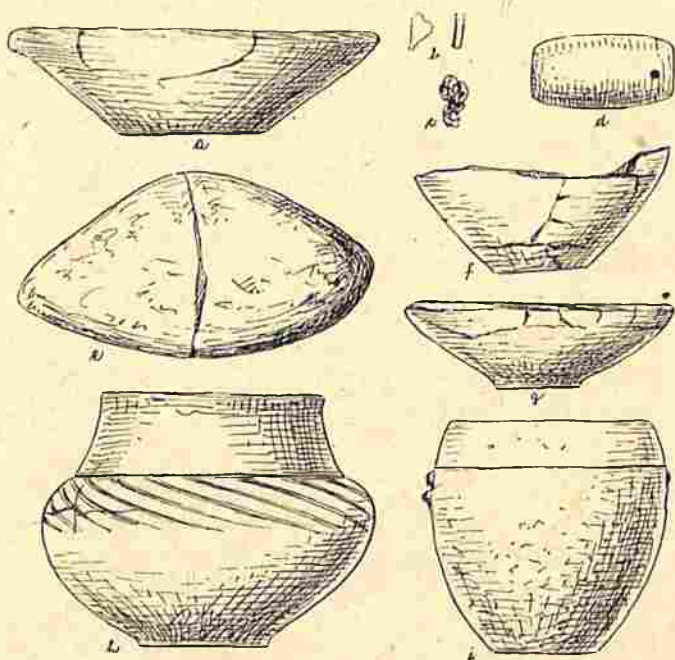
Na głębokości 120 cm poniżej obwarowania kamiennego stała popielnica z kośćmi i skorupkami misy. Obok popielnicy stał kubek.

Popielnica z baniastym brzuścem, oddzielonym od stożkowej szyjki bruzdą poziomą. Górną część brzuśca zdobią szerokie, silnie profilowane żeberka ukośne, dolna część naczynia nieznacznie chropowata. Gлина żółto-szara. Średn. 24,4; wys. 19; otw. 16,4; d. 9,4. (ryc. 58h). Nr kat. 1935 : 1445.

Fragmenty dużej misy z szaro-żółtej gliny. Nr kat. 1935 : 1447.

Fragmenty kubka doniczkowatego z uszkiem poniżej brzegu. Gлина szara. Nr kat. 1935 : 1446.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1444.

Ryc. 58. Gr. CLXVIII (f—g, i), gr. CLXIX (e), gr. CLXX (h) i gr. CLXXI (a—d). b, c, o = $\frac{1}{2}$ w. n.; d = $\frac{1}{4}$ w. n.; a, h = $\frac{1}{10}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{8}$ w. n.
Fig. 58. Tombe CLXVIII (f—g, i), tombe CLXIX (e), tombe CLXX (h) et tombe CLXXI (a—d). b, c, o = $\frac{1}{2}$ gr. n.; d = $\frac{1}{4}$ gr. n.; a, h, = $\frac{1}{10}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Grób CLXXI

Grób z obwarowaniem kamiennym położonym na głębokości 3,5 cm. Na głębokości 18 cm natrafiono dno misy nakrywające duże naczynie. Na dnie misy leżała uszkodzona grzechotka i ułamki przedmiotu brąz. Kości nie zachowały się.

Popielnica podwójniestożkowata zachowała się tylko w nikłych fragmentach. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1449.

Misa głęboka z brzegiem zagiętym ku środkowi zdobiona gęstym karbowaniem ukośnym. Głina brunatna. Wys. 7,5—8,2; otw. 27; d. 10,8. (ryc. 58a). Nr kat. 1935 : 1448.

Grzechotka beczułkowata z otworem do zawieszania. Głina żółto-szara. Wys. 7; średn. 3,8; d. 2,5; (ryc. 58d.) Nr kat. 1935 : 1450.

Ułamki przedmiotu brąz. Nr kat. 1935 : 1450 (ryc. 58 b, c).

Grób CLXXII

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 29 cm stała popielnica, na której leżały fragmenty misy. Z boku dostawione było naczynie zachowane we fragmentach.

Popielnicę stanowiło duże naczynie o ohropowatym, baniastym brzuscu i krótkiej, stożkowej szyjce o powierzchni gładzonej. U nasady szyjki ślad ucha. Głina brunatna. Naczynie nie zachowało się w całości. D = 11 cm. Nr kat. 1935 : 1454.

Fragmenty misy z krawędzią zagiętą do środka, zdobioną ukośnym karbowaniem. Głina brunatno-szara. Nr kat. 1935 : 1451.

Fragment naczynia zdobionego guzem obwiedzionym 3 żeberkami półkolistymi. Żeberko górne ma połączenie z uchem umieszczonym u nasady szyjki, zaopatrzonym w żeberko środkowe. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1456.

Grób CLXXIII

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 43 cm stało naczynie zawierające małą ilość drobnych kości. Z północnej i zachodniej strony popielnicy stały następujące przystawki: misa odwrócona dnem do góry, nakrywająca małe naczynko, trzy miniaturowe naczynka i czerpak.

Mała popielnica podwójniestożkowata, z zaokrąglonym załomem, zdobiona bruzdami pionowymi. Szyjka stożkowata z krawędzią odchylną na zewnątrz, oddzielona od brzusca bruzdą poziomą. Głina brunatno-szara. Uzupełniona. Średn. 14,8; wys. 10,5; otw. 11,5; d. 6. Nr kat. 1935 : 1457. Drobne palone kości ludzkie.

Mała misa z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym głębokim karbowaniem ukośnym. Głina żółta. Wys. 5,4; otw. 16,7; d. 4,7. Nr kat. 1935 : 1458.

Naczynko jajowate z cylindryczną szyjką i jednym zachowanym uszkiem. Drugie uszko utracone. Głina żółta. Średn. 7,4; wys. 8,2; otw. 6,5; d. 4,1. Nr kat. 1935 : 1462.

Naczynko jajowate z utraconymi uszkami u nasady cylindrycznej szyjki. Głina brunatno-żółta. Średn. 8,1; wys. 8,2; otw. 8,3; d. 4,3. Nr kat. 1935 : 1461.

Naczynko podwójniestożkowate zdobione na załomie pasmem trójkątów na przemian ukośnie zakreskowanych. Głina brunatna. Średn. 6,8; wys. 6,6; otw. 4,6; d. 2,6. Nr kat. 1935 : 1459.

Mały płaski czerpak z taśmowatym uchem i wklęsłym dnem. Głina brunatna. Wys. 2,2—2,5; otw. 6,5; d. 1,5. Nr kat. 1935 : 1471.

Grób CLXXIV

Pod kamieniem większych rozmiarów (głęb. kamienia = 2 cm pod pow.) stała na głęb. 20 cm dolna część popielnicy z kośćmi. Piasek w grobie miał ciemne zabarwienie.

Skorupy większej popielnicy z brunatnej gliny. Powierzchnia chropowata. Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1464.

Grób CLXXV

Na głębokości 55 cm pod powierzchnią stała w ciemniejszym piasku popielnica w otoczeniu dwóch kubków, odwróconych dnem do góry. Na popielnicy leżały skorupy misy, a wokół niej rozrzucone skorupy innych naczyń.

Popielnica podwójniestożkowata, osadzona na dość szerokiej, pustej nóżce cylindrycznej zdobionej pasmem trójkątów zakreskowanych. Zachowaną we fragmentach część brzusca ponad załomem zdobi również pasmo trójkątów zakreskowanych. U nasady szyjki 3 żłobki poziome i grupy dołączków. Głina brunatna. D = 9,5. (ryc. 59b). Nr kat. 1935 : 1470.

Misa z karbowaną silnie krawędzią zagiętą ku środkowi. Głina brunatno-szara. Zachowany brzeg i dno. Otw. 20,8; d. 6. (ryc. 59a). Nr kat. 1935 : 1469.

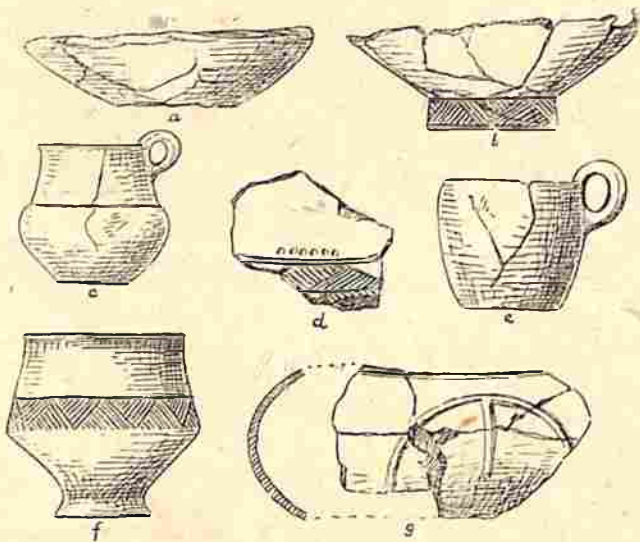
Kubek z wysoką, cylindryczną w przybliżeniu szyjką, odchylną na zewnątrz krawędzią i małym profilowanym uszkiem. Brzusiec ma zaokrąglony załom. Głina brunatna. Średn. 10,8; wys. 10,2—10,4; otw. 8,2; d. 5,2; (ryc. 59c). Nr kat. 1935 : 1466.

Mały kubek beczułkowaty z silnie wystającym, profilowanym uchem. Głina brunatno-szara. Średn. 7,4; wys. 6,3; otw. 6,9; d. 4,8. (ryc. 59e). Nr kat. 1935 : 1467.

Fragment naczynia z czerwono-brunatnej gliny, zdobionego na załomie półkolistym żeberkiem, podpartym w pośrodku żeberkiem pionowym. (ryc. 59g). Nr kat. 1935 : 1468.

Naczynie podwójniestożkowate o ostrym załomie brzuśca, zdobione powyżej załomu pasmem trójkątów zakreskowanych. Nóżka silnie zwężona. Głina brunatna. Średn. 9,2 cm; wys. 9 cm, ow. 7,6 cm; d. = 4,6 cm. (ryc. 59f).

Skorupy innych naczyń nie zachowały się.

Ryc. 59. Gr. CLXXV. e-f = $\frac{1}{4}$ w. n., reszta = $\frac{3}{4}$ w. n.

Fig. 59. Tombo CLXXV. e-f = $\frac{1}{4}$ gr. n.; le reste = $\frac{3}{4}$ gr. n.

Grób CLXXVI

Tuż pod powierzchnią (3 cm) położone było obwarowanie kamienne, pod którym na głębokości 19 cm stała w ciemnym piasku popielnica z kośćmi, zachowana tylko w dolnej części. Z boku popielnicy, w niewielkiej odległości, stało nieco przechylone naczynie na nóżce.

Popielnica nie zachowała się.

Palone kości ludzkie młodszego osobnika. Nr kat. 1935 : 1473.

Małe naczynie ko dwustożkowate na wyodrębnionej nóżce, zdobione ponad załomem pasmem wypełnionym trójkątami na przemian ukośnie zakreskowanymi. Głina szaro-żółta. Średn. 9,1; wys. 9; otw. 7,7; d. 4,5. Nr kat. 1935 : 1474.

Grób CLXXVII

(zniszczony)

Pod obwarowaniem kamiennym położonym na głęb. 48 cm leżał „serek” kamienny i dwie skorupy.

Dwa fragmenty misy zdobionej szerokim i wąskim karbowaniem ukośnym na zagiętej ku środkowi krawędzi. Poniżej brzegu ozdobiła powierzchnię poziomy rząd dużych dołków. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1472.

Wysoki, okrągły „serek” kamienny z 2 wgłębieniami i rowkiem poziomym w połowie wysokości. Powierzchnia starannie gładzona. Średn. 4,5; wys. 3; średn. wgłębien 1,5 cm. Nr kat. 1935 : 1475.

Grób CLXXVIII

Grób z obwarowaniem kamiennym położonym na głębokości 40 cm, pod którym mieściła się jedna skorupa większego naczynia z brunatnej gliny, zdobiona trzema półkolistymi żeberkami ze skośnym karbowaniem. Nr kat. 1935 : 1478.

Grób CLXXIX

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głęb. 79 cm stało dno dużej popielnicy zawierającej kości, na których leżał małeńki czerpak odwrócony dnem do góry. Piasek był w grobie silnie przepalony.

Fragment dużej popielnicy o powierzchni w dolnej części chropowatej, górnej gładzonej. Głina brunatna. D = 10,5. Nr kat. 1935 : 1455.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1480.

Czerpak (wzgl. misa) z wklęsłym dnem, uszkodzony u krawędzi. Głina brunatna. Otw. 10,3; wys. 2—3; d. 1,8. Nr kat. 1935 : 1480.

Grób CLXXX — tabl. VI, 6a

Pod dobrze zachowanym obwarowaniem kamiennym, położonym na głęb. 57 cm, stały trzy popielnice, z których dwie nakryte były misami. Z przystawek dalszych znaleziono trzy kubki i skorupy. Najniżej położone naczynie leżało w głębokości 97 cm. Ziemia w grobie nosiła ślady przepalenia.

Popielnica podwójniestożkowata, z zaokrąglonym załomem brzuśca zdobionego grupami bruzd pionowych. Szyjka stożkowata, oddzielona od brzuśca bruzdą poziomą, poniżej załomu powierzchnia chropowata ozdobiona ukośnymi, szerokimi rowkami. Głina szara. Uzupełniana. Średn. 27; wys. 20,7; otw. 16,5; d. 9,5. (ryc. 60e). Nr kat. 1935 : 1490.

Dno i fragment dużej popielnicy z brunatnej gliny o gładkiej powierzchni zdobionej na załomie żłobkami pionowymi. D = 6 cm. Nr kat. 1935 : 1483.

Palone kości ludzkie. Nr kat. 1935 : 1483 i 1487.

Popielnica jajowata z nieco wklęsłą szyjką i odchylonym na zewnątrz brzegiem. Powierzchnia chropowata. Głina brunatna. Średn. 18,3; wys. 18; otw. 17,2; d. 9,3. (ryc. 60f). Nr kat. 1935 : 1481.

Misa półkulista z wklęsłą szyjką i nieznacznie wyodrębnioną podstawą. Dno pokryte po stronie wewnętrznej i zewnętrznej ornamentem czterech zakreskowanych ćwiartek koła. Głina brunatna. (ryc. 60g). Nr kat. 1935 : 1484.

Fragment dużej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym szerokim, skośnym karbowaniem. Dno wyodrębnione. Głina brunatna. Wys. 11,5; d. 8,8. Nr kat. 1935 : 1482.

Duże naczynie beczulkowate z szyjką stożkową, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. U nasady szyjki 2 ucha kolankowate. Głina brunatna. Średn. 19; wys. otw. 15; d. 8,5. (ryc. 60d). Nr kat. 1935 : 1489.

Kubek podwójniestożkowaty z zaokrąglonym załomem brzuśca zdobionego grupami żłobków pionowych, oddzielonych od stożkowej szyjki bruzdą pionową. Ucho taśmowate. Głina brunatno-szara. Średn. 13; wys. 10; otw. 9,8; d. 5,5. (ryc. 60a). Nr kat. 1935 : 1488.

Kubek cylindryczny z dwoma uszkami, przez które przebiegają 2 bruzdy poziome. Poniżej bruzdy grupy dołeczków (po trzy i cztery). U podstawy cztery bruzdy poziome. Głina brunatno-żółta. Wys. 9,5; otw. 9,5; d. 7,5 (ryc. 60c). Nr kat. 1935 : 1485.

Mały kubek w kształcie połowy beczulki. Głina brunatna. Uzupełniony. Wys. 5; otw. 8; d. 4. (ryc. 60b). Nr kat. 1935 : 1486.

Skorupy różnych naczyń. Nr kat. 1935 : 1482.

Grób CLXXXI

Na głębokości 73 cm stały obok siebie dwa naczynia (w tym misa) odwrócone dnem do góry. Ziemia w grobie miała czarne zabarwienie. Z zawartości grobu zachowało się tylko kilka skorup większego naczynia o chropowatej powierzchni. Głina czerwonawa.

Grób CLXXXII

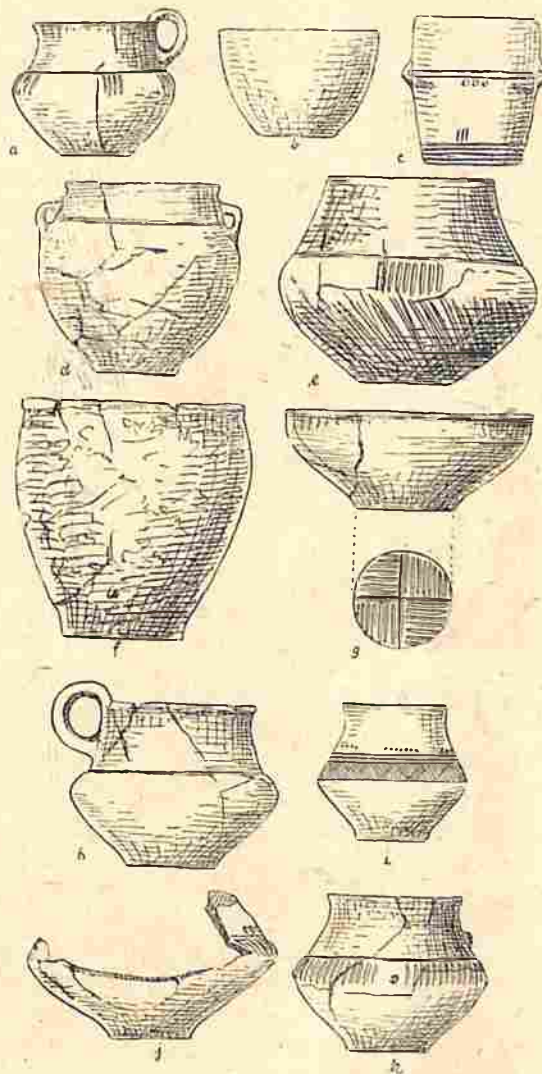
Na głębokości 94 cm stała w ciemnym piasku popielnica z baniastym brzuścem (nie zachowała się), na której brzuścu leżały fragmenty misy. Po stronie zachodniej popielnicy stały 2 kubki i naczynie podwójniestożkowate. Obwarowania kamiennego grób nie posiadał.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym poprzecznym karbowaniem. Głina szaro-brunatna. Nr kat. 1935 : 1493.

Kubek podwójniestożkowaty z zaokrąglonym załomem brzuśca zdobionego czterema małymi guzkami i żłobkami pionowymi. Szyjka

stożkowata, brzeg odchylony nieznacznie na zewnątrz. Szerokie ucho utracone. Głina brunatna. Średn. 14,8; otw. 10; wys. 11,5; d. 6. (ryc. 60k). Nr kat. 1935 : 1497.

Mały kubek podwójniestożkowaty z taśmowatym uchem. Głina żółta. Średn. 11; wys. 9; otw. 8; d. 4,4. (ryc. 60h). Nr kat. 1935 : 1496.

Ryc. 60. Gr. CLXXX (a—g) i gr. CLXXXII (h—k). b, h = $\frac{1}{4}$ w. n.; a, c, f, g, i, k = $\frac{1}{6}$ w. n.; reszta $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 60. Tombe CLXXX (a—g) et tombe CLXXXII (h—k). b, h = $\frac{1}{4}$ gr. n.; a, c, f, g, i, k = $\frac{1}{6}$ gr. n.; la reste = $\frac{1}{8}$ gr. n.

Naczynie podwójniestożkowate o ostrym załomie i silnie wyodrębnionej nóżce. Powyżej załomu pasmo trójkątów ukośnych zakreskowanych, trzy bruzdy poziome i grupy dołeczków. Głina żółto-brunatna. Średn. 11,5; wys. 10,8; otw. 7,5; d. 5,1. (ryc. 60i). Nr kat. 1935 : 1498.

Skorupy innych naczyń. Nr kat. 1935 : 1495. M. in. fragmenty popielnicy (ryc. 60j).

Grób CLXXXIII

Na głębokości 92 cm stała w ciemnym piasku popielnica mająca po zachodniej stronie z przystawki, z których jedna stała odwrócona dnem do góry.

Duża popielnica baniasta z stożkowatą, krótką szyjką, oddzieloną od brzuśca bruzdą poziomą. Szyjka zachowana częściowo. U nasady szyjki ucho. Głina brunatna. Średn. 27; wys. jeszcze 16; d. 10. Nr kat. 1935 : 1501.

Dolna część większego naczynia z brunatnej gliny o gładkiej powierzchni. Głina brunatna. Nr kat. 1935 : 1502.

Fragment mniejszego naczynia z brunatnej gliny. Załom brzuśca zaokrąglony. Nr kat. 1935 : 1503.

Grób CLXXXIV

Na głębokości 65 cm stała dolna, część popielnicy (nie zachowała się) z dużym kubkiem zachowanym w stanie fragmentarycznym. Wewnątrz popielnicy mieściła się mała miseczka. Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego i zawierał piasek o ciemnym zabarwieniu.

Fragmenty kubka beczułkowatego z szaro-żółtej gliny. Szyjka nieznacznie wklęsła, brzeg odchylony na zewnątrz. Ślady ucha utraconego. Nr kat. 1935 : 1505.

Mała półkulista miseczka z wklęsłym dnem. Głina brunatna. Uzupełniona. Nr kat. 1935 : 1505.

Grób CLXXXV

(zniszczony)

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 86 cm stał w ciemnej ziemi pomieszanej z palonymi kości kubek, odwrócony dnem do góry. W ziemi znaleziono luźno fragment brzytwy brąz. i skamieniałość podobną do połowy orzecha laskowego.

Kubek podwójniestożkowaty z zaokrąglonym załomem brzuśca zdobionego szerokimi bruzdami pionowymi. Szyjka stożkowata, oddzielona od brzuśca bruzdą poziomą. Taśmowate ucho utracone. Głina brunatna. Średn. 15,1; wys. 9,7; otw. 11,7; d. 6,4. Nr kat. 1935 : 1505. Palone kości ludzkie.

Fragment brzytwy brąz. Patyna ciemnozielona. Nr kat. 1935 : 1505.

Grób CLXXXVI

(zniszczony)

Na głębokości 41 cm leżała misa odwrócona dnem do góry. Grób był pozbawiony obwarowania kamiennego.

Fragment misy z brunatnej gliny. Brzeg misy zagięty ku środkowi i zdobiony ukośnym karbowaniem. Nr kat. 1935 : 1506.

Grób CLXXXVII

Pod dobrze zachowanym obwarowaniem kamiennym złożonym z 9 kamieni, położonym na głęb. 27—40 cm, stała popielnica z kośćmi oraz kubek. Głębokość grobu 58 cm.

Duża popielnica*) z baniastym brzuścem i stożkowatą szyjką. Powierzchnia brzuśca poniżej załomu chropowata z śladami obmazania palcami. Głina brunatna. Średn. 29; wys. 25,6—26,2; otw. 20; d. 13,2. (ryc. 14j).

Kubek podwójniestożkowaty z stożkowatą (uszkodzoną) szyjką, zdobioną u nasady trzema rowkami poziomymi z wyciśniętymi na nich punktami. Załom brzuśca zdobią grupy rowków pionowych (po pięć w grupie). Ucho utracone. Głina żółta, powierzchnia pokryta czarnymi plamami. Średn. 15,7; d. 5,6. (ryc. 14h).

Palone kości ludzkie.

Grób CLXXXVIII

Bezpośrednio pod obwarowaniem kamiennym, położonym na głębokości 47 cm, stała w czarnej przepalanej ziemi zmieszanej z kawałkami węgla drzewnego popielnica z kośćmi. Popielnica miała brzusiec baniasty i krótką, stożkowatą szyjkę. Naczynie to nie zachowało się.

Palone kości ludzkie i próbka czarnej ziemi z węgielkami drzewnymi.

Grób CLXXXIX

Pod zachowanym częściowo obwarowaniem kamiennym położonym na głębokości 23 cm leżały skorupy popielnicy i innych zniszczonych naczyń pomieszane z rozrzuconymi kośćmi oraz stały misa i 2 kubki (jeden na drugim): podwójniestożkowaty i cylindryczny. Kubek ostatni nie zachował się.

Misa (sklejona) z brzegiem zagiętym do wnętrza, zdobionym długimi żłobkami ukośnymi. Głina brunatna. Wys. 7,1; otw. 21,8; d. 6,8.

Kubek podwójniestożkowaty z brzuścem zdobionym pionowymi żłobkami. U nasady szyjki bruzda pozioma. Ucho taśmowate. Głina żółto-brunatna. Średn. 11,3; wys. 8,8; otw. 8,7; d. 4,6. Palone kości ludzkie.

Skorupy :

a) Ułamki popielnicy podwójniestożkowej o starannie gładzonej powierzchni. Szyjka stożkowata, wysoka. Głina brunatna. Powierzchnia

*) Wszelkie zabytki z grobów CLXXXVII—CCXIV i znaleziska luźne zostały zakatalogowane dopiero po napisaniu niniejszej pracy.

zewnątrzna czerniona, lśniąca, wewnętrzna szaro-brunatna.

i.) Fragmenty dużego naczynia o zaokrąglonym załomie brzuśca, zdobionego żeberkiem pionowym. Ścianki b. grube (1,1 cm). Gлина brunatna. Powierzchnia zewnętrzna czerniona, o lśniącym połysku.

c) Fragment czerpaka z wklęsłym dnem. Gлина brunatna.

d) Ułamek dna misy zdobionego po stronie wewnętrznej zakreskowanymi 4 polami. Gлина brunatno-szara.

Skorupy z grobów CLXVII — CLXXXIX.

Skorupy różnych naczyń zebrane z 23 grobów. M. in.:

a) Fragmenty o powierzchni chropowatej, zdobionej b. drobnym ornamentem paznokciowym. Brzeg zdobią grupy krótkich żłobków na przemian ukośnych. Gлина brunatno-szara.

b) Uszko i fragment ścianki naczynia z brunatnej gliny. Poniżej uszka z rzędy małych dołeczków (po trzy).

Grób CXC (zniszczony)

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 67 cm stał duży czerpak przykryty dużą misą. Czerpak służył zapewne jako popielnica.

Misa dużych rozmiarów z brzegiem silnie zagiętym ku środkowi, zdobionym krótkim ukośnym żłobkowaniem. Gлина brunatna. Uzupełniana. Wys. 9,3; otw. 34,; d. 8,2.

Duży czerpak podwójniestożkowaty z silnie spłaszczonym brzuścem, zdobionym na załomie żłobkami pionowymi. Szyjka wklęsła. Brzeg odchylony na zewnątrz. Ucho utracone. Dno proste. Gлина brunatno-szara. Średn. 16,8; wys. 7,4; otw. 14,5; d. 5,5.

Grób CXCI

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 69 cm. stała na płycie kamiennej popielnica podwójniestożkowata o ostrym załomie, zawierająca kości. Na brzuścu jej mieściły się fragmenty misy. Tuż przy niej stała druga, olbrzymia popielnica podwójniestożkowata o zaokrąglonym załomie, a na głębokości 79 cm stała amfora. Między naczyniami leżał na boku kubek.

Popielnica podwójniestożkowata o ostrym załomie brzuśca. Krawędź odchylona na zewnątrz. Ponad załomem ornament pięciu bruzd poziomych i grupy dołeczków (21,8, 13, 11 i 14). Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Gлина brunatna. Średn. 24,4; wys. 20,7; otw. 16,2; d. 9,2. (ryc. 61a).

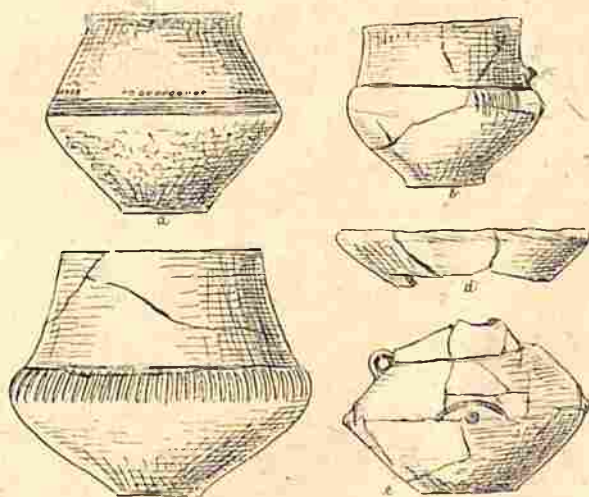
Popielnica podwójniestożkowata o zaokrąglonym załomie brzuśca, zdobione-

go żłobkami pionowymi. Dolna część naczynia silnie zwężona ma powierzchnię chropowatą. Szyjka wysoka, stożkowata. Gлина brunatna. Średn. 39; otw. 25,8; wys. 31,4; d. 10,6. (ryc. 61c). Palone kości ludzkie.

Amfora z utraconą szyjką i brzuścem podwójniestożkowatym, zdobionym na załomie czterema guzami otoczonymi żeberkami skośnie karbowanymi. U nasady szyjki zachowało się ucho. Gлина brunatna. Średn. 24,5; d. 9,8. (ryc. 61e).

Górna część misy z brunatnej gliny. Brzeg zagięty do środka, zdobiony długim, ukośnym karbowaniem. (ryc. 61d). Otw. 26.

Mały kubek podwójniestożkowaty z ornamentyką guzową na załomie za-

Ryc. 61. Gr. CXCI. b = $\frac{1}{4}$ w. n.; e = $\frac{1}{10}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{8}$ w. n.

Fig. 61. Tombe CXCI. b = $\frac{1}{4}$ gr. n.; e = $\frac{1}{10}$ gr. n.; le resto = $\frac{1}{8}$ gr. n.

okrąglonego brzuśca i grupami żłobków pionowych. Ucho utracone. Gлина szaro-żółta. Średn. 10; wys. 8,5; otw. 8,3; d. 4. (ryc. 61b).

Grób CXCII (tabl. VII 7a)

Pod grobem CLXXVIII, na głębokości 91 cm od powierzchni, natrafiono na obwarowanie kamienne o układzie kolistym. Kamienie były rozmaitej wielkości i tworzyły warstwę o grubości 61 cm. Między kamieniami znaleziono kilka skorup, kawałki węgla drzewnego i jedną paloną kostkę ludzką. Po zdjęciu obwarowania kopano do głębokości 175 cm, aż do pokładu białego piasku. Badania te nie dostarczyły jednak żadnego zabytku.

Skorupy:
Brzeg dwóch naczyń zdobionych facetowaniem po stronie wewnętrznej. Gлина brunatna. Skorupy innych naczyń.

Groby CXCIII a-b (piętrowe)

Grób CXCIII a (tabl. VII, 7b)

Na głębokości 44 cm mieściła się popielnica przykryta większą misą. Z jednej strony popiel-

Kubek miniaturowy, doniczkowaty z taśmowatym uchem. Gлина brunatna. Wys. 5,1; otw. 7; d. 4,4. (ryc. 62a).

Czerpak z dnem wklęsłym. Ucho nie zachowane. Gлина brunatna. Wys. 3,1; otw. 13,5; d. 1,7. (ryc. 62c).

Miniaturowe naczynko podwójniestożkowate, zdobione na załomie grupami kresek pionowych. Gлина czerwona. Średn. 5,6; wys. 4,6; otw. 4,6; d. 2,2. (ryc. 62b).

Skorupa większego naczynia o chropowatej powierzchni. Gлина brunatna.

Ryc. 62. Gr. CXCIIIa (a—e) i gr. CXCIIIb (f—l). d, h, i = $\frac{1}{6}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{4}$ w. n.
Fig. 62. Tombe CXCIIIa (a—e) et tombe CXCIIIb (f—l). d, h, i = $\frac{1}{6}$ gr. n.; j = $\frac{1}{8}$ gr. n.; le resto = $\frac{1}{4}$ gr. n.

nicy stał duży kubek przykryty małą misą i miniaturowy kubek leżący na boku. Z drugiej strony popielnicy mieścił się czerpak odwrócony dnem do góry, małe naczynko w podobnym układzie i skorupa.

Popielnica nie zachowała się.

Fragmenty większej misy z brunatnej gliny.

Mała misa o grubych ścianach (0,7 cm) z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym karbowaniem ukośnym. Gлина brunatna. Wys. 5; otw. 14; d. 6. (ryc. 62e).

Kubek podwójniestożkowaty z zaokrąglonym załomem brzuśca zdobionego grupami kresek ukośnych. Ucho utracone. Gлина brunatna. Średn. 13,7; wys. 10,6; otw. 10,2; d. 6. (ryc. 62d).

Grób CXCIII b

Poniżej grobu CXCIIIa stała w ciemnym piasku na głęb. 90 cm popielnica z kośćmi; na szyjce jej leżały fragmenty misy. Obok popielnicy stały półkołem z naczynia beczułkowate, misa, czerpak, trzy kubki i naczynko miniaturowe, wszystkie, z wyjątkiem ostatniego, ustawione dnem do góry. Między kamieniami leżał płaski, okrągły kamyk. Naczynia beczułkowate nie zachowały się.

Popielnica podwójniestożkowata z wysoką szyjką stożkowatą i zaokrąglonym załomem brzuśca, zdobionego żłobkami pionowymi. Podstawa silnie wyodrębniona. Gлина brunatna. Średn. 26,6; wys. 21; otw. 18,4; d. 11,2. (ryc. 62j).

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi. Gлина brunatna.

Duży kubek stożkowaty z małym uszkiem u odchylonej na zewnątrz krawędzi. Głina brunatna. Wys. 11,7; otw. 15,9; d. 8. (ryc. 62h).

Kubek podwójniestożkowaty z taśmowatym uchem. Głina brunatna. Średn. 12,5; wys. 10; otw. 10; d. 6. (ryc. 62i).

Kubek cylindryczny z żółtej gliny, zdobiony w dolnej części bruzdami poziomymi. Wys. 9,7; otw. 8; d. 5,2. Ucho utracone (ryc. 62l).

Fragmenty naczynka podwójniestożkowatego z lejkowatą szyjką, zdobionego powyżej ostrego załomu na przemian ukośnymi kreskami. Dno płaskie. Głina brunatna. (ryc. 62k).

Płaski czerpak z b. dużym uchem. Dno płaskie. Głina brunatno-żółta. Wys. 3,1—4,3; otw. 10,2; d. 1,8. (ryc. 62f).

Naczynko miniaturowe podwójniestożkowate, zdobione powyżej załomu bruzdą poziomą i grupami małych dołczków. Głina żółta. Średn. 5,4; wys. 5,1; otw. 3,9; d. 2,5. (ryc. 62g).

Fragmenty dużego naczynia o chropowatej powierzchni. Głina czerwona.

Fragmenty naczynia o zaokrąglonym załomie brzuśca. Głina brunatna.

Grób CXCXV

Grób z obwarowaniem kamiennym położonym na głębokości 26 cm, ułożonym w dwóch warstwach. Na głęb. 69 cm. stała popielnica z kośćmi, przykryta misą.

Popielnica podwójniestożkowata z zaokrąglonym załomem brzuśca. Szyjka wysoka, stożkowata. Głina brunatna. Średn. 25,6; wys. 21,2; otw. 17,6; d. 10,3. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym długim, ukośnym karbowaniem. Głina żółta.

Grób CXCXVI

Grób pozbawiony obwarowania kamiennego. Na głębokości 61 cm stała dwustożkowa popielnica z kośćmi, obstawiona pucharem odwróconym dnem do góry, dużym kubkiem i misą. W grobie znaleziono ponadto skorupy.

Popielnica nie zachowała się. Na podstawie notatek wiadomo tylko, że była ona podwójniestożkowata i miała ostry załom.

Fragmenty misy z krawędzią silnie zagiętą ku środkowi, zdobioną ukośnym karbowaniem. Głina brunatna. Otw. 20,4.

Puchar podwójniestożkowaty osadzony na pustej, niskiej nóżce. Nóżkę i brzusiec powyżej załomu zdobia bruzdy poziome.

Dolną, znacznie niższą część puchara zdobia grupy lukowato wygiętych linii. Średn. 11,7; wys. 11,3; otw. 9,8; d. 6,7. Głina czerwono-brunatna.

Kubek lejkowaty z silnie wywinętym brzegiem, taśmowatym uchem i 2 różkami na krawędzi. Podstawa prosta. Głina ceglasta. Wys. 11,6; otw. 23; d. 8,4. Skorupy kilku naczyń.

Grób CXCXVII

Na obwarowanie kamienne składały się jedynie 2 kamienie, pod którymi na głęb. 52 cm znaleziono szyjkę kubka, a nieco głębiej stała popielnica przykryta misą.

Mała popielnica beczułkowata z utraconą szyjką. Głina brunatna. Średn. 14,3; d. 7,6.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi i ukośnie karbowanym. Głina brunatna.

Wysoka szyjka naczynia glin. z dużym uchem kanciastym. Głina szara. Otw. 12 cm.

Grób CXCXVIII

Grób z obwarowaniem kamiennym. Z inwentarza zachowało się naczynie beczułkowate i skorupy. Głębokość obwarowania 40 cm. Głębokość naczynia 69 cm.

Naczynie beczułkowate z 2 uchami u nasady krótkiej stożkowatej szyjki. Głina brunatna. Średn. 16,9; wys. 16; otw. 11,7; d. 10.

Fragment głębokiej, półkulistej czararki (wzgl. misy) zdobionej po stronie zewnętrznej ornamentem paznokciowym. Wys. 9,8; otw. 8,1. Głina brunatno-szara. Skorupy kilku naczyń.

Grób CXCXIX

Obwarowanie kamienne zachowane na głęb. 44,5 cm. Na głęb. 81 cm stały odwrócone do góry dnem 2 naczynia: beczułkowate z 2 uszkami i kubek. Luźne skorupy.

Naczynie beczułkowate z 2 uszkami u nasady krótkiej, stożkowatej szyjki. Powierzchnia starannie gładzona. Głina brunatna. Średn. 15,5; wys. 16; otw. 11; d. 7,3.

Mały kubek z wysoką, cylindryczną szyjką i brzuścem podwójniestożkowatym zdobionym grupami żłobków pionowych. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Głina brunatna. Średn. 6,6; wys. 6; otw. 5,5; d. 3,6.

Fragment naczynia z stożkowatą szyjką i podwójniestożkowatym brzuścem, zdobionym na zaokrąglonym załomie grupą żłobków pionowych. Na granicy szyjki i brzuśca bruzda pozioma. Głina szara. Powierzchnia czerniona.

Skorupy innego naczynia.

Grób CC

Grób z obwarowaniem kamiennym położonym na głęb. 64 cm. Na głęb. 92 cm stały 2 popielnice, przy której stały od południa i zachodu liczne przystawki: naczynia beczułkowate, kubki podwójniestożkowate, misy i liczne skorupy.

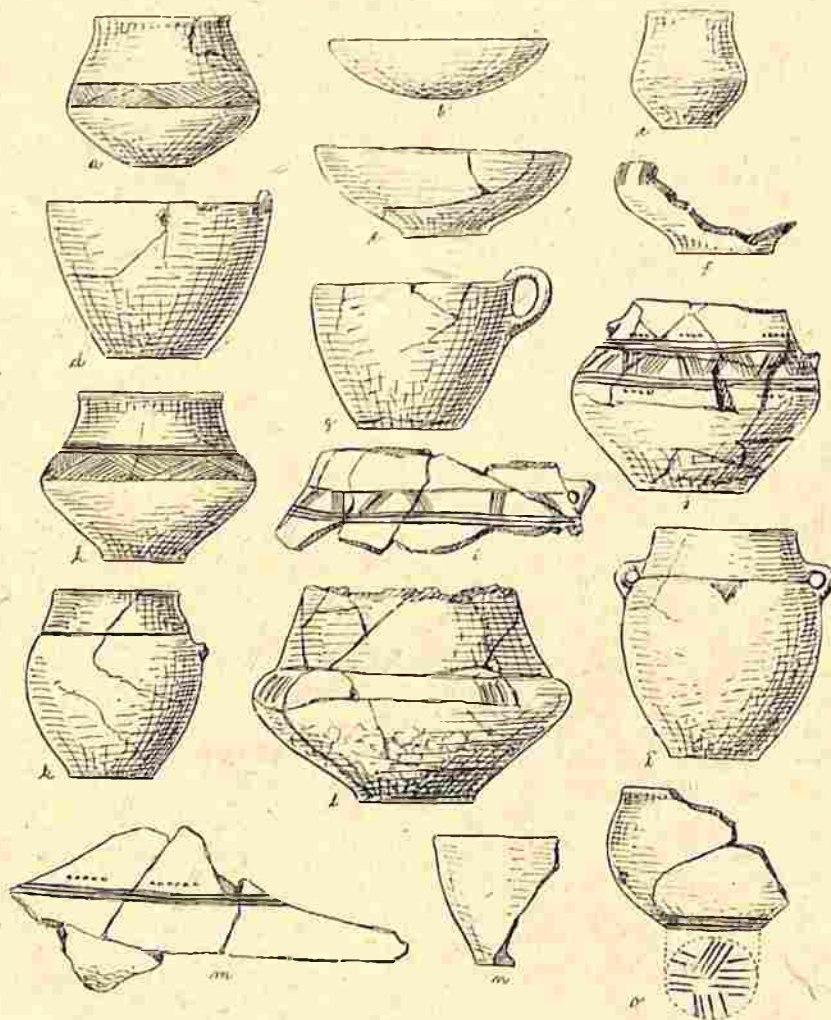
Duża czerniona popielnica podwójniestożkowata z zaokrąglonym załomem brzuśca, zdobionego grupami kresek

Fragmenty b. dużej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym długim ukośnym karbowaniem. Gлина brunatna. D = 9,7.

Mała miseczka z lekko wklęsłym dnem. Gлина żółta. Wys. 2,9; otw. 10,6; d. 1,5 (ryc. 63b).

Fragmenty misy z brunatnej gliny, z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnym karbowaniem.

Naczynie beczułkowate z krótką, stożkową szyjką, oddzieloną od brzuśca

Ryc. 63. Gr. CC. a, f, h, j = $\frac{1}{6}$ w. n.; k-l = $\frac{1}{8}$ w. n.; reszta = $\frac{1}{4}$ w. n.

Fig. 63. Tombe CC. a, f, h, j = $\frac{1}{6}$ gr. n.; k-l = $\frac{1}{8}$ gr. n.; le reste = $\frac{1}{4}$ gr. n.

pionowych (po trzy). Poniżej załomu powierzchnia chropowata. Brzeg utracony. Gлина brunatna. Średn. 30,8; otw. 11 cm. (ryc. 63l).

Fragmenty popielnicy z brunatnej gliny. D = 9,6 cm.

Głęboka miska z bardzo grubymi ścianami (0,8), z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnym karbowaniem. Dno wyodrębnione. Gлина brunatna. Wys. 7,8—9,8; otw. 24,5; d. 8 (ryc. 63c).

bruzdą poziomą. U nasady szyjki 2 ucha. Gлина brunatno-żółta. Średn. 19,4; wys. 22,6; otw. 13,8; d. 8,8. (ryc. 63l).

Naczynie beczułkowate z krótką, stożkową szyjką, u której nasady ślad po utraconym uchu. Gлина brunatna. Uzupełnione. Średn. 16,8; wys. 18,4; otw. 12,2; d. 8. (ryc. 63k).

Naczynie podwójniestożkowate z zaokrąglonym załomem, zdobione powy-

zej załomu pasmem trójkątów zakreskowanych ukośnie. Głina brunatna. Średn. 13,8; wys. 11; otw. 9,8; d. 4,4. (ryc. 63h).

Naczynie podwójniestożkowe zdobione pasmem trójkątków ukośnie zakreskowanych, ujętym bruzdami poziomymi. Dno wyodrębnione. Średn. 15,3; wys. 12,6; otw. 10,5; d. 6. (ryc. 63a).

Kubek beczułkowaty z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Głina brunatna. Wys. 7, otw. 9,6, d. 5 (ryc. 63g).

Kubek beczułkowaty z brunatnej gliny z utraconym uchem. Wys. 7,7; otw. 10,8; d. 4,8. (ryc. 63d).

Naczynie podwójniestożkowe z zaokrąglonym załomem brzuśca, zdobionego górą grupami na przemian ukośnych kresek, ujętych w bruzdy poziome i grupy dołeczków. U nasady szyjki z ucha. Głina brunatna. Średn. 18, d. 8,8 cm (ryc. 63j).

Podwójniestożkowe naczynko miniaturowe z szarej gliny. Średn. 5,6. Wys. 5,6; otw. 4,2; d. 2,6. (ryc. 63c).

Fragmenty i skorupy licznych naczyń. M. in.

- a) Fragment beczułkowatego naczynka z wklęsłą szyjką. U podstawy ornament trzech bruzd poziomych. Dno zdobione po stronie zewnętrznej grupami krótkich kresek ułożonych w formie krzyża. Głina brunatna. Dno = 4,5 cm. (ryc. 63o).
- b) Fragment naczynia z brunatnej gliny zdobionego pasmem na przemian ukośnych bruzd ujętym głębokimi bruzdami poziomymi. Jedno ucho zachowane. (ryc. 63i).
- c) Dno i fragment ścianki naczynia z brunatnej gliny, zdobionego na załomie brzuśca grupą żłobków pionowych (ryc. 63f).
- d) Fragment dużego naczynia zdobionego u nasady szyjki trzema bruzdami poziomymi i grupami dołeczków. Głina brunatna. Załom brzuśca zaokrąglony, szyjka stożkowata. (ryc. 63m).
- e) Fragment kubka doniczkowatego z żółtej gliny (ryc. 63n).

Grób CCI

(zniszczony)

Na głębokości 62 cm tuż pod obwarowaniem kamiennym stały 3 naczynia: kubek, 2 misy, fragment czerpaka oraz rozbite naczynia. W jednej z mis mieściły się drobne kości. Ziemia w grobie miała ciemne zabarwienie.

Fragmenty dużego naczynia o chropowatej powierzchni. Głina brunatna.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym ukośnym karbowaniem. Głina czerwono-brunatna.

Mała misa z półkulistym dnem. Głina brunatna. Wys. 4; otw. 10,4. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Miniaturowa miseczka półkulista z 2 dołeczkami na dnie. Głina brunatna. Wys. 2,2-3, otw. 6,1.

Kubek beczułkowaty z utraconym uchem. Głina brunatna. Średn. 9,3, wys. 7,4, otw. 8,8, d. 6.

Fragment czerpaka z utraconym, taśmowatym uchem. Głina brunatna. Skorupy różnych naczyń.

Grób CCII

Obwarowanie kamienne położone na głęb. 26 cm, popielnica z kośćmi (zniszczona) stała na głęb. 50 cm i była przykryta misą.

Obok popielnicy stały: czerpak, naczynie beczułkowate, odwrócone dnem do góry i kubek.

Dolna część i fragmenty szyjki popielnicy podwójniestożkowej zdobionej powyżej załomu pięcioma bruzdami poziomymi. Poniżej załomu powierzchnia nieco chropowata. Głina brunatna. D = 11. Wewnątrz palone kości ludzkie.

Połowa dużej misy z brzegiem zagiętym do środka i zdobionym ukośnym karbowaniem. Pęknięcia misy ilustrują technikę lepienia jej z wałków. Głina brunatna.

Naczynie beczułkowate zachowane fragmentarycznie. Stożkowatą szyjkę oddziela od brzuśca bruzda pozioma. Głina brunatno-czerwona. D = 7,4.

Kubek o formie połowy beczułki z dużym uchem taśmowatym. Głina czerwona. Wys. 5,4-5,7, otw. 9, d. 4,6.

Czerpak z b. szerokim uchem taśmowatym. Głina brunatna. Wys. 3,8-4,8, otw. 11,4. Skorupy różnych naczyń.

Grób CCIII

(zniszczony)

W grobie z obwarowaniem kamiennym (po którym pozostał tylko jeden kamień, zachowały się skorupy rozbitych naczyń, z których udało się zrekonstruować duże baniaste naczynie, misę i dolną część większego naczynia.

Duże naczynie z baniastym brzuścem, stożkowatą (częściowo utraconą) szyjką i silnie zwężoną podstawą. Załom zdobiony grupami dołeczków (po trzy), przedzielone grupami dołeczków (po trzy). Głina brunatna. Średn. 34, d. 13.

Dolna część większego naczynia o chropowatej powierzchni. Głina brunatna. Średn. 12,4.

Misa półkulista z brzegiem zdobionym ostrym karbowaniem ukośnym. Podstawa wy-

odrębniona. Głina brunatna. Średn. 7,2, otw. 23,2, d. 7,6 (ryc. 64d).

Skorupy różnych naczyń. M. in.

- a) Dno naczynka z żółtej gliny. D = 3,6 cm.
b) Fragment dna (prawdopodobnie misy) zdobionego po stronie wewn. kolistymi żłobkami koncentrycznymi.

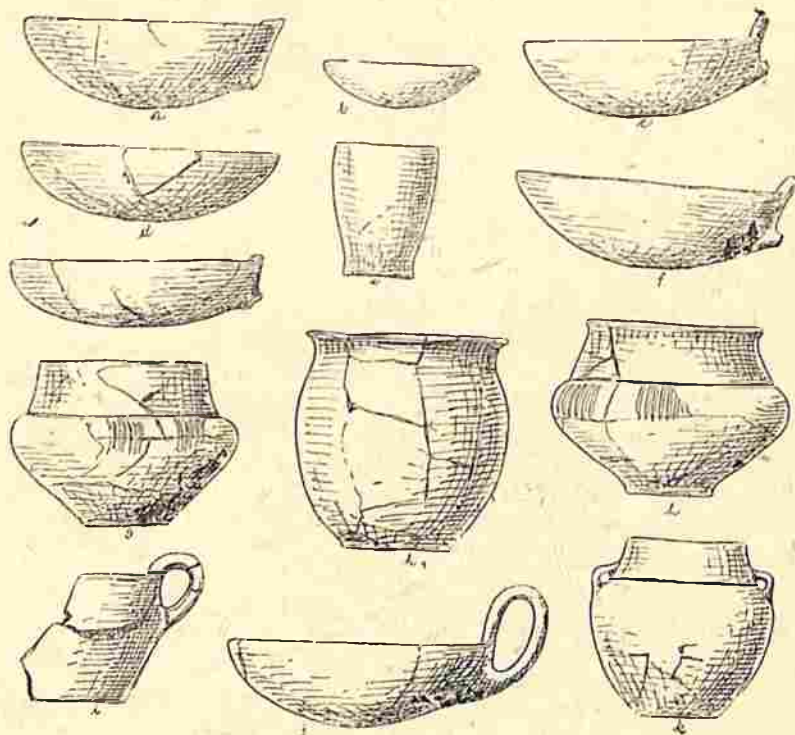
Grób CCIV

Grób z obwarowaniem kamiennym, po którym pozostały zaledwie dwa kamienie (na głęb. 50 cm). Poniżej obwarowania (10 cm) znajdo-

lśniacej powierzchni. Szyjka stożkowata, zdobiona u nasady dwiema bruzdami poziomymi i umieszczonymi powyżej grupami dołeczków. Brzusiec zdobiony na załomie żłobki pionowe. Palone kości ludzkie.

Fragmenty misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym karbowaniem poprzecznym. Głina ciemno-brunatna, powierzchnia czerniona.

Fragmenty dużej misy z brunatnej gliny, zdobionej na brzegu ukośnym karbowaniem ostro profilowanym.

Ryc. 64. Gr. CCIV, h = $\frac{1}{10}$ w. n.; g, k = $\frac{1}{8}$ w. n.; h-1 = $\frac{1}{10}$ w. n.
reszta = $\frac{1}{4}$ w. n.

Fig. 64. Tombo CCIV. h = $\frac{1}{10}$ gr. n.; g, k = $\frac{1}{8}$ gr. n.; h = $\frac{1}{10}$ gr. n.
lo resto = $\frac{1}{4}$ gr. n.

wała się duża popielnica (w stanie rozbitym) i na niej leżały fragmenty misy. Popielnica podparta była z boków kamykami. Poza popielnicą grób zawierał: duże naczynie jajowate przykryte misą. Wewnątrz tego naczynia mieściły się 4 czepaki, a z boku leżał miniaturowy kubek. Z dalszych przystawek zachowały się w stanie uszkodzonym: 2 misy, kubek, 2 naczynia wazowate. Poza tym w grobie znajdowała się duża ilość skorup.

Popielnica. Wobec braku danych trudno ustalić z całą pewnością, które z rozbitych naczyń służyło za popielnicę. Najprawdopodobniej trzeba będzie uznać za pozostałość po popielnicy fragmenty szyjki i brzuśca o czernionej,

Naczynie beczułkowate z krótką szyjką stożkową oddzieloną bruzdą poziomą; z ucha u nasady szyjki. Głina brunatna. Średn. 18; wys. 17,2; otw. 11,7. d. 8,3. (ryc. 64k).

Naczynie wazowate o formie podwójniestożkowej z zaokrąglonym załomem brzuśca zdobionego grupami żłobków pionowych. Głina brunatna. Średn. 17,3, wys. 12,6—13; otw. 13; d. 6,4. (ryc. 64h).

Naczynie wazowate z stożkową szyjką i zaokrąglonym załomem brzuśca zdobionego grupami żłobków pionowych. Głina brunatna. Średn. 22; wys. 16—16,7; otw. 16; d. 8,4. (ryc. 64g).

Duże naczynie jajowate z lejkowato wywiniętą krawędzią i wklęsłą szyjką. Głina brunatna. Średn. 26; wys. 26,6; otw. 24,8; d. 12,8. (ryc. 64h).

Fragmenty dużego naczynia o chropowatej powierzchni, obmazywanej palcami, zaopatrzonego poniżej krawędzi w guzki. Głina brunatna.

Mały kubek cylindryczny ze zwężoną nieco podstawą. Głina brunatna. Wys. 6,6; otw. 5; d. 3,4 (ryc. 64e).

Fragment kubka doniczkowatego z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Głina brunatna. Wys. 6,2; d. 5. (ryc. 64i).

Płaski czerpak z wklęsłym dnem. Ucho utracone. Głina brunatna. Wys. 3,2; otw. 12,2; d. 1,6. (ryc. 64a).

Płaski czerpak z wklęsłym dnem i utraconym uchem. Głina brunatna. Wys. 4,5; otw. 12,6; d. 4,8. (ryc. 64f).

Płaski, mały czerpak z utraconym uchem. Głina brunatna. Wys. 2—2,6; otw. 7,4; d. 1,1. (ryc. 64b).

Płaski, duży czerpak z taśmowatym uchem z trzema dołeczkami na dnie. Głina brunatna. Wys. 2,4—5; otw. 13,1; d. 1,5. (ryc. 64j).

Fragment czerpaka z dużym, taśmowatym uchem, wklęsłą szyjką i półkulistym brzuścem zdobionym w górnej części grupami przeciwnie: ukośnych kresk. Głina brunatna.

Fragment kubka z taśmowatym uchem, zdobionego u podstawy bruzdami poziomymi.

Fragment silnie spalonego naczynia.

Liczne fragmenty innych naczyń.

Grób CCV

Na głębokości 52 cm mieściło się obwarowanie kamienne, pod którym stała duża popielnica z kośćmi przykryta misą. Popielnica stała w intensywnie czarnej warstwie ziemi, pomieszanej z domieszką węgla drzewnego. Warstwa ta posiadała głębokość 34 cm.

Popielnica zachowała się tylko we fragmentach. Stanowiło ją duże naczynie o chropowatej powierzchni, załomu powierzchni. Głina brunatna. Palone kości ludzkie.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnym karbowaniem. Głina brunatna.

Skorupy różnych naczyń: M. in.

a) Dno misy podzielone po stronie wewnętrznej na 4 różne, przeciwnie zakreskowane części. Głina szaro-brunatna.

b) Fragment naczynia podwójniestożkowego z żółtej gliny, zdobionego powyżej

załomu pasmem trójkątów na przemian ukośnie zakreskowanych.

Grób CCVI

(zniszczony)

Pod obwarowaniem kamiennym położonym na głęb. 42 cm stało na głęb. 110 cm naczynie jajowate odwrócone dnem do góry, przy którym ustawione były dwa czerpaki, ułożone jeden na drugim. W odległości ca 50 cm w kierunku południowym stał na głęb. 86 cm kubek. Piasek w grobie miał ciemne zabarwienie.

Duże, szerokootworowe naczynie jajowate o chropowatej silnie powierzchni, zdobione poniżej krawędzi czterema guzami umieszczonymi symetrycznie. Głina czerwono-brunatna. Średn. 18; otw. 17,7; wys. 16,4; d. 10,2.

Fragmenty dużej misy z brzegiem zagiętym do środka. Głina brunatna. Powierzchnia wewnętrzna matowo-czarna.

Kubek podwójniestożkowy z zaokrąglonym załosem brzuśca, zdobionego grupami żłobków pionowych. Szyjka stożkowata, zaopatrzona u brzegu w taśmowate ucho. Głina brunatna. Średn. 13,8; wys. 10,4; otw. 10,4; d. 5.

Duży, płaski czerpak z szerokim, taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Głina brunatna. Wys. 3,1—4,9; otw. 13,8.

Mały, płaski czerpak z taśmowatym uchem wystającym ponad brzeg. Mała wklęsłość na dnie. Głina szaro-brunatna. Wys. 2,6—3; otw. 7,8; d. 1,0.

Grób CCVII

(zniszczony)

Grób charakteryzowała jama o przekroju półkulistym, zawierająca czarną ziemię zmieszaną z węglem drzewnym. Głębokość jamy 17,5 cm, wielkość 55×60 cm. W jamie znaleziono kilka skorup. M. in.:

a) Brzeg misy ukośnie karbowany. Głina brunatna.

b) Fragmenty naczynia z brunatnej gliny o doskonale wygładzonej powierzchni. Załom zdobią grupy kresk pionowych.

Skupienie kamieni (tabl. VII, 7c).

W pobliżu grobu CLXVI-go, z jego południowej strony natrafiono na duże skupienie kamieni (87 sztuk), położone w dwóch, w odległości 50 cm nad sobą leżących warstwach. Szerokość skupienia kamieni wynosiła 2,70 m, długość 4,68 m. W obrębie skupienia znaleziono 3 skorupy (nie dochowały się) i 2 kości palone. Nie zachowała się w notatkach wykopaliskowych wzmianka, czy kamienie nosiły ślady

przepalenia, jak również nie została podana głębokość skupienia kamieni.

Luźne znaleziska

Na terenie cmentarzyska w Czarnkowie znaleziono dość dużą ilość zabytków, pochodzących z grobów zupełnie zniszczonych, które trzeba było z konieczności zaliczyć do grupy znalezisk luźnych. W pracy niniejszej uwzględniam tylko ciekawsze zabytki z tej grupy.

Naczynia podwójniestożkowe o ostrym załomie brzuśca:

Duże naczynie podwójniestożkowe o ostrym załomie przypadającym w $\frac{1}{3}$ wysokości. Ponad załomem ornament czterech bruzd poziomych, poniżej załomu powierzchnia chropowata. Głina brunatna. Średn. 26,8; wys. 20,7; otw. 17,7; d. 7,8. (ryc. 66k).

Naczynia podwójniestożkowe z łagodnym załomem brzuśca:

Naczynie podwójniestożkowe z zaokrąglonym załomem brzuśca oddzielonego od wysokiej, stożkowej szyjki bruzdą poziomą. Poniżej załomu powierzchnia jest nieco chropowata. Głina żółto-brunatna. Średn. 20,8; wys. 19; otw. 14,5; d. 11. (ryc. 66g).

Naczynie podwójniestożkowe z łagodnie zaokrąglonym brzuścem, przechodzącym w stożkową szyjkę. U nasady szyjki bruzda pozioma, poniżej której 4 grupy ukośnych żłobków. Dolna część chropowata. Głina czerwono-brunatna. Średn. 22; wys. 16,8; otw. 14,5; d. 8,5. (ryc. 66l). Wewnątrz kości palone.

Waza podwójniestożkowa z zaokrąglonym brzuścem, oddzielonym od stożkowej szyjki głęboko rytą poziomą bruzdą. Brzeg utracony. Dno silnie wyodrębnione. Największy załom brzuśca zdobią pionowe żłobki, przerywane czterema dolkami obwiedzionymi półkolistymi żłobkami. Głina szara. Powierzchnia czerniona. Średn. 21,2; d. 8,5. (ryc. 66j).

Mała waza w przybliżeniu podwójniestożkowa, z szyjką oddzieloną od brzuśca poziomą bruzdą, poniżej której grupy kresek pionowych i przeciwległe ukośnych. Głina brunatna. Średn. 12; wys. 9; otw. 8,8; d. 5,3. (ryc. 66c).

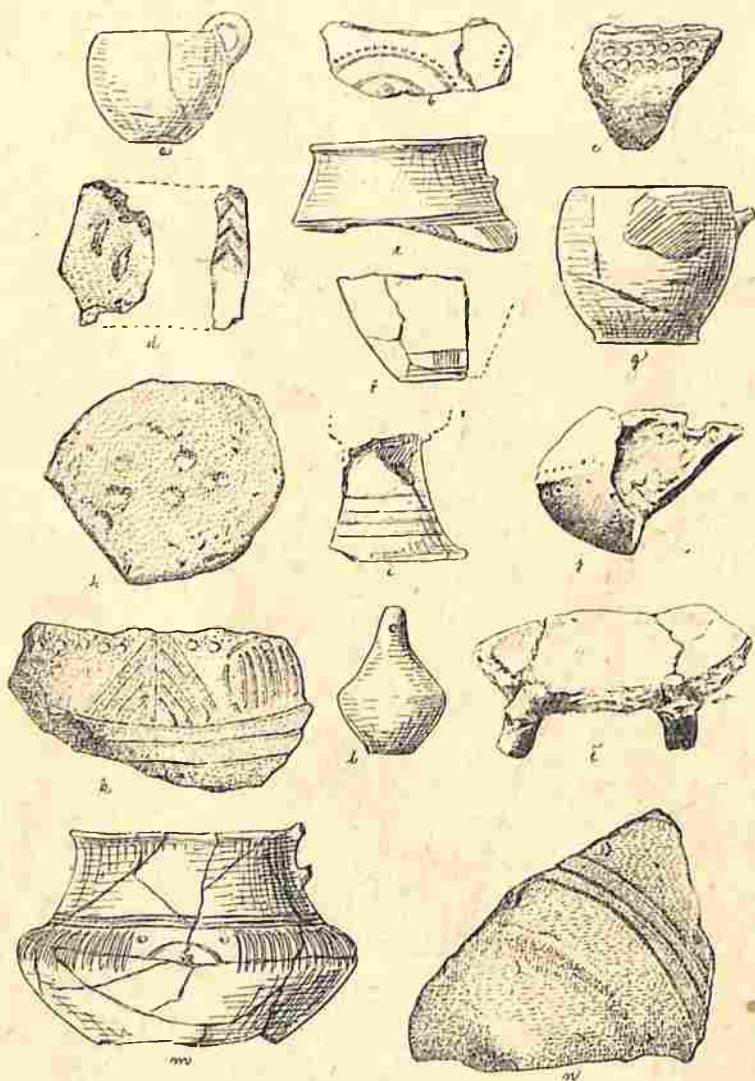
Amfory

Amfora dwuoszka z szyjką w przybliżeniu cylindryczną i kulistym brzuścem. Podstawa wyodrębniona. U nasady szyjki trzy bruzdy poziome, powyżej załomu cztery bruzdy poziome. Głina szaro-brunatna. Średn. 21; wys. 19,3; otw. 12; d. 8,5. (ryc. 66m).

Amfora z krótką, cylindryczną szyjką z odchyloną na zewnątrz krawędzią i kulistym brzuścem, zdobionym grupami na przemian ukośnych kresek. U nasady szyjki z ucha (1 utracone). Średn. 16,2; wys. 14,2; otw. 12; d. 5,4. Głina brunatno-szara.

Mała amfora podwójniestożkowa z wysoką, stożkową szyjką, u której nasady są dwa uszka kolankowate. Na załomie brzuśca 4 guzki obwiedzione półkolistymi żeberkami. Głina brunatna. Średn. 17; wys. 15,6; otw. 9,8 d. 7,8. (ryc. 66n).

Amfora dwuoszka z płasko-kulistym brzuścem i wysoką, zwężającą się ku górze szyjką. U nasady szyjki z ucha. Powierzchnia czerniona. Dno utracone. Średn. 21; otw. 11,8. (ryc. 66l).

Ryc. 65. Znaleziska luźne. c, d, j, k, i n = $\frac{1}{2}$ w. n.; a, b, f, l = $\frac{1}{4}$ w. n.; g-i = $\frac{1}{6}$ w. n.; m = $\frac{1}{8}$ w. n.; o = $\frac{1}{10}$ w. n.

Fig. 65. Trouvailles isolées. c, d, j, k, i, n = $\frac{1}{2}$ gr. n.; a, b, f, l = $\frac{1}{4}$ gr. n.; g-i = $\frac{1}{6}$ gr. n.; m = $\frac{1}{8}$ gr. n.; o = $\frac{1}{10}$ gr. n.

Misy

Fragment dużej, b. płaskiej misy z brzegiem facetowanym od strony wewnętrznej. Gлина czerwona. (ryc. 66e).

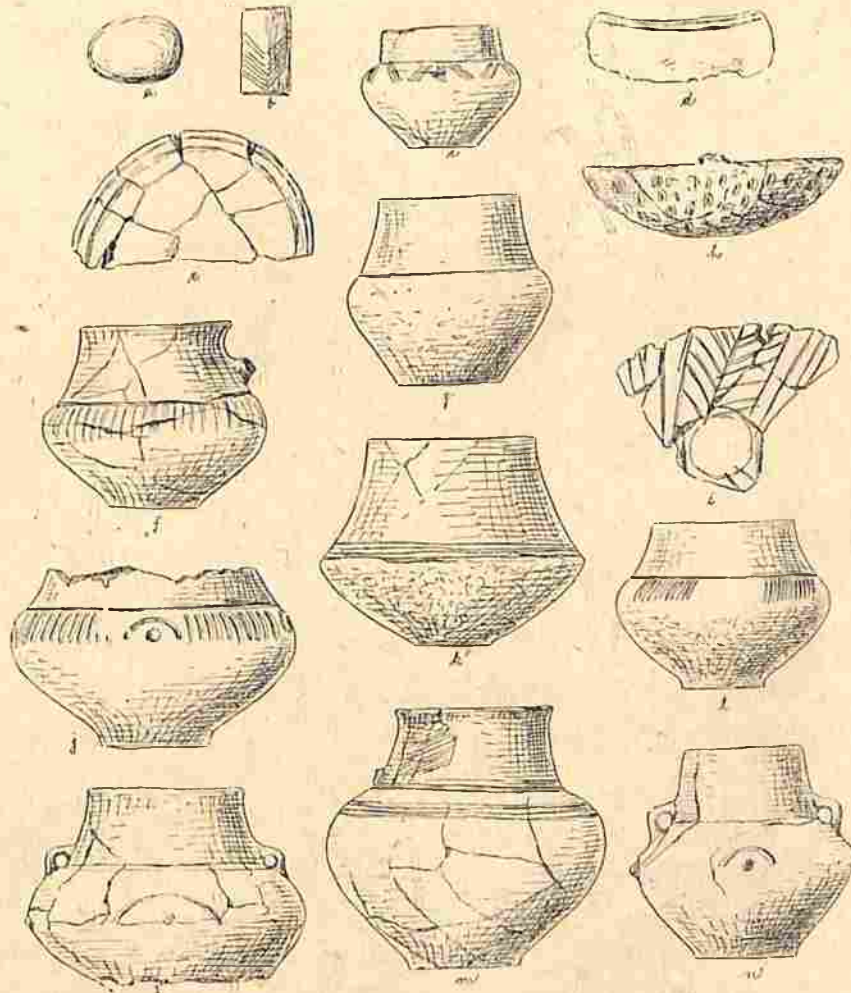
Fragment małej misy z bardzo wypukłymi ukośnymi żeberkami na krawędzi. Gлина brunatna.

Fragment misy zdobionej po stronie zewnętrznej drobnym ornamentem paznokcio-

wnętrznej znakiem krzyża równoramiennego. D. 5,2.

Dno naczynia z brunatnej gliny zdobionego po stronie wewnętrznej znakiem krzyża ukośnego. D. 5,8.

Dno naczynia z brunatnej gliny, podzielone po stronie zewnętrznej na cztery na przemian poziomo i pionowo zakreskowane pola. D. 5,3.

Ryc. 66. Znaleźiska luźne. b = 1/2 w. n.; a, d = 1/4 w. n.; e, g, k, l = 1/8 w. n.; reszta = 1/10 w. n.

Fig. 66. Trouvailles isolées. b = 1/2 gr. n.; a, d = 1/4 gr. n.; e, g, k, l = 1/8 gr. n.; le resto = 1/10 gr. n.

wym połączonym z ornamentem lukowatych kresek. Gлина delikatna, brunatna.

Półkulista misa zdobiona po stronie zewnętrznej ornamentem paznokciowym. Brzeg zdobi ukośne karbowanie oraz para rożków. Wys. 4,8; otw. 20,6. Gлина brunatna. (ryc. 66h).

Dno naczynia z brunatnej gliny (prawdopodobnie misy) zdobione po stronie we-

Kubki

Fragment kubka z szarej gliny, zdobionego u podstawy grupami krótkich, pionowych kresek ujętych górą jedną, dołem dwiema bruzdami poziomymi. (ryc. 65f).

Duży kubek beczułkowaty z wyodrębnionym dnem. Taśmowate ucho utracone. Gлина brunatna. Średn. 12,6; wys. 14; otw. 12,2; d 7,5. (ryc. 65 g).

Mały kubek beczułkowaty z wklęsłym dnem. Ucho taśmowate, wystające ponad brzeg. Glina brunatna. Średn. 6,8; wys. 5,4; otw. 5,6; d. 2,5. (ryc. 65a).

Dzbany

Duży dzban z wysoką, stożkową szyjką o odchylonej na zewnątrz krawędzi. Poniżej brzegu są ślady dużego, utraconego ucha taśmowatego. U nasady szyjki są trzy, głęboko ryte poziome bruzdy. Brzusiec podwójniestożkowaty, zdobiony na załomie żłobkami pionowymi, przerywanymi dołeczkami i ornamentem półkoli. Powierzchnia czerwona. Dno utracone. Średn. 31,8; otw. 22. (ryc. 65m).

Stożkowata szyjka dużego dzbana z utraconym, taśmowatym uchem. Glina brunatna. Otw. 21,4. (ryc. 65e).

Dzban podwójniestożkowaty o zaokrąglonym załomie brzuśca zdobionego żłobkami pionowymi. Szyjka stożkowata, zaopatrzona w taśmowate ucho (utracone). Glina szaro-brunatna. Średn. 17; wys. 13,5; otw. 11,5; d. 6,8. (ryc. 66f).

Puchary

Fragment pustej nóżki pucharu, zdobionej poziomymi żłobkami. Glina czerwono-brunatna. (ryc. 65i).

Rzadsze wyroby gliniane

Grzechotka podwójniestożkowata z otworem w szyjce. Podstawa prosta. Glina brunatna. Średn. 5,2; wys. 7,3; d. 2,2. (ryc. 65l).

Pół stoliczka o dwóch zachowanych nóżkach, ilustrującego doskonale sposób osadzenia nóżek. Glina szara. (ryc. 65j).

Fragment małej „lampki zoomorficznej”, osadzonej na czterech nóżkach (niezachowanych), zdobionej żeberkiem podłużnym: rzędami dołeczek. Glina brunatna. (ryc. 65j).

Skorupy różnych naczyń

- Dno i fragmenty ścianek większego naczynia (może misy) zdobionego po stronie zewnętrznej głęboko rytymi bruzdami pionowymi i ornamentem jodelkowym. Glina brunatna. (ryc. 66i).
- Dno dużego naczynia z brunatnej gliny ze śladami odcisków palcy po stronie zewnętrznej. (ryc. 65h).
- Szerokie ucho zdobione czterema żeberkami podłużnymi, zaopatrzone w dwa otwory. Glina brunatna.
- Fragment naczynia zdobionego guzem obwiedzionym z półkolistymi żeberkami i półkolistym ornamentem dołeczkowym. Glina brunatna. (ryc. 65b).

- Skorupa zdobiona 3 bruzdami pionowymi i umieszczonym powyżej ornamentem jodelkowym, rysunkiem grzebyka i rzędem dołeczek. Glina brunatna. (ryc. 65k).
- Brzeg misy zdobionej po stronie zewnętrznej ornamentem paznokciowym. Krawędź zdobi rożek i ornament kątów wsuwanych w siebie. Glina brunatna. (ryc. 65d).
- Fragment brzuśca dużego naczynia z czerwonej gliny, zdobionego powyżej załomu poziomym facetowaniem.
- Skorupka zdobiona bruzdą poziomą i dwoma rzędami dołeczek. Glina brunatna. (ryc. 65c).
- Fragment dna (zapewnie czerpaka) wklęsłego do środka, zdobionego 2 dołeczkami. Glina brunatno-szara.
- Fragment brzuśca zdobionego guzem obwiedzionym nieznaczny żeberkiem półkolistym i trzema bruzdami półkolistymi. Glina brunatna. (ryc. 65n).
- Trzy skorupy spaczone w ogniu.

Brązy

- Brzytwa brązowa, trapezowata, z rowkiem przy uchwycie. Długość 8 cm, największa szerokość 3,4. (ryc. 66d).
- Fragment naszyjnika z brązowej taśmy, półkolistej w przekroju. Górną powierzchnię zdobi grupa kątów wsuwanych w siebie. (ryc. 66b). Dług. 2,2; szer. 1,7.
- Ułamek zgiętego drutu okrągłego.

Inne przedmioty

Płaski, owalny gładzik kamienny (ryc. 66a).

III. Położenie i formy grobów

Obrządek pogrzebowy

1. Położenie grobów

Cmentarzysko w Czarnkowie należy do typu cmentarzysk płaskich. Groby nie zaznaczały się niczym na powierzchni. Wszystkie groby były popielnicowe. W porównaniu z innymi cmentarzyskami z młodszej epoki brązowej nasze cmentarzysko wykazuje bardzo wielkie skupienie grobów. Na rozkopanej przestrzeni liczącej 355,80 m² odkryto stosunkowo dużą ilość grobów — 214. Przyjąć trzeba, że odkryta ilość grobów nie odpowiada bynajmniej dawnemu stanowi. Rozwiewanie piaszczystego wzgórza przez wiatry, sadzenie lasu oraz poszukiwania amatorskie zniszczyły zapewne pewną liczbę grobów. Rozmieszczenie grobów na cmentarzysku nie wykazuje żadnego porządku. W północ-

nej części rozkopanego odcinka cmentarzyska napotkano na znacznie większe skupienie grobów, tak, że odległości między nimi były nie raz minimalne i wynosiły zaledwie 30—40 cm. Przeważała jednak między grobami w północnej części rozkopanego terenu odległość od 1—1,5 m, która na pozostałym odcinku cmentarzyska dochodziła do kilku metrów. Pod względem odległości grobów cmentarzysko nasze różni się od innych dość znacznie. Tak np. na cmentarzysku w Wilanówcu pow. Chodzież¹⁾ zaobserwowano regularne oddalenie grobów od siebie, które wynosiło około 1—1,20 m, a groby na cmentarzysku w Oderberg-Bralitz²⁾ w Brandenburgii miały również regularną odległość 1—1,5 m. Natomiast brak porządku w układzie grobów, zauważony na wszystkich rozkopanych cmentarzyskach grupy uradzkiej, stwierdzono również w Czarnkowie. Wielkie zgęszczenie grobów tłumaczyć sobie należy zarówno brakiem odpowiedniego miejsca na drugie cmentarzysko w pobliżu, jak również liczbą mieszkańców chowających przez dłuższy okres czasu swych zmarłych. Brak w pobliżu odpowiedniego miejsca na założenie cmentarzyska przyczynił się też zapewne do powstania grobów piętrowych, które w liczbie 9-ciu odkryto na cmentarzysku.

Istnienie grobów piętrowych na cmentarzyskach kultury łużyckiej jest znane w literaturze prehistorycznej od dawna. Już w najbliższej okolicy Czarnkowa, w Lubaszu, stwierdził Z. Zakrzewski istnienie grobu piętrowego³⁾ pisząc, że odkryto tam 2 groby leżące na sobie, tak, „iż popielnica górnego na pokrywcę dolnego spoczywała”. J. Kostrzewski stwierdził na cmentarzysku halsztackim w Pudliszkach, w pow. gostyńskim⁴⁾ dwa groby umieszczone nad sobą, a w Karsach, w pow. jarocińskim odkrył ponad grobem szkieletowym z III okr. epoki

brązowej grób ciałopalny z IV okresu epoki brązowej (informacja ustna). Dalsze przykłady grobów piętrowych podaje Nosek z terenu cmentarzyska kultury łużyckiej w Opatowie, w pow. częstochowskim⁵⁾. O kilku podobnych wypadkach wspomina też Z. Durczewski⁶⁾.

W skład grobów piętrowych na cmentarzysku czarnkowskim wchodzi następujące groby: 1. XXXVI — XXXVII; 2. XLVII a—b; 3. LXXIII — LXXIV; 4. CII; 5. CIII a—b; 6. CIV a—b; 7. CXXIX a—b; 8. CXLI a—b; 9. CXCIII a—b. Umieszczenie powyższych grobów nad sobą jest różnorodne. U jednych grób wyższy mieści się tuż nad dolnym grobem (np. grób XXXVII oddziela tylko odległość 8 cm od gr. XXXVI a popielnica gr. XXIII a stoi bezpośrednio na popielnicy grobu dolnego. W grobie piętrowym LXXIII i LXXIV oddalenie grobów wynosi 21 cm.

W jednym wypadku spotykamy się w Czarnkowie z faktem istnienia grobów piętrowych aż w trzech kondygnacjach. Ponad grobem CIII b, położonym na głębokości 95 cm pod dzisiejszą powierzchnią cmentarzyska, rozkopane zostały kolejno dwa groby dalsze, których oddalenia od powierzchni wynoszą: 70 cm i 66 cm. Dlatego ciekawego wypadku ułożenia trzech grobów nad sobą nie znam żadnej analogii.

Gdy chodzi o głębokość pozostałych grobów, jest ona dość różnorodna i jej średnia waha się w granicach od 50—70 cm. Sporadycznie tylko zanotowano głębokości grobów mniejsze (np. gr. CLXXIX mieścił się tuż nad powierzchnią, 2 cm) lub większe, przekraczające głębokość jednego metra (gr. XXX posiadał głębokość 1,35 m, gr. C — głęb. 1,22 m a gr. CXLI był położony na głębokości 1,07 m). Przyjąć musimy, że pierwotna głębokość wszystkich grobów była nieco większa i że została ona zmniejszona na skutek rozwiania wydmy przez wiatr.

Obserwacje poczynione na cmentarzyskach kultury „łużyckiej” młodszej epoki brązowej wykazują takie same mniej więcej głębokości

1) M. Tummeley i G. Kossinna: Das Gräberfeld in Wilhelmshöhe bei Usch, Provinz Posen, (Mannus V, str. 321).

2) H. Schumann i A. Mieck: Das Gräberfeld bei Obenberg-Bralitz. Prenzlau 1901, str. 10.

3) Z. Zakrzewski: Zabytki przedhistoryczne z Lubasza w pow. czarnkowskim i najbliższej jego okolicy (Przegląd Archeologiczny t. IV, str. 173).

4) L. Nowak: Pudliszki w otchłani wieków. (Z otchłani wieków, X, str. 97).

5) S. Nosek: Wyniki badań przeprowadzonych na cmentarzysku kultury łużyckiej w Opatowie, pow. częstochowski. Lublin 1946, str. 230.

6) Z. Durczewski: Grupa górnośląsko-małopolska kultury łużyckiej w Polsce. Cz. I, str. 13—14.

grobow: tak np. w Stobnicy, w pow. obornickim⁷⁾, głębokość wahała się w granicach 0,30—1,25 m, w Wilanówcu, w pow. chodzieskim⁸⁾ wynosiła przeciętnie 60—80 cm, a na cmentarzysku brandenburskim w Oderberg-Bralitz⁹⁾ przeważna część grobów była położona w głębokości 0,70—0,75 cm.

2. Formy grobów

a) Rozpatrzenie formy grobów z punktu widzenia zabezpieczenia grobów

Budowa grobów w Czarnkowie nie była jednolita. Blisko $\frac{2}{3}$ całej ilości grobów pozbawionych było obwarowania kamiennego: w grobach tych popielnice stały w jamie, wykopanej w normalnym poziomie i przykryte zostały jedynie ziemią. Groby bez obwarowania kamiennego posiadają jednakże w większości mniejszą głębokość. Skłania to do przypuszczenia, że niektóre z nich posiadały pierwotnie zapewne obwarowanie, które niszczało dopiero w czasach późniejszych, na skutek przeprowadzania różnych robót na terenie cmentarzyska.

Drugą, wyróżniającą się na cmentarzysku grupą grobów były groby zaopatrzone w obwarowanie kamienne, złożone niekiedy z dwóch warstw. Do budowy obwarowania zostały użyte zwykle polne kamienie w ilości 20—26 sztuk na jeden grób. Grubość obwarowania waha się w granicach od 10—40 cm. Wobec dużego stopnia zniszczenia grobów trudno ustalić, jakiego kształtu obwarowanie przeważało. Nadmienić tylko tu można, że w niektórych grobach obwarowanie miało kształt owalny (gr. V, tabl. II, 2a) lub czworoboczny (gr. IV, XIX) a w innych kamienie były ułożone w kilka grup nie powiązanych ze sobą. Powierzchnia maksymalna obwarowania kamiennego wynosiła u większych grobów ca 120 × 140 cm, u mniejszych tylko 30 × 45 cm. Rozmieszczenie tych dwóch form grobów nie wykazywało systemu.

7) Ramberg: Ausgrabungen im Kreis Obornik Posen, Nachrichten über deutsche Altertumsfunde, r. II (1891), str. 29—30.

8) M. Tummeley i G. Kosinna: l. c. str. 321.

9) H. Schumann i A. Mlieck: l. c. str. 10.

Głębokość obwarowania od powierzchni była różna. W kilku wypadkach obwarowanie mieściło się zaledwie kilka centymetrów pod powierzchnią (gr. LXXI — 3 cm i gr. XLVI — 7 cm). Przeważnie tkwiło ono na głębokości 20—30 cm. Do bardzo rzadkich należą groby z obwarowaniem złożonym na większej głębokości (gr. XCIX — 69 cm). Porównując powyższą budowę grobów z formami grobów występującymi na innych, wspomnianych już wyżej cmentarzyskach, zauważamy brak znacześniejszych różnic. Z reguły pod obwarowaniem mieścił się inwentarz grobowy (gr. CLXXXVIII, CXCVII lub CCV), tak, że krawędź naczyń wyżej stojących ulegała zniszczeniu. W rzadkich tylko wypadkach odległości między naczyniami a obwarowaniem wynosiły więcej (gr. CLXXXV — 18 cm, gr. CLXX — 40 cm).

Ostatnią formę tej grupy stanowią groby, w których popielnice o małych rozmiarach zostały nakryte dużą, odwróconą misą (gr. CXIX, CXXI i CXXXI) oraz groby, w których duże naczynie kształtu donicowatego lub jajowatego kryje bądź to przystawki (gr. LXXXIXa i gr. XI), bądź też zabezpiecza popielnicę dwustopniową wraz z pokrywającą ją misą (gr. XXX). Nie są to jednak groby podkloszowe, bo w pierwszych trzech przypadkach zamiast klosza kryje popielnicę misa i groby te należałoby może nazwać podmisowymi, a w pozostałych przykładach klosz zabezpiecza tylko część inwentarza grobowego, podczas gdy reszta naczyń stoi poza jego zasięgiem. Toteż możemy tu mówić raczej o nurtowaniu idei przykrywania popielnicy kloszem. Z młodszej epoki brązowej znamy jednak groby podkloszowe i to na Śląsku; w Jordanowie Śl. w pow. dzierzoniowskim¹⁰⁾, dalej na Pomorzu: w Rogowie, w pow. toruńskim¹¹⁾ i wreszcie nad środkową Łabą w Eickendorf, pow. Calbe¹²⁾.

10) L. F. Zolt: Neue Grabfunde der jüngeren Bronzezeit Schlesiens. (Mannus, t. XXII, ryc. 1—5 na str. 249—250).

11) J. Kostrzewski: Dwa cmentarzyska kultury pomorskiej w Dębówku Nowem, w pow. wyrzyskim i w Warszkwie III, pow. morski. (Wiadomości Archeologiczne, t. XII, str. 78 i ryc. 19 na str. 79).

12) Engel: Vorzeit an der mittleren Elbe, część II, ryc. 165, nr. h—m.

b) Rozpatrzenie form grobów z punktu widzenia rozmieszczenia kości

Zarówno w grobach obwarowanych kamieniami jak i pozbawionych wszelkiej osłony stwierdzono rozmaite rozmieszczenie kości. Do najczęstszych wypadków należało złożenie kości zmarłego (poprzednio spalonego na stosie) do popielnicy otoczonej przystawkami. Kości te były starannie wybierane ze stosu, przemyte i złożone w naczyniu, przy czym w kilku wypadkach stwierdzono wśród kości obecność węgli drzewnych (gr. CVII, CVIII i CX). Zaledwie w 33 popielnicach stwierdzono, że kości miały układ anatomiczny, tzn. że na spodzie złożone były części stopy i goleni, ponad nimi kolejno kości miednicy, kręgosłupa, żeber, ramion i rąk. Na samym wierzchu leżały części czaszki. Anatomiczny układ kości stwierdzony w Czarnkowie nie jest czymś nowym w grupie uradzkiej. Stwierdzali go już dawniej M. Tummeley i G. Kossinna odnośnie do cmentarzyska w Wilanówcu, w pow. chodzieskim¹³⁾ oraz H. Jentsch na cmentarzysku w Starosiedlu pod Gubinem¹⁴⁾. Kości nie wypełniały całkowicie naczyń i ponad nimi mieścił się piasek. W ponad czterdziestu grobach znalazły się bądź to na kościach bądź też — rzadziej — wśród kości przedmioty brązowe.

Pewną odmianą powyższej formy grobów były takie, w których kości mieściły się w popielnicy i poza nią w innych naczyniach — przystawkach. Takie rozdzielanie kości jednego osobnika między kilka naczyń na miejsce w kilku grobach, np. VIIa, XVII. Analogię do tego zwyczaju znam ze Stobnicy, w pow. obornickim (Ramberg, op. cit. str. 21).

W kilku wypadkach kości były złożone na kupkę, wprost w piasku i nakryte misą czy kubkiem (gr. XVIII) lub też zabezpieczone ułamkami naczyń (gr. XXXVI). W tym ostatnim grobie mieściła się poza wymienioną kupką kości również i popielnica z kośćmi drugiego osobnika. O kościach złożonych na piasku

w kupce wspomina Hagen w opisie grobu 26 położonego na cmentarzysku w Melzow (Uckermark¹⁵⁾).

Ostatnią wreszcie odmianą tej grupy grobów jest gr. XII zawierający kości rozrzucone na dnach odwróconych naczyń i między naczyniami.

Przy rozpatrywaniu form grobów wspomnieć jeszcze należy o grobie CXCII, który poza obwarowaniem kamiennym, przepaloną kostką, węgielkami drzewnymi i skorupami nie zawierał nic, co by mogło przemawiać za tym, że mamy tu istotnie do czynienia z grobem. Mimo to jestem skłonny przypuścić, że był to grób dziecięcy, w którym reszta kości rozłożyła się.

3. Obrządek pogrzebowy

a) Popielnice

Przegląd obrządku pogrzebowego rozpoczniemy od stwierdzenia, że na naszym cmentarzysku mamy — prócz przeważającej liczby grobów jednostkowych — dużą ilość grobów kilkuosobowych. W dwustuczternastu grobach udało się wydzielić 230 naczyń, które były popielnicami. Rozmieszczenie tych popielnic w grobach było następujące:

grobów z jedną popielnicą zanotowano	140
„ z dwiema popielnicami	28
„ z trzema popielnicami	8

jeden grób zawierał 4 popielnice (gr. VIII) a jeden grób nawet 5 popielnic (gr. CXI).

Stwierdzenie powyższe stawia cmentarzysko nasze w rzędzie cmentarzysk niemal odosobnionych, bowiem nigdzie — poza cmentarzyskiem w Wilmersdorf, pow. Beeskow-Storkow¹⁶⁾ — nie stwierdzono dotychczas w grupie uradzkiej tak wielkiej liczby popielnic (5 okazów) w jednym grobie. M. M. Lienau, w swym sprawozdaniu o wynikach badań cmentarzyska kultury łużyckiej w Ślubicach¹⁷⁾ nad Odrą podaje, że na ogólną ilość 26 grobów

15) J. O. Hagen: *Bronzezeitliche Gräber- und Einzelfunde in der Uckermark* (Mannus, t. XV, 81).

16) H. Busse: *Das Urnenfeld bei Wilmersdorf, Kr. Beeskow-Storkow*. (Nachrichten über deutsche Alterthumsfunde, 1900, 2. 1. str. 4).

17) M. M. Lienau: *Das „Bronzezeitliche Urnenfeld“ in Frankfurt a. O.* (Zeitschrift f. Ethnologie t. 57 (1925), str. 167).

13) M. Tummeley i G. Kossinna: l. c. str. 321.

14) H. Jentsch: *Das Urnenfeld von Starzeddel, Kr. Guben. Niederlausitzen Mitteilungen* t. I. str. 106).

grobow: tak np. w Stobnicy, w pow. obornickim⁷⁾, głębokość wahała się w granicach 0,30—1,25 m, w Wilanówcu, w pow. chodzieskim⁸⁾ wynosiła przeciętnie 60—80 cm, a na cmentarzystwie brandenburskim w Oderberg-Bralitz⁹⁾ przeważna część grobów była położona w głębokości 0,70—0,75 cm.

2. Formy grobów

a) Rozpatrzenie formy grobów z punktu widzenia zabezpieczenia grobów

Budowa grobów w Czarnkowie nie była jednolita. Blisko $\frac{2}{3}$ całej ilości grobów pozbawionych było obwarowania kamiennego: w grobach tych popielnice stały w jamie, wykopanej w normalnym poziomie i przykryte zostały jedynie ziemią. Groby bez obwarowania kamiennego posiadają jednakże w większości mniejszą głębokość. Skłania to do przypuszczenia, że niektóre z nich posiadały pierwotnie zapewne obwarowanie, które niszczało dopiero w czasach późniejszych, na skutek przeprowadzania różnych robót na terenie cmentarzystka.

Drugą, wyróżniającą się na cmentarzystwie grupą grobów były groby zaopatrzone w obwarowanie kamienne, złożone niekiedy z dwóch warstw. Do budowy obwarowania zostały użyte zwykle polne kamienie w ilości 20—26 sztuk na jeden grób. Grubość obwarowania waha się w granicach od 10—40 cm. Wobec dużego stopnia zniszczenia grobów trudno ustalić, jakiego kształtu obwarowanie przeważało. Nadmienić tylko tu można, że w niektórych grobach obwarowanie miało kształt owalny (gr. V, tabl. II, 2a) lub czworoboczny (gr. IV, XIX) a w innych kamienie były ułożone w kilka grup nie powiązanych ze sobą. Powierzchnia maksymalna obwarowania kamiennego wynosiła u większych grobów ca 120 × 140 cm, u mniejszych tylko 30 × 45 cm. Rozmieszczenie tych dwóch form grobów nie wykazywało systemu.

7) Ramberg: Ausgrabungen im Kreis Obornik. Posen, Nachrichten über deutsche Altertumsfunde. r. II (1891), str. 29—30.

8) M. Tummeley i G. Kosinna: l. c. str. 321.

9) H. Schumann i A. Mücke: l. c. str. 10.

Głębokość obwarowania od powierzchni była różna. W kilku wypadkach obwarowanie mieściło się zaledwie kilka centymetrów pod powierzchnią (gr. LXXI — 3 cm i gr. XLVI — 7 cm). Przeważnie tkwiło ono na głębokości 20—30 cm. Do bardzo rzadkich należą groby z obwarowaniem złożonym na większej głębokości (gr. XCIX — 69 cm). Porównując powyższą budowę grobów z formami grobów występującymi na innych, wspomnianych już wyżej cmentarzystkach, zauważamy brak znaczniejszych różnic. Z reguły pod obwarowaniem mieścił się inwentarz grobowy (gr. CLXXXVIII, CXCVII lub CCV), tak, że krawędź naczyń wyżej stojących ulegała zniszczeniu. W rzadkich tylko wypadkach odległości między naczyniami a obwarowaniem wynosiły więcej (gr. CLXXXV — 18 cm, gr. CLXX — 40 cm).

Ostatnią formę tej grupy stanowią groby, w których popielnice o małych rozmiarach zostały nakryte dużą, odwróconą misą (gr. CXIX, CXXI i CXXXI) oraz groby, w których duże naczynie kształtu donicowego lub jajowego kryje bądź to przystawki (gr. LXXXIXa i gr. XI), bądź też zabezpiecza popielnicę dwustokową wraz z pokrywającą ją misą (gr. XXX). Nie są to jednak groby podkłoszowe, bo w pierwszych trzech przypadkach zamiast klosza kryje popielnicę misa i groby te należałoby może nazwać podmisowymi, a w pozostałych przykładach klosz zabezpiecza tylko część inwentarza grobowego, podczas gdy reszta naczyń stoi poza jego zasięgiem. Toteż możemy tu mówić raczej o nurtowaniu idei przykrywania popielnicy kloszem. Z młodszej epoki brązowej znamy jednak groby podkłoszowe i to na Śląsku; w Jordanowie Śl. w pow. dzierzoniowskim¹⁰⁾, dalej na Pomorzu: w Rogowie, w pow. toruńskim¹¹⁾ i wreszcie nad środkową Łabą w Eickendorf, pow. Calbe¹²⁾.

10) L. F. Zotz: Neue Grabfunde der jüngeren Bronzezeit Schlesiens. (Mannus t. XXII, ryc. 1—5 na str. 249—250).

11) J. Kostrzewski: Dwa cmentarzystka kultury pomorskiej w Dębówku Nowem, w pow. wyrzyskim i w Warszkwie III, pow. morski. (Wiadomości Archeologiczne, t. XII, str. 78 i ryc. 19 na str. 79).

12) Engel: Vorzeit an der mittleren Elbe, część II, ryc. 165, nr. h—m.

b) Rozpatrzenie form grobów z punktu widzenia rozmieszczenia kości

Zarówno w grobach obwarowanych kamieniami jak i pozbawionych wszelkiej osłony stwierdzono rozmaite rozmieszczenie kości. Do najczęstszych wypadków należało złożenie kości zmarłego (poprzednio spalonego na stosie) do popielnicy otoczonej przystawkami. Kości te były starannie wybierane ze stosu, przemyte i złożone w naczyniu, przy czym w kilku wypadkach stwierdzono wśród kości obecność węgli drzewnych (gr. CVII, CVIII i CX). Zaledwie w 33 popielnicach stwierdzono, że kości miały układ anatomiczny, tzn. że na spodzie złożone były części stopy i goleni, ponad nimi kolejno kości miednicy, kręgosłupa, żeber, ramion i rąk. Na samym wierzchu leżały części czaszki. Anatomiczny układ kości stwierdzony w Czarnkowie nie jest czymś nowym w grupie uradzkiej. Stwierdzali go już dawniej M. Tummeley i G. Kossinna odnośnie do cmentarzyska w Wilanówcu, w pow. chodzieskim¹³⁾ oraz H. Jentsch na cmentarzysku w Starosiedlu pod Gubinem¹⁴⁾. Kości nie wypełniały całkowicie naczyń i ponad nimi mieścił się piasek. W ponad czterdziestu grobach znalazły się bądź to na kościach bądź też — rzadziej — wśród kości przedmioty brązowe.

Pewną odmianą powyższej formy grobów były takie, w których kości mieściły się w popielnicy i poza nią w innych naczyniach — przystawkach. Takie rozdzielanie kości jednego osobnika między kilka naczyń na miejsce w kilku grobach, np. VIIa, XVII. Analogię do tego zwyczaju znam ze Stobnicy, w pow. obornickim (Ramberg, op. cit. str. 21).

W kilku wypadkach kości były złożone na kupkę, wprost w piasku i nakryte misą czy kubkiem (gr. XVIII) lub też zabezpieczone ułamkami naczyń (gr. XXXVI). W tym ostatnim grobie mieściła się poza wymienioną kupką kości również i popielnica z kośćmi drugiego osobnika. O kościach złożonych na piasku

w kupce wspomina Hagen w opisie grobu 26 położonego na cmentarzysku w Melzow (Uckermark¹⁵⁾).

Ostatnią wreszcie odmianą tej grupy grobów jest gr. XII zawierający kości rozrzucone na dnach odwróconych naczyń i między naczyniami.

Przy rozpatrywaniu form grobów wspomnieć jeszcze należy o grobie CXCI, który poza obwarowaniem kamiennym, przepaloną kostką, węgielkami drzewnymi i skorupami nie zawierał nic, coby mogło przemawiać za tym, że mamy tu istotnie do czynienia z grobem. Mimo to jestem skłonny przypuścić, że był to grób dziecięcy, w którym reszta kości rozłożyła się.

3. Obrządek pogrzebowy

a) Popielnice

Przegląd obrządku pogrzebowego rozpoczniemy od stwierdzenia, że na naszym cmentarzysku mamy — prócz przeważającej liczby grobów jednostkowych — dużą ilość grobów kilkusobowych. W dwustuczternastu grobach udało się wydzielić 230 naczyń, które były popielnicami. Rozmieszczenie tych popielnic w grobach było następujące:

grobów z jedną popielnicą zanotowano	140
„ z dwiema popielnicami	28
„ z trzema popielnicami	8
jeden grób zawierał 4 popielnice (gr. VIII) a jeden grób nawet 5 popielnic (gr. CXI).	

Stwierdzenie powyższe stawia cmentarzysko nasze w rzędzie cmentarzysk niemal odosobnionych, bowiem nigdzie — poza cmentarzyskiem w Wilmersdorf, pow. Beeskow-Storkow¹⁶⁾ — nie stwierdzono dotychczas w grupie uradzkiej tak wielkiej liczby popielnic (5 okazów) w jednym grobie. M. M. Lienau, w swym sprawozdaniu o wynikach badań cmentarzyska kultury lużyckiej w Słubicach¹⁷⁾ nad Odrą podaje, że na ogólną ilość 26 grobów

15) J. O. Hagen: *Bronzezeitliche Gräber- und Einzelfunde in der Uckermark* (Mannus, t. XV, 81).

16) H. Busse: *Das Urnenfeld bei Wilmersdorf, Kr. Beeskow-Storkow*. (Nachrichten über deutsche Alterthumsfunde, 1900, 2. 1. str. 4).

17) M. M. Lienau: *Das „Bronzezeitliche Urnenfeld“ in Frankfurt a. O.* (Zeitschrift f. Ethnologie t. 57 (1925), str. 167).

13) M. Tummeley i G. Kossinna: l. c. str. 321.

14) H. Jentsch: *Das Urnenfeld von Starzeddel, Kr. Guben. Niederlausitzer Mitteilungen t. I.* str. 106).

znalazły się w pięciu grobach dwie popielnice, a trzy popielnice notowano w dwóch grobach. H. Busse komunikuje, że cmentarzysko w Woltersdorf, w pow. Nieder-Barnim¹⁸⁾ dostarczyło 66 grobów z 1 popielnicą, 6 grobów z trzema popielnicami i 2 groby z 4 popielnicami. Znacznie mniejszą ilość grobów kilkuosobowych (i to tylko z 2 popielnicami) zanotowano na cmentarzysku w Oderberg-Bralitz¹⁹⁾. Na cmentarzysku w Wilanówcu²⁰⁾ zauważono zawsze tylko jedną popielnicę w grobie. Na Dolnych Łużycach — jak wynika ze sprawozdań H. Jentscha — stwierdzono również brak grobów kilkuosobowych.

Jeśli chodzi o groby kilkuosobowe z cmentarzyska w Czarnkowie, to wykluczyć trzeba możliwość uznania ich za groby rodzinne, t. zn. takie, do których dostawiano popielnice w miarę zgonu członka rodziny. Biorąc pod uwagę fakt, że groby popielnicowe kultury lużyckiej z młodszej epoki brązowej są w przeważnej części jednostkowe, musimy uznać wszystkie sporadyczne wypadki występowania kilku popielnic w jednym grobie za wynik jakiejś katastrofy (np. epidemii, wojny), a nie za wyraz zmiany rytuału pogrzebowego.

Wśród popielnic przeważały dwa rodzaje: podwójniestożkowate o ostrym lub zaokrąglonym załomie i wazowate, z wyodrębnioną szyjką. Tylko w nielicznych wypadkach użyto jako popielnic pozostałych typów naczyń, z których najczęściej występują naczynia jajowate o chropowatej powierzchni i kubki. Zwłaszcza w grobach dziecięcych można było spostrzec zastępowanie dużych popielnic małymi przystawkami.

Nieznaczną większość popielnic nakrywały misy i to zarówno w grobach z obwarowaniem kamiennym jak i bez obwarowania. Zwyczaj ten jest dość powszechny nie tylko na terenie grupy zachodnio-wielkopolskiej kultury lużyckiej, lecz znany jest także na Śląsku Dolnym i Środkowym, w Małopolsce, w Brandenburgii,

Saksonii oraz na terenie Czech i Moraw. Wszystkie sprawozdania z badań cmentarzysk grupy uradzkiej zgodnie podają, że popielnice były zwykle nakrywane misami (więc na cmentarzysku w Woltersdorf, Kr. Nieder-Barnim²¹⁾, w Słubicach²²⁾, w Wilanówcu, w pow. chodzieskim²³⁾, na cmentarzysku w Oderberg-Bralitz²⁴⁾, w Stobnicy w pow. obornickim²⁵⁾. W jednym wypadku, w Neu-Golm, pow. Beeskow-Storkow²⁶⁾ misę zastępowała duża skamieniała gąbka, która przykrywała kubek z kośćmi. Misy, nakrywające na naszym cmentarzysku popielnice, częstokroć zniszczały i ułamki ich wpadły do wnętrza, względnie osiadły na brzuścu popielnic. W jednym wypadku (gr. CLXII) na popielnicy nakrytej misą ustawione było jeszcze odwrócone naczynie jajowate, a w grobie XXVI popielnica była nakryta kubkiem. W grobie LXIIIa na popielnicy leżał duży płaski kamień. Reszta popielnic nie posiadała żadnego przykrycia.

Z ogólnej zasady normalnego ustawienia popielnic w pozycji pionowej wylamują się dwie popielnice (gr. CXII i gr. CXXXV), które miały ustawienie ukośne. Być może, że i te popielnice były ustawione normalnie i przechyliły się dopiero później skutkiem obsunięcia się ziemi.

Oprócz nakrywania popielnic misami zaobserwowano na cmentarzysku w Czarnkowie jeszcze inny ciekawy zwyczaj, a mianowicie ustawianie popielnic na płycie kamiennej, ograniczający się jednak do kilku wypadków: gr. LXXIX, LXX, CXI, CXXX i CXCI. Zwyczaj ten znany jest z licznych przykładów z całego obszaru grupy uradzkiej. Tak np. wspomniane wyżej cmentarzyska w Słubicach oraz w Wilanówcu posiadały pewną ilość popielnic

18) H. Busse: Neue und ältere Ausgrabungen, str. 446.

19) M. M. Lienau: l. c. str. 167.

20) M. Tummeley i G. Kossinna: l. c. 322.

21) H. Schumann i A. Mieck: l. c. tabl. 30, ryc. 2 i 3.

22) Ramberg, l. c. str. 29.

23) O. Walter i C. Umbreit: Kurze Beschreibung eines bronzezeitlichen Grabfundes, bei dem als Deckel für die Knochenurne ein versteinertes Kieselchwamm verwendet wurde (Brandenburgia XXXVII (1928) str. 115—117, ryc. 1 i 3).

18) H. Busse: Neue und ältere Ausgrabungen von vorgeschichtlichen Einzelfunden, Gräberfeldern und Wohnplätzen bei Woltersdorf, Kr. Nieder-Barnim. (Zeitschrift f. Ethn., 1911, str. 446).

19) H. Schumann i A. Mieck: l. c. str. 10.

20) M. Tummeley i G. Kossinna: l. c. str. 322.

ustawionych na płycie kamiennej. Również na cmentarzysku w Fürstenberg n. O.²⁷⁾ odkryto wśród 20 grobów i takie, które miały popielnice stojące na płycie kamiennej. Jedna z płyt kamiennych opierała się w Czarnkowie, w grobie XXXVII (por. ryc. 4 b) o popielnicę. W innych znowu wypadkach popielnice były podparte małymi kamieniami (gr. CLXVI), podobnie jak to miało miejsce w Stobnicy w pow. obornickim²⁸⁾ czy w Słubicach²⁹⁾. Trzy groby w Czarnkowie, a mianowicie gr. V, CLVII i CLVIII posiadały pod popielnicami bruk kamienny zbudowany z bardzo małych kamieni.

Do powyższych sposobów ustawiania popielnicy w grobie dochodzi jeszcze zwyczaj ustawiania popielnicy na dnach większych naczyń np. gr. CLVI) lub wstawianie jej do dużej misy (gr. XXXI — ryc. 3c). Ten ostatni zwyczaj zaobserwowano również w Starosiedlu, w pow. gubińskim³⁰⁾ a poza grupą uradzką na Śląsku, w miejscowości Tynec Legnicki³¹⁾. Wreszcie wspomnieć trzeba o wypadku ustawiania popielnicy na skorupach różnych naczyń (gr. CXLV i gr. CXCIIIb, względnie o obstawianiu jej zarówno u podstawy jak i na szyjce skorupami (gr. LXXII).

b) Przystawki

Groby cmentarzyska czarnkowskiego charakteryzuje dość duża ilość przystawek. Mimo stosunkowo dużego zniszczenia cmentarzyska przypada na jeden grób przeciętnie jeszcze 6 przystawek. Są groby (np. gr. XCII) w których znajdowało się 20 przystawek, w innych (gr. CXXXIXa, XCV, CVIII) było ich 17, a w jednym (gr. CXI) były 22 naczynia^{*}). Przypuszczać należy, że ilość inwentarza grobowego zależała od stanu społecznego zmarłego. Sprawozdania z badań cmentarzysk grupy

uradzkiej stwierdzają również nierówne wyposażenie grobów w przystawki na takich cmentarzyskach jak: Woltersdorf, Wilanówek, Wilmersdorf, przy czym, jeśli chodzi o ostatnią z wyżej wymienionych miejscowości, to groby nie zawierały tam więcej, aniżeli 6 naczyń. O jakiejś stałej liczbie przystawek nie można na naszym cmentarzysku mówić i wobec tego trzeba tłumaczyć sobie małą lub większą ich ilość stopniem zamożności wzgl. godnością społeczną zmarłego. Natomiast możemy więcej powiedzieć na temat, którym typem naczyń szczególnie obficie obdarzano zmarłych. Pierwsze miejsce zajmują misy i kubki, stanowiące z góry 50% wszystkich przystawek. Groby XIX i CXI miały po 6 mis, a w grobie CXIV mieściło się 8 kubków (nie licząc innych naczyń). Z kolei dużą rolę odgrywały też czerpaki (w grobie CCIV było ich 5 a w grobie CVIII-ym 4 okazy, oraz naczynia beczułkowate, których liczba w jednym grobie nie przekraczała jednak nigdy czterech okazów (gr. CXXXVII).

Ułożenie przystawek w stosunku do popielnicy było różnorodne. W większej części przystawki stały rozrzucone w grobie, chociaż mamy też liczne przykłady ich systematycznego ułożenia. W tych ostatnich wypadkach naczynia grupowały się wokół popielnicy bądź to kolisto (idealnym przykładem symetrycznego rozmieszczenia przystawek naokoło popielnicy jest gr. XCI), bądź też otaczały one popielnicę półkolem (np. gr. XXXI). Znajdowano poza tym groby, w których naczynia stały w jednym (gr. XLIX, CXLIX — tabl. IX, 9a) lub w dwóch (gr. XCI) rzędach. Zależnie od ilości i od sposobu ułożenia naczyń mamy groby o dużej powierzchni (w gr. CXIII-ym wynosiła ona $1,40 \times 1,10$ m) względnie o bardzo małej (np. w gr. CXII miała ona zaledwie $0,23 \times 0,30$ m). Jeśli przyjrzymy się rozmieszczeniu przystawek na innych cmentarzyskach grupy uradzkiej, to i tam stwierdzimy tą samą różnorodność (więc np. kolistę i półkolistą ułożenie przystawek wokół popielnicy na cmentarzysku w Słubicach³²⁾, względnie symetryczny układ 3 naczyń wokół popielnicy, co miało miejsce w Stobnicy w pow. obornickim³³⁾. O półkolistym rozmieszczeniu

27) K. Steluss: Ein neues vorgeschichtliches Gräberfeld bei Fürstenberg a. d. O. (Niederlausitzer Mitteilungen, t. 15, str. 72).

28) Ramberg: l. c. str. 29.

29) M. M. Lienau: l. c. tabl. II, ryc. 14.

30) Jentsch: Das Urnenfeld von Starzeddel, Kr. Guben (Niederlausitz. Mitteilungen t. I, str. 636.)

31) W. Klose: Die Gräberfelder von Kunzendorf und Gross-Tinz, Kreis Liegnitz. (Schlesiens Vorzeit, t. VI, str. 89).

* Tabela, ilustrująca podział przystawek w grobach, mieści się na końcu pracy na osobnej tablicy.

32) M. M. Lienau, l. c. str. 168.

33) Ramberg, l. c. str. 29.

naczyń wspomina też Busse odnośnie do cmentarzyska w Woltersdorf³⁴).

Jeśli z kolei rozpatrzymy dalsze szczegóły ułożenia przystawek, to zauważymy i tutaj — podobnie jak to miało miejsce z popielnicami — wielką różnorodność. Niektóre z naczyń stały na płytach kamiennych (gr. XXXI, CIV, CVII, CXXV i CXXXV), inne znowu przykryte były takimi płytami (gr. XXXVII). Szereg przystawek nakrywały misy, mimo, iż przystawki te nie zawierały w sobie kości zmarłego. Tutaj trzeba wymienić gr. XIII, XCIV, oraz CVIII. Analogiczny zwyczaj zabezpieczania przystawek misami zaobserwował Lienau na cmentarzysku w Słubicach³⁵), podczas gdy Busse, odnośnie do cmentarzyska w Woltersdorf podaje, że przystawki nie były niczym nakryte³⁶). Nieraz przystawkę podpierał kamień (np. gr. CLXVI).

Bardzo częstym zwyczajem zanotowanym w Czarnkowie było odwracanie przystawek do góry dnem. Zwyczaj ten praktykowany był na naszym cmentarzysku do tego stopnia, że w kilku grobach (gr. XXX, CXXVII) wszystkie przystawki, a w innych (gr. XCIII, CXXXIV, CXLVI) znaczna ich większość były odwrócone. Groby, w których nie zaobserwowano tego zwyczaju, należą do rzadkości (np. gr. XIV). Odwróceniu ulegały najczęściej kubki, misy i czerpaki. Stosowanie tego zwyczaju na tak dużą skalę może mieć przyczynę w tym, że w chwili pogrzebu może wszystkie te naczynia napelniano strawą dla zmarłego i następnie wylewano ją do grobu, podobnie, jak dziś jeszcze wylewa się na Białorusi w czasie święta zmarłych potrawę na ich grobie. Przypuszczenie to staje się tym więcej prawdopodobne, jeżeli weźmiemy pod uwagę, że Busse stwierdził obecność zboża na dnie odwróconego naczynia w Wilmersdorf³⁷). Nie jest jednak wykluczone, że chodziło tu o inny cel tego zwyczaju rytualnego, którego znaczenia my dziś jeszcze nie znamy. Czynność odwracania przystawek, a zwłaszcza już kubków, potwierdzają zarówno

badania cmentarzysk grupy uradzkiej, jak i cmentarzysk położonych poza jej granicami.

Mniej powszechnym, chociaż również dość licznym był zwyczaj ustawiania przystawek na boku. W jednym z grobów nawet wszystkie naczynia mają taki układ (gr. XXVI), a w innych tylko część (np. gr. XXXII, XXXVII). Seger, zajmując się tym zwyczajem, przypuszcza, że ustawianie przystawek w takim położeniu posiada analogię w współcześnie stosowanym jeszcze przewracaniu krzesel w domu żałoby dla zapobieżenia powrotowi zmarłego³⁸).

Niejednokrotnie znalazły się mniejsze przystawki w popielnicy (gr. CXXXIV, XCIV, CLXIII), podobnie, jak to miało miejsce w Stobnicy (pow. obornicki) i Woltersdorfie (pow. Nieder-Barnim). Dość często przystawki tkwiły jedne w drugich, co zwłaszcza do czerpaków się odnosi (gr. XVI zawierał trzy czerpaki, stojące jeden nad drugim, złożone ponadto w większym naczyniu).

c) Inne szczegóły rytuału pogrzebowego

Na naszym cmentarzysku praktykowano też rytualne utracanie uch, stwierdzone u całego szeregu naczyń. Podpada, że zwyczajowi temu szczególnie często ulegały naczynia beczulkowate, a następnie kubki. Wspomnieć należy, że rytualne utracanie uch nie jest czymś obcym kulturze łżyckiej i występuje zarówno w grupie uradzkiej, jak i na Śląsku, szczególnie w południowej części środkowego Śląska³⁹) i trwa nawet w kulturze pomorskiej, jak nas o tym informuje cmentarzysko w Gołęczynie (Poznań), gdzie u 26 naczyń z dwoma uchami były wszystkie ucha utracone⁴⁰). Ciekawego zwyczaju odbijania uch nie podobna chyba wytłumaczyć sobie inaczej, jak tylko chęcią wycofania naczynia przeznaczonego dla zmarłego z użytku codziennego. Podobny charakter rytualny miały też zapewne istniejące tzw.

³⁴) H. Busse: *Neue und ältere Ausgrabungen*, str. 446.

³⁵) M. M. Lienau, l. c. str. 168.

³⁶) H. Busse: *Neue und ältere Ausgrabungen*, str. 446.

³⁷) H. Busse: *Das Urnenfeld bei Wilmersdorf*, str. 5.

³⁸) H. Seger (*Ebert-Reallexicon*, t. XI, str. 276).

³⁹) O. Kleemann: *Die mittlere Bronzezeit in Schlesien*. Wrocław 1934, str. 13.

⁴⁰) J. Kostrzewski: *Cmentarzysko z wczesnego i środkowego okresu lateńskiego w Gołęczynie, w pow. poznańskim-wschodnim*, Poznań 1926, str. 78.

„otwory dla duszy”, mieszczące się najczęściej w dnie, rzadziej w ścianie naczynia. Jeden okaz takiego naczynia, zachowanego zresztą we fragmentach, znalazł się w Czarnkowie w grobie CXLV (ryc. 50f). Znajdujący się na dnie otwór dowodzi, że został on zrobiony jeszcze przed wypaleniem naczynia. Najbliższą analogią jest fragment naczynia z otworem, znaleziony w latach ubiegłych również w Czarnkowie i pochodzący zapewne z tego samego — co nasze — cmentarzyska⁴¹⁾. Dalsze okazy tego rodzaju naczyń znam z Kowalewka, w pow. obornickim, Cieszcina, w pow. wieluńskim oraz 7 naczyń z Strzegowa, w pow. gubińskim⁴²⁾. Wreszcie wspomnieć należy o znanym w literaturze prehistorycznej Jordanowie Śl., w pow. dzierzoniowskim, w którym znaleziono dalsze okazy naczyń z podobnym otworem⁴³⁾.

Do naczyń z utraconymi uchami i z „otworem dla duszy” wypadnie nam też dodać jeszcze naczynia, które wykazują ślady celowego niszczenia (popielnica z gr. CXXIV) oraz naczynia i skorupy z śladami przepalenia w ogniu. Naczynia i skorupy spaczone w ogniu znaleziono w grobach: LI, LXIV, CXI, CXIV, CXXXIX, CLXVI i CCIV. Ponad to trzy skorupy pochodzą z luźnych znalezisk⁴⁴⁾. W obu bowiem wypadkach chodziło zapewne o podkreślenie, że wyposażenie grobu stanowi włas-

41) Teczka materiałów kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

42) H. Jentsch: Funde von Stroga (Kreis Guben). Verhandlungen d. Berl. Ges. f. Anthr., Ethnol. u. Urgeschichte, 1831, str. 256.

43) L. F. Zolta, l. c. ryc. 4 i str. 249-251. (Można jeszcze nadmienić, że F. Weineck opiewający cmentarzysko w Schlepzig, pow. Lübben, pochodzące z młodziej ep. brązowej, wspomina o jednym wypadku napotkania naczynia z otworem w dnie, dodając jednocześnie, że fakt ten należy sobie tłumaczyć wierzeniem, które za siedzibę duszy ludzkiej przyjmuje nogi (Niederlausitzer Mitteilungen, t. V (1897/8), str. 96). O naczyniu mającym otwór w ścianie wspomina Busse (Das Urnenfeld bei Wilmersdorf, Kr. Beeskow-Storkow; Nachrichten über deutsche Alterthumsfunde, t. II, z. 4 str. 55).

44) Spaczone skorupy znamy z tego czasu z dość licznych wzmianek zawartych w opisach cmentarzysk grupy uradzkiej. Por. np. R a m b e r g, l. c. str. 30; H. Busse: Neue und ältere Ausgrabungen..., str. 413, a przede wszystkim zestawienie J. Kostrzewskiego w pracy pt.: Die ostgermanische Kultur der Spätlatènezeit t. I, str. 222, przypisek 4.

ność zmarłego, którą się niszczy drogą rozbicia czy palenia (podobnie jak i przedmioty brązowe). Zwyczaj ten jest — obok stwierdzonego również w Czarnkowie wsypywania nieznacznych jeszcze resztek stosu do grobu — zapowiedzią nowego obrządku pogrzebowego, który się rozwinię w okresie późnolateńskim, a polega na paleniu wraz ze zmarłym jego wyposażenia i składaniu go w jamie grobowej, do której wrzuca się też przedmioty rytualnie zniszczone.

Przedmioty brązowe, które leżały w Czarnkowie wyłącznie w popielnicach na kościach, podzielić należy na takie, które nie wykazują śladów działania ognia i odznaczają się piękną patyną oraz na zniszczone ogniem na stosie. Brązy pierwszego rodzaju rzucano widocznie zmarłemu do grobu dopiero w czasie pogrzebu. Natomiast brązy drugiego rodzaju zdają się poświadczać, że zmarłego palono na stosie w ubrańiu wraz z przedmiotami brązowymi, zapewne głównie na skutek wierzeń animistycznych, przypisujących i martwym przedmiotom dusze: palenie wyzwalało dusze z tych przedmiotów i ułatwiała ich podążenie za duszą zmarłego w zaświaty. Wyposażenie zmarłych w brązy było w Czarnkowie bardzo skąpe.

Zabytki kamienne, jakie znalazły się w kilku egzemplarzach (toporki pięcioboczne, t. zw. „serki”, „jajka” i „chlebki” kamienne oraz oselka) umieszczone były między naczyniami.

Rzekome orzechy laskowe, o których pisze A. Karpińska⁴⁵⁾, okazały się po bliższej analizie zwyczajnymi skamieniałościami.

Niesposób pominąć milczeniem faktu znalezienia w gr. CV-ym kawałka ochry o kształcie małej miseczki, z śladami żłobienia w niej coraz głębszego dołka. Wydrążenie to nasuwa myśl, że używano jej dla jakichś nieznanych nam celów. M. M. Lienau podaje, że w jednym z grobów z młodziej epoki brązowej, odkrytych na cmentarzysku w Gądkowie Wielkim, w pow. rzepińskim⁴⁶⁾ znajdowała się warstwa ochro-

45) A. Karpińska: Cmentarzysko kultury lużyckiej IV i V okresu brązu w Czarnkowie (Wielkopolska). Sprawozd. Polskiej Akad. Umiej., t. XLI (1936) nr 1, str. 28. Również „łuski rybie” okazały się płytkami miki.

46) M. M. Lienau: Fundberichte aus dem Lebusser und Sternberger Lande. (Mannus. t. XXII, str. 207).

wej ziemi o grubości 30 cm, która wyróżniała się doskonale od pozostałej czarnej i przepalanej ziemi. Odkrycie to możnaby ewentl. uważać za daleką reminiscencję stosowanego w neolicie również na terenach Polski zwyczaju barwienia szkieletów⁴⁷⁾.

Na zakończenie niniejszego rozdziału pozostaje do omówienia zagadnienie podziału grobów na groby dorosłych i groby dziecięce. Groby osobników dorosłych wyróżniały się większą ilością kości i brakiem tak charakterystycznego dla grobów dziecięcych inwentarza w postaci grzechotek i naczyń miniaturowych. Liczba tych ostatnich wynosiła w grobie XCII 8 sztuk.

Odosobnionym na cmentarzysku w Czarnkowie był gr. CLXVI, który mieścił w sobie kości dorosłego osobnika i kości dziecka złożone w osobnych naczyniach. Fakt ten przypomina analogiczne odkrycie notowane z cmentarzyska grupy środkowo-polskiej w Sierpowie, w pow. łęczyckim⁴⁸⁾, gdzie w gr. 83 napotkano także na grób dorosłego i dziecka. Przypuszczenie Bera, poczynione w związku z tym odkryciem, że mamy tu zapewne do czynienia z grobem matki wzgl. ojca i dziecka, należy zastosować również i do naszego wypadku.

Ciekawie bardzo przedstawia się próba procentowego zestawienia stosunku zgonów osób dorosłych i dzieci na cmentarzysku w Czarnkowie i porównanie jej wyników z danymi współczesnymi. Rocznik Statystyczny za rok 1938⁴⁹⁾ stwierdza, że na ogólną ilość zgonów w woj. zachodnich w latach przedwojennych, wynoszącą 62,5 (w tysiącach) liczba zgonów dzieci od lat 0—9 wynosiła 24,6 (w tysiącach), co daje 39,3% wszystkich zgonów. Analogiczne obliczenia dokonane na materiale wykopalisko-

wym z Czarnkowa (w którym notowano 31 grobów dziecięcych na ogólną liczbę popielnic 174) wykazały, że groby dziecięce stanowią zaledwie 17% ogólnej liczby grobów wziętych pod uwagę w obliczeniach. Jeśli do tego dodamy 10% grobów dziecięcych, które mogły zostać niezauważone w czasie badań z powodu rozłożenia się kości (ostrożność taką musimy zastosować choćby ze względu na fakt, że tabele zgonów wskazują, iż zgony dzieci od lat 0—4 stanowią ponad ¼ część wszystkich zgonów), to i wtedy jeszcze zadziwić nas musi niski odsetek śmiertelności dzieci w czasach przedhistorycznych, stwierdzony na naszym cmentarzysku (27%) w porównaniu z procentem współczesnym (39,3%).

Śladów stosu nie napotkano na rozkopanej części cmentarzyska⁵⁰⁾. Skupienie kamieni oznaczone numerem CXCII (por. wyżej) nie może być uważane za stos, bowiem kamienie wchodzące w skład tego skupienia nie wykazywały śladów działania ognia. Drugiego, większego skupienia kamieni położonego w południowej części cmentarzyska (por. część materiałową), oznaczonego w czasie badań jako nr CCVIII, również — z wymienionej wyżej przyczyny — za stos uznać nie można. Raczej należałoby przypuścić, że skupienie to jest pozostałością po zniszczonym grobie, lub biorąc pod uwagę dużą ilość zgromadzonych kamieni, możnaby dopatrywać się w tej grupie kamieni magazynu budulca, przygotowanego do budowy grobów. Miejsce palenia ciał znajdowało się zatem widocznie w innej, nie badanej jeszcze części cmentarzyska, względnie zostało już zniszczone w ciągu poprzednich lat przy prowadzeniu prac leśnych na terenie cmentarzyska.

Próby dokonania obliczeń, które by ujawniły ilość mieszkańców osady korzystającej z naszego cmentarzyska, pozostawiam do obszerniejszego ujęcia pracy.

50) Szczęśliwie pod tym względem były wyniki badań na cmentarzysku w Wilmersdorf (H. Buase: Das Urnenfeld bei Wilmersdorf... str. 5) i na innych cmentarzyskach (M. M. Lienau: Fundberichte..., str. 203), gdzie udało się stwierdzić istnienie stosów. Również w Treplinie w pow. lubuskim (A. Götze: Lebus str. 64) odkryto na wierzchołku wzgórza stos w pobliżu cmentarzyska.

47) Wspomnę tu tylko o grobach szkieletowych z powiatu starogardzkiego: w Smołągu i Zórawach (D. Bohnsack: Ein Steinzeitgrab mit Rötelsbestattung aus Bräynicken Kr Neidenburg (Alt-Preussen, t. 4 (1940), str. 36 i 37), oraz o szkieletach z Łojewa, w pow. inowrocławskim, który ma być pochodzenia praugrofińskiego. [Z. Kołosówna: Grób z szkieletem barwionym z Łojewa — Z otchłani wieków XVIII, 111—115].

48) W. J. Ber: Zabytki z cmentarzyska popielnicowego w Sierpowie w pow. łęczyckim (Światowit, t. XVII, str. 95).

49) Mały rocznik statystyczny — 1938. Warszawa 1938, str. 52.

Zestawienie wyników

Reasumując wyniki dokonanego wyżej szczegółowego przeglądu położenia grobów, ich form i obrządku pogrzebowego, stwierdzamy co następuje:

1. Cmentarzysko w Czarnkowie należy do typu cmentarzysk płaskich i wszystkie jego groby należały do typu grobów popielnicowych. Na cmentarzysku stwierdzono bardzo ciekawy fakt istnienia grobów piętrowych, a w jednym wypadku nawet dwupiętrowego.
2. Patrząc z punktu widzenia zabezpieczenia grobów wyróżniliśmy dwa ich rodzaje: groby pozbawione obwarowania kamiennego, które stanowią większość i groby z obwarowaniem kamiennym. Rozmieszczenie tych dwóch form grobów nie wykazywało jakiegos wyrażonego układu.
3. Rozpatrując sposób umieszczenia kości spalonych, stwierdziliśmy, że olbrzymią przewagę miały groby z kośćmi złożonymi w popielnicy, a tylko nieliczne groby zawierały kości ułożone w kilku naczyniach lub złożone na kupkę, czy też zupełnie rozrzucone między naczyniami grobowymi.
4. Stosunkowo duży procent, w porównaniu z innymi cmentarzyskami grupy uradzkiej, stanowiły groby kilkuosobowe. Wyposażenie grobów w przystawki było obfite, a nader skąpe w brązy.
5. Zawartość stosu w postaci węgla drzewnych, dalej naczyń i brązów przepalonych w ogniu, wykazywały nieliczne tylko groby.
6. Bardzo pospolite było rytualne utracanie uch, odwracanie przystawek do góry dnem i nakrywanie popielnic misami; mniej licznie notowane były wypadki wstawiania naczyń jednych w drugie i ustawianie ich na płytach, wzgl. nakrywanie płytami kamiennymi.
7. Przedmioty brązowe i ich ułamki złożone były zawsze w popielnicy w odróżnieniu od przedmiotów kamiennych, znajdujących poza jej obrębem.
8. Liczba grobów dziecięcych była stosunkowo niewielka.
9. Na ślad stosu nie natrafiono w obrębie rozkopanej części cmentarzyska.

IV. Ceramika*)

Wśród inwentarza grobowego największą rolę odgrywa ceramika. Jest ona nader urozmaicona pod względem formy. Obok dużych naczyń podwójniestożkowatych, o mniej lub więcej zaokrąglonym załomie, spełniających przeważnie rolę popielnic, odkryto cały szereg form ceramicznych. Wymienić tu trzeba misy, naczynia beczułkowate i cylindryczne, amfory, puchary, kubki, dzbany, dalej czerpaki, naczynia jajowate o gładzonej i chropowatej powierzchni, naczynia zoomorficzne i grzechotki. Tutaj też zaliczymy jeden okaz przęślika i ułamek sita.

Wszystkie naczynia gliniane, mimo ich wielkiej liczby, są wykonane bardzo starannie. Do bardzo rzadkich okazów należą naczynia pozbawione proporcji. O dalszych szczegółach dotyczących techniki wykonywania naczyń pomówimy jeszcze niżej, obecnie natomiast zastanowimy się nad poszczególnymi rodzajami naczyń. Wspomniano poprzednio, że rolę popielnic spełniały przeważnie duże naczynia o formie podwójniestożkowatej. O nich też pomówimy najpierw.

A) Popielnice

1. Podwójniestożkowate
(Typ A, A₁ i A₂)

Wśród popielnic tego rodzaju dają się wyróżnić takie, u których załom brzuśca przypada w połowie wysokości naczynia i wtedy mamy do czynienia z więcej ostrym załomem, oraz takie, u których dolna część jest niższa od części górnej i załom, nieznacznie już zaokrąglony, przypada nieco poniżej połowy wysokości naczynia. Obie grupy naczyń (por. ryc. 67a, b) nie wykazują poza tym pod względem formy większych odchyień. Dolna część tych naczyń jest przeważnie chropowata i pokryta głębokimi, krzyżującymi się liniami. W niektórych wypadkach przechodzi w wyraźnie oddzielone, wąskie dno (ryc. 56k). Prawie zawsze załom podkreślają grupy bruzd poziomych, którym sporadycznie towarzyszy ornament grup krót-

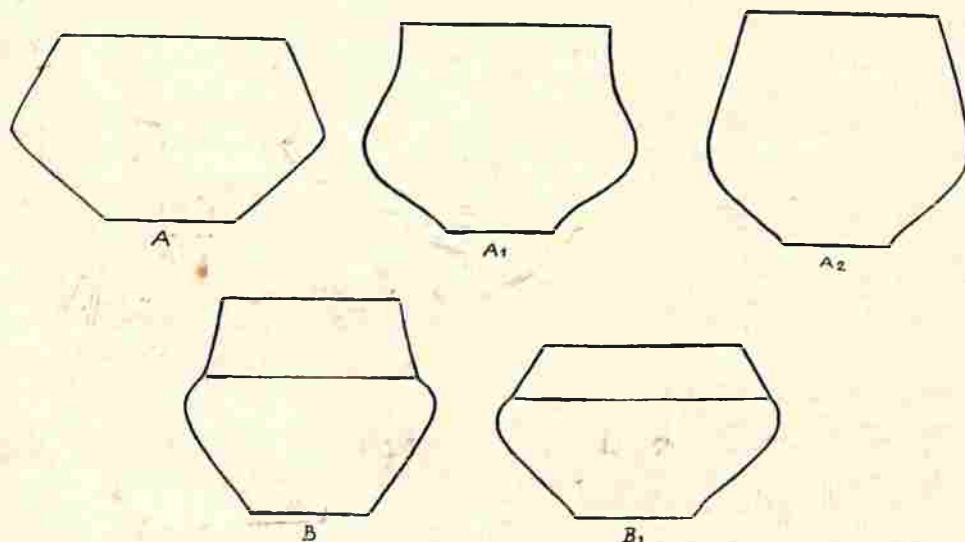
* W rozdziale niniejszym omawiam tylko formy naczyń. Ich ornamentacji poświęcony zostanie osobny rozdział (patrz niżej).

kich kresek ukośnych umieszczanych najczęściej na samym załomie oraz grupy dołączków znajdujących się przeważnie powyżej załomu.

U niektórych popielnic ostrość załomu potęguje wklęsłe ukształtowanie szyjki i silne zwężanie się części dolnej (ryc. 45h). Jeśli natomiast szyjka skłania się do formy cylindrycznej i dolna część naczynia przechodzi w szerokie dno, wtedy powstają nieliczne okazy (ryc. 38u), które stanowią już raczej ogniwo pośrednie do popielnic o wyraźnie zaokrąglonym załomie brzuśca.

Scharakteryzowane powyżej popielnice występują najczęściej w grobach położonych głębiej, a więc starszych. Rzadko zanotowano pojawienie się tych naczyń w grobach o mniejszej głębokości. W wypadkach ostatnich popielnice o ostrym załomie objawiają tendencję do zaokrąglenia profilu (np. gr. LVI).

W końcu dodać należy, że popielnice podwójniestożkowate o ostrym załomie są niezmiernie powszechne na obszarze kultury lużyckiej. Zasięg ich występowania nie ogranicza się tylko do ziem polskich⁵¹⁾, spotykamy je bowiem w

Ryc. 67. a. Naczynie podwójniestożkowate o ostrym załomie (Typ A). Okres IV. b. Naczynie podwójniestożkowate o nieco złagodzonej załomie (Typ A₁). Okres IV. c. Naczynie podwójniestożkowate o silnie złagodzonej załomie (Typ A₂). Okres przejściowy IV—V. d. Naczynie wazowate z szyjką oddzieloną dość znacznie od brzuśca. (Typ B). Okres V. e. Naczynie wazowate z szyjką zlewającą się z brzuszkiem (Typ B₁). Okres V.

Fig. 67. a. Vase biconique. (Type A) IV ème période. b. Vase à panse biconique arondie. (Type A₁) IV ème période. c. Vase à panse biconique (Type A₂). Période transitoire IV—V. d. Vase à goulot séparé (Type B). IV ème période. e. Vase à profil égalisé (Type B₁). Vème période.

Zupełnie odosobnioną pod względem formy jest popielnica z grobu LVI (ryc. 17a), u której wysoka, stożkowata szyjka przechodzi łagodnym łukiem w półkulistą niemal część dolną. Podstawa tego naczynia jest wąska i wydzielona. (Typ A₂)

W jednym wypadku rolę popielnicy odgrywało naczynie dwustożkowe o zaokrąglonym już załomie, zdobione ornamentem zakreskowanych trójkątów (grób CLXXIII).

Czechach⁵²⁾ i na Morawach⁵³⁾, na terytorium Saksonii⁵⁴⁾ i Austrii⁵⁵⁾. Z poza terenów kultury

51) J. Kostrzewski: Prehistoria ziem polskich, tabl. 68, ryc. 8, 11, 25, 43, 46 i 49, oraz tabl. 71, ryc. 40.

52) J. Filip: Pravěké Československo. Praga 1948. Ryc. 51/9 i tabl. 29/3 i 6.

53) J. L. Červinka: Morava za pravěku. Brno 1902. tabl. XXXII/8 i 13.

54) C. Engei: Bilder aus der Vorzeit an der mittleren Elbe. Str. 277, ryc. 167 e.

55) R. Pittioni: Urgeschichte, tabl. 29.

łużyckiej znamy je z Meklemburgii⁵⁶⁾, Hannoveru⁵⁷⁾ i Szlezwiku⁵⁸⁾. Występują one ponadto w Danii⁵⁹⁾ i Szwecji⁶⁰⁾.

2. Popielnice wazowate z wyodrębnioną szyjką (Typ B i B₁)

Bardzo licznie przedstawia się drugi rodzaj popielnic, u których wysoka, zwężająca się ku górze szyjka oddziela się dość wyraźnie od baniastego brzuśca (ryc. 67d). Im więcej cylindrycznie jest ukształtowana szyjka, tym bardziej oddziela się ona od brzuśca (typ B). Niekiedy znowu stożkowata szyjka zlewa się z brzuścem (ryc. 67e — typ B₁). Większość popielnic zdobią na załomie grupy żłobków pionowych, rzadziej pionowe lub ukośne żeberka. Do wyjątku należą naczynia mające inny watek zdobniczy. Często powierzchnia tych naczyń jest poniżej załomu chropowata. Podstawa naczyń jest w większości wypadków szeroka, rzadziej wąska, wyodrębniona (ryc. 58h).

Wszystkie naczynia typu B₁ reprezentują typ młodszy popielnic, stale bowiem występują w grobach o nieznacznej głębokości. Jedynie nieliczne okazy typu B znajdowano głębiej razem z popielnicami o ostrym załomie (np. gr. CXCI, ryc. 61). Naczynia wazowate z wyodrębnioną szyjką występują — podobnie jak forma poprzednia — na całym obszarze zajmowanym przez kulturę łużycką i poza jej zasięgiem.

3. Baniaste

Pozostają jeszcze do omówienia popielnice o baniastym brzuścu, jakie znalazły się w kilku egzemplarzach. Szyjki tych naczyń są krótkie, stożkowate (gr. I i II — por. str. 1—2). Oddzie-

56) Rl. Beitz: Die Vorgeschichte von Mecklenburg. Berlin 1899, str. 83, ryc. 138.

57) Schwantes: Die ältesten Urnenfriedhöfe bei Uelzen und Lüneburg. Hannover 1911. Naczynia podwójniestożkowate znalazły się m. in. na cmentarzysku w Beverbeck (str. 12, ryc. 5) i Haitbrack (str. 13, ryc. 2 i str. 14 ryc. 2).

58) I. L. Červinka: Monava za pravěku Brno 1902 tabl. XXXII/8.

59) H. C. Broholm: Studier over den yngre Bronzealder i Danmark. Kopenhaga 1933, tabl. III/23. ○

60) Z Szwecji znam taki okaz pochodzący z wczesnej epoki żelaza (H. Arbmán: Acta Archaeologica, t. V, str. 8 ryc. 2—3).

la je od brzuśca bruzda pozioma, poniżej której napotyka się na ornament dołeczków, wzgl. rzędy owalnych nakłuc. Powierzchnia tych naczyń jest dołem również chropowata. Naczynia tej grupy są nieliczne i zachowały się w stanie znacznego uszkodzenia, co tłumaczy się płytkim położeniem grobów, w których te naczynia znajdowano (np. gr. LXV mieścił się na głęb. 14 cm).

Na podstawie powyższego przeglądu popielnic dałoby się wyciągnąć następujące wnioski. Do najstarszych form należą popielnice o ostrym załomie, u których szyjka pozostaje niewyodrębniona. Młodszy rozwój są popielnice z widoczną tendencją do zatracania ostrości profilu brzuśca i z wyodrębniającą się szyjką. Do okazów najmłodszych zaliczyć wypadnie popielnice o brzuścu baniastym.

W skład popielnic wchodziły obok dwóch wymienionych wyżej rodzajów naczyń również i inne formy, np. amfory, kubki, dzbany, naczynia jajowate, beczułkowate i misy. Omówimy je jednakże przy rozpatrywaniu odnośnych form ceramicznych.

W końcu chciałbym zaznaczyć, że do popielnic podwójniestożkowatych nie podawałem analogii z terenu grupy uradzkiej, a to ze względu na powszechność ich występowania.

B) Przystawki

1. Naczynia podwójniestożkowate

Naczynia podwójniestożkowate o ostrym załomie, które nie pełniły funkcji popielnic, odznaczają się mniejszymi rozmiarami, większym zróżnicowaniem formy i bogatszym ornamentem. Mamy okazy o ostrym załomie, przypadającym w połowie wysokości naczynia (ryc. 39g), obok których spotykamy naczynia o niskiej części dolnej, przechodzącej w wąską, cylindryczną podstawę (ryc. 271) oraz takie, u których powstaje stosunkowo wysoka, dobrze wyodrębniona nóżka (ryc. 59f). Niekiedy znowu wykształca się szyjka, która przybiera postać cylindryczną (ryc. 60i).

Do drugiej grupy naczyń podwójniestożkowatych zaliczamy okazy z zaokrąglonym już nieco załomem, przypadającym przeważnie poniżej połowy wysokości naczynia, niekiedy nawet w 1/3 wysokości (ryc. 53h). Szyjki tych okazów

są nieznacznie wklęsłe a brzeg odchylony na zewnątrz.

Najczęstszym motywem zdobniczym wszystkich wymienionych naczyń jest pas trójkątów ukośnie zakreskowanych.

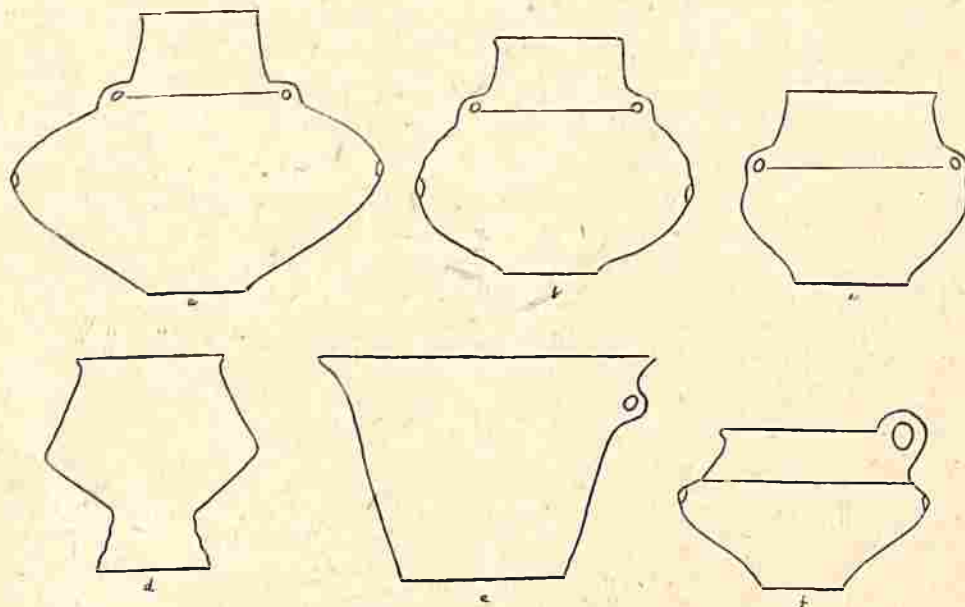
2. Naczynia wazowate

Grupa naczyń wazowatych z wyodrębnioną szyjką jest dość liczna i dzieli się na kilka rodzajów. Do najczęstszych zaliczają się naczynia z szyjką stożkową o brzegu odchylonym na zewnątrz, wyodrębnioną od zaokrąglonego

lindryczne (grób XXII). Jedno z naczyń przybiera dzięki szerokiej szyjce o dość stromych ściankach, która przechodzi nieznacznie w część dolną, kształt w przybliżeniu beczułkowaty (grób CXL). Zupełnie odosobnionym okazem jest również niska waza o lejkowatej szyjce i dość ostrym załamie brzuśca (ryc. 62k).

3. Misy

Misy, jak to już wyżej wspomniano, należą do najliczniej reprezentowanych przystawek (244 okazów) i wynoszą $\frac{1}{4}$ część odkrytej na

Ryc. 68. a—c Rozwój form amfor na cmentarzysku w Czarnkowie. a. Amfora dwustożkowa z ornamentyką guzową. b. Amfora z brzuścem łagodnie zaokrąglonym zdobionym ornamentyką guzową. c. Amfora pozbawiona ornamentyki guzowej. a—b przypadają na okr. IV. c na V okr. epoki brązowej. d. Puchar podwójniestożkowy na pustej nóżce (Okreś IV). e. Naczynie moździerzowate z okr. IV. f. Dzban z ornamentyką guzową (gn. CXLIV) z okr. IV

Fig. 68. a—c Evolution des amphores dans le cimetière de Czarnków. a. Amphore à panse presque biconique orné de mamelons, b. Amphore à panse arrondie orné de mamelons. c. Amphore sans mamelons, d. Coupe à pied creux, e. Vase en forme de mortier, f. Cruche orné de mamelons

brzuśca, zdobionego przeważnie — podobnie jak popielnice tego typu — żłobkami pionowymi (ryc. 64h). U niektórych okazów szyjka staje się cylindryczna, mniej lub więcej wysoka (ryc. 52l). Osobną grupę stanowią naczynia, u których stożkowata, zlewająca się ku górze szyjka przechodzi nieznacznie w część dolną. W takich wypadkach granicę między częścią górną i dolną naczynia stanowi jedynie bruzda pozioma (ryc. 45a). Bardzo rzadko naczynia ostatniego rodzaju zaopatrzone są w silnie wyodrębnione nóżki cy-

mentarzysku ceramiki. Różnią się między sobą rozmiarami, ukształtowaniem brzegu, posiadaniem wzgl. brakiem ucha, ornamentyką den i ścianek oraz przede wszystkim formą. Dlatego też podzielimy je na kilka typów, w obrębie których zanalizujemy ich poszczególne cechy.

a) Misy stożkowate, pozbawione ucha

Najliczniejszą grupę stanowią duże misy w przybliżeniu stożkowate, z których większość

ma jednakże dno wyodrębnione. Misy te uch nie posiadają. Wszystkie okazy — z wyjątkiem jednego — mają brzeg zagięty ku środkowi, zdobiony przeważnie skośnymi żłobkami lub grupami ich, rzadziej żłobkami poprzecznymi, długimi lub krótkimi, względnie na przemian ukośnymi. Jeden ułamek misy (gr. CIII) posiada brzeg zdobiony grupami żłobków na przemian poprzecznych i podłużnych^{60a}). Brzeg mis jest zazwyczaj silnie zgrubiały (np. w gr. LXVI). Ornament brzegu w postaci żłobkowania posiada dość szeroką skalę, gdy chodzi o głębokość żłobków. Żłobki bardzo silnie zagłębione (ryc. 25b) zdarzają się rzadko, częściej są dość płytkie. W sporadycznych wypadkach żłobkiznaczają się jako ledwo widoczne zagłębienia. Jedna z mis posiada poniżej krawędzi małe guzki. Inny okaz — co zaznaczono już wyżej — ma brzeg ścięty prosto, niezdobiony. Niektóre misy odznaczają się znaczną grubością ścian (np. gr. CCIII), inne mają grube dna ze znaczną wypukłością po stronie wewnętrznej (gr. CXXXVI). Są one bardzo pospolite w kulturze lużyckiej.

b) Misy stożkowate z uchami

Ta grupa mis różni się od poprzedniej tylko posiadaniem uch, umieszczanych bądź to przy samej krawędzi, bądź też nieco poniżej niej (ryc. 27k). Pozostałe elementy zbliżają tę grupę do mis stożkowatych, pozbawionych uch. Ilość mis z uchami jest znacznie mniejsza od okazów poprzednio omawianych.

c) Misy głębokie

Nieliczną grupę stanowią misy wyróżniające się znaczną głębokością. Mają one brzeg ścięty prosto. Dno ich jest nieznacznie wyodrębnione (ryc. 41b). Pośród mis głębokich wyróżniają się z okazy uformowane półkolisto (gr. CXCVIII i CC), z których jedna ma powierzchnię zewnętrzną zdobioną ornamentem paznokciowym, druga dno zdobione czterema grupami kresek (ryc. 63 o).

^{60a}) Misę z podobnym ornamentem krawędzi, znam ze Słubic (por. Götze: Die vor- und frühgeschichtlichen Denkmäler der Stadt Frankfurt a. O. Berlin 1920, str. 3, ryc. 11.

d) Misy typu południowego

Misy typu południowego (śląskiego) zachowało się w całości 5 egzemplarzy oraz cztery fragmenty dalszych okazów. Wszystkie one mają powierzchnię zdobioną ornamentem paznokciowym a z ich krawędzi wyrastają 3 wzgl. 4 pary symetrycznie rozmieszczonych rożków (ryc. 38h). Ornament paznokciowy jednego z fragmentów jest ułożony w rzędy zbiegające się promienisto u dna. Analogiczny ornament posiada misa z Bielicy, w pow. rzepińskim⁶¹). Natomiast do mis pozostałych, tzn. z ornamentem paznokciowym nieregularnym, znamy więcej analogii z terenu Wielkopolski⁶²). Jeśli chodzi o krawędź naszych okazów, to zdobią ją poza rożkami poprzeczne względnie ukośne rowki. W jednym wypadku rowki te tworzą kąty wsunięte w siebie (ryc. 65 d). Do mis typu południowego zbliża się okaz z grobu IV. Jest to misa stożkowata z brzegiem zagiętym ku środkowi, zdobionym żłobkami ukośnymi, z którego wyrasta grupa trzech rożków poziomo ustawionych.

e) Misy z wyodrębnioną nóżką

Osobny typ stanowią misy z wyraźnie wyodrębnioną nóżką, które reprezentuje tylko jeden okaz (ryc. 55g). Posiada on nóżkę stożkowatą, zwężającą się ku górze, na której osadzona została w przybliżeniu półkulista część górna z brzegiem zagiętym do środka, zdobionym ukośnymi żłobkami. Dość ścisłą analogię do tego okazu stanowi misa ze Środy⁶³).

⁶¹) Verhandlungen der Berl. Gesellschaft f. Anthrop., Ethnol. und Urgeschichte, rocz. 1890. str. 371, ryc. 14.

⁶²) J. Kostrzewski: Wielkopolska w czasach przedhistorycznych. II wyd. str. 71, ryc. 225. — J. Kostrzewski: Siedlemin i okolica pod względem archeologicznym (Roczn. P. T. P. N., XLIV, str. 111, ryc. 3).

⁶³) E. Blume: Thrakische Keramik in der Provinz Posen, (Mannus IV, tabl. IX, ryc. 20). Duże podobieństwo do okazu czarnkowskiego posiadają ponadto misy z Oderberg-Bralitz, p. Barnim (Schumann i Mieck: Das Gräberfeld bei Oderberg-Bralitz, tabl. 27, ryc. 182c) oraz misa z powiatu wileńskiego (E. Blume, l. c. tabl. IX, 19 — J. Kostrzewski: Wielkopolska, I wyd. ryc. 136).

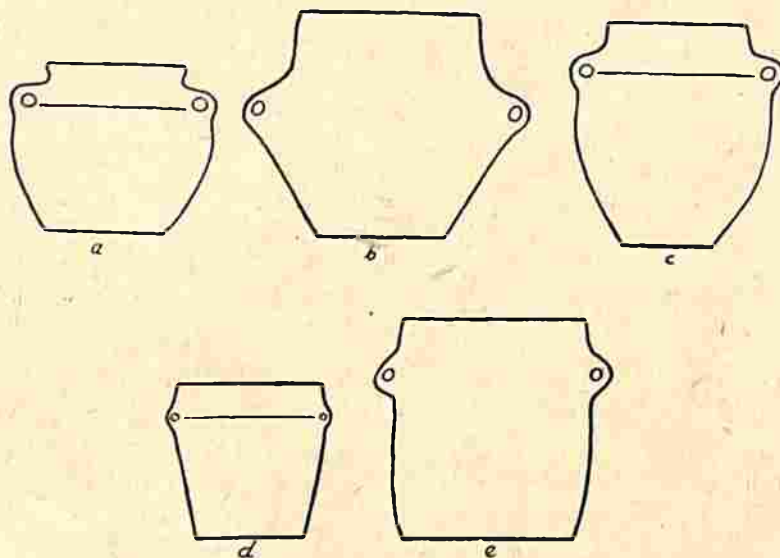
f) Misy z facetowanym brzegiem

Zachowały się tylko 2 całe okazy i 2 ułamki mis z facetowanym brzegiem. Podstawa naczyń jest cylindryczna (ryc. 32f). Podobne okazy znamy m. in. z Woltersdorf⁶⁴). Facetowanie naczyń jest bardzo rozpowszechnione na terenie Łużyc Dolnych i należy sądzić, że nasze misy z brzegiem facetowanym oraz kilka dalszych facetowanych okazów ceramiki czarnkowskiej z tamtego terenu przejęło ten szczegół ornamentacyjny.

z szeregu innych miejscowości położonych na terenie grupy uradzkiej: z Bukówca, w pow. obornickim⁶⁵), z Roska, w pow. czarnkowskim⁶⁶), z powiatu międzychodzkiego⁶⁷), z Rybocic, w pow. rzepińskim⁶⁸) i Wrzeszczyny, w pow. czarnkowskim⁶⁹).

h) Miseczki

Kształt miseczek jest prawie wyłącznie półkulisty, brzeg ścięty prosto i rzadko zdobiony grupami ukośnych żłobków. Jeden okaz po-

Ryc. 69. a—c. Formy naczyń beczułkowatych (IV i V okres), d, e. Formy naczyń cylindrycznych (IV i V okres)

Fig. 69. a—c. Vases en forme de tonnelet, d—e. Vases cylindriques

g) Misy z sęczeniem w pośrodku

Dość ciekawy rodzaj mis tworzą okazy mające w pośrodku sęczenek (gr. LXII i CX — ryc. 33e). Przeznaczenie tych mis jest zagadkowe, podobnie jak szeregu innych form, np. naczyń w kształcie butów, naczyń piętrowych, naczyń z kilkoma otworami itd. Powszechnie przypisuje się tym wszystkim naczyniom charakter kultowy. Przypuszczenie to może posiadać dużo prawdopodobieństwa, jeśli zważymy, że na podobnych sęczeniach zachowały się w kilku wypadkach gliniane figurki ptaków (wspomina o nich M. M. Lienau: Fundberichte... (Mannus, t. XXII, str. 219). Misy z sęczeniem w pośrodku znamy

siada dno wklęsłe (gr. XXXVI) a dwa dalsze dołeczki po zewnętrznej stronie dna (gr. CXVI i CCI). Miseczki, podobnie jak większe misy, pozbawione są prawie ornamentu. Wykonanie ich jest staranne. Jedna z miseczek ma powierzchnię chropowatą i ulepiona jest z intensywnie ceglastej gliny. Naczynie to cechuje dobre wypalenie (gr. CXXVIII). O ornamentacji mis mowa będzie poniżej.

⁶⁵ Muzeum Archeologiczne w Poznaniu.

⁶⁶ Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Nr. kat. 1906 :14.

⁶⁷ E. Blume: l. c. tabl. IX/24.

⁶⁸ M. M. Lienau: Fundberichte... (Mannus XXII, str. 234, tabl. III, ryc. 2).

⁶⁹ J. Kostrzewski: Wielkopolska, wyd. II ryc. 232 (okaz ten ma 2 sęczeni).

⁶⁴ H. Busse: Neue und ältere Ausgrabungen. Z. f. E., t. 1911, str. 493, ryc. 96 i 52).

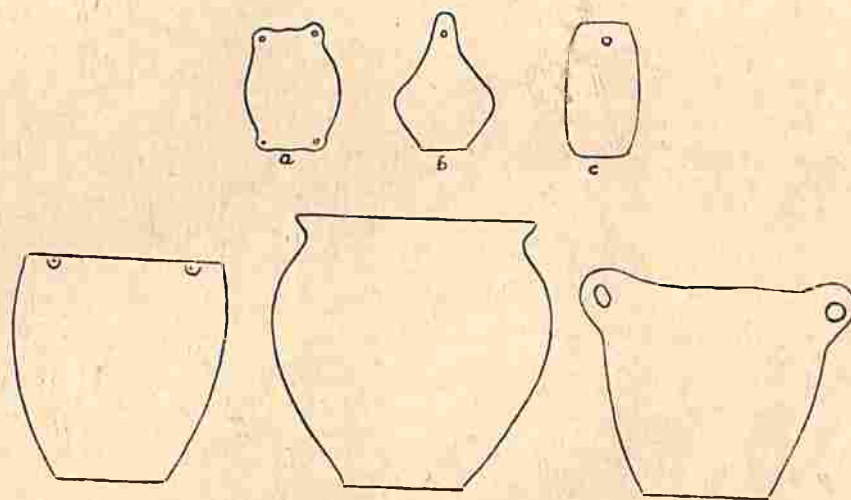
4. Naczynia beczułkowate

Naczynia beczułkowate przedstawiają się pod względem formy bardzo jednolicie. Prawie wszystkie naczynia mają krótką, stożkową szyjkę i wydęty beczułkowato brzusec. Na granicy szyjki i brzuśca biegnie bruzda pozioma (rzadziej dwie lub trzy bruzdy) i mieszczą się 2 ucha (ryc. 69a, c). Wyjątkowo tylko zachodzą formy nieco odmienne. Tak np. naczynie beczułkowate z gr. XCV-go posiada krótką, cylindryczną nóżkę i pozbawione jest ucha. Nóżkę cylindryczną posiada też uchate naczynie be-

zaczulone, że u wielu naczyń brak jednego, lub dwu ucha, rytualnie utraconych.

Naczynia beczułkowate należą do bardzo często spotykanych wyrobów ceramicznych na terenie grupy uradzkiej. Występują one również w południowej części Wielkopolski, np. w Kucharkach, pow. jarociński (dawn. pleszewski⁷¹), oraz na Śląsku (Brodno, pow. Środa Śl.⁷²) i Glińiany, pow. wołowski⁷³). Występują one w IV i V okresie epoki brązu.

Dodać należy, że w kilku grobach (XXXIV, LXV, LXVI, LXXXI, XCII, CLXVIII i

Ryc. 70. a—c. Formy grzechotek z cmentarzyska w Czarnkowie (IV i V okres), a. poduszkowata, b. podwójnie stożkowata, c. beczułkowata, d. naczynie jajowate z chropowatą powierzchnią (IV i V okres), e. Naczynie jajowate o gładkiej powierzchni (IV okres), f. Naczynie beczułkowate z uchami wystającymi ponad brzeg (V okres)

Fig. 70. a—c. Formes des hochets dans le cimetière de Czarnków. a. Hochet ou forme de coussin, b. Hochet biconique, c. Hochet en forme de tonnelet, d. Vase oval à surface rugueux, e. Vase oval à surface lisse, f. Vase en forme de tonnelet à deux anses saillantes

czułkowate z pow. lubuskiego⁷³). Ten ostatni szczególnie dotyczy również naczynia z gr. CLXXIII-go. Na brzuścu okazu z gr. LXVII-go osadzoną została dość wysoka szyjka (podobnie ukształtowane jest naczynie z gr. XIX). Naczynie z gr. LXVII-go cechuje ponadto silne zwężenie podstawy, co również da się powiedzieć o okazy z gr. LXVI-go, który w odróżnieniu od wszystkich innych naczyń beczułkowatych posiada powierzchnię chropowatą. Wyżej już

CLXXXVII) naczynia beczułkowate pełniły rolę popielnic.

5. Naczynia cylindryczne

Naczynia cylindryczne rozwinęły się z form beczułkowatych, to też niektóre ich typy wielce przypominają swe pierwowzory (gr. XXXVIII). Mają one jeszcze krótką, cylindryczną względnie nieznacznie zwężającą się ku górze szyjkę, osadzoną na lekko wydętej części dolnej (gr.

71) Teka materiałów do kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego

72) Mannus, t. VII, tabl. 176g.

73) Verhandlungen, 188 str. 66, ryc. 22.

70) A. Götze: Die vor- und frühgesch. Denkmäler, str. 66, ryc. 134.

XXXVIII). Typ ten posiada odpowiedniki w okazach z Słopanowa, w pow. szamotulskim⁷⁴⁾, z Bielic, w pow. rzepińskim⁷⁵⁾, z powiatu czarnkowskiego⁷⁶⁾. Z terenów, leżących poza zasięgiem grupy uradzkiej znamy podobne naczynie z miejscowości Schmiedeberg (Uckermark⁷⁷⁾ i z Mirocina Dolnego, w pow. kożuchowskim⁷⁸⁾.

Licniejszą odmianę naczyń cylindrycznych reprezentują okazy z krótką, cylindryczną szyjką osadzoną na stożkowej, zwężającej się ku dnu części dolnej. U nasady szyjki z uszka (np. gr. CXXXVI — ryc. 47a). Typ ten znajduje liczne odpowiedniki na terenie grupy uradzkiej; tutaj wspomnimy tylko o okazach z Gulcza⁷⁹⁾ i Roska⁸⁰⁾ w pow. czarnkowskim, dalej z Kotowa, w pow. nowotomyskim (dawn. grodziskim⁸¹⁾, z Czacza, w pow. kościańskim⁸²⁾, lub z Bielic, w pow. rzepińskim⁸³⁾.

Od podanych wyżej odmian wyróżniają się naczynia cylindryczne o zupełnie prostopadłych ściankach i o większej (gr. LXXXIXb — ryc. 22c) lub mniejszej wysokości (gr. LXXVI — ryc. 19g). Pierwsze z nich nie mają nawet nieraz zaznaczonej granicy między szyjką a brzuścem. Do wysokich naczyń tej grupy znam analogie z Dąbrówki, w pow. szubińskim⁸⁴⁾ z Mikołajewka, w pow. czarnkowskim⁸⁵⁾, z Buckow, pow. lubuski^{85a)} i z Treplina, w pow. lubuskim^{85b)}, natomiast okazy niższe przypominają naczynie z Kowalewka, w pow. obornickim⁸⁶⁾ i z Buckow, w pow. lubuskim⁸⁷⁾.

74) Ziemia I (1910), str. 467, ryc. 11.

75) Verhandlungen, 1890, str. 371, ryc. 15.

76) Blume, l. c. tabl. VIII, ryc. 12.

77) J. O. Hagen: Bronzezeitliche Gräber- und Einzelfunde in der Uckermark (Mannus XV, str. 51, ryc. 35).

78) G. Raschke: Ein Hügelgrab der jüngeren Bronzezeit bei Nieder Herzogswaldau Kreis Freystadt (Altschlesien I, tabl. XXXVIII/6).

79-81) Teka materiałów do kultury łuzyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

82) Muzeum Archeologiczne w Poznaniu.

83) Verhandlungen, 1890, str. 371, ryc. 15.

84-85) Teka materiałów do kultury łuzyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

85a) Por. przyp. 87, tabl. VII/5.

85b) Götze, Lebus str. 66, ryc. 133.

86) Jak przyp. 84.

87) M. Krügel: Flachgräberfeld und Siedlung der jüngeren Bronzezeit a. d. „Werder“ bei Buckow, Kr. Lebus (Mannus, t. XV, tabl. VII/20).

W końcu wspomnieć trzeba o 2 okazach z gr. LXVI-go, u których część dolna jest szersza od osadzonej na niej cylindrycznej szyjki. Zbliżoną formą jest naczynie z Kowalewka, w pow. obornickim⁸⁸⁾.

6. Amfory

Amfory należą do naczyń przejętych z III-go okresu epoki brązu, jednakże zatraciły one zupełnie guzy wytłaczane od środka, na których miejsce pojawiły się małe nalepiane guzki. Te okazy określam jako grupę pierwszą. Do drugiej grupy zaliczyłem okazy pozbawione ornamentyki guzowej, posiadające natomiast w miejscu dawnych guzów dołączki obwiedzione półkolistymi żłobkami, oraz okazy zdobione grupami kresek czy też zupełnie niezdobione.

Amfory pierwszego rodzaju mają nalepione guzki na zalomie brzuśca. Guzki te okalają półkolistą żeberka. Zalom brzuśca jest ostro profilowany. Szyjka jest krótka, nieznacznie zwężająca się ku górze. U jej nasady mieszczą się dwa ucha. (ryc. 68a). Zbliżają się do nich amfory posiadające również ornament guzowy umieszczony w połowie wysokości kulistego brzuśca. U tych okazów częstszym zjawiskiem jest już szyjka cylindryczna (ryc. 22b). Obie odmiany mają najwyżej trzy żeberka półkolistą. Nieraz żeberka tych brak zupełnie. Grupa ta przypada na IV okres epoki brązu.

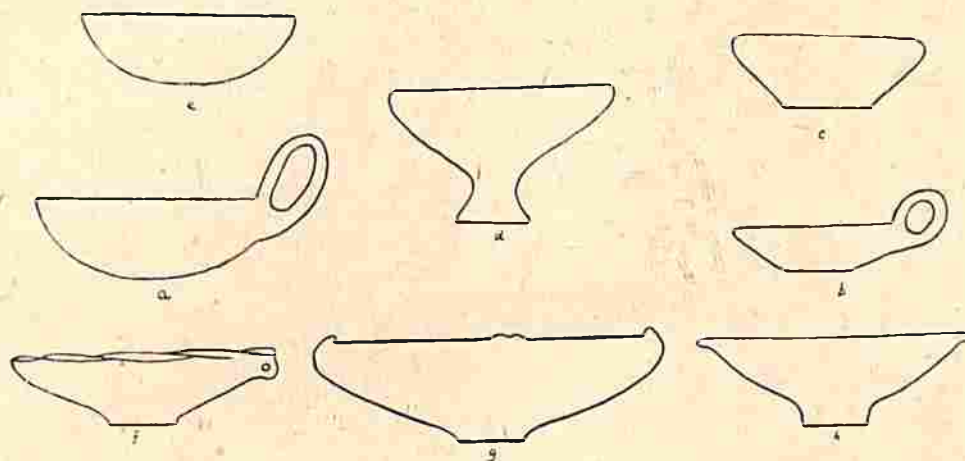
Chronologicznie młodsze są naczynia, u których znika ornament guzowy a na jego miejscu pojawiają się dołączki otoczone półkolistymi żłobkami. Wreszcie pojawiają się amfory pozbawione ornamentu ostatnio wspomnianego, a zdobione grupami kresek ukośnych wzgl. pionowych (ryc. 17k), lub też nie posiadające w ogóle ornamentu. Formy ostatniej grupy amfor są najwięcej wykształcone. Szyjka, która tu uzyskuje smukłość, przechodzi nierzadko w odchylającą się na zewnątrz krawędź, zalom brzuśca przesuwa się ku górze a podstawa staje się więcej wyodrębniona (ryc. 26h). Rozmieszczenie 4 guzów jest zawsze symetryczne. W jednym tylko wypadku (gr. CXXII) mała amfora posiadała tylko trzy, niesymetrycznie rozmieszczone guzki.

88) Przewodnik po Dziale Przedhistorycznym Muzeum Wielkopolskiego, 1935, tabl. 10.

W końcu wspomnieć trzeba o grupie amfor odznaczających się facetowaniem brzuśca. U amfor podwójniestożkowatych o ostrym załomie facetowanie pokrywa całą powierzchnię brzuśca ponad załomem (ryc. 25c). Na innym miejscu wspomnieliśmy już, że naczynia z facetowanym brzuścem znajdujemy szczególnie często na Dolnych Łużycach.

kowic, pow. chodzieski⁹¹), z Przebędowa, w pow. obornickim⁹²) oraz z Mirocina Dolnego, w pow. kożuchowskim⁹³).

Drugi okaz (gr. CXCVI) należy również do pucharów podwójniestożkowatych. Załom brzuśca przypada w $\frac{1}{3}$ jego wysokości. Nóżkę ma niską, stożkową. Bardzo zbliżonym do niego jest puchar z Steinhöfel, w pow. lubu-

Ryc. 71. Formy czepaków (a—b) i mis (c—h) spotykanych na cmentarzysku w Czarnkowie (IV i V okres).

Fig. 71. Formes des puisoirs (a—b) et des écuelles (c—h) représentés dans le cimetière de Czarnków (Pér. IVeme et Veme).

7. Puchary

Puchary na pustej nóżce powstają w IV okresie epoki brązu. Powstały one z naczyń podwójniestożkowatych przez dodanie pustej wewnątrz, wysokiej nóżki. O zasięgu pucharów będzie jeszcze mowa niżej. W Czarnkowie znaleziono 2 okazy zachowane w stanie niezniszczonym oraz 4 nóżki dalszych pucharów. Z lat poprzednich znany jest ponadto jeszcze jeden okaz, publikowany już przez Blumego⁹⁴). Puchar z gr. CXI-go (ryc. 36g) posiada kształt podwójniestożkowaty o ostrym załomie, przypadającym nieco poniżej połowy wysokości części górnej. Brzeg naczynia jest odchylony na zewnątrz. Stożkowata nóżka o średniej wysokości jest zdobiona trzema żłobkami poziomymi.

Dość zbliżone pod względem formy puchary znam z Wilanowca, pow. chodzieski⁹⁵), z Wit-

skim⁹⁴) oraz okaz z Gielsdorf, w pow. Nieder-Barnim⁹⁶).

Trzeci puchar znajduje zbliżoną analogię jedynie w naczyniu pochodzącym z Oderberg-Bralitz⁹⁶).

8. Kubki

a) Podwójniestożkowe:

Wśród wielkiej ilości kubków (po misach zajmują kubki liczebnie drugie miejsce = 227 okazów) najliczniej występują kubki podwójniestożkowe o złagodzonym załomie brzuśca. Przeważa wśród nich ornament żłobków pionowych (ryc. 38k), nieraz przerywanych rzędem dołeczków (ryc. 52d), dalej ornament grup

⁹⁴) E. Blume: 1. c. Mannus, t. IV, tabl. IX, ryc. 17 (ostatni z prawej strony).

⁹⁵) E. Blume jak wyżej, tabl. IX ryc. 17 (drugi z prawej strony).

⁹¹) Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

⁹²) Katalog der im Germ. Mus. befindl. vorgesch. Denkmäler, Norymberga 1887, str. 61 nr 61.

⁹³) Altschlesien I, tabl. XXXIX, 3.

⁹⁴) Verhandlungen, 1890, str. 374, ryc. 22.

⁹⁵) Mannus, V, str. 259, ryc. 5/3.

⁹⁶) H. Sehumann i A. Miesch, 1. c. tabl. 28, nr. 1572 b.

kresek na przemian ukośnych (gr. VIII), czy żłobków ukośnych (gr. CLXVI). Ornament guzowy spotyka się wśród kubków tego typu niezmiernie rzadko (gr. CXVII). Kubek podwójniestożkowy o ostrym załamie znalazł się tylko w jednym niezdobionym okazie (gr. LXXXIX, ryc. 21f).

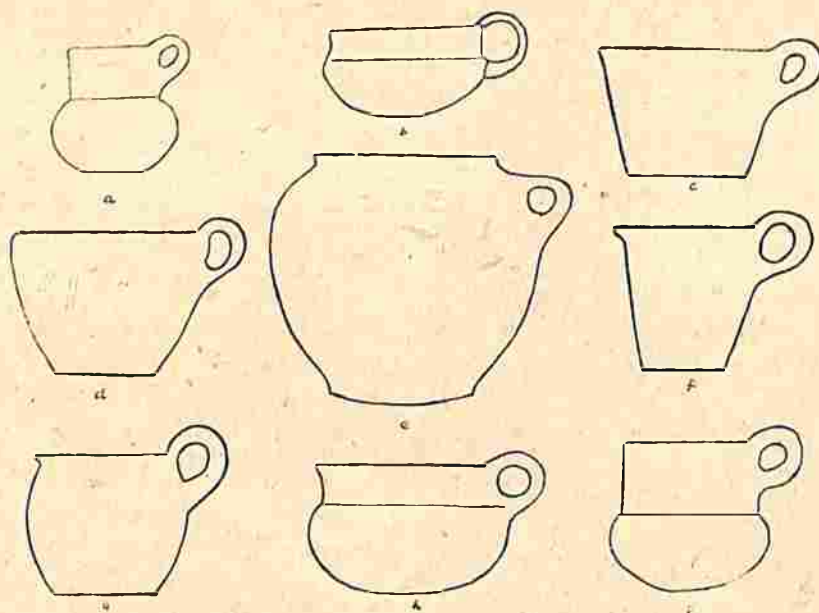
b) Z kulistym i półkulistym brzuścem:

Dość licznie są również reprezentowane kubki o brzuścu kulistym, zdobionym tylko w rzad-

d) Beczulkowate i pół-beczulkowate:

Bardzo licznie reprezentowaną formą są kubki beczulkowate lub pół-beczulkowate. Obie formy są pozbawione zupełnie ornamentu. Jeden z okazów (gr. CLVI) wyróżnia się posiadaniem powierzchni chropowatej, dwa inne (gr. VII i IX) są zaopatrzone w duże, grube ucha.

Z względu na liczne występowanie wyżej opisanych form w kulturze łużyckiej pominąłem zupełnie przytaczanie analogii. Bardzo ciekawym naczyniem należącym do grupy naczyń

Ryc. 72. Formy kubków i dzbanów spotykanych na cmentarzysku w Czarnkowie (IV i V okres)

Fig. 72. Formes des gobelets représentés dans le cimetière de Czarnków (IV ème et Vème période)

kich wypadkach dołączkami wzgl. grupami ich (gr. LXXXIX) czy żeberkami pionowymi (gr. LXXXII). Mniej liczne okazy kubków z brzuścem półkulistym zdobi wyłącznie ornament żłobków ukośnych (np. grób XCII).

c) Doniczkowate:

Kubki tego typu są bardzo liczne. Z reguły powierzchnia ich pozbawiona jest ornamentu. Tylko w sporadycznych wypadkach zdobią je u podstawy bruzdy poziome (np. gr. LXXXIX). Niektóre z okazów nie posiadają ucha (np. gr. XXXVIII), inne mają ucho umieszczone poniżej krawędzi (np. gr. LXVII). Większość jednakże naczyń posiada ucha taśmowate, silnie wystające ponad brzeg (tabl. 18d).

beczulkowatych jest naczynie z grobu CV (por. ryc. 30g), które posiada dwa wystające ponad brzeg ucha. Z podobną formą naczyń spotykamy się w młodszej epoce brązowej w grupie kaszubskiej kultury łużyckiej^{96a)} oraz w grupie kujawsko-chelmińskiej tejże kultury^{96b)}. Zestawienie dalszych naczyń tego typu podaje J. Kostrzewski^{96c)} i zaznacza, że są one formą lokalną na terenie tych grup. Z tego powodu nasz okaz musimy uważać za produkt powstały pod wpływem idącym z Pomorza.

96a) J. Kostrzewski: Dwa cmentarzyska kultury pomorskiej, *Wiadom. Archeol.* str. 78

96b) Jak wyżej, str. 79, ryc. 18 i 19.

96c) Jak wyżej, str. 78.

e) Cylindryczne:

Stosunkowo nielicznie występują kubki mniej lub więcej zbliżone do formy cylindrycznej. Niektóre z nich (gr. LXVIII, CVIII i CXLI) przypominają większe naczynia cylindryczne i mają nawet — podobnie jak tamte — bruzdy poziome, podkreślające granice między szyjką a częścią dolną. Dwa okazy zdobi ornament jodełkowy, trzeci ukośne kreski. Czwarte naczynie analogicznej formy ma powierzchnię chropowatą. Nieco odmiennie są ukształtowane smukłe i wysokie kubki zdobione rowkami poziomymi u podstawy, z wystającym ponad brzeg uchem (gr. LXVI, CXIII i CXCIII). Najbliższą analogię dla tej grupy stanowi okaz z Wilanowca w pow. chodzieskim⁹⁷⁾.

f) Jajowate:

Tylko jeden okaz reprezentuje ten typ. Jest on zdobiony ornamentem paznokciowym, od którego wolna jest tylko krótka wklęsła szyjka i małe ucho (gr. VII). Kubki jajowate znane są m. in. z Tarnowa, w pow. poznańskim⁹⁸⁾ i z miejscowości Giesdorfer-Mühle, w pow. Ober-Barnim⁹⁹⁾. Do tej formy zbliżają się jeszcze dwa kubki również zdobione ornamentem paznokciowym (gr. CXI i XCIII) oraz kubek z gr. LXXXIX o powierzchni chropowatej, z małymi guzkami poniżej brzegu.

g) Lejkowate:

Kubki lejcowate pochodzą z nast. grobów: XI, XXXVI, XLIV i LI. Formą swą przypominają one naczynia doniczkowate, mają jednakże silnie zwężoną podstawę. Analogiczne naczynia znamy z Lubasza, w pow. czarnkowskim¹⁰⁰⁾ i terenu Dolnych Łużyc¹⁰¹⁾.

h) Pozostałe formy kubków:

Odosobnionym jest kubek podwójniestożkowy o silnie wciętej podstawie i znacznie od-

chylonej na zewnątrz krawędzi (gr. CVIII) oraz kubek o wysokiej szyjce, w przybliżeniu cylindrycznej, osadzonej na kulistym brzuścu zdobionym żłobkami pionowymi (gr. CXVII). Okaz ten zbliżony jest do kubka ze Słopanowa w pow. obornickim¹⁰²⁾. W grobie CXCVII zachowała się szyjka podobnego kubka, z uchem kanciastym. Ucha o formie kanciastej zostały przejęte od naczyń drewnianych, jakich niewątpliwie używano obok glinianych. Na cmentarzysku z młodszej epoki brązowej w Cerekwicy, w pow. poznańskim znaleziono w dwóch tylko grobach aż 7 kubków z kanciasto uformowanymi uchami¹⁰³⁾.

Grupą osobną tworzą naczynia kształtu moździerzwatego (ryc. 68e) z małym uchem poniżej krawędzi, jakie znalazły się w kilku grobach (np. gr. LXVII, LXXXIX, CXXIII).

Wreszcie należy wymienić kubki o formie beczułkowatej, pokryte ornamentem paznokciowym wzgl. mające powierzchnię chropowatą. Naczynia te zdobią ponadto u krawędzi symetrycznie rozstawione guzy (gr. VII, LXXIV).

9. Dzbany

Dzbany występują w kulturze łużyckiej w młodszym okresie epoki brązu stosunkowo rzadko. Stanowią one przeżytek z III okr. epoki brązu. Znamy je więc w Czarnkowie zaledwie w kilku okazach, które reprezentują typ naczyń z kulistym brzuścem i cylindryczną szyjką lub prawie dwustożkowych z dużym uchem u krawędzi. Drugi typ posiada ornament żłobków pionowych, nieraz przerywanych półkolistymi żłobkami wzgl. grupami doleczków. Szcątkową ornamentykę guzową posiadają zaledwie dwa okazy (gr. XCII, ryc. 25 g i CXLIX).

Pierwszy z wymienionych dzbanów posiada szerokie ucho profilowane. Wśród materiału pochodzącego z luźnych znalezisk znalazło się ucho dzbana zdobione kilkoma żeberkami i posiadające dwa otwory.

10. Czerpaki

Mimo swej wielkiej ilości (77 okazów) czerpaki nie wykazują pod względem formy prawie

97) Wilcke: Noch einmal: Das Gräberfeld in Wilhelmshöle bei Usch. Prov. Posen (Mannus, t. VI, tabl. X (ryc. 1/5).

98) Mannus IV, tabl. X, 27.

99) H. Busse: Ein Grabhügel der Bronzezeit bei der Giesdorfer Mühle im Kreise Ober-Barnim. Provinz Brandenburg (Mannus V, tabl. XXVII, 4).

100) Album Zabytków Przedhistorycznych, III, tabl. XLV, ryc. 23.

101) Niederlausitzer: Mitteilungen, t. I, tabl. V/27.

102) Album Zabytków Przedhistorycznych, III, tabl. XLVII, ryc. 6.

103) Muzeum Archeologiczne w Poznaniu Nr. inw 1938 : 216.

żadnego zróżnicowania. Wszystkie one — z wyjątkiem trzech okazów — są płaskie, mają formę odcinka kuli i posiadają wysokie taśmowate ucho, które nierzadko zaopatrzone jest w pionowe żeberko środkowe. Tylko nieliczne okazy mają dno proste (np. gr. CXXIX). Jeśli pominiemy cztery czerpaki posiadające na dnie od strony zewnętrznej małe dołeczki (2 lub 3), które mają raczej przeznaczenie praktyczne (np. gr. LXI, CXVII lub CXL), to możemy stwierdzić, że czerpaki są zupełnie pozbawione ornamentu.

Jeden okaz czerpaka posiada w pośrodku dna mały sęczek i jest zdobiony po stronie wewnętrznej czterema grupami krótkich kresiek (ryc. 23h). Od powyższej grupy czerpaków wyróżniają się pod względem formy 3 czerpaki, które mają półkulisty brzusec i krótką, wklęsłą szyjkę. Brzusec jednego z nich zdobią grupy kresiek ukośnych, między którymi mieszczą się dołki uszeregowane wokół większego kolistego zagłębienia.

11. Naczynia jajowate

a) () chropowatej powierzchni:

W odróżnieniu od wszystkich powyżej przedstawionych typów naczyń odznaczających się gładką powierzchnią, występują w Czarnkowie również naczynia o powierzchni chropowatej, nadawanej im zapewne ze względów praktycznych. Naczynia te mają kształt jajowaty i zdobione są poniżej krawędzi guzami rozmieszczonymi symetrycznie (ryc. 37i). Odznaczają się one ponadto dużymi rozmiarami. Niektóre z naczyń tego typu zaopatrzone są w krótką, zwężającą się ku górze szyjkę (ryc. 46l). W kilku grobach (LII, LXXXVII i CXXIX) służyły naczynia jajowate za popielnice. Naczynia jajowate w Czarnkowie są dalszym ciągiem naczyń tego typu, znanych już z III okresu epoki brązowej.

b) () gładzonej powierzchni:

Odmianą naczyń jajowatych są okazy o powierzchni gładzonej, zdobionej w kilku wypadkach w górnej części naczynia bruzdami poziomymi, dołeczkami czy też grupami kresiek ukośnych (por. gr. LXV). Do okazu przedstawio-

nego na rycinie 42i, zdobionego powyżej załomu czterema bruzdami poziomymi i dwoma rzędami małych dołeczek, znajdujemy dość ścisłą analogię pod względem ornamentu i formy w naczyniu z Uradu, w pow. rzepińskim¹⁰⁴).

Dodać trzeba, że naczynia jajowate omawianej odmiany cechuje poza gładką powierzchnią i ornamentyką także posiadanie w większości wypadków, krótkiej, lejkowatej szyjki. Okaz naczynia jajowatego z lejkowatą szyjką znany jest z Uradu¹⁰⁵).

Obie odmiany naczyń jajowatych (o powierzchni gładzonej i chropowatej) pozbawione są na cmentarzysku w Czarnkowie uch. Jentsch^{105a}) zalicza ten rodzaj naczyń do późnej epoki brązowej. Nasze okazy z gr. XLV lub CXXIV możemy datować na IV okres, ponieważ występują one wspólnie z naczyniami zdobionymi ornamentyką guzową lub też pojawiają się w towarzystwie szpil o główce podwójniestożkowej.

12. Naczynia miniaturowe

Ze względu na dość dużą ilość grobów dziecięcych odkrytych w Czarnkowie licznie reprezentowane są naczynia miniaturowe. Naczynia te przypominają swą formą a także i ornamentyką wiele z rozpatrzonych powyżej form ceramicznych. Mamy więc wśród naczyń miniaturowych naśladownictwo licznych bardzo okazów podwójniestożkowych o ostrym i złagodnym załomie brzuśca, dalej napotykamy małe amfory, kubki we wszelkich odmianach, misy, czerpaki, naczynia cylindryczne itp. Nowymi natomiast okazami są 2 naczynka kuliste z krótką szyjką, których wśród naczyń większych nie napotkano (gr. CXXIX i CLXVI). Rozpatrując naczynia miniaturowe z punktu widzenia ich ornamentyki, dodać musimy, że obok powtarzanych wątków zdobniczych, będących naśladownictwem motywów naczyń większych, występują również nowe, że wspomniemy tylko naczynko z gr. XCII, które zdobią kwadraty zbudowane z małych dołeczek, wypełnione grupami kresiek poziomych.

104) Ebert, Reallexikon t. I, tabl. 56, ryc. d.

105) H. Jentsch: Aus den Gräberfeldern bei Aurith und Cumitz, Kr. Westenberg (Niederlausitzer Mitteilungen, t. VIII, str. 276, ryc. 1).

13. Rzadsze wyroby gliniane

a) Naczynia zoomorficzne z otworem (tzw. „lampki”).

Mimo, że naczynia zoomorficzne zaopatrzone w otwór są w literaturze prehistorycznej znane od dawna¹⁰⁰), nie udało się dotąd wyświetlić ich przeznaczenia. Powszechnie przyjmuje się co prawda, że należy je uważać za rodzaj lampek (podobnie jak naczynia kilkuotworowe), niemniej nie jest wykluczone, że miały one inne przeznaczenie (może kultowe). Naczyń podobnych znamy dużą ilość zarówno z terenu grupy uradzkiej, jak Śląska, Saksonii itd. Jedne z nich przypadają na V okres epoki brązu, inne należy już datować na wczesny okres halszacki. Okaz „lampki” z gr. CXXII (ryc. 40d) byłby skłonny zaliczyć jeszcze na koniec IV okresu epoki brązowej, ponieważ występuje razem z amforą zdobioną guzami. Najbliższą analogią do tego okazu stanowi „lampka” z Biezdrowa-Zakrzewa w pow. szamotulskim (materiały do kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego), pochodząca z młodszej epoki brązowej, a dalej naczynko z Gross Czertritz (Ziemia Lubuska¹⁰⁷). przynależne już do grupy górzyczej. Ponadto są również okazy o czterech nóżkach, do których zapewne wypadnie nam zaliczyć fragment „lampki” (ryc. 65 j) znaleziony luźno na terenie cmentarzyska i znajdujący najbliższe analogie w okazach z Kiekrza, w pow. poznańskim¹⁰⁸) dalej z Treplina, w pow. lubuskim¹⁰⁹), Lubasza, w pow. czarnkowskim¹¹⁰) czy Mikołajewka¹¹¹) w tymże samym powiecie.

b) Róg gliniany

Niemniej ciekawymi znaleziskami w grobach są gliniane rogi zaopatrzone w ucho. W Czarnkowie znaleziono tylko jeden okaz rogu w gr. XXIX (ryc. 14c). Bardzo zbliżone do niego są

¹⁰⁰) H. Jentsch: Das Gräberfeld von Pchsen, Kr. Guben (Niederlausitzer Mitteilungen I, zes. 6, str. 536/7).

¹⁰⁷) A. Götze: Vorgeschichte der Neumark, str. 27, ryc. 39.

¹⁰⁸) J. Kostrzewski: Prehistoria ziem polskich, tabl. LXXI/7).

¹⁰⁹) A. Götze, Lebus str. 66, ryc. 139.

¹¹⁰) Z. Zakrzewski: l. c., str. 173, ryc. 1.

¹¹¹) Teka materiałów do kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

rogi z Lubasza, w pow. czarnkowskim¹¹²), z Będowa, w pow. krośnieńskim¹¹³) i z Zasięk (Forst), p. żarskim¹¹⁴) na Śląsku. Rogi bywają nieraz zdobione (np. wspomniany wyżej okaz z Będowa). Jeszcze w okresie halszackim występują one w grobach¹¹⁵) kultury lużyckiej.

c) Ułamek sita

Do bardzo rzadkich znalezisk na cmentarzyskach należą sita gliniane względnie ich ulamki. Jeden fragment sita wchodził w skład inwentarza grobu CXXIII (ryc. 41d). Znam tylko jeden wypadek odkrycia większego fragmentu sita glinianego w grobie z młodszej epoki brązu w Oderberg-Bralitz (Uckermark)¹¹⁶).

d) Przęślik

W grobie LXIV-ym cmentarzyska czarnkowskiego leżał na misie nakrywającej popielnicę płaski, przepalony przęślik gliniany. Fakt znalezienia przęślika uprawnia do uznania tego grobu za kobiecy. Być może, że również grób CXXIII z uwagi na znaleziony w nim ułamek sita należałoby uznać za grób kobiecy. W grobach kultury lużyckiej młodszej epoki brązu odkryto dotychczas niewiele przęślików. Dwa przęśliki podobne formą do okazu czarnkowskiego znamy z Wilanowca, w pow. chodzieskim¹¹⁷), inny okaz odkryto w Rosku, w pow. czarnkowskim¹¹⁸). Z dalszych terenów znam przęśliki z Czekanowa, w pow. ostrowskim¹¹⁹) i z miejscowości Casslau, pow. Bautzen (Saksonia)¹²⁰).

¹¹²) Z. Zakrzewski jak wyżej.

¹¹³) A. Götze: Vorgeschichte der Neumark str. 32, ryc. 58.

¹¹⁴) A. Voss: Keramische Stilarten der Provinz Brandenburg und benachbarter Gebiete (Z. f. E. tom 35 (1903) str. 184, ryc. 51).

¹¹⁵) Mannus, I, tabl. 56j.

¹¹⁶) H. Schumann: A. Mies, l. c. tabl. 17, ryc. 123.

¹¹⁷) Wilcke, l. c. (Mannus VI, tabl. X).

¹¹⁸) Teka materiałów do kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

¹¹⁹) Jak wyżej.

¹²⁰) Frenzel: Vorschläge nebst Beispiel zur Erforschung der Typenkarte und Zeitstellung der Keramik der Lausitzer Kultur, str. 75.

14. Zabawki dziecięce

a) Grzechotki

Na cmentarzysku naszym napotkano na 7 okazów grzechotek, które znajdowały się wyłącznie w grobach dziecięcych. Jedną grupę stanowią grzechotki beczułkowate, pochodzące z grobów LXXXIX (ryc. 21c), XCIX i CLXXI (ryc. 58d). Dwie z nich są ornamentowane. Grzechotki tego typu znane są dość licznie z terenu grupy uradzkiej (np. z Biezdrowa, pow. szamotulski¹²¹), Neu-Golm, pow. Beeskow-Storkow¹²²), z okolicy Słubic¹²³), Lipnicy w pow. szamotulskim¹²⁴), z Lasków, w pow. kępińskim¹²⁵), z Buckow w pow. lubuskim¹²⁶). Dalsze okazy zestawiał A. Jentsch (*Niederlausitzer Mitteilungen*, t. I, str. 539).

Typ grzechotek podwójniestożkowatych (gr. CLXIV), kulistych (grób LX), czy butelkowatych (gr. CLXIV) znajduje analogie zarówno na terenie grupy uradzkiej^{126a}) jak i poza nią^{126b}).

Ostatnią grzechotką jest okaz o kształcie poduszkowatym gr. CVII (ryc. 31a) pozbawiony ornamentu. Odpowiednikami jej są grzechotki z Czacza w pow. kościańskim^{126c}) i Zaniemyśla, w pow. średzkim¹²⁷). Dalsze okazy (już ornamentowane) znamy z Rudek w pow. obornickim¹²⁸), z Kowalewka, w pow. obornickim¹²⁹),

121) Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

122) O. Walter i C. Umbreit l. c. (Brandenburgia 1928, z 7/8, ryc. 6).

123) A. Götze: *Vorgeschichte der Neumark*, str. 32, ryc. 62.

124) *Zapiski Muzealne* I, str. 27, ryc. 34.

125) Cwirko-Godycki Michał i Wrzosek Adam: Grzechotki z grobów cmentarzyska łużyckiego w Laskach, w pow. kępińskim (*Światowit*, t. XVII, tabl. XXI na str. 248 i tabl. XXIII na str. 251).

126) M. Krögel, l. c. *Mannus* XV, tabl. VI, ryc. 17.

126a) *Mannus* VII tabl. 197p (Brzeg na Śląsku) Por. też okaz z Kiekrza w pow. poznańskim.

126b) *Światowit*, t. XVII, tabl. XXI—XXIII.

126c) Materiały do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

127) J. Kostrzewski. *Wielkopolska*, II wyd., ryc. 239.

128) Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

129) *Muzeum Archeologiczne w Poznaniu*. Nr. inw. 1937 : 240.

z Laskowa, w pow. chodzieskim¹³⁰) a ze Śląska z Wrocławia-Wojcieszyna¹³¹).

Grzechotki występują w grobach kultury łużyckiej dość często. Ponieważ znajdujemy je wyłącznie w grobach dziecięcych, więc nie ulega wątpliwości, że stanowiły one zabawkę dziecięcą. Z drugiej jednak strony nie jest wykluczone, że ich obecność w grobach należy sobie tłumaczyć również chęcią ochrony duszy dziecka przed złem. Badania etnograficzne np. wykazały, że do dziś jeszcze czarodzieje niektórych plemion afrykańskich¹³²) posługują się grzechotką dla odpędzania burzy, leczenia chorób i t. p.

b) Stoliczki o 4-ech nóżkach

W grobie CXIX-ym mieścił się mały stoliczek o czterech nóżkach a wśród znalezisk luźnych fragment dalszego stolika (ryc. 65f). Analogii do stolików o czterech nóżkach znamy dość dużo. Wymienimy tylko niektóre: Dobieszewko, pow. szubiński¹³³), Biernatki, pow. śremski¹³⁴), Słubice n. O.¹³⁵), Dachowa, pow. śremski¹³⁶), Gostchorze, pow. krośnieński¹³⁷) i na Śląsku Chobienie, pow. wołowski¹³⁸).

c) Pozostałe zabawki

W ich skład wchodzi gliniana kulka z gr. XXXIV, do której znam analogię ze Słubic¹³⁹) i krążek gliniany z grobu CXXX-go wykonany z ułamka ścianki naczynia. Tu też wypadnie zaliczyć zapewne czopikowaty fragment gliniany z gr. LIII.

130) Blume: *Kat. Pgs. Ausstellung* str. 60, nr 616.

131) *Mannus*, t. VII, tabl. 197 o.

132) H. Hartmann: *Ethnographische Studie über die Baja*. (*Zeitschrift f. Ethnologie*, 1927, str. 56).

133) *Album Zab. Prædhist.* II, tabl. XXXIX, ryc. 14.

134) E. Blume: *Thrakische Keramik*, *Mannus* IV, tabl. XII, ryc. 64.

135) M. M. Lienau: *Vor- und Frühgeschichte der Stadt Frankfurt a/O*, str. 21 ryc. 12 (okaz pochodzi z grobu dziecięcego).

136) *Muzeum Archeologiczne w Poznaniu*. Nr. *Kat.* 1940 : 1373.

137) A. Götze: *Die Vorgeschichte d. Neumark*, str. 27, ryc. 37.

138) *Alt-schlesien* I, tabl. XXXXI/4.

139) A. Götze. *Die vor- und frühgeschichtlichen Denkmäler der Stadt Frankfurt a/O*. Berlin 1920, str. 2, ryc. 7.

V. Ornamentyka i technika ceramiki czarnkowskiej

A. Ornamentyka

Ceramika, odkryta na cmentarzysku w Czarnkowie, jest w przeważnej części zdobiona. Ornament pokrywa dość znaczną część naczyń dwustożkowych o ostrym załomie oraz wszystkie niemal amfory i naczynia podwójniestożkowe o zaokrąglonym załomie. W mniejszym stopniu posiadają ornament kubki, naczynia beczułkowate i cylindryczne. Najmniej zdobioną grupę naczyń stanowią czerpaki i naczynia jajowate. Również grzechotki tylko w dwóch wypadkach posiadają ornament.

Ornamentyka ceramiki czarnkowskiej jest dość różnorodna i typowa dla grupy, jaką reprezentuje. Wyodrębnić możemy poszczególne odmiany ornamentacji jak ornament plastyczny, dołeczkowy, bruzdowy, żłobkowy, kreskowy, trójkątów zakreskowanych, jodełkowy, kół koncentrycznych, miotełkowy, pseudosznurowy oraz ornament w postaci krzyża. Poza tym omówimy też w tym rozdziale fakt częstego występowania w ornamentyce liczby trzech.

1. Ornament plastyczny

W skład naczyń zdobionych ornamentem plastycznym wchodzi naczynia z guzami, żeberkami pionowymi, półkolistymi i ukośnymi, dalej naczynia zaopatrzone w rożki pionowe czy poziome i naczynia o powierzchni facetowanej.

Ornament guzowy występuje tylko w szczątkowej formie, a mianowicie w postaci guzów nalepianych. Guzów wytłaczanych od wewnątrz naczynia, tak charakterystycznych dla III okresu epoki brązu, w Czarnkowie nie spotkano. Guzy nalepiane najczęściej występują u amfor, gdzie z reguły towarzyszą im żeberka półkoliste. Jedną ze skorup znalezionych luźno (ryc. 65 b) zdobi poza guzem i żeberkami jeszcze półkolisty rząd dołeczek. Amfory zdobione wyłącznie guzami należą do nielicznych (ryc. 49f). Amfora z grobu LXXXII zdobiona wyłącznie ornamentem półkolistych żeberk zdawałaby się nasuwać przypuszczenie, że w grupie uradzkiej — podobnie jak w grupie śląsko-morawskiej i środkowo-polskiej — istnieje tendencja do szybkiego zanikania guzów.

Z innych typów naczyń, noszących ornamentykę guzową, wymienić trzeba kubki podwójniestożkowe, u których małe guzki albo występują jako jedyny ornament (ryc. 38f), albo przerywają rząd pionowych żłobków (ryc. 49m). Do wyjątkowych form zdobionych guzem należy misa z grobu CXXXVIII-go i kubek beczułkowaty z grobu LXXXIX (ryc. 21j). W literaturze prehistorycznej znany jest poza tym puchar zdobiony na ostrym załomie 4 guzkami, pochodzący z Kowalewka, w pow. obornickim¹⁴⁰⁾. Natomiast naczynia jajowate o chropowatej powierzchni zdobią guzy przykrawężne, utworzone z narzuconej gliny. Dodać trzeba, że szczątkowy ornament guzowy charakteryzuje naczynia starsze, zaliczające się do IV okresu epoki brązowej. U naczyń młodszych zostaje on zastąpiony dołeczkami, otoczone półkolistymi żłobkami.

Ornament żeberk półkolistych występuje prawie wyłącznie u amfor, gdzie żeberka te otaczają guzki. Liczba żeberk nie jest jednakowa i waha się między jednym (ryc. 66n) a czterema żeberkami. Niekiedy żeberko górne wyrasta wprost z nasady ucha (gr. CXXII), co spotykamy też u amfory z Mikołajewka, w pow. czarnkowskim¹⁴¹⁾ i Góry, w pow. jarocińskim¹⁴²⁾. Poza amforami spotykamy się z żeberkiem półkolistym jedynie na dzbanie z gr. CXLIV, gdzie na największym załomie brzuśca mieści się rząd żłobków pionowych przerywanych 4-ema żeberkami półkolistymi z guzkiem w części górnej. Żeberkom tym, rozmieszczonym symetrycznie, towarzyszy para dołeczek. Większość żeberk u amfor czarnkowskich została wymodelowana w ścianie naczynia, a tylko nieliczne powstały drogą naklejania wałków glinianych (np. u amfory z grobu CXLVIII i CC).

Do wyjątkowych należy półkoliste żeberko na ułamku naczynia (gr. CLXXV), podparte żeberkiem pionowym w pośrodku (ryc. 59g). To ciekawe zestawienie dwóch rodzajów żeberk zdaje się wywodzić z ornamentyki guzowej,

¹⁴⁰⁾ Katalog der im German. Museum bef. Vorgesch. Denkmäler. Norymberga 188, str. 61,

¹⁴¹⁾ Jahrb. Netzedistr. 1897, str. 37/9, tabl. II/III.

¹⁴²⁾ Teka materiałów do kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

spotykanej u naczyń z III-go okresu epoki brązu, mających niekiedy guz z żeberkiem w środku (por. np. naczynie z Goszczanowa, pow. strzelecki¹⁴³). Zbliżony do naszego ornament posiadała amfora z Trzebiszewa, w pow. skwierskim^{143a}), u której żeberko pionowe stanowi podpórkę dla półkolistego żłobka, oraz puchar z Roska, w pow. czarnkowskim^{143b}), zdobiony półkolistym żłobkiem z zaznaczoną wysokością, w postaci rowka. Wymienić trzeba jeszcze żeberka półkoliste z drobnymi kreskami poprzecznymi, na które napotykamy w kilku grobach (np. amfora z gr. CXCI). Analogiczny ornament wykazuje amfora z Mieszkowa, w pow. jarocińskim¹⁴³).

Żeberka ukośne powstały — w przeciwieństwie do żeberk pionowych — przez wymodelowanie ich w ścianie wzgl. w brzegu naczynia. Występują one u dwóch typów naczyń: podwójniestożkowatych z zaokrąglonym załomem i u mis. U naczyń pierwszych zdobią one albo nieprzerwanym pasmem załom brzuśca (gr. CXX) lub też tworzą grupy (gr. LXXX). Na naczyniu z gr. LXIV żeberka te wybiegają z dołeczków. Znacznie częściej spotykamy się z ornamentem żeberk ukośnych (mniej lub więcej ostrych) u mis. Patrząc z góry na taki ornament misy stwierdzamy, że staje się on ludzko podobny do ornamentu naszyjników o analogicznym ułożeniu żłobków; skłania nas to do wniosku, że ornament żłobków ukośnych u mis powstał drogą naśladownictwa przedmiotów metalowych, zdobionych skośnym żłobkowaniem czyli tordowaniem. Żeberka ukośne uchodzą za starsze od pionowych i wytworzyły się przez rozerwanie się półkolistych żeberk otaczających guzy. Dalszym stadium rozwojowym żeberk ukośnych są żeberka pionowe.

Żeberka pionowe występują tylko na naczyniach wazowatych i na jednym okazie kubka z kulistym brzuścem. Podkreślają one budowę naczynia, podobnie, jak to poniżej zauwa-

żymy u naczyń zdobionych pionowymi żłobkami. Żeberka pionowe skupiają się przeważnie w grupach (po trzy) np. grób C, i stanowią przeważnie jedyny ornament naczynia. Odpowiednikiem opisywanej grupy naczyń jest m. in. okaz z Błotnik, w pow. wolsztyńskim¹⁴⁵) oraz naczynie z miejscowości Słonawy Młyn, w pow. obornickim (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, r. 1939). Tylko na naczyniu wazowatym z gr. CCIII żeberkom towarzyszą grupy dołeczków, a na naczyniu z gr. XVI występuje ponad to ornament paznokciowy. Odrębny charakter mają: duże naczynie wazowate z gr. CXXXV i kubek z gr. LXXXII, których powierzchnię zdobią pojedyncze żeberka pionowe. Dla wymienionego wyżej kubka znajdujemy analogiczne okazy w naczyniach z Krucza w pow. czarnkowskim¹⁴⁶) i ze Środy¹⁴⁷). Wszystkie żeberka pionowe powstały przez nalepienie wałeczków gliny na powierzchnię naczynia.

Dalszą odmianą ornamentu plastycznego są rożki, na które napotykamy na brzegu mis pochodzenia południowego i na krawędzi kubków, gdzie zawsze para rożków mieści się po obu stronach miejsca przyczepienia ucha do krawędzi. Jeśli chodzi o misy, to rożki te są albo pionowe albo też poziomo wystają z brzegu naczynia, jak to możemy zaobserwować na naczyniu z gr. IV-go. W pozostałych wypadkach misy mają 3 lub 4 pary rożków pojedynczych lub podwójnych, rozmieszczonych symetrycznie (por. ryc. 38n). Kubki, zaopatrzone w rożki mają kształt stożkowaty (gr. 195) względnie beczułkowaty (gr. CX). Do pierwszego wypadku znam analogię z Woltersdorf¹⁴⁸).

W jednym wypadku dzban podwójniestożkowaty (gr. XCII) posiada cztery, symetrycznie na załomie brzuśca rozmieszczone, półkoliste zgrubienia, które również musimy uważać za pewien rodzaj ornamentu plastycznego. O sęczkach w dnach mis i czerpaków była mowa już wyżej i wiemy, że stanowiły one czasem pod-

143) A. Voss, l. c. str. 171, ryc. 17.

143a) Teka materiałów do kult. łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

143b) E. Blume: Katalog Pos. Ausstellung, tabl. 11, nr 580.

144) J. Kostrzewski: Siedliska i okolice pod względem archeologicznym (Roczn. P. T. P. Nauk. XLIV, str. 111, ryc. 3).

145) J. Kostrzewski, Wielkopolska, II wyd., ryc. 222.

146) E. Blume: Katalog Posener Ausstellung, str. 60.

147) Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

148) Neue und ältere Ausgrabungen, (Z. f. E. 1911, str. 494, ryc. 9).

pórkę dla glinianych figurek ptaków, miały więc zastosowanie raczej kultowe, aniżeli dekoracyjne.

Inną postacią ornamentu omawianego typu jest *facetowanie naczyń i uch*, względnie tylko brzegów mis czy kubków. W literaturze prehistorycznej znajdujemy liczne przykłady naczyń facetowanych, pochodzące z IV i V okresu epoki brązu¹⁴⁹). Podpada, że facetowanie naczyń w młodszej epoce brązowej jest wyraźniejsze, złobki są ostre, w przeciwieństwie do więcej złagodzonego facetowania w okresie halsztackim¹⁵⁰). Najwięcej naczyń facetowanych skupia się na Dolnych Łużycach, skąd zapewne przejęła ten motyw zdobniczy grupa uradzka. Na naszych okazach facetowanie występuje na wewnętrznej stronie brzegów mis¹⁵¹) i kubków (gr. LIII) — por. przyp.¹⁵²). U amfor (gr. XII, LXVII i XCII) facetowanie pokrywa całą część naczynia powyżej załomu (ryc. 25c). Wszystkie puchary i fragmenty ich odkryte na naszym cmentarzysku posiadają żebrowane nóżki, co jest zresztą zjawiskiem często spotykanym w młodszym okresie epoki brązu. Pozostają nam do wymienienia ucha zdobione niekiedy aż czterema żeberkami podłużnymi (wśród luźnych znal.), z reguły jednak ucha posiadają mniej bogate facetowanie.

¹⁴⁹) Dwa przykłady podaje A. Götze i to z miejscowości Treplin p. Lubusz (A. Götze: Lebus, str. 65, ryc. 121, 123) i z miejscowości Biegen, w tymże powiecie (A. Götze: Lebus, str. 7, ryc. 23). H. Schumann i A. Mielck przytaczają naczynia z Oderberg-Bralitz (por. l. c. tabl. I, ryc. 1375 o i tabl. IV, ryc. 13). Naczynia z powierzchnią facetowaną pochodzą poza tym z Wilanowa, w pow. chodzieskim (M. Tummeley i G. Kossinna, *Mannus*, t. V, tabl. XXVI/6), z Biezdrowa-Zakrzewa, w pow. szamotulskim (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu nr inw. 1948:267, Wrzeszczyny, w pow. czarnkowskim (dawn. wieleńskim), (Materiały do kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego) lub z Kłękraza w pow. poznańskim (Materiały do kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego).

¹⁵⁰) A. Karpińska: Cmentarzysko typu lużyckiego z młodszego okresu halsztackiego w Poznaniu-Główniej, Poznań 1933, str. 19, ryc. 7).

¹⁵¹) Por. ryc. 66e. Analogię do mis facetowanych znajdujemy we Frankfurcie (M. M. Lienau, l. c., Z. f. E. 1925, str. 192, ryc. 1k).

¹⁵²) Okaz z Dobieszewka, w pow. szubińskim (Album zabytków Przedhistorycznych II, tablica XXXVIII/26).

Dwa okazy tzw. „lampek” o kształtach zoomorficznych, jakie znaleziono w Czarnkowie, posiadają plastyczne uwydatnienie skrzydeł i grzbietu (ryc. 40d i 65j).

b) Ornament dołeczkowy

I. Ornament dołeczkowy należy do najczęściej spotykanych ornamentów ceramiki występującej na opisywanym przez nas cmentarzysku. Motyw dołeczkowy w ozdabianiu naczyń pojawia się w kulturze lużyckiej młodszego okresu brązowej i trwa również w następnym okresie halsztackim, przy czym zmienia się jedynie wielkość dołeczków i sposób łączenia ich z całością ornamentyki. Ceramika cmentarzyska w Czarnkowie wykazuje, że ornament dołeczkowy był początkowo bardzo drobny i towarzyszył z reguły innym elementom zdobniczym, głównie bruzdom poziomym. Dołeczki naczyń podwójniestożkowatych o ostrym załomie grupują się z reguły ponad pasmem bruzd poziomych. Grupy te zawierają po trzy lub więcej dołeczków. U naczyń jajowatych o gładkiej powierzchni, pochodzących już z V okresu epoki brązowej, dołeczki stanowią obramowanie dla pasma bruzd poziomych opasujących naczynie (ryc. 42i). Naczynie z podobnym ornamentem, jak wyżej wspomniane naczynie jajowate, publikuje też Voss w swej pracy o grupie uradzkiej kultury lużyckiej¹⁵³). Obok powyższych sposobów łączenia ornamentu bruzd poziomych z motywem dołeczków notujemy jeszcze sposób przeplatania tych dwóch elementów zdobniczych, co np. ma miejsce na nóżce małego naczynia (prawdopodobnie kubka), gdzie cztery bruzdy poziome przedzielają trzy rzędy drobnych dołeczków (ryc. 54c). Analogicznie zdobiony kubek znany z miejscowości Balkow, w pow. rzepińskim¹⁵⁴). Wszystkie powyższe sposoby łączenia motywu bruzd poziomych z ornamentem dołeczkowym uważa Voss za typowe dla grupy uradzkiej kultury lużyckiej^{154a}). W Czarnkowie napotykamy jeszcze miniaturowe naczynie, którego ornament składa się z krótkich bruzd poziomych i rzędów dołeczków ustawionych w kierunku pionowym, tworzących krótsze boki prostokątów. Dość zbliżony

¹⁵³) Voss: l. c., Z. f. E., str. 180, ryc. 39.

^{154a}) Voss: l. c. str. 179.

¹⁵⁴) Jak wyżej, str. 182, ryc. 46.

okaz stanowi miniaturowe naczynie z Starosiedla, w pow. gubińskim¹⁵⁵).

II. Z innym rozwiązaniem użycia ornamentu dołeczkwatego spotykamy się u naczyń wazowatych i kubków podwójniestożkowatych. Naczynia te zdobią przeważnie rzędy względnie grupy żłobków pionowych a ornament dołeczkowy wprowadzono u nich tylko albo dla rozbicia ornamentu żłobków pionowych, albo dla ożywienia powierzchni naczynia, jeśli ono zostało tylko ozdobione motywem samych żłobków i wtedy dołeczki mieszczą się u nasady szyjki. Jeden z większych kubków ma takich dołeczek aż trzy rzędy (gr. CLXXXVII). Do odosobnionych należy ornament skorupy złożony z trzech motywów zdobniczych: bruzd poziomych, żłobków pionowych i dołeczek (grób LXX).

Dołeczki zastępują też u niektórych naczyń dawne guzy i podobnie jak tamte, znajdują się w półkolistym zwieńczeniu żłobków. Niekiedy poza półkolistą wklęsłością z dolkiem w środku podstawy znajdują się jeszcze dalsze dołeczki, bądź to biegnące wzdłuż półkolistych żłobków wzgl. żeberk (ryc. 25h), bądź też rozmieszczone parami ponad półkolami (gr. XVIII). Podobne rozwiązanie rozmieszczenia ornamentu dołeczkowego (u naczyń zdobionych ponadto żłobkami pionowymi) spotykamy na kubku z Lipia, w pow. kępińskim¹⁵⁶).

III. Pozostaje wreszcie do omówienia trzecia odmiana ornamentu dołeczkowego, która pojawia się chronologicznie najpóźniej. Podczas gdy dwie poprzednie występowały w towarzystwie bruzd poziomych lub żłobków pionowych, to u pewnej grupy naczyń, zdradzającej formy młodsze, występuje tylko ornament dołeczkowy. Na niektórych naczyniach dołeczki mieszczą się w grupach biegnących poziomo na zalmie brzuszca i są tak drobne, że musiano je wykonywać jakimś bardzo ostrym narzędziem (przypuszczalnie sztydłem lub igłą brązową). Do naczyń w ten sposób zdobionych należy m. in. kubek z grobu XCII (ryc. 24b), naczynko wazowate z gr. CXCI oraz czerpak z grobu CVIII. Już przy omawianiu grzechotek pod-

kreślaliśmy, że niektóre z grzechotek beczułkowatych zdobią rzędy podobnych drobnych nakłuc. Również naczynie beczułkowate ze Słapanowa, w pow. szamotulskim¹⁵⁷) wyodrębnia się od pozostałych naczyń tego typu posiadaniem identycznych dołeczek. Róg gliniany z miejscowości Będów, p. Krosno Lub.¹⁵⁸) zdobi taki sam ornament. Bardzo ciekawy ornament złożony właśnie z bardzo drobnych dołeczek posiada naczynie z grobu CLXIII (ryc. 54a, b). Na naczyniu tym rozmieszczono na wysokości załomu kilka zagadkowych rysunków, których znaczenia dociec nie możemy. Niektóre rysunki wyobrażają może ptaszki, jednakże wobec wielkiego uproszczenia rysunków i z powodu braku analogii trudno nadawać im jakieś określone znaczenie. W końcu wymienić trzeba misę z czopikiem z gr. CX, której stronę wewnętrzną zdobią koncentryczne koła złożone z małych dołeczek (ryc. 33c). Z analogicznym uformowaniem małych dołeczek spotykamy się na talerzu glinianym, pochodzącym z osady w Chrzanowicach (?), w pow. opolskim¹⁵⁹).

Dołeczki większych rozmiarów występują przeważnie u naczyń beczułkowatych i stanowią jedyny ornament tej grupy naczyń. Trzeba przyjąć przypuszczenie H. Seger¹⁶⁰), który twierdzi, że przez wprowadzenie tego ornamentu chciano ożywić jednostajność gładkiej powierzchni naczyń. Uderza przy tym, że niemal wszystkie naczynia beczułkowate posiadają dołeczki rozłożone w grupach po trzy w każdej. Podobnych rozmiarów dołeczki zdobią poza tym brzusiec kubków a nawet krawędź mis (gr. XXII). Czerpak, pochodzący ze zniszczonych grobów I—III posiada poniżej ucha trzy owalne zagłębienia, pod którymi mieści się jeszcze duża owalna wklęsłość.

Motyw dołeczek znajduje wreszcie zastosowanie w tzw. rozetkach, powstałych przez otoczenie większego dolka małymi dołeczkami, jak

157) J. Kostrzewski: Wielkopolska, I wyd., str. 50, ryc. 130.

158) A. Götze: Vorgeschichte der Neumark, str. 32, ryc. 58.

159) G. Raschke: Das bronzezeitliche Dorf Kizanowitz, Kr. Oppeln, ryc. 2/6.

160) H. Seger: Die Stilentwicklung in der Keramik der schlesischen Urnenfriedhöfe (Schlesiens Vorzeit, N. F. VIII, str. 13).

155) Verhandlungen, roczn. 1885, str. 561.

156) Tekę materiałów do kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego

to widzimy u amfory z gr. CL. Rozetka zdobi ponad to czerpak z grobu LXXV, gdzie występują grupy żłobków ukośnych, które ona przedziela. Te nieliczne przykłady są pierwszymi, na jakie napotykamy w młodszej epoce brązowej. Ornament ten rozwinął się dopiero w całej pełni w okresie halsztackim. Powszechnie uważa się rozetkę za symbol słońca.

Jest rzeczą niewątpliwą, że ornamentyka doleczkowa przetrwała do V okr. pod wpływem importowanych z południa naczyń brązowych, mających podobne, wytłaczane motywy zdobnicze. Trzeba wreszcie podkreślić, że ornamentyka doleczkowa objawia się u wszystkich form naczyń i słusznie można o niej — za Vossem — powiedzieć, że jest najtypowszym motywem zdobniczym ceramiki młodszej epoki brązowej.

3. Ornament bruzdowy

Przez ornament bruzdowy należy rozumieć głęboko ryte bruzdy poziome. Nie wchodzi tu zatem pod uwagę słabo ryte kreski, o których będzie jeszcze mowa niżej. Ornament bruzdowy występuje prawie tylko u naczyń większych (przeważnie popielnic) o ostrym załomie brzuśca. U naczyń tych zdobi on powierzchnię tuż ponad załomem brzuśca i składa się z trzech lub czterech bruzd opasujących wokół naczynie. U wielu naczyń tego typu bruzdom pionowym towarzyszą jeszcze krótkie, ukośne wzgl. pionowe kreseczki umieszczone na samym załomie brzuśca oraz ornament doleczkowy, o czym już była mowa poniżej. Rzadko kiedy jest on wprowadzony starannie; przeważnie bruzdy biegną dość nierównoległe, zmniejszając lub zwiększając odległość między sobą. Ornamentem bruzdowym są poza tym zdobione dolne części kubków cylindrycznych, u których ilość bruzd jest dość różnorodna. Niemal wszystkie naczynia cylindryczne o 2 uszkach posiadają również na wysokości uszek i w dolnej swej części omawiany ornament. Jest rzeczą bardzo prawdopodobną, że bruzdy tych naczyń są naśladownictwem obręczy podobnych kształtem naczyń drewnianych, co tym więcej staje się możliwym, jeśli zauważymy, że niektóre naczynia cylindryczne posiadają między grupami bruzd dolnych i górnych również bruzdy pionowe, będące niejako śladem po deskach naczyń drewnianych (grób

IV). Analogicznie zdobione okazy znam z kilku miejscowości: Gulcza, w pow. czarnkowskim¹⁶¹), Kowalewka, w pow. obornickim¹⁶²) i z Gądkowa Wielkiego, w pow. rzepińskim¹⁶³).

Motyw bruzd poziomych zdobi też dwie amfory w górnej części brzuśca (ryc. 55h), dalej opasuje puchar z gr. CXCVI powyżej jego załomu, biegnie w dolnej części misy z gr. CXXXVI oraz widoczny jest na jednym okazie grzechotki beczulkowatej z gr. XCIX. Dodać trzeba, że w rzadkich wypadkach bruzdy poziome tworzą linię spiralną, jak to ma miejsce w grobie CXXXVI (ryc. 47c). Osobna wzmianka należy się bruzdom poziomym, oddzielającym u większości naczyń szyjkę od brzuśca. Bruzdy te spotykamy najczęściej u naczyń wazowatych dalej u beczulkowatych i u kubków podwójniestożkowatych.

4. Żłobki ukośne

Motyw żłobków ukośnych występuje zarówno w grupach jak i w pasmach nie przerwanych. Pierwszy rodzaj żłobków ukośnych śledzimy na naczyniu podwójniestożkowatym o zaokrąglonym załomie z gr. CIII i na naczyniu beczulkowatym z gr. LXXIII. Częściej jednak obserwujemy obecność żłobków ukośnych opasujących bez przerwy brzusec kubków, a zwłaszcza czerpaków (por. np. ryc. CXIII). Do naczyń zdobionych omawianym ornamentem zaliczyć też musimy misy, których krawędzie pokrywają nieznaczne ukośne żłobki (ryc. gr. XIX). Uderza jednak, że ornament żłobków ukośnych spotyka się stosunkowo rzadko, natomiast do bardzo często występujących motywów zdobniczych ceramiki omawianego cmentarzyska należy ornament żłobków pionowych.

5. Żłobki pionowe

U wszystkich naczyń zdobionych żłobkami pionowymi ornament ten występuje tylko w górnej, wypukłej części brzuśca. Już przy rozpatrywaniu ornamentu pokrywającego brzegi mis podkreślaliśmy, że ornament ten został

¹⁶¹) Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

¹⁶²) J. Kostrzewski: *Przedhistoryczne związki Śląska z resztą ziem polskich*, ryc. 8.

¹⁶³) M. M. Lienau: *Fundberichte, Mannus XXII*, tabl. II/2.

przejęty z ozdób brązowych czy złotych. Spoglądając z góry na brzusiec naczynia zdobionego ornamentem żłobków pionowych czy ukośnych, mamy złudzenie, jakobyśmy mieli przed sobą ozdobę metalową. Ornament żłobków pionowych występuje głównie na dużych naczyniach wazowatych, kubkach i dzbanach podobnej formy. Nieraz stanowi on pas pokrywający bez żadnych przerw górną część brzuśca (ryc. 61c), w innych znowu wypadkach żłobki tworzą grupy, a pola między nimi pozostają wolne (ryc. 23j). Ciekawym jest fakt występowania omawianego przez nas ornamentu na jednej z amfor (ryc. 17k), na której powierzchni nie zauważamy poza tym ani ornamentu guzowego, ani też żeberek czy żłobków półkolistych. Ornament żłobkowy należy uważać za dość wczesny, przypadający już na IV okres epoki brązu. Niejednokrotnie grupy żłobków pionowych przedzielają grupy dołeczków (ryc. 52d) względnie dołeczki obwiedzione półkolistymi żłobkami (ryc. 39e).

Do bardzo rzadkich wypadków należy połączenie ornamentu żłobków pionowych i poziomych, co śledzimy np. na skorupie znalezionej wśród ceramiki pochodzącej z grobów VI—IX oraz na krawędzi ułamka misy z gr. LXXXI i dalszym fragmencie naczynia z gr. CIII. Natomiast zupełnie odosobnionym jest ornament zaobserwowany na brzegu jednej z mis, składający się z żłobków kątowych, wsuwanych w siebie (ryc. 65d).

6. Kreski ukośne, pionowe i poziome

W odróżnieniu od poprzednio omawianych bruzd, głęboko rytych w ściankach naczyń, wielką ilość naczyń zdobi ornament złożony z grup kresek nieznacznie zagłębionych w powierzchni naczynia. Ornament ten nazywać będziemy kreskowym. Pokrywa on w pierwszym rzędzie naczynia cylindryczne, dalej naczynia miniaturowe oraz niektóre kubki, naczynia wazowate i beczułkowate. Naczynia cylindryczne posiadają zazwyczaj obok wspomnianych wyżej bruzd poziomych także grupy kresek wybiegające z pod nasady ucha w trzech kierunkach: ku dołowi i na boki (grób CLV), lub w dwóch (ryc. 38o) czy wreszcie kreski rozchodzące się

promienisto (gr. CXXXVI). Wyżej podane przykłady znajdują liczne analogie. Przykład pierwszy, m. in. w naczyniu z Roska, w pow. czarnkowskim¹⁶⁴) i z Bielic, w pow. rzepińskim¹⁶⁵), przykład drugi z Dąbrówki, w pow. szubińskim¹⁶⁶), ze Słopanowa, w pow. szamotulskim¹⁶⁷), Treplina, pow. lubuski¹⁶⁸), ze Słubic¹⁶⁹) i wreszcie przykład trzeci z Czacza, w pow. kościańskim¹⁷⁰).

Wielką ilość naczyń zdobią powyżej załomu grupy kresek przeciwstawnie ukośnych, wiszących poniżej bruzdy poziomej (CXLIX) albo ujętych górną i dołem bruzdami (ryc. 62k) lub uzupełnionych grupami dołeczków (ryc. 49d). Te najróżniejsze odmiany układu kresek napotykamy przede wszystkim na naczyniach wazowatych, podobnej formy kubkach i na naczyniach miniaturowych. Bardzo nieliczne okazy zdobią tylko grupy kresek pionowych, względnie pionowych połączonych z przeciwstawnie ukośnymi (ryc. 66c). Odosobnione jest naczynie beczułkowate zdobione na całej powierzchni brzuśca. Ornament składa się z trzech rzędów wypełnianych grupami kresek przeciwstawnie skośnych, ujętych w bruzdy poziome (ryc. 41c). Dość zbliżoną analogię stanowi dla niego naczynie cylindryczne z powiatu lubuskiego¹⁷¹), zdobione dwoma rzędami wspomnianych kresek.

Grupy kresek ukośnych pokrywają ponadto dolną część pucharu z gr. CXCVI, a grupy kresek pionowych dolne części niektórych kubków (gr. XIII) i naczyń cylindrycznych (gr. XVII).

Do wyjątkowych należą naczynia, których ornament składa się z grup kresek ukośnych, pionowych i poziomych, co np. śledzimy na okazy z grobu XXXIX, względnie ukośnych i poziomych, ułożonych w nieprzerwanym paśmie (ryc. 13a). Ostatni przykład znaj-

164) Teka materiałów do kultury łużyckiej (prof. J. Kostrzewskiego).

165) Verhandlungen 1890, str. 371.

166) Teka materiałów do kultury łużyckiej (prof. J. Kostrzewskiego).

167) Ziemia I (1910) str. 467, ryc. 11.

168) A. Götze: Lebus, str. 66, ryc. 133.

169) M. M. Lienau: Das bronzezeitliche Urnenfeld (Z. f. E. 1925, tabl. III, ryc. grobu 7).

170) Muzeum Archeologiczne w Poznaniu.

171) A. Götze, Lebus, tabl. VIII, ryc. 27 b.

duje najbliższą analogię na misie z Wilmersdorf, pow. Beeskow-Storkow¹⁷²).

Linia zygzakowata stanowi motyw zdobniczy zaledwie u dwóch naczyń (groby XXXVI i LXXVIII) i znajduje analogie m. in. w naczyniach z Wilanowca, w pow. chodzieskim¹⁷³) i z Żerkowa, w pow. jarocińskim¹⁷⁴).

7. Łuki i trójkąty

z zaznaczoną wysokością

Dość rzadkim, lecz bardzo ciekawym motywem zdobniczym są łuki i trójkąty z zaznaczoną wysokością. Pierwszy motyw występuje wyłącznie na naczyniu podwójniestożkowatym o ostrym załomie z gr. CXLl (ryc. 48a). Z podobną ornamentyką spotykaliśmy się już wyżej (gr. CLXXV, ryc. 59g), gdy była mowa o ornamentie plastycznym. Przypuszczam, że ornament rytých luków z zaznaczoną wysokością jest naśladownictwem ornamentu plastycznego, a mianowicie guzów z żeberkiem środkowym, podobnie jak ornament rysowanych luków z zaznaczonym środkiem podstawy. Został on przejęty od amfor zdobionych początkowo plastycznie, później żłobkowym ornamentem półkolistym. Stanowi on zatem relikwium ornamentu guzowego dostosowanego do innej formy naczynia. Szczególnie częstym jest ten ornament w grupie bielińskiej kultury łużyckiej (okr. halszacki).

Naczynie podwójniestożkowe o ostrym załomie z gr. LXXIV posiada ciekawy ornament kilku wpisanych w siebie luków, dla których wykreślono wspólną wysokość. Zbliża się ono tym motywem zdobniczym do naczynia z Glinian, w pow. wołowskim¹⁷⁵) oraz do licznych naczyń, u których łuki zastąpione zostały kątami (Dobieszewko, pow. szubiński¹⁷⁶), Czacz, pow. kościański¹⁷⁷), Starosiedle, pow. Gubin¹⁷⁸),

172) H. Busse: Das Urnenfeld bei Wilmersdorf (Nachrichten über deutsche Altertumsfunde, XI, z. 4, str. 59, ryc. 1).

173-4) Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

175) Verhandlungen, 1888, 151.

176) Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

177) Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Nr kat. 1940 : 1156.

178) Verhandlungen 1884, str. 366, ryc. 1.

Jutrosin, pow. Rawicz¹⁷⁹), Kotowo, pow. Nowy Tomyśl¹⁸⁰) oraz Psary, pow. Trzebnica¹⁸¹). Wiadomo nam, że ornament powyższy jest typowy dla grupy górnośląskiej kultury łużyckiej i grupy małopolskiej. To też za Jentschem¹⁸²) przyjmujemy, że idea tego motywu zdobniczego zawędrowała ze Śląska wzdłuż Odry wpierw na Łużycę Dolną i stamtąd dotarła do Wielkopolski. Jest to tym łatwiejsze do przyjęcia, jeżeli zważywszy, że na obszarze Wielkopolski (podobnie jak i na innych terenach zajmowanych przez kulturę łużycką), istniały już formy zbliżone, odpowiednie dla zastosowania zapożyczonego ornamentu. Powyższe wyświeślenie pochodzenia omawianego ornamentu podkreśla znaczenie Odry w czasach przedhistorycznych.

8. Trójkąty zakreskowane

wsuwane w siebie

Do bardzo efektownych i dość często spotykanych ornamentów zdobiących ceramikę pochodzącą z opisywanego przeze mnie cmentarzyska, należy ornament trójkątów zakreskowanych ukośnie. Trójkąty te są zwasze wsuwane w siebie i tworzą pas zdobiący albo załom naczynia, albo częścię górną część brzuśca. Ornament trójkątów należy do bardzo spokojnych i jednostajnych ornamentów, podkreślających wybitnie formę naczyń, podobnie jak to miało miejsce z ornamentem żłobków pionowych, o których była wyżej mowa. Omawiany ornament stanowi typowy motyw zdobniczy ceramiki młodszej epoki brązowej. Jego powstanie tłumaczy Voss¹⁸³) następująco: Z trójkątów wiszących, oddzielanych od siebie wolnymi początkowo polami, poczęły powstawać przez dodawanie kilku linii równoległych po jednej stronie trójkąta, trójkąty wsuwane w siebie. Trójkąty składające się na pas ornamentacyjny ceramiki czarnkowskiej są na przemian ukośnie zakreskowane i po większej części ujęte górną

179) Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

180) Jak wyżej.

181) O. Will. Ergebnisse meiner Ausgrabungen auf dem Gräberfelde von Hünern, Kr. Trebnitz (Niederlausitzer Mitteilungen, t. VIII, tabl. IV D9).

182) Niederlausitzer Mitteilungen, t. I, Z. 3.

183) A. Voss: l. c. Z. f. E. 1903, str. 180 i ryc. 38.

i dołem bruzdami poziomymi. Zdobią one puchar, z gr. CXI (ryc. 36g), naczynia podwójniestożkowate o ostrym załomie (ryc. 27l), wielką ilość naczyń wazowatych i naczyń miniaturowych. Puchary zdobione ornamentem trójkątów znam z Bytnicy, w pow. krośnieńskim¹⁸⁴), z Borówka Starego w pow. kościańskim¹⁸⁵), z Cerekwicy, w pow. poznańskim¹⁸⁶), z Witowa, w pow. średzkim¹⁸⁷) oraz z Nowego Dworu w powiecie wileńskim¹⁸⁸), przy czym naczynie ostatnie zdobione jest — w odróżnieniu od poprzednich — poniżej załomu. W jednym wypadku naczynie (grób CXX, ryc. 39g) posiada ornament złożony z dwóch pasm trójkątów zakreskowanych, co znajduje analogię w naczyniu z Wilanowca, w pow. chodzieskim i Nowej Wsi, w pow. nowotomyskim¹⁸⁹). W dwóch innych wypadkach trójkąty zachodzą na siebie, tworząc niejako pas trójkątów zaplatanych (ryc. 45f). Oryginalnym jest ornament fragmentu naczynia z gr. CXXV, u którego trójkąty przedzielają wąskie pasma poprzecznie kreskowane (ryc. 43d). Jest to najefektowniejszy ornament omawianej odmiany. Choć motyw trójkątów zakreskowanych zdobi w Czarnkowie głównie brzusiec, to jednak na jednym z naczyń zachowanych fragmentarycznie (ryc. 59b) zdobi on również nóżkę, podobnie, jak to ma miejsce u wspomnianych wyżej pucharów z Borówka Starego i Nowej Wsi. Z faktem pokrycia całej powierzchni naczynia ornamentem trójkątów (co np. obserwujemy na kubku z Wrzeszczyny w pow. wileńskim¹⁹⁰), nie spotykamy się na naszym cmentarzysku. Niejednokrotnie ornamentowi trójkątów towarzyszą grupy, względnie rzędy dołeczków. Ornament trójkątów zakreskowanych, zapoczątkowany w młodszej epoce brązowej trwa nadal w okresie halsztackim, w którym jednak trójkąty nie są już wsuwane w siebie, lecz zwisają względnie stoją uszeregowane w jednym rzędzie. Często wierz-

cholki tych trójkątów zdobią dołeczki¹⁹¹). Jest to niewątpliwie uproszczona forma ornamentu występującego w młodszej epoce brązowej, na co zwrócił już uwagę Weineck¹⁹²). Motyw zakreskowanych trójkątów występuje też bardzo często w wielkopolskiej ceramice inkrustowanej¹⁹³) i trwa nawet do okresu rzymskiego, jak to unaocznia ceramika cmentarzyska w Koninie¹⁹⁴) i naczynie z Arneburg nad Łabą¹⁹⁵).

9. Ornament jodełkowy

W odróżnieniu od dotychczas opisywanych zdobniczych motywów geometrycznych, ornament jodełki reprezentuje jedyny w Czarnkowie ornament rośliny, który powstał z ornamentu geometrycznego. Ornament jodełkowy należy do bardzo rzadko spotykanych motywów zdobniczych w ceramice cmentarzyska w Czarnkowie. Widnieje on tylko na czterech okazach naczyń cylindrycznych i zwykle jest przedstawiony w pozycji odwróconej (ryc. 48b). Natomiast rysunek jodełki w układzie normalnym zdobi fragment misy znalezionej luźno na terenie cmentarzyska (ryc. 66i). Z młodszej epoki brązowej mamy szereg naczyń zdobionych ornamentem jodełkowym. Z terenu grupy urzędzkiej: Mikołajewko, pow. Czarnków¹⁹⁶), Kiączyn, pow. Szamotuły¹⁹⁷) i Bytnica, pow. Krosno¹⁹⁸), a z terenu Śląska: Miocin Dolny, pow. Koźuchów¹⁹⁹). Ornament jodełkowy trwa również w następujących okresach: jest bardzo często

191) A. Karpińska: Cmentarzysko typu łużyckiego z młodszego okresu halsztackiego w Poznaniu-Główniej, ryc. 6.

192) Niederlausitzer Mitteilungen, t. I, str. 435.

193) T. Wieczorowski: Ceramika inkrustowana typu łużyckiego z wczesnej epoki żelaznej w Polsce (Przegląd Archeologiczny, t. VI, ryc. 2/1, 4/6. Porównaj też L. J. Łuka i E. Dąbrowski: Nowe materiały do pradziejów powiatu kaliskiego (Przegląd Archeol., t. VIII, str. 112, ryc. V/5).

194) B. Kostrzewski: Cmentarzysko z okresu rzymskiego w Koninie (woj. poznańskie). Przegl. Archeol. VII, ryc. 32/6.

195) C. Schuchhardt: Vorgeschichte Deutschlands, str. 253, ryc. 209.

184) Verhandlungen, 1900, 369, ryc. 1.
185) Tekę materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

186) Album Zab. Przechist. z III, tabl. XLV/1

187) Materiały do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

188) Jak wyżej.

189) Jak wyżej

190) Jak wyżej.

196) Tekę materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

197) Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Nr kał. 1940: 1164.

198) Verhandlungen 1900, str. 370, ryc. 3.

199) Altschlesien I, tabl. XXXVIII/6.

używany przez ludność kultury pomorskiej²⁰⁰), oraz rzadziej spotykany w okresie rzymskim²⁰¹) a w nieco odmienniejszej postaci występuje on jeszcze w okresie wczesnohistorycznym²⁰²). Ornament jodelkowy wiąże się najściślej z zajęciem ludności, która tym motywem zdobniczym się posługiwała. Trudno ująć w ramach niniejszego opracowania wszystkie okoliczności naświetlające powstanie i rozwój tego ornamentu, o którym wiele ciekawych spostrzeżeń znajdujemy w niżej cytowanej pracy E. Frankowskiego. To też ograniczę się do najbardziej ogólnych sformułowań. Początków ornamentu jodelkowego doszukiwać się należy dopiero u ludności, zajmującej się już uprawą ziemi. Pierwotny rolnik, w odróżnieniu od dawnego myśliwego czy zbieracza owoców, kieruje swą uwagę ku ziemi, której powierzył ziarno. Odtąd też zmieniają się emocje człowieka: miejsce zainteresowań myśliwskich (por. np. malowidła ściennie jaskiń z epoki paleolitu) zajmuje roślina, której obraz staje się główną pożywką dla jego myśli. I stąd jej obecność w postaci ornamentu na naczyniach. Również dziś jeszcze motyw świętego drzewa odgrywa niepoślednią rolę w ornamentyce ludu rolniczego, w jego wierzeniach i obrzędach.

10. Ornament paznokciowy

Ornament paznokciowy występuje na opisywanym cmentarzysku bardzo rzadko. Zdobę on tylko misy pochodzenia południowego, kilka naczyń wazowatych i kubków beczulkowatych. Ponadto ornamentem paznokciowym zdobiony jest fragment naczynia, u którego jednak dolki odcisnięte palcem względnie paznokciem tworzą rząd poziomy umieszczony na szyjce. U naczyń typu południowego i kubków ornament pokrywa całą powierzchnię, nie wykazując przeważnie żadnego układu. Tylko fragment misy z grobu CXI-go posiada ornament paznokciowy, ułożony w kilka rzędów, zbiegających się promienisto u dna (ryc. 35f), a misa z grobu

200) J. Kostrzewski: Wielkopolska II wyd., str. 121.

201) Jak wyżej, str. 151, ryc. 516. — B. Kostrzewski: l. c. str. 265, ryc. 132/1.

202) J. Kostrzewski: Wielkopolska, wyd. II, str. 220, ryc. 793.

CVIII posiada ornament rozmieszczony kolisto poniżej brzegu.

Na ziemiach polskich od dawna jest znany ornament paznokciowy. Spotykamy go na ceramice wschodniej grupy kultury pucharów lejkowatych (faza wiórecka²⁰³), dalej na szeroko-otworowych naczyniach zachodnio-polskiej grupy kultury ceramiki sznurowej²⁰⁴) oraz na naczyniach kultury praugrofińskiej²⁰⁵). Wszędzie jednak zdobione są tym ornamentem przeważnie tylko listwy, jedynie w kulturze praugrofińskiej zdobi on bezpośrednio ściankę w zastępstwie dolków. W dalszym ciągu napotykamy omawiany ornament dopiero w młodszej epoce brązowej. Ograniczę się do podania tylko kilku przykładów tego ornamentu w tym okresie. Jeśli więc chodzi o Wielkopolskę, to spotykamy go na kubku jajowatym z Tarnowa, w pow. poznańskim²⁰⁶), dalej na kubku z Wilanowca, w pow. chodzieskim²⁰⁷), a w Brandenburgii na naczyniu z Oderberg-Bralitz²⁰⁸). Na terenie Śląska ornament paznokciowy należy do częściej spotykanych. Również bardzo często spotykamy się z nim w okresie halsztackim, że wspomnimy tu tylko o ogromnej ilości podstawek glinianych zdobionych od spodu dołeczkami wyciskanymi paznokciami^{209a}). W kulturze pomorskiej występowanie tego ornamentu ogranicza się — podobnie jak to miało miejsce w neolicie — do zdobienia listw na popielnicach. Wreszcie w okresie rzymskim pokrywa on ponownie w znacznej mierze powierzchnię naczyń, nieraz zdobiąc je na całej powierzchni^{209b}).

11. Ornament pseudo-sznurowy

W gr. XXV znalazło się naczynie o zaokrąglonym załomie brzuśca, pozbawione uch, zdobione ornamentem pseudosznurowym.

203) J. Kostrzewski: Prehistoria ziem polskich, tabl. LIV/10.

204) J. Kostrzewski: Prehistoria ziem polskich, tabl. LVII/19.

205) Jak wyżej, str. 187.

206) J. Kostrzewski: Wielkopolska, II wyd. ryc. 207

207) Mannus, t. V, tabl. XXVII/4.

208) H. Schumann i A. Miecz, l. c. tabl. 22/162.

209) B. Kostrzewski: l. c., str. 242, ryc. 84/2.

Okazy z Wymysłowa, w pow. gostyńskim, Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Nr inw. 1948:285 (w grobie 248).

Ornament ten obiega w dwóch rzędach (miejscami widoczny jest jeszcze i trzeci rząd) naczynie u nasady szyjki i zdobi brzusiec 5-oma grupami zwisających linii (ryc. 13b). Kreski, składające się na ornament, są drobne, krótkie i nieznacznie zwięzają się ku dołowi i na końcach. Wszystkie kreski mają układ ukośny, a oddalenie ich jest regularne. Przypuszczam, że ornament powyższy został wykonany z pomocą skośnie żłobkowanego naszyjnika. Mamy tu do czynienia niewątpliwie z jednym z najciekawszych motywów zdobniczych, występujących w ceramice kultury łużyckiej. Już w trzecim okresie epoki znane jest naczynie z Saksonii (Prieschka, p. Liebenwerda), publikowane przez A. Karpińską²¹⁰), zdobione podobnym ornamentem. W młodszym okresie epoki brązu²¹¹) natykamy jeszcze bardzo rzadko ten motyw zdobniczy, który dopiero w okresie halsztackim należy do dość rozpowszechnionych²¹²).

12. Ornament dna

a) Koła koncentryczne

W bardzo nielicznych wypadkach dna mis względnie czerpaków zdobi ornament w postaci kół koncentrycznych, pokrywających dno na całej powierzchni (gr. LXXII) lub uszeregowanych w dwóch grupach (gr. CLXVII). W systemie kół współśrodkowych ogniskiem, dookoła którego biegną niczym fale systemy kół względnie ich grupy, jest środek dna naczynia, lub też — jak to ma miejsce na misie z grobu LXII (ryc. 18h) — czopik wystający z dna. Podobny układ spotykamy i na czerpaku z grobu XCI (ryc. 23h). Ornament ten pokrywa wyłącznie wewnętrzną powierzchnię dna. Koła koncentryczne tworzą głęboko ryte zagłębienia lub modelowane w dnie żeberka. Na wszystkich misach i na dnie czerpaka z wyjątkiem grobu

²¹⁰) A. Karpińska: Cmentarzysko typu łużyckiego, str. 69, ryc. 21.

²¹¹) Grabianowo, p. Śrem (Tekę materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego). — L. J. Łuka i E. Dąbrowski: Nowe materiały do pradziejów powiatu kaliskiego (Przeł. Archeol. t. VIII, str. 12, ryc. V/1).

²¹²) A. Karpińska: Cmentarzysko typu łużyckiego, str. 30, ryc. 16. H. Cichoszewska: Cmentarzysko w Poczerninie, str. 21, tabl. VIII/2.

XLIV — kołom koncentrycznym towarzyszą grupy bruzd prostych (ryc. 18h) wzgl. lukowatych (gr. LXXI, ryc. 73c). Ornament ten powstał może pod wpływem wyrobów plecionych.

Przypisywanie omawianego ornamentu wpływom wyrobów metalowych — jak to próbowano dawniej tłumaczyć — nie może być ze względów chronologicznych brane pod uwagę. Z obszaru grupy uradzkiej znamy kilka analogicznych ornamentów, pokrywających dna mis. Sam ornament kół koncentrycznych występuje na fragmencie naczynia (może misy) z Ostroroga w powiecie szamotulskim²¹³), a ornament tychże kół połączony z grupami bruzd znany jest na misie ze Starkowa, w pow. wolsztyńskim (dawn. babimojskim²¹⁴), z Roska, w pow. czarnkowskim²¹⁵) i Witkowic w pow. chodzieskim²¹⁶), natomiast dla misy posiadającej oprócz kół jeszcze grupy lukowatych bruzd, dość ścisłym odpowiednikiem jest misa z Obřan na Morawach²¹⁷).

b) Pola przeciwstawnie zakreśkowane

Innym, również rzadko spotykanym ornamentem, pokrywającym dna kilku mis i jednego kubka, jest zdobienie polegające na podziale dna na cztery równe pola i zakreśkowaniu tych pól na przemian poziomo i pionowo. Zakreśkowania tworzą mniej lub więcej głębokie żłobki. Ornament ten występuje po obu stronach dna, w odróżnieniu od kół koncentrycznych, umieszczanych wyłącznie po wewnętrznej stronie. Na głębokiej misie z grobu CC ornament został wykonany dość niedbale, na pozostałych naczyniach uderza jego staranne wykonanie (por np. ryc. 60g). Opisany motyw zdobniczy jest znany w kulturze łużyckiej, chociaż nie należy do bardzo częstych. Ograniczę się do podania tylko kilku jego przykładów: Laskowo, pow. chodzieski²¹⁸), Góra, pow. jarociński²¹⁹) i Ciężen pod Wrocławiem²²⁰).

²¹³) Zapiski Muzealne, t. I, str. 29, ryc. 39.

²¹⁴) Dwutygodnik Naukowy II, tabl. I.

²¹⁵) Tekę materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

²¹⁶) Mannus IV tabl. IX/23.

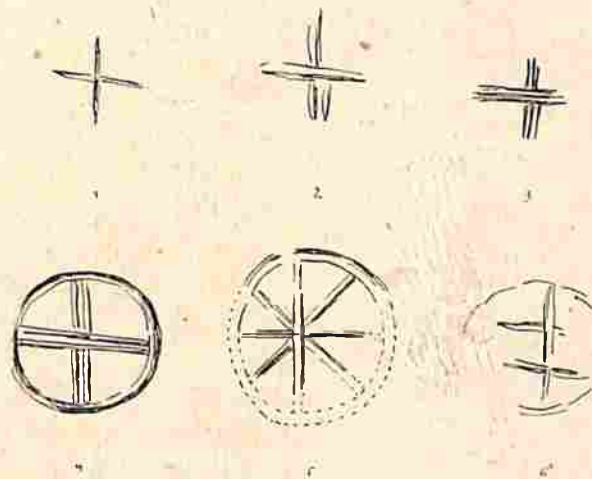
²¹⁷) Červinka: Monava za pravěku, ryc. 102 b.

²¹⁸) E. Blume: Kat. Pos. Ausstel. str. 63 (nr. 649).

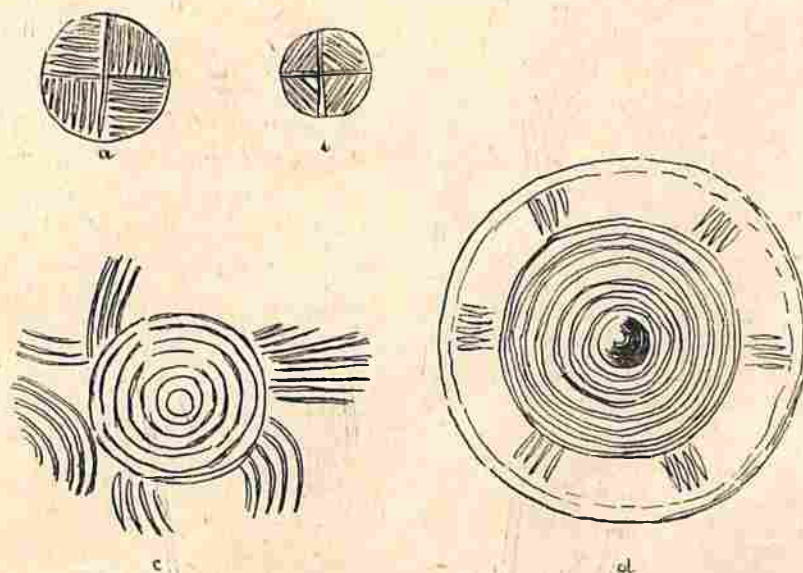
Nieznaczną odmianę wyżej omawianego ornamentu znajdujemy na dnie kubka z grobu XXXII i na dnie naczynia znalezionego luźno na terenie cmentarzyska: dna te zostały podzielone znakiem regularnego krzyża równoramiennego na cztery ukośnie zakreskowane pola. Or-

c) Z n a k k r z y ż a

Przechodzimy z kolei do omówienia znaku, na temat którego od dłuższego już czasu wypowiedziano się w nauce prehistorii, wciąż jeszcze nie znajdując ostatecznego rozwiązania jego przeznaczenia — znaku krzyża. Spotykamy go

Ryc. 73a. Znaki krzyży na dnach naczyń w Czarnkowie
Fig. 73a. Signes de croix sur les fonds de vases de Czarnków

Ryc. 73b. Ornamentyka den mis (a, c, d), kubków (b) i czerpaków (d) w Czarnkowie
Fig. 73b. Ornementation des fonds des écuelles (a, c, d), des gobelets (b) et des puisoirs (d) de Czarnków

nament ten przypomina budowę drzwi, często jeszcze spotykaną do dziś dnia po wsiach oraz szalowanie szczytów niektórych chat wiejskich.

²¹⁹⁾ Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

²²⁰⁾ Mannus VII, tabl. 197 c.

na całym terenie zajmowanym przez kulturę łużycką zarówno w okresie IV i V epoki brązowej, jak również w okresie halsztackim. Występuje on rzadziej na ściankach naczyń²²¹⁾,

²²¹⁾ Stobnica, pow. obornicki. Teka materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

częściej natomiast spotkać go można na dnach, przy czym wchodzi tu głównie pod uwagę misy i czerpaki²²²). W jednym wypadku zdobi znak krzyża płaski talerz gliniany²²³). Znaki krzyża spotykamy wreszcie na miniaturowych kubkach²²⁴), zabawkach²²⁵) oraz na całym szeregu pięciobocznych toporów kamiennych²²⁶). Na naszym cmentarzysku spotykamy stosunkowo dużą ilość tych znaków, bo aż 15. Występują one wyłącznie na dnach mis, w jednym wypadku po ich stronie zewnętrznej (gr. CXXXIX), w pozostałych po wewnętrznej. Znaki te są dość różnorodne. Obok regularnych, równoramiennych krzyży, wykreślonych przy pomocy pojedynczych linii (ryc. 18b), widzimy krzyże, których ramiona tworzą dwie (ryc. 31f), a nawet trzy pary linii (gr. XXXI). Są też krzyże o dwóch ramionach poprzecznych (gr. XL, ryc. 73/6). Niektóre z krzyży wpisane są w koło (ryc. 31f) tak, że tworzą raczej rysunek koła szprychowego o czterech lub ośmiu równo odalonych szprychach (ryc. 19c).

222) Znaki krzyża na misach znam z Wysokiej, p. Krosno (Verhandlungen, 1886, str. 657, tamże dalsze naczynia z ornamentem krzyża), Starkowa, w pow. wolsztyńskim (dawn. babimojskim). (Dwutygodnik Naukowy, VI, tabl. I), z Kościszyna, p. Międzychód (Teka materiałów do kultury lużyckiej prof. J. Kostrzewskiego), z Chojna, w pow. rawickim (jak wyżej) i z Wielkopolski — miejscowość nieznana (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, nr. kat. 1940: 1987), Czerpaki ze znakiem krzyża znam z Sarbi, w pow. szamotulskim (Blume: Kat. Pos. Ausst. str. 116, nr. 1916) i z Biernatek, w pow. śremskim (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Nr. kat. 1940: 1150). Wiele znaków krzyża zestawil H. Jentsch w opisie cmentarzyska ze Starosiedla, w pow. gubińskim (Niederlausitzer Mitteilungen, t. I, str. 114 w odsyłaczu).

223) Alb. zab. przedhist. z. III, tabl. XLVIII, ryc. 18-19 (Rabin, pow. kościański).

224) O. F. Gandert: Lausitzer Opferbecher (Jahresschrift für d. Vorgeschichte der sächsisch-thüringischen Länder, t. XXIV (1936), str. 184-185, ryc. 1 i 3).

225) L. J. Łuka: Ciekawa figurka ptaszka z Biskupina, w pow. Żnin (Z. O. W. XVI, str. 53, ryc. 1b).

226) Altschlesien t. I, str. 38, ryc. 5 i dalej: W. Szafranski: Wierzenia mieszkańców grodu biskupińskiego (Z. O. W. XVII, str. 75, ryc. 9).

Co się tyczy znaczenia znaków krzyży, to osobiście jestem skłonny uznać je raczej za znaki symboliczne, które należy wiązać z kultem, a nie traktować ich jako ornament, jak to np. czyni Jentsch²²⁷). Umieszczenie tych znaków — jak to ma miejsce w naszym zespole ceramiki — na dnach mis może się wiązać z wiarą, że spożywanie potrawy z naczynia zaopatrzonego w święty znak słońca przynosi szczęście. Przecież jeszcze dziś obserwujemy np. czynienie w tym samym celu znaku krzyża w czasie krojenia chleba.

13. Liczba „3”

W ramach niniejszego rozdziału pragnąłbym też podkreślić dość ciekawy fakt, na który odnośnie do grupy zachodnio-wielkopolskiej okresu halsztackiego dawniej już zwracano uwagę²²⁸), a mianowicie częste występowanie w ceramicznych motywach zdobniczych liczby „3”. Szczególnie często mamy do czynienia z zestawieniem trzech idolków na naczyniach beczułkowatych (ryc. 49e) i kubkach (ryc. 21d). Niewątpliwie, że to zamilowanie do liczby trzech ma źródło w wierzeniach, jakie łączyły się w czasach przedhistorycznych i do dziś łączy się jeszcze u ludu wiejskiego z tą liczbą. Trójka bowiem jest liczbą o największej wartości, wyobrażająca w pojęciu ludu małżonków z dzieckiem. E. Frankowski w swym studium poświęconym sztuce ludowej (E. Frankowski: Sztuka ludowa. Wiedza o Polsce, t. III str. 381) pisze, że „ze wszystkich liczb ma trójka w wierzeniach ludów największe znaczenie”.

14. Rysunek grzebienia (?)

Chciałbym też wreszcie zwrócić uwagę na istnienie na jednej skorupie, znalezionej luźno na terenie cmentarzyska, rysunku, który z dużym prawdopodobieństwem można uznać za rysunkowe wyobrażenie grzebienia (ryc. 65k). Byłby to zatem drugi tego rodzaju rysunek znany nam z młodszej epoki brązowej. Rysunek z Czarnkowa przedstawia tylko część grzebienia półkolistego, zbliżonego kształtem do

227) Niederlausitzer Mitteilungen t. I, str. 144 str. 75).

228) J. Kostrzewski: Prehistoria ziem polskich, str. 256, por. też: Wł. Szafranski, jak wyżej,

grzebień wyobrażonego na kubku ze Stobnicy, w pow. obornickim^{228a}). Ma on duże znaczenie dla poznania kultury materialnej młodszej epoki brązowej, ponieważ autentycznych grzebień z tego czasu nie znamy i o ich wyglądzie wnioskujemy jedynie na podstawie ich rysunków, których umieszczenie na naczyniu miało symbolizować ofiarę z danego przedmiotu złożoną zmarłemu.

Zakończenie rozdziału A.

Reasumując pokrótce powyższe uwagi stwierdzamy co następuje:

Ceramikę cmentarzyska w Czarnkowie zdobi prawie wyłącznie — poza znakami krzyży, które uznaliśmy za symbole religijne, ornamentami jodełkowymi i rysunkiem grzebień — ornament geometryczny, w którym dość dużą rolę odgrywa jeszcze przeżywający się ornament guzowy i ornament bruzd poziomych (co odnosi się do naczyń starszych: amfor i podwójniestożkowatych o ostrym załomie), dalej ornament żłobków pionowych i ukośnych, ozdabiających głównie już ceramikę z V okresu epoki brązu. Natomiast ornament doleczkowy panuje w jednakiej mierze w obu okresach.

Stwierdzamy ponadto, że ornament doleczkowy często występujący w połączeniu z bruzdami poziomymi, stanowi obok ornamentu trójkątów wsuwanych w siebie i zakreskowanych oraz obok ornamentu żłobkowego — główny motyw zdobniczy charakterystyczny dla grupy uradzkiej kultury łużyckiej. Pozostałe ornamenty wyżej rozpatrzone (jak np. jodełkowy, paznokciowy czy pseudosnurowy) są właściwe nie tylko kulturze łużyckiej, ale występuje już (co dotyczy dwóch pierwszych) na długo przed jej wytworzeniem się, jak również trwają i po upadku tej kultury.

Ornamentyka ceramiki czarnkowskiej jest — z pominięciem nielicznych wypadków — niezwykle staranna i ściśle dostosowana do formy naczynia. Niektóre motywy zdobnicze wykazują wpływy idące ze Śląska (np. misy z różkami, zdobione ornamentem paznokciowym), pozostałe są wytworem zdolności artystycznych miejscowych zdunów. Pewne motywy zdobnicze zostały przejęte z przedmiotów wykonanych z

innego materiału (np. ornament na dnach postaci kół koncentrycznych powstał niewątpliwie pod wpływem wyrobów koszykarskich, inne znowu (np. doleczki) przetrwały zapewne nadal dzięki wpływowi importowanych z Węgier naczyń brązowych, wreszcie pewna grupa naczyń, zwłaszcza kubków z kanciastymi uchami i naczyń cylindrycznych zawdzięczała swą formę lub ornament pierwowzorom drewnianym.

Liczne znaki krzyży wiążą się najściślej z wierzeniami mieszkańców pobliskiej osady, podobnie, jak i fakt częstego występowania liczby trzech.

Ornament rozetkowy jest pierwszym, a rysunek grzebień drugim wypadkiem ich występowania w ceramice grupy uradzkiej kultury łużyckiej.

B. Technika

Doniosłe znaczenie w wyrobie formy przedmiotu odgrywa obok przeznaczenia i materiału technika obróbki materiału, która w miarę możliwości pozwala na takie czy inne kształtowanie formy. W związku z techniką wyrabiania naczyń w Czarnkowie nasuwają się następujące spostrzeżenia. Do wyrobu naczyń posługiwano się w przeważnej części gliną o zabarwieniu brunatnym, rzadziej żółtym czy czerwonym. Naczynia lepione z gliny ostatniego rodzaju okazały się mniej trwale. Zaledwie dwa okazy (misa z gr. CXXVIII i naczynie beczułkowate z grobu CLVI) zachowały się w stanie niezniszczonym, reszta natomiast naczyń — jak wskazuje wielka ilość skorup — uległa zniszczeniu. Bardzo często praktykowano mieszanie gliny z ziarenkami piasku, co miało zapewne na celu przyspieszyć proces wysychania naczyń i uodpornienia ich na działanie ognia. Wszystkie naczynia cechuje staranne wypalenie. Naczyń t. zw. grubej roboty zanotowano zaledwie kilka. Odznaczają się one niesymetrycznymi kształtami i mniej starannym wyglądem, jak również niedbale wykonanym ornamentem.

Większość naczyń powlekano na powierzchni delikatną gliną, nadając im przez to gładką powierzchnią. Niekiedy glina ta nosi kolor odmienny od gliny, z jakiej lepiono naczynie.

Czernienie naczyń zaobserwowano tylko u kilkunastu okazów. Wśród naczyń czernionych

^{228a}) Por. J. Kostrzewski: Wielkopolska, II wyd., str. 69, ryc. 217.

przeważają dzbany. Czernioną amforę z ornamentyką guzową znamy tylko w jednym wypadku. Fakt ten przemawiałby za tym, że już w IV okresie epoki brązu rozpoczyna się czernienie powierzchni naczyń.

Wszystkie naczynia zostały ulepione w ręku. Sposób popękania niektórych z nich zdradza lepienie naczyń z pierścieni glinianych nakładanych na siebie (ryc. 14g oraz ryc. 36j). Dna lepieno niejednokrotnie oddzielnie (ryc. 44c).

Ornamenty plastyczne w postaci guzów i żeberek nalepiano osobno (guzy wyłącznie) lub też modelowano w ściance naczyń, co odnosi się do pewnej ilości żeberek. Znaną są jednak wypadki, że i guzy modelowano w ściankach naczyń, jak to obserwujemy np. na naczyniu z Buku²²⁹⁾.

Sposób montowania ucha w ściance naczyń nie przedstawia się jednolicie. W większości wypadków ucha przylepiano zwyczajnie do gładkiej ścianki naczyń, kiedy indziej znowu przygotowywano w ściance zagłębienia, gwarantujące trwalsze osadzenia ucha (ryc. 47g). Znamy jednak okazy, które dowodzą, że ucha o zwężonych czopikach wsuwano w pozostawione w ściance otwory (ucho z gr. I—III.).

Analogicznych sposobów używano przy montowaniu nóg stolików, jak to ilustruje nam ryc. 65f.

Naczyniom większym, mającym w użyciu znaczenie naczyń zasobowych, nadawano ze względów praktycznych powierzchnię chropowatą, niekiedy mazaną palcami lub pokrytą przecinającymi się bruzdami.

Zaobserwowane na jednym z den odcisków palców zdradzają, że lepila je kobieta. Odciski te są bowiem drobnych wymiarów (ryc. 65h). Fakt ten stanowi potwierdzenie hipotezy, że lepieniem naczyń zajmowały się w tym czasie kobiety.

VI. Brązy

Przedmioty brązowe należą na opisywanym cmentarzysku do rzadkości. Skąpe wyposażenie zmarłych w przedmioty brązowe poświadczają zgodnie wszystkie sprawozdania z badań cmentarzysk młodszej epoki brązowej. W Czarnkowie napotkano na zabytki brązowe w 44 gro-

bach, przy czym w sześciu grobach znajdowano od dwóch do czterech przedmiotów. W skład brązów wchodzi też brzytwa oraz drobny ułamek nieokreślonego zabytku, znalezione luźno na terenie cmentarzyska.

Znaczną część zachowanych brązów stanowią tylko ułamki przedmiotów, to też całych zabytków zanotowano niewiele. Wszystkie przedmioty brązowe znajdowane były w popielnicach, bądź na kościach, bądź też wśród kości. Niektóre z brązów wykazują ślady paleńca, większość jednak posiada piękną patynę zieloną o jasnym lub ciemnym odcieniu. Przedmiotów wykonanych z innego — poza brązem — metalu nie napotkano. Wśród brązów można wyróżnić ozdoby i narzędzia. W skład ozdób wchodzi: szpile i ułamki ich, fragment bransolety, wisiorki i pierścionki. Na narzędzia składają się: haczyki do wędek, szydła i dłutka, brzytwa, sierp i ułamki sierpów.

1. Ozdoby

Szpile są reprezentowane przez sześć okazów zachowanych w stanie nieuszkodzonym oraz w 9 uławkach. Do okazów starszych, datowanych na IV okres epoki brązu należą dwie szpile z dużą główką podwójniestożkową; z gr. CXIV (ryc. 37a) i z gr. CXXIV (ryc. 42e) oraz kulista główka szpili z grobu CL (ryc. 51m). Dodać należy, że ceramika grobów, w których omawiane szpile napotkano, wykazuje szczątkowy ornament guzowy. Znalezienie zgiętej szpili w gr. CXIV przemawia za tym, że już w czwartym okresie epoki brązu zakorzeniła się idea rytualnego gięcia przedmiotów, tak charakterystyczna dla późnego okresu lateńskiego.

Obie szpile z główką podwójniestożkową zdobią w górnej części bruzdy poziome, a jedną z nich ponadto kreski ukośne umieszczone pomiędzy bruzdami. Z terenu grupy urzędzkiej posiadamy szereg analogii do szpil z dużą główką podwójniestożkową. Ograniczam się do wymienienia tylko kilku przykładów: Dobieszewko, pow. szubiński²³⁰⁾, Nowa Wieś, pow. wolsztyński²³¹⁾, Starkowo, pow. wolsztyński

²³⁰⁾ J. Kostrzewski: Wielkopolska II wyd., ryc. 270.

²³¹⁾ Teka materiałów do kultury łuzyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

²²⁹⁾ Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Nr kat. 1944.

(dawn. łabimojski²³²) i Włoszakowice, pow. leszczyński²³³). Inną odmianę szpil stanowią okazy z główką wazowatą (zwaną też makówkowatą) znane z gr. CXXVI i CL (po jednym okazie) oraz szpile z poprzecznymi żeberkami poniżej główki i małą tarczką, reprezentowane również w dwóch okazach: w grobie CXLIX (tabl. 51b) i CLXIV (tabl. 55a). Obie odmiany przypadają na V okres epoki brązu, przy czym szpile z żeberkami poprzecznymi trwają nawet nieco dłużej, jak by o tym świadczyła szpila żelazna z Wilanowca, w pow. chodzieskim²³⁴). Nie można jednak przyjąć datowania tego okazu na okres halsztacki, jakby to chciał G. Kossinna, gdyż przeczy temu szereg innych form przedmiotów brązowych i ceramicznych, pochodzących z Wilanowca. Natomiast fakt występowania żelaza w końcowym okresie epoki brązu nie jest argumentem decydującym: na żelazo bowiem napotykamy się już gdzieindziej i w IV-tym okresie. Szczegółowe zestawienie szpil tego typu z Wielkopolski w granicach przedwojennych podaje J. Kostrzewski²³⁵). Dla szpil wazowatych znam analogię z Kiekrza, w pow. poznańskim²³⁷, Skarbenic, w pow. żnińskim²³⁸, z Wrzeszczyny, w pow. czarnkowskim (dawn. wieleńskim²³⁹), Łęgowa, w pow. wągrowieckim²⁴⁰), Wilanowca, w pow. chodzieskim²⁴¹) i Starosiedla, w pow. gubińskim^{241a}). Ceramika, która towarzyszy tym dwóm ostatnim odmianom szpil, zdradza również formy na ogół późniejsze: nie posiada ona

już ornamentyki guzowej, wykazuje łagodniejsze profile, pozbawione ostrych załamów, charakteryzujących naczynia IV okresu epoki brązu.

Naszkiecowane powyżej przeze mnie ramy chronologiczne dla szpil brązowych odkrytych w Czarnkowie, są zupełnie zgodne z podziałem zabytków brązowych dokonany przez Jahna w oparciu o zabytki pochodzące z cmentarzyska w Osobowicach, pod Wrocławiem²⁴²).

Z ozdób znaleziono dalej ułamek bransolety z szerokiej taśmy brązowej, zdobionej dwoma pasmami kresek przeciwstawnie skośnych, jaki znalazł się w gr. CXXIV (tabl. 42d). Znaczna szerokość bransolety, jak również obecność w tym samym grobie szpili z dużą główką podwójniestożkową przemawiają za tym, że mamy tu do czynienia z grobem pochodzącym z IV okresu epoki brązowej. Jeszcze w rozdziale o obrządku pogrzebowym wspomniałem, że ilość naczyń w grobie zależeć musiała od pozycji społecznej zmarłego. Grób CXXIV jest niejako potwierdzeniem poprzedniego przypuszczenia mojego, zawiera on bowiem 7 naczyń i trzy przedmioty brązowe (szpilę, ułam. bransolety i dłućko). Większą ilość ceramiki zawierają również inne groby z przedmiotami brązowymi, że wymienię tu tylko dla przykładu grób CXIV z czternastoma naczyniami i 2-ma przedmiotami brązowymi, grób CXI z 22 naczyniami i 2 przedmiotami z brązu, dalej grób CXLI z 7-oma naczyniami i brzytwą, grób CXL z 12-oma naczyniami i szpilą, grób LIII z 20 naczyniami i 2-ma ozdobami brązowymi. A pamiętajmy, że brąz był trudny do zdobycia w owym czasie i na noszenie ozdób, czy używanie przedmiotów wykonanych z tego metalu w pierwszym rzędzie mogli sobie pozwolić zamożniejsi.

W skład wisiorków wchodzi okazy w postaci kółek, spirali i wisiorki w postaci rurki cylindrycznej. Pierwszy rodzaj wisiorków reprezentuje okaz z gr. XXXI. Jest to pierścień z płaskiego drutu, zwężony silnie w jednym miejscu. Ze względu na zwężenie, będące niewątpliwie rezultatem noszenia pierścienia jako ozdoby (gr. CXIV), zaliczam go do grupy wisiorków.

²⁴²) M. Jahn, Zur Chronologie der „Lausitzer Kultur“ auf Grund neuerer Grabungen in Schlesien. (Mannus, Ergänzungsband 3, str. 39).

²³²) Dwutygodnik Naukowy, tabl. III, 8.

²³³) TeKa materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

²³⁴) J. Kostrzewski: Prehistoria ziem polskich, str. 245.

²³⁵) J. Kostrzewski: Wielkopolska II wyd. przyp. 301 na str. 260/261.

²³⁷⁻⁸) TeKa materiałów do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.

²³⁹) J. Kostrzewski, Wielkopolska, II wyd. ryc. 271.

²⁴⁰) J. Kostrzewski: Prehistoria ziem polskich tabl. 71/5.

²⁴¹) Mannus t. V. Tabl. XXIX i t. VI, tabl. XI, ryc. B, 17—18.

^{241a}) H. Jentsch: Aus der Zeit des Lausitzer Typus nebst einigen älteren und jüngeren Funde aus der Niederlausitz und angrenzenden Gebieten (Niederlausitzer Mitteilungen, t. VII, str. 41, ryc. 51)

Licniejszą grupę stanowią wisiorki o kształcie spirali, wykonane z drutu okrągłego (por. ryc. 18j) względnie z takiegoż drutu lecz skręcanego jeszcze naokoło swej osi. Spirale te służyły zapewne za kolczyki, na których zawieszano dalsze ozdoby w postaci zwiniętych rurkowato blaszek owalnych, dalej kabłączki o końcach zwiniętych w ślimacznice lub też kolczyki okularowe. (Por. J. Kostrzewski: Wielkopolska, II wyd., ryc. 282—384). Są one zatem tylko częściami składowymi ozdób.

Podobne wisiorki brązowe, odkryte na cmentarzysku w Osobowicach pod Wrocławiem, zaliczone zostały przez Jahna do IV okresu epoki brązowej. Nasze okazy przypadają również na ten czas, jak o tym świadczy pozostały inwentarz grobów LIII i LXII.

Osobną grupę stanowią ozdoby z cienkiej blaszki prostokątnej, zwiniętej cylindrycznie, pozbawione jednak otworów. Widocznie zawieszano je na sznurku lub na pierścieniach zamkniętych. Na opisywanym cmentarzysku napotkano dwa okazy tego typu (w grobie XXXII i gr. CXLIX (ryc. 51k)).

M. M. Lienau opisuje dwa analogiczne okazy wisiorków znalezionych na cmentarzysku w Trzemesznie Lubuskim pow. rzepiński i zalicza je do V okresu brązu²⁴³). Tymczasem wisiorki czarnkowskie przypadają w gr. XXXII na IV okres, co potwierdza obecność pucharu i naczyń o dość wyraźnym rozgraniczeniu szyjki i brzuśca, a w gr. CXLIX na V-ty okres (por. szpile).

Pozostają jeszcze do rozpatrzenia pierścionki, do których zaliczają się zarówno kółka zamknięte, jak i kółka z zachodzącymi na siebie końcami. Pierwsze noszą jeszcze ślady nadlewu w postaci nieforemnych zgrubień (por. np. ryc. 43c). Podobny okaz znany jest z cmentarzyska w Woltersdorf²⁴⁴), gdzie też znaleziono szereg dalszych pierścionków, dalej z Wilanowca w pow. chodzieskim²⁴⁵). Pierścienie są wykonane z drutu o przekroju okrągłym lub czworokątnym.

2. Narzędzia i przybory toaletowe

W skład narzędzi i przyborów toaletowych wchodzi — jak to już zaznaczono — haczyki do wędek, szydła i dłutka, brzytwy i sierpy. Jeśli chodzi o haczyki, to znaleziono ich 4 egzemplarze. Wszystkie one zostały wykonane z drutu o przekroju czworokątnym i posiadają jeden zadziór. Najlepiej zachowanym jest okaz z gr. XLIX. Na haczyki napotykamy na cmentarzyskach dopiero w młodszej epoce brązowej. W okresie poprzednim wyrabiano je zapewne z rogu lub kości, gdyż nie zachowały się. Znane są z tego czasu haczyki z Wilanowca, w pow. chodzieskim²⁴⁶), z Roska, w pow. czarnkowskim²⁴⁷). Szereg innych miejscowości znajdujemy w zestawieniu J. Kostrzewskiego²⁴⁸).

Na cmentarzysku w Czarnkowie znaleziono poza tym 2 okazy szydeł (gr. XI i gr. CXVII — por. ryc. 38r) oraz jedno dłutko lub tłoczek (gr. CXXIV — por. ryc. 42c). Oba szydła są w połowie czworokątne w przekroju, a w połowie okrągłe. Natomiast dłutko (tłoczek) posiada na jednym końcu ostrze dłutowate i różni się od szydeł większymi rozmiarami.

W jednym z grobów (CLII) natrafiono na nieudany w odlewie sierp (ryc. 52g). Dalsze sierpy są reprezentowane jedynie w drobnych ułamkach.

Dość licznie, bo aż w 5 okazach zachowały się przybory toaletowe w postaci brzytw, które w tym czasie pojawiają się po raz pierwszy. Są one — poza rysunkiem grzebienia wspomnianym w rozdziale 7 — dalszym dowodem dbałości ludności młodszej epoki brązowej o wygląd zewnętrzny. Wszystkie brzytwy czarnkowskie należą do typu brzytw trapezowatych o wydłużonym kształcie. Różnią się natomiast uformowaniem grzbietu. Okaz z gr. CXXI (ryc. 48d) posiada grzbiet nawet lekko w środku wypukły i niczym nie wzmocniony, natomiast brzytwę, znaną luźno na cmentarzysku, cechuje grzbiet łukowato wklęsły i umocniony dwoma żeberkami. Dwa pozostałe

²⁴³) M. M. Lienau: Fundberichte, Mannus XXII, tabl. XV, ryc. 7—8.

²⁴⁴) H. Busse: Ausgrabungen bei Woltersdorf, Z. f. E. t. 43, str. 491.

²⁴⁵) Mannus, t. V, tabl. XL, ryc. 6, 7 i 15.

²⁴⁶) Mannus, t. V, tabl. XXIX, 17.

²⁴⁷) J. Kostrzewski, Prehistoria ziem polskich, tabl. 71, 116.

²⁴⁸) J. Kostrzewski, Wielkopolska II wyd., przyp. 285 na str. 259.

okazy brzytew zachowały się w stanie fragmentarycznym (gr. CXL i CLXXXV).

Brzytwy z lekko wgiętym grzbietem, któremu odpowiada lukowate ostrze znamy z Wrzeszczyny, w pow. czarnkowskim (dawn. wieleńskim ²⁴⁹), z Kotowa, w pow. nowotomyskim (dawn. grodziskim ²⁵⁰), z Włoszakowic, w pow. leszczyńskim ²⁵¹) i z Wilanowca, w pow. chodzieskim ²⁵²).

Poza wymienionymi ozdobami i narzędziami znalazły się w grobach różne fragmenty brązowe, których określić się nie dało.

VII. Przedmioty kamienne

Przedmioty kamienne są na naszym cmentarzysku niezbyt licznie reprezentowane. Odkryto 7 „serków” kamiennych, a ułamki pięciobocznych toporków, jedną oselkę, gładzik i 5 jajek. Tutaj też wymienić należy okrzesek krzemienisty, położony pod grobem CXI.

Zagadnienie tzw. „serków” kamiennych pozostaje nadal w prehistorii otwarte. Próby wyjaśnienia ich jako podkładek pomocnych przy wierceniu w kamieniu czy jako namiastek sera wzgl. chleba, nie mają siły przekonywającej. Zastanawia zwłaszcza w ich budowie rowek obiegający serki w koło w połowie wysokości i wklęsłości w górnej i dolnej powierzchni (ryc. 32 a, d). Być może, że były to raczej narzędzia do gładzenia powierzchni naczyń wzgl. wyprawiania skóry. Na „serki” kamienne napotkano w grobach: XVI, CXL (2 okazy), CLII, CLXIX i CLXXVII.

Również przeznaczenie kamieni formy jajowatej, na które napotyka się dość często w grobach, nie zostało dotąd wyjaśnione. Z Czarnkowa znamy m. i. trzy takie „jajka” z gr. CLXVI, po jednym z gr. CXL i XIX.

Bardzo ciekawie prezentują się toporki kamienne o formie pięciobocznej. Zdziwiałoby ich obecność w młodszej epoce brązu. Powszechnie przyjmuje się, że toporki te nie pełniły roli narzędzi użytku domowego, lecz że

miały raczej znaczenie kultowe. Za ostatnim tłumaczeniem przemawiają znaki krzyży ²⁵³) umieszczone na niektórych okazach. Toporki znalezione w Czarnkowie w gr. XXVIII i XCV.

W grobie CXL natrafiono też na oselkę z piaskowca, co jest wypadkiem niezmiernie rzadkim w tym okresie. Zdziwiałoby skupienie aż 4 przedmiotów kamiennych w tymże grobie, w którym poza oselką mieściły się 2 „serki” i jedno „jajko”. Również gr. CLXVI (por. ryc. 56a, g, h, i) zawierał 4 przedmioty kamienne. Być może, że groby te trzeba będzie uważać za groby wytwórców zabytków kamiennych.

VIII. Chronologia

Powyżej już wspomniano, że opisywane cmentarzysko należy do nielicznych, systematycznie zbadanych obiektów grupy uradzkiej. To też ustalenie chronologii cmentarzyska w Czarnkowie ma duże znaczenie dla skontrolowania próbnego podziału zabytków młodszej epoki brązowej na IV i V-ty okres. Podział taki został dokonany odnośnie części grupy uradzkiej (obejmującej teren zachodniej Wielkopolski w granicach sprzed ostatniej wojny) przez J. Kostrzewskiego ²⁵⁴). Wspomniany autor podkreśla, że z braku dostatecznej ilości materiału uzyskanego drogą systematycznych badań, dokonuje tylko próbnego podziału.

W datowaniu cmentarzyska czarnkowskiego opierać się będziemy na nielicznych niestety zabytkach brązowych, dalej, na obserwacji grobów piętrowych, oraz na formach naczyń, które zostały już poprzednio uznane za typowe dla pewnego okresu czasu (np. pucharów na pustej nóżce, przypadających na IV okres epoki brązowej).

²⁴⁹) Altschlesien I, str. 38, ryc. 5 i Z otchłani wieków, XVII, str. 75, ryc. 9. — Dziwi nas zdanie dr. A. Karpińskiej (Spraw. P. A. U. str. 29): „Narzędzia, jak haczyki do wędek z zadziarami i uszkiem, sierpy, dłótka, przeszłiki gliniane, toporki kamienne świadczą o zajęciach ludności”. Przecież toporki kamienne wyszły z użycia domowego już od 1000 lat i w żadnym wypadku nie można ich uważać za narzędzie pracy w młodszej epoce brązowej.

²⁵⁴) J. Kostrzewski, Prehistoria ziem polskich, str. 226.

²⁴⁹) Jak wyżej, ryc. 254.

²⁵⁰) J. Kostrzewski, Prehistoria ziem polskich, tabl. 71, 15.

²⁵¹) Teka mater. do kult. łuz. prof. J. Kostrzewskiego.

²⁵²) Mannus V, tabl. XXIX.

Już poprzednie rozdziały pozwoliły nam na zorientowanie się, że cmentarzysko w Czarnkowie pochodzi z młodszej epoki brązowej. Zabytków z okresów poprzednich (z wyjątkiem krzemiennego wióra znalezionej na złożu wtórnym), ani chronologicznie późniejszych — w czasie badań nie zanotowano. Mamy zatem na opisywanym przez nas obiekcie do czynienia ze zwartym zespołem zabytków przypadających na wyżej podany czas. Po tym ogólnym stwierdzeniu dokonamy próby szczegółowego datowania cmentarzyska i wyróżnienia form charakterystycznych dla IV i V-go okresu epoki brązu. Zaznaczyć tu jeszcze trzeba, że około 25% grobów zachowało się w stanie dużego zniszczenia. Ponieważ groby zniszczone mieściły się w zachodniej części cmentarzyska, tzn. tej, w której odkryto prawie wyłącznie groby młodsze (z V-go okresu), przypuścić trzeba, że ilość tych grobów była pierwotnie znacznie większa. Fakt ten stwarza poważne trudności w ustaleniu chronologii, gdyż, jak to niżej zobaczymy, istnieje wielka przewaga grobów starszych, pochodzących z IV-go okresu, przy stosunkowo nie dużej ilości zabytków młodszych (V-ty okres).

Rozbiór form zabytków glinianych i metalowych ujawnił fakt, że na rozkopanej części cmentarzyska znaczną przewagę posiadały groby starsze, pochodzące z IV-go okresu, gdy tymczasem groby młodsze stanowiły zaledwie około 20%.

Jeśli chodzi o groby z IV-go okresu, to wykazywały one z reguły większą głębokość. Do grupy tych grobów zalicza się większość grobów piętrowych. Uderza jednakże, że groby piętrowe, położone we wschodniej części odkrytego terenu, należały niemal całkowicie do IV-go okresu, gdy tymczasem groby takie z pozostałej części (zachodniej) tylko w dolnej kondygnacji miały formy młodsze. Nawiązując do grobów z IV-go okresu należy zaznaczyć, że groby: LXXXIXb (ryc. 22), CXI (ryc. 35 i 36), CXIV, (ryc. 37) CXXIV, (ryc. 42) i CLXVI (ryc. 56) zaliczają się do najlepiej reprezentujących ten okres. Wybitną rolę w inwentarzu tych grobów odgrywały naczynia dwustożkowe o ostrym załomie (określam tę formę naczyń jako typ „A”), na które natykamy się bardzo

często (ryc. 67a). Obok tych naczyń występują bardzo często naczynia wazowate, u których wysoka szyjka — przeważnie stożkowata — oddziela się jeszcze dość wyraźnie od brzuśca o zaokrąglonym załomie (ryc. 67d). Naczynia tego typu oznaczam jako typ „B”. (Por. np. gr. CXCI — ryc. 61c). Obok nich pojawiają się pod koniec okresu IV-go naczynia podwójniestożkowe, mające już nieco złagodzony załom brzuśca (typ „A₁” — por. ryc. 67b).

Formami IV-go okresu są też amfory z szczytkową ornamentyką guzową, która, jak to później zauważymy, przeżywa się nawet do okresu następnego (ryc. 68a, b). Nielicznie spotykane na naszym cmentarzysku dzbanki również zaliczają się do IV-go okresu. Zdobia je prawie zawsze guzki, podobnie, jak to miało miejsce u amfor (ryc. 68f). Obserwacje poczynione przez Jentscha na cmentarzysku w Uradzie, w pow. rzepińskim²⁵⁵) dotyczące naczyń jajowatych o gładkiej powierzchni, znajdują potwierdzenie na naszym cmentarzysku. Jentsch zalicza te naczynia do IV-go okresu. Okazuje się, że naczynia wspomniane (ryc. 70e) występują również w Czarnkowie w grobach w towarzystwie szpil z główką podwójniestożkową (gr. CXXIV). Inne naczynia jajowate (ryc. 70d), mające chropowatą powierzchnię, nie stanowią form właściwych tylko omawianemu okresowi. Naczynia te znajdujemy bowiem również w grobach z okresu następnego. Bardzo często natykamy w grobach IV-go okresu naczynia cylindryczne, chociaż trzeba zaznaczyć, że występują one również w grobach przypadających na V-ty okres. Tak charakterystyczne dla młodszej epoki brązowej puchary na pustej nóżce należą wyłącznie do form IV-go okresu. Duże, moździerzowate naczynia z uchem poniżej odchylonego na zewnątrz brzegu (ryc. 68e) też należą do IV-go okresu, podobnie, jak kubki podwójniestożkowe o zaokrąglonym załomie brzuśca (ryc. 12b), dalej kubki i dzbanki z kulistym brzuścem (ryc. 72a), kubki cylindryczne (ryc. 72f) i beczułkowate (ryc. 72g). Wśród mis zauważamy dość często w IV-tym okresie okazy zaopatrzone w ucho, a rzadziej misy z wywiniętym na zewnątrz brze-

²⁵⁵) Niederlausitzer Mitteilungen, t. VII, str. 276

giem (ryc. 71h). Natomiast misy z zagiętym do środka brzegiem, pozbawione uch, przypadają na oba okresy (ryc. 71c).

Na podstawie materiału wykopaliskowego można też wyodrębnić motywy zdobnicze, właściwe IV-temu okresowi epoki brązowej. Ornamentyka guzowa, żeberka ukośne, ornament trójkątów zaplatanych, ornament jodelkowy — oto główne wątki zdobnicze charakterystyczne dla zabytków tego okresu.

Nieliczne groby z V-go okresu występujące przeważnie w zachodniej części cmentarzyska odznaczały się mniejszą głębokością. Popielnice tych grobów stanowią naczynia wazowate o tendencji do zlewania się szyjki z brzuścem (ryc. 67e), oznaczone przeze mnie jako typ „B1”. Ciekawe naczynia beczulkowate o chropowatej powierzchni, z dwoma uchami wystającymi ponad krawędź, pochodzące z grobu XXX-go (ryc. 13e) i CV (ryc. 70f) należą do V-go okresu. Tutaj też zaliczyć trzeba tzw. „lampę” z grobu CXXII (ryc. 40d). Ciekawe jednak, że „lampce” tej towarzyszyły naczynia zdobione ornamentem guzowym; świadczyłoby to o długim trwaniu tego motywu zdobniczego.

Jeśli chodzi o ornament ceramiki V-go okresu, to w pierwszym rzędzie wymienić trzeba motyw rozetki i żeberka pionowe. Na pograniczu obu okresów umieszczamy naczynia podwójniestożkowate z łagodnie zaokrąglonym załomem brzuśca. Jako klasyczne przykłady grobów o charakterze przejściowym należy wymienić grób XXIX i LVI (ryc. 17a).

Wspomniane wyżej naczynia oznaczam jako typ „A2” (ryc. 67c). Szereg innych form ceramicznych, spotykanych w IV-ym okresie, jak np. naczynia jajowate o chropowatej powierzchni, amfory pozbawione już ornamentyki guzowej i odznaczające się zaokrąglonym załomem brzuśca, naczynia beczulkowate i cylindryczne, kubki doniczkowate i lejcowate, misy bez ucha oraz czerpaki — przetrwał do okresu V-go. Dochodzą do nich stoliczki na 4-ch nóżkach i grzechotki.

Motywami zdobniczymi panującymi w obu okresach są przede wszystkim ornamenty liniowe, złożone z bruzd poziomych i doleczków, biegnących z obu lub z jednej strony tych

bruzd, dalej ornament paznokciowy i ornament żłobków pionowych.

Powyższe uwagi dotyczące chronologii cmentarzyska wykazały, że w młodszej epoce brązowej można uchwycić rzeczywiście różnice chronologiczne w zakresie wyrobów ceramicznych i że wprowadzenie podziału tych wyrobów na starsze (IV-ty okres) i młodsze (V-ty okres) — jest w istocie usprawiedliwione. Ponadto przekonaliśmy się, że próbny podział, dokonany przez J. Kostrzewskiego, znajduje prawie pełne potwierdzenie w naszym materiale wykopaliskowym. Nie wiemy tylko, czy wszystkie formy ceramiczne datowane przez J. Kostrzewskiego na V-ty okres (mamy tu na myśli m. in. naczynia piętrowe, naczynia w kształcie butów, lampki o trzech wylotach itd.) przynależą istotnie do tego okresu, ponieważ w materiale czarnkowskim brak tego rodzaju naczyń zupełnie.

Datowanie brązów pomijamy, ponieważ ich przynależność chronologiczna nie budzi żadnych zastrzeżeń. Dodajemy tylko, że szpile z główką podwójniestożkowatą przynależą do IV-go okresu epoki brązu a szpile wazowate i szpile zaopatrzone w żeberka poprzeczne poniżej główki, zaliczamy do okresu V-go. Pozostałe zabytki brązowe (jak np. brzytwy, haczyki do wędek, pierścionki) są charakterystyczne dla obu okresów epoki brązowej; podobnie ma się rzecz z przedmiotami kamiennymi.

IX. Cmentarzysko w Czarnkowie na tle grupy uradzkiej

Kultura łużycka dochodzi w młodszej epoce brązowej i okresie halsztackim do szczytu swojego rozkwitu. Na terenie zajmowanym przez tę kulturę wyróżniamy już w początkach jej istnienia (w III okr. epoki brązu) nieliczne jeszcze grupy lokalne, do których w miarę rozwoju kultury łużyckiej (koniec epoki brązowej i początki epoki żelaznej) dochodzą coraz to nowe grupy, do których wytworzenia się przyczyniły się zarówno warunki geograficzne i gospodarcze, jak również i ekspansje etniczne. Wyróżnione grupy lokalne kultury reprezentowanej przez jednolitą pod względem etnicznym ludność odznaczają się niejednokrotnie tak odmiennymi cechami, że na pierwszy rzut oka mogło by się wydawać, iż mamy do czynienia z gru-

pami kulturowymi reprezentującymi ludność różną pod względem etnicznym. Wiemy np., że we wczesnym okresie żelaznym grupa pomorska kultury łużyckiej, która powstała z grupy kaszubskiej tej ludności, zatraciła pozornie — na skutek swej izolacji geograficznej — do tego stopnia, cechy łączące ją z resztą grup, że początkowo mniemano, iż grupę tę reprezentują przybysze z za Morza Bałtyckiego. Dopiero późniejsze zajęcie się tą grupą kulturową, oparte na udoskonalonych metodach badawczych, wyjaśniło etniczną przynależność północnego odłamku kultury łużyckiej, uznając go za jedną z grup lokalnych tej kultury.

Odnosnie do interesującej nas grupy uradzkiej kultury łużyckiej nie było co prawda zdań podzielonych (jak to miało miejsce w rozważaniach nad pochodzeniem kultury pomorskiej), niemniej jednak nie udało się dotychczas rozwiązać szeregu zagadnień związanych z tą grupą. Już w roku 1890 H. Jentsch, autor szeregu opisów cmentarzysk kultury łużyckiej położonych na Dolnych Łużycach, zwrócił w pracy p. t. „Der sog. Lausitzer Typus”²⁵⁶⁾ uwagę na odrębność zabytków pochodzących z cmentarzyska w Uradzie (po niem. Aurith) w pow. rzepińskim, wyróżniających się pod względem formy naczyń, ich ornamentacji i techniki od cmentarzysk przynależnych do innych grup lokalnych i podkreślił łączność tych zabytków z ceramiką znaną na terenie Wielkopolski.

Drugim z kolei, który zajął się omawianą przez nas grupą, był A. Voss. W pracy swej z roku 1903-go p. t. „Keramische Stilarten der Provinz Brandenburg und benachbarter Gebiete”²⁵⁷⁾ opierając się na odrębnościach ornamentyki naczyń omawianej grupy nadał jej nazwę „grupy aurickiej” (Aurither Typus), nie określając jednakże jej chronologii ani też nie podając bliżej jej zasięgu. Grupę auricką (dziś zwiemy ją uradzką, zgodnie z polskim brzmieniem miejscowości Urad, która dostarczyła typowego dla tej grupy cmentarzyska), traktował Voss raczej na równi z grupą górzyczką i bielińską kultury łużyckiej. Dopiero A. Götze w artykule p. t. „Aurither Typus”

zamieszczonym w I-szym tomie „Reallexikon der Vorgeschichte” (1924) podał pierwszy pełniejszą charakterystykę grupy uradzkiej, w której określił granicę jej zasięgu, formę i ornamentykę naczyń, chronologię i opisał obrządek pogrzebowy. W 15 lat później poświęcił grupie uradzkiej więcej uwagi J. Kostrzewski, omawiając jej zagadnienie w ramach pradziejów ziem polskich. Autor ten rozpatrzył — zgodnie z ogólnym tytułem dzieła²⁵⁸⁾ — znamiona tej grupy tylko na obszarze Wielkopolski z roku 1939.

Z tego, co dotychczas powiedziano na temat grupy uradzkiej, wynika, że wyodrębniła się ona w IV-tym okresie epoki brązu na terytorium zachodniej Wielkopolski oraz przyległej Ziemi Lubuskiej. Jako centrum tej grupy uważa się okolice Słubic, a zwłaszcza powiaty: lubuski, krośnieński i rzepiński. Z tego terenu rozprzestrzeniały się formy grupy uradzkiej nie tylko na ziemie przyległe, więc pow. Beeskow, okolicę Lübben, powiat gubiński, gorzowski i chojnicki, ale sięgały w kierunku zachodnim nawet do okolic Berlina (Teltow) i powiatów Nieder- i Ober-Barnim, a w kierunku wschodnim dochodziły do granicy grupy kujawsko-chełmińskiej (Kujawy). Na północy granicę stanowiła Noteć a na południu linia jej zasięgu przebiegała na Ziemi Lubuskiej wzdłuż wymienionych powiatów: Lübben, Gubin, Krosno, Sulechów, i Zielona Góra, skąd kierowała się ona ku północnemu wschodowi i przechodziła w okolicach Środy ku Kujawom. Ścisłej granicy nie można jeszcze ustalić ze względu na niedostatek systematycznie zbadanych obiektów z tego czasu.

Jeśli chodzi o zabytki typowe dla tej grupy, to w zakresie ceramiki uważa się za niepuchary na pustej nóżce, dalej naczynia ornamentowane motywami linijno-doleczkowymi, trójkątami zakreskowanymi i zaplatanymi oraz grupami na przemian ukośnych kreskach. W obrządku pogrzebowym podkreśla się istnienie cmentarzysk płaskich z grobami popielnicowymi, przykrywanymi częstokroć brukiem kamiennym, wyposażanymi w obfitą ilość przy-

²⁵⁶⁾ Jak wyżej, t. I, str. 394.

²⁵⁷⁾ Z. f. E., 1911, str. 179—184.

²⁵⁸⁾ J. Kostrzewski, Prehistoria ziem polskich, str. 244—5.

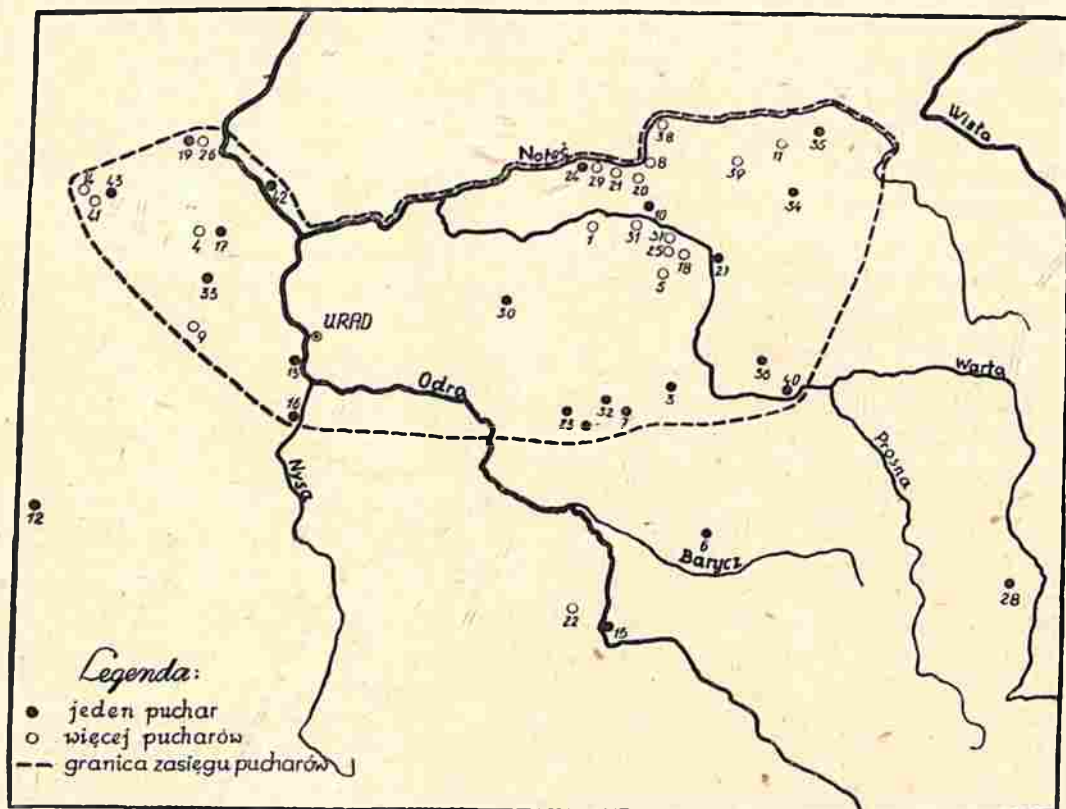
stawek, wśród których istnieje różnorodność form zwiększająca się pod koniec istnienia tej grupy.

Po tej krótkiej charakterystyce grupy urzędzkiej postaramy się przedstawić na jej tle nasze cmentarzysko. Jeśli chodzi o granicę grupy urzędzkiej, to jej zasięg można ustalić między innymi przy pomocy kartograficznego ujęcia typowych dla nich form. Mamy tu na myśli głównie puchary i kubki cylindryczne. Ponieważ na cmentarzysku w Czarnkowie odkryto 6 pucharów na pustej nóżce, które pomnażają dość znaczną już ilość tych naczyń, więc postaramy się o kartograficzne ich ujęcie i zorientowanie się co do ich zasięgu. Podajemy alfabetyczny spis miejscowości, w których znaleziono puchary na pustej nóżce, dołączając do niego wykaz literatury traktującej o pucharach. Numery wykazu odpowiadają numeracji punktów naniesionych na mapę (por. ryc. 74).

1. Biedzrowo-Zakrzewo, p. szamotulski. Muzeum Arch. w Poznaniu.
2. Błotnica, p. wolsztyński (dawn. babimojski), 1 egz. — materiały do kultury łużyckiej prof. J. Kostrzewskiego.
3. Borówko Stare, p. kościański, 1 egz. Lit. jak wyżej.
4. Buków, p. lubuski (3 egz.) Lit. M. Krügel: Flachgräber und Siedlung... (Mannus XV tabl. VI).
5. Cerekwica, p. poznański (2 egz.) Alb. Zab. Præhist., III, str. 3, tabl. XLV, ryc. 1—5.
6. Chojno, p. rawicki (1 egz.). Mat. do kult. łuż. prof. J. Kostrzewskiego.
7. Czacz, p. kościański (1 egz.) Muzeum Archeol. w Poznaniu, Nr kat. 1940:1956.
8. Czarnków, m. p. (7 egz.). Jeden puchar wydobyty przed r. 1896, opublikowany został przez Blumego. Reszta pucharów i ich fragmentów pochodzi z badań z roku 1935.
9. Dienshof, p. Beeskow (liczba pucharów nieokreślona), Mannus t. V, str. 359, ryc. 5.
10. Długi Bród, p. obornicki (1 egz.). Mannus IV, tabl. IX, 17 i X, 33.
11. Dobieszewko, p. szubiński (9 egz.) — Sadowski, Wykaz zabytków... II, 9 i Alb. Zab. Præhist., II, tabl. XXXVIII, 18/17, Również J. Kostrzewski, Wielkopolska I wyd., ryc. 134 i Z otchłani wieków, XIII.
12. Falkenberg, p. Liebenwerda (Saksonia, 1 egz.). H. Agde: Lausitzer Grabhügel bei Falkenberg, Kreis Liebenwerda (Jahresbericht für die Vorgeschichte der sächs.-thüring. Länder t. XXIV, ryc. 4 (7) na str. 179).
13. Brzeg, m. p. (Liczba pucharów nieoznaczona). Lit. Konrad Strauss: Ein neues vorgeschichtliches Gräberfeld bei Fürstenberg a. der Oder (Niederlausitzer Mitteilungen, t. 15, str. 74, ryc. 2).
14. Gielsdorf, pow. Nieder-Barnim (3 egz.). Mannus, t. V, str. 259, ryc. 5.
15. Gliniany, p. wołowski (1 egz.). Verhandlungen, 1888, str. 66, ryc. 19.
16. Gubin, m. p. (1 egz.). Niederlausitzer Mitteilungen, t. 7, zesz. 1—4, str. 15, ryc. 26.
17. Hermensdorf, p. lubuski (1 egz.) A. Götze, Lebus, str. 25, ryc. 42.
18. Kowalewko, p. obornicki (2 egz.). Kat. der im Germ. Mus. bef. vorgeschichtl. Denkmäler (Rosenbergsche Sammlung). Norymberga 1887, str. 1, nr 4966 i Ramberg, l. c. str. 30, ryc. 1.
19. Liepe, p. węgroujski (Uckermark) — 1 egz. — Verhandlungen, 1890, str. 370.
20. Lubasz, p. czarnkowski (2 egz.). Mater. do kult. łuż. prof. J. Kostrzewskiego.
21. Mikołajewko, p. czarnkowski (dawn. wieleński), 1 egz. Przegl. Archeolog., t. IV, str. 174.
22. Mirocin Dolny, p. kożuchowski (3 egz.). Alt-schlesien, I, tabl. XXXIX, 1—3.
23. Nowawieś, p. wolsztyński (1 egz.). Mater. do kult. łuż. prof. J. Kostrzewskiego.
24. Nowe Dwory, p. czarnkowski (dawn. wieleński) 1 egz. Lit. jak wyżej.
25. Objezierze, p. obornicki (4 egz.). Alb. Zab. Prædh., III, str. 2—3, tabl. XLIV, ryc. 7—9.
26. Oderberg-Bralitz, m. p. (Brandenburgia), 11 egz. (H. Schumann i A. Mieß, l. c. tabl. I, nr 1369; tabl. 6, ryc. 19 a; tabl. 8, ryc. 32; tabl. 13, ryc. 61, ryc. 82 a; tabl. 21, ryc. 147 a-b; tabl. 23, ryc. 171).
27. Przebędowo, p. obornicki (1 egz.). Kat. der im Germ.-Mus., str. 611, nr 4982. Przysieka, zob. Steinhöfel.
28. Pyszków, p. sieradzki (1 egz.). Muzeum Archeol. w Poznaniu, nr kat. 1940:794.
29. Rosko, p. czarnkowski (1 egz.). Blume: Kat. Pos. Ausstellung, str. 59, ryc. 11 i Mater. do kult. łuż. prof. J. Kostrzewskiego.
30. Sierskie Oleńdy, p. międzyrzecki (1 egz.). Lit. jak wyżej str. 120, nr 2032.
31. Sępcanowo, p. szamotulski (2 egz.). Mannus, t. IV, tabl. X, 28 i Album Zab. Præhist., III, tabl. XLVII, 5.
32. Sochaczew, p. kościański (1 egz.). Mater. do kult. łuż. prof. J. Kostrzewskiego.
33. (Steinhöfel) Przysieka, p. strzelecki (1 egz.) Verhandlungen, 1890, str. 374.
34. Sępcuchowo, p. wagnowiecki (1 egz.). Mannus, t. IV, tabl. IX, 17.
35. Szczepice, p. szubiński (1 egz.). Mater. do kult. łuż. prof. J. Kostrzewskiego.
36. Środa, m. p. (1 egz.). E. Blume, l. c., str. 74, nr 910—11.

37. Uścikowo, p. obornicki (2 egz.). Bayer: Alb. fotogr. wyst. Staroż., tabl. VI, 1762.
38. Wiłanowice, p. chodzieski (5 egz.). Mannus, t. V, tablica XXIX, 2.
39. Witkowice, p. chodzieski (2 egz.). E. Blume, l. c., nr 1727.
40. Witowo, p. średzki (1 egz.). Materiały do kult. łuzyckiej prof. J. Kostrzewskiego.
41. Wołersdorf, p. Nieder-Barnim (2 egz.). Z. f. E 1911, str. 493, ryc. 67 i Mannus V, str 239, ryc. 5.
42. Czelin, p. chojnicki (1 egz.). Mannus t. V., str. 259.
43. Rüdnitz, p. Nieder-Barnim (2 egz.) Mannus, t. V, str. 259.

i średzki (Środa). Na Ziemi Lubuskiej nie znaleziono wiele okazów, co tłumaczyć sobie należy brakiem większych badań archeologicznych na tym terenie. Kilka dalszych miejscowości z pucharami znajduje się w okolicy Berlina. Punkty pozostałe, mamy tu na myśli okaz z Saksonii oraz puchary z terenu Śląska i wreszcie naczynie z Pyszkowa w pow. średzkim, trzeba będzie uznać za wynik oddziaływania grupy uradzkiej na teren przyległy. Wpływy te — odnosi się to zwłaszcza do okazów śląskich — posuwały się zapewne wzdłuż Odry.

Ryc. 74. Mapka zasięgu pucharów na pustej nóżce w grupie uradzkiej kultury „łuzyckiej”. Cyfry na mapie odpowiadają numeracji podanej w rozdziale 9-tym.

Fig. 74. Carte de dispersion des gobelets à pied creux dans le groupe de Urad (Aurith) de la civilisation lusacienne

Z mapy (por. ryc. 74), ilustrującej rozprzestrzenienie pucharów na pustej nóżce, wynika, że większość pucharów skupia się w północnej Wielkopolsce, a zwłaszcza w powiatach: czarnkowskim, obornickim i szubińskim, dalej, że w południowej Wielkopolsce naczynia te nie przekraczają — poza okazem z Chojna w pow. rawickim — linii przebiegającej przez powiaty: wolsztyński (Błotnica), kościański, (Czacz)

Ponieważ — jak zobaczyliśmy to wyżej — puchary stanowią typową formę przewodnią grupy uradzkiej, więc wolno nam utożsamić granicę ich zasięgu z granicami grupy uradzkiej. W ten sposób otrzymaliśmy teren tej grupy podobny do obszaru wytyczonego poprzednio przez A. Götze.

Przechodzimy do omówienia dalszych nawiązań łączących naszą grupę uradzką z cmenta-

rzyskiem czarnkowskim. Poprzednio już w czasie analizy materiału wskazywaliśmy wielokrotnie na istnienie wielu podobnych zjawisk na cmentarzysku w Czarnkowie i innych cmentarzyskach omawianej grupy, to też teraz ograniczamy się do ich zesumowania. Na cmentarzysku w Czarnkowie napotkaliśmy jednak na fakty, które nie posiadały analogii w dotychczas znanym materiale grupy uradzkiej. Do nich należy m. i. stwierdzone istnienie warstwy pierwotnego humusu, który w postaci ciemnej warstwy ziemi o grubości 10—14 cm mieścił się pod warstwą piasku o zabarwieniu żółtym (warstwa piasku miała od 43—47 cm grubości), nad którą zalegał humus współczesny. Obserwacje poczynione w trakcie badań wykazały, że obwarowanie kamienne niektórych grobów (np. gr. 180) mieściło się na wysokości warstwy humusu pierwotnego, co mogło by wskazywać, że groby czarnkowskie były położone niegdyś na powierzchni. Jednakże raczej przyjąć należy, że w czasie użytkowania cmentarzyska próchnica pierwotna już była przykryta warstwą piasku nawianego lub napływowego.

Jeśli chodzi o sprawę rozmieszczenia grobów, to udało się stwierdzić, że wschodnia część rozkopanego terenu mieściła w sobie groby starsze, w odróżnieniu od zachodniej, zawierającej groby z V-go okresu. Tego rodzaju obserwacji nie poczyniono gdziekolwiek. Również pozbawione analogii jest wielkie zgęszczenie grobów, sąsiadujących ze sobą nieraz w minimalnej odległości (patrz plan cmentarzyska), a zwłaszcza już wielka stosunkowo liczba grobów piętrowych. Nie notowano też dotychczas na żadnym ze znanych nam cmentarzysk grupy uradzkiej tak wielkiej — jak w Czarnkowie — ilości grobów zawierających po kilka popielnic. Natomiast głębokość grobów, stwierdzona w Czarnkowie, odpowiada na ogół głębokościom tychże na innych cmentarzyskach. Jednym z faktów różniących nasze cmentarzysko od innych obiektów, są groby nazwane przeze mnie podmisywymi, w których duża misa przykrywała małą popielnicę (np. gr. CXC) oraz groby, w których duże naczynie kształtu moździerzowatego nakrywało kilka przystawek. Odnośnie do pierwszego rodzaju grobów trzeba poczynić

uwagę, że nie można ich utożsamiać z grobami kloszowymi, występującymi masowo dopiero we wczesnym i środkowym okresie lateńskim, a w obrębie kultury łużyckiej młodszej epoki brązowej znanymi nam ze Śląska (por. przyp. 10), dalej z grobami odkrytymi na Pomorzu (por. przyp. 11) i nad Łabą (por. przyp. 12). Groby drugiego rodzaju nie są również grobami kloszowymi, ponieważ duże naczynia (podobne istotnie do klosza) nakrywają tylko przystawki, a zatem pełnią inną funkcję niż klosze właściwych grobów podkloszowych.

Istnienie grobów z kośćmi ułożonymi w porządku anatomicznym w popielnicy, dalej grobów, w których kości zmarłego nie znajdują się w popielnicy, lecz zostały złożone luźno w piasku — znajduje liczne analogie nie tylko na terenie grupy uradzkiej, ale i na obszarze pozostałym, zajmowanym w tym czasie przez ludność kultury łużyckiej. Również wykorzystywanie niektórych naczyń o charakterze przystawek jako popielnic (np. jajowatych, beczułkowatych, amfor, kubków czy dzbanów) — znane jest z innych cmentarzysk grupy uradzkiej. Dalszym nawiązaniem jest zwyczaj przykrywania popielnic misami, ustawiania popielnic na płycie kamiennej, względnie dnach innych naczyń, czy też poprostu na skorupach. Tak charakterystyczne dla naszego cmentarzyska ustawianie przystawek w pozycji odwróconej względnie kładzenie ich na boku, czy wstawianie jednych w drugie, dalej różnorodność sposobów ich ułożenia w stosunku do popielnicy, wykazująca niekiedy planowość, rytualne utracanie uch (co dotyczy zwłaszcza naczyń beczułkowatych) i palenie wraz ze zmarłym zabytków glinianych i metalowych — wszystko to są szczegóły znane już z innych cmentarzysk grupy uradzkiej.

Liczne też są nawiązania form ceramicznych odkrytych w Czarnkowie do form naczyń znanych nam z poprzednich wykopalisk omawianej grupy. Na olbrzymią ilość naczyń (1215 sztuk) notujemy tylko dwa naczynia (okazy beczułkowate z uchami umieszczonymi przy krawędzi — ryc. 70f), które nie znajdują analogii w znanym nam materiale grupy uradzkiej. Wyżej wzmiankowano już, iż obecność

tych ostatnich naczyń jest dowodem wpływów idących z Pomorza, z terenu zajmowanego przez grupę kujawsko-chelmińską. Obok tych wpływów notujemy jeszcze zapożyczenia z terenu grupy górnośląsko-malopolskiej w postaci mis zdobionych różkami na krawędzi oraz ornamentem paznokciowym i naczyń zdobionych zakreskowanymi trójkątami z wyznaczoną wysokością. W świetle materiału dostarczonego przez cmentarzysko w Czarnkowie nie możemy

niestety wyjaśnić przeznaczenia wielu zabytków, jak np. „serków”, „jajek” czy też toporków kamiennych. Nie możemy też określić przeznaczenia naczyń zwanych „lampkami” i naczyń w kształcie rogów. Przyczyną utrudniającą nam rozświetlenie powyższych zagadnień jest wielki niedostatek tego właśnie rodzaju znalezisk. Muszą one, podobnie jak ostateczne ustalenie podziału zabytków między okres czwarty i piąty, pozostać przedmiotem późniejszych badań.

Zestawienie brązów odkrytych na cmentarzysku kultury łużyckiej w Czarnkowie

Szpile

gr. IX	szpila wazowata
gr. CXIV	„ dwustożkowata
gr. CXXIV	„ „
gr. CXLIX	„ z 3 żeberkami poprzecznymi
gr. CXXVI	szpila wazowata
gr. CL	szpila wazowata
gr. CLXIV	„ z 4 żeberkami poprzecznymi

Ułamki szpil

gr. XXXVI, XXXIV, XXXVII, LXIV, LXXV, LXXXVII, XCIV, CXIV, CL i CLVI

Ułamki drutu brązowego

czworograniasty ułamek z gr. LXVI

Szydła i tłoczki

- a) szydła: gr. XI i CXVII
b) tłoczki: gr. CXXIV

Wisioriki

gr. XXXI, XXXII, LXII, CXI, CXXXV i CXLIX

Sierpy i ich ułamki

a) Sierp: gr. CLII		
Ułamki sierpów	{	gr. XIV, LXXVII,
		LXXXIII, XCIII,
		CXLIV

Ułamki taśmy brązowej

gr. LXV, CXX i CXXIV

Bransolety

gr. XCIX i gr. CXX

Brzytwy

gr. LXXXIX^a, CXL, CXLI^b, CLXXXV i jeden okaz znaleziony luźno

Pierścienie zamknięte

gr. CXIV, CXXV, CLXII i CLXVI

Haczyki do wędek

gr. XLIX, LII, LXXVII i CL

Pierścienie spiralnie zwinięte

gr. LXXVII

tych ostatnich naczyń jest dowodem wpływów idących z Pomorza, z terenu zajmowanego przez grupę kujawsko-chełmińską. Obok tych wpływów notujemy jeszcze zapożyczenia z terenu grupy górnośląsko-malopolskiej w postaci mis zdobionych różkami na krawędzi oraz ornamentem paznokciowym i naczyń zdobionych zakreskowanymi trójkątami z wyznaczoną wysokością. W świetle materiału dostarczonego przez cmentarzysko w Czarnkowie nie możemy

niestety wyjaśnić przeznaczenia wielu zabytków, jak np. „serków”, „jajek” czy też toporków kamiennych. Nie możemy też określić przeznaczenia naczyń zwanych „lampkami” i naczyń w kształcie rogów. Przyczyną utrudniającą nam rozświetlenie powyższych zagadnień jest wielki niedostatek tego właśnie rodzaju znalezisk. Muszą one, podobnie jak ostateczne ustalenie podziału zabytków między okres czwarty i piąty, pozostać przedmiotem późniejszych badań.

Zestawienie brązów odkrytych na cmentarzysku kultury łużyckiej w Czarnkowie

Szpile

gr. IX	szpila wazowata
gr. CXIV	„ dwustożkowata
gr. CXXIV	„ „
gr. CXLIX	„ z 3 żeberkami poprzecznymi
gr. CXXVI	szpila wazowata
gr. CL	szpila wazowata
gr. CLXIV	„ z 4 żeberkami poprzecznymi

Ułamki szpil

gr. XXXVI, XXXIV, XXXVII, LXIV, LXXV, LXXXVII, XCIV, CXIV, CL i CLVI

Ułamki drutu brązowego

czworograniasty ułamek z gr. LXVI

Szydła i tłoczki

- a) szydła: gr. XI i CXVII
b) tłoczki: gr. CXXIV

Wisioriki

gr. XXXI, XXXII, LXII, CXI, CXXXV i CXLIX

Sierpy i ich ułamki

Ułamki sierpów	a) Sierp: gr. CLII
	gr. XIV, LXXVII, LXXXIII, XCIII, CXLIV

Ułamki taśmy brązowej

gr. LXV, CXX i CXXIV

Bransolety

gr. XCIX i gr. CXX

Brzytwy

gr. LXXXIX^a, CXL, CXLI^b, CLXXXV i jeden okaz znaleziony luźno

Pierścienie zamknięte

gr. CXIV, CXXV, CLXII i CLXVI

Haczyki do wędek

gr. XLIX, LII, LXXVII i CL

Pierścienie spiralnie zwinięte

gr. LXXVII

Nr grobu	Groby piętrowe (p)	Głębokość w cm	Obwarowanie (O) Brak obwarowania (—)	Węgle drzewne (w)	Ilość popielnic	Popielnica kryta miasa } m	Anatomiczny układ kości } a	Dziecięce (dz)	Naczynia: Wazowate i por- dwojnie stożk. o ostrym załamie	Misy	Beczukowate	Cylindryczne	Amfory	Puchary	Kubki	Dzbany	Jajowate o chropowatej powierzchni	Jajowate o gładkiej powierzchni	Czerpaki	Miniatury	Grzecholki	Lampki (L) Rogi (R)	Naczynia nieokreślone	Razem naczyń	„Serki” kamienne	Jajka kamienne (J) Gładziki kamienne (G)	Toporki pięcioboczne	Inne zabytki
195a	p	44	—		1					2					3									7				
195b	p	87	—		1	1				2	2				2				1	1			9					
194		60	O		1	1				1												1	5					
195		69	O		1	1				1													2	2				
196		79	—		1					1				1									3	3				
197		61	O		1	1										1							2	2				
198		63	O		—	—				1	1												2	2				
199		81	O		—	—					1				1					1			2	2				
200		91	O		1					2	2	2	1		2					1			11					
201		62	—		1						2				1								4					
202		50	—		1					1	1				1				1			1	6					
203		65	—		1					1												1	2					
204		60	O		1					1	4	1			2			1	4				14					
205		—	O		1						1												2					
206		—	O												1			1	2				4					
207		—	—	w																								
Razem	9	—	74	17	230	115	55	55	76	242	90	51	39	4	225	10	25	14	78	58	5	$\frac{L=1}{R=1}$	92	1215	6	$\frac{5J}{1G}$	2	

LEON JAN LUKA

UN CIMETIÈRE DE LA CIVILISATION LUSACIENNE À CZARNKÓW DE LA IV-e ET V-e PÉRIODE DE L'ÂGE DU BRONZE.

Avec 74 figures et un plan du cimetière

Au cours de travaux d'aplanissement, entrepris au printemps 1935 au parc municipal de Czarnków fut mise au jour une nécropole préhistorique extrêmement riche en matériel archéologique appartenant au groupe d'Urad de la civilisation lusacienne. La découverte fut signalée au Musée Préhistorique de Poznań, qui y ordonna des fouilles systématiques et présida à la mise en sûreté de la grande masse des trouvailles, transférées ensuite au Musée. L'auteur appuie son étude sur le protocole des fouilles et principalement sur l'abandonance du matériel photographique d'avant guerre, heureusement sauvé.

Les travaux d'investigation menèrent à la découverte de 214 tombes à incinération, parsemées sur un aréal d'à peine 350 m². La présence

d'un si grand nombre de tombes sur une espace relativement restreinte s'explique par leur fréquentes constructions à étages, admettant une agglomération de sépultures à densité inusitée pendant l'âge du bronze. A certains endroits l'espace entre les tombes n'excédait pas 30 à 40 cm. L'existence de tombes étagées fut constatée d'ailleurs à maintes reprises dans les cimetières de la civilisation lusacienne. Nous devons en plus à la station de Czarnków une découverte des plus rares et tout à fait isolée, notamment une tombe à trois niveaux superposés, pour laquelle nous ne possédons pour le moment aucune analogie. Le premier étage se trouvait sur une profondeur de 66 cm, le second 4 cm plus bas et le troisième 95 cm en dessous de la surface du cimetière.

La nécropole de Czarnków se distingue par deux groupes de tombes, différenciées d'après leur mode de construction: les unes étaient cernées de pierres des champs accumulées autour du mobilier des tombes, les autres — celles-ci en grande majorité — étaient dépourvues de ce

genre de bordage et recouvertes tout simplement de terre. La grande urne cinéraire était en règle placée au milieu de la tombe, entourée de vases rituels allant parfois jusqu'à 22 vaisseaux de formes extrêmement variées. A côté de ce type de tombes assez courant, nous en avons d'autres, dans lesquelles les vases cinéraires de dimensions restreintes, serrés étroitement les uns contre les autres étaient recouverts d'un grand plat renversé, ou dans lesquelles de larges pots couvraient les vases rituels, ou protégeaient l'urne cinéraire biconique ensemble avec le plat la recouvrant. Il s'agit ici d'une forme de tombe que nous pourrions désigner comme tombe sous-plat, à l'encontre des tombes sous cloche, de l'âge du bronze connues en Pomeranie, au Brandebourg et en Silésie.

Les ossements du défunt, lavés soigneusement après l'incinération, avaient été déposés dans l'urne par ordre anatomique, exception faite pour les tombes, où les os étaient répartis dans plusieurs vaisseaux ou posés tout simplement par terre et recouvert d'un pot renversé.

Le rite funéraire pratiqué chez la population du groupe d'Urad de la civilisation lusacienne se manifeste au cimetière de Czarnków par plusieurs détails, soulignant l'importance de cette station archéologique. C'est d'abord la coutume observée ici à maintes reprises de déposer les vases cinéraires par 2, 3 et même 4 dans une même tombe, ce qui constitue un phénomène presque isolé parmi les autres cimetières du groupe d'Urad. Il ne peut être question ici de tombes familiales, dans lesquelles on ajoutait de nouveaux vaisseaux au fur et à mesure de décès successifs de membres d'une même famille; la civilisation lusacienne ne connaît pas cet usage et il s'agit donc ici plutôt d'événements extraordinaires — d'une épidémie ou d'une guerre, ayant décimé la population — que d'une modification du rite funéraire. Une autre coutume, observée à Czarnków faisait placer les vases cinéraires sur des dalles, supportées par des petites pierres ou par un pavement composé de gros cailloux. La grande variété et la multiplicité des vaisseaux rituels mentionnés plus haut, appartient sans doute aussi au détail rituel des cérémonies funéraires du groupe d'Urad; il paraît certain, que le nombre de l'inventaire des tom-

bes témoignait de l'aisance et de la condition sociale du défunt. Ces vaisseaux étaient presque toujours placés au hasard autour du vase cinéraire, mais nous les rencontrons également soigneusement déposés en rangs égaux, en cercles ou en demi-cercles d'après un ordre intentionnellement voulu. Pareillement aux vases cinéraires, ils étaient recouverts de plats ou placés parfois sur des dalles; un usage très répandu et observé à maintes reprises dans les sépultures de ce genre exigeait le renversement de ces vaisseaux, pratiqué probablement comme acte final de la cérémonie, durant laquelle l'aliment remplissant les coupes ou les puisoires avait été versé par terre comme don offert au défunt sur son chemin vers l'au-delà. Des reminiscences d'un étrange rituel funéraire nous viennent d'un certain nombre de vaisseaux, auxquels on avait cassé l'une des anses ou pratiqué une „ouverture pour l'âme" dans le fond; cette coutume est assez répandue chez le groupe d'Urad et le groupe silésien de la civilisation lusacienne.

L'ensemble du matériel céramique du cimetière de Czarnków se distingue par la grande variété des formes et la richesse de l'ornementation. Les vases cinéraires étaient en règle faciles à reconnaître à cause de leur dimensions assez considérables et de leur forme biconique. Le mobilier céramique des tombes est intéressant surtout par les vases rituels si divers et les vaisseaux recouvrant les urnes, parmi lesquels nous rencontrons toute la gamme des formes existant alors en poterie: plats, pots cylindriques, ovoïdes ou en baril, amphores, gobelets à pied creux, cruches, puisoires, vaisseaux zoomorphiques et hochets. Tout cet ensemble est soigneusement travaillé. Les vaisseaux sont façonnés à la main et formés d'un seul trait; quelques rares spécimens montrent des parois composées de rouleaux en pâte superposés ou des fonds confectionnés séparément. Les anses ainsi que certains ornements plastiques avaient été collés à part. La belle ornementation mérite toute notre attention. A côté de l'ornement en signes de croix et branches de sapin les motifs géométriques forment le décor le plus abondamment représenté. L'ornement mameonné et les sillons horizontaux agrémentent les vases plus anciens, tandis que les cannelures verticales et obliques marquent les nouvelles

formes typiques déjà pour la V-e période de l'âge du bronze. Les desseins sont fort soigneusement exécutés et témoignent d'un art décoratif hautement développé. Certains motifs furent empruntés d'autres objets, notamment les cercles concentriques sur les fonds des vases rappellent les produits de vannerie.

Les sépultures de Czarnków n'ont livré qu'un nombre minime de bronzes et plusieurs très rares objets de parure et outils du type commun à cette époque. Certaines tombes renfermaient d'étranges pierres taillées en forme de pain de fromage, dont l'emploi exact n'a pas encore trouvé son interprétation fondée.

L'établissement de la chronologie de la nécropole de Czarnków devra s'appuyer sur les quelques trop rares objets en bronze, sur les tombes étagées et l'ensemble céramique. Les fouilles systématiques, très consciencieusement opérées, facilitent au savant des constatations sûres par rapport aux dates qui marquent pour la IV-e et V-e période de l'âge du bronze les trouvailles du cimetière de Czarnków et lui permettent le contrôle des connaissances déjà obtenues sur le groupe d'Urad de la civilisation lusacienne.

On sait qu'au cours de la dernière période de l'âge du bronze et au début de la période hallstattienne la civilisation lusacienne atteint son plein épanouissement. Ses étapes sont marquées par le dégagement de groupes locaux, dont la formation avait été conditionnée par la situation géographique et économique tout aussi bien que par l'expansion ethnique survenue alors. Ces groupes adoptent parfois des traits caractéristiques différant à un tel point de la souche dont ils étaient sortis, qu'une affinité même éloignée est souvent difficile à constater. Déjà au tour-

nant du dernier siècle les savants allemands avaient différencié d'entre la civilisation lusacienne un groupe à part, appelé par eux „groupe d'Aurith” du cimetière d'Urad, distr. de Rzepin, qui avait livré des variantes de poterie d'un type tout à fait spécial. Etudiant les particularités de ce groupe sur l'arrière fond de la préhistoire polonaise, J. Kostrzewski en délimita l'extension sur le territoire de la Grande Pologne. Du noyau de ce groupe situé sur les confins ouest de la Pologne actuelle (distr. de Krosno et Rzepin) ses formes typiques s'étendirent peu à peu, atteignant d'un côté les environs de Berlin, et de l'autre les territoires du groupe lusacien de Koujavie. Toutefois l'aire de dispersion des produits de ce groupe ne se laisse pas encore enserrer dans des limites exactement définies à cause de l'insuffisance des cimetières systématiquement investigués et du manque de survivances s'y rapportant.

En résumé concis le groupe d'Urad de la civilisation lusacienne se manifeste en matière de la céramique par les gobelets à pied creux et l'ornementation en triangles hachurés et tressés, en motifs linéaires et en creux parsemés à la surface des vaisseaux. Le rite funéraire souligne l'existence de sépultures peu profondes à tombes fréquemment pavées de dalles, renfermant une grande urne cinéraire et une grande quantité de vases rituels dont les formes adoptent vers la fin de l'existence de ce groupe des variantes très nombreuses. Sur le canevas de cette courte caractéristique le cimetière de Czarnków représente une trouvaille extrêmement précieuse, apportant à l'étude du groupe d'Urad une contribution des plus intéressantes.

Wykaz nabytków Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w latach 1945 — 1949

ROK 1945

I. EPOKA KAMIENNA

1. Bodensee (Jeziro Bodeńskie). Siekierka kamienna. Z Muzeum w Gubinie 1945 : 109¹⁾.
2. Broaken, Dania. Siekierka krzemieniowa. Z Muzeum w Gubinie 1945 : 26.
3. Cerekwica, pow. Poznań. 1 wiórek krzemienisty i 1 ołtupek krzemienisty. Neolit. Dar Zarządu maj. Cerekwica. 1945 : 24a.
4. Gierdawy, pow. Kętrzyn. Kopie 2 toporków kamiennych i motyki. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 121.
5. Gubin, m. pow. Toporek kamienny. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 47.
6. Gubin - Chojne, pow. Gubin. Drobne narzędzia krzemienne. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 111.
7. Okolice Gubina, m. pow. Odłupki krzemienne. Z Muzeum w Gubinie 1945 : 54.
8. Hoyerswerda (Wojerzec), m. pow. (Łużyce) Motyka kamienna, kult. cer. wstęp. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 105.
9. Jaromirowice, pow. Gubin. Płaska siekierka kamienna. Neolit. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 39.
10. Kaniów, pow. Gubin. 2 toporki kamienne. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 57.
11. Kassel (Hesja — Niemcy). Kopia toporka kamiennego. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 12.
12. Koźle, m. pow. Kopia toporka kamiennego. Kultura pucharów lejkatych. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 120.
13. Lubochnia, pow. Tomaszów Maz. Skrobacz łódkowaty z krzemienia pasiastego. Mezolit. Dar H. Gólkontowej-Szczerkowskiej. 1945 : 13.
14. Miejscowość nieznana, kraje wschodniobałtyckie. 5 toporków kamiennych i 5 wiórków krzem. Dar Burkiewicza. 1945 : 21—22.
15. Miejscowość nieznana. Fragment naczynia glinianego ceramiki malowanej gr. siedmiogrodzkiej. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 98.
16. Miejscowość nieznana, półn. Szlezwik (Niemcy). Ułamek sztyletu krzemieniowego. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 91.
17. Miejscowość nieznana, pow. nieznana. Rdzenie, okrzeski i półfabrykaty krzemienne, siekierki krzemienne, toporki i młoty kamienne. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 119.
18. Neu Giesenhagen, pow. Ostprignitz (Niemcy). Kopia czekana kamiennego. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 125.
19. Neustrelitz, (Meklemburgia — Niemcy). Kopia czekana kamiennego. Z Muzeum w Gubinie 1945 : 125.
20. Nochewitz²⁾, Pom. Zachodnie. Toporek kamienny³⁾. Ze zbiorów zamku w Nochewitz. 1945 : 137.
21. Perleberg, pow. Westprignitz (Niemcy). Siekierka i skrobacz krzemienisty. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 78.
22. Preddöhl, pow. Ostprignitz (Niemcy). Kopia toporka kamiennego. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 124.
23. Puttgarten, k/Arkony (Rugia — Niemcy). Siekierka krzemieniowa. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 80.
24. Sadzarzewice, pow. Gubin. Toporek kamienny. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 88.
25. Na poł. od Stargardu Gubińskiego, pow. Gubin. Siekierka kamienna kult. ceramiki wstępowej. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 90.
26. Starosiedle, pow. Gubin. Siekierka krzem. i grof. oszczepu. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 85.
27. Sulimów, pow. Wrocław. Naczyńko gliniane z 4 uszkami. Neolit. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 72.
28. Sylt (wyspa) Niemcy północno-zach. Toporek kamienny. Z Muzeum w Gubinie 1945 : 114.
29. Volksdorf, pow. Stadthagen (Niemcy). Siekierka kamienna. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 103.
30. Waren (Meklemburgia — Niemcy). Kopia czekana kamiennego. Kultura ceramiki sznurowej. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 123.
31. Wegeleben, pow. Oscherleben (Saksonia — Niemcy). Topór kamienny (uszkodzony). Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 102.

¹⁾ Cyfry podane na końcu wiersza oznaczają nr inwentarza.

²⁾ Nazwa polska nie ustalona.
³⁾ Przekazano do Muzeum Pom. Zachodniego w Szczecinie.

32. Westerrönfeld, pow. Rendsburg (Niemcy). Siekierka krzemienista. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 101.
33. Wicina, pow. Żary. Nóż krzemienisty. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 96.
34. Wolica, pow. Bochnia. 2 siekierki krzemienne o przekroju soczewkowatym, skrobacz wiórowy, wiórki krzemienne itp. Neolit. Dar dra S. Dedia. 1945 : 14.

II. WCZESNA I STARSZA EPOKA BRĄZOWA

1. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Sztylet brązowy odlany razem z rękojeścią. I okr. ep. brąz. Mienie poniemieckie. 1945 : 11.
2. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Naszyjnik brązowy ze zwiniętymi końcami. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 132.
3. Warnakallen, pow. Pölkallen (Prusy Wsch.). Kopia siekierki brąz. z wyodrębnionym półkolistym ostrzem. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 128.
4. Zadzierz^{3a)}, pow. Gostyń. Sztylet brązowy. I okr. ep. brąz. Dar mgra P. Michałowskiego. 1945 : 6.

III. ŚRODK., MŁODSZA I NAJMŁODSZA EPOKA BRĄZ., OKRES HALSZTACKI, WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES PRZEDRZYMSKI

A Kultura Łużycka

1. Berge⁴⁾, pow. Żary, dawn. pow. Forst (Zasieki). Naczynie glin. z ornam. guzowym. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 28.
2. Cedynia, pow. Chojno. Naczynie gliniane. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 106.
3. Cerekwica, pow. Poznań. 47 naczyń glin., 1 nacz. w kształcie buta, 1 grzechotka glin. i ulamki innych, 1 łyżka glin. z przedziurawionym trzonkiem Późny okr. brąz. Dar Zarządu maj. Cerekwica. 1945 : 24.
4. Ciemnice, pow. Krosno n/Odrą. Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 93.
5. Coschen, były pow. Gubin (dziś Niemcy). 2 naczynia glin. i dwojaczki. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 31.
6. Czarnowice (Sehernewitz, dawn. Tzscharnowitz) pow. Gubin. Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 94.
7. Datyń/Koło, pow. Żary. Naczyńko glin. czernione. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 55.
8. Dobrzyń, pow. Gubin. Naczynie glin. i ul. toporka kam. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 33.
9. Dreska, pow. Liebenwerda (Saksonia — Niemcy). 2 naczynia glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 34.
10. Gębice (Gubińskie), pow. Gubin. Naczyńko glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 110.
11. Golschow, pow. Calau (Brandenburgia — Niemcy). Naczyńko glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 35.
12. Gołaszyn (?), pow. Kozuchów. Kubek glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 60.
13. Gorzyca, pow. Rzepin (?). 2 naczynia glin. większe i 2 mniejsze (w tym 1 grafitowane). Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 36.
14. Grabice, pow. Gubin. 4 naczynia glin. i ulamki innych naczyń. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 76.
15. Grabice, pow. Gubin. 16 naczyń glin., szpila brąz. i ułamek szpili brąz. oraz ułamek bransolety brąz. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 79.
16. Gränciche, pow. Zauch — Belzig (?) (Brandenburgia — Niemcy). 2 większe nacz. glin., dwojaczki glin., kubek, miseczka z 4 różkami i 2 inne miseczki, skorupy kilku naczyń i fragmenty przedm. brązowych. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 38.
17. Grzmiąca, pow. Rzepin. 2 naczyńka glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 37.
18. Gubin, m. pow. 6 naczyń glin. i fragm. przedm. żel. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 41.
19. Gubin, m. pow. Kilka naczyń glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 48.
20. Gubin (dawn. ul. Bösitzer-str.), m. pow. 2 większe naczynia glin., kubek z ornam. paznokciowym i dwojaczki glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 43.
21. Gubin (dawn. ul. Eichholzstr.), m. pow. 3 naczynia glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 45.
22. Gubin — Chojne (Chöne), m. pow. 3 większe naczynia glin., 4 dzbanuszek, 3 kubki 2 miseczki wzgl. czerpaki i 1 płaski talerz glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 44.
23. Gubin — Dubrau⁵⁾, m. pow. 24 naczynia glin. (m. in. tzw. piecyk, kubki, czerpaki, misy, dzbanki itp.). Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 46.
24. Horno, były pow. Gubin (dziś Niemcy). Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 51.
25. Jałowice, pow. Gubin. Naczyńko glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 56.
26. Jasów, pow. Gubin. Popielnica z kośćmi spalonymi, 4 przystawki i skorupy innych naczyń. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 49.
27. Kaniów, pow. Gubin. Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 30.
28. Kąty, pow. Oborniki Wlkp. Skorupy naczyń glin. Zebrane podczas orki na karczowisku na terenie nadleśn. Kąty. Dar mgra W. Szafran-skiego. 1945 : 18.
29. Kerkwitz, były pow. Gubin (dziś Niemcy). Naczyńko glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 112.

^{3a)} Miejscowość ta dziś pod tą nazwą nie istnieje.

⁴⁾ Nazwa polska nieustalona.

⁵⁾ Por. przyp. 4.

30. Klein-Gaglow, pow. Cottbus (Chociebuż) — Łużyce. Kopia naczynia glin. na 4 nóżkach. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 59.
 31. Kobbeln, były pow. Gubin (dziś Niemcy). Naczynko glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 113.
 32. Kosieczyn, pow. Międzyrzecz. Ułamek masy glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 58.
 33. Lipsk żarski, pow. Żary. Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 53.
 34. Miejscowość nieznana, Łużyce (?). Naczynie glin. i 1 grzechotka. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 97.
 35. Miejscowość nieznana, półn. Szlezwik, Topór kam. pięcioboczny. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 91.
 36. Miejscowość nieznana, śląsk. Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 89.
 37. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. 6 naczyń glin. Mł. ep. brąz. Mienie poniemieckie (z dworu hr. Raczyńskiego w Gaju Małym). 1945 : 3.
 38. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. 5 toporków pięciobocznych. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 119.
 39. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Naszyjnik brąz., fragmenty szpil brązowych, m. in. uł. szpili z półkulistą główką, fragment bransolety mankietowej i ułamki innych ozdób, sierp brąz. guzki, okucie itp. Okres halsztacki. Z Muzeum w Gubinie (ze zbiorów gimnazjalnych). 1945 : 117.
 40. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Zapinka brązowa ze spiralnie zwinionymi końcami. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 130.
 41. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Sierp brązowy ze skrzydełkami. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 131.
 42. Mściszewo, pow. Oborniki, Wlkp. 6 naczyń glin. uszkodz. Z cmentarzyska. Wykopane w r. 1937 na pagórkach piaszczystych nad Wartą. Dar B. i J. Masiakowskich, uczni gimn. z Obornik. 1945 : 17.
 43. Neuzelle, były pow. Gubin (dziś Niemcy). Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 63.
 44. Polanowice, pow. Gubin. Skorupy z grodziska. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 64.
 45. Polanowice, pow. Gubin. Popielnica z kośćmi i 4 przystawki. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 66.
 46. Polanowice, pow. Gubin. 2 ułamki dna naczynia. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 67.
 47. Pole, pow. Gubin. Naczynia glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 70.
 48. Raclawiec, pow. Gubin. 5 naczyń glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 75.
 49. Reddern, pow. Calau (Brandenburgia — Niemcy). Naczynie glin. z guzami. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 73.
 50. Sadków, pow. Trzebnica. Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 107.
 51. Schälke (?), pow. nieznany. Mały dzbanuszek glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 92.
 52. Schönfliess, były pow. Gubin (dziś Niemcy). 2 naczynia glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 81.
 53. Sellessen, pow. Spremberg (Łużyce). 2 naczynka i męsa glin. na 4 nóżkach. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 82.
 54. Stargard Gubiński, pow. Gubin. Naczynko glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 87.
 55. Starosiedle, pow. Gubin. 13 naczyń glin., szpile i ułamki szpil brąz. wisiorów, bransolety brąz. itp. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 86.
 56. Strumiennie, pow. Krosno n/Odrą. Misa glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 71.
 57. Tschiefer ⁹⁾, pow. Kożuchów. Naczynie glin. z guzami. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 74.
 58. Urad, pow. Rzepin. Czerpak glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 115.
 59. Welnice, pow. Krosno n/Odrą. Naczynie glin. z ornamentem guzowym. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 108.
 60. Węgliny, pow. Gubin. 5 naczyń glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 69.
 61. Wicina, pow. Żary. Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 95.
 62. Zajacek, pow. Żary. Naczynko glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 50.
 63. Zakrzewo-Biezdrowo, pow. Szamotuły. Naczynie glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 104.
- B. Kultura pomorska.
1. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Naczynie glin. z 2 uchami. Mienie poniemieckie (z dworu hr. Raczyńskiego w Gaju Małym). 1945 : 4.
 2. Śródka, pow. Międzybóż. 2 naczynia glin. odkryte w lesie śródleśnym. Dar niezn. ofiarodawcy. 1945 : 19.
 3. Wyszyny, pow. Chodzież. Naczynie chropowate z 3 uchami, mniejsze naczynie, misa, ząb ludzki, uł. kolczyków z drutu żel. i stopione paciorki ze szkliwa. Z grobu odkrytego w r. 1855. Mienie poniemieckie (z dworu hr. Raczyńskiego w Gaju Małym). 1945 : 2.
- C. Inne kultury.
1. Miejscowość nieznana, Węgry. Kopie 3 mieczy brąz. z rękojeścią brązową. Mienie poniemieckie (z dworu hr. Raczyńskiego w Gaju Małym). 1945 : 8.
 2. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Miecz brązowy z kołcem do rękojeści typu skandynewskiego. Mienie poniemieckie (z dworu hr. Raczyńskiego w Gaju Małym). 1945 : 9.
 3. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Miecz brązowy z gałką kulistą i z silnie wypukłymi

⁹⁾ Nazwa polska nieustalona.

pierścieniowatymi zeberkami. Mienie poniemieckie (z dworu hr. Raczyńskiego w Gaju Małym). 1945 : 10.

4. Witaszkowo, pow. Gubin. Galwanoplastyczne kopie złotych ozdób z grobu scytyjskiego. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 138.

IV. PÓZNY OKRES PRZEDRZYMSKI I OKRES RZYMSKI

1. Gaj Mały, pow. Szamotuły. Popielnica, nożyce żel., nóż prosty, okucie żel., fibula brąz., paciorek melonowaty ze szkliwa, przęślik glin., naczynko glin., gwóźdź (?) żel. ze stożkowatą główką. Z grobów ciałopalnych. Mienie poniemieckie (z dworu hr. Raczyńskiego w Gaju Małym). 1945 : 1.
2. Grabice, pow. Gubin. Skorupy z cementarzyska. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 77.
3. Miejscowość nieznana, Łużyce? Lampka glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 99.
4. Miejscowość nieznana, Łużyce? Lampka glin. prow.-rzymska z I poł. I w. po Chr. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 99a.
5. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Miecz żel. rytualnie zgięty i krzesiwo żel. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 116.
6. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. Fragmenty zapinek brąz., klamer do pasa, okucie itp. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 118.
7. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. żel. umbo tarczy, żel. imacz tarczy, 2 noże żel., (jeden z prostym, drugi z łukowatym tyłcem), 2 grociki strzał klucz żel., żel. sprzączka do pasa i przęślik glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 129.
8. Mukwar, pow. Calau (Niemcy). Fragmenty naczyń glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 62
9. Przebędowo, pow. Oborniki Wlkp. Dno naczyń glin., 2 przęśliki glin., fibula brąz., grzebień, igła brąz., szczątki szkieletu. Ze zniszczonego grobu szkieletowego. Dar Wł. Szafranńskiego z Murowanej Gośliny. 1945 : 16.
10. Radom, pow. Oborniki Wlkp. Pucharek czerwono-brunatny, ułamek czarnego naczyńia toczonego na kole, ułamek misy, ułamek żel., obręczy i kabłąka od wiadra, 2 noże proste, ułamek umba żel., przęślik glin., kości spalone, miał węglowy. Z grobu znalezione przy budowie okopów. Dar mgra P. Michałowskiego. 1945 : 5.
3. Gubin, m. pow. Naczynie gliniane. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 40.
4. Gubin, m. pow. Podkowy, klucze, nożyce żel., świder w oprawie kościanej, grzebień kość. i inne przedmioty z czasów historycznych. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 42.
5. Gubin, m. pow. Naczynie przepalone, przęślik glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 52.
6. Gubin, m. pow. Skorupa i flaszka frankońska. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 65.
7. Gubin, m. pow. 2 przęśliki glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 133.
8. Lubochnia, pow. Tomaszów Mazowiecki. Skorupy średniowieczne. Dar H. Gólkontowej-Szczerkowskiej. 1945 : 12.
9. Lübbinchen, b. pow. Gubin (dziś Niemcy). Skorupy z osady palowej z czasów historycznych. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 61.
10. Miejscowość nieznana. Łotwa. 2 próbki tkanin z ozdobami brąz. Mienie poniemieckie (przekazane przez Muzeum Wielkopolskie w Poznaniu). 1945 : 7.
11. Miejscowość nieznana, b. gub. witebska (Z. S. R. R.). 2 naszyjniki brąz. 18 bransolet brąz. (częściowo uszkodzonych), fragment bransolety spiralnej, pierścionki brąz., kolczyki, fragm. tkaniny z ozdobami brąz., kawałki drewna. Z grobów wczesnohistorycznych i starszych. Mienie radzieckie, przekazane przez Muzeum Wielkopolskie⁷⁾. 1945 : 15.
13. Miejscowość nieznana, kraje wschodniobałtyckie. Miecz wikingi jednosieczny, 3 topory żelazne, siekiera żel., z tulejką, skorupy naczyń glin., 2 fragmenty nieobrobionego birsztynu. Dar Burkiewicza z pow. mogileńskiego. 1945 : 20.
13. Miejscowość nieznana, kraje wschodniobałtyckie. 2 pierścionki brązowe, ułamek szpili brąz., 3 fragm. sprężynki, metalowy rozdzielacz sznurów naszyjnika, ułamek paciorka z niebieskiego szkliwa, paciorek metalowy, stopione ułamki metalowe. 1945 : 23.
14. Miejscowość nieznana, Łużyce (?). Fragment naczyń glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 100.
15. Miejscowość nieznana, pow. nieznany. 16 przęślików glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 135.
16. Polanowice, pow. Gubin. Ułamki naczyń (m. in. dna ze znakami garncarskimi), polepa glin. ze ściany domu z odcisk. słomy, mały ciężarek (?) glin., kościany gładzik z rękojeścią. Z grodziska zw. „Heiliges Land”. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 68.
17. Stargard Gubiński, pow. Gubin. Skorupy z grodziska wczesnohist. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 83.

V. OKRES WCZESNOHISTORYCZNY I CZASY PÓZNIEJSZE

1. Cerekwica, pow. Poznań. Czaszka ludzka przypuszczalnie z okresu wczesnohistorycznego. Dar Zarządu Majętności Cerekwica. 1945 : 25.
2. Griessen, b. pow. Gubin (dziś Niemcy). Przęślik glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 134.

⁷⁾ Przekazano do Z. S. R. R. za pośrednictwem Naczelnej Dyrekcji Muzeów.

VI. NIEOKREŚLONE

1. **Chełm żarski**, pow. Żary. Tłuczek kamienny. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 32.
2. **Kartagina**, Afryka. Część posadzki mozaikowej, fragment naczynia szklanego, fragment tynku. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 29.
3. **Miejscowość nieznana**, Brazylia. Naczynko glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 27.
4. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznany. Rozcieracz kamienny. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 127.
5. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznany. 6 przęślików glin. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 136.
6. **Stargard Gubiński**, pow. Gubin. Rogi losia ze śladami nacięć. Z Muzeum w Gubinie. 1945 : 84.
12. **Karlum**, pow. Süd Tondern (Szlezwik — Niemcy). Siekiera kam. Mienie poniem. 1946 : 12.
13. **Kiśła**, Besarabia. Rdzeń, skrobacz wiórowy i wiór Paleolit, okr. oryniacki. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 132.
14. **Kopanica**, pow. Wolsztyn. Odłupki krzem., wióry i rdzenie. Mienie poniem. przekazane przez Nadleśnictwo Kargowa. 1946 : 68-69.
15. **Krzywosądz**, pow. Nieszawa. Posążek glin. (głowa męska). Neolit, kult. pucharów lejkowatych. Dar B. Zielonki z Sędzina. 1946 : 48.
16. **Lukowitz (?)**, zapewne Labowitz, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Ułamek dłuta krzem. ⁹⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 119.
17. **Laugerie basse**, Francja. 2 wióry. Paleolit, okr. magdaleński. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 134.
18. **Laugerie intermédiaire**, Francja. Liściowaty grot strzaly. Paleolit, okr. solutrejski. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 133.
19. **La Micoque**, Dordogne (Francja). Skrobacz krzem. Paleolit, okr. aszelski, kult. La Micoque. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 130.
20. **Le Moustier**, Dordogne (Francja). 2 skrobacze (1 silnie zużyty). Paleolit, okr. mustjerski. Ze zbiorów Hausera. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 128.
21. **Le Ruth**, Dordogne (Francja). Rdzeń, rylec, 2 skrobacze wiórowe, 2 rdzenie (skrobacze łódkowate?), wiór krzem. Paleolit, okr. oryniacki. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 131.
22. **Łągów**, pow. Sulęcín. Skrobacz krążkowy, wiór i okrzeski krzem. z osady na stan. II, na b. wyspie (dziś półwyspie) na jeziorze łagowskim. Bad. urzędowe J. Kostrzewskiego. 1946 : 74.
23. **Łągów**, pow. Sulęcín. Okrzeski krzem. Stan. III na półwyspie jeziora łagowskiego. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1946 : 77.
24. **Łągów**, pow. Sulęcín. Oskrobywacz i okrzeski krzem. Stan. IV, zameczysko. Bad. urzędowe J. Kostrzewskiego. 1946 : 79.
25. **Łągów**, pow. Sulęcín. Skrobacz, rdzenie i okrzeski krzem. Stan. V. Płaskie wybrzeże nad jeziorem Trześniów. Bad. urzędowe J. Kostrzewskiego. 1946 : 82.
26. **Łuskowo**, pow. Wolin. Piłka krzem. ¹⁰⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 117.
27. **Malborg**, m. pow. 2 toporki kam. ¹¹⁾. Mienie poniem. 1946 : 40.
28. **Miejscowość nieznana**, Ameryka Półn. Grociki strzał i inne narzędzia krzem. Mienie poniem. 1946 : 14.
29. **Miejscowość nieznana**, Jasmund (Rugia). Narzędzia krzem. Mienie poniem. 1946 : 21, 23.

ROK 1946

I. EPOKA KAMIENNA

1. **Benz**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Szytlet krzem., piłka krzem., dluto z lukowatym ostrzem ⁸⁾. Depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1946 : 114.
2. **Bossin**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Dłuto krzem. niewykończone ⁸⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 115.
3. **Bydgoszcz**. Wiór krzem. z grobu. Mienie ponemieckie. 1946 : 11.
4. **Combe Capelle**, Dordogne (Francja). Skrobacz krążkowy. Paleolit, okr. aszelski. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 129.
5. **Dolsk**, pow. Śrem. 5 odłupków krzem. Dar H. Gołkontowej-Szczerkowskiej z Poznania. 1946 : 56.
6. **Garz**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Gładzona neolit. siekierka kam. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 135.
7. **Gniezno**, m. pow. Toporek kam. znaleziony przy ul. Błog. Jolanty. Dar J. Żmijewskiego z Gniezna. 1946 : 56.
8. **Heringsdorf**, b. pow. Uznam-Wolin. Piłka krzem. ⁶⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 116.
9. **Januszewice**, pow. Nowy Tomysł. Wiór i odłupek krzem. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1946 : 50.
10. **Kargowa**, pow. Wolsztyn. Odłupki krzem., wióry i rdzenie krzem., skorupy naczyń glin. Mienie poniem. przekazane przez Nadleśnictwo Kargowa. 1946 : 64.
11. **Okolica Kargowej**, pow. Wolsztyn. Odłupki krzem., wióry i rdzenie krzem., skorupy naczyń glin. Mienie poniem. przekazane przez Nadleśnictwo Kargowa. 1946 : 65.

⁸⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

⁹⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

¹⁰⁾ Por. przyp. 9.

¹¹⁾ Przekazano do Muzeum w Malborgu.

30. **Miejscowość nieznana**, Meksyk (Ameryka Środk.). 5 rdzeni, 7 skrobaczy i okrzesek z obsydianu, liściasty grot oszczepu i grocik strzały z krzemienia. Mienie poniem. 1946 : 96—97.
31. **Miejscowość nieznana**, Meksyk. Wióry zaszczerbione, rdzenie, skrobacze wiórowe, wióry zwykle, groty strzał, groty oszczepów, ułamki narzędzia gładzonego, grociki typu świderskiego, ozdoby dolnej wargi, sztylet, gładzik, okrzeski. Mienie poniem. 1946 : 111.
32. **Miejscowość nieznana**, Pomorze Zachodnie. 3 siekierki krzem. (w tym 1 o grubym obuchu), krzem. groty oszczepów, noże i inne narzędzia krzem., 4 toporki kam., 1 toporek kam. z niedowierconym otworem, 1 ze splaszonym obuchem, 2 siekierki kam.¹²⁾. Mienie poniem. 1946 : 16—17.
33. **Miejscowość nieznana** Prusy Wsch. Siekierka krzem., sztylet krzem. 4 toporki kam. (w tym 2 uszkodzone), kamień ze śladami pilowania, róg jeleni. Mienie poniem. 1946 : 41.
34. **Miejscowość nieznana**, Rugia (Niemcy). Buły krzem., siekierki krzem., toporki kam., noże, skrobacze i inne narzędzia krzem. Mienie poniemieckie. 1946 : 18—19, 22 i 24.
35. **Miejscowość nieznana**, Szlezwik (Niemcy). 11 toporków kam., siekierki kam. i krzem. Mienie poniem. 1946 : 26—27.
36. **Miejscowość nieznana**, b. pow. Uznam-Wolin. 2 sztylety krzem., dłuto krzem., ułamki 2 ostrzy oszczepów, małe ostrze oszczepu, 2 siekierki krzem. o grubym obuchu, 1 siekierka o przekroju soczewkowatym⁸⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 127.
37. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznan. Wióry i odlupki krzem. Mienie poniem. 1946 : 44.
38. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznan. Toporek kam. i ułamki dwóch innych toporków. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 181.
39. **Neppermin**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Ułamek sztyletu (?) krzem.¹³⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 118.
40. **Niemierzyce**, pow. Nowy Tomyśl. Toporek kam. o podwójnym ostrzu. Stan. IV. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1946 : 60.
41. **Norburg (?)** zapewne Nordburg, pow. Celle (Hannover-Niemcy). Siekierka kam. z rowkiem. Mienie poniem. 1946 : 13.
42. **Osnabrück** (Hannover - Niemcy). Siekierka kam. Mienie poniem. 1946 : 42.
43. **Owiczki**, pow. Oborniki (?). Toporek kam. Mienie poniem. 1946 : 10.
44. **Pürkelgut**, pow. Regensburg (Niemcy). Skorupy naczyń glin., fragment siekierki kam., fragment żarna kam., 2 czopy kam., kamienie ze śladami pilowania, noże krzem., rdzenie i buły krzem. Mienie poniemieckie 1946 : 28—30. 1946 : 32—37, 1946 : 39.
45. **Sanzin**, b. pow. Uznam-Wolin. Toporek kam. czółenkowaty¹⁴⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 120.
46. **Separowo**, pow. Nowy Tomyśl. Ułamek dłuta krzem., 2 skorupy zdobione. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1946 : 61.
47. **Separowo**, pow. Nowy Tomyśl. Ułamki naczyń glin. Kultura pucharów lejkow. Ze stanowiska zw. „Piekielkiem”. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1946 : 98.
48. **Separowo**, pow. Nowy Tomyśl. 1 grocik igielkowaty, wiórki i odlupki krzem. Mezolit. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1946 : 99.
49. **Smolarnia (?)** (Thecrofen), pow. Piła (?). Krzem. grot oszczepu. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 122.
50. **Okolice Słońska**, pow. Sulęcín. Motyka kam. i siekierka krzem. Mienie poniemieckie przekazane przez D. O. W. w Poznaniu. 1946 : 2.
51. **Słopianowo**, pow. Szamotuły. Ucho naczynia glin. Kult. pucharów lejkow. Dar W. Kostrzewskiego. 1946 : 94.
52. **Stolpe**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Grot krzem.¹⁵⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 121.
53. **Strzępiń**, pow. Nowy Tomyśl. Asymetryczny toporek kam. ze żłobkowanym obuchem, krzem. piłka, nóż i skrobacz, odlupki krzem., skorupy naczyń glin. Kultura pucharów lejkow. i cer. sznurowej. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1946 : 59.
54. **Suraz n/Narwia**, pow. Białystok. Wióry, skrobacze wiórowe i krążkowe, grociki trzonczkowate, żeberka, okrzeski, siekierka kam. i toporek kam. Dar A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1946 : 110 i 110b.
55. **Targowagórka**, pow. Środa Wlkp. Toporek kamienny. Dar J. Króla z Targowejgórki 1946 : 95.
56. **Uznam (Usedom)**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Siekierka krzem. o grubym obuchu¹⁶⁾.
57. **Welzin**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Dłuto krzem.¹⁷⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 125.
58. **Wenecja**, pow. Żnin. Część motyki kam., skorupa. Depozyt Instytutu Badania Starożytności Słowiańskich. 1946 : 87.
59. **Wenecja**, pow. Żnin. Skrobacz wiórowy i okrzeski krzem. Dar Fr. Maciejewskiego z Poznania. 1946 : 155.

¹⁴⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

¹⁵⁾ Por. przyp. 14.

¹⁶⁾ Por. przyp. 14.

¹⁷⁾ Por. przyp. 14.

¹²⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

¹³⁾ Por. przyp. 12.

60. **Wenecja**, pow. Żnin. Pół toporka kam. Luźno na polu rolnika Brykcy. Dar roln. Brykcy z Wenecji. 1946 : 160.
61. **Wilhelmshof** (?), zapewne pow. Szczytno. Siekierka krzem. dwuścienna o ostrym obuchu¹⁸⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 126.
62. **Wolin**, m. pow. Dłuto, krzem.¹⁹⁾. Depozyt A. Stafińskiego. 1946 : 125.
63. **Woyens** (?), Siekierka krzem. o spłaszczonym obuchu. Mienie poniem. 1946 : 15.
64. **Żakowice**, pow. Ostrów. 2 siekierki krzem. i toporek kam. odkryte na polu folwarcznym. Dar Z. Bieganowskiego z Żakowic. 1946 : 107.

II. WCZESNA I STARSZA EPOKA BRĄZOWA.

Separowo, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy naczyń glin., zebrane na stanow. zw. „Piekietko”. II okr. epoki brąz. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1946 : 100.

III. ŚRODKOWY, MŁODSZY I NAJMŁODSZY OKRES EPOKI BRĄZOWEJ, OKRES HALSZTACKI, WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES PRZEDRZYMSKI

A. Kultura łużycka.

1. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy. Dar S. Łuczaka z Inowrocławia. 1946 : 156.
2. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy. Dar S. Łuczaka i W. Schweitzera. 1946 : 163.
3. **Carel**, pow. Calau (Niemcy). Naczynie z kośćmi palonymi. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 167.
4. **Głuchów**, pow. Świebodzin. Miniaturowe naczynie glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 168.
5. **Godawy**, pow. Żnin. Skorupy. Dar L. J. Łuki z Poznania. 1946 : 152.
6. **Grabonóg**, pow. Gostyń. Naczynie czarne z 2 uszkami, znalez. w r. 1946. Dar Górnego z Poznania. 1946 : 85.
7. **Gross Jehser**, pow. Calau (Niemcy). Miseczka glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 169.
8. **Gross Mehrow**, pow. Calau. Skorupy z grodziska. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 150.
9. **Kemmen**, pow. Calau (Niemcy). Naczynie glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 171.
10. **Klein Jauer**, pow. Calau (Niemcy). Naczynie glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 170.
11. **Lieskau**, pow. Luckau. Naczynie glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 173.
12. **Łągów**, pow. Sulęcín. Skorupy z osady na płaskowyżu między leśnictwem a zamczyskiem. Młodszy okres epoki brąz. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1946 : 73.
13. **Łągów**, pow. Sulęcín. Skorupy i kości spalone. Stan. II, na byłej wyspie (obecnie półwyspie) jez. łagowskiego. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1946 : 75.
14. **Łągów**, pow. Sulęcín. Skorupy. Stan. III na półw. jez. łagowskiego. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1946 : 78.
15. **Łągów**, pow. Sulęcín. Skorupy. Stan. IV, zamczysko. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1946 : 80.
16. **Łągów**, pow. Sulęcín. Skorupy. Stan. V, płaskie wybrzeże nad jez. Trześniów. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1946 : 83.
17. **Lysin**, pow. Żnin. Skorupy. Dar H. Szoldrskiej z Poznania. 1946 : 154.
18. **Miejscowość nieznana**. Rugia (Niemcy). Pięcioboczny topór kam. Mienie poniem. 1946 : 90.
19. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznany. 131 naczyń glin., 9 mis, grzechotka glin., talerz płaski, łyżka glin., większe fragm. naczyń, skorupy i kości palone. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 181.
20. **Międzyrzecz**, m. pow. Siekierka brąz. z piętką. Mienie poniem. 1946 : 9.
21. **Mogilno**, m. pow. Skorupy naczyń glin., odkryte na półwyspie jeziora. Dar T. Wiślańskiego z Krakowa. 1946 : 164.
22. **Mogilno**, m. pow. Skorupy odkryte nad brzegiem jeziora. Dar T. Wiślańskiego z Krakowa. 1946 : 109.
23. **Okunin**, pow. Świebodzin. 3 naczynia glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 172.
24. **Podlegórz**, pow. Świebodzin. 3 naczynia i skorupy innych naczyń. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 178.
25. **Rogów**, pow. Świebodzin. Skorupy z grodziska. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 144.
26. **Seese**, pow. Calau (?). Naczynie glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 174.
27. **Senftenberg** (Złokomorów) (Łużyce). Skorupy z grodziska. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 149.
28. **Sitno**, pow. Świebodzin. 12 naczyń glin. i kości palone. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 179.
29. **Okolice Słońska**, pow. Sulęcín. Naczynie glin. grupy górzyczej kult. łużyckiej. Mienie poniemieckie przekazane przez D. O. W. w Poznaniu. 1946 : 3.
30. **Okolice Słońska**, pow. Sulęcín. 2 naczynia glin., dzban i czerpak glin., skorupy naczyń. Mienie poniem., przekazane przez D. O. W. w Poznaniu. 1946 : 4.
31. **Stradow**, pow. Calau (Niemcy). 2 naczynia glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 175.
32. **Stöbritz**, pow. Calau (Niemcy). Czerpak glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 176.
33. **Suraz** (n/Narwia), pow. Białystok. Skorupy. Dar A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1946 : 110a.
34. **Okolice Szamotuł**, m. pow. 7 naczyń glin. i skorupy. Własność poniem. przekazana przez Franciszkę Müller z Poznania. 1946 : 91.

¹⁸⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodn.

¹⁹⁾ Por. przyp. 18.

35. Trzebiechów, pow. Świebodzin. Kubek glin. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 177.
36. Tuczno, pow. Inowrocław. 2 popielnice z kośćmi, 5 naczyń glinianych, niekompletnych i skorupy innych naczyń. Z ementarzyska na stan. 14 koło cukrowni. Dar dyr. inż. W. Dobkowskiego z Tuczna. 1946 : 104.
37. Wenecja, pow. Żnin. Stan. IV (Łosia Góra). Skorupy. Dar L. J. Łuki z Poznania. 1946 : 153.
38. Wenecja, pow. Żnin. Zdobiona przystawka glin. Nad jeziorem gogółkowskim. Dar dyr. Spychalowicza z Inowrocławia. 1946 : 159.
39. Wenecja, pow. Żnin. Skorupy. Stan. V. Depozyt Instytutu Badania Staroż. Słow. 1946 : 88.
40. Żakowice, pow. Ostrów. Ułamki naczyń glin. z pola folwarcznego. Dar Z. Bieganowskiego z Żakowic. 1946 : 108.

B Kultura pomorska.

1. Grylewo, pow. Wągrowiec. Naczynie glin. z kośćmi, skorupy glin. klosza i misy oraz toporek neolit. asymetryczny (zapewnie wtórnie używany). Z grobu podkloszowego. Dar referatu Kultury i Sztuki Starostwa Pow. w Wągrowcu. 1946 : 151.
2. Januszewice, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy z wydmy pod lasem, na prawo od drogi z Januszewic do Słupów. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1946 : 45.
3. Ostrów-Krepa, m. pow. Popielnica, 2 misy zachowane fragmentarycznie, 2 kubki z taśmowatym uchem, fragment przystawki, skorupy, część naszyjnika żel. i część żel. pochwy do miecza. Z grobu skrzynkowego odkrytego na polu rolnika Sikory. Dar J. Sikory z Ostrowa, 1946 : 136—141.
4. Ostrów-Krepa, m. pow. Popielnica z misą z grobu skrzynk. na polu roln. Sikory. Dar kierownictwa szkoły podstawowej w Ostrowie-Krepie. 1946 : 142.
5. Stobnica (?), pow. Oborniki. Połowa naczynia z listwą poziomą. Mienie poniem. przekazane przez Franciszkę Müller z Poznania. 1946 : 92.
6. Wenecja, pow. Żnin. Skorupy. Stan. V, wczesny okres przedrzymski. Depozyt Instytutu Badania Staroż. Słow. 1946 : 89.
7. Zalesie Barcińskie, pow. Szubin. Popielnica, uł. misy, kości spalone. Z grobu skrzynkowego z okresu halsztackiego, odkrytego w r. 1937(?). 1946 : 113.

C. Inne kultury.

1. Miejscowość nieznana, Górna Austria. Skarb brązowy złożony z kabląka od wiadra, grotu oszczepu, siekierki z piętka, siekierki z tulejką, bransolety i naszyjnika. Mienie poniemieckie. 1946 : 25.
2. Miejscowość nieznana, Meksyk. 14 wisiorków brąz. w formie dzwoneczków i uł. ozdoby złotej. Mienie poniem. 1946 : 112.

3. Miejscowość nieznana, Prusy Wschodnie. Siekierka brąz. Mienie poniem. 1946 : 41.
4. Suraż u/Narwią, pow. Białystok. Skorupy z okresu halsztackiego. Dar A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1946 : 110c.

IV. PÓZNY OKRES PRZEDRZYMSKI I OKRES RZYMSKI.

1. Biskupin, pow. Żnin. Skorupy z późn. okr. przedrzymskiego. Dar S. Łuczaka i W. Schweitzera. 1946 : 163.
2. Chobienice, pow. Wolsztyn. Skorupy naczyń glin. Stan. I, późny okres rzymski. Bad. urzęd. mgra B. Kostrzewskiego. 1946 : 102.
3. Dolsk, pow. Śrem. Skorupy z późnego okresu przedrzymsk. (?) znalezione w ogrodzie Olejniczaka przy ul. Pocztowej 16. Dar H. Gólkontowej-Szczerkowskiej z Poznania. 1946 : 57.
4. Godawy, pow. Żnin. Skorupy z późn. okr. przedrzymskiego zebrane na polu Gawrycha, w miejscu odkrycia późnolateńskiego grobu szkielecowego. 1946 : 157.
5. Godawy, pow. Żnin. Skorupy z późn. okr. przedrzymskiego i rzymskiego. Dar. L. J. Łuki z Poznania. 1946 : 152.
6. Miejscowość nieznana, Prusy Wschodnie (?). Zapinka z uszkodzonym kołcem, sprzączka do pasa, drucik, fragment żel. z okresu rzymskiego. Ze zbiorów Muzeum w Malborgu. Dar Cz. Strzyżewskiego z Rawicza. 1946 : 165.
7. Pleszew, pow. Jarocin. Skorupy z okr. rzymskiego. Dar Wł. Gajewskiego z Poznania. 1946 : 70.
8. Sędzin, pow. Nieszawa. Zapinka tarczowata z 6 występami na obwodzie tarczy. Okres rzymski. Dar B. Zielonki z Sędzina, pow. Nieszawa. 1946 : 47.
9. Okolice Słońska, pow. Sulęcín. Naczyńko glin. z okresu rzymskiego. Mienie poniem. przekazane przez D. O. W. w Poznaniu. 1946 : 5.
10. Strzępiń, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy z okr. rzymskiego. Stan. VI. Depozyt E. Rabiegi ze Strzępinia.

V. OKRES WCZESNOHISTORYCZNY I CZASY PÓZNIEJSZE

1. Baranowo, pow. Poznań. 2 skorupy średniow. (jedna zdobiona), znalezione k. domu Nowaka nad jez. Kierskim. Dar A. Dubowskiego, Baranowo. 1946 : 143.
2. Białcz Stary, pow. Kościan. Skorupy, kości i zęby zwierzęce z grodziska wczesnohist. Bad. urzęd. mgra B. Kostrzewskiego. 1946 : 105.
3. Biskupin, pow. Żnin. Skorupy naczyń średniow. Dar. St. Łuczaka z Inowrocławia. 1946 : 156.
4. Chobienice, pow. Wolsztyn. Skorupy, polepa, żużle, węgiel drzewny i kości zwierzęce z jamy wczesnohist. na wyspie jeziora chobienickiego. Bad. urzęd. mgra B. Kostrzewskiego. 1946 : 103.

5. **Dolsk**, pow. Śrem. Skorupy naczyń średniow., znalezione w ogrodzie Olejniczaka przy ul. Pocztowej 16. Dar. H. Gólkontowej-Szczerkowskiej z Poznania. 1946 : 58.
 6. **Górzno**, pow. Leszno. Srebrny skarb siekańcowy złożony z 36 monet całych, 13 ułamków monet, 12 ułamków ozdób i 7 „placków” surowca srebrnego. Depozyt dra Z. Rajewskiego z Leszna. 1946 : 1.
 7. **Gross Mehrow**, pow. Calau (Łużyce). Skorupy naczyń wczesnohist. z grodziska. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 148.
 8. **Inowrocław**, m. pow. Naczynko i skorupy średniowieczne odkryte w przedłużeniu ul. Poznańskiej. Dar St. Łuczaka z Inowrocławia. 1946 : 8.
 9. Okolice **Kargowej**, pow. Wolsztyn. Skorupy naczyń wczesnohist. Mienie poniem. przekazane przez Nadleśnictwo Kargowa. 1946 : 67.
 10. **Kittlitz**, pow. Calau (Łużyce). Kości zwierz. i skorupy naczyń wczesnohist. i średniowiecznych. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 146/147.
 11. **Łądek**, pow. Konin. Arabski dirhem srebrny. Dar gimnazjum w Słupcy. 1946 : 53.
 12. **Łagów**, pow. Sulęcín. Skorupy naczyń wczesnohistoryczn. Stan. II na półwyspie jeziora łagowskiego. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego 1946 : 76.
 13. **Łagów**, pow. Sulęcín. Skorupy naczyń średniow. Stan. IV. Zameczysko. Bad. J. Kostrzewskiego. 1946 : 81.
 14. **Mogilno**, m. pow. Skorupy wczesnohist. z grodziska nad brzegiem jeziora. Dar T. Wiślańskiego z Krakowa. 1946 : 109.
 15. **Mogilno**, m. pow., Skorupy, kości zwierz., fragmenty przedmiotów żelaznych zebrane na półwyspie jeziora Okres wczesnohist. Dar T. Wiślańskiego z Krakowa. 1946 : 164.
 16. **Morawy**, pow. Nieszawa. Brązowy ciężarek do wagi (uszkodzony). Dar B. Zielonki z Sędzina, pow. Nieszawa. 1946 : 49.
 17. **Pleszew**, pow. Jarocin. Skorupy naczyń wczesnohistoryczn. Dar Wł. Gajewskiego z Poznania. 1946 : 72.
 18. **Poznań-Góra Przemysława**. Skorupy naczyń wczesnohist. i średniow. Depozyt Instytutu Badania Staroż. Słow. 1946 : 86.
 19. **Poznań** — k. mostu św. Rocha. Skorupy naczyń średniow. Dar Fr. Maciejewskiego z Poznania. 1946 : 101.
 20. **Rogów**, pow. Świebodzin. Skorupy zdobione z grodziska. Z Muzeum w Sulechowie 1946 : 145.
 21. **Skąpe**, pow. Świebodzin. Skorupy i 2 przęśliki. Okres wczesnohistor. i średniowiecze. Z Muzeum w Sulechowie. 1946 : 183.
 22. Okolice **Słońska**, pow. Sulęcín. 2 naczynia glin. wczesnohistor. Mienie poniem. przekazane przez D. O. W. w Poznaniu. 1946 : 6.
 23. Okolice **Słońska**, pow. Sulęcín. Łyżwa kośc., nóż żel. z okuciem oprawki, 2 klucze, nożyce żel. gwiazdka ostrogi, skorupy naczyń średniowieczn. Mienie poniem. przekazane przez D. O. W. w Poznaniu. 1946 : 7.
 24. **Strzępiń**, pow. Nowy Tomysł. Skorupy ze stan. VI. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1946 : 63.
 25. **Szubin** (?), m. pow. Nóż, 2 siekierki, grof oszczepu, dziur, klucz, łyżka i kółko żel. zdobione. Średniowiecze. Dar. A. Krygiera z Szubina. 1946 : 106.
 26. **Wenecja** pow. Żnin. Skorupy wczesnohist. i kości znalezione między jeziorem biskupińskim a jez. Skrzyńką. Dar. F. Wydry z Gniezna. 1946 : 55.
 27. **Wenecja**, pow. Żnin. Skorupy naczyń wczesnohistorycznych i średniowiecznych. Stan. V. Depozyt Instytutu Badania Staroż. Słow. 1946 : 90.
 28. **Wenecja**, pow. Żnin. Skorupy naczyń wczesnohistorycznych, znalezione na polu Gadzińskiego. Dar mgr M. Trzepaczówny, H. Burchardówny i L. J. Łuki. 1946 : 161.
 29. **Wenecja**, pow. Żnin. Skorupy naczyń wczesnohistorycznych. Dar H. Szoldrskiej. 1946 : 162.
 30. **Żoń**, pow. Chodzież. Skorupy naczyń wczesnohistorycznych z ornamentem. Dar M. Gapy z Żonia. 1946 : 51.
 31. **Żoń**, pow. Chodzież. Ułamek kaffa (?) i 2 skorupy z ornamentem. Średniowiecze. Dar M. Gapy z Żonia. 1946 : 52.
- VI. NIEOKREŚLONE**
1. **Bielany**, pow. Nowy Tomysł. Rozcieracz do zarna. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1946 : 46.
 2. Okolice **Kargowej**, pow. Wolsztyn. Skorupy naczyń glin., polepa, żużel. Mienie poniem. przekazane przez Nadleśnictwo Kargowa. 1946 : 66.
 3. **Niedźwiady**, pow. Żnin. Skorupy naczyń, zebrane z pola roln. Borusa. Dar Kier. Szkoły powsz. w Niedźwiadach. 1946 : 84.
 4. **Pleszew**, pow. Jarocin. 2 płaskie przęśliki glin. Dar Wł. Gajewskiego z Poznania. 1946 : 71.
 5. **Pürkelgut**, pow. Regensburg (Niemcy). Fragment oselki z piaskowca. Mienie poniem. 1946 : 31.
 6. **Wenecja**, pow. Żnin. Przęślik glin. znaleź. nad brzegiem jeziora. Dar mgr M. Trzepaczówny z Krakowa. 1946 : 158.
- ROK 1947**
- I. EPOKA KAMIENNA**
1. **Alt Lehzig** (?) pow. Piła. Pół toporka kamien. Depozyt Muzeum w Trzebieńcu. 1947 : 531.
 2. **Baldoń**, pow. Kalisz. 5 grocików sercow., okrzeski i wióry krzem., skorupa. Z wydmy przy szosie do Brzezín. Ze zbiorów E. Dąbrow-

- skiego z Kalisza zakupionych przez Muzeum. 1947 : 446.
3. **Benz**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy), 3 dłuta krzem., 1 krzem. pilka sierpowata²⁰⁾. Z Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1947 : 1.
 4. **Biała**, pow. Piła. Glin. ciężarki do krosien, okrzeski i wióry krzem. Depozyt Muzeum w Trzciance, pow. Czarnków. 1947 : 78.
 5. **Biskupin**, pow. Żnin. Okrzeski krzem. Stan. 15. Dar Instytutu Bad. Staroż. Słow. 1947 : 288.
 6. **Borek**, pow. Gorzów. Siekierka krzem. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 388.
 7. **Borek**, pow. Kalisz. Grociki krzem. ściągawkowe, trapezowate i trzoneczkowe, grociki sercowe, świder, skrobacze, wióry (niektóre retuszowane), rdzenie, okrzeski, skorupy. Mezolit i neolit. Stan. I, wydma za lasem należącym do wsi Lis. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 449—450.
 8. **Borek**, pow. Kalisz. 2 grociki trapezowate, wióry, skrobacze, rdzenie, okrzeski, naczynie glin. i skorupa. Mezolit i neolit. Stan. 1a i 1b, w przedłużeniu stan. 1 w kier. połudn. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 454 i 457.
 9. **Borek**, pow. Kalisz. Grociki trapezowate, wióry, rdzenie, okrzeski, skrobacze, rylec, skorupy. Stan. 2 i 2a, na polu uprawnym tuż za lasem należącym do wsi Lis i dalej na wschód. Mezolit i neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 458 i 462—463.
 10. **Borek**, pow. Kalisz. Wióry, skrobacze, skorupy, grociki sercowate. Stan. 3, 700 m na wschód od stan. 2. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakupionych przez Muzeum. 1947 : 464.
 11. **Borek**, pow. Kalisz. Wióry i skrobacze krzem. Stan. nieokreślone. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 467.
 12. **Brójce**, pow. Międzyrzecz. Wióry i okrzeski krzem. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 155.
 13. **Brzozowiec**, pow. Gorzów. Fragm. grotu oszczepu wzgl. szyletu krzem. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 390.
 14. **Ciecierzycy**, pow. Gorzów. 3 siekierki krzem., dłuto i wióry krzem., siekierka kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 392.
 15. **Chełm Gryficki**, pow. Gryfice. 2 siekierki i toporek kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 367.
 16. **Chełminko**, pow. Szamotuły. Toporek kamienny. Dar Miejsk. Liceum Pedagog. w Pniewach. 1947 : 73.
 17. **Cotoń-Ostrów**, pow. Żnin. Wióry, rdzenie i okrzeski krzem. Stan. 2, na wydmie. Bad. studentów prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 218.
 18. **Cotoń-Ostrów**, pow. Żnin. Skorupy kult. cer. sznurowej. Stan. I na końcu cypla b. półwyspu. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1947 : 285.
 19. **Czaskersse** (?) zapewne Sarckie jezioro, pow. Piła. Toporek kam. złamany w obuchu. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 521.
 20. **Danków**, pow. Strzelce. Siekiera kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach Kraj. 1947 : 331.
 21. **Dąbie**, pow. Łobez. Odlupki krzem., siekiera i toporek kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 374.
 22. **Deszczno**, pow. Gorzów. Fragm. 2 siekierki krzem. 3 siekierki kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 393.
 23. **Dęhogóra**, pow. Piła. Grociki ściągawkowe i wióry krzem. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 88.
 24. **Długa Wieś**, pow. Kalisz. Wióry, okrzeski, skrobacze, Stan. 1, na skraju lasu bukowego. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza, zakupionych przez Muzeum. 1947 : 468.
 25. **Długa Wieś**, pow. Kalisz. 2 grociki sercowe, wióry, okrzeski, skrobacze, skorupy (obok skorup luźno kości palone). Stan. II, długa kotlina położona na wschód od stan. 1. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 469.
 26. **Długa Wieś**, pow. Kalisz. Grociki trapezowate i trzoneczkowe, wióry, skrobacze, rdzenie, okrzeski, kość palona, Mezolit i neolit. Stan. 3, przy zboczach położonym na południe od stan. 2. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 469.
 27. **Długa Wieś**, pow. Kalisz. Grociki trapezowate, wióry i okrzeski. Mezolit i neolit. Stan. 4, na połudn.-zach. od stan. 3, w odległości 50—70 m od niego. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 471.
 28. **Długa Wieś**, pow. Kalisz. 2 wióry krzem. Stan. 5 i 6, w kier. połud.-zach. i pół-wsch. od stan. 3. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 472.
 29. **Dobiegniew**, pow. Strzelce Kraj. Skrobacz krzem. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 170.
 30. **Drezdenko**, pow. Strzelce Kraj. Pół toporka kam. Dep. Muzeum w Strzelcach. 1947 : 332.
 31. **Dziadkowo-Kolonia**, pow. Gniewno. Wióry, rdzenie i odlupki krzem. Na wydmie nad Welną. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 223.
 32. **Dzierżążno Wielkie**, (jezioro), pow. Piła. Odlupki krzem. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 85.
 33. **Folsztyn**, pow. Piła. Grociki trapezowate, wiór krzem. Mezolit. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 523.

²⁰⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

34. Folsztyn, pow. Pila. Skorupy kult. cer. sznurowej. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 524.
35. Gardzko, pow. Strzelce. Pół siekierki krzem. i siekierka kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach Kraj. 1947 : 334.
36. Głęboczek, pow. Strzelce. Siekiera kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 337.
37. Gnitz (?) Pomorze Zachodnie (?). Siekierka krzem.²¹⁾. Z Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 9.
38. Godawy, pow. Żnin. Wióry i okrzeski krzem. Stan. 2. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 228.
39. Godawy, pow. Żnin. Wióry, okrzeski, skrobacze i rdzenie krzem. Stan. 1. Depozyt Instytutu Bad. Staroż. Słow. 1947 : 292.
40. Gościm, pow. Strzelce. Wióry krzem. i siekierka kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 408.
41. Gościmiec, pow. Strzelce. 2 siekierki kam., 2 motyki kam., fragm. toporka kam., rozcieracz kam., skorupa. Kult. cer. wstęg. i kult. cer. sznur. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 345.
42. Goszczanowice, pow. Strzelce. Wióry i skrobacze krzem., rdzeń krzem., siekierki krzem., skorupy, siekierki i toporki kam., motyka, kam. do polerowania. Kult. cer. wstęg. i kult. cer. sznurowej. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 338.
43. Goszczanowice, pow. Strzelce. Wióry i okrzeski krzem., rozcieracz, półwytwór kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 407.
44. Goszczanówko, pow. Strzelce. Pół siekierki krzem. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 341.
45. Gottosberg (?), zap. Boguszów (Gottesberg), pow. Wałbrzych. Siekierka kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 378a.
46. Górecko, pow. Strzelce. 2 siekierki krzem., 2 siekierki kam., 3 toporki kam., płyta do gładzenia, rozcieracz kam., skorupa. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 346.
47. Górecko, pow. Strzelce. Toporek kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 406.
48. Górki, pow. Strzelce. Wiór krzem., rozcieracz kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 347.
49. Górnica, pow. Pila. Wióry, skrobacze, rdzenie, okrzeski, siekierki krzem., piła krzem., 2 grociki dłutowate, siekierki i toporki kam., wiśtorki z muszel. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 93.
50. Górnica, pow. Pila. Skorupa kult. puch. lejkow. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 93a.
51. Günthershof (?)²²⁾, pow. Pila. Rdzeń krzem., 3 wióry, 2 siekierki krzem. i 1 siekierka kam. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 92.
52. Huttos (?)¹³⁾, Ziemia Lubuska (?). Siekierka kam., rozcieracz kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 378.
53. Janków, pow. Kalisz. Wióry, skrobacze, okrzeski. Przy szosie z Kalisza do Chocza. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 473.
54. Jarantów, pow. Kalisz. Grociki trapezowate, sercowate, skrobacze, wióry, okrzeski, skorupa. Stan. 1, na wydmy nad dopływem Prosnny, 4 km. na półn.-zach. od Stawiszyna. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 475.
55. Jarantów, pow. Kalisz. Okrzeski, skrobacze, wióry, rdzeń. Stan. 3, na piasku, między stan. 1 i 2. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 478.
56. Jastrzębniki, pow. Kalisz. Skrobacz krzem. Stan. 2, oddalone o 200 m w kier. wsi Kurzej od stan. 1. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 483.
57. Jędrzejewo, pow. Pila. 2 siekierki kam. i motyka kam. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 97.
58. Kaczkowo, pow. Żnin. Pławik z kory, kawałki drewna, kości zwierz. i skorupy kult. amfor kulętych, odkryte przy kopaniu torfu. Dar Ekspedycji Wykopalisk. U. P. w Biskupinie. 1947 : 148.
59. Kalisz-Majkow, m. pow. Skrobacz krzem., płytka kość. (obrabiana). Na półn. skłonie cmentarza wojskowego, w piasku. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 490.
60. Kalisz-Zawodzie, m. pow. Rdzeń, wióry i okrzeski. Z grodziska wczesno-hist. i na polu na północ od grodziska. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 495 i 497.
61. Kandau (Lotwa). Toporek kam. z zaokrągl. obuchem. 1947 : 50.
62. Kemplin, Meklemburgia. Siekierka krzem. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 418.
63. Kęszycza, pow. Międzyrzecz. Pół toporka kam. i przęślik kam. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 194a.
64. Klasztorne, pow. Choszczno. Siekierka krzem. o gładzonym ostrzu. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 373.
65. Kleśno, pow. Strzelce. Płyta kam. do gładzenia. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 410.
66. Konin, m. pow. Skorupy, wióry i okrzeski, grocik sercowaty, kamień do gładzenia. Stan. bliżej nieoznaczone, z wydmy między rzeką

²¹⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

²²⁾ Nazwa polska nieustalona.

- Pową a Ruminem k/Konina. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 422.
67. **Kowalewo**, pow. Gniezno. Wiór krzem. załuskany. Stan. 1. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 244.
68. **Okolice Krzyża**, pow. Piła. 2 wióry krzem. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 99.
69. **Kutzdangen**, pow. Hasenpöth (Łotwa). Topór bojowy z asymetrycznym ostrzem (obuch uszkodzony). 1947 : 52.
70. **Kutzow**, b. pow. Uznam.-Wolin (dzis Niemcy). Siekierka krzem. pęknięta i okrzeski krzemienne²⁴⁾ z Muzeum w Świnoujściu. Depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 3.
71. **Kuźnica Czarnkowska**, pow. Piła. Pół toporka kam. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 96.
72. **Kuźnica Żelichowska**, pow. Piła. Rdzeń i grocik krzem. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 529.
73. **Kuźnik**, pow. Międzyrzecz. Wióry, skrobacze, rdzenie i okrzeski krzem. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 176a.
74. **Le Moustier**, Dordogne (Francja). Kopia czaszki, żeber, kości udowej, goleniowej i obojczyka człowieka z rodzaju *homo musteriensis* i *homo aurignacensis*, wg. oryginałów w Muzeum Berlińskim, zakupione od Fr. Maciejewskiego z Poznania. 1947 : 511.
75. **Licheń**, pow. Strzelce. 2 płyty kam. do gładzenia i rozcieracz kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 351.
76. **Licheń**, pow. Strzelce. Kamień ze śladami gładzenia na trzech ścianach. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 411.
77. **Lipki Małe**, pow. Gorzów. Okrzeski, skrobacze, rdzeń i siekierka z krzem., 2 toporki kam., ułamek toporka i płyta kam. do szlifowania. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 369.
78. **Lipki Małe**, pow. Gorzów. Grociki, skrobacze krzem., siekierka krzem., niewykończony topór kam. Mezolit i neolit. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 396.
79. **Lis**, pow. Kalisz. Pół grocika trzoneczkowego, rdzeń, skrobacze, okrzeski, wióry krzem. Mezolit i neolit. Stan. 1. piaszczyste wzgórze za wsią, przy drodze do Zadowic. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 503.
80. **Lis**, pow. Kalisz. Skrobacz krzem. Stan. 2. wydma za nowym cmentarzem przy lesie wolicim. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum 1947 : 505.
81. **Lis**, pow. Kalisz. Grociki trapezowate, skrobacze, wióry, rdzenie, okrzeski. Mezolit i neolit. Stan. 3, na drodze leśnej w lesie wolicim, po prawej stronie szosy. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza, zakup. przez Muzeum. 1947 : 507.
82. **Lubcz**, pow. Żnin. Okrzeski krzem. Stan. 2, na zachód od lasu. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 248.
83. **Lubcz**, pow. Żnin. Wiór i okrzeski krzem. Stan. 3. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 250.
84. **Luboń**, pow. Poznań. Narzędzia i okrzeski krzem., skorupy. Z wydmy nad Wartą. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 383.
85. **Lykenwerder (?)**²⁴⁾, pow. Piła. Skrobacz wiórowy, wióry i okrzeski. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 109.
86. **Łagodzin**, pow. Gorzów. Siekierka kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 397.
87. **Łonnicki Młyn**, pow. Piła. Rdzeń krzem. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 104.
88. **Ługi**, pow. Strzelce. Rdzeń krzem. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 356.
89. **Masanów**, pow. Ostrów. Siekierka kam., znal., na polu roln. Kucharskiego. Dar Publ. Szkoły Powszechn. w Masanowie. 1947 : 445.
90. **Maszewo**, pow. Gorzów. Siekierka krzem. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 398.
91. **Michałca**, pow. Gniezno. Rdzeń, wióry i okrzeski krzem. Na wydnie pod lasem. Dar L. J. Łuki. 1947 : 268.
92. **Michałca**, pow. Gniezno. Skorupa kuli. pucharów lejkw. Dar L. J. Łuki. 1947 : 269.
93. **Miejscowość nieznana**, Pomorze Zachodnie (?) 2 siekierki krzem. czworościenne oblitkiwane, siekierka krzem. czworościanna gładzona, dłuto dwuścienne z czerw. krzem., piłka sierpowata z czerw. krzem. i toporek kam.²⁵⁾. Z Muzeum z Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 11.
94. **Miejscowość nieznana**, (Litwa? Łotwa?). 2 motyki rogowe, obrobione kości. 1947 : 43.
95. **Miejscowość nieznana** (Litwa? Łotwa?). Topór bojowy. 1947 : 52a.
96. **Miejscowość nieznana**, (Litwa? Łotwa?). Duża, jednostr. gładzona siekiera kam., o silnie zwężonym obuchu i toporki kam. z zaokrąglonym obuchem. 1947 : 45 i 47.
97. **Miejscowość nieznana**, Kurlandia. Dwa toporki kam. z zaokrąglonym obuchem i jeden z płaskim obuchem. 1947 : 48 i 53.
98. **Miejscowość nieznana**, Skandynawia. Duża siekierka krzem. Depozyt Muzeum w Strzelcach Kraj. 1947 : 380.

²⁴⁾ Nazwa polska nieustalona.

²⁵⁾ Przekazano do zbiorów Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

²⁵⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

99. **Międzyzdroje**, pow. Wolin. Siekierka kam.²⁶⁾. Z Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 6.
100. **Międzyrzecz**, m. pow. Skorupy z ornamentyką kątową, odlupki krzem. Stan. 1, na dnie rzeczki Paklicy. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 185.
101. **Miraumont**, Francja. Dwa pięściaki krzem. Paleolit, przemysły: szelski i aszelski. Depozyt Muzeum w Strzelcach Kraj. 1947 : 379.
102. **Mitawa**, Łotwa. Toporek kamienny. 1947 : 49.
103. **Muske** (?)²⁷⁾, pow. Piła. Wióry, skrobacze i okrzeski krzem. Depozyt Muzeum w Trzeńce. 1947 : 110.
104. **Mycielin**, pow. Krotoszyn. Wiór zaszczerbiony, okrzeski. Stan. I, piasznica przy folwarku. Dar J. Kostrzewskiego i L. Fagasińskiej z Krakowa. 1947 : 275.
105. **Mycielin**, pow. Kalisz. Grociki igielkowate, trapezowate i sercowate, wióry, skrobacze, okrzeski, rdzenie. Mezolit i neolit. Na wydmach. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 509.
106. **Neppermin**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Siekierka krzem.²⁸⁾. Z Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 4.
107. **Niedźwiady**, pow. Żnin. Skorupy naczyń kult. amfor kulistych. Dar E. Maliszówny z Niedźwiad, 1947 : 150.
108. **Niedźwiady**, pow. Żnin. Wiór i okrzeski krzem. Stan. I. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 252.
109. **Nikorsk**, pow. Piła. Rdzeń, wióry, wiór półtylcowy, skrobacze krzem. Depozyt Muzeum w Trzeńce. 1947 : 114.
110. **Objezierze** pow. Oborniki. Wióry i okrzeski krzem. Dar St. Jasnosza z Poznania. 1947 : 149.
111. **Ošno**, pow. Żnin. Skorupy ze stosu kam. obok grodziska. Dar L. J. Łuki. 1947 : 271.
112. **Osiek**, pow. Strzelce. Pół toporka kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 357.
113. **Passow**, Meklemburgia. Siekierka krzem. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 419.
114. **Peenemünde** (Pianoujście), b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Siekierka krzem.²⁹⁾. Z Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 5.
115. **Pogorzałki Wielkie**, pow. Krotoszyn. Skrobacz wysoki, ul. siekierki gładzonej, wiórek, okrzeski krzem. skorupa kult. pucharów lejkow. Stan. I, w piasznicy przy cmentarzu parafii kat. Borzęciczki. Dar J. Kostrzewskiego i L. Fagasińskiej z Krakowa. 1947 : 278.
116. **Przeborowo**, pow. Strzelce. Niedokończony toporek kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 412.
117. **Przesieki**, pow. Piła. Fragment topora kam. Depozyt Muzeum w Trzeńce. 1947 : 115.
118. **Przynotecko**, pow. Strzelce. Wióry i grocik trapezowaty, siekierka krzem. Mezolit i neolit. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 399.
119. **Przynotecko**, pow. Strzelce. Siekierka kam., skorupa. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 359.
120. **Pszczew**, pow. Międzyrzecz. Wióry i okrzeski krzem. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 201.
121. **Rackwitz**, zapewne Rankwitz, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Siekierka krzem. uszkodzona³⁰⁾. Z Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1947 : 2.
122. **Radolin**, pow. Piła. Wióry, okrzeski krzem., siekierka kam. Depozyt Muzeum w Trzeńce. 1947 : 116.
123. **Radosiew**, pow. Piła. Siekierka krzem. Depozyt Muzeum w Trzeńce 1947 : 121.
124. **Rańsko**, pow. Międzyrzecz. Wióry, rdzenie i okrzeski krzem. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 204.
125. **Rogowo**, pow. Żnin. Skorupy kult. amfor kulistych oraz wióry, okrzeski i czworokątna siekierka kam. Stan. V, na wydmy przy drodze do Rzymu. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 256.
126. **Rogowo**, pow. Żnin. Wióry, skrobacze, rdzenie, grocik sercow., okrzeski krzem., ul. toporka kam., skorupy kult. amfor kulistych. Stan. V, nad jeziorem Ziola. Depozyt Instytutu Bad. Staroż. Słow. 1947 : 297. 1947 : 522.
127. **Rosko**, pow. Czarnków. Toporek kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 522.
128. **Rychlik**, pow. Piła. 3 wióry krzem., ul. grocika trzonczkowatego, okrzesek, siekierka kam., skorupy naczyń glin. zdobionych. Mezolit i neolit. Depozyt Muzeum w Trzeńce 1947 : 101.
129. **Rzym**, pow. Żnin. Okrzesek krzem. Stan. II, na półwyspie. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 261.
130. **Sarbiewo**, pow. Strzelce. Pół toporka kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 360.
131. **Sareckie**, jezioro, pow. Piła. 4 siekierki krzem., okrzeski i wióry krzem. Depozyt Muzeum w Trzeńce. 1947 : 125.
132. **Schwalmsberg** (?)³⁰⁾, Ziemia Lubuska? Siekierka kam., wiór krzem. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 377.

²⁶⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

²⁷⁾ Nazwa polska nieustalona.

²⁸⁾ Por. przyp 26.

²⁹⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

³⁰⁾ Nazwa polska nieustalona.

133. **Separowo**, pow. Nowy Tomysl. Wióry i okrzeski krzem. Stan. III, na wydnie. Dar E. Rabięgi, F. Neji i L. J. Łuki. 1947 : 196.
134. **Siedlisko**, pow. Piła. 2 siekierki krzem. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 130.
135. **Sierez**, pow. Międzyrzecz. Wióry i okrzeski krzem. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 208.
136. **Stonawy Młyn**, pow. Oborniki. Pół toporka kam. Dar Starostwa Pow. w Obornikach. 1947 : 518.
137. **Sobocin**, pow. Kalisz. Rdzeń, wióry, skrobacz, okrzeski. Na wydnie piaszcz. za lasem w kier. Zadowic. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 514.
138. **Stare Bielice**, pow. Strzelce. Pół siekierki krzem. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 361.
139. **Stare Bielice**, pow. Strzelce. Siekierka kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 413.
140. **Stare Karowo**, pow. Strzelce. Siekierka krzem., 2 przeszłiki glin. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 414.
141. **Stęszew**, pow. Poznań. Toporek kam. Znaleź. luźno w lesie Dębienko. Dar Szkoły powsz. w Stęszewie. 1947 : 32.
142. **Stobno**, pow. Piła. Wiór krzem. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 133.
143. **Stobno**, pow. Kalisz. Skrobacze i okrzeski krzem. Stan. I, na wzgórzu przy szosie do Godziesz. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 532.
144. **Stobno**, pow. Kalisz. Wiór i okrzeski krzem. Stan. II, po lewej stronie dopływu Proсны. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 533.
145. **Stobno**, pow. Kalisz. Narzędzia, rdzeń i okrzeski krzem. Stan. III, IIIb i IIIc, na połudn-wschód od stan. II. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 534.
146. **Stobno**, pow. Kalisz. Okrzesek krzem. Stan. IV, na prawym brzegu strumienia. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 535.
147. **Stobno**, pow. Kalisz. Grocik igielkowy, skrobacze, rdzenie, wióry i okrzeski krzem. Mezolit i neolit. Stan. V, wzgórza nad Prosną. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 538.
148. **Stobno**, pow. Kalisz. Okrzeski, rdzeń, wióry krzem., kości palone. Stan. VI, przy szosie do Kalisza, 1 km. od wsi. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 539.
149. **Straduń**, pow. Piła. Sztylet krzem., fragment grotu oszczepu krzem. i 3 siekierki kam. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 139 i 141.
150. **Straduń**, pow. Piła. Skorupa naczyń kult. „praugrofińskiej”. Dep. Muzeum w Trzciance. 1947 : 140.
151. **Strzelce**, m. pow. Duża siekierka kam. i mała siekierka kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 362.
152. **Strzelce**, m. pow. Narzędzia krzem. i siekierka kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 415.
153. **Szałe**, pow. Kalisz. Skrobacz, wióry, okrzeski, rdzeń. Z wydny obok lasu. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 515.
154. **Szczepidło**, pow. Konin. Fragm. narzędzia kam., pół siekierki krzem., skrobacz, wióry i okrzeski krzem., grocik sercowaty, skorupy. Stan. I—IV, z uroczyska „Ulica”. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 427, 431, 432 i 434.
155. **Świerkocin** pow. Gorzów. Siekierka krzem., siekierka i toporek kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 372.
156. **Świerkocin**, pow. Gorzów. Rozcieracz, półwytwór kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 400.
157. **Telsze**, Litwa. 2 siekierki kam. z ostrym obuchem i 3 z płaskim obuchem. 1947 : 44, 46 i 51.
158. **Trzcianka**, pow. Piła. Siekierka kam. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 146.
159. **Trzciel**, pow. Międzyrzecz. Narzędzia krzem. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 286.
160. **Trzebiez**, pow. Strzelce. Drobne narzędzia krzem., siekierka krzem., 3 siekierki kam., pół buławy kam., 2 płyty kam. do polerowania. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 364.
161. **Ujście**, pow. Pika. Naczynie glin. kult. pucharów lejkowatych. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 527.
162. **Ulim**, pow. Gorzów. Pół siekierki kam. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 401.
163. **Uznam (Usedom)**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Siekierka kam.³¹⁾. Z Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 12.
164. **Uznam (Usedom)**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). 6 okrzesków krzem.³¹⁾. Z „Pola klasztornego”. Ze zb. Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 13.
165. **Uznam (Usedom)**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Wiór krzem. z zaszczerbionym tyłcem³¹⁾. Z Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 14.
166. **Welzin**, Meklemburgia. Siekierka krzem. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 420.
167. **Wiecanowo**, pow. Mogilno. Odłupki krzem. i skorupki naczyń glin. Ze wzgórza nad jeziorem. Depozyt Eksped. wykop. U. P. w Biskupinie. 1947 : 24.
168. **Wilhelmshof (?)**, zap. pow. Szczytno. Młot kam. (topór)³²⁾. Z Muzeum w Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 7.

³¹⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego³²⁾ Por. przyp. 31.

169. **Winiary**, pow. Kalisz. Skrobacz wiórowy, wiór, okrzesek krzem. Stan. I, przy torze kolej. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 540.
170. **Wiórek**, pow. Poznań. Siekierka kam. ośmiograniasta kult. pucharów lejkow. W piasku nad Wartą. Dar ucznia Pniewskiego. 1947 : 311.
171. **Wismar**, Meklemburgia. Siekierka krzem. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 421.
172. **Wizany**, pow. Piła Siekierka kam. Depozyt Muzeum w Trzeńcu. 1947 : 90.
173. **Wojciechowo**, pow. Międzyrzecz. Skrobacz wióry, rdzenie, odlupki krzem. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 303.
174. **Wymysłowo**, pow. Gostyń. Skorupy kult. pucharów lejkow. Luźno na terenie cmentarzyśka późnolat. i rzymskiego. Bad. urzęd. mgr. B. Kostrzewskiego i L. J. Łuki. 1947 : 321.
175. **Zadowice**, pow. Kalisz. Grociki trapezowate i sercowate, grocik igiełkowaty, skrobacz wióry, rdzenie, okrzeski, kości niepalone. Mezolit i neolit. Z wydmy pod lasem. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 545.
176. **Zalachowo**, pow. Szubin. Wiórek i odlupki krzem. Z parceli drogomistrza J. Kasprzaka n/Notecią. Depozyt Eksped. Wykop. U. P. w Biskupinie. 1947 : 27.
177. **Zawada**, pow. Wałcz. Siekierka krzem. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 417.
178. **Zbyszewice**, pow. Chodzież. Okrzeski i skorupy kult. pucharów lejkow. Stan. II, na wzgórzu, na poł. od jeziora zbyszewskiego. Bad. urzęd. mgra B. Kostrzewskiego. 1947 : 35.
179. **Zempin**, b. pow. Uznam-Wolin. Siekierka krzem.³³⁾. Z Muzeum z Świnoujściu, depozyt A. Stafińskiego. 1947 : 10.
180. **Zółwin**, pow. Strzelce. Siekierka krzem. i siekierka kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 366.
181. **Żydów**, pow. Kalisz. Narzędzia krzem., wióry, okrzeski i skorupy kult. pucharów lejkow. Ze wzgórza na prawym brzegu Prośny. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 550.

II. WCZESNA I STARSZA EPOKA BRĄZOWA

1. **Baldoń**, pow. Kalisz. Brązowy grocisk strzały, stempel (?) brąz, skorupy, kości palone. Stan. I, na wydmy przy szosie do Brzezin. II okr. ep. brąz. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 447.
2. **Borek**, pow. Kalisz. Skorupy, polepa. St. I i Ia. II okr. ek. brąz. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 451 i 455.

³³⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

3. **Borek**, pow. Kalisz. Wisiorek brąz. importow. z obsz. Węgier, brąz. ułamki drucikowate. Stan. III. II okr. epoki brąz. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 465.
4. **Konin**, m. pow. Fragment większego naczynia glin. Z wydmy między Pową a wsią Rumin k/Konina. II okr. ep. brąz. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 423.
5. **Kursko**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. II okr. ep. brąz. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 177.
6. **Międzydroje**, pow. Wolin. 17 ułamków bransolet brąz. i naramienników brąz.³⁴⁾. II okr. ep. brąz. Część skarbu znaleź. w r. 1887 (nr daw. 2217). Depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1947 : 17.
7. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy. Stan. I, z uroczyska „Ulica”. II okr. ep. brąz. A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 428.
8. **Zadowice**, pow. Kalisz. Grocik brąz., skorupy. Z wydmy pod lasem. II okr. ep. brąz. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 546.

III. ŚRODKOWA, MŁODSZA I NAJMŁODSZA EPOKA BRĄZOWA, OKRES HALSZTACKI, WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES PRZEDRZYMSKI

A. Kultura łużycka.

1. **Baborówko**, pow. Szamotuły. Popielnica, fragm. większego naczynia, 2 przystawki, 2 kubki, misa, fragment czerpaka, skorupy i kości palone. Ze zniszczonych grobów. Bad. urzęd. mgr B. Kostrzewskiego. 1947 : 153.
2. **Barchlin**, pow. Kościan. Popielnica z kośćmi, misa, miseczka i fragm. dwóch przystawek glin. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1947 : 443.
3. **Beerfelde**, pow. Lebus (Lubusz), Niemcy. Naczynie i skorupy innych naczyń glin. Depozyt Muzeum w Trzeńcu. 1947 : 77.
4. **Biała**, pow. Piła. Ułamek łyżki glin. Depozyt Muzeum w Trzeńcu. 1947 : 79b.
5. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy (ul. misy?). Stan. XXIV, z torfowiska roln. Wieczorka. Depozyt Eksped. Wykop. U. P. w Biskupinie. 1947 : 26.
6. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy. Z niewielkiej wydmy w pobl. Gąsawki. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 217.
7. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. XV. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1947 : 289.
8. **Błotnica**, pow. Strzelce. Połowa pięcioboczna toporka kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 328.

³⁴⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

9. Borek, pow. Kalisz. Skorupy, naczynko na 4-ch nóżkach, 2 ułamki płaskiego talerza glin. Stan. I i II. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza, zakup. przez Muzeum. 1947 : 452 i 459.
10. Brójce, pow. Międzyrzecz. Skorupy, węgiel drzewny, polepa. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 156, 160 i 162.
11. Brójce, pow. Międzyrzecz. Skorupy, węgiel drzewny, kości palone. Z gr. 5, 12, 17, 19, 21—23. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu 1947 : 157—159, 161 i 163.
12. Brzoza, pow. Strzelce. Skorupy naczyń glin. i ułamek drutu brąz. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 329.
13. Bukowiec, pow. Międzyrzecz. Skorupy i kości palone. Z grobu 1 i 2. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 167.
14. Chełm Gryficki, pow. Gryfice. Bransoleta brązowa. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 368.
15. Chomętowo, pow. Strzelce. Skorupa. Depozyt Muzeum w Strzelcach 1947 : 330.
16. Cołoń-Ostrów, pow. Żnin. Skorupy, fragm. kam. płyty do gładzenia. Stan. II, na wydmy. Bad. stud. prehist. pod kier. J. Kostrzewskiego 1947 : 219 i 222.
17. Dąbrówka Wilk, pow. Międzyrzecz. Skorupy, polepa. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 171.
18. Deszczno, pow. Gorzów. Szpile brąz., fragm. szpeli brąz., ułamki blachy brąz. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 394.
19. Drezdenko, pow. Strzelce. Skorupy naczyń glin. i rozcieracz kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 333.
20. Dziadkowo-Kolonia pow. Gniezno. Skorupy. Na wydmy nad Welną. Bad. stud. prehist. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 224 i 226.
21. Gardzko, pow. Strzelce. Naczynie glin. miniaturowe, skorupy. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 335.
22. Gąsawa, pow. Żnin. Skorupy, kości ludzkie niepalone. Stan. III, jezioro święte. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1947 : 290.
23. Godawy, pow. Żnin. Skorupy, kości niepal. zwierz. Stan. I i II. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 227, 229, 231 i 235.
24. Godawy, pow. Żnin. Skorupy. Stan. III, przy rzeczce Gąsawce od strony jeziora. Bad. stud. prehist. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 233.
25. Goszczanowice, pow. Strzelce. Naczynie z ornam. guzowa, fragm. innych podobnych naczyń, skorupy, rozcieracz kam., pierścień z drutu brąz. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 339.
26. Gościm, pow. Strzelce. Fragm. naczynia glin. i połowa pięciobocz. toporka kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 343.
27. Gościm, pow. Strzelce. Skorupy. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 409.
28. Górnica, pow. Pila. Naczynie i krawędź naczynia glin. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 94.
29. Grochowiska Szlacheckie, pow. Żnin. Skorupy. Stan. I, na łące w torfowisku. Bad. stud. prehistorii pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 237.
30. Grochowiska Szlacheckie, pow. Żnin. Skorupy. Stan. II, na polu nad jeziorem. Bad. stud. prehist. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 239.
31. Grochowiska Szlacheckie, pow. Żnin. Kubek glin., skorupy. Z cment. za lasem. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1947 : 295.
32. Izdebno, pow. Żnin. Skorupy, fragm. cedzidla glin., polepa. Stan. I. z grodziska. 1947 : 241.
33. Jarantów, pow. Kalisz. Skorupy, fragm. sztabki brąz., żużel żel. Stan. I, na wydmy nad dopływem Proсны, 4 km na półn.-zach. od Stawiszyna. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 476.
34. Jarantów, pow. Kalisz. Fragm. naczyń glin., ułamki szpili, stop. kawałki brązu. Stan. II, na wydmy nad dopływem Proсны, położonej bliżej Stawiszyna. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego. Zakup przez Muzeum. 1947 : 477.
35. Jarantów, pow. Kalisz. Skorupy różnych naczyń, kości spalone, ul. szpili brąz. Stan. III, na piasku między stan. I i II. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 479.
36. Jarantów, pow. Kalisz. Sierp brąz. z guzkiem. Przy kopaniu torfu, dokł. miejsce znalezienia nie znane. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego, zakupione przez Muzeum. 1947 : 480.
37. Jasieniec, pow. Międzyrzecz. Skorupy, polepa. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 169.
38. Jastrzębniki, pow. Kalisz. Skorupy. Stan. II. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum 1947 : 484.
39. Józefów, pow. Kalisz. 3 naczynia glin. Z grobu na polu uprawnym we wsi. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 487.
40. Kalisz-Zawodzie, m. pow. Fragm. grzechotki glin. Z grodziska wczesnohist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 496.
41. Kamień, pow. Kalisz. Skorupy naczyń glin. Na skraju lasu sosn., 1,5 km na zach. od wsi Kamień. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 500.
42. Karzec, pow. Gostyń. 11 naczyń glin. i skorupy. Pod laskiem w Karcu. Dar budown. Piotrowiaka z Ziemiłina, pow. Gostyń. 1947 : 315.

43. Kawczyn, pow. Strzelce. Naczynko glin. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 349.
44. Kęszyca, pow. Międzyrzecz. Popielnica z kośćmi palonymi, dolna część większego naczynia zdob. ornam. paznokciowym, fragm. większych naczyń. 3 przystawki, skorupy. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 195.
45. Konin, m. pow. Skorupy, fragmenty czepaków, grocik brąz. Stan. IV i V. Z ementarzyska ciałop. nad strugą Pową, na zach. od Konina. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 424.
46. Krajewice, pow. Gostyń. Czepak glin. Z ementarzyska. Dar mgr. Gruchały, dyr. Państw. Gimnazjum w Gostyniu. 1947 : 316.
47. Kręcko pow. Międzyrzecz. Fragm. większych naczyń glin., skorupy, kości palone. Z grobów popielnicowych. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 174.
48. Kursko, pow. Międzyrzecz. Skorupy różnych naczyń glin. Z gr. I—III i nieoznaczonego. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 178.
49. Kuźnik, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Depozyt Muzeum w Trzciance 1947 : 175.
50. Kühnensee (?) Ziemia Lubuska? Skorupy naczyń glin. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 100.
51. Lis, pow. Kalisz. Pół spłaszczonego pierścienia brąz. Stan I. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 504.
52. Lis, pow. Kalisz. Fragm. guziczka brąz. Stan. II, wydma za nowym ementarem przy lesie wolicim Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 506.
53. Lutol Suchy, pow. Międzyrzecz. Skorupy różnych naczyń glin. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 181.
54. Łęgowo, pow. Strzelce. Fragment naczynia, skorupy. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 353.
55. Łomnicki Młyn³⁵⁾ (Lemnitzermühle), pow. Piła. 2 podkładki glin. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 106.
56. Łoniewo, pow. Leszno. Skorupy. Stan. II, pole nad połudn. brzegiem jeziora. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego i prof. J. Filipa z Pragi czeskiej. 1947 : 308.
57. Ługi, pow. Strzelce. Fragm. trzech naczyń glin. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 356a.
58. Michałcza, pow. Gniezno. Skorupy. Na wydnie pod lasem. Bad. urząd. L. J. Łuki. 1947 : 270.
59. Miejscowość nieznana, Ziemia Lubuska? Sierka brąz. z piętka, brąz. szpila uszata, ułamki brąz. bransolet taśmowatych, kółko brąz. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 381.
60. Międzyrzecz, m. pow. Skorupy. Stan. I, ogród Wolffa. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 182.
61. Międzyrzecz, m. pow. Skorupy. Stan. I na dnie rzeczki Paklicy. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 186.
62. Międzyrzecz, m. pow. Skorupy, kości palone. Stan. III, cegielnia Wotschkego. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 190.
63. Międzyrzecz, m. pow. Większa ilość skorup, kości palone. Stan. IV, nad drogą do Kuźnika. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 192.
64. Mochy, pow. Wolsztyn. Ułamki naczyń kult. luż. i kości spalone. Dar Urzędu Konserwatorskiego w Poznaniu. 1947 : 310.
65. Mycielin, pow. Krotoszym. Skorupy. Stan. I, piasznica przy folwarku. Bad. prof. J. Kostrzewskiego i L. Fagasińskiej z Krakowa. 1947 : 276.
66. Niedźwiady, pow. Żnin. Skorupy. Stan. I. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego 1947 : 253.
67. Nowe Dwory, pow. Piła. Naczynie glin. dwustozkowe. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 112.
68. Osiek, pow. Strzelce. Naczynie, pokrywa, skorupa. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 358.
69. Ostrowieczko, pow. Śrem. Skorupy. Stan. II, ze wzgórza między jeziorami. Bad. urząd. J. Kostrzewskiego. 1947 : 314.
70. Ośno, pow. Żnin. Skorupa. Ze stosu kamieni obok grodziska. Bad. urząd. L. J. Łuki. 1947 : 272.
71. Poznań — Górczyn (Aleja Hetmańska). Toporek kam. kult. „łużyckiej” przerobiony na młot. Dar E. Wolińskiego z Poznania. 1947 : 74.
72. Radolinck, pow. Piła. Skorupy i większe fragm. naczyń glin. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 71.
73. Rańsko, pow. Międzyrzecz. Skorupy, kości palone. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 205.
74. Rogowo, pow. Żnin. Skorupy. Stan. II, przy szosie do Izdebną, 300 m od Rogowa. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 258.
75. Rogowo, pow. Żnin. Skorupy. Stan. V, nad jeziorem „Ziola”. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1947 : 298.
76. Rosko, pow. Piła. 15 większych naczyń glin., 5 przystawek glin., 2 czepaki, 4 kubki i fragm. puchara. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 127.
77. Rychlik, pow. Piła. Fragmenty większego naczynia dwustozkowego, skorupy innych naczyń glin., pierścień brąz. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 102.
78. Rybojady, pow. Międzyrzecz. 2 naczynia, 3 przystawki i skorupy. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 207.

³⁵⁾ Nazwa polska nie ustalona.

79. **Rzym**, pow. Żnin. Skorupy, kawałek polepy. Stan. II. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 262.
 80. **Siercz**, pow. Międzyrzecz. Skorupy, kości palone. Z grobów 5—8 i luźno. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 209 i 212.
 81. **Siercz**, pow. Międzyrzecz. Skorupy, kości ludzkie, hetka kość. Znal. luźne. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 212.
 82. **Słonawy Młyn**, pow. Oborniki. 117 naczyń glin., skorupy, grzechotka glin., kości spalone. Z ementarzyska. Dar Starostwa Powiatowego w Obornikach. 1947 : 519.
 83. **Splawie**, pow. Kościan. Ułamek większego naczynia glin., czerpak i fragm. drugiego czerpaka glin., ułamki mis, kości palone. W pobliżu parkanu majątku Splawie. Dar dr Bielawskiego z Kościana i bad. urzęd. L. J. Łuki. 1947 : 301.
 84. **Stobno**, pow. Kalisz. Skorupa, kości ludzkie niepalone. Stan. III b. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 536.
 85. **Stobno**, pow. Piła. Guz ozdobny z brązu do uprząży. IV okr. ep. brąz. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 135.
 86. **Stobno**, pow. Piła. Fragment dużego naczynia, fragm. misy, skorupy, kawałek polepy. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 134 i 136.
 87. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy. Stan. I, III i IV, z uroczyska „Ulica” Dar A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 429, 433 i 435.
 88. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy. Stan. nieoznaczone. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 437.
 89. **Świecie**, pow. nieznany (Ziemie Odzyskane). Dolna część glin. naczynia zdobionego. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 132.
 90. **Św. Wojciech**, pow. Międzyrzecz. Skorupy większego naczynia. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 79a.
 91. **Trzciel**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 287.
 92. **Trzebicz**, pow. Strzelce. Skorupy. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 365.
 93. **Trzebicz**, pow. Strzelce. Ułamki naszyjnika brąz. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 416.
 94. **Ulim**, pow. Gorzów. Szpila brąz. z łabędzią szyjką, okucie brąz. brzytwa żel. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 402.
 95. **Waldowo**, pow. Miastko. Bransoleta, pierścień i brzytwa (?) brąz. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 403.
 96. **Wiewiórczyn**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. I. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 265.
 97. **Winiary**, pow. Kalisz. Skorupy. Stan. 2, przy torze kolejowym. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 542.
 98. **Winiary**, pow. Kalisz. 2 fragm. misy glin. Stan. III, przy szosie na „Winiarskiej górze”. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 544.
 99. **Wojciechowo**, pow. Międzyrzecz. Kilkanaście naczyń glin., większa ilość skorup, kości palone, fragm. pięciobocz. toporka kam., polowa przesłika glin i kam. Z ementarzyska, gr. 1—26a. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 304.
 100. **Wrzeszczyna**, pow. Piła. Pół toporka kam. pięciobocznego. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 129.
 101. **Wymysłowo**, pow. Gostyń. 3 naczynia glin., kości palone, zapinka brąz., nóż żel., oprawa kość. do noża. Z grobu 72. Bad. urzęd. mgr. B. Kostrzewskiego i L. J. Łuki. 1947 : 322.
 102. **Zalacnowo**, pow. Szubin. Sierp brąz. i szpila brąz. Z parceli drogomistrza Kasprzaka n/Notecią. Depozyt Eksped. Wykop. U. P. w Biskupinie. 1947 : 22.
 103. **Żędowo**, pow. Szubin. Fragmenty wiosła, kawałki drewna, kości zwierzęce, naczynie z dwoma uszkami, skorupy, żel. groł. oszczepu. W torfie. Bad. urzęd. mgr B. Kostrzewskiego. 1947 : 215.
 104. **Żędowo**, pow. Szubin. Skorupy znaleź. nad brzegiem jeziora między torfiskiem a zabudowaniami gospod. Okres hal-żłacki. Badania urzęd. mgr B. Kostrzewskiego. 1947 : 216.
 105. **Żółwin**, pow. Międzyrzecz. Fragm. naczyń, skorupy i kości spalone. Z ementarzyska. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 326.
- B. Kultura pomorska i grobów kłoszowych.
1. **Biała**, pow. Piła. Popielnica z kośćmi. 2 przystawki, 7 mis, ułamki innych popielnic i mis, małe naczynie z pokrywą, stopione ozdoby i narzędzia brąz., węgle drzewne. Z ementarzyska kultury pomorskiej. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 80 i 80a.
 2. **Cotoń** — **Ostrów**, pow. Żnin. Skorupy, stop. wisiorek brąz. i kości spal. Stan. 2. Kult. pomorska. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 220.
 3. **Dębogóra**, pow. Piła. Popielnica z kośćmi. narzędzia żel. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 89.
 4. **Dolnik**, pow. Złotów. Kopia popieln. twarzowej z pokrywą. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 84.
 5. **Dziadkowo** — **Kolonia**, pow. Gniezno. Skorupy, kość spalona ludzka. Na wydmie nad Wełną. Kult. pomorska. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 225.
 6. **Dzierżąno Wielkie**, pow. Piła. Popielnica z kośćmi palonymi. Kult. pomorska. 1947 : 86.

7. Godawy, pow. Żnin. Skorupy. Stan. II i III. Kult. pomorska. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 230 i 234.
8. Górnica, pow. Piła. Popielnica z kośćmi, skorupy większego naczynia, kubek gliniany. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 95.
9. Grochowiska Szlacheckie, pow. Żnin. Skorupy. Stan. II. Kult. pomorska. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 95.
10. Huta Szklana, pow. Piła. Spalone kości ludzkie. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 145.
11. Jędrzejewo, pow. Piła. Dolna część większego naczynia glin., przystawka gliniana, ułamek misy, skorupy. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 97a.
12. Lindenberg ³⁶⁾, pow. Piła. 2 skorupy glin. (1 zdobiona), stopione paciorki i fragmenty brązowe, zęby ludzkie. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 107.
13. Łomnica, pow. Piła. 3 naczynia glin., misa i skorupy. Kultura pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 103.
14. Łomnicki Młyn ³⁷⁾ (Lemnitzmühle), pow. Piła. 5 popielnic z kośćmi, dzban glin., 3 przystawki, skorupy, fragm. 6-tej popielnicy i 1 popielnica bez kości. Kultura pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 105.
15. Niedźwiady, pow. Żnin. Skorupy, polepa. Kult. pomorska. Dar E. Maliczówny, kier. szkoły w Niedźwiadach. 1947 : 151.
16. Niedźwiady, pow. Żnin. Skorupy. Stan I. Kult. pomorska. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 254.
17. Niemierzyce, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy. Stan. I, w lasku zw. „Piekietko”, w piasnicy. Kult. pomorska. Dar E. Rabięgi, F. Neji i L. J. Łuki. 1947 : 198.
18. Niemierzyce, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy, kości palone. Z grobu kult. pomorskiej na tzw. „Piekietku”. Bad. urząd. L. J. Łuki. 1947 : 386.
19. Niemierzyce, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy, kości palone, węgle drzewne. Z kurhanu (?) na tzw. „Piekietku”. Kult. pomorska. Bad. urząd. L. J. Łuki. 1947 : 387.
20. Owińska, pow. Poznań. Popielnica z kośćmi spalonymi i misa glin. z grobu kult. pomorskiej odkr. w ogrodzie Zakładu Wychowawcz. im. Św. Rodziny. Dar wym. wyż. Zakładu, 1947 : 75.
21. Pogorzalki Wielkie, pow. Krotoszyn. Skorupy. Stan. I, przy cmentarzu parafii kat. Borzęcizki, w piasnicy. Kult. pomorska (?). Bad. prof. J. Kostrzewskiego i L. Fagasińskiej z Krakowa. 1947 : 279.
22. Pszczew, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 202.
23. Radolin, pow. Piła. Popielnica, 2 przystawki, misa glin., skorupa, kości spalone. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 117.
24. Radolin. Wapniarnia, pow. Piła. 2 popielnice twarzowe, 1 popielnica z pokrywą, 1 przystawka, Kultura pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 120.
25. Rosko, pow. Piła. Wisiorki gruszkowate kult. pomorskiej. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 128.
26. Róża Wielka, pow. Wałcz. 4 popielnice (w tym 2 z pokrywami), 2 pokrywy, naczynie wąskotworowe z uchem. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 124.
27. Rzym, pow. Żnin. Skorupa. Stan. II. Kult. pomorska. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 263.
28. Sepurowo, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy. Stan. III na wydnie. Kult. pomorska. Dar E. Rabięgi, F. Neji i L. J. Łuki. 1947 : 196.
29. Siedlisko (Czarnkowskie), pow. Piła, 3 popielnice z kośćmi, kubek glin., skorupy. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 131.
30. Stobno, pow. Piła. Skorupy popielnicy, kości spalone. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 137.
31. Straduń, pow. Piła. Naczynie, skorupy, szpila żel. kółko brąz., fragment drutu żel. Kultura pomorska. 1947 : 142.
32. Straduński Młyn, pow. Piła. 3 popielnice, misa, czerpak, dzban, skorupy, stopione paciorki ze szklawa, kości spalone. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 143 i 144.
33. Strzyżew, pow. Ostrów. Popielnica z kośćmi szpila żel. z płaską główką, fragm. przedm. brązowych. Z ementarzyska kult. pomorskiej. Bad. urząd. St. Jasnosza. 1947 : 444.
34. Trzcianka, pow. Piła. 2 naczynia, skorupy. Depozyt Muzeum w Trzcieńcu. 1947 : 146b.
35. Wiewiórczyn, pow. Żnin. Skorupy. Stan. I. Kult. pomorska. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 266.
36. Winiary, pow. Kalisz. Skorupa, okucie żel. z kółkiem żel. Stan. I i II, po obydwóch stronach toru kolejowego. Kult. pomorska. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 541 i 543.
37. Wymysłowo, pow. Gostyń. Naczynia (w tym urna twarzowa), skorupy, kości spalone, węgle drzewne, wędzidło żel., szczypce żel., noże żel., ośelka kam., zapinki brązowe. Z grobów kultury pomorskiej na terenie cment. późnołat. i rzymskiego. Bad. urząd. mgr J. Kostrzewskiego i L. J. Łuki. 1947 : 323.

³⁶⁾ Nazwa polska nieustalona.

³⁷⁾ Por. przyp. 36.

38. **Zadowice**, pow. Kalisz. 7 naczyń glin., skorupy. Wydma pod lasem. Kult. pomorska. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 547.
39. **Zbyszewice**, pow. Chodzież. Skorupy. Kult. grobów klosz. Bad. urzęd. mgr B. Kostrzewskiego. 1947 : 36.
40. **Zielonowo**, pow. Piła. Naczynie glin., misa glin., kości spalone. Kult. pomorska. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 528.
41. **Ziólikowo**, pow. Gostyń. Skorupy, kości palone. Na skrzyżowaniu szosy Gostyń-Krobia i toru kolej, pod laskiem. Kult. pomorska. Bad. urzęd. mgr. B. Kostrzewskiego i L. J. Łuki. 1947 : 317.
- C. Inne kultury.
1. **Miejscowość nieznana**, Pomorze Zachodnie (?). Nagolennik brąz. pusty³⁸⁾. Okr. halsztacki. Depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1949 : 10.
 2. **Miejscowość nieznana**, Syberia(?) (Z. S. R. R.). Brąz. siekierka z sześciograniastą tuleją i z 2 uszkami. Młodsza ep. brąz. Dar. L. Siudy, lek. wet. z Poznania. 1947 : 147.
 3. **Odra-Warszów**, pow. Wolin. Bransoleta spir. z drutu brąz.³⁹⁾. Epoka brąz lub okr. halsztacki. Depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1947 : 20.
 4. **Tornsbüttel**, Holsztyn (Niemcy). Ułamek miecza brąz. Depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1947 : 18.
- IV. OKRES PÓZNOLATEŃSKI RZYMSKI I OKRES WĘDRÓWEK LUDÓW
1. **Baborówko**, pow. Szamotuły. Skorupy, polepa. Okr. późnolateński. Bad. urzęd. mgr B. Kostrzewskiego. 1947 : 154.
 2. **Biała**, pow. Piła. Dwa brzegi naczyń z uchami. Okr. późnolat. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 81.
 3. **Biała**, pow. Piła. Fragn. żel. zapinki i noża żel., żel. grot oszczepu, nóż i okucie miecza, przęśliki glin. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 82.
 4. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy. Stau. XV, pole Romańskiego. Okres rzymski. Depozyt Eksped. Wykop. U. P. 1947 : 20.
 5. **Borek**, pow. Kalisz. Skorupa, fragn. ucha naczynia glin., ułamek zapinki i igły żel., nóż żel. Stan. Ia, Okr. późnolateński i rzymski. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 456.
 6. **Borek**, pow. Kalisz. 2 ułamki facetowanej krawędzi naczynia. Stan. II. Okr. późnolateński. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 460.
 7. **Brójce**, pow. Międzyrzecz. Skorupy, kości spalone. Z grobów 17 i 20. Okres rzymski. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 163.
 8. **Czarkowo**, pow. Gostyń. Skorupy. Okr. późnolateński. Dar W. Baranowskiego, kier. szkoły w Czarkowie. 1947 : 385.
 9. **Feldhof**, pow. Mitawa (Łotwa). Naszyjnik brąz. z zachodzącymi na siebie końcami. Okr. wędrowek ludów. 1947 : 58.
 10. **Godawy**, pow. Żnin. Skorupy, fragn. podkładki glin., paciorek ze szkliwa nieb. Stan. I. Okres rzymski. Depozyt Instytutu Badania Staroż. Słow. 1947 : 293.
 11. **Godawy**, pow. Żnin. Przęślik glin. znal. na wydnie nad jeziorem. Okr. rzymski. Dar. H. Szoldrskiej z Poznania. 1947 : 312.
 12. **Jastrzębniki**, pow. Kalisz. Amforka glin., misa z wyodrębn. nóżką, większy fragn. naczynia, stop paciorek ze szkliwa ziel., 2 blaszki brąz., skorupy, umbo, sprzączka żel., ul. zapinki żel., stop. przedmiot brąz. oselka z łupku, fragn. łyżki(?) żel., spalona kość ludzka. Stan. I. Z cmentarzyska położonego w piasznicy. Okr. późnolateński i rzymski. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 481.
 13. **Jastrzębniki**, pow. Kalisz. Skorupy. Stan. II. Okr. późnolateński i rzymski. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego 1947 : 485.
 14. **Kalisz — Majków**, m. pow. Skorupa. Znal. na połudn. stoku cmentarza wojsk. Okr. rzymski. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego. 1947 : 491.
 15. **Kalisz — Tyniec**, m. pow. Fragn. naczynia glin. ciężarek glin. do krosien, żużel żel. znal. na prawym brzegu Proсны, na stoku doliny przy szosie do Łodzi. Okr. rzymski. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego. 1947 : 493.
 16. **Kęszycą**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 199.
 17. **Konin**, m. pow. Skorupy, ul. naczyń „terra sigillata”, przęśliki glin., stop. paciorki szkl., zapinki, ułamki grzebienia, ostrogi, igła żel., kości spalone. Z cment. ciałop. nad Pową, na zachód od Konina. Okr. rzymski. Dar A. Stuzińskiego z Konina. 1947 : 425.
 18. **Kowalewo**, pow. Gniezno. Skorupy, przęślik glin. Stan. I, pole szkolne (orac) nad jeziorem. Osada z okr. rzymskiego. Depozyt Eksped. Wykop. U. P. w Biskupinie. 1947 : 28.
 19. **Krowice**, pow. Skwierzyna. Ułamek zapinki brąz. Okr. rzymski (?). Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 404.
 20. **Kursko**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 179.

³⁸⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

³⁹⁾ Por. przyp. 39.

21. Kurza, pow. Kalisz. Skorupy. Na wydnie przy samym lesie. Okr. późnolateński. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego. 1947 : 502.
22. Łęgowo, pow. Strzelce. 5 przęślików glin. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 354 .
23. Łomnica, pow. Piła. Naczynie szerokootworowe. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 103.
24. Okolice Malborka (?) Zapinka brąz. i naszyjnik brąz.⁴⁰⁾. Okres późnorzymski. Z Muzeum w Malborku. 1947 : 23.
25. Miejscowość nieznana, Łotwa (?), Litwa (?). Szpila, 2 zapinki, ułamki 2 wisiorów, 2 naszyjniki, 1 bransoleta, 4 naramienniki (wszystko z brązu). Okr. rzymski. 1947 : 54—55, 57, 62 i 65.
26. Miejscowość nieznana, Łotwa (?), Litwa (?). 6 szpil, 4 zapinki, 10 bransolet, 7 fragm. okuć rogu do picia (wszystko z brązu). 1947 : 54—55, 64 i 65.
27. Miejscowość nieznana. Srebrny denar rzymski. Dar W. Szafrąńskiego. 1947 : 384
28. Międzyrzecz, m. pow. Skorupy. Stan. I, na dnie rzeczki Paklicy. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 187.
29. Mycielin, pow. Kalisz. Skorupy, ułamki nac. „terra sigillata”, ut. zapinki żel., 2 pierścienie żel., kości spalone. Na wydmach. Okr. rzymski. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego. 1947 : 510.
30. Nędzrzew, pow. Kalisz. Kubek glin., ułamek naczynia jeżowatego, skorupa, paciorek z białego szkliwa. Stan. I, z cmentarzyska położonego w piasnicy tuż przy drodze do Tłokini. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego. 1947 : 512.
31. Niedźwiady, pow. Żnin. Skorupy. Stan. I. Okr. rzymski. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 255.
32. Niewerder⁴¹⁾, pow. Piła. Naczynie glin. szerokootworowe, fragm. 3 dalszych naczyń, skorupa, kości spalone, 1 zapinka brąz., 2 żelazne okucia pasa, klamra do pasa, igła kościana, przęślik glin., srebrny wisior dwustożk., paciorki szklane, zabawki dziecięce, fragm. przedmiotów brąz. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 111.
33. Nowe Dwory, pow. Piła. Skorupy, polepa. Okr. rzymski. Dep. Muzeum w Trzciance 1947 : 113.
34. Oćwieka, pow. Żnin. Skorupy, żel. grot strzały, przęślik glin., węgle drzewne. Stan. III, znal. przy wybieraniu piasku na tamę w r. 1939. Okres późnolateński i rzymski. Depozyt Eksped. Wykop. U. P. 1947 : 31.
35. Oćwieka, pow. Żnin. Skorupy, nóż żel. znal. na górze w piasku. Okr. rzymski. Bad. urząd. mgra B. Kostrzewskiego. 1947 : 42.
36. Ośno, pow. Żnin. Skorupy. Ze stosu kamieni obok grodziska. Okr. późnolateński. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 273,
37. Radolin, pow. Piła. Żel. grot oszczepu. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 118,
38. Rogowo, pow. Żnin. Skorupy, żuźle żel. Stan. V, nad jeziorem Zioła. Okr. późnolateński. 1947 : 299.
39. Rumin-Chorzeń, pow. Konin. Fragm. naczynia „terra sigillata”. Stan. „Zameczek-Okop” nad Wartą, na granicy wsi Rumin i Chorzeń. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 438.
40. Sarekie jezioro, pow. Piła. Skorupy, 3 przęśliki glin. i połowa innego przęślika. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 126.
41. Siercz, pow. Międzyrzecz. Skorupy, kości ludzkie niepalone. Znal. luźno w pobl. grobu. Okr. rzymski. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 213.
42. Skwierzyna, m. pow. Ułamek zapinki brąz. Okr. rzymski (?). Depozyt Muzeum w Gorzowie 1947 : 405.
43. Sengale (?), Łotwa. Brąz. naszyjnik z końcami zwiniętymi w uszka. Kult. kurhanów zach. łotewskich. Okr. rzymski. 1947 : 57.
44. Stobno, pow. Kalisz. Fragm. naczynia glin. Stan IV, na prawym brzegu strumienia. Okr. późnolateński. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego. 1947 : 535,
45. Szale, pow. Kalisz. Skorupa znal. nad dopływem Prosną przy wsi. Okr. rzymski. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego. 1947 : 516.
46. Szczepidło, pow. Konin. Skorupy, fragm. paciorka szkl. Stan. I i IV, z uroczyska „Ulica”. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 430 i 436.
47. Wojciechowo, pow. Międzyrzecz. Skorupy, kości spalone. Okr. późnolateński. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 305.
48. Wymysłowo, pow. Gostyń. 2 groty oszczepów i nożyce żel. Znal. w piasnicy B. Matuszewskiego przy szosie Krobia—Gostyń. Dar Zarządu Spółdz. Roln.-Handl. „Gleba” w Krobi. 1947 : 184.
49. Wymysłowo, pow. Gostyń. Skorupy, kości spalone, węgle drzewne, szczypce żel., paciorek stop. ze szkliwa nieb. W piasnicy przy szosie Krobia—Gostyń. Okr. późnolat. i rzymski. Bad. urząd. L. J. Łuki. 1947 : 302.
50. Wymysłowo, pow. Gostyń. Naczynia glin., kości ludzkie, węgle drzewne, broń, narzędzia i ozdoby. Z cmentarzyska późnolat. i rzymskiego w piasnicy i na polu rolnika B. Matuszewskiego, przy szosie Krobia—Gostyń, (por. nr 49). Bad. urząd. mgr B. Kostrzewskiego i L. J. Łuki. 1947 : 324.

⁴⁰⁾ Przekazano do Muzeum w Malborku.

⁴¹⁾ Nazwa polska niestabilna.

51. **Zadowice**, pow. Kalisz. 2 naczynia glin., skorupy, rondel brąz, narzędzia i ozdoby żel., paciorki szkl., przęśliki glin. Wydma pod lasem. Okr. późnolat. i rzymski. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego. 1947 : 548.
52. **Żółwin**, pow. Międzyrzecz. Fragm. naczyń, skorupy. Znalaz. w miejscu zw. „Eichkappe”. Okr. późnolatański. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 327.

V. OKRES WCZESNOHISTORYCZNY I CZASY PÓZNIJSZE

1. **Bałdoń**, pow. Kalisz. 2 skorupy. Z wydmy przy szosie do Brzezin. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza. Zakup. przez Muzeum. 1948 : 448.
2. **Biała**, pow. nieznan. Litwa (?). Naszyjnik brąz. Okr. wchist. 1947 : 57.
3. **Biała**, pow. Piła. Skorupy (m. in. fragm. przetaków glin.), grzebień kość. Okr. wchist. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 83.
4. **Birka**, Szwecja. Ułamki ośelek lupkowych, skorupki, gwóźdź żel., kości zwierz. Z osady wikińskiej. Okr. wchist. Depozyt J. Kostrzewskiego. 1947 : 442.
5. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy, nóż żel. Stan. IV, pole Romańskiego. Okr. wchist. 1947 : 30.
6. **Borek**, pow. Kalisz. Skorupy, ułamki naczynia do prażenia zboża, polepa, ząb zwierz. Stan. I i II. Okr. wchist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 452a i 461.
7. **Brójce**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Okr. wczesnohistoryczny i średniowiecze. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 164—165.
8. **Bukowiec**, pow. Międzyrzecz. Skorupy i kości. Okr. wchist. i średniowiecze. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 168.
9. **Bykowa**, pow. Rositten (Litwa). Bransoleta brązowa z otwartymi końcami. Okr. wchist. 1947 : 56.
10. **Cotoń-Ostrów**, pow. Żnin. Skorupa. Stan. II. Okr. wchist. (?). Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 221.
11. **Czersk**, pow. Szczecin. Skorupy. Okr. wchist. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 376.
12. **Dakowy Mokre**, pow. Nowy Tomysł. Skorupy. Z grodziska w Dakowach Mokrych. Okr. wchist. Dar E. Rabiegi, F. Neji i L. Łuki. 1947 : 197.
13. **Dąbrówka Wielkopolska**, pow. Międzyrzecz. Ułamki nacz. glin. do wypalania smoły. Średniowiecze, Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 172.
14. **Folsztyn**, pow. Piła. Skorupy, przęśliki glin., ciężarki do sieci. Okr. wchist. i średniowiecze. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 526.
15. **Gardzko**, pow. Strzelce. Skorupy, 3 przęśliki glin. Okr. wchist. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 336.
16. **Gąsawa**, pow. Żnin. Skorupy, kości ludzkie niepalone. Stan. III, jezioro Święte. Okr. wchist. Dar Inst. Bad. Staroż. Słow. 1947 : 291.
17. **Gąsawa**, pow. Żnin. Zdobione naczynie glin. Znal. luźno w rowie koło dawnego cmentarza żydowskiego. Okr. wchist. Dar M. Mnichowskiej z Gąsawy. 1947 : 453.
18. **Gnieszno**, m. pow. Skorupy i ząb zwierz. Pod posadzką katedry, przy krypcie. Okr. wchist. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i dr Z. A. Rajewskiego. 1947 : 440.
19. **Gnieszno**, m. pow. Skorupy. Przy kościele św. Jerzego, na wtórnym złożu. Bad. j. w. 1947 : 441.
20. **Godawy**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. II i III. Okr. wchist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 232 i 236.
21. **Godawy**, pow. Żnin. Skorupy, żuźle. Stan. I. Okr. wchist. Dar Instyt. Bad. Staroż. Słow. 1947 : 294.
22. **Goruńsko**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Znal. na wzgórzu zw. Góra Zamkowa Okres wczesnohistoryczny. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 173.
23. **Goszczanowice**, pow. Strzelce. Skorupy. Okr. wchist. i średniowiecze. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 340.
24. **Goszczanówko**, pow. Strzelce. Naczynie glin. Średniowiecze. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 342.
25. **Gościm**, pow. Strzelce. Kam. ciężarek do sieci. Średniowiecze. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 344.
26. **Góreczki**, pow. Krotoszyn. Skorupa. Pole przy wsi. Okr. wchist. Bad. J. Kostrzewskiego i L. Fagasińskiej z Krakowa. 1947 : 283.
27. **Górki**, pow. Strzelce. 2 strzemiona żel., kółko żel. Okr. wchist. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 348.
28. **Hof z Berge**, pow. Mitawa (Łotwa). Oselka z różowego łupku. Okr. wchist. 1947 : 67.
29. **Izdebno**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. I. Okr. wchist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 242.
30. **Janków**, pow. Kalisz. Tłoczek żel. Znal. przy szosie Kalisz—Chocz. Okr. wchist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 474.
31. **Jastrzębniki**, pow. Kalisz. Skorupy. Stan. I, piśniśnica. Okr. wchist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 482.
32. **Jastrzębniki**, pow. Kalisz. Większy fragm. naczynia, skorupy, kości zwierz. Stan. III, nad Prosną, 300 m na półn. od młyna. Okr. wchist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 486.
33. **Józefów**, pow. Kalisz. Skorupy. znal. na polu uprawnym we wsi. Okr. wchist. (?). Ze zbiorów

- rów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum 1947 : 488.
34. **Kalisz—Majków**, m. pow. Polepa. Na połudn. stoku cmentarza wojskow. Okr. wczhist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum 1947 : 492.
 35. **Kalisz—Śródmięcie**, m. pow. Skorupy, obrob. kawałek rogu, kawałek skóry, nóżka naczynia szklanego, róg kozi. Okr. wczhist. i średniowiecze. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 489.
 36. **Kalisz — Zawodzie**, m. pow. Skorupy, kości niepalone. Ze wzgórza nad Prosną na Zawodziu. Okr. wczesnohist. Dar Kier. ref. kult. i Sztuki w Kaliszu, Koźmińskiego. 1947 : 320.
 37. **Kalisz — Zawodzie**, m. pow. Skorupy, dna naczyń glin., półwytwory z rogu, kość obrabiana, kły dzików, ołowiany ciężarek do wagi, 2 przęśliki z łupku wołyńskiego, grociki żel. do ku-z, inne przedmioty żel., fragm. oselki z łupku, Z grodziska na Zawodziu. Okr. wczesnohist. i średniowiecze. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 494.
 38. **Kalisz — Zawodzie**, m. pow. Skorupy, nóż żel. Na polu na półn. od grodziska. Okr. wczesnohistoryczny. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 498.
 39. **Kalisz — Zawodzie**, m. pow. Moneta srebrna, nóż żel., 2 szpile brąz., kabłączek brąz., klamra brąz. Na drodze do Zawodzia, nad Prosną (wał nad rzeką). Okr. wczesnohist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 499.
 40. **Kamień**, pow. Kalisz. Guziczek (?) ołow. Na skraju lasu sosnow., 1,5 km na zach. od wsi Kamień. Okr. wczesnohist. (?) Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 501.
 41. **Konin**, m. pow. Skorupa. Okr. wczesnohist. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1947 : 426.
 42. **Kowalewo**, pow. Gniezno. Skorupy. Stan. I i II. Okr. wczesnohist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 245—246.
 43. **Krobia**, pow. Gostyń. Siekiera żel. Znalecz. przy planowaniu boiska szkoły w Krobi, przy fosie od str. półn. Okr. wczesnohist. Dar kier. szkoły w Krobi. Kokocińskiego. 1947 : 318.
 44. **Kursko**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Średniowiecze. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 180.
 45. **Kuźnik**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Okr. wczesnohist. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 176.
 46. **Licheń**, pow. Strzelce. Skorupy. Okr. wczesnohist. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 352.
 47. **Lubcz**, pow. Żnin. Skorupy, ułamek kości niepal. Okr. wczesnohist. Stan. I, II i III. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 247, 249 i 251.
 48. **Łęgowo**, pow. Strzelce. Skorupy. Okr. wczesnohist. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 355.
 49. **Łoniewo**, pow. Leszno. Skorupy (m. in. dno z wklęsłym odciskiem osi). Stan. I, z grodziska. Okr. wczesnohist. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego i prof. J. Filipa z Pragi czeskiej. 1947 : 307.
 50. **Łoniewo**, pow. Leszno. Skorupy. Stan. III, pole na wsch. od grodziska. Okr. wczesnohist. Bad. j. w. 1947 : 309.
 51. **Marchwacz**, pow. Kalisz. Skorupy. W piąnicy, po prawej stronie szosy, nad Prosną. Okr. wczesnohist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 508.
 52. **Miejscowość nieznana**, Czechosłowacja, Skorupa grafitowa zdobiona. Okr. wczesnohist. Ze zbiorów w Kolinie. Dar dr. Z. Rajewskiego. 1947 : 76.
 53. **Miejscowość nieznana**, kraje wschodniobałtyckie. 4 bransolety, naszyjnik i wisiorok brąz. Okr. wczesnohist. Mienie pontemieckie przekazane przez Muzeum Wielkopolskie w Poznaniu. 1947 : 152.
 54. **Miejscowość nieznana**, Litwa? Łotwa? 5 siekier i toporów, 2 podkowy, klucz, dłutko (?), gwóźdź, przedmiot niewiadom. przeznaczenia (wszystko z żelaza). Średniowiecze. 1947 : 69.
 55. **Miejscowość nieznana**, Litwa? Łotwa? Miecz żel. obosieczny, 2 żel. groty oszczepów. Okr. wczesnohist. 1947 : 70.
 56. **Miejscowość nieznana**, Litwa? Łotwa? Krzesiwo, fragment noża, ciasto, siekierka, raki, groty strzał i oszczepów, zachow. w całości lub fragmentarycznie oraz ułamki innych nieokr. przedm. żel.: pierścień brąz., ułamki 2 zapinek, fragmenty wisioroków, naszyjników, szpil, okucie żel. innych nieokreślonych przedm. brązowych. Okr. wczesnohist. i średniowiecze. 1947 : 71.
 57. **Miejscowość nieznana**, Łotwa? Motyka, 3 siekierki, 2 krzesiwka, 2 wędzidła, 4 groty oszczepów, 6 noży, szydło, 3 fragm. ozdób uprząży końskiej, 2 sprzączki do pasa (wszystko z żelaza), dolne okucie pochwy miecza, 12 sprzączek do pasa, 20 wisioroków całych i w ułamkach, 4 bransolety całe i w ułamkach, 3 szpile (wszystko z brązu). Okr. wczesnohist. 1947 : 54—55, 57, 59—63, 66, 68 i 68a.
 58. **Miejscowość nieznana**, Ziemia Odzyskana (?). Fragm. pokrywy glin., dno naczynia, przedmiot rogowy (wrzeczono?) Okr. wczesnohist. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 382.
 59. **Międzyrzecz**, m. pow. Skorupy, kości zwierzęce. Stan. I, w ogrodzie Wolffa i na dnie rzeczki Paklicy. Okr. wczesnohist. i średniowiecze. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 183 i 188.

60. **Międzyrzecz**, m. pow. Skorupy, kości. Stan. II, na zach. od rzeczki Paklicy, nad szosą brójecką. Okr. wczesnohist. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 189.
61. **Międzyrzecz**, m. pow. Skorupy naczyń glin. do wypalania smoły, polepa, kości. Stan. III. Średniowiecze. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 191.
62. **Międzyrzecz**, m. pow. Skorupy, róg obrab. zdobiony dołeczkami. Stan. V, Zamek. Okr. wczesnohistoryczny i średniowiecze. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 193.
63. **Międzyrzecz**, m. pow. Skorupy. Stan. VI, ul. Lipowa i Rynek. Średniowiecz. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 194.
64. **Mogilno**, m. pow. Skorupy, polepa, kość zwieńczona (?) Z półwyspu na jeziorze. Średniowiecze. Dar. Inst. Bad. Star. Słow. 1947 : 296.
65. **Mokronos**, pow. Krotoszyn. Skorupy, węgiel drzewny, kość zwierz. polepa. Z grodziska. Okr. wczesnohist. Bad. J. Kostrzewskiego 1947 : 281.
66. **Mycielin**, pow. Krotoszyn. Skorupy. Stan. I, piąsnica przy folwarku. Okr. wczesnohist. Bad. J. Kostrzewskiego i L. Fagasińskiej z Krakowa. 1947 : 277.
67. **Neppermin**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). 2 kamienne formy odlewnicze do guzków ⁴²⁾. Zab. historyczne. Depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1947 : 15.
68. **Nędzrzew**, pow. Kalisz. Skorupy, kości niepalone. Stan. II, na stoku wysokiego zbocza. Okr. wczesnohist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 513.
69. **Ośno**, pow. Żnin. Skorupy. Ze stosu kamieni obok grodziska. Okr. wczesnohist. Dar L. J. Łuki. 1947 : 274.
70. **Pasicielms**, pow. Venstspils (Łotwa). Żel. ozdoba uprząży końskiej. Okr. wczesnohist. 1947 : 66.
71. **Pogorzałki Wielkie**, pow. Krotoszyn. Skorupa. Stan. I, w piąsnicy przy cmentarzu parafii kat. Borzęcizki. Okr. wczesnohist. Bad. J. Kostrzewskiego i L. Fagasińskiej z Krakowa. 1947 : 280.
72. **Poianowice**, pow. Gubin. Skorupy. Z grodziska nad Nysą. Okr. wczesnohist. i średniowiecze. Dar nieznanego ofiarodawcy. 1947 : 319.
73. **Pszczew**, pow. Międzyrzecz. Skorupy, kawałki drzewa palonego. Okr. wczesnohist. i średniowiecze. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 203.
74. **Radolin**, pow. Pila. Fragmenty naczyń skorupy i kości. Okr. wczesnohist. Depozyt Muzeum w Trzciancec. 1947 : 119.
75. **Rańsko**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Okr. wczesnohist. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 206.
76. **Rogowo**, pow. Żnin. Żuzle. Stan. V, na wydmy przy drodze do Rzymu. Okr. wczesnohist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 257.
77. **Rogowo**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. V, nad jeziorem Ziola. Średniowiecze. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1947 : 300.
78. **Rumin-Chorzeń**, pow. Konin. Skorupy i kości. Stan. „Zameczek-Okop” nad Wartą, na granicy obu wsi. Okr. wczesnohist. Dar A. Stafińskiego z Konina. 1947 : 439.
79. **Rzym**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. II i V. Okr. wczesnohist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 260 i 264.
80. **Santok**, pow. Gorzów. Skorupy, dno naczynia glin. Okr. wczesnohist. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 370.
81. **Siercz**, pow. Międzyrzecz. Skorupy, kości ludzkie niepalone. Stan. VIII i VIII. Okr. wczesnohistoryczny. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 210.
82. **Siercz**, pow. Międzyrzecz. Skorupy, fragm. naczynia. Na połudn. od Steinmühle. Okr. wczesnohistoryczny i średniowiecze. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 211.
83. **Siercz**, pow. Międzyrzecz. Hetka (kość z otworem). Znalezisko luźne. Okr. wczesnohist. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 212a.
84. **Skałów**, pow. Krotoszyn. Skorupy, węgle drzewne. Stan. I, z rozwieszonego grodziska. Okr. wczesnohist. Bad. J. Kostrzewskiego. 1947 : 382.
85. **Skałów**, pow. Krotoszyn. Skorupy. Stan. II, z piąsnicy przed wsią i z pola obok. Okr. wczhist. Bad. J. Kostrzewskiego. 1947 : 284.
86. **Stonawy Młyn**, pow. Oborniki. Naczynie glin. Średniowiecze. Dar Starostwa Pow. w Obornikach. 1947 : 520.
87. **Staloń** (?) ⁴³⁾, pow. Międzyrzecz. Skorupa większego naczynia o b. grubych ścianach. Średniowiecze. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 214.
88. **Stobno**, pow. Pila. Skorupa, 2 przęśliki glin. Depozyt Muzeum w Trzciancec. 1947 : 138.
89. **Stobno**, pow. Kalisz. Skorupa, ul. półkoska żel. Stan. IIIb. Okr. wczhist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 537.
90. **Stolpe**, b. pow. Uznam-Wolin (dziś Niemcy). Kamień dwu-łożkowy (odważnik?). Okr. wczhist. (?). Depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1947 : 16.
91. **Strzelce**, m. pow. Glin. przęślik dwu-łożkowy (uszkodzony). Okr. wczesnohist. (?). Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 363.

⁴²⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

⁴³⁾ Nazwa polska nieustalona.

92. **Warszówka**, pow. Kalisz. Skorupy. Na lewym brzegu prawej odnogi Prosnę w dolinie tejże odnogi. Okr. wczhist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 517.
93. **Wiecanowo**, pow. Mogilno. Skorupy. Ze wzgórza nad jeziorem. Okr. wczhist. Depozyt Eksped. Wykop. U. P. 1947 : 25.
94. **Wiewiórczyn**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. I. Okr. wczhist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 267.
95. **Wojciechowo**, pow. Międzyrzecz. Szkielet ludzki, skorupy, zamek żel. W piąsownicy przy Górze Żydowskiej. Okr. wczhist. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 306.
96. **Wolin**, m. pow. Szydło kość. szydło rogowe, 2 ułamki kości⁴⁴⁾. Z Góry Szubienicznej. Depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. Okr. wczhist. 1947 : 8.
97. **Wymysłowo**, pow. Gostyń. Skorupy. Z pola na poł. od grodziska. Okr. wczhist. Bad. urzęd. mgr. B. Kostrzewskiego i L. J. Łuki. 1947 : 325.
98. **Zadowice**, pow. Kalisz. Skorupy, pół przęślika z różowego łupku. Z wydmy pod lasem. Okr. wczhist. i średniowiecze. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1947 : 549.
99. **Zbyszewice**, pow. Chodzież. Skorupy. Stan. I i II. Okr. wczhist. Bad. urzędowe mgr. B. Kostrzewskiego. 1947 : 34 i 37.
100. **Żoń**, pow. Chodzież. Skorupy, dno naczynia glin. Stan. I—III, w pobliżu grodziska i na pu. od niego. Okr. wczhist. i średniowiecze. Bad. urz. mgr. B. Kostrzewskiego. 1947 : 38—40.

VI. NIEOKREŚLONE

1. **Borek**, pow. Gorzów. Fragm. blachy brąz. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 389.
2. **Borek**, pow. Kalisz. Blacha brąz. wytłaczana niewiad. przeznaczenia, fragm. naczynia cynowego, tarczka brąz. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1947 : 466.
3. **Brójce**, pow. Międzyrzecz. Kości ludzkie niepalone. Depozyt Muzeum w Międzyrzeczu. 1947 : 166.
4. **Brzegi**, pow. Piła. 2 przęśliki glin., 1 przęślik kam., ciężarek kam. do sieci i krążek kam., kawalek polepy glin. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 123.
5. **Brzozowice**, pow. Gorzów. 3 paciorki bursztynowe, przedmiot brąz. niewiadomego przeznaczenia. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 391.
6. **Dłużewo**, pow. Piła. Przęślik glin. płaski i przęślik kam. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 98.
7. **Okolica Folsztyna**, pow. Piła. Polepa, kawalki drzewa palonego, kości spalone. Z osady nie-

⁴⁴⁾ Przekazano do Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

- oznaczonego czasu. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 525.
8. **Grochowiska Szlacheckie**, pow. Żnin. Kości ludzkie niepalone. Stan. I, na łące w torfowisku. Bad. stud. prehist. Uniw. Pozn. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 238.
9. **Izdebno**, pow. Żnin. Kości niepalone, kieł dzika. Stan. I. Bad. stud. prehist. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1947 : 243.
10. **Kaładek**, pow. Piła. Ciężarek glin. do warsztatu tkackiego. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 108.
11. **Kleśno**, pow. Strzelce. Rozcieracz kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 350.
12. **Kłopotowo**, pow. Gorzów. Paciorek bursztynowy. Depozyt Muzeum w Gorzowie. 1947 : 395.
13. **Kocięć Wielki**, pow. Piła. Polepa, ciężarki tkackie. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 87.
14. **Kuźnica Żelichowska**, pow. Piła. Skorupa. 2 przęśliki glin. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 530.
15. **Lüderitz**, Saksonia (Niemcy). Przęślik glin. dwustozkowy. Depozyt A. Stafińskiego ze Szczecinka. 1947 : 33.
16. **Miejscowość nieznana**, Litwa? Łotwa? 2 kamienie do krzesania ognia. 1947 : 72.
17. **Ostrowieczko**, pow. Śrem. Skorupa. Z wyspy na jeziorze ostrowieckim. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1947 : 313.
18. **Ostrowiec**, pow. Wyrzysk. Motyka rogowa. Znalezione w r. 1939 w torfie w głęb. 1,5 m. Depozyt Ekspedycji Wykop. Uniw. Pozn. w Biskupinie. 1947 : 21.
19. **Siedlice**, pow. Łobez. Przęślik glin. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 375.
20. **Stare Policko**, pow. Gorzów. Rozcieracz kam. Depozyt Muzeum w Strzelcach. 1947 : 371.
21. **Strałuż**, pow. Piła. Blaszką brąz. Depozyt Muzeum w Trzciance. 1947 : 142a.
22. **Żoń**, pow. Chodzież. Rozcieracz kam. Stan. III, na wzgórzu na północ od grodziska. Bad. urzęd. mgr. B. Kostrzewskiego. 1947 : 41.

ROK 1948

I. EPOKA KAMIENNA

1. **Akacyjki-Giżyce**, pow. Kalisz. Skorupy i narzędzia krzem. Stan. I. Osada kult. prafińskiej i kult. pucharów lejkow. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 183.
2. **Akacyjki-Giżyce**, pow. Kalisz. Groćki igielkowane i trapezowate, skrobacze. Stan. I. Kultura tardenoaska. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 184.
3. **Borek**, pow. Kalisz. Skrobacze, rdzenie, wióry, okrzeski krzem. Stan. I. (por. nr 1947. 450). Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 144.

4. **Borowo**, pow. Środa. Drobne narzędzia krzem., rdzenie, wióry, okrzeski, 2 grociki sercowate, rozcieracz kam. Stan. I i II. Neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 81, 82, 85, 86 i 87.
5. **Borowo**, pow. Środa. Grociki igielkowate. Stan. II. Mezolit, kult. tardenoaska. Bad. jak wyż. 1948 : 89.
6. **Brenno**, pow. Leszno. Okrzeski krzem. Na półwyspie jeziora położonego przy wsi. Bad. urzęd. L. J. Łuki, 1948 : 229.
7. **Brzeźno**, pow. Konin. 2 skrobacze, wiór zaszczerbiony, okrzeski krzem., skorupy zdobione. Na wydmach „Wielka Łąka” i „Białe Góry”. Neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 416.
8. **Brzeźno**, pow. Konin. 2 grociki trzoneczkowe, rylec, skrobacz i inne narzędzia krzem., wióry i okrzeski krzem. Stan. Z „Białe Góry”, gniazdo 1. Mezolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 465.
9. **Brzeźno**, pow. Konin. Grociki igielkowate i dłutowate, skrobacze, wióry zaszczerbione, wióry i okrzeski krzem., skorupy. Stan. Z, gniazdo 2. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 468.
10. **Budziszewko**, pow. Oborniki. Wióry, okrzeski krzem., rozcieracz kam. Stan. I i II, na polu w pobliżu ujścia strumienia do Welny. Neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 95 i 98.
11. **Budziszewko**, pow. Oborniki. Skrobacze, wióry, rdzenie i okrzeski. Nad jeziorem rogozińskim. Neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 111.
12. **Budzyń**, pow. Chodzież. Skorupy, narzędzia krzem., wióry, okrzeski krzem., 3 siekierki kam., rozcieracz kam., kości palone zwierz. Stan. I. Neolit, kult. pucharów lejkowatych. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 35.
13. **Budzyń**, pow. Chodzież. Skorupy zdobione, narzędzia krzem., wióry, okrzeski, rdzenie, siekierka kam. Stan. I. Kult. pucharów lejkowatych. Bad. urzęd. S. Jasnosza i M. Kowiańskiej. 1948 : 170.
14. **Budzyń**, pow. Chodzież. Skorupy, 2 grociki sercowate, wióry i okrzeski krzem. Stan. II. Neolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza i M. Kowiańskiej. 1948 : 171.
15. **Budzyń**, pow. Chodzież. Skorupy, rdzenie, wióry i okrzeski krzem., skrobacze, wióry zaszczerbione, rylec, grocik liściowaty, kości palone (przypuszcz. zwierzęce). Stan. I. Kultura puch. lejkow. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 173.
16. **Budzyń**, pow. Chodzież. Skorupy, rdzenie, wióry i okrzeski krzem., narzędzia krzem. (skrobacze, wióry zaszczerb. i in.). 2 groty dłutowate kości zwierzęce. Stan. II. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 174.
17. **Dzickanowice**, pow. Gniezno. Rdzeń krzem. Znal. nad jeziorem, na wzgórzu porośniętym brzeziną. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 395.
18. **Godawy**, pow. Żnin. Narzędzia krzem., szczerbione przy krawędziach. Stan. III. Na polu uprawnym przy torfowiskach, obok jeziora biskupińskiego. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 178.
19. **Gogółkowo**, pow. Żnin. Skorupy nieozn. kultury neolit. Stan. 4. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1948 : 157.
20. **Grodzisk Wlkp.**, pow. Nowy Tomyśl. Motyka kam. z niegładzoną powierzchnią. Znaleźisko luźne. Neolit. Dar Siwińskiego, wójta ze Strzępinia. 1948 : 49.
21. **Iwno**, pow. Szubin. Skorupy. Stan. I. Neolit. Depozyt Inst. Prehist. Uniw. Pozn. 1948 : 193.
22. **Janków Zalesny**, pow. Ostrów Wlkp. Rdzenie, wiór, okrzeski. Stan. I, piasznica położona na południe od wsi. Neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 260.
23. **Janków Zalesny**, pow. Ostrów Wlkp. Rdzeń. Stan. II. Ogród ks. Garyantesiewicza. Neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 263.
24. **Kalisz—Piwonice**, m. pow. Skorupa. Stan. I. Neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 473.
25. **Kamieniska**, pow. Wałbrzych. Skrobacz, kość obrabiana. Na polu ornym. Neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 20.
26. **Karczewnik**, pow. Chodzież. Skorupa kult. pucharów lejkow. Dar. L. J. Łuki i St. Jasnosza. 1948 : 56.
27. **Konin**, m. pow. Oskrobrywacz, żeberko, wióry, okrzeski krzem., skorupy. Stan. B. Kult. puch. lejkow. Znal. luźne. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 50.
28. **Konin**, m. pow. Narzędzia krzem., wióry i odlupki krzem., skorupy (m. in. ucho nac. glin. z ornem, kółka zębatego). Stan. B i C. Neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. i dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 373—374 i 441.
29. **Konin**, m. pow. 9 skrobaczy, grocik dłutowaty 3 grociki igielkow., oskrobrywacz, wióry, 4 rdzenie krzem., 2 ułamki gładzonych kamieni, skorupy. Stan. D. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 136.
30. **Konin**, m. pow. Skorupy, wióry i okrzeski krzem. Stan. E i E₁. Neolit. Badania urzęd. S. Jasnosza, 1948 : 137—138.
31. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. F, Osada neolityczna. Bad. urzęd. S. Jasnosza, 1948 : 161.
32. **Konin**, m. powiat. Grociki igielkowate, trapezowate, trzoneczkowe, liściowate i sercowate, noże półtylcowe, skrobacze, wióry zaszczerbione i in. narzędzia krzem., rdzenie, okrzeski, wióry, tłupek kam., 2 uł. kamieni ze śladami używania. Stan. G, H, I, J. Mezolit i neolit. Bad. S. Jasnosza i Koła Prehist. S. U. P. oraz dar

- A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 164—166, 168, 376, 380, 421 i 442.
33. **Konin**, m. pow. 2 skrobacze wiórowe, grociki igielkowate, grociki trapezowate i in. narzędzia krzem., wióry, okrzeski, 2 skorupy kult. pucharów lejkow. Stan. II, wydmy piaszczyste między Koninem a Ruminem. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 223.
 34. **Konin-Brzeźno**, m. pow. Skrobacz, wióry i okrzeski krzem., skorupy (m. in. ucho naczyń). St. Z. na wydmie, Neolit. Dar. B. Chmielewskiego z Konina. 1948 : 385.
 35. **Konin-Przydziałki**, m. pow. Wióry i okrzeski krzem. W pobliżu osady Szczapa. Neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 411.
 36. **Konin** (osada), pow. Konin. Wióry i okrzeski krzem. 2 gładzidła kam., skorupy, ułamek przesiłki glin. Stan. U, „Wielga Góra”. Neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina i bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 434 i 470.
 37. **Konin** (osada), pow. Konin. Grociki igielkowate, trapezowate, grocik trzoneczkowy, wióry zaszczerbione, noże półtylcowe, skrobacze, rdzenie, wióry, okrzeski krzem., kamienie ze śladami używania, skorupy. Stan. U, „Wielga Góra”. Mezolit i neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 443 i 461.
 38. **Okolice Konina**, m. pow. Rdzenie i okrzeski krzem. Na wydmach (?). Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 419.
 39. **Okolice Konina** (?) m. pow. Toporek kam. i ul. innego toporka kam. Neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 431.
 40. **Koziegłowy**, pow. Poznań. Rdzeń, skrobacz. Na wydmie na prawym brzegu Warty. Neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1948 : 23.
 41. **Krośnica**, pow. Konin. 2 grociki igielkowate, skrobacz, wiór zaszczerbiony, wióry, okrzeski krzem., skorupy (m. in. jedna zdobiona). Na wydmie w dolinie Warty. Mezolit i neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 424.
 42. **Lądek**, pow. Konin. Grocik dłutowaty, 2 grociki igielkowate, skrobacz mikrolityczny, narzędzie krzem., wióry, okrzeski. Stan. I i IV, na wydmie zw. „Borek” nad Wartą. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego i dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 396, 400 i 406.
 43. **Lądek**, pow. Konin. Grocik, skrobacz, wiórek zaszczerbiony, wióry i okrzeski krzem. Stan. II, na wydmie zw. „Borek”. Neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 403.
 44. **Lemieszewice**, pow. Pińsk (dziś Z. S. R. R.). Toporek kam. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1948 : 18.
 45. **Liny**, pow. Wolsztyń. 2 skrobacze, rdzeń, wióry i okrzeski. Z wydmy przy gospodarstwie położonym między szosą do Babimostu a jeziorem. Dar mgr Matuszewskiego z Poznania. 1948 : 269.
 46. **Lipa-Krępa**, pow. Wierzbnik. Siekierka krzem. gładzona. Znal. na polu zw. „Górka”. Neolit. Dar ks. Siwca z Lipska n/Wisłą. 1948 : 383.
 47. **Okolice Lubeza n/Niemnem**, pow. Nowogróddek. 2 grociki igielkowate, skrobacz, 3 wióry zaszczerbione, wióry i okrzeski krzem. Mezolit i neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 429.
 48. **Lubniewice**, pow. Sulęcín. Skorupa. Znal. na wzgórzu między Górnym Folwarkiem a III młynem. Neolit, kult. ceramiki wstęg. (?) Dar S. Błaszczyka, dyr. Gimn. w Lubniewicach. 1948 : 219.
 49. **Luboń**, pow. Poznań. 2 grociki igielkowate, 2 grociki trapezowate, wióry, skrobacze, okrzeski, skorupa. Z wydmy nad Wartą. Mezolit i neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1948 : 19.
 50. **Luboń**, pow. Poznań. Fragment piłki krzem., grociki igielkowate, wióry, rdzenie, skrobacze, okrzeski krzem. i skorupy. Stan. E, na wzgórzu za stawkiem i lasem. Mezolit i neolit (kult. pucharów lejkow., kult. ceramiki sznur. i kult. prafińska). Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 108.
 51. **Luboń**, pow. Poznań. Skrobacze, grocik sercowaty, wióry, rdzenie, żeberka, okrzeski i skorupy. Z wydmy nad Wartą. Neolit. Bad. urzęd. mgr B. Kostrzewskiego i E. Dąbrowskiego. 1948 : 258.
 52. **Łąkoszyn**, pow. Kutno. Skrobacz krzem. Z piąšnicy za kościołem. Neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 24.
 53. **Mączniki**, pow. Kalisz. Narzędzie krzem. z obustronnym retuszem przybrzeżnym i 2 okrzeski. Stan. II, koło lasu sosnowego naprzeciw młyna. Neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 211.
 54. **Miejscowość nieznana**, pow. Konin (?) 3 skrobacze, ułamek noża półtylcowego, 3 wióry zaszczerbione. Wióry i okrzeski krzem. Neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 428.
 55. **Miejscowość nieznana?** Szlezwik-Holsztyn. Krzem. grot oszczepu. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1948 : 31.
 56. **Miejscowość nieznana?** pow. nieznany. Część motyki rogowej, 2 wióry zaszczerbione. Mezolit. Dar Romualda Erzepkiego. 1948 : 455.
 57. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznany. 2 toporki kam. neolityczne. Młotki poniemieckie przekazane przez A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 449.
 58. **Okolice Mielna**, pow. Mogilno. Topór kam. facetowany, siekiera kam. o owalnym przekroju, ułamki 3 toporów kam., niedokończony topór kam. Neolit. Ze zbiorów poniemieckich w Mielnie. Dar Rzeszewskiego z Pakości. 1948 : 58.

59. **Modlica**, pow. Konin. Grociki igielkowe, rdzenie, wióry, okrzeski. Na wydmych pod wsią Modlicą. Mezolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 270.
60. **Mokry Lutol**, pow. Międzyrzecz. Skrobacze, rdzenie, wióry, okrzeski. Stan. I—II. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 303, 305, 307, 308.
61. **Mosina**, pow. Śrem. Grociki igielkowe, grociki dłutowate, grociki sercowate, nóż półtylcowy, narzędzia wielorakie, skrobacze, oskrobywacze, rdzenie, wióry, okrzeski, skorupy, kości palone. Stan. III i IV. Mezolit i neolit. Bad. stud. prehist. Uniw. Pozn. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 75—78.
62. **Mosina**, pow. Śrem. Wióry, okrzeski i skorupy. Stan. III, na wydmy. Bad. urzęd. L. J. Łuki i M. Pechałkowej, stud. Uniw. w Pradze. 1948 : 234.
63. **Niemierzyce**, pow. Nowy Tomyśl. Skrobacz jednostronny, oskrobywacz, wiór załuskany, siekiera krzem., skorupy, kamień z gładzonymi ścianami. Stanowisko „ku górkom”. Neolit, kult. puch. lejkow. Depozyt E. Rabiegi ze Strzępina. 1948 : 41.
64. **Niwka**, pow. Śrem. 2 grociki igielkowe, 2 grociki dłutowate, skrobacz. Stan. I. Kultura tardenouska. Bad. stud. prehist. Uniw. Pozn. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 64.
65. **Niwka**, pow. Śrem. 2 grociki dłutowate, wióry, rdzenie, okrzeski, skorupy. Stan. III, mezolit i neolit. Bad. jak wyżej. 1948 : 68.
66. **Niwka**, pow. Śrem. Grociki dłutowate, skrobacz, wióry, rdzenie, okrzeski, skorupy, kości palone. Stan. VII, kotlina 1 i 2. Mezolit i neolit. Bad. jak wyżej. 1948 : 70 i 73.
67. **Niwka** pow. Śrem. Wióry, rdzenie, okrzeski i skorupy. Stan. I, kult. ceramiki sznurowej i kult. prafińska. Bad. jak wyżej. 1948 : 65.
68. **Niwka**, pow. Śrem. Wióry, rdzenie, skrobacze, okrzeski. Stan. II i VI. Neolit. Bad. jak wyżej. 1948 : 67 i 69.
69. **Nowa Silna**, pow. Międzybóże. Rdzenie, wióry i okrzeski krzem. Stan. I i III nad jez. Chłopskim, Neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 310 i 315.
70. **Nowawieś**, pow. Szubin. Asymetryczna siekierka kam. Depozyt Inst. Preh. Uniw. Pozn. (zakup. od nauczyciela Ristana z Radzicza). 1948 : 192.
71. **Nowemiasto**, pow. Jarocin. Okrzeski krzem. Z piąsniicy położ. przy drodze do Chociczy. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 300.
72. **Nowemiasto**, pow. Jarocin. Wiórek krzem. Z wydmy położ. ok. 800 m na północ od Nowogomiasta. Neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 301.
73. **Oborniki**, m. pow. Skrobacz, fragment wióra zaszczerbionego, fragment wióra (przeżalonego), okrzeski krzem. Stan. IIa, neolit. Bad. urzęd. St. Jasnosza. 1948 : 90.
74. **Oborniki**, m. pow. Oskrobywacz, grociki krzem. trójkątny wiór, okrzeski, skorupy. Stan. IIb, mezolit i neolit. Bad. jak wyżej. 1948 : 91.
75. **Oborniki**, m. pow. Oskrobywacz, skrobacze, grotty oszczepów, negatyw ryłcowy, rdzeń, wióry, okrzeski, rozcieracz kam., ułamek płyty do polerowania, skorupy. Stan. IV—VII. Neolit. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 112, 114—116.
76. **Oborniki**, m. pow. Skorupy, okrzeski krzem. Stan. IV. Neolit. Dar A. Niesiołowskiej z Poznania. 1948 : 175.
77. **Ostrów Kaliski**, pow. Kalisz. Fragment naczynia kult. puch. lejkow. z ornam. słupkowym przy krawędzi. Neolit. Z terenu cmentarzyska z wczes. okr. rzymskiego na terenie gospodarstwa St. Kłyszka. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 214.
78. **Owczegłowy**, pow. Oborniki. Wióry i okrzeski krzem. Znal. na terenie niezalesionym za młynem, po prawej stronie jeziora i Welny. Neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 104.
79. **Parlinek**, pow. Mogilno. Wiórki krzem. Ze wzgórza piaszczystego wśród łąk torfiastych. Neolit. Dar dra Z. A. Rajewskiego. 1948 : 93.
80. **Paruchowo**, pow. Jarocin. Wiór krzemiany. Z wydmy na cmentarzysku kult. łużyckiej. Neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 36.
81. **Pawłowice**, pow. Poznań. Odłupek krzem. Neolit. Dar Romualda Erzepkiego. 1948 : 457.
82. **Podobowice**, pow. Znin. Pół toporka kam. Depozyt Inst. Prehist. Uniw. Pozn. 1948 : 190.
83. **Poznań-Główna**. Dwa grociki sercowate, niedokończony grociki sercowaty. Z wydmy obok toru kolejowego, przy lesie. Neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 21.
84. **Poznań-Staroleka**. Narzędzia krzem., rdzenie, wióry i okrzeski krzem. Na prawym brzegu Warty. Mezolit i neolit. 1948 : 26.
85. **Poznań-Staroleka**. Oskrobywacz, 2 wióry zaszczerbione, 3 skrobacze, 5 grocików igielkowatych, 2 grociki trapezowate, wiór, rdzenie, okrzeski. Mezolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza, E. Dąbrowskiego i F. Neji. 1948 : 121.
86. **Poznań-Staroleka**. Skrobacze, wióry, rdzenie i okrzeski. Pole uprawne na wzgórzu w dolinie Warty. Neolit. Bad. urzęd. mgr B. Kostrzewskiego i E. Dąbrowskiego. 1948 : 257.
87. **Poznań-Szeląg**. Narzędzia krzem., rdzenie, okrzeski. Z wąskiego pasa piasku na polach uprawnych, na lewym brzegu Warty. Neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 22.
88. **Prosna**, pow. Chodzież. Skorupy (wśród nich wiele zdobionych), narzędzia krzem., rdzenie,

- wióry i okrzeski krzem. Stan I. Neolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza i M. Kowiańskiej. 1948 : 172.
89. **Radomice**, pow. Września. Ułamki nożyka krzem. Mezolit. Dar Romualda Erzepkiego. 1948 : 456
90. **Radzicz**, pow. Wyrzysk. Toporek kam. Neolit. Znalez. na polu Heinzowej. Depozyt Inst. Prehist. Uniw. Pozn. 1948 : 186.
91. **Radzicz**, pow. Wyrzysk. Toporek kam., neolit. Znalez. na posiadłości Boergera przy kopaniu fundamentów. Depozyt Inst. Prehist. Uniw. Pozn. 1948 : 187.
92. **Radzicz**, pow. Wyrzysk. Toporek kam., pół siekierki przerobionej z toporka złamanego, motyka kam. kult. cer. wstęp. w kształcie kopyta szewskiego. Depozyt Inst. Prehist. Uniw. Pozn. (zakup. od nauczyciela Ristana). 1948 : 188.
93. **Rudki**, pow. Oborniki. Skorupy zdobione, wióry, okrzeski. Stan. I. Neolit. Bad. stud. prehist. Uniw. Pozn. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 119.
94. **Rumin**, pow. Konin. Grocik trzoneczkowy, 3 grociki igielkowe, 4 skrobacze, rdzenie, wióry, okrzeski, skorupy. Stan. J, K, G. Mezolit i neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 273, 277 i 279.
95. **Rumin**, pow. Konin. Grocik igielkowy, skrobacz wióry i okrzeski krzem. Na wydmie między stan. U a „Kępami”. Neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 437.
96. **Rybojady**, pow. Międzyrzecz. Skrobacze, rdzeń, wióry i okrzeski krzem. Stan. I, II, III, VI i IX. Neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego. 1948 : 317, 320, 321, 325 i 329.
97. **Rzym**, pow. Żnin. Rdzenie, wióry i okrzeski kam., skorupy (m. in. kilka zdobionych). Na wydmach. Neolit. Dar T. Wiślańskiego z Krakowa. 1948 : 390.
98. **Sierniki**, pow. Wągrowiec. Okrzeski krzem, skorupy. Stan. I. Z piąnicy przy moście nad Wełną. Neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 101.
99. **Słupowiec**, pow. Szubin. Toporek kam. cały i pół toporka kam. znalez. przy stawku koło szkoły. Depozyt Inst. Prehist. Uniw. Pozn. 1948 : 191.
100. **Stary Las**, pow. Starogard. Wióry, rdzeń i okrzeski. Z miejsca zw. „Kapelusz”. Mezolit. Dar J. Falickiego ze Starogardu. 1948 : 249.
101. **Strzępiń**, pow. Nowy Tomyśl. 2 siekierki kam., skorupy (w części zdobione). Stan. VI. Neolit. Kult. pucharów lejkow. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1948 : 45.
102. **Strzyżewo**, pow. Nowy Tomyśl. 2 skrobacze, grocik igielkowy, rdzenie, wióry, okrzeski krzem., skorupy. Stan. 3. Mezolit i neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego 1948 : 337.
103. **Strzyżewo**, pow. Nowy Tomyśl. Rdzeń, skrobacze, wióry i okrzeski krzem. Stan. I, II, III, IV, V, VI. Neolit. Bad. Koła prehist. S. U. P. kier. mgr. B. Kostrzewskiego 1948 : 332, 334, 342 i 345.
104. **Okolice Strzyżewa**, pow. Nowy Tomyśl. Siekierka kam. z asymetrycznym ostrzem. Kult. cer. wstępowej. Dar nauczyciela Wł. Raskiego ze Strzyżewa. 1948 : 348
105. **Sulęcinek**, pow. Środa. Grociki trapezowate, grocik sercowaty, skrobacze, wióry, okrzeski, skorupy. Stan. I, z wydmy w odległ. 1 km od stacji. Mezolit i neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 27.
106. **Sulęcinek**, pow. Środa. 2 grociki trapezowate, skrobacz, rdzenie, wióry i okrzeski krzem. Stan. II i IV. Mezolit i neolit. Bad. Koła Prehistoryków S. U. P. 1948 : 366 i 368.
107. **Sulęcinek**, pow. Środa. Ułamek toporka kam., wiór, rdzenie, skrobacze, skorupa. Stan. II. jak wyżej. Neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 29.
108. **Sulęcinek**, pow. Środa. Skrobacze, 2 grociki sercowate, rdzenie, wióry i okrzeski krzem. płyta kam. do polerowania, skorupy. Stan. I, III, V, VI. Neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. 1948 : 364, 367, 370 i 372.
109. **Szczapa (Osada)**, pow. Konin. 2 grociki igielkowe, grocik sercowaty, rdzeń, wióry i okrzeski krzem. Na wydmach w dolinie strugi Powy. Mezolit i neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina 1948 : 432.
110. **Święcia**, pow. Konin. Wiór i odłupek krzem. Stan. I, z wydmy obok wsi Chorzałki. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 141.
111. **Trzciel**, pow. Międzyrzecz. 2 grociki igielkowe, 2 grociki trapezowate, skrobacz, rdzenie, wióry i okrzeski krzem. Stan. I, II i IV. Mezolit i neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego. 1948 : 349, 351 i 354.
112. **Wenecja**, pow. Żnin. Wióry, okrzeski krzem. Stan. IV („Łosia Góra”) i V. Neolit. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1948 : 153 i 155.
113. **Władyszyn**, pow. Oborniki. Skorupy kult. puch. lejkow. Znal. na nieużytkach pod lasem. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 103.
114. **Wolin**, m. pow. Skorupa. Na górze Szubienicznej. Neolit. Dar W. Szafrąńskiego. 1948 : 255.
115. **Wymysłowo**, pow. Gostyń. Grocik trapezowaty, grocik sercowaty, 3 drobne skrobacze wiórowe jednostronne, skrobacze nieregularne, wióry, rdzenie, okrzeski i skorupy. Łuzno na terenie ementarzyska z okr. późnolateńskiego i rzymskiego. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 282.
116. **Zaborowice**, pow. Leszno. Okrzeski krzem. Stan. I, na polu między dawnym dworem a jeziorem. Bad. L. J. Łuki 1948 : 230.

117. **Zadowice**, pow. Kalisz. Rdzenie, wióry, skrobacze i okrzeski, Z wydmy pod lasem. Neolit. Bad. urząd E. Dąbrowskiego. 1948 : 125.
118. **Zagorzyn**, pow. Kalisz. Skrobacz, wióry i okrzeski krzem., skorupa. Stan. 3, neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 10.
119. **Zagorzyn**, pow. Kalisz. Narzędzia krzem., wióry, okrzeski, rdzenie, siekiera i toporek kam., pół toporka kam., płyta kam. do gladzenia. Stan. I, II i IV. Neolit. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1948 : 2, 7 i 14.
120. **Załączowo**, pow. Szubin. Wióry i odlupki krzem. Depozyt Inst. Prehist. Uniw. Pozn. 1948 : 197.
121. **Zużółów**, pow. Żnin. Toporek kam. Z plaśnicy. Neolit. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1948 : 160.
11. **Konin-Przydziałki**, m. pow. Skorupy. Znalezw pobl. osady Szczapa. II okr. epoki brąz. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 410.
12. **Mokry Lutol**, pow. Międzyrzecz. Skorupy kult. przedłużyckiej. Stan. II. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego. 1948 : 306.
13. **Owczegłowy**, pow. Oborniki. Brąz. naramiennik spiralny z II okr. epoki brąz. Na złożu wtórnym, w ogrodzie Kaszewskiego. Bad. urząd E. Dąbrowskiego. 1948 : 122.
14. **Rybojady**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Stan. I. Na polu blisko strumienia, 1 km na poł. od wsi. II okres epoki brąz. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego. 1948 : 318.
15. **Strzyżewo**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy i wł. blaszki brąz. Stan. III, na wydmy położonej na półn. od wsi. Kult. przedłużycka. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego. 1948 : 338.

II. WCZESNA I STARSZA EPOKA BRĄZOWA

1. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy, polepa. Obok cegielni Rusta. II okr. epoki brąz. Dar Inst. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 480.
2. **Borowo**, pow. Środa. Fragmenty naczyń kultury przedłużyckiej. Stan. I. II Okr. epoki brąz. Bad. urząd E. Dąbrowskiego. 1948 : 88.
3. **Brzeźno**, pow. Konin. Skorupy, otoczek ze śladami używania. Na wydmach „Wielka Łąka” i „Białe Góry”. II okr. brąz. Dar A. Studzińskiego i bad. urząd E. Dąbrowskiego. 1948 : 417 i 466.
4. **Goplano**, pow. Aleksandrów. Siekierka brąz. z wysokimi brzegami z II okr. epoki brąz. Wydobyte z torfu przez pogłębiarkę „Gironde”. Depozyt Kierownictwa budowy kanału Warta-Gopło. 1948 : 179.
5. **Grójec**, pow. Konin. 7 obrączek brąz., 2 wiórki krzem., okrzesek, 1 skorupka, kawałek drewna. Z grobu z obwarów kam. z II okr. epoki brąz. Bad. urząd W. Szafrąńskiego. 1948 : 392.
6. **Konin**, m. pow. Fragm. naczyń glin. i stopiony kawałek przedm. brąz. Stan. H, wydmy piaszczyste między Koninem a Ruminem. II okr. epoki brąz. (?). Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 224.
7. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. J. II okr. epoki brąz. Bad. Koła Prehist. S. U. P. 1948 : 377.
8. **Konin**, m. pow. Skorupy, wł. przęślik glin. Stan. U, „Wielka Góra”. I i II okr. epoki brąz. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 444 i 462.
9. **Konin (osada)**, pow. Konin. Skorupy. Stan. B, na terenie cmentarzyska z okr. rzymskiego. II okr. epoki brąz. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 440.
10. **Konin-Brzeźno**, pow. Konin. Skorupy. Znalezw na wydmy. II okr. ep. brąz. Dar B. Chmielewskiego z Konina. 1948 : 386.
16. **Sulęcinek**, pow. Środa. Fragm. grocika brąz., ułamek drucika taśmowatego, skorupa. Stan. I, wydma w odległ. 1 km od stacji kolej. II okr. epoki brąz. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 28.
17. **Sulęcinek**, pow. Środa. Skorupy, fragmenty naczyń. Stan. II, wydma położona na półn. od Borowa. I okr. epoki brąz. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 369.
18. **Sulęcinek**, pow. Środa. Skorupy. Stan. V, na wydmy położonej nad rowem, pod wsią Borowo. Kult. przedłużycka. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 371.
19. **Zagorzyn**, pow. Kalisz. Grocik brąz., stopione kawałki brązu, skorupy (m in 2 z odciskami plecionki i 1 z pionowymi żłobkami). Stan. I, Kult. przedłużycka, II okr. ep. brąz. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum i bad. urząd E. Dąbrowskiego i S. Kurnatowskiego. 1948 : 3 i 478.

III. ŚRODKOWA, MŁODSZA I NAJMŁODSZA EPOKA BRĄZOWA, OKRES HALSZTACKI, WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES PRZEDRZYMSKI

A. Kultura łużycka.

1. **Akacyjki-Firginy**, pow. Kalisz. Fragmenty naczyń glin. Stan. I. Bad. urząd E. Dąbrowskiego. 1948 : 207.
2. **Akacyjki-Firginy**, pow. Kalisz. Fragm. płaskiej podkładki glin. i ułamek naczyń. Stan. I. IV okr. epoki brąz. Bad. urząd E. Dąbrowskiego. 1948 : 206.
3. **Biezdrowo**, pow. Szamotuły. 2 naczynia, fragmenty innych naczyń, skorupy, ułamek przed-

- miotu brąz. Zawartość dwóch grobów ciałopalnych. Bad. urząd. L. J. Łuki. 1948 : 267.
4. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy. Obok cegielni Rusta. Dar Instyt. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 481.
 5. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy. Z pola między drogą Biskupin—Gaśawa a jeziorem biskupińskim. Dar Inst. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 151.
 6. **Borek**, pow. Kalisz. Fragment sита glin., skorupka. Stan. I, wydma za lasem należącym do wsi Lis. Dar E. Dąbrowskiego 1948 : 145.
 7. **Borowo**, pow. Środa. Fragmenty naczyń, stopione przedm. brązowe, ułamek zapinki żel., stop. paciorki szklane, spalone kości ludzkie. Stan. I. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 83 i 84.
 8. **Brzeźno**, pow. Konin. Skorupy, ułamek przetaka glin. Na wydmach „Wielka Łąka” i „Białe Góry”. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 418.
 9. **Budziszewko**, pow. Oborniki. Skorupy. Stan. I i II, w pobliżu ujścia strumienia do Welny i tuż przy ujściu. Bad. urząd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 96 i 99.
 10. **Cieplice śląskie**, pow. Jelenia Góra. Kubek glin., popielnica z 2 uchami. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum 1948 : 17.
 11. **Ciołowo**, pow. Gostyń. Fragmenty większych naczyń glin., skorupy, węgle drzewne. Bad. urząd. S. Jasnosza i W. Bromskiego. 1948 : 295.
 12. **Chwaliszewo** (dwór), pow. Szubin. Pięcioboczny toporek kam. Depozyt Inst. Prehist. U. P. 1948 : 189.
 13. **Czekanów**, pow. Ostrów Wlkp. Misa glin., skorupy. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 239.
 14. **Czyścice**, pow. Szamotuły. Pięcioboczny toporek kam. Znal. na polu o 100 m od stawu. Dar P. Włodarczaka z Czyścica. 1948 : 177.
 15. **Dolny Śląsk (?)** lub okolica Zielonej Góry wzgl. Nowej Soli. 5 naczyń glin. Grupy bielińska kult „łużyckiej”. Dar Zagórskiego. 1948 : 40.
 16. **Gnin**, pow. Nowy Tomysł. Skorupy. Na poł. od Gnina, na wydmy piaszczystej w lesie, w odl. 150 m. od drogi leśnej. Ep. brąz. Dar B. Sachy z Poznania. 1948 : 143.
 17. **Gogolewo**, pow. Gostyń. Misa, fragmenty większego naczynia glin., skorupy. Bad. urząd. S. Jasnosza i W. Bromskiego. 1948 : 297.
 18. **Goplano**, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. I, z grodziska kult. łużyckiej na b. wyspie nad Notecią. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 160a.
 19. **Goplano**, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. II, pagórek przy grodzisku (b. wyspa) Depozyt Inst. Prehist. U. P. 1948 : 198.
 20. **Grabowo**, pow. Starogard. Skorupa. Z grodziska wchist. Dar J. Falickiego ze Starogardu. 1948 : 242.
 21. **Izdebno**, pow. Żnin. Skorupy, ułamki sit i podkładek glin. z wkopu na półwyspie. Bad. stud. prehist. Uniw. Pozn. 1948 : 422.
 22. **Janków Zalesny**, pow. Ostrów Wlkp. Skorupy, fragm. sита glin. Stan. I, piasznica położona na poł. od wsi. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego i dar Kier. szkoły Strzyżewskiego. 1948 : 261.
 23. **Kamieniec**, pow. Toruń. Ziarna pszenicy. Z grodu kult. łużyckiej z wczesnej epoki żel. Dar W. Szafrąńskiego 1948 : 483.
 24. **Karczewnik**, pow. Chodzież. Skorupy. Dar L. J. Łuki i S. Jasnosza. 1948 : 57.
 25. **Okolice Kłodzka (?)**, m. pow. Naczyńko glin. Wczesna epoka żel. Znal. w pryw. magazynie w Kłodzku. Dar Z. Smoczyńskiego z Poznania. 1948 : 226.
 26. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. B, na cmentarzysku z okresu rzymskiego. Znal. luźne. Bad. urząd. L. J. Łuki i dar A. Studzińskiego. 1949 : 51 i 439.
 27. **Konin**, m. pow. Skorupy i toporek pięcioboczny. Stan. B, wydma I, z profilu pn. i z pierwszego przekopu W—Z. Bad. urząd. S. Jasnosza. 1948 : 128 i 130.
 28. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. B IV, koło rakarni. Bad. urząd. S. Jasnosza. 1948 : 138.
 29. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. C₁. Bad. urząd. S. Jasnosza. 1948 : 135.
 30. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. E i E₁. Bad. urząd. S. Jasnosza. 1948 : 137 i 138.
 31. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. G. Bad. urząd. S. Jasnosza. 1948 : 162.
 32. **Konin**, m. pow. Skorupy i węgielek drzewny (ze zniszcz. grobu na wydmy) oraz skorupy i rozcieracz kam. (znal. luźno na tej samej wydmy). Stan. G. Cmentarzysko z późnej epoki brąz. Bad. urząd. W. Szafrąńskiego. 1948 : 200.
 33. **Konin**, m. pow. Fragmenty naczyń glin. Stan. E, wydmy piaszczyste między Koninem a Ruminem. Dar A. Studzińskiego. 1948 : 225.
 34. **Konin**, m. pow. Skorupy, polepa. Stan. J. Bad. Kola Prehist. S. U. P. 1948 : 378.
 35. **Konin-Brzeźno**, pow. Konin. Skorupa. Stan. Z, na wydmy. Dar B. Chmielewskiego z Konina. 1948 : 387.
 36. **Konin** (osada), pow. Konin. Skorupy. Stan. U, „Wielga Góra”. Dar A. Studzińskiego. 1948 : 445, 463.
 37. **Konin** (osada), pow. Konin. Skorupy, ozdoby brązowe. Stan. U, „Wielga Góra”. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 471.
 38. **Konin-Przydziałki**, m. pow. Skorupy, polepa. W pobl. osady Szczapa. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 409.
 39. **Kotowo**, pow. Nowy Tomysł. Fragmenty 3 naczyń glin., spalone kości ludzkie. Zawartość grobu z III okr. ep. brąz. Dar E. Rabięgi ze Strzępinia. 1948 : 241.

40. **Kraszewice**, pow. Wieluń Skorupy. III okr. brąz. Dar J. Nalepy z Kraszewic. 1948 : 55.
41. **Krosno n/Odra**, m. pow. 3 naczynia glin., skorupy. Z cmentarzyska kult. luż. z wczesnej epoki żel., rozkop. w r. 1937. Depozyt Muzeum w Ośnie. 1948 : 454.
42. **Kraśnica**, pow. Konin. Skorupy. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 425.
43. **Kurza**, pow. Kalisz Ułamki czerpaka glin., ułamek sita glin., przęślik glin. Dar Ryszarda Knolla z Kalisza. 1948 : 470.
44. **Lądek**, pow. Konin. Skorupy. Stan. II i IV (tzw. „Łądkowski Borek”). Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 407.
45. **Lipki**, pow. Góra (Dolny Śląsk). Naczyńko glin. zdobione trzema guzami. Wczesna epoka żel. Dar mgr J. Slaskiego z Poznania 1948 : 124.
46. **Łąkoszyn**, pow. Kutno. Skorupy. W piśnicy za kościołem. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 25.
47. **Mączniki**, pow. Kalisz. Część szpili żel. ze spiralnie zwiniętą główką. Wczesna epoka żel. Stan I, na wydmy przy lesie. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 210.
48. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznany. Skorupy, ułamki przetaków. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 426.
49. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznany. Toporek kam. kult. łżyckiej (?). Dar Romualda Erzepkiego. 1948 : 458.
50. **Okolice Mielna**, pow. Mogilno. Duże naczynie glin. i kilka ludzkich kości spalonych. Ze zbiorów poniem. w Mielnie. Dar Rzeszewskiego z Pakości, 1948 : 59.
51. **Mochy**, pow. Wolsztyn. 6 naczyń glin., spalone kości ludzkie. Z cmentarzyska w rewirze 56b. Dar Nadleśnictwa Mochy. 1948 : 54.
52. **Modlica**, pow. Konin. Skorupy. Z wydmy pod wsią Modlicą. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 271.
53. **Modlica**, pow. Konin. Skorupy. Na wydmy. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 415.
54. **Mokry Lutol**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Stan. I. Wczesna epoka żel. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego. 1948 : 304.
55. **Mokry Lutol**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Stan. III. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego 1948 : 309.
56. **Niemierzyce**, pow. Nowy Tomyśl. Pięcioboczny toporek kam. Stan. „Ku górkom”. Depozyt E. Rubeigi ze Strzępinia. 1948 : 42.
57. **Nowa Silna**, pow. Międzychód. Skorupy. polepa. spalone kości ludzkie. Stan I—III, nad jez. Chłopskim. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego 1948 : 313, 314 i 316.
58. **Nowe Miasto**, pow. Jarocin. Fragmenty naczyń, skorupy. Zawartość 3 grobów ciałopalnych kult. „łżyckiej” odkrytych na terenie piśnicy przy drodze do Chociczy i znal. lużne. 1948 : 298.
59. **Oborniki**, m. pow. Skorupy. Stan IV. Bad. słuch. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 113.
60. **Otorowo**, pow. Szamotuły Skorupa. Na stoku wzgórza, ca 300 m na wschód od pałacu. Dar W. Szafrńskiego. 1949 : 39.
61. **Parlinek (Dwutonie)**, pow. Mogilno. Skorupy. Na wzgórzu piaszczystym wśród łąk torfiastych. Dar dr Z. Rajewskiego. 1948 : 92.
62. **Paruchowo**, pow. Jarocin. Skorupy, kości spalone. Z cmentarzyska kultury łżyckiej. Dar Dyr. Lasów Państw. w Poznaniu i bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 16 i 37.
63. **Paruchowo**, pow. Jarocin. Naczynie bezułkowe, naczyńko z baniastym brzuścem, 2 czerpaki „misa glin., skorupy, główka i ul. kolca szpili brąz. Znalaz. lużno na wydmy. Młodsza ep. brąz. Dar J. Szymańskiego z Zakopanego. 1948 : 123.
64. **Posoka**, pow. Konin. Skorupy. Na zboczach doliny Powy, na pdł od wsi Posoka. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 420.
65. **Pudliszki**, pow. Gostyń. Skorupy, ułamki talerza glin. Z grodziska kult. łżyckiej położonego na poł. od cegielni. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 292.
66. **Radzim**, pow. Oborniki. Skorupy. Z grodziska na wyspie radzimskiej. Wcz. epoka żelazna. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 62.
67. **Rumin**, pow. Konin. Skorupy, fragmenty sita glin., ułamek drutu brąz. Stan. J, K, G. Dar A. Studzińskiego. 1948 : 274, 278 i 280.
68. **Rybojady**, pow. Międzyrzecz. Skorupy Stan. I, V, VI, VII, VIII i IX. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego. 1948 : 319, 323, 326—328 i 330.
69. **Rybojady**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Stan. X. Ze zniszcz. cmentarzyska kult. łżyckiej w lesie, przy drodze do Puszczewa, nad jez. Mędromierz. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego 1948 : 331.
70. **Trzciel**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Stan. V, przy drodze do Rybojad, 2 km od Trzciela. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego 1948 : 355.
71. **Trzytonie**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy. Stan. I, na wzgórzu nad jez. Chłopskim. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr. B. Kostrzewskiego 1948 : 356.
72. **Skarbienice**, pow. Żnin. Skorupy, ułamki szpili brąz. Na wzgórzu położ. na zach. od wsi. Epoka brąz. Dar uczniów Państw. Gimnazjum im. Śniadeckich w Żnieniu. 1948 : 360.

73. **Skoki**, pow. Wągrowiec. Skorupy. Stan VII, po lewej stronie drogi Skoki-Borowiec, w odległości 30 m od Skoków. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 106.
 74. **Słupy**, pow. Szubin. 2 naczynia. Z cmentarzyska kult. lużyckiej, wykopano w r 1913. Dar mgr W. Meisla z Poznania. 1948 : 290.
 75. **Sobiejuchy**, pow. Szubin. Mała amforka glin. Dar Romualda Erzepkiego. 1948 : 459.
 76. **Stare Kurowo**, pow. Strzelce. Ułamki 2 naczyń glin., kości spalone. Z grobu odkr. na terenie tartaku. Epoka brąz. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 238.
 77. **Strzępiń**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupa czarna, starannie gładzona. Stan. 6. Znaleźisko luźne. Wczesny okres żelazny. Depozyt E. Rabiegi ze Strzępinia. 1948 : 46.
 78. **Strzyżewo**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy, spalone kości ludzkie. Stan. I—VI. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 333, 335, 338, 340, 343 i 346.
 79. **Sulęcinek**, pow. Środa. Skorupy, stop. paciorek z niebieskiego szkliwa, stopiony ułamek brązu. Stan. II. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 30.
 80. **Sulęcinek**, pow. Środa. Skorupy, spalone kości ludzkie. Stan. I. na wydmy położ. nad rowem, pod wsią Borowo. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 371.
 81. **Wiecanowo**, pow. Mogilno. Skorupy. Stan. IIa. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1948 : 453.
 82. **Wierzbno**, pow. Konin. Skorupy. Znal. w piąsni, na pn. od wsi, przy drodze do Stupcy. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 408.
 83. **Wrony**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy, spalone kości ludzkie. Stan. II, wzgórze nad jez. Chłopskim. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 358.
 84. **Wymysłowo**, pow. Gostyń. 2 naczynia glin., zapinka brąz, skorupy i spalone kości ludzkie. Z grobu 116 odkrytego na terenie cmentarzyska z okr. rzymskiego. Wczesna epoka żel. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 283.
 85. **Zaborowiec**, pow. Leszno. Skorupy. Stan. 1, na polu między dawnym dworem a jeziorem. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 231.
 86. **Zaborowiec**, pow. Leszno. Skorupy. Stan. II, z wydmy położonej między lasami na pol. od Zaborowca. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 233.
 87. **Zagorzyn**, pow. Kalisz. Skorupy, fragmenty cedzideł glin., popielnica, popieln. zdobiona odciskiem naszyjnika, paciorek glin. Stan. I—III. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 4, 8 : 12.
 89. **Zagorzyn**, pow. Kalisz. Skorupa. Stan. III. Wczesny okres lateński. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 11.
 90. **Żnin**, m. pow. Skorupy. Między Małym jeziorem a drogą do Rydlewa. Dar uczniów Państw. Gimn. im. Śniadeckich w Żniniu. 1948 : 362.
- B. **Kultura pomorska i grobów kłoskowych.**
 1. **Czyścice**, pow. Szamotuły. 2 pierścienie i ul. trzeciego pierścienia z napiersnika. Wydobyte przy bronowaniu na polu gospod. J. Włodarczaka. Kultura pomorska. Dar Jana Włodarczaka. 1948 : 311.
 2. **Grójec**, pow. Konin. Popielnica z kośćmi. Z grobu kult. pomorskiej z obwarowaniem kam., odkrytego na polu gospod. Bartczaka. Dar K. Michalskiej z Grójca. 1948 : 393.
 3. **Karolewo**, pow. Środa Wkp. Ułamki naczyń glin., spalone kości ludzkie. Z grobu skrzynek. kult. pomorskiej, odkrytego w piąsni odd. od wsi o ca 500 m w kier. wsch. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 227.
 4. **Konin**, m. pow. Skorupy, polepa, zęby zwierz. Stan. C, osada kult. pomorskiej. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 134.
 5. **Konin**, m. pow. Skorupy, fragm. siła glin. Stan. C, za strumieniem Pową w kier. Konina. Bad. Koła Prehist. S. U. P. 1948 : 375.
 6. **Lignowy**, pow. Tczew. Skorupy. Z grodziska nad szosą do Rudna. Dar J. Falickiego ze Starogardu. 1948 : 245.
 7. **Miąskowo**, pow. Leszno. Skorupy. W piąsni, osada kult. pomorskiej. Dar E. Rabiegi. 1948 : 182.
 8. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznany. Popielnica glin. Dar Muzeum Wielkop. w Poznaniu. 1948 : 33.
 9. **Miejscowość nieznana**, pow. Konin (?). Popielnica, misa i pokrywa. Dar Starostwa Powiatowego w Koninie. 1948 : 34.
 10. **Pudliszki**, pow. Gostyń. Popielnica glin. ze spalonymi kośćmi ludzkimi, dolne okucie pochwy miecza. Z grobu kult. pomorskiej odkrytego na terenie cegielni. Dar Zarządu Cegielni w Pudliszkach. 1948 : 288.
 11. **Pudliszki**, pow. Gostyń. 2 naczynia glin., skorupy, spalone kości ludzkie, węgle drzewne. Z grobu skrzynekowego nr 1 odkrytego na terenie cegielni. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 289.
 12. **Rogalinek**, pow. Śrem. Skorupy. Nad drogą z Rogalinka do Puszczykówka, w pobl. szosy do Mosiny. Dar. J. Nalepy i J. Wiśniewskiego, stud. U. P. 1948 : 235.
 13. **Rudki**, pow. Oborniki. Skorupy. Stan. II. Dar H. Niesiołowskiej i Z. Hołowińskiej. 1948 : 149.
 14. **Rzym**, pow. Żnin. Skorupy. Na wydmach. Dar T. Wiślańskiego. 1948 : 391.
 15. **Strzępiń**, pow. Nowy Tomyśl. Fragment dna większego naczynia, skorupy. Stan. VI. zna-

leżisko luźne. Kult grobów klosz., wcz. epoka żel. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia, 1948 : 47.

16. **Studzieniec**, pow. Oborniki. Naczynia glin., kości ludzkie spalone, szpila żel. szczytce brąz, uł. pierścieni brąz., fragm. żarna, płytki kość złobione kółkami, skorupy. Z grobów (I—V) kult. pomorskiej odkr. na terenie majątku Państw. Ośr. Kult. Roln. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 107.
17. **Studzieniec**, pow. Oborniki. 2 popielnice i fragmenty innych naczyń, stopione ozdoby brązowe i szklane, ciężarek glin. Z ementarzyska kult. pomorskiej. Dar starosty pow., mgr B. Pleśniarskiego 1948 : 170.
18. **Sulęcinek**, pow. Środa. Skorupy. Stan. II, z pola piaszczystego blisko stacji kolej. Dar. Z. Kołosówny 1948 : 312.
19. **Sulęcinek**, pow. Środa. Skorupy, spalone kości ludzkie, stop. przedmiot brąz. Stan. V, wydma położ. 750 m na zach. od Sulęcinka. Ze zniszcz. ementarzyska kult. pomorskiej. Bad. Koła Prehist. S. U. P. 1948 : 365.
20. **Świecica**, pow. Konin. Skorupy (m. in. uł. sita). Stan. I, wydma obok wsi Chorzatki. Dar A. Studzińskiego 1948 : 139.
21. **Wenceja**, pow. Żnin. Skorupa. Stan. IV, „Łosia Góra”. Dar Inst. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 154.
22. **Władyszyn**, pow. Oborniki. Skorupy, kości spalone. Z wydmy pod lasem. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 254.
23. **Wrony**, pow. Nowy Tomysł. Skorupy. Stan. I, na wzgórzu nad jez. Chłopskim. Wczesny okres lateński, kult grobów kloszowych (?). Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 357.
24. **Wymysłowo**, pow. Gostyń. 4 naczynia glin., pokrywa glin., skorupy, szpila żel. z labęldzią szyjką, stop. zapinka brąz., pół paciorka kość., spalone kości ludzkie. Zawartość 3 grobów kult. pomorskiej (nr 124, 197, 200) na ementarzysku kult. lużyckiej. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 284.
25. **Żnin**, m. pow. Skorupy. Z pola roln. Wysocckiego, między szosą do Rogowa a torem kolejki. Dar Inst. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 158.

C. Inne kultury.

1. **Goplano**, pow. Aleksandrów. Czekan brąz. typu Nortycken, z III okr. epoki brąz., ułamek naszyjnika z brodawkami z wczesnej epoki żel. Wydobyte z torfu przez pogłębiarkę „Gironda”. Dar Kierownictwa Budowy kanału Warta-Gopło. 1948 : 179.
2. **Zagorzyn**, pow. Kalisz. Brąz. scytyjski grocik trójkątny. Stan. I. Wczesna epoka żel. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego z Kalisza zakup. przez Muzeum. 1948 : 5.

IV. PÓZNY OKRES LATENSKI, OKRES RZYMSKI I OKRES WĘDRÓWEK LUDÓW.

1. **Akacyjki-Firginy**, pow. Kalisz. Zapinka brąz. z złamanym kablakiem, fragm. przedm. żel. skorupy. Stan. I. Okres późnolat. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego 1948 : 204.
2. **Babia**, pow. Konin. Skorupy, kość spalona. Stan. I. Wydma pod wsią na końcu wygonu. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 142.
3. **Czarkowo**, pow. Gostyń. Skorupy. Okr. rzymski. Bad. S. Jasnosza. 1948 : 294.
4. **Czyżew**, pow. Konin. Skorupy. Na wydmach piaszczystych. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 413.
5. **Godawy**, pow. Żnin. Skorupy. Obok pagórka za miejscem odkrycia grobu szkieletowego. Okr. lateński. Dar Inst. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 452.
6. **Goplano**, pow. Aleksandrów. Owalna sprzączka żel. Wydobyta z torfu przez pogłębiarkę „Gironda”. Okr. późnorzymski lub okr. wędr. ludów. Dar Kierownictwa Kanału Warta-Gopło. 1948 : 180.
7. **Janków Zalesny**, pow. Ostrów. Skorupa. Stan. III, nad rowem. Okr. rzymski. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 265.
8. **Kalisz-Piwonice**, pow. Kalisz. Skorupa. Stan. I, t. zw. „Diabelski Dołek”. Okr. późnolat. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 147.
9. **Kalisz-Piwonice**, pow. Kalisz. Skorupy. Stan. I. Okr. późnolat. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 474.
10. **Konin**, m. pow. Skorupy, kości spalone ludzkie. Stan. B, na terenie ementarzyska rozkop. w r. 1942. Okres późnolat. i rzymski. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 52.
11. **Konin**, m. pow. Skorupy i polepa. Stan. B, wydma I, pierwszy przekop W-Z. Okr. rzymski. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 129.
12. **Konin**, m. pow. Skorupy, część przeszlika glin., fragmenty przedmiotów metalowych, paciorki szklane. Stan. B, wydma II i III. Luźno zebrane. Okr. późnolat. i rzymski. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 131 i 132.
13. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. G. okr. rzymski. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 163.
14. **Konin**, m. pow. Skorupa. Stan. G. Okr. późnolat. (?). Bad. urzęd. W. Szafrąńskiego. 1948 : 201.
15. **Konin**, m. pow. Zapinka brąz. z podw. nóżką. Stan. J. Okr. rzymski. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1948 : 167.
16. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. J. Okr. późnolat. Bad. Koła Prehist. S. U. P. 1948 : 373.
17. **Konin**, m. pow. Skorupy. Znal. na złożu wtórnym na ementarzu żydowskim. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego. 1948 : 412.
18. **Konin**, m. pow. Skorupy, nóż żel., igła brąz., okucia pasów, okucia skrzynek drewn., brąz.

- wisiorok wiaderkowaty, ułamki zapinek, ułamek grzebienia kość, ułamki stopionych naczyń szklanych, paciorki z kolorowego szkła, przęślik glin. zdob. i połowa innego przęślika. ułamki naczynia typu „terra sigillata”, spalone kości ludzkie. Stan. B, luźno zebr. na terenie cmentarzyska rozkop. w r. 1942. Dar A. Studzińskiego. 1948 : 433.
19. **Konin-Brzeźno**, pow. Konin. Część imacza żel. do tarczy. Stan. Z, na wydmię. Okr. rzymski. Dar B. Chmielewskiego z Konina. 1948 : 388.
 20. **Konin (Osada)**, pow. Konin. Żel. grot strzały, nit żel., kółko brąz., inne ułamki brąz., stopione paciorki szklane. Stan. U. „Wielka Góra”. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego. 1948 : 435.
 21. **Lądek**, pow. Konin. Skorupy. Stan. I („Łądkowski Borek”). Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 401.
 22. **Luboń**, pow. Poznań. Ułamki przedm. żel., sprzączka żel., stopione paciorki szklane, skorupy, kości spalone. Stan. E, kotlina c i d, na wzgórzu za stawkiem i lasem. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 146.
 23. **Ludwikowo**, pow. Śrem. Skorupy, żel. grot oszczepu. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego. 1948 : 447.
 24. **Miejscowość nieznana**, pow. nieznany. Skorupy, 2 nity żel. Okr. rzymski. Dar R. Erzepkiego. 1948 : 460.
 25. **Okolice Mielna**, pow. Mogilno. Żel. grot oszczepu i żel. dziur z 2 zadziórami. Okr. rzymski. Ze zbiorów poniem. w Mielnie. Dar Rzeszewskiego z Pakości. 1948 : 60.
 26. **Młodzikowo**, pow. Środa. Fragmenty naczyń glin., skorupy, umbo, imacz i część drugiego imacza, nożyce, grot oszczepu, 2 ostrogi, sierp, krzesiwo, 2 noże, sprzączka, zapinka, fragment okucia brzęgu tarczy, okucie żel. i brąz. Na wydmię ok. ½ km od Warty w pobliżu zabud. gospod. Zimowskiego, Stan. I. Młodszy okres rzymski (III w. po Chr.). Dar Fr. Kosińskiego ze Środy. 1948 : 359.
 27. **Modlica**, pow. Konin. Skorupy naczyń przepalonych w ogniu (prawdopodobnie z grobu jamowego). Na wydmiach piaszczystych niedaleko Pyzdr. Okr. późnołat. i rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 222.
 28. **Niemierzyce**, pow. Nowy Tomyśl. 3 skorupy. Stan. „ku górkom”. Okr. późnołat. Depozyt E. Rabiegi ze Strzepinia. 1948 : 43.
 29. **Niwka**, pow. Śrem. Skorupa, płytka kościana zdobiona, kości ludzkie spalone. Stan. VII, kotlina 1. Okr. rzymski. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 71.
 30. **Oborniki, m. pow.** Skorupy. Stan. VII. Okr. późnołat. i rzymski. Bad. stud. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 117.
 31. **Ostrów Kaliski**, pow. Kalisz. Fragmenty różnych naczyń i kości spalone zebr. luźno z terenu cmentarzyska. Okr. wczesno-rzymski. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 215.
 32. **Ostrów Kaliski**, pow. Kalisz. Skorupy przepalane w ogniu, kości ludzkie spalone, popielnica zachowana w części, popielnica z 3 uchami, umbo, nożyce, brzytwa, nóż, sprzączka do pasa, okucie z kółkiem i skuwka żel. Zawartość grobów 1—3. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 216—218.
 33. **Pleszew**, pow. Jarocin. 2 naczynia glin. i skorupy. Odkryte przy ul. Lenartowskiej, w dawnej zwirowni. Okr. rzymski. Dar Wł. Gajewskiego z Poznania. 1948 : 259.
 34. **Ratyń**, pow. Konin. 2 skorupy zdobione, fragment zapinki brąz. Na zniszcz. cmentarzysku z okr. rzymskiego. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 399.
 35. **Ratyń**, pow. Konin. Fragn. miniaturowego naczynka, skorupy innych naczyń, żel. grot oszczepu, żel. okucie tarczy, nieokr. przedmiot żel., fragment zapinki brąz., stopiony paciorek ze szklawa. Znalez. na zwirowisku gromadzkim. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego. 1948 : 414.
 36. **Rogoźno**, pow. Oborniki. Skorupy. Nad jeziorem rogozińskim, od strony szosy Rogoźno-Studzieniec. Okr. późnołateński. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 240.
 37. **Rudki**, pow. Oborniki. Skorupy. Stan. I. Okres rzymski. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 10.
 38. **Rumin**, pow. Konin. Skorupy. Zebr. na wydmię między stan. U a „Kępami”. Dar A. Studzińskiego. 1948 : 438.
 39. **Rusiec**, pow. Wągrowiec. Fibula brąz. uszkodzona (typ z podwiniętą nóżką). Okres późno-rzymski. Dar S. Grzechowiaka z Kcyni. 1948 : 203.
 40. **Sierniki**, pow. Wągrowiec. Skorupy. Stan. I, z pańnicy przy moście nad Wełną. Okr. rzymski. Bad. urząd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 102.
 41. **Sobótka**, pow. Ostrów. Skorupy, miecz obosieczny, 2 noże żel., 4 grot oszczepów, krzesiwo, fragmenty przedmiotów żel., ułamki grzebienia kość. Okr. rzymski. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 398.
 42. **Stary Las**, pow. Starogard. Skorupy. Z miejsca zw. „Kapelusz”. Okr. późnołat. Dar J. Falickiego ze Starogardu. 1948 : 250.
 43. **Strzyżewo**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy. Stan. II, u stoku wzgórza oznacz. jako stan. I, Okr. późnołat. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 336.
 44. **Strzyżewo**, pow. Nowy Tomyśl. Dno naczynia, skorupy. Stan. V, na pn. od wsi, nad Obrą.

- Okr. rzymski. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 344.
45. **Święcica**, pow. Konin. Skorupy, tulejka żel. (od grotu oszczepu?). Stan. I. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 140
 46. **Tereny wschodnio-bałtyckie**, 2 siekierki żel., długość żel., 5 żel. grotów oszczepów, sierp żel. Okr. rzymski i okr. węd. ludów. Ze zbiorów pomemieckich. 1948 : 291.
 47. **Trzećiel**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Stan. I, na polu między drogami do Brójca i Lutola Mokrego. Okres późnolat. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 350.
 48. **Wymysłowo**, pow. Gostyń. Naczynia glin. (w tym naczynie typu „terra sigillata”), fragmenty naczyń glin. i brąz, skorupy, broń, narzędzia, ozdoby, węgle drzewne, spalone kości ludzkie. Zawartość grobów 111—115, 117—123, 125—196, 198, 199, 201—288 z okresu późnolat. i z okr. rzymskiego. Bad. urzęd. S. Jasosza. 1948 : 285.
 49. **Wymysłowo**, pow. Gostyń. Skorupy, węgle drzewne, sprzączka brąz., sprężyna, klucz i okucie żel. zamka, przęśliki glin. Zebrane luźno na terenie ementarzyska z okresu późnolateńskiego i z okr. rzymskiego. Bad. urzęd. S. Jasosza. 1948 : 286.
 50. **Zadowice**, pow. Kalisz. Skorupy różnych naczyń (m. in. ze śladami obtaczania), 3 przęśliki glin., miecz obosieczny, 2 grotoszczepów, 2 noże, okucie zamka, 8 zapinek (niekompletnych), sprzączki i okucia do pasa, nity żel., płytki brąz, zapinka srebrna ze złożonymi płytkami, grzebień kościany. Z wydmy pod lasem. Okr. rzymski. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 126
 51. **Zagorzyn**, pow. Kalisz. Skorupy, sprzączka brąz., kość obrobiona. Stan. IV. Okr. rzymski. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 15.
 52. **Zalachowo**, pow. Szubin. Skorupy. Z pola gosp. Kasprzaka nad Notecią. Okr. rzymski (?). Depozyt Instyt. Prehist. U. P. 1948 : 195.
- V. OKRES WCZESNOHISTORYCZNY I CZASY PÓZNIEJSZE**
1. **Akacyjki-Firginy**, pow. Kalisz. Skorupy. Stan. I. Okr. wczhist. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 209.
 2. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy, żużel. Z pola między drogą Biskupin—Gąsawa a jeziorem Biskupińskim. Dar Inst. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 152.
 3. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy, kamień ze śladami używania. Stan. XVI i XXXIII. Okr. wczhist. Dar Instyt. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 450 i 451.
 4. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupa. Znaleź. obok cegielni. Okr. wczesnohist. Dar Instyt. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 482
 5. **Brzeźno**, pow. Konin. Skorupy. Stan. Z, „Białe Góry”, gniazdo 1 i 2. Okr. wczhist. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 467 i 469.
 6. **Budziszewko**, pow. Oborniki. Skorupy, polepa. Stan. I i II, na polu w pobliżu ujścia strumienia do Welny i tuż przy ujściu. Okr. wczhist. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 97 i 100.
 7. **Ciołkowo** pow. Gostyń. Skorupy. Okr. wczesnohist. Bad. urzęd. S. Jasosza i W. Bromskiego. 1948 : 296.
 8. **Czechy**, pow. Gniezno. Skorupy. Znaleź. nad jeziorem. Okr. wczhist. Dar J. Frankowskiego z Bielaw. 1948 : 389.
 9. **Czyżewo**, pow. Konin. Skorupy. Zebr. na wydmy. Okr. wczhist. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 448.
 10. **Giecz**, pow. Środa. Skorupy. Na polu położ. na pn. od kościołka romańskiego. Dar doc. W. Hensla i mgr Z. Kempńskiego. 1948 : 237.
 11. **Giecz**, pow. Środa. Skorupy z grodziska wczesnohist. Bad. prehist. stud. U. P. 1948 : 477.
 12. **Godziszewo**, pow. Starogard. Skorupy, polepa, kawałek bursztynu. Z grodziska na wyspie. Okr. wczhist. Dar J. Falickiego ze Starogardu. 1948 : 244.
 13. **Goplano**, pow. Aleksandrów. Toporek żel. ze szczątkami rękojeści drewn. Okr. wczhist. Dar Kierown. budowy Kanału Warta—Gopło. 1948 : 181.
 14. **Goplano**. pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. I, z grodziska kult. łuzyckiej. Okr. wczhist. Bad. urzęd. J. Kostrzewskiego. 1948 : 185.
 15. **Goplano**, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. II. Okr. wczhist. Depozyt Inst. Prehist. U. P. 1948 : 199
 16. **Grabowo**, pow. Starogard. Skorupy wczhist. Z grodziska wczhist. Dar J. Falickiego ze Starogardu. 1948 : 243
 17. **Izdebno**, pow. Żnin. Skorupy, polepa, kości zwierz. Z wykopu na półwyspie. Okr. wczhist. Bad. stud. prehist. U. P. 1948 : 423.
 18. **Janków Zalesny**, pow. Ostrów Wkp. Skorupy, polepa. Stan. I i II. Okr. wczhist. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 262 i 264.
 19. **Janków Zalesny**, pow. Ostrów Wkp. Skorupy, polepa, węgle drzewne, ruda żel. Stan. IV, nad strumieniem. Średniowiecze. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 266
 20. **Kalisz**, m. pow. Żel. grot oszczepu. Znal. za parkiem nad Prosną (w pobl. skorupy wczesnohist.). Okr. wczhist. Dar A. Kornackiego z Kalisza. 1948 : 384
 21. **Kalisz—Piwonice**, pow. Kalisz. Skorupy. Stan. I. Okr. wczhist. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 475.

22. Kalisz—Piwonice, pow. Kalisz. Skorupa. Stan. I, t zw. „Diabelski Dolek”. Okr. wezhist. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 148.
23. Konin, m. pow. Skorupy, polepa. Stan. M, z grodziska nad Wartą. Okr. wezhist. Bad. urzęd. St. Jasnośza. 1948 : 169.
24. Konin, m. pow. Skorupa zdob. ornamentem paznokciowym. Stan. B, na terenie cementaryska z okr. rzymskiego. Okr. średn. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 53.
25. Konin (osada), pow. Konin. Skorupy, polepa. Stan. U, „Wielka Góra”. Okr. wezhist. Dar A. Studzińskiego z Konina i bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 436, 446, 464 i 472.
26. Konin-Przydziałki, m. pow. Zdobiona oprawka kość. Znaleź. przy pracach ziemnych „Służby Polsce”. Okr. wezhist (?). 1948 : 394.
27. Kunowo, pow. Opatów. Naczynie glin. Znaleź. w głęb. 1,50 m na zboczcu wzgórza. Okr. wezhist. Dar ks. kan. E. Majkowskiego z Kórniku. 1948 : 202.
28. Łądek, pow. Konin. Moneta arabska. Znaleź. wraz z wielu in. monetami na wydmy nad Wartą zw. „Duży Borek”. Okr. wezhist. Dar T. Sobolewskiego z Łądka. 1948 : 397.
29. Łądek, pow. Konin. Skorupy. Stan. I i II „Łądkowski Borek”. Okr. wezhist. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 402 i 405.
30. Lignowy, pow. Tczew. Skorupy. Z grodziska nad szosą do Rudna. Okr. wezhist. Dar J. Falickiego ze Starogardu. 1948 : 246.
31. Okolica Lubcza, n/Niemnem, b. pow. Nowogródek (dziś Z. S. R. R.). Skorupy. Okr. wezhist. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 430.
32. Lubniewice, pow. Sulęcín. Skorupy wezhist. i średniow. (m. in. kilka z orn. stempelkowym). Dar mgr S. Błaszczyka, dyr. Gimnazjum w Lubniewicach. 1948 : 220.
33. Luboń, pow. Poznań. Skorupy, przedmiot żel. w rodzaju szczypec, nóż żel. Okr. wezhist. Bad. E. Dąbrowskiego. 1948 : 109.
34. Mączniki, pow. Kalisz. Skorupy, kości zwierz., polepa. Stan. II, naprzeciw młyna k/lasku sosnow. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 212.
35. Mączniki, pow. Kalisz. Skorupy naczyń wezhist. rdzeń krzem. przepal., drewno spalone. Stan. III, na polu nieuprawionym w pobliżu stawku, naprzeciw drogi wiodącej do młyna. Z osady z paleniska nr 1. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 213.
36. Miastko, pow. Leszno. Skorupy. Zebrane luźno na grodzisku wezhist. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 228.
37. Miejscowość nieznana, Pomorze Gdańskie (?). Skorupy. Okr. wezhist. Dar J. Falickiego. 1948 : 252.
38. Miejscowość nieznana, pow. Konin (?). Skorupy. Okr. wezhist. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 427.
39. Okolice Mielna, pow. Mogilno. Naczynie glin., skorupa, oprawka kość. Okr. wezhist. i średniowieczny. Ze zbiorów poniem. w Mielnie. Dar Rzeszewskiego z Pakości. 1948 : 61.
40. Międzyrzecz, m. pow. Skorupy. Z grodziska. Okr. wezhist. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 381.
41. Mosina, pow. Śrem. Skorupy. Stan. IV. Okr. wezhist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 79.
42. Niemierzyce, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy (m. in. także zdobione żłobkami poziomymi). Znaleź. luźno. Okr. wezhist. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1948 : 44.
43. Niemierzyce, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy ze śladami obtaczania na kole. Stan. 6, znaleź. luźno. Okr. wezhist. Depozyt E. Rabięgi ze Strzępinia. 1948 : 48.
44. Niestronno (?), pow. Mogilno. Fragmenty przedmiotów drewn. Z osady wezhist. Dar Inst. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 159.
45. Niwka, pow. Śrem. Skorupy, dno naczynia glin. Stan. I i VII. Okr. wezhist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 66, 72 i 74.
46. Nowemiasto, pow. Jarocin. Skorupy. Z grodziska wezhist. położ. 200 m na pn. od Nowego miasta. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1948 : 302.
47. Oborniki, m. pow. Skorupy. Stan. VII. Okr. wezhist. i średniow. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 118.
48. Obrzycko, pow. Szamotuły. Fragment naczynia glin., skorupy. Okr. wezhist. Dar mgr W. Meissla z Poznania. 1948 : 253.
49. Owczęglowy, pow. Oborniki. Skorupa. Na terenie niezalesionym, za młynem, po prawej stronie jez. i Welny. Okr. wezhist. Bad. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1948 : 105.
50. Owidz, pow. Starogard. Większa ilość skorup, przęślik glin. Z grodziska nad Wieżycą. Okr. wezhist. Dar J. Falickiego ze Starogardu. 1948 : 247.
51. Parlinek (Dwutonie), pow. Mogilno. Skorupy. Na wzgórzu piaszczystym wśród łąk torfiastych. Okr. wezhist. Dar dr Z. Rajewskiego. 1948 : 94.
52. Poznań - Malta. 2 monety srebrne z XI w. (krzyżówki). Znal. na wydmy piaszczystej w pobliżu wody. Depozyt mgr P. Michałowskiego z Poznania. 1948 : 110.
53. Pszczew, pow. Międzyrzecz. Skorupy, polepa, kości zwierz. Z grodziska. Okr. wezhist. i średniowieczny. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 382.
54. Przewóz, pow. Aleksandrów. Naczynia glin., fragmenty naczyń, skorupy, siekiera żel., róg jelenia. Średniowiecze. Dar Kierownictwa Budowy Kanalu Warta-Gopło. 1948 : 000.

55. **Pudliszki**, pow. Gostyń Skorupa. W pobliżu grobu skrzynk. nr 1. Okr. wczhist. Bad. urząd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego, 1948 : 293.
56. **Radzim**, pow. Oborniki. Naczynie glin. z ornam. figuralnym, skorupy, polepa, kości zwierz. Z grodziska wczhist. na wyspie radzimskiej. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1948 : 63
57. **Rajkowy**, pow. Starogard. Skorupa. Z grodziska nad Wieżycą Okr. wczhist. Dar J. Falińskiego ze Starogardu. 1948 : 248.
58. **Rogalinek**, pow. Śrem. Skorupy, fragm. stopionej kołczugi (?), fragm. przedmiotu żel. W pobliżu szosy do Mosiny, nad drogą z Rogalinka do Puszczykówka. Dar J. Nalepy z Poznania. 1948 : 236.
59. **Rudki**, pow. Oborniki. Skorupa. Stan. II. Okr. wczhist. Dar H. Niesiolowskiej i Z. Hołowińskiej. stud. prehist. U. P. 1948 : 150.
60. **Rumin**, pow. Konin. Skorupy. Luźno na stan. G. Okr. wczhist. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 281.
61. **Rybojady**, pow. Międzyrzecz. Skorupy, kości zwierz., polepa. Stan. IV i V, z grodziska wczhist. położ. przy ujściu Obry i 200 m na poł. zach. od niego. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego, 1948 : 322 i 324.
62. **Skarbienice**, pow. Żnin. Skorupy. Ze wzgórza położ. na zach. od wsi. Okr. wczhist. Dar uczniów Państw. Gimn. im. Śniadeckich w Żninie. 1948 : 361.
63. **Stary Las**, pow. Starogard. Skorupy. Z miejsca zw. „Kapelusz”. Okr. wczhist. Dar J. Falińskiego ze Starogardu. 1948 : 251.
64. **Strzelno**, pow. Mogilno. Skorupy. Z ogrodu k. kościoła św. Prokopa. Średniowiecze. Depozyt Inst. Prehist. U. P. 1948 : 194.
65. **Strzyżewo**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy, polepa. Stan. IV, na wzgórzu położ. niedaleko wsi, w kier. półn.-wsch. Okr. wczhist. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 341.
66. **Strzyżewo**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy, polepa, kości zwierz., węgiel drzewny, ul. przedm. żel. Stan. 7 (grodzisko). Okr. wczhist. Bad. Koła Prehist. S. U. P. 1948 : 347.
67. **Tarnowo**, pow. Konin. Brąz. kabłączek skroniowy. Znal. na lewym brzegu Warty. Okr. wczhist. Dar J. Mnicha z Dłuska w pow. konińskim. 1948 : 484.
68. **Trzciel**, pow. Międzyrzecz. Skorupy. Stan. II, grodzisko średniow. nr I. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 352.
69. **Trzciel**, pow. Międzyrzecz. Skorupy, polepa, kości zwierz. Stan. III, grodzisko nr II. Średniowiecze. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. mgr B. Kostrzewskiego. 1948 : 353.
70. **Wenecja**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. V. Okr. wczhist. Dar Inst. Bad. Staroż. Słow. 1948 : 156.
71. **Wieleń Półn.**, pow. Piła. Oprawka do noża z rogu jeleniego. Okr. wczhist. (?). Dar H. Załęskiego, kier. tartaku w Wieleniu 1948 : 221.
72. **Wolin**, m. pow. Fragment pokrywy glin. Z góry Szubienicznej. Okr. wczhist. Dar W. Szafrąńskiego. 1948 : 256
73. **Wymysłowo**, pow. Gostyń. Połowa sierpa żel., sprzączka żel. do pasa, groty strzał, skorupy, polepa, żuźle żel. Z grodziska wczhist. zw. „Łysą Górą”. Okr. wczhist. Bad. urząd. S. Jasnosa. 1948 : 287.
74. **Zaborowice**, pow. Leszno. Skorupy. Stan. I, na polu między dawnym dworem a jeziorem. Okr. wczhist. 1948 : 232
75. **Zadowice**, pow. Kalisz. Skorupy. Okr. wczhist. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 127.
76. **Zagorzyn**, pow. Kalisz. 2 skorupy zdobione. Stan. I i II. Okr. wczhist. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 6 i 9.
77. **Zagorzyn**, pow. Kalisz. Przedmioty żel., oselka z piaskowca. Stan. III. Okr. wczhist. i średniowiecze. Ze zbiorów E. Dąbrowskiego zakup. przez Muzeum. 1948 : 13.
78. **Zagórów**, pow. Konin. Skorupy, polepa, przęślik glin. dwustożkowy. Z grodziska wczhist. nad Wartą. Bad. urząd. L. J. Łuki. 1948 : 38.
79. **Załachowo**, pow. Szubin. Skorupy. Z pola gosp. Kasprzaka, nad Notecią. Okr. wczhist. Depozyt Inst. Prehist. U. P. 1948 : 196.
80. **Żnin**, m. pow. Skorupy, obosieczny miecz żel. Znaleź. między małym jeziorem a drogą do Rydlewa. Okr. wczhist. Dar uczniów Państw. Gimn. im. Śniadeckich w Żninie. 1948 : 363

VI. NIEOKREŚLONE

1. **Akacyjki - Firginy**, pow. Kalisz. Drobne kości, polepa. Stan. I. Bad. urząd. E. Dąbrowskiego. 1948 : 205 i 208
2. **Goplano**, pow. Aleksandrów. Kółko brąz. wydobyte z torfu z in. przedmiot brąz. przez pogłębiarkę „Gironde”. Dar Kier. Budowy Kanału Warta-Gopło. 1948 : 179.
3. **Masanów**, pow. Ostrów. Oselka z piaskowca. Znaleź. na polu gospod. Mielcarka. Dar M. Kurnatowskiej z Masanowa. 1948 : 1.
4. **Rumin**, pow. Konin. Skorupy. Stan. J. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1948 : 275.

ROK 1949

I. EPOKA KAMIENNA

1. **Biskupiec**, pow. Poznań. Grociki igielkowate, grocik trzoneczkowy, skrobacze, rdzenie, wióry i okrzeski krzem. Stan. I i II. Mezolit. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 138 i 139.

2. **Biskupin**, pow. Żnin. Szpila rogowa i „zło-bicc” rogowy (dłuto z łukowatym ostrzem). Z półwyspu biskup. — stan IV (szpila) i z torfiska przy półwyspie (dłuto). Mezolit. Depozyt Inst. Bad. Staroż. Słow. 1949 : 222
3. **Biskupin**, pow. Żnin. Wiórek, okrzeski krzem. Stan. VIa. Depozyt Inst. Bad. Staroż. Słow. 1949 : 228.
4. **Bodzanowo**, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. I, wzgórze piaszczyste odległe 1 km na pd. od folwarku w Bodzanowie. Kultura pucharów lejkowatych. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 376.
5. **Brzeźno**, pow. Gozów. Skrobacz, grocik igielkowaty, wióry i okrzeski krzem., skorupy naczyń glin. (m. in. jedna z odciskiem sznura). Stan. 1, wydma obok cementarza. Mezolit i neolit (kult. cer. sznur.). Dar A. Cynkałowskiego z Gorzowa. 1949 : 36
6. **Brzeźno**, pow. Konin. Wióry, odłupki krzem. i skorupy. Z wydmy zw. „Białe Góry”, stan. Z, gniazdo 1. Mezolit i neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 157.
7. **Brzeźno**, pow. Konin. Skrobacze, wiór załuskany, wióry i odłupki krzem., płyta kam. do gładzenia, skorupa. Stan. j. wyż., gniazdo 2. Neolit, kult. ceramiki sznurowej i kult. prafińska. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 161.
8. **Brzeźno**, pow. Konin. Ułamek grocika sercow., ryłce potrójny, wióry i okrzeski krzem. Stan. j. w., gniazdo 3 i 4. Mezolit i neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 163 i 329.
9. **Budzyń**, pow. Chodzież. Grociki igielkowane, grociki laurowate, skrobacze, rdzenie, łuszczniki, odłupki i wióry krzem., liczne skorupy, fragment miniatur, toporka glin., fragmenty flaszki z kryzą, kilka fragm. podkładek, podkładki kam., 2 rozcieracze kam. Stan. I. Mezolit i neolit (kult. pucharów lejkow.). Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki, M. Kowiańskiej i E. Dąbrowskiego oraz dar S. Jasnosza i E. Dąbrowskiego. 1949 : 99 i 120.
10. **Budzyń**, pow. Chodzież. Grocik igielkowaty, skrobacz, wióry, fragmenty naczyń glin. Stan. III. Mezolit i neolit (przemysł tardenoaski, kult. ceramiki sznurowej i kult. prafińska). Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki, M. Kowiańskiej i E. Dąbrowskiego. 1949 : 100.
11. **Budzyń**, pow. Chodzież. Fragment naczynia glin., skorupy, fragm. siekiery kam., skrobacze, wióry i okrzeski krzem. Stan. IV. Neolit, kult. pucharów lejkow. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki, M. Kowiańskiej i E. Dąbrowskiego oraz dar S. Jasnosza i E. Dąbrowskiego. 1949 : 102 i 121.
12. **Budzyń**, pow. Chodzież. Skrobacz, okrzeski krzem. Stan. V. Mezolit. Dar S. Jasnosza i E. Dąbrowskiego. 1949 : 122.
13. **Byczyna**, pow. Aleksandrów. Skorupy, kawałek polepy. Stan. IV. Kult. cer. wstęgowej rytej i kult. pucharów lejkow. Bad. mgr L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 380.
14. **Byczyna**, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. II, znalezisko luźne. Kult. pucharów lejkow. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 379.
15. **Czarnotki**, pow. Środa. Wiórki krzem. Stan. I, między ogrodem dworskim a kanałem. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 177.
16. **Czarnotki**, pow. Środa. Skorupy, narzędzia krzem., rdzeń, odłupki. Stan. II. Nieużytki piaszczyste za lasem na lewo od drogi Czarnotki-Młodzikowo. Neolit, kult. pucharów lejkow. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 179—180.
17. **Dłusk**, pow. Września. Narzędzia krzem., wióry i okrzeski krzem. Stan. I, na wydmy nad Wartą. Mezolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1949 : 421.
18. **Dłusk**, pow. Września. Grocik sercow. Stan. I, j. w. Neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1949 : 429.
19. **Dzieczyn**, pow. Żnin. Narzędzia krzem. (skrobacz, grocik igielkow. itd.), wióry i odłupki. Zebr. z drogi piaszczystej nad Wełną. Mezolit. Dar J. W. Szulczewskiego z Puszczykowa k/Poznań. 1949 : 4
20. **Giżyce-Akacyjki**, pow. Kalisz. Skrobacze, żeberko krzem., rdzenie, wióry, okrzeski krzem., skorupy (m. in. zdobione). Stan. I. Neolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza i K. Przewoźnej. 1949 : 374.
21. **Godawy**, pow. Żnin. Skorupa, narzędzia krzem., wióry i odłupki krzem. Stan. III. Neolit. Depozyt Inst. Bad. Staroż. Słow. 1949 : 225.
22. **Golańcz**, pow. Wągrówiec. Skrobacz krzem. W ruinach zamku Kazimierza Wielkiego (złoże wtórne). Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki. 1949 : 104.
23. **Gruszczyn**, pow. Poznań. Skrobacze, wióry i okrzeski krzem. Stan. I. Mezolit. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 142.
24. **Gruszczyn**, pow. Poznań. Skorupy, wióry i odłupki krzem. Stan. II. Kult. pucharów lejkow. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 145.
25. **Heliodorowo**, pow. Chodzież. Skorupy, okrzeski krzem. Stan. II, wydma wśród łąk Noteci. Neolit (różne kultury). Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki. 1949 : 103.
26. **Jarocin**, m. pow. Wióry i odłupki krzem. Stan. I, na budującym się boisku sportowym. Dar W. Bromskiego z Poznania. 1949 : 204.

27. **Kaszary**, pow. Wągrowiec. Skrobacze, rdzeń, wióry i odłupki krzem., fragmenty naczyń kult. pucharów lejkow. Stan. III. Neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 47.
28. **Kobylnica**, pow. Poznań. Skrobacz wiórowy, wióry i okrzeski krzem. Stan. I. Neolit. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 149.
29. **Konin**, m. pow. Grociek igielkow., skrobacz, wiór zaszczerb., łuszczyk, wióry, odłupki krzem., skorupy. Stan. B, wydma II. Mezolit i neolit (kult. pucharów lejkow.). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, S. Jasnosza i Z. Hołowińskiej. 1949 : 241.
30. **Konin**, m. pow. Skrobacze, rdzeń, wióry i okrzeski krzem., skorupy. Stan. U, t. zw. „Wielga Góra”. Mezolit i neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 5.
31. **Konin (osada)**. Skorupy, narzędzia krzem. (grociek dłutow., skrobacze, wiórek półtylcowy itd.), rdzenie, wióry, odłupki krzem., kości spalone. Stan. U, kotlina wywiana naprzeciw Kurowa. Mezolit i neolit (kult. pucharów lejkow. i cer. sznurowej). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 299.
32. **Konin**, m. pow. 2 skorupy zdobione. Stan. B, na terenie cmentarzyska z okr. rzymskiego. Kult. pucharów lejkow. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 8.
33. **Konin**, m. pow. Rdzeń i odłupek krzem. Stan. B IV, przy rakarni. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, S. Jasnosza i Z. Hołowińskiej. 1949 : 240.
34. **Konin**, m. pow. Skrobacz, wiór zaszczerb., wióry i odłupki krzem. Stan. F₁ i L (wzgl. K?). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, S. Jasnosza i Z. Hołowińskiej. 1949 : 246 i 253.
35. **Konin**, m. pow. Wiórki i odłupki krzem. Na cmentarzysku żydowskim (zap. na wtórnym złożu). Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 348.
36. **Konin (osada)**, pow. Konin. Wiórki krzem. Stan. T (nad Wartą). Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 350.
37. **Kraśnica**, pow. Konin. Narzędzia krzem. (wióry półtylcowe, wiórki zaszczerbione, noże itd.). Uroczysko „Bór” (wydma), stan. Ia-b. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 352.
38. **Krosno**, pow. Śrem. 2 skorupy, odłupki krzem. Stan. I i III. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 338 i 341.
39. **Krzywosądz**, pow. Aleksandrów. Skorupy i wióry krzem. Stan. III, znaleź. luźne. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki. 1949 : 382.
40. **Krzywosądz**, pow. Aleksandrów. Skorupy, skrobacz i wióry krzem. Stan. I, znaleź. luźne. Neolit. Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 381.
41. **Lasek-Luboń**, pow. Poznań. 3 grocieki igielkowate, grociek dłutowaty, rylec mikrolityczny, skrobacz, wióry krzem. Stan. IV. Mezolit. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i S. Jasnosza. 1949 : 113.
42. **Lasek-Luboń**, pow. Poznań. Skorupy, grociek dłutowaty, 4 grocieki igielkowate, skrobacze, żeberko, rdzenie, wióry i okrzeski krzem., kostki spalone. Stan. V i X. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i S. Jasnosza. 1949 : 112 i 115.
43. **Lasek-Luboń**, pow. Poznań. Skorupy, skrobacze, łuszczyk, rdzenie, wióry i okrzeski krzem. Stan. VIII i XI. Neolit. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i S. Jasnosza. 1949 : 114 i 116.
44. **Łądek**, pow. Konin. Skorupa, wiór i odłupek krzem. Stan. III. Neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 167.
45. **Luboń**, pow. Poznań. 6 grocieków igielkow., grociek trzoneczkowy, 2 grocieki sercowate, rdzenie, wióry i okrzeski krzem., skorupy. Stan. II, V i VI. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 93—95.
46. **Luboń**, pow. Poznań. Siekierka kam., łuszczyk, 3 skrobacze (krążkowy, półokrągły i wiórowy), narzędzie (?) krzem., rdzenie, wióry i okrzeski krzem., skorupy. Stan. I a i b, oraz IV. Neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego oraz prof. J. Kostrzewskiego i S. Jasnosza. 1949 : 91, 92 i 111.
47. **Łoniewo**, pow. Leszno. Duży wiór krzem. Stan. V, pole uprawne na pagórku (b. wyspa). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 296.
48. **Międzychód**, m. pow. Skrobacze, rdzenie, wióry (m. in. jeden z wierzchołkiem skośnie ściętym i załuskany) i odłupki krzem. Stan. I—III, tzw. „Majowe Góry”. Neolit. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 30 i 34.
49. **Młodzikowo**, pow. Środa. Grociek igielkowaty, skrobacz, łuszczyk, wiór półtylcowy, rdzenie, wióry, odłupki krzem. Stan. I. Mezolit. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 173.
50. **Młodzikowo**, pow. Środa. Rdzenie, wióry, okrzeski i narzędzia krzem. Stan. II, osada z ep. kam. po prawej stronie drogi z Czarnotek do Młodzikowa. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 174.
51. **Morawy**, pow. Aleksandrów. Skorupy, skrobacze i wióry krzem. Stan. V i VI. Neolit. Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 384 i 385.
52. **Mosina**, pow. Śrem. Narzędzia krzem., rdzenie, wióry, odłupki, kości spalone i skorupy. Stan. III a-c. Mezolit i neolit. Depozyt Zakładu Prehist. U. P. 1949 : 194.

53. **Mosina**, pow. Śrem. Narzędzia krzem. (grociak trzoneczkowy, grociak dłutowaty, skrobacze itd.), rdzenie, wióry, odlupki krzem. i skorupy. Stan. VII. Mezolit i neolit (kult. amfor kulistych). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i K. Wolskiego z Mosiny. 1949 : 325.
54. **Mosina**, pow. Śrem. Narzędzia krzem., wióry, odlupki krzem., ut. płyty kam. do polerowania, rozcieracze, kości spalone. Stan. VI. Osada kult. pucharów lejkow. Dar i bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i K. Wolskiego z Mosiny. 1949 : 324.
55. **Mosina**, pow. Śrem. Skorupy, okrzeski krzem. Znal. przy drodze do Sowinek (500 m za tartakiem). Neolit. Dar L. J. Łuki. 1949 : 85.
56. **Mokrsko Szlacheckie**, pow. Wieluń. Grociaki igielkowate, grociak sercowaty, ułamek grocika trzoneczkowego, rylce i in. narzędzia krzem., negatywy rylców, rdzenie, wióry i okrzeski krzem., skorupy, kostki spalone. Stan. VIII, wydma „Maręże”. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 119.
57. **Nadnia**, pow. Nowy Nomysł. Skrobacz wzgl. oskrobywacz, wiórki krzem. Stan. III i V. Neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 64 i 67.
58. **Niemierzyce**, pow. Nowy Tomyśl. Siekiera kam., wióry i okrzeski krzem. Na polu Jujeczki położonym nad łąką. Neolit. Dar E. Rabcigi. 1949 : 136.
59. **Niwka**, pow. Śrem. Skrobacze, rdzeń, wióry, odlupki krzem. Stan. VIII, przy promie, na lewo od drogi z Mosiny do promu. Mezolit. Bad. stud. prehist. U. P., pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 182.
60. **Niwka**, pow. Śrem. T. zw. kolek, narzędzie krzem., rdzenie, wióry, odlupki krzem., skorupy. Stan. III i VI. Mezolit i neolit. Depozyt Zakładu Prehist. U. P. 1949 : 196 i 199.
61. **Niwka**, pow. Śrem. Skorupy, narzędzia krzem., rdzenie, wióry, odlupki krzem. Stan. II, zbocze przy Obrze. Neolit, kult. pucharów lejkow. Depozyt Zakładu Prehist. U. P. 1949 : 197.
62. **Niwka**, pow. Śrem. Narzędzia krzem., rdzeń, wióry i odlupki krzem. Stan. IX, naprzeciwko stan. III. Depozyt Zakładu Prehist. U. P. 1949 : 200.
63. **Oborniki**, m. pow. Grociaki igielkowate, pilka, rozłupywacz, wióry i okrzeski krzem. Stan. II i IV, na wydmy nad Wartą. Mezolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 126 i 127.
64. **Oborniki**, m. pow. Wióry, rdzenie, okrzeski i skorupy. Stan. 2c. Neolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 90.
65. **Oborniki**, m. pow. Skorupy, skrobacz, wióry i okrzeski krzem. Stan. V, na wydmy nad Wartą. Kult. ceramiki sznurowej. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 128.
66. **Oborniki**, m. pow. Skorupy, wióry i okrzeski krzem. Stan. VII, wydma nad Wartą. Neolit. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 130.
67. **Obrzyce**, pow. Międzyrzecz. Skorupy, wióry i okrzeski krzem. Zebr. na polu, położ. między laskiem należ. do Zakł. Psychiatr. a Obrą. Dar L. J. Łuki. 1949 : 86.
68. **Opatowice**, pow. Aleksandrów. Fragment misy glin., skorupy, polepa. Stan. I, z jamy mieszkalnej. Kult. pucharów lejkow. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 386.
69. **Opatowice**, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. Ia. Kult. pucharów lejkow. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 387.
70. **Opatowice**, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. Ib. Neolit. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 388.
71. **Osowo Stare**, pow. Oborniki. Odlupki krzem. Stan. I. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 216.
72. **Ošno**, pow. Żnin. Skorupy, wiórek krzem. U stóp grodziska „Szwedzka Góra”, pole na poł. od niego. Neolit. Kult. pucharów lejkow. Depozyt Inst. Bad. Staroż. Słow. 1949 : 223.
73. **Paluty**, pow. Wieluń. Narzędzia krzem. (skrobacze, wióry zaszczerbione, rylce, grociaki sercowate), rdzenie, wióry okrzeski krzem. Stan. I i II. Neolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza i K. Przewoźnej. 1949 : 369 i 371.
74. **Pietrzyków**, pow. Września. Narzędzia krzem. (grociaki igielkow. i dłutowate, skrobacze itd.), wióry i odlupki. Stan. f, g, h. Mezolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 284, 286 i 289.
75. **Pietrzyków**, pow. Września. Skorupy, rozcieracz kam., narzędzia krzem. (grociaki igielkow., dłutowate, sercow., grociak liściowaty, skrobacze itd.), rdzenie, wióry, odlupki krzem. Stan. a-d, h. Mezolit i neolit (kult. pucharów lejkow., cer. sznur. i prafińska). Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 270, 272, 274, 275, 278, 287 i 288.
76. **Pietrzyków**, pow. Września. Skorupy, skrobacze, rdzenie i odlupki krzem. Stan. e. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 283.
77. **Podlesie Kościelne**, pow. Wągrowiec. Skrobacz, rdzeń, wióry i okrzeski krzem. Stan. I, na polu położ. na półn. stronie lasu należącego do majątku. Mezolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 76.
78. **Podrzecze**, pow. Gostyń. Skrobacz boczn., łuszcza, wióry i okrzeski krzem., skorupy. Stan. I, znal. luźno w starej piśnicy. Neolit. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 265.
79. **Popówko**, pow. Oborniki. Toporek kam., siekierka krzem. z cienkim obuchem, siekierka

- kam. i ostrze siekierki kam. Znal. na polach. Dar H. Saffiana z Popówka. 1949 : 210.
80. **Popówko**, pow. Oborniki. Narzędzia krzem., rdzeń, wióry, odłupki, skorupy. Stan. III. Neolit, kult. pucharów lejkow. Bad. urzęd. S. Jasnosza 1949 : 211.
81. **Potrzezanowo**, pow. Oborniki. Skrobacze, wióry, odłupki, fragm. pucharu lejkow. Stan. I, II, III, IV i VI A. Neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 38, 39, 40 a, 41 i 45.
82. **Potrzezanowo**, pow. Oborniki. Skrobacze, oskrobywacze, rylce, grociki igielkowate, grocik trapezowaty, łuszczyk, rdzenie, wióry i okrzeski krzem., fragment pucharu lejkow. Stan. V—VII. Mezolit i neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 42, 44 i 46.
83. **Poznań-Golecin**. Skorupy, narzędzia krzem. Stan. I. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 220.
84. **Poznań-Komandoria**. Skorupy kult. pucharów lejkow. Znalez. pomiędzy kościołem św. Jana a ul. Czekalskie. Bad. stud. prehist. U. P. 1949 : 417.
85. **Poznań-Naramowice**. Łuszczyk krzem. i odłupki. Stan. VII, pole piaszczyste przy drodze polnej na wschód od ul. Naramowickiej. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i studentów U. P. 1949 : 395.
86. **Poznań-Naramowice**. Skorupy i odłupki krzem. Stan. VIII, przy drodze z leśn. Naramowice ku Warcie. Neolit, kultura ceramiki sznur. (?). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i studentów U. P. 1949 : 396.
87. **Prosna**, pow. Chodzież. Grocik igielkowaty, grocik trapezowaty, skrobacze, oskrobywacze, 2 piłki, ułamek siekierki krzem., łuszczyk, wióry, okrzeski, ułamki płyt kam. do gładzenia, skorupy. Stan. I, wydma pod lasem. Mezolit i neolit (kult. ceramiki sznurowej). Dar S. Jasnosza i E. Dąbrowskiego 1949 : 123.
88. **Prosna**, pow. Chodzież. Skorupy, skrobacze, wióry i okrzeski krzem. Stan. II. Neolit, kult. pucharów lejkow. i kult. ceramiki sznurowej. Dar S. Jasnosza i E. Dąbrowskiego. 1949 : 124.
89. **Prosna**, pow. Chodzież. Skorupy, skrobacz, wióry i okrzeski krzem. Stan. I. Neolit (różne kultury). Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki, E. Dąbrowskiego i M. Kowiańskiej. 1949 : 117.
90. **Puszczykowo**, pow. Poznań. Wiór, okrzeski krzem., węgle drzewne. Stan. 3, przy drodze leśnej, na skraju pradoliny, Z ogniska i obok niego. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i W. Maciejewskiego. 1949 : 316.
91. **Radziejów**, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. II i III. Neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i S. Kuratowskiego. 1949 : 389 i 390.
92. **Rogalinek**, pow. Śrem. Skrobacz, wiór, odłupki krzem. i skorupy. Stan. IV, VI i XV. Depozyt Zakładu Prehist. U. P. 1949 : 188, 190 i 192.
93. **Rogalinek**, pow. Śrem. Rdzenie, narzędzia krzem., wióry, odłupki, skorupy, kości spalone. Stan. XVII. Mezolit i neolit. Depozyt Zakładu Prehist. U. P. 1949 : 193.
94. **Rogoźno**, pow. Oborniki. Narzędzia krzem., rdzenie, wióry, odłupki krzem. i skorupy. Stan. III. Mezolit i neolit (kult. pucharów lejkow.). Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 218.
95. **Roszkówko**, pow. Wągrowiec. Grociki igielkowate, skrobacze, łuszczyk, rdzenie, wióry, odłupki krzem. Stan. Ia, obok stawku. Mezolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 52.
96. **Roszkówko**, pow. Wągrowiec. Grocik trzozeczkowy, skrobacze, rylce, rdzenie, wióry, okrzeski krzem., fragment toporka kam., kości. Stan. VI, na zach. od wzgórza przy reperze 88,3 m nad poz. morza. Mezolit i neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 53.
97. **Roszkówko**, pow. Wągrowiec. Skrobacz, rdzenie, wióry, odłupki, skorupy. Stan. I i V, obok stawku. Neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 51 i 60.
98. **Rościno**, pow. Wągrowiec. Skrobacz wiórowy, oskrobywacz, odłupki krzem. Stan. VI, wydma w pobliżu podmokłych łąk. Mezolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 56.
99. **Rościno**, pow. Wągrowiec. Rdzeń jednopodstawowy, odłupki, wiórek krzem., ułamek naczyonia glin. kult. pucharów lejkow., kość ludzka. Stan. III i V. Neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 55 i 58.
100. **Ruda-Koźlanka**, pow. Wągrowiec. Fragment siekierki z piaskowca, wióry i okrzeski krzem. I i II. Neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 77 i 82.
101. **Rudki**, pow. Oborniki. Wióry, odłupki krzem., skorupa. Stan. I, wydma pod lasem, położona ca 700 m na zach. od szosy Oborniki—Rudki. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki. 1949 : 131.
102. **Rudki**, pow. Oborniki. Skorupy, wiór retuszowany, wióry i okrzeski krzem. Stan. V. Kult. pucharów lejkow. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki. 1949 : 134.
103. **Siedlecin**, pow. Jarocin. 2 toporki kam. Znal. przy orce, większy przed wojną, mniejszy w r. 1947. Dar nieznanego ofiarodawcy. 1949 : 203.
104. **Skoki**, pow. Wągrowiec. Skrobacze, oskrobywacz, rdzenie, wióry, odłupki krzem., 2 grociki igielkowate, skorupy. Stan. IV i VI. Me-

- zolit i neolit. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 49 i 50.
105. Skoki, pow. Wągrowiec. Grocik sercow., odlupki krzem., skorupy. Stan. XII, nad jeziorem. Neolit, kult. pucharów lejkow. i kult. ceramiki sznurowej. 1949 : 59.
 106. Skrzany, pow. Pyrzyce. Siekiera kam. Neolit, kult. pucharów lejkow. Dar Ł. Kujawskiej 1949 : 27.
 107. Stefanowo, pow. Piła. Grocik trapez., skrobacz, wióry i okrzeski krzem skorupy. Z wydmy położ. na wsch. od brzegu jez. Krzyskiego. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. L. J. Łuki. 1949 : 88.
 108. Strzępiń, pow. Nowy Tomyśl. Toporek kam. Znal. wśród kamieni polnych zebranych z pól Strzępinia. Neolit. Dar F. Kolańskiego ze Strzępinia. 1949 : 135.
 109. Sulęcín, pow. Jarocin. Narzędzia krzem., rdzenie, wióry, odlupki krzem. i skorupy. Stan. I, osada mezolityczna i neolityczna (kult. pucharów lejkow., amfor kulistych i sznurowa) przy torze kolejowym. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki. 1949 : 206.
 110. Sulęcinek, pow. Środa. Narzędzia krzem., wióry, okrzeski krzem., 2 skorupy. Stan. I. Mezolit i neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1949 : 402.
 111. Sulęcinek, pow. Środa. Grocik sercow., długi wiór krzem., wióry i okrzeski krzem. Stan. III. Neolit. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1949 : 403 i 405.
 112. Sycyn, pow. Oborniki. Odlupki krzem. Stan. III. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 214.
 113. Szamotoły, pow. Chodzież. Skorupy, okrzeski, wiór krzem. Na polu piaszczystym położ. za wsią, przy drodze do Heliodorowa. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki. 1949 : 106.
 114. Szczepidło, pow. Konin. Narzędzia krzem. (grocik dłutow., skrobacze, oskrobywacz), rdzenie, wióry, odlupki krzem. Uroczysko „Budy”. Stan. III. Mezolit. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 308.
 115. Szczepidło, pow. Konin. Skorupy, narzędzia krzem. (grociki igielkow., dłutow., skrobacze itd.), rdzenie, wióry, odlupki krzem., zwiertrzała siekierka kam. Uroczysko „Budy”, stan. 4. Mezolit i neolit (kult. pucharów lejkow. (?) i prafińska (?)). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 303.
 116. Szczepidło, pow. Konin. Narzędzia krzem. (grociki igielkow., dłutow., sercow., wióry zaszczerbione, skrobacze itd.), rdzeń, wióry, odlupki krzem. Uroczysko „Budy”, zbierane z całej wydmy. Mezolit i neolit. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 336.
 117. Szczepidło, pow. Konin. Grocik sercow. Uroczysko „Budy”, stan. I. Neolit. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 306.
 118. Szczepidło, pow. Konin. Skorupy, wiórek i okrzeski krzem. Uroczysko „Budy”, stan. III. Kultura prafińska. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 413.
 119. Szczepidło, pow. Konin. Narzędzia krzem., okrzeski, kości spalone, skorupa. Uroczysko „Budy”, stan. II. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 309.
 120. Szczepidło, pow. Konin. Wiór, odlupki krzem. „Góra Wiatrakowa”, stan. I. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 311.
 121. Szczepidło, pow. Konin. Skorupy, ułamek łyżki glin., narzędzia krzem. (m. in. grocik sercow., piłka itd.), wióry, odlupki krzem. Uroczysko „Ulica”, stan. X. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 332.
 122. Święciec, pow. Konin. Toporek kam. Z torfu. Neolit. Depozyt A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 415.
 123. Tetyń, pow. Pyrzyce. Siekieromłot ze zwężonym obuchem. Neolit. Dar Ł. Kujawskiej. 1949 : 26.
 124. Uścikowo, pow. Oborniki. Ułamek toporka kam. Neolit. Kult. pucharów lejkow. Dar W. Kozubskiej z Uścikowa. 1949 : 407.
 125. Uzarzewo, pow. Poznań. Wiór i odlupek krzem. Stan. III. Mezolit. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 154.
 126. Uzarzewo, pow. Poznań. Skrobacz, wióry załuskane, wióry, odlupki krzem. i skorupa. Stan. I. Mezolit i neolit. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 151.
 127. Uzarzewo, pow. Poznań. Skorupa kult. pucharów lejkowatych. Stan. II. Neolit. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 152.
 128. Wągrowiec, m. pow. Rdzeń, wióry i okrzeski krzem. Na wzgórzu nad jeziorem, za kościołem Cystersów. Neolit. Bad. urzęd. S. Kurnatowskiego. 1949 : 125.
 129. Wiccanowo, pow. Mogilno. Narzędzie krzem., wióry, odlupki krzem., skorupy. Stan. I, wzgórze morenowe nad jeziorem. Neolit. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 231.
 130. Wiórek, pow. Poznań. Skorupy, okrzeski i skrobacz krzem. Stan. I. Neolit, kult. pucharów lejkow. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i S. Jasnosza. 1949 : 107.
 131. Wiórek, pow. Poznań. Skorupy, skrobacze, wióry i okrzeski krzem., kostki spalone. Stan. VI i XII. Neolit. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i S. Jasnosza. 1949 : 108 i 109.
 132. Okolice Witkowa, pow. Gniezno. Skrobacz nieregularny, 2 uszkodzone grociki igielkowate, wióry krzem. (jeden z retuszem przykrawędnym). Mezolit i neolit. 1949 : 19.

133. **Zadowice**, pow. Kalisz. Grociki igielkowate, i dłutowate, wióry i odłupki. Stan. I Mezolit. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 260.
134. **Zalęcino**, pow. Pyrzyce. Siekierka kam. Neolit, kult. cer. sznurowej. Dar Ł. Kujawskiej. 1949 : 23.

II. WCZESNY I STARSZY OKRES EPOKI BRĄZOWEJ

1. **Brzeźno**, pow. Konin. Skorupy. Z wydmy zw. „Białe Góry” stan. Z, gniazdo 2 i 3. II okr. epoki brąz. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 162 i 330.
2. **Czarnotki**, pow. Środa. Skorupy. Stan. II. II okr. epoki brąz. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 180.
3. **Giżyce-Akacyjki**, pow. Kalisz. Skorupy. Stan. I. II okr. epoki brąz. Bad. urzęd. S. Jasnosza i K. Przewoźnej. 1949 : 375.
4. **Goszczanów**, pow. Turek. 2 igły i bransoleta brąz. Stan. I. II okr. epoki brąz. Dar M. Majdzianki z Turka. 1949 : 423.
5. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. F, F₁, G. Kult. przedłużycza. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i Z. Hołowińskiej. 1949 : 245, 247 i 249.
6. **Konin**, m. pow. Skorupa. Znaczej. na ementarzu żyd, zapewne na złożu wtórnym. II okr. epoki brąz. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 347.
7. **Konin (osada)**, pow. Konin. Skorupy. Stan. U. II okr. epoki brąz. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 300.
8. **Krotoszyn**, m. pow. Skorupy i okrzeski krzem. Plac ćwiczeń wojsk Kult. przedłużycza. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki. 1949 : 208.
9. **Lasek-Luboń**, pow. Poznań. Naczynie (zrekonstruowane) z listwą poziomą pod krawędzią. Stan. XI. II okr. epoki brąz.
10. **Luboń**, pow. Poznań. Wisiorek brąz. kołowaty, fragment naramiennika i ułamek drutu brąz, ułamki naczyń glin. Stan. E. II okr. epoki brąz. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 96.
11. **Międzychód**, m. pow. Skorupy. Stan. I, t. zw. „Majowe Góry”. Kult. przedłużycza. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 31.
12. **Młodzikowo**, pow. Środa. Skorupy. Stan. IIIa. Kult. przedłużycza. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 176 a.
13. **Nadnia**, pow. Nowy Tomyśl. Fragmenty naczyń glin. (m. in. jeden z guzkiem oraz fragment naczynia z wyodrębn. nóżką). Stan. Ia, III, V, VI, VII. II okr. epoki brąz. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 61, 65, 68 i 71.
14. **Palaty**, pow. Wieluń. Skorupy, brązyk brąz. Stan. I i II. II okr. epoki brąz. Bad. urzęd. S. Jasnosza i K. Przewoźnej. 1949 : 370 i 372.

15. **Pietrzyków**, pow. Września. Skorupy. narzędzia krzem., wiórki, odłupki krzem. Stan. d, gniazdo 1. I i II okr. epoki brąz. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 281.
16. **Pietrzyków**, pow. Września. Skorupy. Stan. b. II okr. epoki brąz., kult. przedłużycza. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 273.
17. **Pietrzyków**, pow. Września. Skorupy, kość spalona. Stan. c i d (skupienie x). II okr. epoki brąz. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 276 i 280.
18. **Potrzebanowo**, pow. Oborniki. Fragmenty naczyń glin. Stan. 5. II okr. epoki brąz. Bad. Kola Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 43.
19. **Sulęcinek**, pow. Środa. Skorupy. Stan. II. I okr. epoki brąz. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1949 : 406.
20. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy, wł. taśmy brąz., stan. IV. II okr. epoki brąz. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 304.
21. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy, brąz stopiony, kości ludzkie, wiórki i odłupki krzem. Uroczysko „Ulica”, stan. X i Z. kult. przedłużycza. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 331 i 334.
22. **Szczepidło** pow. Konin. Skorupy, 2 odłupki krzem. Stan. Y. Kult. przedłużycza. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 333.
23. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy. grocik brąz. Zebr. na całej grzędzie wydmy. II okr. epoki brąz. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 337.

III. ŚRODKOWY, MŁODSZY I NAJMŁODSZY OKRES EPOKI BRĄZOWEJ, OKRES HALSZTACKI, WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES PRZEDRZYMSKI

A. Kultura Łużycka.

1. **Biskupice**, pow. Miechów. Kopia brąz. tarczki ozdobnej. Dar prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 29.
2. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. VIa. Depozyt Inst. Bad. Staroż. Słow. 1949 : 229.
3. **Błotnica**, pow. Wolsztyn. 8 naczyń glin. Mł. okr. epoki brąz. Dar Leśnictwa Wolsztyn. 1949 : 361.
4. **Bodzanowo**, pow. Aleksandrów. Skorupy, spalone kości ludzkie. Stan. I. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 377.
5. **Brodnica**, pow. Śrem. 3 fragmenty naczyń glin. Znaczej. przy kopaniu piasku. Dar A. Wędkiego z Leszna. 1949 : 18.
6. **Brzeźno**, pow. Konin. Skorupy. Z wydmy zw. „Białe Góry” stan. Z, gniazdo 4. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 164.
7. **Budzyń**, pow. Chodzież. Fragmenty naczyń glin., ułamek cedzidla. Stan. III. Młodszy okr. epoki brąz. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki, E. Dąbrowskiego i M. Kowiańskiej. 1949 : 101.

8. Cerekwica, pow. Poznań. 7 naczyń glin. (w tym jedno w kształcie buta), spalone kości ludzkie, węgiel drzewny. Z grobu na starym cmentarzystku kult. łżyckiej. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 263.
9. Cerekwica pow. Poznań. 4 naczynia glin., skorupy, szpila brąz. z wazowatą główką. Znajez. lužno na starym cmentarzystku kult. łżyckiej. Dar F. Kolbusza z Cerekwicy. 1949 : 264.
10. Chłapowo, pow. Środa. Skorupy i kości ludzkie spalone. Z grobu kult. luż. Dar mgr. L. J. Łuki. 1949 : 365.
11. Dłusk, pow. Września. Skorupy, fragment szpili brąz. Stan. I, na wydmy n/Wartą. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1949 : 423 i 424.
12. Drzeczkowo, pow. Leszno. Pół toporka kam. Stan. 2(a). Znajez. lużne. Okr. halsztacki. Dar Z. Pieczyńskiego. 1949 : 349.
13. Gąsin, pow. Turek. Naczynia glin. inkrustowane. Z cmentarzystka z okr. halszt. C. Dar kier. szkoły w Gąsinie. 1949 : 269.
14. Okolice Głogowa, m. pow. Dwa fragmenty czerpaka. Dar inż. E. Rybczyńskiego ze Wschowy. 1949 : 11.
15. Gruszczyn, pow. Poznań. Skorupy. Stan. I i III. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 143 i 147.
16. Jarocin, m. pow. Skorupy. Stan. I. Dar W. Bromskiego z Poznania. 1949 : 205.
17. Kaczkowo, pow. Żnin. Skorupy, krążek glin., kości zwierz., polepa. Z jamy odpadkowej. Kult. łżycka. Bad. urzęd. Z. Pieczyńskiego. 1949 : 344.
18. Kaczkówko, pow. Żnin. Skorupy i kości zwierz. Stan. II, piasznica. Z jam. kult. łżyckiej. Bad. urzęd. Z. Pieczyńskiego. 1949 : 238.
19. Kaczkówko, pow. Żnin. Skorupy. Stan. III, plaża nad jeziorem. Bad. urzęd. Z. Pieczyńskiego. 1949 : 258.
20. Kobylnica, pow. Poznań. Skorupy, polepa. Stan. I. Okr. halsztacki. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 150.
21. Konin, m. pow. Skorupy. Stan. B. Dar A. Studzińskiego z Konina i bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, S. Jasnosza i Z. Hołowińskiej. 1949 : 9 i 242.
22. Konin, m. pow. Skorupy (m. in. ułamki sit). Stan. II. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, S. Jasnosza i Z. Hołowińskiej. 1949 : 250.
23. Konin (osada), pow. Konin. Skorupy. Stan. T, n/Wartą. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 357.
24. Konin, m. pow. Ułamek płask. talerza glin. Stan. U, tzw. „Wielgie Góry”. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 6.
25. Konin (osada), pow. Konin. Skorupy. Stan. U. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 301.
26. Konin, m. pow. Skorupy. Znajez. na cmentarzystku żyd., zapewne na wtórnym złożu. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 345.
27. Kraśnica, pow. Konin. Skorupy. Stan. Ia-b. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 353.
28. Krosno, pow. Śrem. Skorupy. Stan. III. Kult. łżycka (?). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 342.
29. Krzyszkowo, pow. Poznań. Skorupy. Stan. I. piasznica gosp. Fr. Barnasia. Kult. łżycka(?). Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 233.
30. Kwieciszewo, pow. Mogilno. Ułamek sita glin. Znal. na polu przy moście nowomłyńskim n. Notecią. Kult. łżycka. Dar F. Eliasa z Kwieciszewa. 1949 : 319.
31. Kwieciszewo, pow. Mogilno. Skorupy. Pole dóbr kościelnych n. Notecią. Najmł. okr. epoki brąz. Dar F. Eliasa z Kwieciszewa 1949 : 317.
32. Luboń, pow. Poznań. — Fragn. naczyń glin. (2 zdobione ornamentem paznokciowym). Stan. E. Najmł. okr. epoki brąz. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 97.
33. Lubów, pow. Góra. Misa i czerpak glin. Młodszy okr. epoki brąz. Dar mgr. J. Ślaskiego 1949 : 25.
34. Łazy Wielkie, pow. Milicz. Ułamki 2 naczyń. Dar K. Drygasa z Krotoszyzna. 1949 : 186.
35. Łoniewo, pow. Leszno. Skorupy. Stan. IV i V. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 294 i 295.
36. Marianki, pow. Chodzież. Skorupy. Stan. II, na stoku wzgórza nad jeziorem. Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki. 1949 : 105.
37. Miejscowość nieznana, okolice Sulechowa (?). 2 naczynia glin. i spalone kości ludzkie. Mienie poniemieckie. 1949 : 15.
38. Miejscowość nieznana, okolice Środy Wlkp. (?). 2 naczynia glin. Okres halsztacki. Ze zbiorów pryw. w Środzie. 1949 : 1.
39. Międzychód, m. pow. Skorupy Stan. I. tzw. „Majowe Góry”. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 31.
40. Morawy, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. II. Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 383.
41. Mosina, pow. Śrem. Skorupy. Stan. IIIa-b. Depozyt Zakł. Prehist. U. P. 1949 : 195.
42. Mosina, pow. Śrem. Skorupy, ułamek naszyjnika (?) brąz., główka szpili brąz. kółko brąz. Stan. VI, wydmy przy granicy Krosna. Osada kult. luż. Dar K. Wolskiego z Mosiny i bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 323.
43. Mosina, pow. Śrem. Skorupy. Stan. VII. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i K. Wolskiego. 1949 : 326.
44. Niemierzyce, pow. Nowy Tomyśl. Fragment naczynia glin. i czaszka ludzka. Znal. na tzw. „Piękieńku”. Dar E. Rabięgi ze Strzepinia. 1949 : 17.
45. Niwka, pow. Śrem. Brąz. grociek strzaly, skorupy. Stan. IX. Depozyt Zakł. Prehist. U. P. 1949 : 201.

46. **Pietrzyków**, pow. Września. Skorupy. Stan. c, d, h (skupienie II—III). Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 277, 279 i 290.
47. **Piotrkowice**, pow. Kościan. Popielnica i 3 przystawki. Z cmentarzyska kult. łuz. na polu roln. Roszaka. Dar T. Kaczmarka z Poznania. 1949 : 321.
48. **Popówko**, pow. Oborniki. Skorupy, kości spalone ludzkie. Stan. III, kult. łużycka (?). Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 212.
49. **Poznań — ul. Czekalskie**. Skorupy, polepa. Stan. I, na wyżynie nad Cybiną. Osada kult. łuz.(?). Bad. Koła Prehist. S. U. P. 1949 : 410.
50. **Poznań-Naramowice**. Skorupy (m in. ułamek sita). II, III i VIII. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i stud. U. P. 1949 : 393 i 397.
51. **Poznań-Naramowice**. Skorupa. Stan. IX. Kult. łuz. (?). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 400.
52. **Pruszków**, pow. Kalisz. 2 skorupy. Znal. nad Prosną. Dar E. Dąbrowskiego i S. Kurnatowskiego. 1949 : 13.
53. **Przeźmierowo**, pow. Poznań. Skorupy. Stan. II, w piasznicy w lesie. Z grobów kult. łużyckiej. Dar A. Zazulanki, naucz. z Krzyżownik i dzieci z Przeźmierowa. 1949 : 236.
54. **Pyrzyce**, m. pow. 2 siekiery brąz. z piętką (jedna złamana), siekierka z czworokątną tulejką. brąz. rękojeść miecza, naramiennik i mała bransoleta brąz. Mienie poniem. przekazane przez Ł. Kujawską z Poznania. 1949 : 16.
55. **Rościno**, pow. Wągrowiec. Fragm. naczyń glin. (m. in. ułamek brzegu z guzkiem poniżej krawędzi). Stan. 6. Najmł. okres epoki brąz. Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 57.
56. **Rudki**, pow. Oborniki. Skorupy. Stan. I, wydma pod lasem, położ. ca 700 m. na zach. od szosy Oborniki-Rudki. Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki. 1949 : 132.
57. **Ruda-Koźlanka**, pow. Wągrowiec. Skorupy. Stan. I. Epoka brąz. Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki i S. Jasnosza. 1949 : 78.
58. **Sławsk**, pow. Konin. Skorupy i ułamek łyżki glin. Stan. I, wydmy między wsch. końcem wsi a szosą Konin-Pyzdry, uroczysko „Grabarka”. Okr. halsztacki. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 328.
59. **Stupca**, pow. Konin. Skorupy, polepa, kości zwierz. Z grodziska kult. łuz. A. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 355.
60. **Solec**, pow. Środa. Ceramika, ozdoby brązowe i żelazne, kości ludzkie spalone. W piasznicy przy stacji kolej. Cmentarzysko. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1949 : 255.
61. **Starosiedle**, pow. Gubin. 3 ułamki naczyń (niektóre zdobione listwą poziomą na granicy brzuśca i szyjki). Stan. I, piasznica. Ze zniszcz. grobu grupy bielińskiej kult. łużyckiej. Dar S. Jasnosza. 1949 : 20.
62. **Starosiedle**, pow. Gubin. 3 ułamki naczyń glin. przepal. w ogniu. Stan. I, piasznica. Znal. łuźne. Grupa bielińska kult. łużyckiej. Dar J. Jasnosza. 1949 : 21.
63. **Stefanowo**, pow. Piła. Skorupy. Z wydmy położonej na wsch. brzegu jez. Krzyskiego. Bad. urzęd. mgra. L. J. Łuski. 1949 : 89.
64. **Sycyn**, pow. Oborniki. Skorupy. Stan. III. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 213.
65. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy. Stan. I i IV, uroczysko „Budy”. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 307 i 305.
66. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy, „Góra Wiatrakowa”, stan. I. Osada kult. łuz. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 312.
67. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy. Stan. Y. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 333.
68. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy. Stan. II, pole piaszczyste (b. wydma). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 315.
69. **Ślesin**, pow. Konin. Skorupy. Znaleź. na polu Grochowskich. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 414.
70. **Świątniki (?)**, pow. Dzierżoniów. Ceramika. Środk. okr. epoki brąz. Dar Fr. Nowackiego z Poznania. 1949 : 256.
71. **Trzebnica**, m. pow. Kopia brąz. wózka obrzędowego. Młodsza epoka brązu. Zakup. od Muzeum Archolog. P. A. U. w Krakowie. 1949 : 431.
72. **Uzarszewo**, pow. Poznań. Stan. III. Okr. halsztacki. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 155.
73. **Wiecanowo**, pow. Mogilno. Stan. I. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 232.
74. **Zakrzew**, pow. Turek. Popielnica glin. i spalone kości ludzkie. Bad. urzęd. T. Wiślańskiego. 1949 : 426.
75. **Zaniemyśl**, pow. Środa. Skorupy. Z grodziska(?). Dar A. Dymaczewskiego z Poznania. 1949 : 419.

B. Kultura pomorska

1. **Biała**, pow. Piła. Popielnica z pokrywą i ze spalonymi kośćmi ludzkimi. Z grobu kult. pomorskiej. Dar Zarządu maj. Państw. w Białej. 1949 : 118.
2. **Biskupice**, pow. Poznań. Skorupy. Stan. II. Kult. pomorska. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 140.
3. **Brzeziak**, pow. Środa. Popielnica z kośćmi spalonymi. Z grobu kult. pomorskiej odkrytego w zwirowni. Dar starosty pow. Kaczmarka ze Środy. 1949 : 170.
4. **Brzeźno**, pow. Konin. Skorupa. Z wydmy zw. „Białe Góry”, stan. Z, gniazdo 1. Kult. pomorska. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 158.
5. **Gołuchów**, pow. Jarocin. Popielnica, dzban i misa uchata. Z grobu kult. pomorskiej, odkrytego na polu roln. W. Dymnego. Dar Starostwa Pow. w Jarocinie. 1949 : 350.

6. **Kaszary**, pow. Wągrowiec. Skorupy. Stan. III. Okr. halszt., kult. pomorska. Bad. Kola Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 48.
 7. **Kwieciszewo**, pow. Mogilno. Skorupy. Znal. na polu dóbr kośc. n/Notecią. Kult. pomorska. Dar F. Eliasa z Kwieciszewa. 1949 : 318.
 8. **Międzychód**, m. pow. Skorupy naczyń glin. Stan. II, tzw. „Majowe Góry”. Kult. pomorska. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 33.
 9. **Podlesie Kościelne**, pow. Wągrowiec. 8 popielnic, 3 przystawki, skorupy, spalone kości ludzkie, 2 żel. szpnie tarczowate, szpila żel. z łabędzią szyjką, kółka żel., brąz. wisioriki gruszkowate, fragmenty łańcuszka brąz., fragmenty przedmiotów brąz. i żel. Stan. III. Inwentarz 3 grobów kult. pomorskiej i luźne znaleziska. Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki i S. Jasnosza. 1949 : 73.
 10. **Podrzecze**, pow. Gostyń. Skorupy. Stan. I. Kult. pomorska. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 266.
 11. **Poznań-Golecin**. Skorupy. Stan. I. Kult. pomorska (?). Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 219.
 12. **Ruda-Koźlanka**, pow. Wągrowiec. Skorupy. Stan. I. Kult. pomorska. Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki i S. Jasnosza. 1949 : 79.
 13. **Stępuchowo**, pow. Wągrowiec. Naczynia, skorupy. szpila żel. z łabędzią szyjką, ułamki ozdób brąz., stop. paciorki szklane, spalone kości ludzkie. Stan. I, na terenie folw. Pańców. Cmentarzysko kult. pomorskiej. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 268.
 14. **Sulęcín**, pow. Środa. Skorupy. Stan. I. Kult. pomorska (?). Bad. urzęd. mgr. L. J. Łuki. 1949 : 207.
 15. **Sulęcinek**, pow. Środa. Stopione kulki brąz. i fragment stopionego paciorka z niebieskiego szklawa. Stan. IV. Kultura pomorska. Bad. urzęd. E. Dąbrowskiego. 1949 : 404.
 16. **Wronki**, pow. Szamotuły. Ułamki kilku naczyń (m. in. jeden z ornam. grzebykowym i linią falistą). Z grobu skrzynkowego położ. w pobliżu stacji, na linii nowego toru do Szczecina. Dar inż. Morawskiego, kier. robót P. P. R. K. we Wronkach. 1949 : 292.
 17. **Wronki**, pow. Szamotuły. Fragmenty 3 popielnic, fragment czarki, 2 kubki, fragment miseczki, skorupy i kości spalone. Stan. III. Zawartość 5 grobów (3 zniszczone, 2 częściowo uszkodzone) na cmentarzysku kult. pomorskiej, położonym blisko stacji na linii nowego toru do Szczecina (por. nr 16). Bad. urzęd. dr B. Kostrzewskiego i S. Jasnosza. 1949 : 351.
- C. Inne kultury**
1. **Miejscowość nieznana**, Prusy Wschodnie. Nagolennik brązowy. Okr. halszacki. Dar Lepeckiego z Poznania. 1949 : 408.
 2. **Wielbark**, pow. Szczytno. Bransoleta brąz. Okr. halszacki. Dar Lepeckiego z Poznania. 1949 : 408.
- IV. PÓŻNY OKRES PRZEDRZYMSKI, OKRES RZYMSKI I OKRES WĘDRÓWEK LUDÓW**
1. **Brzeźno**, pow. Konin. Skorupy. Z wydmy zw. „Białe Góry”, stan. Z, gniazdo 2. Okr. późnolateński i rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 160.
 2. **Brzeźno**, pow. Konin. Skorupy. Z wydmy zw. „Białe Góry”, stan. Z, gniazdo 4. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 165.
 3. **Czarnotki**, pow. Środa. Skorupy. Stan. I. Osada z okr. rzymskiego. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 178.
 4. **Czarnotki**, pow. Środa. Skorupy. Stan. II. Okr. rzymski. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr. L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 180.
 5. **Godawy**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. III. Osada z okr. rzymskiego. Depozyt Inst. Bad. Staroż. Słow. 1949 : 226.
 6. **Goszczanów**, pow. Turek. Żel. grot oszczepu, żel. imacz tarczy, 2 noże żel., fragment naczynia „terra sigillata” i ułamek naczynia łoczonego na kole. Stan. I. Okr. rzymski. Dar M. Majdzianki z Turka. 1949 : 429.
 7. **Gruszczyn**, pow. Poznań. Skorupy, polepa. Stan. II i III. Okr. rzymski. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 146 i 148.
 8. **Jaroszewice Rychwalskie**, pow. Konin. Stan. I. na polu roln. Niecki. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 166.
 9. **Karsy**, pow. Konin. Skorupy. Znal. nad strugą Pową, na gruncie Tralewskiego, Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 169.
 10. **Konin**, m. pow. Skorupy. Stan. I. (wzgl. K?). Okr. późnolat. i rzymski. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, S. Jasnosza i Z. Hołowińskiej. 1949 : 254.
 11. **Konin**, m. pow. Skorupy licznych naczyń, przedmioty żel., paciorki szklane. Stan. B. Na terenie cmentarzyska z okresu rzymskiego. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 10.
 12. **Konin**, m. pow. Skorupy, szydło żel. Stan. F i F₁. Okr. rzymski. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, S. Jasnosza i Z. Hołowińskiej. 1949 : 243 i 248.
 13. **Krosno**, pow. Śrem. Skorupy. Stan. I i II, pole piaszczyste. Okr. rzymski (?). Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 339—340.
 14. **Krotoszyn**, m. pow. Skorupy. Okr. rzymski (?). Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki. 1949 : 209.
 15. **Międzychód**, m. pow. Skorupy, 2 ułamki przedmiotów brąz. Stan. III, tzw. „Majowe Góry”. Starszy okr. rzymski. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 35.

16. **Młodzikowo**, pow. Środa. Popielnica, 2 groty oszczepów, nożyce, nóż wygięty, ułamek kłamy do pasa (?). Stan. I. Z ementarzyska ciałopalnego z okr. rzymskiego. Dar roln. I. Zimowskiego z Młodzikowa. 1949 : 171.
 17. **Młodzikowo**, pow. Środa. Zawartość kilku grobów zniszczonych i luźne znaleziska (ceramika, nóż prosty i brzytwa, nożyk sierpowaty, przączka, wisiorok wiaderkowaty, zapinka żel., skuwki, ul. bransolety srebrnej, ul. grzebienia kościanego, przęśliki itp.). Stan. I. Z ementarzyska ciałopaln. z okr. rzymskiego. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 172
 18. **Młodzikowo**, pow. Środa. Skorupy. Stan. III. Osada z okr. rzymskiego. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 176.
 19. **Niwka**, pow. Śrem Skorupy. Stan. VIII. Okr. rzymski. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego 1949 : 183.
 20. **Oborniki**, m. pow. Popielnica. żel. nóż sierpowowaty, zapinka żel., ułamki innych przedm. żel., węgiel drzewny i spalone kości ludzkie. Stan. VI. Zawartość grobu rozwianego, na wydmie n/Warta. Okr. późnolat. Bad. urząd. mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 129.
 21. **Palaty**, pow. Wieluń. Skorupy. Stan. II. Okr. rzymski. Bad. urząd. S. Jasnosza i K. Przewoźnej. 1949 : 373.
 22. **Pietrzyków**, pow. Września. Ułamki dużych naczyń ceglanych. Stan. h, skup. IV. Późny okr. rzymski (?). Bad. urząd. S. Jasnosza. 1949 : 291.
 23. **Pietrzyków**, pow. Września. Skorupy, kość spalona. Stan. a, Okr. rzymski, Bad. urząd. S. Jasnosza. 1949 : 271.
 24. **Podlesie Kściełne**, pow. Wągrowiec. Paciorek kubooktaedryczny z niebieskiego szkliwa i nóż żel. Stan. III (na terenie ementarzyska kult. pomorskiej i sta. IV (przy drodze do Rogoźna). Okr. rzymski. Bad. urząd. mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego 1949 : 74—75.
 25. **Podrzecze**, pow. Gostyń. Skorupy, kości spalone. Stan. I, Okr. późnolat. Bad. urząd. S. Jasnosza. 1949 : 267.
 26. **Poznań-Naramowice**. Skorupy, żużel żel., polepa. Stan. VIII. Okr. rzymski. Bad. urząd. J. Kostrzewskiego i stud. prehist. U. P. 1949 : 398.
 27. **Przeźmierowo**, pow. Poznań. Ułamki kilku naczyń przepalonych. Stan. I. Z grobu późnolat. na polu roln. Gierczyka. Dar A. Zazulanki, naucz. z Krzyżownik i dzieci z Przeźmierowa. 1949 : 235.
 28. **Rogalinek**, pow. Śrem. Skorupy. Stan. IV i VI. Okr. rzymski (?). Depozyt Zakł. Prehist. U. P. 1949 : 189 i 191.
 29. **Roszkówko**, pow. Wągrowiec. Fragmenty naczyń glin., żużel żel. Stan. VI. Okres rzymski. Bad. Kola Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 54.
 30. **Ruda-Koźlanka**, pow. Wągrowiec. Skorupy, stopione paciorki szklane, spalone kości ludzkie. Stan. I, Okr. późnolat. i rzymski. Bad. urząd. mgr L. J. Łuki i S. Jasnosza. 1949 : 80.
 31. **Ruda-Koźlanka**, pow. Wągrowiec. Skorupy. Stan. II. Okr. rzymski. Bad. urząd. mgr L. J. Łuki i S. Jasnosza. 1949 : 83.
 32. **Rudki**, pow. Oborniki. Skorupy. Stan. IV, ok. 300 m na poł. od Rudek. Okr. późnolat. i rzymski. Bad. urząd. mgr L. J. Łuki. 1949 : 133.
 33. **Rumin**, pow. Konin. Skorupa. Na uroczysku „Płoszczyzna”. Okr. rzymski. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 412.
 34. **Rzeżawy**, pow. Turek. Skorupy, przęślik glin., zapinka żel. Zawartość grobów 1 i 2. Okr. rzymski. Bad. urząd. T. Wiślańskiego. 1949 : 427.
 35. **Szczepidło**, pow. Konin Skorupa nacz. toczonego na kole. T. zw. „Góra wiatrakowa”, stan. I. Okr. rzymski (?). Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 313.
 36. **Wiórek**, pow. Poznań. Skorupy, kości spalone. Stan. XII. Okr. rzymski. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego i S. Jasnosza. 1949 : 110.
 37. **Zadowice**, pow. Kalisz. Skorupy (m. in. ułamki naczyń „terra sigillata”), dwa przęśliki glin. (jeden niekompletny), klucz żel., zapinka brąz. z wysoką pochewką, zabytki brąz, żel. i szklane itd. Z ementarzyska z okr. rzymskiego. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 259.
- V. OKRES WZESNOHISTORYCZNY I CZASY POŹNIEJSZE
1. **Biskupice**, pow. Poznań Skorupy. Stan. II. Okr. wczhist. Bad. urząd. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 141.
 2. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupy, pierścień ołowiany. Stan. VI. Okr. wczhist. Depozyt Inst. Bad. Staroż. Słow. 1949 : 261.
 3. **Biskupin**, pow. Żnin. Skorupa. Stan. VIa. Okr. wczhist. Depozyt Inst. Bad. Staroż. Słow. 1949 : 230.
 4. **Błotnica**, pow. Wolsztyn. Naczynie toczone na kole garnc. Średniowiecze. Dar Leśnictwa Wolsztyn. 1949 : 362.
 5. **Bodzanowo**, pow. Aleksandrów. Skorupy. Stan. I. Okr. wczhist. Bad. urząd. mgr L. J. Łuki i S. Kurnatowskiego. 1949 : 378.
 6. **Borzejewo**, pow. Środa. Skorupy, kości zwierz., szydło żel., ul. noża żel., ul. kółka żel., szydło kość, lyżwa kość. Stan. I, na polu roln. Napory. Z jamy mieszkalnej wczhist. Dar mgr L. J. Łuki. 1949 : 364.
 7. **Brzeźno**, pow. Gorzów. Skorupy zdob. ornam. falistym. Stan. II, nad jeziorem Raczem. Okr. wczesnohist. Dar mgr A. Cynkałowskiego z Gorzowa. 1949 : 37.

8. **Brzeźno**, pow. Konin. 2 skorupki. Z wydmy zw. „Białe Góry”. Stan. Z, gniazdo 1. Okr. wczesnohist. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 159.
9. **Chłapowo**, pow. Środa. Skorupy. Stan. I, z pola przy grodzisku. Okr. wzhist. i średniowiecze. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 359.
10. **Chłapowo**, pow. Środa. Skorupy, polepa, kości zwierz. Stan. II, z jamy wczesnohist. Dar mgr L. J. Łuki. 1949 : 366.
11. **Drzeczkowo**, pow. Leszno. Skorupy. Stan. I, pole przy grodzisku. Okr. wzhist. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego i Z. Pieczyńskiego. 1949 : 297.
12. **Drzeczkowo**, pow. Leszno. Skorupy. Stan. II, na wzgórzu, na lewo od drogi z Osieczny do Wólkowa. Osada wzhist. Dar Z. Pieczyńskiego. 1949 : 348.
13. **Dzierznica**, pow. Środa. Część skarbu srebrnego z X w. (ozłoby i monety) i nóż żel. (czy razem znaleziony?). Okr. wzhist. Depozyt A. Ziemkowskiej z Nowej Soli. 1949 : 320.
14. **Gdańsk**. Rekonstrukcja gęśli drewn. Okres wczesnohist. (XII w.). Zakup. od S. Madajskiego z Łodzi. 1949 : 430.
15. **Godawy**, pow. Żnin. Skorupy, polepa, kości zwierz. Stan. III. Osada wzhist. Depozyt Inst. Bad. Star. Słow. 1949 : 227.
16. **Gruszczyn**, pow. Poznań. Skorupy. Stan. I. Okr. wzhist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 144.
17. **Kaczkówko**, pow. Żnin. Skorupy. Stan. III. Osada wzhist. nad jeziorem. Bad. urząd. Z. Pieczyńskiego. 1949 : 239.
18. **Kaszuba**, pow. Konin. Skorupy z grodziska wzhist. Średniowiecze. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 411.
19. **Konin**, m. pow. Skorupy, ułamki okuć obuwia. Stan. B. Okr. wzhist. i średniowiecze. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 335.
20. **Konin**, m. pow. Skorupy, przedmioty żel. Stan. F, J. Okr. wzhist. i średniowiecze. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego, S. Jasnosza i Z. Hołowińskiej. 1949 : 244 i 252.
21. **Konin**, m. pow. Skorupy, zęby zwierz. Stan. H. Okr. wczesnohist. Bad. urząd. prof. Kostrzewskiego, S. Jasnosza i Z. Hołowińskiej. 1949 : 251.
22. **Konin**, m. pow. Skorupy różnych naczyń. Stan. U, tzw. „Wielga Góra”. Okr. wzhist. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 7.
23. **Konin (osada)**, pow. Konin. Naczynie zrekonstruowane z ułamków, skorupy, polepa, kość zwierzęca, stop szklany. Stan. T, z jamy. Okr. wzhist. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 358.
24. **Konin (osada)**, pow. Konin. Skorupy, polepa, żużel żel., gwóźdź (?) żel. Stan. U. Osada wzhist. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 302.
25. **Koperno**, pow. Gubin. Przędzlik glin. dwustożkowaty, polewany. Średniowiecze (?). Dar Ł. Kujawskiej. 1949 : 24.
26. **Kraśnica**, pow. Konin. Skorupy, ułamek nożyka (?) żel. Stan. I a-b, wydma, uroczysko „Bór”. Okr. wzhist. Dar A. Studzińskiego. 1949 : 354.
27. **Krosno**, pow. Śrem. Skorupy. Stan. III. Okr. wzhist. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 343.
28. **Krzyszkowo**, pow. Poznań. Skorupy, polepa, węgiel drzewny, kości zwierz., ostroga żel., brąz. platerowany kabłączek skrom., ołowiany (?) kabłączek skroniowy, ułamek oselki z piaskowca. Stan. I, piśnica roln. Fr. Barnasia. Okr. wzhist. (XII w.). Bad. urząd. S. Jasnosza. 1949 : 234.
29. **Krzyżowniki**, pow. Poznań. Skorupy. Z ogniska wzhist., w ogrodzie dawnej szkoły przy dawnym dworze. Dar A. Zazulanki z Krzyżownik. 1949 : 237.
30. **Kurzagóra Nowa**, pow. Kościan. Skorupy, polepa, zęby zwierz. Z grodziska. Okr. wzhist. Dar J. Minkiewicza z Kościana. 1949 : 156.
31. **Kuźnica Grabowska**, pow. Wieluń. 2 ułamki dużego naczynia do topienia smoły. W lesie państw. między Kraszewicami a Jeleniami. XII lub XIII w. Dar B. Małuszyńskiego. 1949 : 2.
32. **Kwieciszewo**, pow. Mogilno. Skorupy, nożyce żel. Z osady wzhist. na polu roln. Kozłowskiego n/Notecią. Dar F. Eliasa z Kwieciszewa. 1949 : 185.
33. **Łąd**, pow. Konin. 2 skorupy. Zebrane luźno na terenie grodziska wzhist. Dar mgr L. J. Łuki. 1949 : 87.
34. **Łądek**, pow. Konin. Skorupy. Stan. III. Okr. wzhist. Dar A. Studzińskiego z Konina. 1949 : 168.
35. **Luboń**, pow. Poznań. Skorupy. Stan. E. Okr. wzhist. Dar E. Dąbrowskiego. 1949 : 98.
36. **Ludwikowo**, pow. Śrem. Skorupy, kości zwierz., odlupki krzem. Z ozów nad jeziorem budzyńskim. Średniowiecze. Dar K. Wolskiego z Mośiny. 1949 : 360.
37. **Łoniewo**, pow. Leszno. Skorupy i oselka z łupku. Stan. I, z grodziska wzhist. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 293.
38. **Łoniewo**, pow. Leszno. Skorupy. Stan. II. Z pola na poł. brzegu jeziora Łoniewskiego. Okr. wzhist. Dar prof. J. Kostrzewskiego i S. Dąbrowskiego. 1949 : 28.
39. **Młodzikowo**, pow. Środa. Skorupy, rak żel. Stan. II, po prawej stronie drogi z Młodzikowa do Czarnotek. Okr. wzhist. i średniowiecze. Bad. urząd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 175.
40. **Młodzikowo**, pow. Środa. Brąz. posrebrzany kabłączek skroniowy, kość ludzkie. Stan. IV. Z wzhist. cmentarzyska rządowego. Bad. urząd.

- prof. J. Kostrzewskiego, mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 181.
41. **Mosina**, pow. Śrem. Skorupy. Stan. III a-b. Okr. wchłist. Depozyt Zakładu Prehist. U. P. 1949 : 198.
 42. **Mosina**, pow. Śrem. Skorupy, kości ludzkie, ułamki brąz. kabłączków skroniowych, ułamki obręczy żel. od wiader, nóż żel., ułamki podków żel., fragmenty żel., żużel żel. Stan. VI, wydma. Osada i cementarzysko rzędowe. Dar i bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i K. Wolskiego z Mosiny. 1949 : 322.
 43. **Mosina**, pow. Śrem. Stan. VII. Okr. wchłist. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i K. Wolskiego z Mosiny. 1949 : 327.
 44. **Nadunia**, pow. Nowy Tomyśl. Fragmenty ceramiki średniowiecznej, polepa, kości zwierz. Stan. II, z grodziska stożkow. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 62.
 45. **Nadunia**, pow. Nowy Tomyśl. Fragmenty naczyń glin. Stan. III. Okr. wchłist. i średniowiecze. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 66.
 46. **Nadunia**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy. Stan. VI i VII. Okr. wchłist. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego. 1949 : 70 i 72.
 47. **Niemierzyce**, pow. Nowy Tomyśl. Skorupy. Zebr. z pola roln. Jujeczki, nadł. łąką. Dar E. Rabięgi ze Strzępinia. 1949 : 137.
 48. **Niwka**, pow. Śrem. Skorupy. Stan. VIII. Osada z okr. wchłist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 164.
 49. **Niwka**, pow. Śrem. Skorupy. Stan. IX. Okr. wczesnośredniow. Depozyt. Zakł. Prehist. U. P. 1949 : 202.
 50. **Osieczna**, pow. Leszno. Skorupy. Stan. I, przy placu sport. i restauracji w pobliżu łązienek, na półwyspie jez. łoniewskiego. Okr. wchłist. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 298.
 51. **Osowo Stare**, pow. Oborniki. Skorupy. Stan. I. Okr. wchłist. i średniowiecze. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 215.
 52. **Ośno**, pow. Żnin. Skorupy, węgielek drzewny. Z grodziska wchłist. Depozyt Inst. Bad. Star. Słow. 1949 : 224.
 53. **Potrzeznowo**, pow. Oborniki. Fragmenty naczyń glin. Stan. III. Okr. wchłist. lub średniowiecze (?). Bad. Koła Prehist. S. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 40 b.
 54. **Poznań—Golęcín**. Skorupy. Stan. I. Okr. wczesnohistoryczny. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 221.
 55. **Poznań—Naramowice**. Ułamki kilku naczyń. Średn. Stan. I, z jamy odpadowej na zbrocu urwistym nad łąką Warty. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i stud. prehist. U. P. 1949 : 391.
 56. **Poznań—Naramowice**. Skorupy. Stan. III i VIII. Okr. wchłist. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i stud. prehist. U. P. 1949 : 394 i 399.
 57. **Poznań—Naramowice**. Skorupy. Stan. IX, pole piaszczyste n/Wartą (przy punkcie 60,1). Okr. wchłist. i średniowiecze. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego i stud. prehist. U. P. 1949 : 401.
 58. **Pruszków**, pow. Kalisz. Skorupa. Nad Prosną. Okr. wchłist. Dar E. Dąbrowskiego i S. Kurnatowskiego. 1949 : 14.
 59. **Przeźmierowo**, pow. Poznań. Skorupa z listwą. Stan. II, w piasznicy. Okr. wchłist. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 262.
 60. **Rogaliniek**, pow. Śrem. Skorupy. Stan. II. Okr. wchłist. i średniowiecze. Depozyt Zakładu Prehist. U. P. 1949 : 187.
 61. **Rogoźno**, pow. Oborniki. Skorupy i polepa. Stan. III, nad jeziorem przy rowie. Okr. wchłist. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 217.
 62. **Ruda-Koźlanka**, pow. Wągrowiec. Skorupy. Stan. I. Okr. wchłist. Bad. urzęd. mgr L. J. Łuki i S. Jasnosza. 1949 : 81.
 63. **Santok**, pow. Gorzów. Skorupy. Zebrane luźno na terenie grodziska. Okr. wchłist. Dar mgr L. J. Łuki. 1949 : 84.
 64. **Starosiedle**, pow. Gubin. 3 ułamki naczyń. Okr. wchłist. i średniowiecze. Dar S. Jasnosza. 1949 : 22.
 65. **Szczepidło**, pow. Konin. Skorupy. Stan. II, uroczysko „Budy”. Okr. wchłist. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 314.
 67. **Okolice jez. śniardwy (?)**, Pom. Mazowieckie. Żel. grot oszczepu. Okr. wchłist. Dar Szuberta z Gniezna. 1949 : 425.
 68. **Świątniki (?)**, pow. Dzierżoniów. Skorupy. Okr. wchłist. Dar Fr. Nowackiego. 1949 : 257.
 69. **Uzarszewo**, pow. Poznań. Skorupy. Stan. II. Okr. wchłist. Bad. stud. prehist. U. P. pod kier. prof. J. Kostrzewskiego. 1949 : 153.
 70. **Wielbark**, pow. Szczytno. 5 paciorków burszt. 2 paciorki ze szkła niebieskiego, 8 paciorków ze szkła czarnego. Okr. wchłist. Dar Lepeckiego z Poznania. 1949 : 409.
 71. **Włoszakowice**, pow. Leszno. Naczynie glin. obtaczane na kole garnc. Stan. II. Z grobu szkieletowego wchłist. w ogrodzie roln. Józefa Kiący. Dar J. Kiący z Włoszakowic. 1949 : 363.
 72. **Zaniemyśl**, pow. Środa. Skorupy, kości zwierz. Z terenu grodziska. Okr. wchłist. Dar A. Dymaczewskiego. 1949 : 420.
 73. **Zaniemyśl**, pow. Środa. Ułamki naczyń toczonych na kole garnc. Nadł. brzegiem jeziora. Okr. wchłist. 1949 : 3.
 74. **Zaniemyśl**, pow. Środa. Skorupy, kości i zęby zwierz. Z wyspy Edwarda. Osada wchłist. Dar A. Dymaczewskiego. 1949 : 367.

VI. NIEOKREŚLONE I INNE

1. **Biskupin**, pow. Żuń. Dolna część naczynia glin. Stan. XXVII, między torem kolejki Biskupin-Żuń a Gogółkowem. Dar Inst. Bad. Star. Słow. 1949 : 416.
2. **Czarnotki**, pow. Środa. Skorupy. Stan. II. Bad. urzęd. prof. J. Kostrzewskiego, mgr L. J. Łuki i E. Dąbrowskiego 1949 : 180.
3. **Egipt (?)**. Zabytki brązowe: głowa panującego w podwójnej koronie, peruka faraona, czapkopate nakrycie głowy, oprawka wzgl. wysoka korona dolnego Egiptu, emblematy bogini Hat-

hor, 2 tarczki, głowa ibsa, noga ptaka brodzącego, stylizowany wąż, 3 oprawy oczu, 2 przedmioty kolumniowate i 4 ułamki różnych przedmiotów⁴⁹⁾. Dar inż. E. Rybezyńskiego ze Wschowy. 1949 : 12.

- 4 **Pietrzyków**, pow. Września. Skorupy. Stan. F. Bad. urzęd. S. Jasnosza. 1949 : 285.
5. **Poznań — Komandoria**. Skorupy. Znal. między kościołem św. Jana a ul. Czekalskie. Dar Koła Prehist. S. U. P. 1949 : 418.

⁴⁹⁾ Oddano w depozyt Zakładowi Archeologii Klasycznej Uniw. Pozn.

Bogdan Kostrzewski

Sprawozdanie z działalności Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w latach 1945—1949

Rapport sur l'activité du Musée Archéologique à Poznań de 1945—1949

1. Organizacja Muzeum

Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, jedno z najstarszych w Polsce, założone zostało w r. 1857 przez Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk¹⁾. W r. 1924 nastąpiło połączenie jego zbiorów ze zbiorami przedhistorycznymi po b. muzeum prowincjonalnym, założonym swego czasu przez Niemców, a przejętym po wojnie i prowadzonym przez Samorząd Wojewódzki pod nazwą Muzeum Wielkopolskiego. Stworzona w ten sposób całość stanowiła odrębny dział pod nazwą Działu Przedhistorycznego Muzeum Wielkopolskiego i mieściła się nadal w pomieszczeniach, które na ten cel oddało Towarzystwo Przyjaciół Nauk przy ul. Seweryna Mielżyńskiego 26/27 (obecnie 27/29). W czasie drugiej wojny światowej hitlerowcy przemianowali Muzeum na „Landesamt für Vorgeschichte”, uniezależniając je od Muzeum Wielkopolskiego, podporządkowując je natomiast nadal Samorządowi Wojewódzkiemu (tzw. Gauselbstverwaltung). Samodzielną jednostką prawną podległą administracyjnie Poznańskiemu Wojewódzkiemu Związkowi Samorządowemu, w zakresie zbiorów zaś Ministerstwu Kultury i Sztuki, pozostało Muzeum również w okresie sprawozdawczym. Działalność swą opierało Muzeum w tym czasie

na statucie przedwojennym Działu Przedhistorycznego²⁾.

Na czele jego od chwili oswobodzenia Poznania stał dyrektor prof. dr Józef Kostrzewski, który stanowisko to piastował już od roku 1914. Zastępcą jego był od 1 grudnia 1945 r. dr Bogdan Kostrzewski. Szczupły personel naukowy stanowili poza tym: kustosz (od r. XII. 1946) i dwaj asystenci (od r. IV. 1948), ci ostatni opłacani z kredytów Ministerstwa Kultury i Sztuki. Ponadto z tych samych kredytów, poczynając od r. 1946, zatrudniano doradców 4—8 pracowników katalogujących zbiory. Personel administracyjny i pomocniczo-naukowy składał się zrazu z 10 osób, tj. księgowej, sekretarki, bileterki, rysownika, 2 rekonstruktorów, woźnego, fotografki, stolarza i szofera. W okresie sprawozdawczym zaangażowano jeszcze 2 woźnych i sprzątaczkę. Pod koniec r. 1949 ogólna liczba personelu Muzeum wynosiła więc 18 osób, z czego 5 pracowników naukowych i 13 pracowników administracyjnych wzgl. pomocniczo-naukowych.

W okresie sprawozdawczym Muzeum utrzymywało następujące działy: 1. dział wystaw (wystawa stała, wystawy objazdowe), 2. magazyny naukowe, 3. bibliotekę, 4. archiwum naukowe, 5. pracownię inwentaryzacyjną i katalogową, 6. pracownię rysowniczą, 7. pracownię fotograficzną, 8. pracownię rekonstrukcyjną dla ceramiki, 9. pracownię konserwatorską dla zabytków żelaznych i organicznych, 10. pra-

¹⁾ O dziejach Muzeum traktują obszerniej Roczniki Pozn. Tow. Przyjaciół Nauk, t. L, str. 480—487 (J. Kostrzewski: Zbiory przedhistoryczne). Por. też J. Kostrzewskiego: Przewodnik po zbiorach przedhistorycznych Muzeum im. Mielżyńskiego, Poznań 1918 oraz artykuł B. Kostrzewskiego: Dzieje Muzeum Prehistorycznego w Poznaniu, „Z otchłani wieków”, r. XVI (1947), str. 121—123.

²⁾ Nowy projekt statutu, opracowany przez dyrekcję w r. 1945, nie doczekał się niestety zatwierdzenia przez władze samorządowe.

cownię stolarską, 11. pracownię ślusarską, 12. księgowość i biuro.

Podstawą utrzymania Muzeum³⁾ były dopłaty P. W. Z. S. oraz dochody własne, osiągnięte z opłat wstępu na wystawie stałej i wystawach

kowaniem zbiorów po zniszczeniach wojennych i bieżącymi sprawami, nie byłby w stanie nigdy wyrównać. Poza tym subwencje te przyczyniły się także w znacznym stopniu do przyspieszenia tempa odbudowy Muzeum i jego urządzeń

Ryc. 1. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Część prawego skrzydła gmachu z wejściem do stałej wystawy zabytków wg stanu w r. 1946 (po odbudowie). Fot. Z. Płóciennikowa

Fig. 1. Musée Archeologique de Poznań. Partie de l'aile droite du bâtiment avec entrée à l'exposition archéologique permanente. Aspect de 1946 après la reconstruction. Phot. Z. Płóciennikowa

objazdowych, ze sprzedaży wydawnictw itp. Wpływy te wystarczały na pokrycie wydatków osobowych i najkonieczniejszych wydatków rzeczowych, nie mogły jednak zaspokoić w pełni wszystkich istotnych potrzeb Muzeum. To też trzeba tu podkreślić, że działalność jego w okresie sprawozdawczym nie byłaby z pewnością tak owocna, gdyby Muzeum nie korzystało z wydatnej pomocy finansowej Naczelnej Dyrekcji Muzeów i Ochrony Zabytków, która poczynając od listopada 1945 r. udzielała stałych subwencji miesięcznych. Subwencje te pozwoliły przede wszystkim, jak już wspomnieliśmy wyżej, na zaangażowanie kilku pracowników do katalogowania zbiorów, w dziedzinie tej bowiem Muzeum posiadało olbrzymie zaplecze, powstałe głównie w okresie wojennym, których stały personel naukowy, zajęty porząd-

a nadto umożliwiły wypłacanie pracownikom stałym dodatków naukowych i specjalnych. Godzi się wspomnieć tu również o dodatkowych kredytach Naczelnej Dyrekcji Muzeów, którym zawdzięcza Muzeum zmodernizowanie stałej wystawy zabytków i urządzenie dwóch wystaw objazdowych.

Pod koniec okresu sprawozdawczego, dn. 17 grudnia 1949 r. Muzeum zostało przejęte przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

2. Odbudowa Muzeum

Pomieszczenia Muzeum przed II wojną światową były bardzo szczupłe, ograniczały się bowiem jedynie do części parteru gmachu frontowego oraz suterenu, parteru i dwóch pięter prawego skrzydła budynku. Znaczną część pomieszczeń zajmowała stała wystawa zabytków (parter i I piętro prawego skrzydła), w pozostałych pomieszczeniach znajdowały się maga-

³⁾ Gospodarkę finansową Muzeum w okresie sprawozdawczym obrazuje załączone sprawozdanie.

Sprawozdanie finansowe Muzeum za lata 1945—1949⁴⁾

Rok 1945/1946 (1. III. 1945 — 31. III. 1946)

W p ł y w y	W y d a t k i
1. Subwencje z Min. Kult. i Sztuki 162.000,—	1. Wydatki osobowe 222.080,58
2. Opłaty za wstępne 7.512,82	2. Wydatki rzeczowe 419.717,79
3. Różne dochody rzeczowe <u>110.512,75</u>	
	<u>641.798,57</u>
Dopłata P. W. Z. S. 361.972,80	
	<u>641.798,57</u>
<u>641.798,57</u>	<u>641.798,57</u>

Rok 1946 (1. IV. — 31. XII. 1946)

W p ł y w y	W y d a t k i
1. Subwencje z Min. Kult. i Sztuki 685.210,—	1. Wydatki osobowe 755.807,94
2. Opłaty za wstępne 30.851,—	2. Wydatki rzeczowe 589.723,02
3. Różne dochody rzeczowe <u>46.755,50</u>	
	<u>1.345.530,96</u>
Dopłata P. W. Z. S. 760.816,50	
	<u>1.345.530,96</u>
Dopłata P. W. Z. S. <u>584.714,46</u>	
<u>1.345.530,96</u>	<u>1.345.530,96</u>

Rok 1947 (1. I. — 31. XII. 1947)

W p ł y w y	W y d a t k i
1. Subwencje z Min. Kult. i Sztuki 1.086.234,—	1. Wydatki osobowe 1.762.494,72
2. Subwencje z innych źródeł 424.000,—	2. Wydatki rzeczowe 2.526.437,86
3. Opłaty za wstępne 75.021,—	
4. Różne dochody rzeczowe <u>85.315,50</u>	
	<u>4.088.932,58</u>
Dopłata P. W. Z. S. 1.670.570,50	
	<u>4.088.932,58</u>
Dopłata P. W. Z. S. <u>2.418.362,08</u>	
<u>4.088.932,58</u>	<u>4.088.932,58</u>

Rok 1948

W p ł y w y	W y d a t k i
1. Subwencje z Min. Kult. i Sztuki 2.180.000,—	1. Wydatki osobowe 2.460.324,—
2. Subwencje z innych źródeł 184.557,—	2. Wydatki rzeczowe 4.155.450,—
3. Opłaty za wstępne 300.340,—	
4. Różne dochody rzeczowe <u>65.706,—</u>	
	<u>6.615.754,—</u>
Dopłata P. W. Z. S. 2.730.603,—	
	<u>6.615.754,—</u>
Dopłata P. W. Z. S. <u>3.885.151,—</u>	
<u>6.615.754,—</u>	<u>6.615.754,—</u>

Rok 1949

W p ł y w y	W y d a t k i
1. Subwencje z Min. Kult. i Sztuki 812.200,—	1. Wydatki osobowe 2.809.209,—
2. Opłaty za wstępne 689.163,—	2. Wydatki rzeczowe 5.671.473,—
3. Różne wpływy <u>177.652,—</u>	
	<u>8.480.682,—</u>
Dopłata P. W. Z. S. 1.679.015,—	
	<u>8.480.682,—</u>
Dopłata P. W. Z. S. <u>6.801.867,—</u>	
<u>8.480.682,—</u>	<u>8.480.682,—</u>

⁴⁾ Kwoty podano według obowiązującej wówczas waluty.

zyny naukowe (II piętro i piwnice prawego skrzydła), biblioteka, archiwum oraz pracownice dyrektora i kustosa (parter frontowej elewacji gmachu). Przestrzeń ta powiększyła się wydatnie w czasie wojny, po usunięciu biblioteki Towarzystwa Przyjaciół Nauk i stałej wystawy zabytków, którą przeniesiono do gmachu Muzeum Wielkopolskiego. W opróżnionej w ten sposób pozostałej reszcie budynku zainstalowano magazyny, pracownice naukowe i techniczne oraz biura urzędu konserwatorskiego. Większość tych nowonabytych pomieszczeń użytkowało Muzeum także w okresie sprawozdawczym na zasadzie umowy zawartej (dn. 3 marca 1948 r. z reaktywowanym później Towarzystwem Przyjaciół Nauk. Umowa ta oddawała Muzeum w drodze dzierżawy do dnia 2 listopada 1953 r. piwnice, część parteru i II piętra oraz całe III i IV piętro lewego skrzydła budynku. W ten sposób w porównaniu do przedwojennego stanu posiadania Muzeum nabyło 21 nowych pomieszczeń użytkowych o łącznej powierzchni 1.055 m².

Zarówno dawne jak i nowonabyte pomieszczenia Muzeum znajdowały się w lutym 1945 w stanie poważnego zniszczenia, spowodowanego działaniami wojennymi. Najwięcej ucierpiał dach nad prawym skrzydłem, świetliki w sali III piętra oraz część klatki schodowej w lewym skrzydle budynku. Poważnie uszkodzone pociskami armatnimi były także ściany zewnętrzne i część stropów oraz wiele ram okiennych we wszystkich pomieszczeniach. Ponadto naprawy i uzupełnienia wymagała sieć elektryczna, przewody wodociągowe i kanalizacyjne oraz grzejniki centralnego ogrzewania, nie mówiąc już o tym, że w całym gmachu brakowało większości szyb.

W tym stanie rzeczy, pomimo bardzo trudnej sytuacji finansowej, dyrekcja Muzeum przystąpiła już w marcu 1945 r. do zabezpieczenia gmachu w tych jego częściach, które groziły dalszą ruiną, a wkrótce potem do systematycznej odbudowy i remontu całego budynku⁶⁾. Główny ciężar odbudowy spoczywał na Społecznym Przedsiębiorstwie Budowlanym, mniejszy udział w tych pracach wzięło kilka innych przedsiębiorstw. Ogólny koszt odbudowy i remontu gmachu Muzeum wynosił do 31. III. 1946 r. ok. 244.000 zł⁶⁾, z czego prace wykonane przez S. P. B. ok. 180.000 zł, a reszta prac ok. 64.000 zł. Z kwoty tej ok. 120.000 zł pokryło Muzeum z dochodów własnych i subwencji Wydziału Wojewódzkiego Poznańskiego, 42.000 zł z subwencji Naczelnej Dyrekcji Mu-

zeów, a resztę w kwocie 82.000 zł pokryła Poznańska Dyrekcja Odbudowy. Koszt odbudowy byłby oczywiście znacznie większy, gdyby doliczyło się także niemalą część prac w tym zakresie wykonanych przez Muzeum sposobem gospodarczym (odnowienie większej części magazynów i innych pomieszczeń, remont uszkodzonych ram okiennych i drzwi itp.). Najważniejsze prace wykonano jeszcze w ciągu r. 1945. W następnych latach ograniczano się już niemal wyłącznie do odnowienia pomieszczeń i remontu urządzeń wewnętrznych.

3. Zbiory

Poważne straty poniosło Muzeum również w swoich zbiorach i to nie tylko na skutek działań wojennych, ale także z powodu rabunkowej gospodarki hitlerowców⁷⁾. Wprawdzie w czasie wojny wcielono do Muzeum bogate zbiory przedhistoryczne Zakładu Antropologicznego Uniwersytetu Poznańskiego (m. in. inwentarz cmentarzyska kultury łużyckiej w Laskach w pow. kępińskim) i zbiory kilku muzeów regionalnych (Kalisz, Wieluń, Włocławek) oraz umieszczono tu część zbiorów Muzeum Łódzkiego a nawet sporą ilość zabytków warszawskich. Z drugiej strony jednak hitlerowcy wyodrębnili wszystkie zabytki z Pomorza, wśród nich zaś bardzo cenne zbiory, pochodzące z systematycznych badań osad i cmentarzysk w Rzucewie i w Oksywiu w pow. morskim, w Odrach w pow. chojnickim, w Chełmży w pow. toruńskim i in. i przekazali je do Muzeum Prehistorycznego w Gdańsku, gdzie w większości niszczały wraz z gmachem muzealnym. Ponadto dużą część zbiorów wywieźli do Tomia pod Śremem, ok. 100 najcenniejszych zabytków złotych i srebrnych zdeponowali w Zakładzie dla Ubogich w Śremie, a kilkanaście skrzyń najwartościowszych okazów ceramiki, zabytków brązowych, żelaznych itp. przewieźli do Międzyrzecza, później zaś do kopalni soli w Grasleben k/Brunświku w Niemczech.

Ogromną szkodę wyrządzili hitlerowcy zbiorom także przez zagubienie czy zamianę kartek inwentarzowych zabytków w trakcie rozmaitych przeprowadzek i ewakuacji. Wiele z tych zabytków udało się wprawdzie zidentyfikować później na podstawie zachowanego katalogu kartkowego z lat przedwojennych, część ich jednak, która nie była jeszcze skatalogowana, straciła już na zawsze swą wartość naukową. W czasie ewakuacji zagubiono również 1100 pozycji katalogu kartkowego z r. 1925 (nr

⁶⁾ Por. artykuł B. Kostrzewskiego: Odbudowa Muzeum Prehistorycznego w Poznaniu. „Z otchłani wieków”, r. XV, str. 105.

⁷⁾ Według obowiązującej wówczas waluty.

⁷⁾ Por. cytowany wyżej artykuł oraz J. Kostrzewskiego: Gospodarka niemiecka w poznańskim Muzeum Prehistorycznym („Z otchłani wieków”, r. XV).

301—1400) i niemal połowę analogicznego katalogu zabytków przejętych po niemieckim Towarzystwie Historycznym (H. G. od nr 801 do końca), a nadto zdekompletowano katalog zabytków stanowiących własność Towarzystwa Przyjaciół Nauk przez wcielenie wielu kartek do tzw. archiwum powiatowego. Rezultatem gospodarki hitlerowskiej było także zniszczenie znacznej części szaf oraz wszystkich gablot wystawowych, będących własnością Towarzystwa Przyjaciół Nauk, a nadto kilkunastu gablo:

nie zdążyła tego zrobić wroga lub bezmyślna ręka hitlerowska.

Aby doprowadzić zbiory do ładu, trzeba było wielu miesięcy żmudnej i pełnej poświęcenia pracy. Szła ona w dwóch kierunkach: uporządkowania zbiorów pozostałych w Muzeum i ściągnięcia doń zbiorów wywiezionych. O ile pierwsze zadanie nie wymagało większych nakładów finansowych, o tyle drugie nie było łatwym do przeprowadzenia, gdyż Muzeum nie posiadało zrazu własnego środka lokomocji ani

Ryc. 2. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Okno w piwnicy zasłonięte przez hitlerowców ceramiką przedhistoryczną celem ochrony przed odłamkami pocisków. Fot. Z. Płóciennikowa

Fig. 2. Musée Archéologique de Poznań. Fenêtre du sous-sol blindée par les Hitleriens à l'aide de la poterie préhistorique servant d'abri contre les éclats d'obus. Phot. Z. Płóciennikowa

stanowiących spadek po dziale przedhistorycznym b. niemieckiego Muzeum Prowincjonalnego w Poznaniu.

Rejestr strat poniesionych przez Muzeum w zakresie zbiorów w latach wojennych należy jeszcze uzupełnić uszkodzonymi bezpośrednio przed lub w czasie trwania walk o Poznań. Już przed zbliżeniem się frontu do miasta urządzili hitlerowcy w magazynach naukowych składnicę mundurów i butów żołnierskich, w pracowni fotograficznej stajnię dla koni, a w piwnicach składnicę amunicji. Nie trzeba dodawać, że takie przeznaczenie pomieszczeń muzealnych nie wyszło na dobre pozostałym w nich zabytkom przedhistorycznym. Wymownym przykładem tego były zabytki zmagazynowane w piwnicach, których użyto do zasłonięcia okien przed odłamkami pocisków artyleryjskich! Miary zniszczenia dopełniły pociski artyleryjskie, siejące spustoszenie tam, gdzie

też dostatecznych podstaw materialnych. Dzięki jednak życzliwości władz — szczególnie zaś Urzędu Wojewódzkiego Poznańskiego — jak również dzięki nieustannym zabiegom dykcji i ofiarnej pracy współpracowników Muzeum udało się jeszcze w ciągu wiosny 1945 r. zwieźć wszystkie zbiory łącznie z biblioteką, rozproszone w granicach Wielkopolski, z wyjątkiem niestety owych najcenniejszych zabytków złotych i srebrnych, które, jak się zdaje, zabrał ze sobą uchodząc do Rzeszy w maju 1944 r. kierownik Zakładu dla Ubogich w Śremie, Kurt Zimmermann. Miarą wykonanego tu wysiłku jest liczba ok. 20 aut ciężarowych, które dokonały zwózki. Nie zapomniano też o zbiorach wywiezionych do Niemiec, przekazując niezwłocznie odnośnym władzom centralnym pozostawione w Muzeum szczegółowe ich wykazy. Odzyskanie znacznej większości tych zbiorów w lecie 1947 r. dzięki pomocy prof.

K. Estreichera było uwieńczeniem wysiłków Muzeum w tym kierunku. Trzeba tu również dodać, że Muzeum troszczyło się nie tylko o własne zbiory, ale w miarę swych możliwości otaczało opieką także zagrożone zbiory po b. niemieckich muzeach regionalnych, położonych w zasięgu ówczesnej działalności terytorialnej Muzeum. Oczywiście — ze zrozumiałych względów — opieka ta w pierwszym okresie powojennej działalności Muzeum mogła się ograniczyć jedynie do rejestrowania stanu zachowania tych zbiorów i przejmowania uratowanych zabytków, nadsyłanych do Muzeum przez ludzi, którym los ich nie był obojętny⁸⁾. Dopiero w r. 1947, z chwilą uzyskania własnego środka lokomocji, przystąpiło Muzeum w porozumieniu z Ministerstwem Kultury i Sztuki i Ministerstwem Ziem Odzyskanych do planowej zwózki zagrożonych zabytków, która objęła b. muzea regionalne w Gorzowie, Międzyrzeczu, Pile, Strzelcach Krajeńskich, Sulechowie i w Trzciance.

Równocześnie ze zwózką zabytków przystąpiono do porządkowania zbiorów, rozmieszczając je zespołami kulturowymi z uwzględnieniem podziału administracyjnego na powiaty w odbudowujących się pomieszczeniach i magazynach muzealnych. Nie było to łatwe przedsięwzięcie, jeżeli uwzględni się niedostatek personelu naukowego Muzeum, zniszczony sprzęt magazynowy oraz znaczny stopień pomieszania zbiorów i brak metryk, co, jak wspomnieliśmy już wyżej, pociągało za sobą konieczność identyfikowania wielu zabytków na podstawie katalogu lub odnośnych publikacji naukowych. Trudności powiększyły się jeszcze z chwilą zażądania przez Towarzystwo Przyjaciół Nauk zwrotu pomieszczeń, w których tymczasem urządzono już magazyny naukowe, w związku z czym trzeba było ponownie przenosić zbiory i ścięścić je w pozostałych pomieszczeniach. Ostatecznie ustalono następujący podział magazynów naukowych: w lewym skrzydle na IV piętrze ulokowano zabytki późnolatańskie i rzymskie, na III piętrze w mniejszej sali — zabytki z epoki kamiennej, a w dużej sali — ceramikę kultury łużyckiej, na II piętrze w większej sali — zabytki z okr. wczesnohistorycznego, obok zaś zabytki z okr. rzymskiego (inventarz dużych cmentarzysk⁹⁾); w prawym

skrzydle na II piętrze umieszczono zabytki kultury pomorskiej. Ponadto wyodrębniono skarby brązowe i żelazne, zabytki z I i II okresu epoki brązowej oraz siekierki i toporki kamienne. W trakcie porządkowania zbiorów wydzielano zabytki warszawskie, łódzkie i inne, by niezwłocznie przekazać je odnośnym muzeom jako prawowitym właścicielom, a równocześnie wybierano eksponaty do stałej wystawy

Ryc. 3. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Okno w piwnicy zasłonięte przez hitlerowców ceramiką przedhistoryczną celem ochrony przed odłamkami pocisków. Fot. Z. Płociennikowa

Fig. 3. Musée Archéologique de Poznań. Fenêtre du sous-sol blindée par les Hitleriens à l'aide de la poterie préhistorique servant d'abri contre les éclats d'obus. Phot. Z. Płociennikowa

zabytków. Ponadto w związku z tymi pracami trzeba było też uporządkować katalog zabytków i tzw. archiwum powiatowe, które poza tym wymagało spolszczenia kilku tysięcy nazw miejscowości.

Dopiero gdy uporano się z tymi zadaniami można było przystąpić do kontynuowania zupełnie zaniedbanego w czasie wojny katalogu kartkowego zabytków. Do końca okresu sprawozdawczego zdołano wykonać całkowicie katalog nabytków z 4 lat, a mianowicie: 1942

⁸⁾ W ten sposób otrzymało Muzeum w r. 1945 m. in. bogatą kolekcję zabytków — głównie kultury łużyckiej — z Gubina. Największe zasługi w akcji ratowania zabytków położył niewątpliwie Aleksander Staffiński, ówczesny pełnomocnik P. C. K. w Szczecinku, który uratował wiele cennych, a zagrożonych zniszczeniem okazów z terenu Pomorza Zachodniego. Zabytki te przekazano zorganizowanemu później Muzeum Pomorza Zachodniego w Szczecinie.

⁹⁾ Magazyn ten uruchomiono dopiero w r. 1950.

(1—1962), 1944 (1—575), 1945 (1—540) i 1946 (1—596). Ponadto zapoczątkowano katalog następujących roczników: 1941 (1—650), 1943 (1—1466), 1947 (1—58), 1948 (1—70) i 1949 (1—72) oraz wypełniono przeszło 800 kart zabytków z cmentarzyska w Czarnkowie (1935 :

wierzchniowych i wykopaliskowych. Do najcenniejszych nabytków zaliczyć należy m. in. kopię czaszki i kości tułowia człowieka neandertalskiego z Le Moustier we Francji, będącą jedynym tego rodzaju okazem w Polsce, skarb srebrny z Modlicy, w pow. kościańskim z XI w.,

Ryc. 4. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Magazyn ceramiki kultury „łużyckiej” na III piętrze. Fot. Z. Płóciennikowa

Fig. 4. Musée Archéologique de Poznań. Magasin du matériel céramique de la civilisation lusacienne au III-e étage. Phot. Z. Płóciennikowa

864—1683). Ogółem w okresie sprawozdawczym wypełniono blisko 7.000 kart katalogowych i wykonano przeszło 700 rysunków do dalszych kart. Do inwentarza zabytków wpisano w tym czasie ogółem 1786 pozycji, z czego w r. 1945 — 138 pozycji, w r. 1946 — 183, w r. 1947 — 550, w r. 1948 — 484 i w r. 1949 — 431 pozycji¹⁰⁾, na które składają się dary, depozyty, mienie poniemieckie, zabytki zakupione oraz pochodzące z urzędowych badań po-

część znanego skarbu srebrnego z X w. z Dzierżnicy, w pow. średzkim, naczynie kultury prapolskiej z Radzimia, w pow. obornickim z X lub XI w. z unikatowym ornamentem schematycznym dwóch postaci ludzkich, wartościową kolekcję zabytków z kilkudziesięciu stanowisk (przeważnie w pow. kaliskim), zakupioną od studenta Uniw. Pozn. E. Dąbrowskiego oraz inwentarz 3 systematycznie zbadanych cmentarzysk: w Sokołowicach, w pow. kościańskim (wczesny i środkowy okres lateński), w Wymysłowie, w pow. gostyńskim (okres późnolateński i rzymski) i w Młodzikowie, w pow. średzkim (okres rzymski). Pracownią inwenta-

¹⁰⁾ Szczegółowy wykaz nowych nabytków podajemy w układzie chronologicznym w poprzedniej części niniejszego rocznika.

ryzacyjno-katalogową kierował mgr Leon Jan Łuka.

Gdy mowa o zbiorach Muzeum, nie od rzeczy będzie wspomnieć również, że były one w okresie sprawozdawczym przedmiotem wielu studiów źródłowych i porównawczych nie tylko prehistoryków polskich, którzy zjeżdżali tu z całego kraju, ale także ich kolegów zagranicznych. W rzędzie gości zagranicznych wymienić należy przede wszystkim 2 uczonych radzieckich: profesora archeologii i członka Akademii Nauk Z. S. R. R. — P. Tretiakowa oraz historyka J. Udalcowa, prehistoryków czeskich: prof. J. Filipa, który studiował zbiory Muzeum dwukrotnie, dr B. Svobodu z Pragi, dr J. Poulíka i dr B. Klimę z Brna oraz troje studentów: D. Pechačková, L. Jisla i Fr. Proška z Pragi, prehistoryka francuskiego dr J. Mauduit, mgr Ole Klíndt-Jensona z Kopenhagi i 3 absolwentów prehistorii Uniwersytetu Kopenhaskiego: A. Kjaeruma, O. Vossa i M. O. Christensena oraz prehistoryka szwedzkiego prof. H. Arbmana, który zawiązał tu w towarzystwie 2 absolwentek i 2 studentów prehistorii Uniwersytetu w Lund.

4. Biblioteka

Biblioteka Muzeum, w przeciwstawieniu do zbiorów, wyszła na ogół oborną ręką z zawieruchy wojennej, zachowała bowiem prawie cały swój przedwojenny stan posiadania. Ponadto hitlerowcy wcielili do niej część księgozbioru Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, niewielką ilość książek kilku innych instytucji naukowych oraz sporo książek będących własnością prof. J. Kostrzewskiego, prof. Z. Zakrzewskiego i dr A. Karpińskiej. W obliczu zbliżającego się frontu prawie całą tę bibliotekę wywieźli hitlerowcy głównie do Tomie, gdzie znajdowały się również zbiory Muzeum, a w części także do Baranowa i do Sremu. Niewiele książek pozostało na miejscu.

Rozproszony w ten sposób księgozbiór zdolano zwięźć jeszcze w ciągu wiosny 1945 r. Niezwłocznie też przystąpiono do segregowania go, wydzielając przy tym książki zagrabione przez hitlerowców w celu przekazania ich prawowitym właścicielom. Równocześnie przywieziono z Kórniku kilka serii czasopism skandynawskich i wschodnio-bałtyckich, jedyną pozostałość dużej biblioteki Instytutu Prehistorycznego U. P., spalonej wraz z całym gmachem przy ul. Słowackiego 4—6 w czasie walk o Poznań. Ponieważ Instytut nie posiadał własnych pomieszczeń i korzystał z gościny Muzeum, książki te oddane w depozyt Muzeum, nie naruszając, rzecz oczywista, prawa Instytutu do nich. Ten skromny zaczątek biblioteki Instytutu rozrósł się wkrótce do pokaźnej cyfry

kilku tysięcy tomów, co było możliwe dzięki wymianie wydawnictw, prowadzonej książkami Polskiego Towarzystwa Prehistorycznego oraz dzięki wydatnej pomocy Biblioteki Uniwersyteckiej. Trzeba tu również wspomnieć, że do r. 1949 w bibliotece muzealnej znajdował się też bogaty księgozbiór prywatny prof. J. Kostrzewskiego, oddany do użytku fachowców i objęty odrębnym katalogiem.

Ustalenie tytułu własności zainteresowanych instytucji i osób do poszczególnych książek oraz posegregowanie księgozbioru na dzieła, czasopisma i odbitki umożliwiło podjęcie prac katalogowych. Prace te nie mogły oczywiście posuwać się w szybkim tempie, gdyż w ramach swego skromnego budżetu Muzeum nie było w stanie utrzymać stałej fachowej siły bibliotekarskiej, skutkiem czego cały ciężar tego zadania spoczywał głównie na dyrektorze Muzeum, obciążonym ponadto wieloma innymi funkcjami (nie licząc dorywczo pracujących, stale zmieniających się pomocników bibliotekarskich). Tym niemniej jednak biblioteka Muzeum była jedną z pierwszych w Poznaniu, która w niespełna 3 lata po zakończeniu działań wojennych posiadała już nie tylko kompletny alfabetyczny katalog kartkowy dzieł, odbitek i czasopism, ale także obszerny katalog rzeczowy, obejmujący przeszło 150 haseł i 7.394 pozycji. Katalog ten, sporządzony dla obu księgozbiorów (Muzeum i Instytutu), nie uwzględniał czasopism, już jednak pod koniec okresu sprawozdawczego przystąpiono do uzupełnienia go w tym względzie. Równocześnie w ostatnim roku rozpoczęto też katalog książkowy i doprowadzono go do nr 1064.

W okresie sprawozdawczym biblioteka Muzeum powiększyła się w drodze zakupów i darów o blisko 1000 tomów i liczyła pod koniec 1949 r. 6.562 tomy, w tym 2.537 dzieł, 2.494 czasopism i 1.533 odbitek. Jeżeli dodamy do tego bibliotekę Instytutu Prehistorycznego, liczącą w tym samym czasie ok. 6.500 tomów, otrzymamy cyfrę przeszło 13.000 dzieł, czasopism i odbitek, stanowiącą bezsprzecznie największy księgozbiór w Polsce z zakresu prehistorii. Trudności lokalowe, z którymi Muzeum stale walczyło w okresie sprawozdawczym, sprawiły, że ta zasobna biblioteka mieściła się z konieczności w 3 niezbyt obszernych pokojach (na parterze gmachu frontowego) o łącznej powierzchni 89,7 m². W dodatku jeden z tych pokoi był równocześnie gabinetem dyrektora, a w drugim pod koniec r. 1949 mieściła się kasa i buchalteria. Tym niemniej biblioteka cieszyła się znaczną frekwencją zainteresowanych naukowców nie tylko z Poznania, ale także niemal ze wszystkich ośrodków wiedzy w Polsce, a nawet gości zagranicznych. Trzeba też podkreślić,

(1—1962), 1944 (1—575), 1945 (1—540) i 1946 (1—596). Ponadto zapoczątkowano katalog następujących roczników: 1941 (1—650), 1943 (1—1466), 1947 (1—58), 1948 (1—70) i 1949 (1—72) oraz wypełniono przeszło 800 kart zabytków z cmentarzyska w Czarńkowie (1935 :

wierzchniowych i wykopaliskowych. Do najcenniejszych nabytków zaliczyć należy m. in. kopię czaszki i kości tułowia człowieka neandertalskiego z Le Moustier we Francji, będącą jedynym tego rodzaju okazem w Polsce, skarb srebrny z Modlicy, w pow. kościańskim z XI w.,

Ryc. 4. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Magazyn ceramiki kultury „Juzyckiej” na III piętrze. Fot. Z. Plóciennikowa

Fig. 4. Musée Archéologique de Poznań. Magasin du matériel céramique de la civilisation lusacienne au III-e étage. Phot. Z. Plóciennikowa

864—1683). Ogółem w okresie sprawozdawczym wypełniono blisko 7.000 kart katalogowych i wykonano przeszło 700 rysunków do dalszych kart. Do inwentarza zabytków wpisano w tym czasie ogółem 1786 pozycji, z czego w r. 1945 — 138 pozycji, w r. 1946 — 183, w r. 1947 — 550, w r. 1948 — 484 i w r. 1949 — 431 pozycji¹⁰⁾, na które składają się dary, depozyty, mienie poniemieckie, zabytki zakupione oraz pochodzące z urzędowych badań po-

część znanego skarbu srebrnego z X w. z Dzierżnicy, w pow. średzkim, naczynie kultury prapolskiej z Radzimia, w pow. obornickim z X lub XI w. z unikatowym ornamentem schematycznym dwóch postaci ludzkich, wartościową kolekcję zabytków z kilkudziesięciu stanowisk (przeważnie w pow. kaliskim), zakupioną od studenta Uniw. Pozn. E. Dąbrowskiego oraz inwentarz 3 systematycznie zbadanych cmentarzysk: w Sokolowicach, w pow. kościańskim (wczesny i środkowy okres lateński), w Wymysłowie, w pow. gostyńskim (okres późnolateński i rzymski) i w Młodzikowie, w pow. średzkim (okres rzymski). Pracownią inwenta-

¹⁰⁾ Szczegółowy wykaz nowych nabytków podajemy w układzie chronologicznym w poprzedniej części niniejszego rocznika.

ryzacyjno-katalogową kierował mgr Leon Jan Luka.

Gdy mowa o zbiorach Muzeum, nie od rzeczy będzie wspomnieć również, że były one w okresie sprawozdawczym przedmiotem wielu studiów źródłowych i porównawczych nie tylko prehistoryków polskich, którzy zjeżdżali tu z całego kraju, ale także ich kolegów zagranicznych. W rzędzie gości zagranicznych wymienić należy przede wszystkim 2 uczonych radzieckich: profesora archeologii i członka Akademii Nauk Z. S. R. R. — P. Tretiakowa oraz historyka J. Udalcowa, prehistoryków czeskich: prof. J. Filipa, który studiował zbiory Muzeum dwukrotnie, dr B. Svobodę z Pragi, dr J. Poulika i dr B. Klimę z Brna oraz troje studentów: D. Pechačkovą, L. Jisla i Fr. Proška z Pragi, prehistoryka francuskiego dr J. Mauduit, mgr Ole Klindt-Jensena z Kopenhagi i 3 absolwentów prehistorii Uniwersytetu Kopenhaskiego: A. Kjaeruma, O. Vossa i M. O. Christensena oraz prehistoryka szwedzkiego prof. H. Arbmanna, który zawitał tu w towarzystwie 2 absolwentek i 2 studentów prehistorii Uniwersytetu w Lund.

4. Biblioteka

Biblioteka Muzeum, w przeciwstawieniu do zbiorów, wyszła na ogół obrońną ręką z zawieruchy wojennej, zachowała bowiem prawie cały swój przedwojenny stan posiadania. Ponadto hitlerowcy wcielili do niej część księgozbioru Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, niewielką ilość książek kilku innych instytucji naukowych oraz sporo książek będących własnością prof. J. Kostrzewskiego, prof. Z. Zakrzewskiego i dr A. Karpińskiej. W obliczu zbliżającego się frontu prawie całą tę bibliotekę wywieźli hitlerowcy głównie do Tomia, gdzie znajdowały się również zbiory Muzeum, a w części także do Baranowa i do Śremu. Niewiele książek pozostało na miejscu.

Rozproszony w ten sposób księgozbiór zdolano zwieźć jeszcze w ciągu wiosny 1945 r. Niezwłocznie też przystąpiono do segregowania go, wydzielając przy tym książki zagrabione przez hitlerowców w celu przekazania ich prawowitym właścicielom. Równocześnie przywieziono z Kórnika kilka serii czasopism skandynawskich i wschodnio-bałtyckich, jedyną pozostałość dużej biblioteki Instytutu Prehistorycznego U. P., spalonej wraz z całym gmachem przy ul. Słowackiego 4—6 w czasie walk o Poznań. Ponieważ Instytut nie posiadał własnych pomieszczeń i korzystał z gościny Muzeum, książki te oddane w depozyt Muzeum, nie naruszając, rzecz oczywista, prawa Instytutu do nich. Ten skromny zaczątek biblioteki Instytutu rozrósł się wkrótce do pokaźnej cyfry

kilku tysięcy tomów, co było możliwe dzięki wymianie wydawnictw, prowadzonej książkami Polskiego Towarzystwa Prehistorycznego oraz dzięki wydatnej pomocy Biblioteki Uniwersyteckiej. Trzeba tu również wspomnieć, że do r. 1949 w bibliotece muzealnej znajdował się też bogaty księgozbiór prywatny prof. J. Kostrzewskiego, oddany do użytku fachowców i objęty odrębnym katalogiem.

Ustalenie tytułu własności zainteresowanych instytucji i osób do poszczególnych książek oraz posegregowanie księgozbioru na dzieła, czasopisma i odbitki umożliwiło podjęcie prac katalogowych. Prace te nie mogły oczywiście posuwać się w szybkim tempie, gdyż w ramach swego skromnego budżetu Muzeum nie było w stanie utrzymać stałej fachowej siły bibliotekarskiej, skutkiem czego cały ciężar tego zadania spoczywał głównie na dyrektorze Muzeum, obciążonym ponadto wielu innymi funkcjami (nie licząc dorywczo pracujących, stale zmieniających się pomocników bibliotekarskich). Tym niemniej jednak biblioteka Muzeum była jedną z pierwszych w Poznaniu, która w niespełna 3 lata po zakończeniu działań wojennych posiadała już nie tylko kompletny alfabetyczny katalog kartkowy dzieł, odbitek i czasopism, ale także obszerny katalog rzeczowy, obejmujący przeszło 150 haseł i 7.394 pozycji. Katalog ten, sporządzony dla obu księgozbiorów (Muzeum i Instytutu), nie uwzględniał czasopism, już jednak pod koniec okresu sprawozdawczego przystąpiono do uzupełnienia go w tym względzie. Równocześnie w ostatnim roku rozpoczęto też katalog książkowy i doprowadzono go do nr 1064.

W okresie sprawozdawczym biblioteka Muzeum powiększyła się w drodze zakupów i darów o blisko 1000 tomów i liczyła pod koniec 1949 r. 6.562 tomy, w tym 2.537 dzieł, 2.494 czasopism i 1.533 odbitek. Jeżeli dodamy do tego bibliotekę Instytutu Prehistorycznego, liczącą w tym samym czasie ok. 6.500 tomów, otrzymamy cyfrę przeszło 13.000 dzieł, czasopism i odbitek, stanowiącą bezsprzecznie największy księgozbiór w Polsce z zakresu prehistorii. Trudności lokalowe, z którymi Muzeum stale walczyło w okresie sprawozdawczym, sprawiły, że ta zasobna biblioteka mieściła się z konieczności w 3 niezbyt obszernych pokojach (na parterze gmachu frontowego) o łącznej powierzchni 89,7 m². W dodatku jeden z tych pokoi był równocześnie gabinetem dyrektora, a w drugim pod koniec r. 1949 mieściła się kasa i buchalteria. Tym niemniej biblioteka cieszyła się znaczną frekwencją zainteresowanych naukowców nie tylko z Poznania, ale także niemal ze wszystkich ośrodków wiedzy w Polsce, a nawet gości zagranicznych. Trzeba też podkreślić,

że, aby przestąpić jej progi, nie trzeba było legitymować się odpowiednimi studiami, gdyż była ona dostępna dla każdego, kto tylko zechciał czerpać z niej wiedzę. Pomimo, że ma ona charakter jednostronny, obejmuje bowiem zasadniczo tylko jedną dziedzinę nauki, korzystało z niej rocznie przeciętnie ponad 300 osób, nie licząc studentów, którzy znajdowali tu cenną pomoc w nauce.

5. Pracownie techniczne

Do r. 1939 czynne były w Muzeum 3 pracownie techniczne; a mianowicie: rekonstruktorska, konserwatorska i fotograficzna. Pracow-

wanej specjalnie do tego celu¹¹⁾. Z trzech pomieszczeń tej sali dwa przeznaczone wyłącznie na laboratorium (ciemnię), zaopatrzone zostały w kompletny sprzęt, niezbędny do prac fotograficznych. Obok basenów, pluczkarki i podobnych urządzeń pomocniczych, były tu również dwa aparaty do powiększeń fotograficznych, „Aktofot” do kopiowania druków, kilka aparatów fotograficznych kliszowych i mało-obrazkowych, fotokopiarka elektryczna marki „Dürkopp”, suszarka elektryczna, przyrząd elektryczny do naklejania fotografii, waga apteczna itp. W trzecim pomieszczeniu mieściło się archiwum klisz i fotografii, inwentarze i zapasy materiałów fotograficznych. Tutaj dokonywano

Ryc. 5. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Pracownia rekonstruktorska. Kier. pracowni A. Waligórski przy pracy. Fot. Z. Płóciennikowa

Fig. 5. Musée Archéologique de Poznań. Atelier des reconstructions A. Waligórski chef de l'atelier au travail. Phot. Z. Płóciennikowa

nie te, chociaż ciasne i skromnie wyposażone, wywiązywały się w zupełności ze swych zadań. W czasie wojny hitlerowcy uruchomili jeszcze 3 dalsze pracownie, tj. stolarską, ślusarską i rysowniczą, a istniejące dotychczas rozszerzyli i wyposażyli w nowoczesny sprzęt. Oczywiście mogli sobie oni na to pozwolić, mając do dyspozycji znacznie więcej przestrzeni i niemałe kredyty, których Muzeum przed wojną nigdy nie miało pod dostatkiem. Inwestycje te były zresztą niezbędne, gdyż Muzeum powiększyło teraz wydatnie swoje zbiory, a niektóre pracownie (zwłaszcza fotograficzna) musiały obsługiwać poza tym także urząd konserwatorski. Najlepiej wyposażono pracownię fotograficzną, którą przeniesiono z suterren na parter lewego skrzydła do b. sali lekarskiej T. P. N., adapto-

też zdjęć fotograficznych; do tego samego celu służyło również jedno z pomieszczeń mansardowych (z oszklonym dachem) na II piętrze prawego skrzydła. Pracownia rysownicza, wyposażona w specjalny stół z przyrządem kreślarskim marki „Wichmann”, 2 zwykłe stoły kreślarskie oraz w kompletny sprzęt kreślarski i rysowniczy, mieściła się na I piętrze prawego skrzydła. Pozostałe pracownie znajdowały się w tej samej części gmachu, w suterrenach, które odnowiono i zaopatrzone w centralne ogrzewanie. Poza odpowiednim umeblowaniem zainstalowano tu ponadto: w pracowni konserwa-

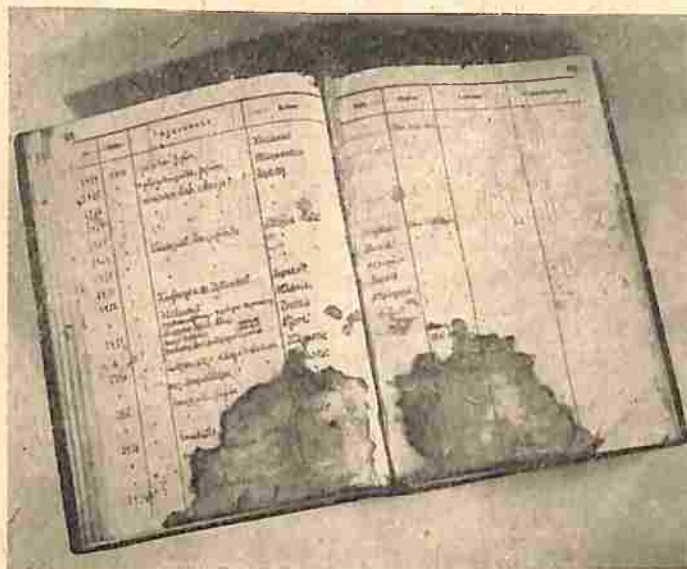
¹¹⁾ Trzeba tu zaznaczyć, że przy tej okazji zniszczyli hitlerowcy kilka wartościowych witraży, znajdujących się w oknach północnej części sali lekarskiej.

torskiej baseny do płukania zabytków, w pracowni ślusarskiej kuźnię i aparat do spawania, a w pracowni konserwatorskiej 2 szlifiarki, z których jedna bardzo precyzyjna służyła do czyszczenia zabytków brązowych, złotych i srebrnych. Szlifiarka ta i wspomniany wyżej aparat do spawania zaginęły w czasie działań wojennych w lutym 1947 r.

Wszystkie te pracownie czynne były także w okresie sprawozdawczym. Najwcześniej, tj.

Pomimo tego pracownia wywiązała się ze swych zadań, przeprowadzając konserwację ok. 1000 zabytków żelaznych oraz kilkudziesięciu innych zabytków metalowych i organicznych. Prace w tym zakresie wykonywał dla Muzeum Władysław Maciejewski laborant Instytutu Prehistorycznego Uniwersytetu Poznańskiego.

Pracownia rysownicza wykonywała rysunki i mapy do publikacji naukowych, czystorysy planów wykopaliskowych, materiał ilustracyjny

Ryc.6 Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Inwentarz klisz fotograficznych zniszczony przez hitlerowców na skutek założenia w laboratorium stajni. Fot. Z. Płóciennikowa

Fig. 6. Musée Archéologique de Poznań. Inventaire des clichés photographiques fortement abîmé par les Hitleriens à la suite de l'installation d'une écurie au laboratoire. Phot. Z. Płóciennikowa

niemal z chwilą objęcia Muzeum w marcu 1945 r., uruchomiono pracownię rekonstruktor-ską. Nie ucierpiała ona wiele w czasie działań wojennych, podobnie jak pozostałe pracownie w suterenach i nie poniosła też poważniejszego uszczerbku w narzędziach. Dzięki zachowanemu zapasom gipsu sztukatorskiego, specjalnego kleju i farb, pracownia ta nie wymagała także większych wkładów finansowych. W okresie sprawozdawczym zrekonstruowano przeszło 2500 okazów ceramiki, uszkodzonej w czasie działań wojennych lub pochodzącej z systematycznych badań wykopaliskowych Muzeum (Wymysio-wo, Sokołowice, Młodzikowo itp.). Kierownikiem pracowni był Aleksy Waligórski, który w charakterze rekonstruktora zatrudniony jest w Muzeum już od r. 1926.

Pracownia konserwatorska czynna była okresowo w miarę potrzeby. Działalność jej utrudniał przejściowy brak sody kaustycznej, blachy cynkowej (0,3 mm) i parafiny, niezbędnych artykułów do konserwacji zabytków żelaznych.

i objaśniający do stałej wystawy zabytków oraz rysunki do katalogu zabytków. Prace te wykonywał Ferdynand Neja.

Pracownia fotograficzna ogołocona została z pocz. 1945 r. z aparatu do powiększeń, wszystkich aparatów fotograficznych oraz kilku mniejszych przyrządów pomocniczych. Unieruchomiono także „Aktofot” przez pozbowienie go soczewki i wyjęcie luster; braków tych nie udało się już później uzupełnić pomimo usilnych starań dyrekcji i laborantki. Poza tym znaczne szkody wyrządzili hitlerowcy zakładając w jednym z pomieszczeń laboratorium stajnię, w rezultacie czego m. in. zmarnowało się wiele cennych zmagazynowanych tu materiałów fotograficznych, nie mówiąc już o tym, że jeszcze przez kilka lat nie dało się stąd usunąć całkowicie swoistego jej zapachu. Pomimo rozpaczliwego stanu, jaki przedstawiała pracownia fotograficzna w marcu 1945 r., w krótkim czasie przywrócono jej pierwotny wygląd, a nadto uporządkowano archiwum klisz, album odbitek

fotograficznych i inwentarz klisz, prowadzony w czasie wojny bardzo niedbale. Dokupiono też 2 kliszowe aparaty fotograficzne formatu 13×18 i 9×12 oraz 1 aparat małoobrazkowy „Exacta” i aparat do powiększeń fotograf. form. 13×18 (wykonany przez Fr. Kaczmarka z Poznania). Inwestycje te opłaciły się sownie, gdyż pracownia wykonując wszelkie prace wchodzące w zakres jej specjalności, zaoszczędziła

muzealnych wystaw objazdowych. Ten szeroki wachlarz wykonanych prac jest zasługą Władysława Gromackiego, który ponadto poszczycić się może pomysłem racjonalizatorskim, a mianowicie mechanicznym stołem stolarskim do frezowania, toczenia i pilowania drzewa, zastępującym pracę kilku tego rodzaju maszyn. Pracownia ślusarska czynna w miarę potrzeby, wykonywała naprawy instalacji wodociągo-

Ryc. 7. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Ciemnia w laboratorium fotograficznym.

Fig. 7. Musée Archéologique de Poznań. Chambre obscure au laboratoire photographique. Phot. Z. Płóciennikowa

Muzeum poważne kwoty. Zakupione aparaty oddały też niemałe usługi w trakcie wycieczek naukowych i badań terenowych. W okresie sprawozdawczym wykonano w pracowni kilkadziesiąt zdjęć fotogr., ok. 2000 reprodukcji, ok. 10.000 odbitek, ponad 100 powiększeń i ok. 1.600 przeźroczy (z czego ok. 600 przeźroczy dla Instytutu Prehistorycznego). Ponadto kontynuowano inwentarz klisz (od nr. 4661—6810) i album odbitek fotograf. (od nr. 1254—6066). Wszystkie te prace wykonała laborantka Zofia Płóciennikowa.

Niemałe usługi oddała również pracownia stolarska, szczególnie w okresie odbudowy Muzeum. Oprócz prac związanych z remontem gmachu oraz licznymi naprawami mebli i sprzętu muzealnego, pracownia ta wykonała m. in. kilka regałów bibliotecznych, regały do zabytków w magazynie epoki kamiennej na III piętrze i w magazynie okr. rzymskiego na II piętrze, karoserię zakupionego przez Muzeum z demobilu samochodu ciężarowego, składany barak wykopaliskowy z kompletnym wyposażeniem wewnętrznym oraz prace związane z modernizacją stałej wystawy zabytków i z urządzeniem

wych i sanitarnych, drobne naprawy samochodu, zamków i kluczy do sprzętu muzealnego oraz inne prace wchodzące w zakres jej specjalności.

6. Działalność naukowo-badawcza

Działalność naukowo-badawcza Muzeum znalazła najpełniejszy wyraz w badaniach terenowych, w szczególności zaś w badaniach powierzchniowych, które, nie wymagając większych wkładów finansowych, dostarczały wielu cennych materiałów do poznania osadnictwa przedhistorycznego. Badania takie podjęto już w r. 1946 na terenie powiatu nowotomyskiego (Bielany, Januszewice) i sulęcińskiego (Łągów). W r. 1947 przeprowadzono badania w 6 powiatach: chodzieskim (Zbyszewice, Żoń), gostyńskim (Wymysłowo, Ziółkowo), leszczyńskim (Łoniewo), szamotulskim (Baborówko), szubińskim (Żędowo) i śremskim (Ostrowiec) oraz na terenie miasta Gniezna. W następnym roku badaniami powierzchniowymi objęto 15 powiatów, a mianowicie: ale-

ksandrowski (Goplano), chodzieski (Budzyń, Karczewnik, Prosna), gnieźnieński (Dzieskanowice), gostyński (Ciolkowo, Czarkowo, Gogolewo, Pudliszki), jarociński (Nowemiasto, Paruchów), kaliski (Giżyce, Mączniki, Ostrów Kaliski, Zadowice, Zagórzyn), koniński (Brzeźno, Konin-Osada, Łądek, Ratyń, Zagórow), leszczyński (Brenno Miastko, Miąskowo, Zaborówiec), obornicki (Budziszewko, Owczegłowy, Rogoźno, Władyszyn), ostrowski (Czekanów, Janków Za-

Zakrzew), wągrowieckiego (Gołańcz, Podlesie Kośc., Ruda-Koźlanka, Stępuchowo), wieluńskiego (Mokrsko Szlacheckie, Palaty) i wrzesińskiego (Dłusk, Pietrzyków) oraz w Koninie, Krotoszynie, Obornikach, Poznaniu i w Wągrowcu. Ogółem badaniami tymi objęto w okresie sprawozdawczym blisko 100 miejscowości, położonych przeważnie w granicach województwa poznańskiego, w których odkryto szereg nowych stanowisk, lub wyeksplorowano

Ryc. 8. Wymysłowo, pow. gostyński. Naczynie z ornamentyką wytłaczaną (terra sigillata). Z badań Muzeum Archeologicznego w Poznaniu. Fot. Z. Płóciennikowa

Fig. 8. Wymysłowo, distr. de Gostyń. Vaisseau à ornement repoussé (terra sigillata). Investigations du Musée Archéologique de Poznań. Phot. Z. Płóciennikowa

leśny), poznański (Luboń), średzki (Borowo), śremski (Mosina), wągrowiecki (Sierniki, Skoki) i żniński (Godawy). Ponadto w r. 1948 zbadano kilka stanowisk w Kaliszu, w Koninie, w Obornikach i w Poznaniu. W r. 1949 badania takie przeprowadzono na terenie 20 powiatów, tj. aleksandrowskiego (Bodzanowo, Byczyna, Krzywosądz, Morawy, Opatowice, Radziejów), chodzieskiego (Budzyń, Heliodorowo, Marianki, Prosna, Szamoty), gostyńskiego (Podrzecze), jarocińskiego (Sulęcín), kaliskiego (Giżyce), konińskiego (Konin-Osada, Szczepidło), leszczyńskiego (Drzeczkowo, Łoniewo, Osieczna), mogileńskiego (Wiecanowo), nowotomyskiego (Nądnia), obornickiego (Osowo Stare, Popówko, Rogoźno, Rudki, Sycyn), pilskiego (Stefanowo), poznańskiego (Cerekwica, Lasek, Luboń, Przeźmierowo, Wiórek), średzkiego (Chłapowo, Czarnorki, Młodzikowo, Solec, Sulęcinek), śremskiego (Krosno, Mosina), tureckiego (Rzeczawy,

dawne, znane już w literaturze przedmiotu. Trzeba tu również podkreślić, że pracownicy naukowemu Muzeum nieraz brali udział w badaniach powierzchniowych, przedsięwziętych przez Instytut Prehistoryczny U. P. lub Koło Studentów Prehistoryków U. P.

Oprócz wspomnianych wyżej badań powierzchniowych podejmowało Muzeum również systematyczne badania wykopaliskowe, w których brali też udział w charakterze praktykantów studenci prehistorii Uniw. Pozn. Tak więc w latach 1947—1949 rozkopano jedno z największych w Wielkopolsce cmentarzysk późnolateńskich i rzymskich w Wymysłowie, w pow. gostyńskim, zawierające 366 grobów, w tym 20 grobów kultury lużyckiej (z czego 3 z III okr. epoki brązu i 17 z wczesnej epoki żelaznej) oraz 2 groby kultury pomorskiej. W r. 1949 zbadano rozległe cmentarzysko kultury pomorskiej w Sokolowicach, w pow. kościańskim¹²,

¹²) Zebrano tu zabytki wpisano do księgi inwentarzowej dopiero w r. 1950 pod nr 763—764

zawierające 82 groby, oraz przynależną do niego osadę. W tym samym roku podjęto też systematyczne badania wykopaliskowe na innym cmentarzysku późnolateńskim i rzymskim, położonym na wydnie w Młodzikowie, w pow. średzkim, gdzie rozkopano ogółem 81 grobów, w tym także 3 groby kultury pomorskiej. Ba-

w następujących miejscowościach: w r. 1946 w Chobienicach w pow. wolsztyńskim (jamy wczesnohistoryczne); w r. 1947 w Barchlinie w pow. kościańskim (groby kultury łużyckiej) oraz w Niemierzycach w pow. nowotomyskim i w Strzyżewie w pow. ostrowskim (groby kult. pomorskiej); w r.

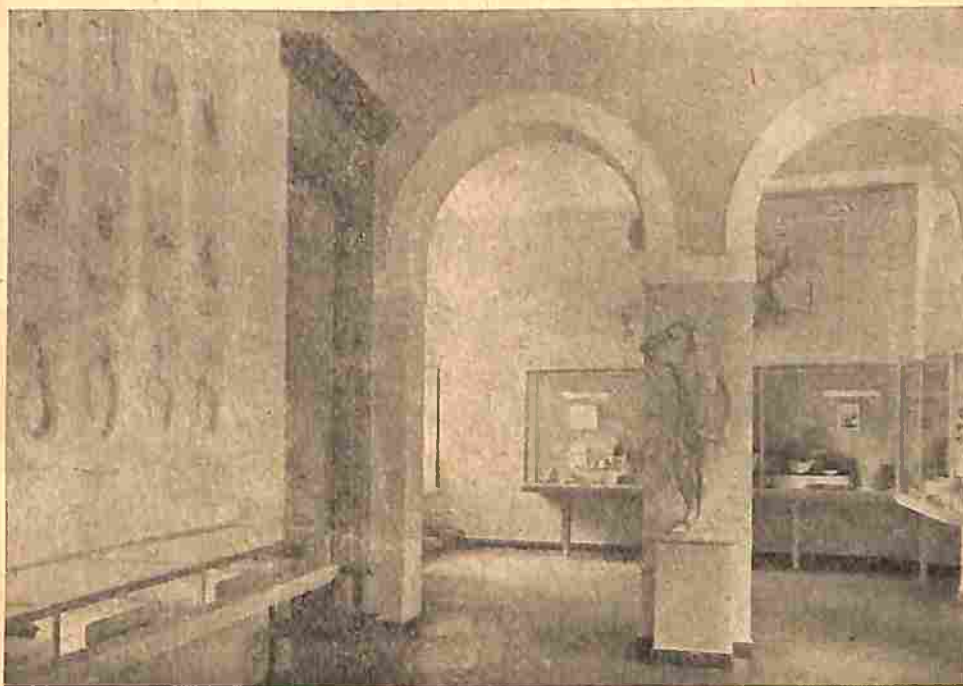
Ryc. 9. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Fragment stałej wystawy zabytków wg stanu z r. 1946. Fot. Z. Płociennikowa
Fig. 9. Musée Archéologique de Poznań, Fragment de l'exposition archéologique permanente. Aspect de 1946. Phot. Z. Płociennikowa

dań tych nie można oczywiście wyobrazić sobie bez odpowiedniego sprzętu wykopaliskowego. Część tego sprzętu zachowała się w Muzeum z czasów wojennych m. in. zaś teodolit „Wilda”, podręczny niwelator, komplet tyczek i szpil mierniczych, łąta miernicza itp. Resztę, tj. narzędzia wykopaliskowe i sprzęt kreślarski dokupywano co roku w miarę skromnych środków finansowych. Niemalym ułatwieniem w tych pracach był również 2-tonowy samochód ciężarowy marki „Peugeot”, zakupiony przez Muzeum w r. 1947 oraz wykonany w pracowni stolarskiej składany barak wykopaliskowy o powierzchni 3×4 m, wyposażony w 4 łóżka polowe, szafki, kuchenkę i inne urządzenia. W końcu wspomnieć należy, że Muzeum prowadziło także doraźne badania wykopaliskowe zabytków zagrożonych zniszczeniem lub przypadkowo odkrytych, o czym powiadamiane było przez Urząd Konserwatorski lub przez obywateli, świadomych wartości naukowych tych zabytków¹³. Badania takie podjęto

1948 w Grójcu w pow. konińskim (grób z obwarowaniem kamiennym ze starszej epoki brązowej), w Biezdrowie w pow. szamotuskim, w Nowym Mieście w pow. jarciańskim i w Starym Kurowie w pow. strzeleckim (groby kultury łużyckiej), w Koninie (ślady osadnictwa kultury łużyckiej), w Karolewie w pow. średzkim, w Pudliszkach w pow. gostyńskim i w Studzińcu w pow. obornickim (groby kultury pomorskiej) oraz w Sobótce w pow. ostrowskim (grób z okresu rzymskiego) i w Koninie (ślady osadnictwa z okresu rzymskiego); w r. 1949 w Mosinie w pow. śremskim i w Puszczykowie w pow. poznańskim (ślady osadnictwa z epoki kamiennej), w Podlesiu Kościelnym w pow. wągrowieckim i we Wronkach w pow. szamotuskim (groby kultury pomorskiej) oraz w Krzyszkowie w pow. poznańskim (jamy wczesnohistoryczne).

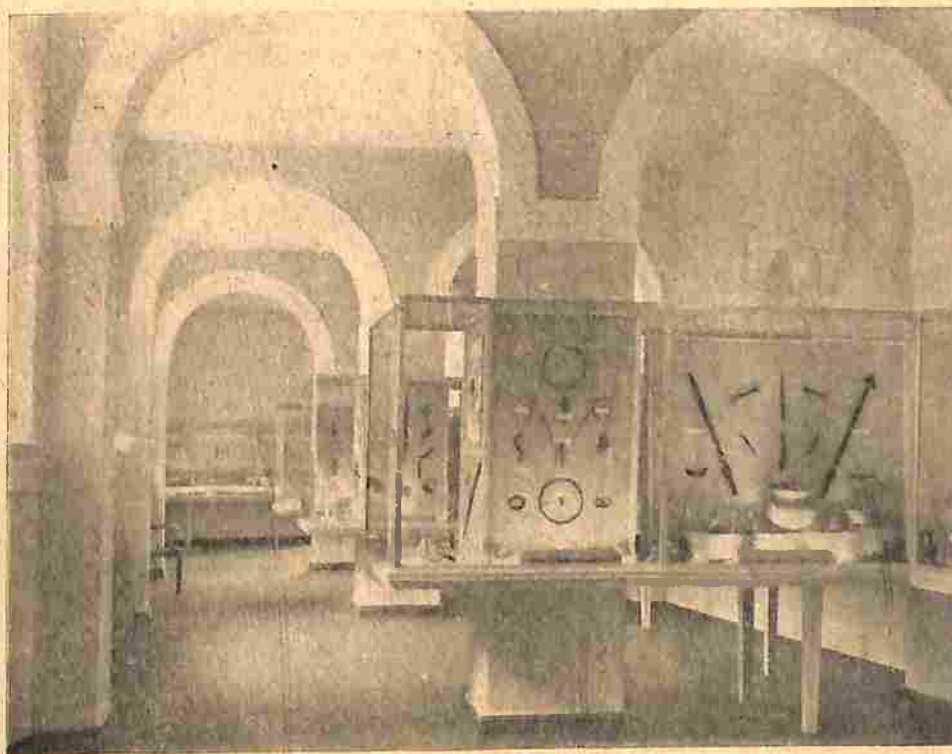
przeżył się do uratowania wielu cennych zabytków, a nadto drogą badań powierzchniowych odkrył kilkadziesiąt nowych stanowisk w powiecie konińskim.

¹³ Niemalże zasługi w tym względzie położył Antoni Studziński, mierniczy powiatowy z Konina, który

Ryc. 10. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Fragment unowocześnionej stałej wystawy zabytków. Na pierwszym planie po lewej stronie widoczna część tablicy chronologicznej. Fot. Z. Plóciennikowa

Fig. 10. Musée Archéologique de Poznań, Fragment de l'exposition archéologique permanente moderne. Au premier plan à gauche partie du tableau chronologique. Phot. Z. Plóciennikowa

Ryc. 11. Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Fragment unowocześnionej stałej wystawy zabytków. Fot. Z. Plóciennikowa

Fig. 11. Musée Archéologique de Poznań, Fragment de l'exposition archéologique permanente. Phot. Z. Plóciennikowa

Pomijamy tu niektóre wyjazdy w teren, nie uwieńczone pomyślnymi wynikami badań wykopaliskowych, na skutek zbyt późnego powiadomienia Muzeum o odkryciu.

Działalność naukowo-badawcza Muzeum wyrażała się również w opracowaniu naukowym

Ryc. 12 Muzeum Archeologiczne w Poznaniu. Jedno z 8 malowideł ściennych na stałej wystawie zabytków. Fot. Z. Plóciennikowa

Fig. 12. Musée Archéologique de Poznań. L'un des 8 tableaux muraux de l'exposition archéologique permanente. Phot. Z. Plóciennikowa

i publikowaniu ciekawszych zabytków lub większych ich zespołów. W okresie sprawozdawczym opracowano m. in. 3 rozległe cmentarzyska: w Koninie, w Czarnkowie i w Wymysławie¹¹⁾

¹¹⁾ B. Kostrzewski: Cmentarzyska z okresu rzymskiego w Koninie. *Przegląd Archeologiczny* roczn. 23 (1947); L. J. Łuka: Cmentarzysko kultury łużyckiej

oraz cenną kolekcję zbiorów E. Dąbrowskiego, zebraną z terenu powiatu kaliskiego, zakupioną przez Muzeum¹²⁾. Ponadto pracownicy naukowemu Muzeum publikowali również mniejsze prace, przeważnie o charakterze materialowym, w „Przeglądzie Archeologicznym”, w dwumiesięczniku „Z otchłani wieków” i w innych podobnych czasopismach naukowych, a mgr L. Łuka prowadził na łamach „Przeglądu Archeologicznego” stały przegląd bibliograficzny prehistorii polskiej.

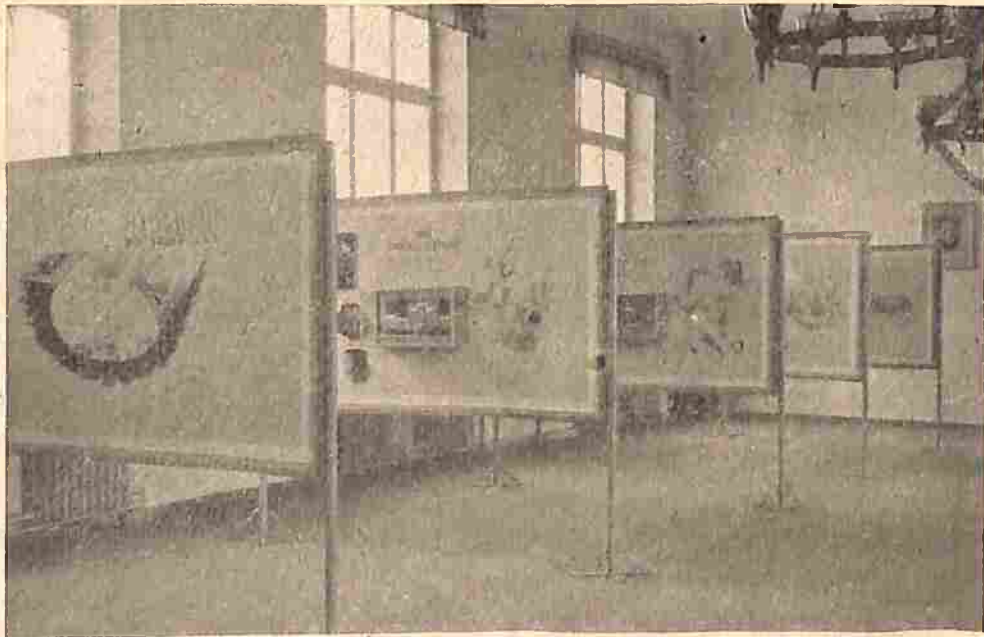
7. Działalność społeczno-oświatowa

W okresie sprawozdawczym Muzeum rozwijało również działalność społeczno-oświatową, która polegała na udostępnianiu zbiorów i wiedzy o pradziejach szerokim masom społeczeństwa przez wystawę stałą, wystawy objazdowe, wykłady popularne, kursy, artykuły w prasie itp.

Pomimo zasadniczych trudności, związanych ze znacznym stopniem zniszczenia gmachu i urządzeń muzealnych oraz z oplakany

młodszej epoki brązu w Czarnkowie (zob. str. 1—163 nin. rocznika „Fontes”); S. Jasnosz: Cmentarzysko z okresu późnolateńskiego i rzymskiego w Wymysławie, w pow. gostyńskim (przygotowano do druku w nast. tomie „Fontes”).

¹²⁾ L. J. Łuka i E. Dąbrowski: Nowe materiały do pradziejów powiatu kaliskiego. *Przegl. Archeologiczny*, roczn. 24 (1948).

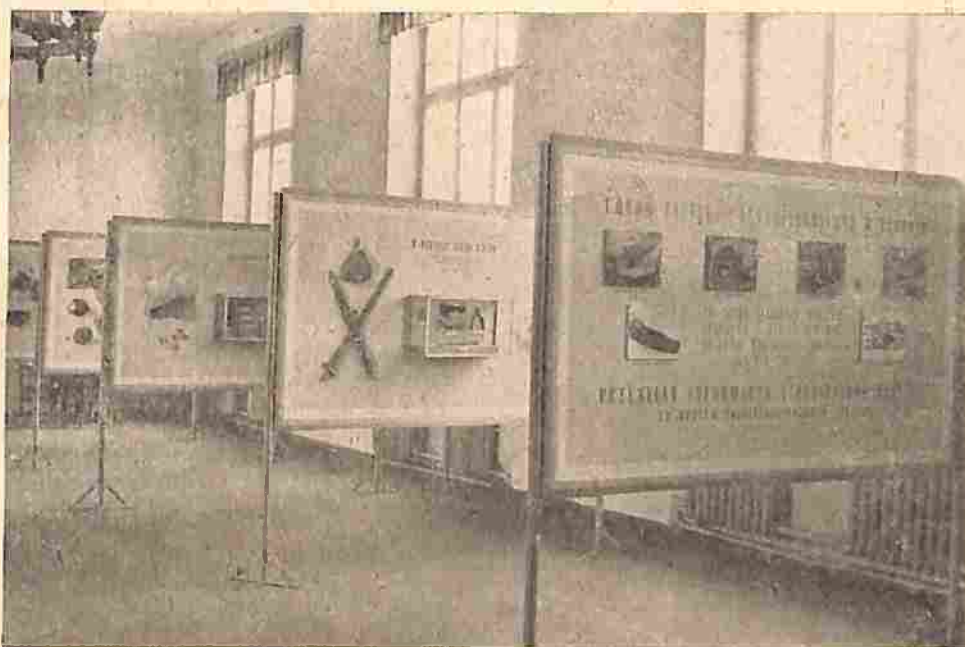

Ryc. 13. Część wystawy objazdowej Muzeum pt. „Wielkopolska w czasach przedhistorycznych”. Fot. Z. Plóciennikowa.

Fig. 13. Partie de l'exposition ambulante „La Grande Pologne aux temps préhistoriques” Phot. Z. Plóciennikowa

mem zbiorów, Muzeum już na wstępie swojej powojennej działalności postawiło sobie jako jedno z głównych zadań jak najszybsze uruchomienie działu wystawowego. Zadanie to zrealizowano już pod koniec 1945 r. otwierając w dn. 16 grudnia stałą wystawę zabytków przedhistorycznych. Z powodu niedostatku pomieszczeń i braku odpowiedniego sprzętu muzeal-

przyszła tu z pomocą materialną Naczelna Dyrekcja Muzeów. Dzięki tej pomocy już pod koniec 1947 r. przygotowano odpowiednie plany i wkrótce potem przystąpiono do wykonania ich. W ciągu zaledwie 3 miesięcy odnowiono gruntownie wnętrze sali, oddzielono je ścianką murowaną od korytarza wiodącego do biur i biblioteki, wybudowano nowe, jednolite ga-

Ryc. 14 Część wystawy objazdowej Muzeum pt. „Wielkopolska w czasach przedhistorycznych”. Fot. Z. Płóciennikowa

Fig. 14. Partie de l'exposition ambulante „La Grande Pologne aux temps préhistoriques”. Phot. Z. Płóciennikowa

nego trzeba ją było ograniczyć wyłącznie do sali parterowej w prawym skrzydle gmachu. Wystawa zawierała ok. 3000 eksponatów oryginalnych i niewielką ilość kopii oraz ok. 100 fotografii i rekonstrukcji rysunkowych, obrazujących pradzieje zachodnich ziem polskich ze szczególnym uwzględnieniem Wielkopolski. Cały ten materiał, zaopatrzone w odpowiednie objaśnienia, rozmieszczono w porządku chronologicznym w 10 gablotach i 16 dużych szafach.

Wystawa ta, wykonana ze znacznym nakładem pracy i — jak podkreśliliśmy tu już wyżej — w bardzo trudnych warunkach, była niewątpliwie dużym osiągnięciem Muzeum. Nie mogła ona jednak zadowolić w pełni zarówno dyrekcji Muzeum jak i zwiedzających, do czego przyczyniał się głównie przestarzały sprzęt wystawowy, pochodzący jeszcze sprzed I-ej wojny światowej i brak odpowiedniego oświetlenia w szafach i gablotach. Wobec innych, nieporównanie ważniejszych potrzeb Muzeum projekt unowocześnienia wystawy zapewne nieprędko doczekałby się zrealizowania, gdyby nie

bloty z duraluminium i szkła, związane architektonicznie z pomieszczeniem wystawowym, przeprowadzono w nich oświetlenie elektryczne oraz uzupełniono wystawione zabytki 8 malowidłami ściennymi i poglądową barwną tablicą chronologiczną¹⁶). Dla przejrzystości uszczuplono również blisko o połowę liczbę eksponatów. Projekt gablot, rozplanowanie zabytków i malowidła ścienne wykonał art.-mal. Ludomir Kapczyński według wskazówek naukowych dyrekcji Muzeum. Większość robót technicznych wykonały we własnym zakresie pracownicy Muzeum, dzięki czemu znacznie obniżono koszt. Otwarcie unowocześnionej wystawy w połączeniu z uroczystością dziewięćdziesiątej rocznicy istnienia Muzeum¹⁷ odbyło się dn. 11 kwietnia 1948 r. Przy tej okazji przedstawiono

¹⁶) Por. artykuł T. Reymana: Na zakręcie (Z otchłami wieków, roczn. XVII (1948), str. 141—147).

¹⁷) Rocznicą tą przypadają właściwie w r. 1947. wobec projektu unowocześnienia wystawy zdecydowano się jednak obchodzić ją w roku następnym, w dniu otwarcia wystawy.

również dorobek naukowy kilkudziesięciu lat pracy poznańskiego ośrodka prehistorycznego w postaci blisko 100 pozycji bibliograficznych, zgromadzonych specjalnie na tę uroczystość. Śmiały projekt unowocześnienia wystawy, zrywający z dotychczasową tradycją w tym wzglę-

w ciągu roku nieco więcej niż 19.000 osób. Przyczyna tego stanu rzeczy leżała niewątpliwie w niekorzystnym położeniu Muzeum, w jednostronnym charakterze zbiorów, w braku zmiennych wystaw okresowych i w opłatach wstępu. Zwłaszcza ten ostatni wzgląd mógł hamować

Ryc. 15. Jedna z tablic wystawy objazdowej Muzeum „Wielkopolska w czasach prehistorycznych”. Fot. Z. Płóciennikowa

Fig. 15. Un de tableaux de l'exposition ambulante du Musée „La Grande Pologne aux temps préhistoriques”. Phot. Z. Płóciennikowa

dzie, był momentem przełomowym nie tylko dla naszego Muzeum, ale w ogóle dla całego muzealnictwa prehistorycznego.

Frekwencja zwiedzających Muzeum w okresie sprawozdawczym przedstawia się na ogół niezbyt okazaście.

Jeżeli pominiemy tutaj r. 1945, w którym wystawa czynna była zaledwie kilkanaście dni, to w ciągu następnych czterech lat zanotowano ogółem 76.585 zwiedzających, czyli przeciętnie

frekwencję, o czym świadczy fakt wzrostu jej w dwójnasób w r. 1950 po zniesieniu opłat wstępu, na co jednak można było sobie pozwolić dopiero po przejęciu Muzeum przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

Oprócz stałej wystawy Muzeum urządziło także w okresie sprawozdawczym 2 wystawy objazdowe, poświęcone pradziejom Wielkopolski i Pomorza. Obie, zaprojektowane i wykonane według jednego wzoru przez wspomn. art.

Frekwencja zwiedzających stałą wystawę Muzeum w latach 1945-1949

Rok	Wycieczki		Indywidualnie ilość osób	Razem	U w a g i
	Ilość wyciecz.	Ilość osób			
1945	—	—	62	62	od 16-31. XII. w lutym i w marcu 1948 r. wystawa była zamknięta w związku z modernizacją.
1946	258	15.885	6.077	21.962	
1947	259	11.514	2.815	14.527	
1948	255	9.617	7.902	17.519	
1949	289	9.622	15.155	22.777	
Razem	1.019	46.658	50.009	76.647	

L. Kapczyńskiego, składały się z 10 większych plansz obustronnie ilustrowanych i 5 mniejszych, jednostronnych¹⁸⁾. Większe plansze, zaopatrzone w gablotki z oryginalnymi zabytkami oraz w fotografie ceramiki, grobów i w barwne rekonstrukcje, ilustrowały kulturę przedhistorycznych mieszkańców Wielkopolski czy Pomorza, mniejsze plansze orientowały widza w zagadnieniach etnicznych w ważniejszych okresach przedhistorycznych na ziemiach polskich. Wystawy te, obsługiwane przez personel Muzeum, przewożono własnym samochodem ciężarowym, specjalnie przystosowanym do tego celu.

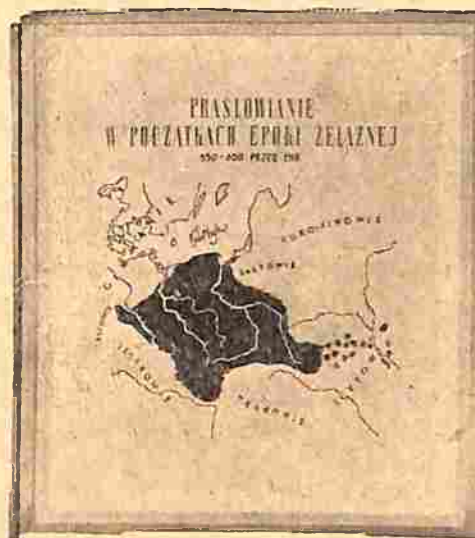
Pierwsza wystawa pt. „Wielkopolska w czasach przedhistorycznych” rozpoczęła objazd w Gnieźnie w dn. 31 października 1948 r., a zakończyła go w Obornikach Wlkp. dn. 22 maja następnego roku. Trasa jej wynosiła ok. 2100 km i obejmowała prawie wszystkie miasta powiatowe i kilka mniejszych ośrodków miejskich na terenie województwa poznańskiego i obecnego wojew. zielonogórskiego (razem 41 miejscowości). Druga wystawa pt. „Pradzieje Pomorza” o trasie długości ok. 1500 km, objęła 20 większych miast na terenie 3 województw: bydgoskiego, gdańskiego i szczecińskiego. Otwarcie jej odbyło się w Inowrocławiu dn. 1 września 1949 r., a zamknięcie w dn. 20 grudnia tegoż roku we Włocławku¹⁹⁾.

Jak widać w załączonej frekwencji, obie wystawy cieszyły się znacznym powodzeniem. Podwojenie przeciętnej frekwencji dziennej na drugiej wystawie w porównaniu z poprzednią wynika niewątpliwie z doświadczeń zebranych przez personel i kierownictwo wystawy w ciągu pierwszego objazdu. Łączna frekwencja blisko 160.000 zwiedzających obie wystawy w ciągu 3 kwartałów jest jeszcze jednym dowodem po-

¹⁸⁾ Szczegółowy opis pierwszej wystawy podany jest w artykule B. Kostrzewskiego: Nowe drogi („Z otchłani wieków” r. XVIII, str. 3—9).

¹⁹⁾ Wystawa ta była czynna także w r. następnym.

twierdzającym słuszność szerokiej akcji upowszechniania skarbów wiedzy i kultury. Jeśli Muzeum nasze mogło się tej akcji tak wydatnie

Ryc. 16 Jedna z 5 map wystawy objazdowej Muzeum pt. „Wielkopolska w czasach przedhistorycznych”. Fot. Z. Płóciennikowa

Fig. 16. Une des 5 cartes de l'exposition ambulante du Musée „La Grande Pologne aux temps préhistoriques”. Phot. Z. Płóciennikowa

przysłużyć, to jest to w znacznej mierze zasługą Naczelnej Dyrekcji Muzeów, która nie żałowała pieniędzy na ten cel.

Z uwagi na brak odpowiednich pomieszczeń Muzeum nie mogło urządzić w okresie sprawozdawczym żadnej wystawy okresowej. Natomiast urządzono kilka pokazów zabytków przedhistorycznych z okazji systematycznych badań wykopaliskowych prowadzonych przez Muzeum w Wymysławie w pow. gostyńskim. Odbyły się one w r. 1947 w Zychlewie i w Krobi w pow. gostyńskim oraz w Gostyniu. Pokazy w Krobi i w Gostyniu, uzupełnione zabytkami

Frekwencja zwiedzających wystawy objazdowe Muzeum w latach 1948-1949.

l.p.	Tytuł wystawy	Czas trwania wystawy	Ilość miejsc.	Ilość dni wyst.	Frekwencja				
					Wycieczki		Indywidualnie osób	Razem osób	Przec. dzienna frekw. osób
					Ilość wyciecz.	Ilość osób			
1.	Wielkopolska w czasach przedhistorycznych	31. X. 48-22. V. 49.	41	166	1270	54291	17351	71622	431
2.	Pradzieje Pomorza	1. IX. 49-20. XII. 49.	20	92	743	50853	35434	86287	950
Razem			61	258	2013	105144	52765	157909	

z pow. gostyńskiego i nowymi nabytkami z Wymysłowa, powtórzono także w roku następnym²⁰⁾.

W końcu wspomnieć należy, że pracownicy naukowemu Muzeum przyczynili się do uporządkowania zbiorów przedhistorycznych i urządzenia odpowiednich wystaw muzeów regionalnych w Zielonej Górze, w Gorzowie i w Międzyrzeczu.

Poza tym działalność społeczno-oświatowa Muzeum wyrażała się w oprowadzaniu wycieczek przez personel naukowy po wystawie stałej i wystawach objazdowych, w organizowaniu kursów i wygłaszaniu wykładów popularnych z prehistorii i ochrony zabytków przedhistorycznych, w publikowaniu przystępnych artykułów z tej dziedziny wiedzy itp.²¹⁾ Największym osiągnięciem Muzeum na tym polu było wyświetlenie w 22 miastach Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej filmu krótkometrażowego o Biskupinie, który oglądało ogółem ok. 31.000 widzów. Akcja ta prowadzona była w łączności z wystawą objazdową „Wielkopolska w czasach przedhistorycznych”.

Działalnością społeczno-oświatową Muzeum (łącznie z wystawami) kierował dr B. Kostrzewski.

8. Działalność wydawnicza

Pomimo skromnych budżetów Muzeum zdobyło się również na własne wydawnictwo w postaci wznowionego pod koniec 1945 r. dwumiesięcznika pt. „Z otchłani wieków”, wydawanego od r. 1946 wspólnie z Polskim Towarzystwem Prehistorycznym. W okresie sprawozdawczym ukazały się kolejno 4 pełne roczniki²²⁾ tego czasopisma o łącznej objętości blisko 700 stron druku. Treść ich stanowią artykuły popularne z różnych zagadnień pradziejów Polski, z dziedziny muzealnictwa oraz metodyki i techniki badań, dalej sprawozdania z badań wykopaliskowych, nowe materiały do poznania pradziejów Polski, polemiki, recenzje itp. Każdy zeszyt bogato ilustrowany przynosił ponadto osobną rubrykę nowych odkryć prehistorycznych i kronikę, a b. często także informacje o działalności Polskiego Towarzystwa Prehistorycz-

²⁰⁾ Dały one asumpt do zorganizowania wystawy objazdowej „Wielkopolska w czasach przedhistorycznych”, o której mowa wyżej.

²¹⁾ Liczne dowody tej działalności znaleźć można w kronice dwumiesięcznika „Z otchłani wieków” (roczn. XV—XVII).

²²⁾ Rocznik XV—XVIII (1946—1949). W r. 1945 wydano tylko 1 zeszyt (9—12), będący zamknięciem przerwanej przez wybuch II wojny światowej roczn. XIV (1939).

nego i innych pokrewnych instytucji, o nowych publikacjach z dziedziny prehistorii, o postępach badań i rozwoju tej gałęzi wiedzy zagranicą itp. Trzeba też podkreślić, że dwumiesięcznik ten służył nie tylko popularyzacji prehistorii wśród szerokich mas społeczeństwa, ale był również organem prehistoryków, którzy za jego pośrednictwem mogli informować się wzajemnie o wynikach swych badań, dyskutować na tematy wspólnie ich interesujące itp. Redakcję jego prowadził do r. 1946 włącznie prof. dr K. Jażdżewski, a po nim do końca okresu sprawozdawczego dr B. Kostrzewski.

Dla dopełnienia obrazu działalności wydawniczej wspomnieć jeszcze należy o wydaniu nakładem Muzeum serii 10 pocztówek z widokiem Muzeum i najważniejszych zabytków, obrazujących pradzieje Wielkopolski.

Poza tym projektowano wydanie przewodnika po stałej wystawie Muzeum oraz tomu I rocznika muzealnego *Fontes Praehistorici*. Zamierzeń tych jednak nie udało się zrealizować w okresie sprawozdawczym.

BOGDAN KOSTRZEWSKI

RAPPORT SUR L'ACTIVITÉ DU MUSÉE ARCHÉOLOGIQUE DE POZNAŃ DE 1945—1949

Organisation du Musée

Le Musée Archéologique de Poznań, l'un des plus anciens en Pologne, fut fondé en 1857 par la Société des Amis des Sciences et des Lettres de Poznań. En 1924 ses collections préhistoriques furent fusionnées avec celles du Musée Grand Polonais sous forme d'une section spéciale. Cet état de choses dura jusqu'à la seconde guerre, au cours de laquelle les Allemands procédèrent à l'organisation d'un musée archéologique tout à fait indépendant du musée municipal. Le Musée Archéologique resta unité judiciaire de même après la fin de la guerre, dépendant en choses administratives des autorités autonomes de la Voïevodie de Poznań et en questions des collections du Ministère de la Culture et des Beaux Arts.

Le poste de directeur du Musée est occupé depuis la libération par le Prof. J. Kostrzewski qui en fut le chef dès 1914. Dr. B. Kostrzewski est directeur-adjoint depuis 1945. Le personnel scientifique, technique et d'administration,

d'abord fort restreint, se compose aujourd'hui de 18 personnes.

Le Musée avait réussi à monter au cours des dernières années les sections suivantes: expositions (permanente et ambulantes), bibliothèque, archive, magasins et 6 ateliers spéciaux (inventarisation, catalogue, dessins, reconstruction de la poterie, conservation du matériel archéologique, laboratoire photographique).

Grâce aux subsides largement octroyés par les autorités autonomes de la Voïevodie de Poznań et la Direction Générale des Musées et de la Conservation des Monuments, le Musée Archéologique avait pu surmonter des difficultés exceptionnellement graves surgies après la guerre, procéder à la reconstitution de son avoir et entreprendre une réorganisation systématique. Il avait pu compléter sa bibliothèque et remettre en ordre ses collections, fortement dévastées au cours de la guerre. Les droits d'entrée avaient permis de couvrir les frais les plus urgents. Une exposition permanente modernisée et deux expositions ambulantes très fréquentées ont pu être organisées principalement grâce aux subsides accordés par la Direction Générale des Musées. En décembre 1949 le Musée fut subordonné au Ministère de la Culture et des Beaux Arts.

Reconstitution du Musée

Avant la dernière guerre le Musée avait disposé de lieux très restreints; les modifications opérées au cours de la guerre et immédiatement après, avaient pu assurer au Musée une espace beaucoup plus large qui avait permis l'installation de vastes magasins et d'ateliers scientifiques et techniques. Un travail énorme restait pourtant à faire quant à la réparation des dégâts qu'avait causé le dur siège de Poznań en 1945. Le bombardement de la ville avait gravement endommagé la toiture, les murs, les plafonds, les châssis et une grande partie de la cage d'escalier; les vitres manquaient dans tout le bâtiment; l'adduction de l'électricité, la distribution d'eau, le chauffage central et le système de canalisation ne fonctionnaient pas. Il avait fallu un effort financier considérable ainsi que tout le dévouement du personnel pour venir à fin de tous ces travaux de réparation et obtenir systématiquement la reconstitution dans tous ses détails.

Collections

Les pertes, qu'avaient subies les collections du Musée au cours de la guerre avaient été graves. Des ravages et un désordre absurde s'est fait constater à chaque pas. Les Allemands avaient

mélangé et décomplété les collections; le matériel archéologique transporté ailleurs reste partiellement perdu sans retour pour le Musée. Une grande quantité de fiches d'inventaire et de catalogue avaient été égarées, rendant pour toujours sans valeur scientifique certaines trouvailles archéologiques. Le Musée avait souffert le plus douloureusement pendant le siège de Poznań; les magasins du sous-sol avaient été transformés en magasins d'uniformes et de chaussures, le laboratoire en écurie et les caves en dépôt de munition. Après la libération de la ville ici de même une tâche énorme restait à faire. On procéda d'abord à la mise en ordre des collections pour s'occuper ensuite de la laborieuse recherche du matériel enlevé en direction souvent inconnue ou à l'étranger. Ces recherches furent fructueuses et on avait même réussi à récupérer la majorité des collections transportées en Allemagne, à l'exception des trésors précieux en or et en argent dont on n'avait pu retrouver aucune trace jusqu'ici. La nouvelle classification des collections exigea de longs mois de travail acharné. On y procéda systématiquement, rangeant le matériel par sections spéciales d'après les ensembles culturels et les districts correspondant aux lieux de trouvaille. Ajoutons qu'une grande partie de ce matériel fut soumis à des études spécialement concentrées qui menèrent à des constatations scientifiques souvent très précieuses.

Bibliothèque

Ici de même les dégâts et le travail de réorganisation furent notoires. Il avait fallu mettre en ordre tous les volumes restés en place, revendiquer les livres enlevés, restituer à leurs propriétaires ceux que les Allemands avaient confisqué, reconstituer les volumes manquants et procéder au dressage d'un nouveau catalogue des livres, publications, revues, journaux et copies. Le résultat de 3 années d'efforts fut une bibliothèque comptant 7.394 positions, agrandies vers la fin de 1949 jusqu'à 13.000, y comprise la bibliothèque de l'Institut Préhistorique.

Ateliers techniques

Avant la guerre le Musée possédait un atelier de conservation, un atelier des travaux de reconstruction et un laboratoire photographique, auxquels on avait pu ajouter après la guerre une menuiserie et un atelier des dessinateurs. Tous sont munis d'ustensils et d'appareils modernes d'une haute valeur. Ces ateliers et un personnel spécialisé avaient pu en une large mesure assister et avancer le travail scientifique du Musée.

Activité scientifique et investigatoire

L'activité scientifique du Musée s'est manifestée en premier lieu par des explorations superficielles opérées dans le terrain qui avaient menées à des constatations hautement intéressantes par rapport au problème des établissements préhistoriques. Plus d'une centaine d'endroits fut ainsi investiguée; ce fut la découverte de nouvelles stations archéologiques ou l'exploration d'autres connues antérieurement. Aidé des étudiants de l'Université de Poznań le personnel scientifique du Musée procéda simultanément à des fouilles proprement dites, ayant surtout pour objet des cimetières appartenant à la civilisation lusacienne et poméranienne aussi bien qu'au La Tène tardif et à la période romaine. Enfin des expéditions de fouilles furent organisées chaque fois une nouvelle découverte signalée et au fur et à mesure des cas nécessitant des travaux de conservation de stations ou d'objets détériorés ou menacés. L'activité du Musée s'est exprimée également par des élaborations scientifiques spéciales et par un grand nombre de publications sur des monuments ou des ensembles archéologiques pouvant susciter l'intérêt général.

Activité sociale et propagation de la science

Déplacée largement et préparée avec soin dans tous ses détails, l'activité sociale du Musée Archéologique de Poznań s'est exercée tout aussi bien par l'exposition permanente installée dans le bâtiment même et deux expositions ambulantes accessibles au grand public que par des cours populaires, des conférences et des articles publiés dans la presse quotidienne. L'exposition permanente d'abord très modeste, montée presque aussitôt la guerre terminée dans des conditions fort difficiles, avait pu être modernisée et considérablement élargie grâce aux subsides mises à la disposition par la Direction Générale des Musées. L'inauguration solennelle eut lieu en Avril 1948 le jour du 90e anniversaire de l'existence du Musée. La réalisation d'un projet de modernisation hardi rompant avec une tradition jusqu'ici de rigueur, fut une vraie étape dans l'histoire non seulement du Musée de Poznań mais de tout l'ensemble de la muséolo-

gie préhistorique polonaise. Les deux expositions ambulantes, consacrées à la préhistoire de la Grande Pologne et de la Poméranie se composent chacune de 10 grandes planches et de 5 planches plus petites illustrant la culture préhistorique des habitants de ces deux régions et les problèmes ethniques tels qu'ils se présentent sur les terres polonaises aux périodes préhistoriques particulières. Ces planches sont complétées d'une façon ingénieuse par des vitrines, contenant toute une série d'objets caractéristiques, des photographies représentant la poterie et les cimetières, ainsi que des reconstructions plastiques en couleur. Une fréquentation de 160.000 personnes ayant visité ces deux expositions au cours d'à peine 9 mois témoigne suffisamment de l'heureuse initiative de la direction du Musée rendant accessible au grand public les trésors de la science et de la civilisation. Mentionnons encore que le personnel du Musée avait largement collaboré à l'installation de collections et à l'arrangement d'expositions de trois musées régionaux en province. L'activité par propagation de la science s'est exprimée enfin par des conférences et des cours publics tenus au Musée sur des thèmes de préhistoire et de conservation des monuments et puis aussi par la publication d'articles à la portée de tous. Un film à métrage court sur la célèbre enceinte fortifiée de Biskupin avait réuni plus de 30.000 spectateurs dans 22 villes provinciales.

Publications

Malgré son budget très modeste, le Musée est heureux d'avoir pu faire paraître après la guerre sa revue bimestrielle „Z Otchłani Wieków” (De la Nuit des Temps), appréciée pour sa grande variété de thèmes présentés d'une manière très populaire: préhistoire polonaise, muséologie, méthodes et technique investigatoires, compte-rendus des fouilles, matériaux nouveaux, critiques, polémiques, nouvelles de l'étranger, compte-rendus de la Société Préhistorique Polonaise. Cette revue richement illustrée ne sert pas seulement le grand public mais constitue de même l'organe préféré des préhistoriens, pouvant par son intermédiaire s'informer réciproquement des constatations faites au cours de leurs études scientifiques ou bien discuter sur des thèmes les intéressant mutuellement.

